Inhoud

Pro Acta

Hoofdstuk II Kerkregering

Hoofdstuk III Eredienst

Hoofdstuk IV Opleiding

Hoofdstuk V Binnenlandse betrekkingen

Hoofdstuk VI Buitenlandse betrekkingen

Hoofdstuk VII Appelzaken

Hoofdstuk VIII Presentatie, publicaties en communicatie

Hoofdstuk IX Financiën en beheer

Hoofdstuk X Slothandelingen

Bijlagen

A. Vergaderingen
   a. Chronologisch overzicht
   b. Presentie afgevaardigden
   c. Instructie pers
   d. Regeling Generale Synode
   e. Verkiezingsreglement

B. Rapporten voorlopige deputaatschappen
   a. Rapport Deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords
   b. Rapport Deputaten voor Betrekkingen met Buitenlandse Kerken
   c. Rapport Deputaten Onderzoek Synodebesluiten v.a. GS Ommen 1993

C. Commissierapporten
   a. Rapport Commissie Landelijk Kerkblad
   b. Rapport Commissie Naamgeving Kerken
   c. Rapport Commissie Aanpassing KO
   d. Rapport Commissie Synodebesluiten v.a. GS Ommen 1993
   e. Rapport Afgevaardigden naar de Generale Synode FRCA te Kelmscott, Australia
   f. Rapport Commissie Emeritering

D. Instructies
   a. Instructie behandeling bezwaarschriften
   b. Instructie Deputaten behandeling bezwaarschriften
   c. Instructie Deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords
   d. Instructie Deputaten Buitenlandse Betrekkingen
   e. Instructie Deputaten Financieel Beheer
   f. Instructie Deputaten Adresvoering/Contacten Hoge Overheid/Binnenlandse Betrekkingen
   g. Instructie Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad

h. Instructie Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling
i. Instructie Deputaten ad Artikel 49 KO
j. Instructie Quaestor
k. Instructie Archivaris
l. Instructie Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode
m. Instructie Deputaten Onderzoek Synodebesluiten na 1990

E. Brieven
a. Antwoord op Appel Gereformeerde Kerken vrijgemaakt
b. Brief Synode Protestantse Kerk in Nederland

F. Katern aanpassing KO

G. Openingstoespraken synodezittingen en sluiting

DIENST VAN WOORD EN GEBED

Op 14 oktober 2005 heeft de raad van de Gereformeerde Kerk te Mariënberg, als samenroepende kerk voor de a.s. Generale Synode te Mariënberg op 15 oktober 2005, de gemeente samengeroepen tot een dienst van Woord en gebed. Deze dienst vond plaats in de Zuiderkerk te Zwolle. De dienst werd bijgewoond door afgevaardigden naar de Generale Synode en broeders en zusters uit het hele land.

In de dienst ging voor dr. P. van Gurp, emeritus-predikant van de Gereformeerde Kerken en adviseur van de samenroepende kerk.
Dr. Van Gurp mocht het Woord van de Here bedienen uit Ezra 3: 10-13 en Haggaï 2: 7-10.
Het thema van de preek was:
DE HEERE ZELF BOUWT ZIJN TEMPEL NAAR ZIJN EEUWIGE RAAD

1. Hij bewaart het bestek van die tempelbouw;
2. Hij bewerkt de liefde tot die tempelbouw;
3. Hij belooft de voltooiing van die tempelbouw.

In de dienst werd voorbede gedaan voor het werk van de a.s. Generale Synode en werd gevraagd om Gods leiding voor synode en kerken.

ACTA VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND, SAMENGEKOMEN TE MARIËNBERG OP ZATERDAG 15 OKTOBER 2005

PRO-ACTA

Artikel 1 **15.10.2005**
Opening

Namens de Raad van de Gereformeerde Kerk te Mariënberg, door de kerken aangewezen als samenroepende kerk voor de eerste generale synode na vrijmaking van de besluiten van de Generale Synode te Zuidhorn, 2002/2003, opent broeder G. Willems de vergadering.
Hij laat zingen Psalm 68: 1, 8 en 13. Vervolgens leest hij uit I Timotheüs 3 en gaat hij de vergadering voor in gebed.

Broeder Willems houdt de volgende openingstoespraak:

Broeders en zusters,
Als kerkenraad van de samenroepende kerk hier in Mariënberg heet ik u allen hartelijk welkom op deze eerste vergadering van de synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Allereerst heten we welkom de afgevaardigden uit de kerken en speciaal de adviseur van de voorbereidingscommissie, Dr. Van Gurp. Ook de overige gemeenteleden en aanwezigen hartelijk welkom op deze vergadering. We zijn blij dat we als kerk en gemeente van Mariënberg de rol mogen vervullen van gastheer. We stellen ons gebouw met bijbehoren graag beschikbaar aan het kerkverband. Daarbij hopen we dat u zich als afgevaardigden snel thuis mag voelen en wat zoal georganiseerd is rond uw verblijf hier mag bijdragen tot een goede vergadertijd hier in Mariënberg. Nogmaals namens de kerkenraad en gemeente hartelijk welkom!!
Nu we als afgevaardigden uit de kerken geroepen zijn om het moderamen te verkiezen en daarna een begin te maken met het afwerken van de voorgestelde agenda, willen we vooraf enkele bemoedigende openingswoorden spreken.
Gisteravond zijn we in een eredienst begonnen om in afhankelijkheid van de Here een zegen te bidden over het werk dat ons wacht. Ook wij allen moesten tot ons grote verdriet meemaken dat de kerk waarvan wij vele jaren lid mochten zijn, in veel opzichten zich ging aanpassen aan de geseculariseerde wereld. De vrijmaking was nodig als uiterste consequentie tot terugkeer naar Schrift en belijdenis. De noodzaak voor terugkeer was steeds nijpender geworden voor hen die **gewoon gereformeerd** wilden blijven. Noodzakelijk met het oog op de toekomst van de kerk en met het oog op onze kinderen en kleinkinderen.
Nu staan we hier als kerken voor de taak een eerste synode te houden. Als samenroepende kerk hebben we de afgelopen maanden veel werk mogen en kunnen verzetten ter voorbereiding van deze eerste synode. We hebben daarbij vanuit de zusterkerken veel hulp mogen ontvangen. Ook Dr. Van Gurp heeft ons gediend met adviezen. Namens de voorbereidingscommissie onze hartelijke dank. De Here heeft ons werk willen zegenen en gegeven dat we hier nu bijeen mogen zijn om als afgevaardigden uit de kerken de zaken die op de agenda staan te bespreken. Alle werk kon tot nu toe goede voortgang hebben en we wensen dat de synode eveneens toe. Laten de besluiten en beraadslagingen mogen zijn tot eer van de Koning der Kerk en tot opbouw en eensgezindheid in de Geest binnen de kerken.
We hebben met elkaar net gelezen uit 1 Timotheüs 3. De apostel Paulus noemt de kerk daar “het huis Gods”. Maar hij zegt daar ook nog iets anders. Paulus wijst Timotheüs erop, wat de vereisten zijn voor een kerklid om ambtsdrager in de gemeente te zijn. Dit blijkt voor Paulus een gewichtige zaak en vraagt om bijzondere aandacht. Ook u als afgevaardigden uit de kerken bent hier allereerst als ambtsdrager vertegenwoordigd en dat houdt wat in! Dat is een belangrijk gebeuren. Het is belangrijk om aan het begin van deze synode daar allereerst bij stil te staan. De verantwoordelijkheid aan uw adres is groot en zal veel van uw tijd en aandacht en misschien geduld vergen. We willen nu speciaal eens stilstaan bij wat de apostel daarvan zegt aan Timotheüs. We moeten weten hoe men zich behoort te gedragen in het huis Gods, dat is de gemeente van de levende God. Het houdt wat in om kerk te zijn en kerk te blijven en dat vraagt ook om offers. ***Om Kerk van onze Here te blijven is uithoudingsvermogen en vastberadenheid in het geloof nodig.***
We hebben als ambtsdragers te zorgen dat de kerk **Kérk** is. Dat betekent in onze situatie dat alles in de gemeenten en ook op de komende synode toegaat volgens het vaste Woord van God. Laten we er ons als afgevaardigden, in onze beoordeling en besluiten, door laten leiden. Niet ons eigen ik, maar Zijn Woord heeft het voor het zeggen in de kerk. **Het Wóórd** moet gepreekt en gebracht worden. Geen mening tegenover een andere
mening, geen waarheid naast een andere waarheid, niet allerlei wind van leer. Afgevaardigden, broeders, let

daarop in uw beraadslagingen. Laten we niet weer vervallen in een **"ik denk" of compromis-** gebeuren wat tot een warwinkel zal leiden en wat zal verstrooien en onzekerheid brengen, we hebben daar vanuit ons recente verleden allemaal onze gedachten en herinneringen bij.

En dan kom ik nog even terug op wat we hebben gelezen uit de brief aan Timotheüs. In wat voor een wereld leven we nu en in wat voor een wereld leefde Timotheüs eigenlijk. Is er echt zoveel verschil met de tijd waarin we nu leven? Niemand wist wat daadwerkelijk de waarheid was. Niemand wist zeker waar hij uiteindelijk aan toe was. De ene wijsheid volgde de andere op. De ene ideologie was nog niet opgekomen, of ze was al weer aan revisie toe en werd door anderen met verve bestreden. Ze zochten het nu hier en dan daar, maar vinden konden ze het niet. Maken we nu anno 2005 niet hetzelfde mee? Wat een verwarring en nood is er bij veel kerkmensen. Heeft die eigenlijke nood niet te maken met het verzaken van de eerste liefde?
Tenslotte,
Broeders afgevaardigden, weest trouw in uw ambtswerk, want de kerk heeft het Woord van onze God, als pijler en fundament van de waarheid. Draagt die waarheid uit in uw beraadslagingen en belijdt haar in uw besluiten en bovenal beschermt haar tegen dwaling. En let speciaal op dat andere woord dat gesproken is aan de gemeente te Filadelfia: **"houd vast wat u hebt, opdat niemand uw kroon neme".** Daarom broeders afgevaardigden, weest standvastig, onwankelbaar, te allen tijde in al uw werk overvloedig in het werk van de Here, wetende dat uw arbeid, die u in trouw verricht, fel bestreden zal worden en veel smaad van mensen over u zal brengen, maar niet vergeefs is in de Here.

Artikel 2 **15.10.2005**
Presentie en voorstelling

Door de classis Noord-Oost van de Gereformeerde Kerken zijn afgevaardigd de broeders G. Aalvanger, T.L. Bruinius, W. Dijkstra, H. Gerrits, R. ten Have, L. Kampinga, H. Oosterhuis, W.J. Sikkens, H. van der Velde en G. Willems.

Door de classis Zuid-West zijn afgevaardigd de broeders A. Admiraal, C. Baan, A. van Egmond, E. Korevaar, S. de Marie en Th. de Ruig.

De preses geeft in een voorstelronde elke afgevaardigde de gelegenheid zich voor te stellen.

Artikel 3 **15.10.2005**
Onderzoek geloofsbrieven

De roepende kerk onderzoekt de geloofsbrieven waarna de preses meedeelt dat er verder in comité vergaderd dient te worden en dat hij de aanwezigen die geen afgevaardigden zijn moet verzoeken de vergadering te verlaten.
Vervolgens gaat de vergadering in comité. De preses deelt mee dat zich een probleem voordoet m.b.t. de geloofsbrieven. Gebleken is dat er op verschillende manieren is afgevaardigd. De classis Zuid-West heeft zes broeders afgevaardigd, hun geloofsbrief is ondertekend namens de classis en bevat overigens ook een instructie die later behandeld kan worden. De classis Noord-Oost heeft tien broeders afgevaardigd, twee per gemeente, en hun geloofsbrieven zijn ondertekend namens de plaatselijke kerken. Er is dus geen gelijkheid in afvaardiging wat tot gevolg heeft dat de wettigheid van de vergadering in geding is.
De preses geeft de zaak in bespreking.

Tijdens de bespreking wordt door verschillende broeders ingegaan op de betreffende artikelen van de Kerkorde, getrapte en rechtstreekse verkiezing, de historie van de Kerkorde op dit punt, het ontbreken van de particuliere synode (art.45 KO), de letter en de bedoeling van de Kerkorde, de betekenis van art. 84 van de Kerkorde, gemaakte afspraken en de gang van zaken in de aanloop naar de synode.
De preses roept de vergadering op om het punt van het verschillende aantal afgevaardigden per classis en de wijze van afvaardiging van elkaar gescheiden te houden maar dit blijkt niet goed mogelijk. Uiteindelijk verzoekt de vergadering om de adviseur van de roepende kerk, dr. P. van Gurp, hierover te horen.

Na ongeveer drie kwartier schorst de preses de vergadering voor overleg tussen het moderamen van de roepende kerk en de adviseur.Na het overleg gaat de vergadering uit comité. De preses deelt mee dat de roepende kerk als volgt heeft besloten:

Besluit:
Het moderamen van de roepende kerk te Mariënberg

1. *is van oordeel dat de credentiebrieven van de broeders uit de classis Noord-Oost niet voldoen aan het gestelde in art. 32 KO;*
2. *is van oordeel dat de constituering van de synode nu niet kan plaatsvinden en verzoekt de kerken in de classis Noord-Oost een tussentijdse classis bijeen te roepen om als clàssis afgevaardigden te verkiezen;*
3. *is van oordeel dat deze afvaardiging zal bestaan uit zes broeders;*

en roept de vergadering van de Generale Synode opnieuw bijeen op 12 november 2005.

Artikel 4 **15.10.2005**
Schorsing

Na dankgebed door broeder G.H. Plaggenmars schorst de preses de vergadering tot 12 november 2005.

Artikel 5 **12.11.2005**
Heropening

Namens de Raad van de Gereformeerde Kerk te Mariënberg heropent broeder G. Willems de vergadering op zaterdag 12 november 2005.
Hij laat zingen Psalm 93. Vervolgens leest hij uit Openbaring 3: 7- 13 en gaat hij de vergadering voor in gebed.

In een kort openingswoord geeft de preses de vergadering mee dat de Here ons niet beloofd heeft dat er altijd een geopende deur zal zijn, zoals in Filadelfia. Maar wel, dat de Here zegent wie Hem trouw zijn. Met dat beloftewoord mag de vergadering aan het werk gaan.

Artikel 6 **12.11.2005**
Onderzoek geloofsbrieven en presentie

De roepende kerk onderzoekt de geloofsbrieven en stelt vast dat de geloofsbrieven in orde zijn.

De afvaardiging is als volgt samengesteld:

van de classis Noord-Oost

primi	oud. T.L. Bruinius	Hooghalen	Geref. Kerk Midwolde e.o.
	oud. W. Dijkstra	Hardenberg	Geref. Kerk Bergentheim/Bruchterveld
	oud. H. Gerrits	Groningen	Geref. Kerk Midwolde e.o.
	oud. R. ten Have	Drachten	Geref. Kerk Friesland
	oud. W.J. Sikkens	Groningen	Geref. Kerk Groningen
	oud. G. Willems	Beerze	Geref. Kerk Mariënberg
secundi	oud. G. Aalvanger	Dedemsvaart	Geref. Kerk Bergentheim/Bruchterveld
	oud. H.Oosterhuis	Noordwolde	Geref. Kerk Groningen
	oud. H. van der Velde	Beerze	Geref. Kerk Mariënberg

van de classis Zuid-West

primi	oud. A. Admiraal	Hasselt	Geref. Kerk Hasselt
	oud. C. Baan	Zwolle	Geref. Kerk Zwolle e.o.
	oud. A. van Egmond	Bleiswijk	Geref. Kerk Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	oud. E. Korevaar	Wezep	Geref. Kerk Zwolle e.o.
	kand. dr. S. de Marie	Berkel& Rodenrijs	Geref. Kerk Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	oud. Th. de Ruig	Hasselt	Geref. Kerk Hasselt

secundi	oud. L. Menninga	Berkel& Rodenrijs	Geref. Kerk Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	oud. H.J. Mooibroek	IJsselmuiden	Geref. Kerk Zwolle e.o.
	oud. K.A. Tillema	Zwolle	Geref. Kerk Zwolle e.o..

Artikel 7 **12.11.2005**
Verkiezing moderamen

Na schriftelijke stemming in een aantal rondes wordt het moderamen van de Generale Synode als volgt verkozen:

preses	kand. dr. S. de Marie
1e scriba	oud. T.L. Bruinius
assessor	oud. A. Admiraal
2e scriba	oud. R. ten Have.

Artikel 8 **12.11.2005**
Constituering

De preses van de roepende kerk, broeder G. Willems, verklaart de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken voor geconstitueerd. Hij nodigt de leden van het zojuist verkozen moderamen uit zitting te nemen en draagt de leiding over aan broeder S. de Marie.

Artikel 9 **12.11.2005**
Belofte

De preses leest de belofte voor, waarbij instemming wordt betuigd met de aangenomen belijdenis van de kerken en beloofd wordt om het werk ter synode te doen in onderworpenheid aan de Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis van de Kerk.

De preses verzoekt de afgevaardigden om te verklaren dat ze aldus beloven door hoofd voor hoofd te antwoorden met “ja” en daarbij te gaan staan.
Dit wordt door alle afgevaardigden (primi) gedaan evenals door de nog te benoemen adviseur van de Generale Synode, dr. P.van Gurp.

Artikel 10 **12.11.2005**
Vaststelling agenda en huishoudelijke zaken

Na schorsing van de vergadering voor moderamenoverleg en hervatting worden op voorstel van het moderamen de volgende zaken vastgesteld en besloten.

a. Dr. P. van Gurp wordt benoemd tot adviseur van de synode.
b. Onder de titel “toegankelijkheid” wordt de instructie voor de pers vastgesteld (zie bijlage Ac).
   De bestaande instructie van vorige synodes wordt uitgebreid met twee artikelen:
   3d. het moderamen heeft altijd vooraf inzage in de te publiceren stukken en behoudt zich het recht voor de stukken te censureren met het recht op wijzigen;
   3e. journalisten moeten tekenen voor akkoord van de gestelde regels door de vergadering.

   Dit besluit is door de vergadering genomen met het oog op het voorkomen van onjuiste en negatieve berichtgeving en het tegengaan van welke druk dan ook rond het werk van de synode. De aanwezige vertegenwoordiger van Reformanda tekent ter plaatse, andere persvertegenwoordigers willen dit eerst met hun redactie overleggen.
c. M.b.t. het gebruik van internet besluit de vergadering geen toestemming te verlenen tot het integraal en rechtstreeks uitzenden van de vergaderingen. Op de vraag of, hoe en in hoeverre er gepubliceerd moet worden op internet zal de vergadering later nog terugkomen.

d. Vastgesteld wordt dat tot nu toe geen afgevaardigden hebben aangegeven gebruik te willen maken van de mogelijkheid tot logies.
e. Het concept huishoudelijk reglement wordt vastgesteld (zie bijlage Ad).
Daarbij besluit de vergadering dat de preses de bevoegdheid heeft af te wijken van de beschreven wijze van bespreken van onderwerpen in rondes als dat de vergadering ten goede komt, gelet op het beperkte aantal afgevaardigden.
f. M.b.t. de administratie van de synode wordt besloten, op voorstel van de roepende kerk, dat broeder M. Blootens wordt benoemd tot administrateur van de Generale Synode en broeder J. van der Velden tot quaestor.
g. M.b.t. de archivering tijdens de synode wordt besloten dat de beide scriba's dat regelen in goed overleg met de beide zusters die beschikbaar zijn voor administratieve ondersteuning.
h. Voorgesteld wordt om na sluiting van de synode het archief in beheer te geven bij broeder L. Kampinga die ook het archief van de classis Noord-Oost beheert. Besloten wordt om daar later op terug te komen.
i. T.a.v. de acta van de vergaderingen wordt besloten die zo mogelijk steeds op de volgende zitting van de synode vast te stellen.
j. T.a.v. het kort verslag wordt besloten dat indien mogelijk aan het einde van iedere zitting vast te stellen.
k. De geloofsbrief van de afgevaardigden uit de classis Zuid-West bevat een instructie m.b.t. de vergaderfrequentie. Deze instructie blijkt door het moderamen al te zijn verwerkt in de agenda-voorstellen.
l. Er ligt m.b.t. de agenda een voorstel van de classis Noord-Oost om de behandeling van het rapport van het Deputaatschap (i.o.) voor onderzoek van synodebesluiten vanaf de GS te Ommen 1993 van de Gereformeerde Kerken in Nederland uit te stellen tot de volgende generale synode. Argumenten daarvoor zijn:
1. de kerken hebben onvoldoende tijd gehad om het rapport grondig te bestuderen;
2. het gaat om heel belangrijke zaken, waarin zeer grote zorgvuldigheid nodig is;
3. er is in de kerken voldoende duidelijkheid, zodat behandeling op dit moment niet dringend noodzakelijk is;
4. we hebben een klein kerkverband met enorm veel werk en een geringe bemensing;
5. we moeten onszelf niet overbelasten.

Het moderamen stelt daarentegen voor om het rapport wel tijdens de zittingsduur van de synode te behandelen en daartoe een commissie te benoemen, waarbij de kerken de gelegenheid krijgen gedurende een periode van twee maanden, tijdens de zitting van de synode, aanvullende voorstellen te doen.

Beide voorstellen worden uitgebreid besproken. De vergadering is zich bewust van het belang. Uit de vergadering wordt naar voren gebracht dat twee maanden wel erg kort is. Aan de andere kant is doorschuiven naar een volgende synode ook geen goede zaak. In het rapport zijn door deputaten al die besluiten geselecteerd die uiteindelijk geleid hebben tot de onschriftuurlijke besluiten van de Generale Synode te Zuidhorn. Daarover moet duidelijkheid gegeven worden. De kerken wachten erop. Dan moeten we niet aarzelen. Verder wordt opgemerkt dat er naast de in het rapport besproken besluiten misschien nog veel meer besluiten zijn die na nadere bestudering herzien zouden moeten worden; het rapport is in die zin lang niet compleet. Niet iedere afgevaardigde is het daar overigens mee eens: wat we eerst aanvaard hebben zonder daartegen bezwaar te maken, kunnen we nu niet meer verwerpen.
Daartegenover wordt weer ingebracht dat we in het afgelopen decennium prioriteiten moesten stellen, er was teveel. Enkele afgevaardigden pleiten voor een gefaseerde behandeling: nu eerst het rapport behandelen en later andere besluiten herzien. Tot nu toe zijn alle besluiten vanaf de Generale Synode van Ommen 1993 opgeschort, er is dus voorlopig voldoende duidelijkheid. Aan de andere kant is het de vraag hoe lang we nog kunnen blijven opschorten, opschorten is niet herzien of verwerpen en suggereert dat het ook mogelijk is de in het rapport gewraakte besluiten alsnog te aanvaarden.

Na uitvoerige bespreking geeft de preses het voorstel van de classis Noord-Oost in stemming. Voor het voorstel stemmen twee afgevaardigden: de broeders W. Dijkstra en W.J. Sikkens. Daarmee is het verworpen.
Vervolgens wordt gestemd over het moderamenvoorstel in geamendeerde versie waarbij de kerken in plaats van 2 nog 6 maanden de tijd krijgen aanvullingen en amendementen op het deputatenrapport in te dienen. Tien afgevaardigden stemmen voor. Daarmee is het moderamenvoorstel aangenomen en kan de behandeling van het deputatenrapport geagendeerd worden.
m. Overige agenda-zaken worden kort aangeduid en de agenda wordt verder vastgesteld conform het concept van de roepende kerk. De vergadering gaat er mee akkoord dat een uitgewerkt vergaderoverzicht voor de volgende zitting wordt rond gestuurd, eerst zoveel als mogelijk per e-mail, daarna ook schriftelijk.

n. Voorgesteld wordt door het moderamen om te besluiten er naar te streven de appèlzaken medio februari te hebben afgehandeld. De vergadering besluit dit voorstel aan te houden tot de volgende vergadering wanneer er meer duidelijkheid is m.b.t. de indeling van het werk in het vergaderoverzicht en er commissies voor de verschillende zaken zullen worden ingesteld.
o. De vergadering besluit voortaan te vergaderen op zaterdagen van 10.00 u. tot 16.00 u. met een uur onderbreking tussen de middag.
De roepende kerk zegt in dit verband toe de catering daarop te zullen afstemmen.
p. De sluitingsdatum voor het indienen van stukken voor de synode wordt vastgesteld op de dag van deze vergadering, 12 november 2005.

Artikel 11 **10.12.2005**
Vaststelling acta en korte verslagen

I. Besluit: (nummering 9,10 etc.?)
1. door de eerste scriba gemaakte verslagen van synode-zittingen steeds na een zitting te laten verwerken in concept-acta;
2. de gereedgekomen delen van de concept-acta steeds op een volgende zitting vast te stellen;
3. daartoe de volgende procedure te volgen:
   a. scriba verzorgt concept-acta;
   b. deze concept-acta gaan voor commentaar naar de overige moderamenleden;
   c. scriba verwerkt dit commentaar en zendt herziene concept naar alle afgevaardigden voor commentaar;
   d. scriba verwerkt commentaar van de afgevaardigden en biedt het aldus herziene concept in tweede versie aan ter vaststelling op de eerstvolgende zitting van de synode;
4. na vaststelling van de acta het taalkleed te laten screenen door een deskundige;
5. de taalkundig gereviseerde definitieve acta worden alle vastgesteld op de laatste zitting van de generale synode; alleen de acta van deze laatste zitting worden op een later tijdstip in definitieve vorm vastgesteld.
6. comitézaken te laten vastleggen in vertrouwelijke acta.

II. Besluit:
dat voor de vaststelling van een kort verslag, bestemd voor de plaatselijke kerkbladen, de procedure wordt gevolgd zoals beschreven onder art.11-I-3. (nummering?)

Artikel 12 **10.12.2005**
Commissies

De vergadering besluit tot het instellen van de volgende commissies

commissie	*leden*
Commissie Appelzaak Zwijndrecht	br. H. Van der Velde (samenroeper) br. H. Oosterhuis br. G. Aalvanger
Commissie Appelzaak Midwolde	br. L. Menninga br. H. J. Mooibroek br. K. A. Tillema (samenroeper)
Commissie Kerkorde	br. A. Admiraal (samenroeper) br. W. Dijkstra br. A. van Egmond sec. br. H. Oosterhuis
Commissie Landelijk Kerkblad	br. T.L. Bruinius (samenroeper) br. S. de Marie br. Th. de Ruig br. H. van der Velde

Commissie Synodebesluiten v.a. 1993	br. W. Dijkstra (samenroeper) br. S. de Marie dr. P. van Gurp sec. br. W.J. Sikkens
Commissie Naamgeving Kerken	br. T.L. Bruinius zr. M. Daverschot br. E. Korevaar (samenroeper) br. W.J. Heeringa

Artikel 13 **10.12.2005**

*Instructi*Materiaal:

1. regeling bezwaarschriften classis Zuid-West ;
2. concept-instructie Commissie Kerkorde.

Besluit:

1. dat voor de commissieappelzaken van toepassing is de regeling voor de behandeling van appelzaken van de classis Zuid-West waarbij steeds voor ´classis´ gelezen wordt `synode`;
2. dat de concept-instructie Commissie Kerkorde na aanvulling wordt vastgesteld;
3. dat voor de Commissie Kerkorde van toepassing is de vastgestelde instructie;
4. dat voor de overige commissies door het moderamen instructies worden opgesteld;
5. dat voor verschillende door de synode te benoemen deputaatschappen door het moderamen instructies worden opgesteld.

Artikel 14 **18.03.2006**

Onderzoek geloofsbrief

Namens de classis Noord-Oost is in de plaats van broeder H. Gerrits afgevaardigd als primus:

oud. P. Drijfhout Oosterhesselen Geref. Kerk Emmen.

De vergadering onderzoekt zijn geloofsbrief en stelt vast dat die in orde is.

Broeder Drijfhout legt op verzoek van de preses de belofte af waarin hij belooft zich als synodelid te zullen houden aan Bijbel, Belijdenis en Kerkorde. De preses heet broeder Drijfhout welkom als afgevaardigde en wenst hem kracht en wijsheid.

HOOFDSTUK II KERKREGERING

Artikel 15 **18.02.2006**
Onderzoek Herziene Statenvertaling

Materiaal:
Voorstel van de Classis Zuid-West om een deputaatschap in te stellen dat gedegen onderzoek doet naar de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de Herziene Statenvertaling.

a. Besluit:
Een deputaatschap in te stellen dat onderzoek doet naar de betrouwbaarheid van de Herziene Statenvertaling en de bruikbaarheid voor de Gereformeerde Kerken.

Gronden:
1. een betrouwbare en goed leesbare Bijbelvertaling is voor de kerken van onschatbaar belang;
2. te verwachten valt dat het project m.b.t. de herziening van de Statenvertaling, uitgaande van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de PKN, binnen enkele jaren is gerealiseerd;
3. de oorspronkelijke Statenvertaling is een zeer nauwkeurige en betrouwbare Bijbelvertaling, maar het taalkleed is sterk verouderd;
4. te verwachten valt dat de Nieuwe Vertaling 1951, zoals nu algemeen in gebruik in de kerken, over enige tijd niet meer gemakkelijk verkrijgbaar zal zijn.

Tijdens de bespreking wordt gewezen op de waarschijnlijk geringe deskundigheid binnen de kerken; het is niet goed iets op ons te nemen wat onze mogelijkheden te boven gaat. Aan de andere kant is het niet zo dat een beoordeling geheel onmogelijk is wanneer kennis van de grondtalen spaarzaam of gebrekkig is. De Herziene Statenvertaling lijkt goede mogelijkheden te bieden, maar de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid staan nog niet vast; de Gereformeerde Bijbelstichting heeft nogal wat kritiek; reden te meer om kritisch onderzoek te doen.

b. Besluit:
Dat het moderamen een instructie opstelt voor het in te stellen Deputaatschap Bijbelvertaling en deze voor sluiting van de Generale Synode ter goedkeuring voorlegt aan de vergadering.

Gronden:
1. een goede formulering van de opdracht voor te benoemen deputaten is van wezenlijk belang;
2. over de formulering van zo´n opdracht heeft nog onvoldoende bezinning kunnen plaatsvinden.

Artikel 16 **18.03.2006**
Naamgeving Kerken

Materiaal:
Rapport betreffende de werkzaamheden van de Commissie Naamgeving Kerken

Rapporteur namens commissie: broeder W.J. Heeringa.

a. Besluit:
1. dat de plaatselijke kerken, gevormd door leden die zich in 2003 en volgende jaren hebben vrijgemaakt van binding aan onschriftuurlijke besluiten, de naam dragen van "*De Gereformeerde Kerk (te)* ... [plaatsnaam, eventueel gevolgd door een verbindingsstreepje met een nadere aanduiding en/of de afkorting e.o.]";
2. dat het landelijk verband van deze plaatselijke kerken de naam blijft dragen van "*De Gereformeerde Kerken in Nederland";*
3. dat de kerken in officiële stukken en in het interne en externe rechtsverkeer zich dienen te houden aan de officiële naam van de kerken;
4. dat alleen ter voorkoming van misverstanden, in gevallen waarin verwarring is te duchten, tussen haakjes achter de officiële naam de aanduiding "*hersteld"* kan worden geplaatst;
5. dat de aanduiding genoemd onder 4. een postale aanduiding is die geen deel uitmaakt van de officiële naam; de aanduiding kan en mag in geen enkel opzicht iets prejudiciëren, en het gebruik ervan moet beperkt worden tot alleen noodzakelijke gevallen;

6. dat in contacten met zusterkerken in het buitenland de officiële naam vertaald kan worden als *"The Reformed Churches in the Netherlands"*, en de postale aanduiding als "*restored"*.

Gronden:
1. De naam van de huidige kerken moet zo dicht mogelijk aansluiten bij de naam die de gereformeerde kerken in Nederland door de eeuwen heen hebben gedragen. In de naamgeving moet ook tot uitdrukking komen dat de nieuw gevormde plaatselijke of regionale kerken de ware voortzetting zijn van de gereformeerde kerken in Nederland. Aan deze beide voorwaarden wordt voldaan door de naam *"De Gereformeerde Kerk (te) ..."* (plaatselijk) of *"De Gereformeerde Kerken in Nederland"* (landelijk) te handhaven. Immers de leden van deze kerken hebben, in gehoorzaamheid aan de Here Jezus Christus, die Koning en Heer van de Kerk is, zich vrijgemaakt van besluiten en ontwikkelingen die in strijd zijn met Gods Woord en de belijdenis, en zó heeft Christus zijn kerk in Nederland *bewaard*.
2. De kans dat verwarring ontstaat bij anderen m.b.t. het onderscheid met andere kerkgenootschappen is reëel. Een postale aanduiding – die echter geen deel uitmaakt van de officiële naam – kan de kans op verwarring verkleinen.
3. De postale aanduiding *"hersteld"* geeft aan dat de Here door reformatie en vrijmaking heen, *herstel* heeft gegeven van deformatie en dwaalwegen. Hoewel het slechts om een postale aanduiding gaat, ligt hierin een boodschap, met name naar hen die zich niet vrijmaakten, maar achtergebleven zijn.
4. Het gevaar, genoemd door de Generale Synode van Bunschoten-Spakenburg 1958/1959 in artikel 68 dat "uit deze distinctie in de volksmond en in het rechtsverkeer toch een naamswijziging dreigt te ontstaan" is niet denkbeeldig. Daarom moet het gebruik van de aanduiding zoveel mogelijk worden vermeden.

Tijdens de bespreking wordt de commissie gecomplimenteerd met het uitvoerige rapport. Gesproken wordt over eventuele juridische problemen m.b.t. de naamkeuze. Een afgevaardigde meent dat aan dit aspect onvoldoende aandacht is gegeven in het rapport, maar de vergadering neemt die mening niet over. Centraal in de discussie is de overtuiging dat onze kerken door de genade van de Here, in de weg van reformatie door vrijmaking, kerk van Christus in Nederland zijn gebleven en daarmee in rechte lijn de Gereformeerde Kerken voortzetten zoals die in de zestiende eeuw na de Grote Reformatie ontstonden. Dat maakt dat de kerken recht hebben op de naam "De Gereformeerde Kerken"; het is een geloofskeuze waarin het werk van de Here aan zijn Kerk zichtbaar wordt. Die naam moeten de kerken dan ook nooit vrijwillig opgeven.
Over de postale aanduiding "hersteld" wordt ook uitvoerig gesproken. In principe zijn meerdere aanduidingen mogelijk maar die zijn alle al in gebruik. Geen postale aanduiding geeft het risico dat door de media iets wordt opgedrongen ten nadele van de kerken.
De vergadering besluit na stemming met de grootst mogelijke meerderheid het voorstel van de commissie integraal over te nemen en zo te verheffen tot besluit van de synode.

b. Besluit:
dat het moderamen de vergadering en de kerken zal dienen met een toelichting voor het gebruik van de postale aanduiding en deze zal agenderen voor de zitting op 15 april 2006.

Gronden:
1. aangezien de postale aanduiding "hersteld" geen deel uitmaakt van de naam moet gebruik daarvan zoveel mogelijk vermeden worden en alleen worden toegepast wanneer dit noodzakelijk is om verwarring te voorkomen;
2. het is belangrijk om daar als kerken op gelijke wijze mee om te gaan.

Artikel 17 **15.04.2006**
Postale aanduiding

Materiaal:
a. Voorstel moderamen m.b.t. toelichting voor het gebruik van de postale aanduiding "hersteld" bij de naam "De Gereformeerde Kerken in Nederland".

b. Voorstel moderamen m.b.t. een persbericht over de naam van de kerken en het gebruik van de postale aanduiding.

Besluit:
1. dat de toelichting voor het gebruik van de postale aanduiding “hersteld” bij de naam “De Gereformeerde Kerken in Nederland” en plaatselijk “De Gereformeerde Kerk te …..” ongewijzigd wordt vastgesteld;
2. dat de toelichting onmiddellijk aan de kerken wordt toegezonden;
3. dat het persbericht ongewijzigd wordt vastgesteld;
4. dat het persbericht onmiddellijk aan het RD en het ND wordt toegezonden.

Grond:
Het is van belang dat de kerken, de kerkelijke instituten en organisaties, en de landelijke pers z.s.m. op de hoogte zijn van het gebruik van de postale aanduiding, om een ongewenst gebruik te voorkomen.

Artikel 18 **18.03.2006**
Landelijk Kerkblad

Materiaal:
Rapport betreffende de werkzaamheden van de Commissie Landelijk Kerkblad

Rapporteur namens commissie: broeder Th. de Ruig.

a. Besluit:
1. dat de kerken een landelijk kerkblad zullen uitgeven conform het voorstel van de commissie;
2. dat daartoe het blad Reformanda integraal overgenomen wordt, conform het voorstel van de commissie; waarbij een uitzondering wordt gemaakt t.a.v. de medewerkers die door de redactie zelf opnieuw kunnen worden aangesteld;
3. de eindverantwoordelijkheid voor de uitgave en de bewaking van de koers van het landelijk kerkblad in handen te leggen van door de synode aan te stellen deputaten-curatoren;
4. de dagelijkse uitvoering in handen te leggen van de redactie;
5. een in het verenigingsrecht kundige notaris te raadplegen m.b.t. de juridische (en financiële) aansprakelijkheid voor het landelijk kerkblad;
6. niet meer te werken met een afzonderlijke jongerenredactie maar de redactie zelf haar medewerkers te laten aanstellen waaronder ook medewerker(s) van/voor de jeugd;
7. per kerkelijke gemeente een blokabonnement in te stellen;
8. het blad “Reformanda” een nieuwe naam te geven en bij het zoeken naar een nieuwe naam de toerusting die omschreven wordt in 2 Tim. 3 tot uitgangspunt te nemen;
9. voor de uitgave van het landelijk kerkblad een “Regeling Landelijk Kerkblad” en een redactiestatuut vast te stellen conform het commissie-voorstel.

Gronden:
1. met het oog op de toerusting van de gemeente is een landelijk kerkblad noodzakelijk;
2. het blad Reformanda is daartoe door de gelijknamige vereniging aangeboden en vervult al enigszins de rol van landelijk kerkblad;
3. toerusting van de gemeente is een voluit kerkelijke zaak, het uitgeven van een landelijk kerkblad op de voorgestelde wijze brengt de kerken niet in strijd met art. 30 KO;
5. door de eindverantwoordelijkheid en de bewaking van de koers in handen te leggen van deputaten-curatoren wordt de Schriftuurlijke koers het best gewaarborgd en wordt nadrukkelijk recht gedaan aan het eigendom van de kerken zijn van het landelijk kerkblad;
6. voor de beoordeling van juridische aspecten van het uitgeven van een landelijk kerkblad is onder afgevaardigden en synodeleden onvoldoende deskundigheid aanwezig;
7. gelet op de noodzakelijke eenstemmigheid in de toerusting van de gemeente en het feit dat jongeren elkaar ontmoeten en met elkaar studeren in verenigingsverband is een aparte jongerenredactie niet meer nodig en niet meer gewenst maar moeten jongeren wel bij een landelijk kerkblad betrokken blijven;
8. het landelijk kerkblad dient voor ieder lid van een plaatselijke kerk beschikbaar te zijn;
9. de naam “Reformanda” mag voor leden van de kerken geen verhindering zijn om van het landelijk kerkblad gebruik te maken, dat is nu wel het geval;
10. de voorgestelde “Regeling Landelijk Kerkblad” en het voorgestelde redactiestatuut voorzien in een goede regeling voor de uitgave van het landelijk kerkblad.

b. Besluit:
het vaststellen van een naam voor het door de kerken uit te geven landelijk kerkblad als apart agendapunt te bespreken op een volgende synode-zitting.

Gronden:
1. de naam van het landelijk kerkblad houdt nauw verband met koers en opdracht;
2. het betreft een belangrijke en gevoelige materie waarbij zorgvuldige beraadslaging nodig is zonder tijdsdruk.

De commissie wordt bedankt voor het opstellen van het grondige rapport. Uitvoerig wordt door de afgevaardigden gesproken over het doel van een landelijk kerkblad. Toerusting van de leden van de kerken volgens 2 Tim. 3 staat centraal. Met betrekking tot een aparte jongerenredactie wordt gesteld dat deze binnen de vereniging Reformanda vooral waarde had als platform voor jongeren in de kerkelijke strijd. Die functie is nu overgenomen door de overal opgerichte verenigingen. Dat blijkt ook uit het functioneren van de nog bestaande jongerenredactie. Uitgebreid wordt gesproken over de vraag of uitgave van een landelijk kerkblad door de kerken zelf niet in strijd is met art. 30 KO ("Deze vergaderingen mogen alleen kerkelijke zaken behandelen en op kerkelijke wijze"). Br. Dijkstra is van mening dat de commissie, naast de grote waardering die hij heeft voor het werk dat zij heeft verricht, toch onvoldoende de vraag heeft beantwoord of het uitgeven van een landelijk kerkblad niet in strijd is met art. 30 KO. Daarnaast is hij van mening dat het feit dat er naast kerkelijke, ook wetenschappelijke, maatschappelijke, politieke en economische artikelen zullen kunnen worden opgenomen, het gevaar met zich meebrengt, dat er op deze manier ook niet-kerkelijke zaken op de kerkelijke agenda terecht komen. Hij verwijst daarbij naar de uitleg van artikel 30 KO door Joh. Jansen. De afgevaardigde is daarom, ondanks zijn onderschrijving van de noodzaak van een landelijk kerkblad, tegen het uitgeven ervan door de kerken. De vergadering concludeert echter dat het uitgeven van een kerkblad door de kerken niet in strijd is met artikel 30 KO, wanneer de hand gehouden wordt aan de "Regeling Landelijk Kerkblad". Dat houdt wel in dat ook over maarschappelijke, politieke en culturele onderwerpen kerkelijk geschreven moet worden, waarbij de onderwerpen worden belicht vanuit Schrift en Belijdenis. Na bespreking in enkele informerende, opiniërende en besluitvormende rondes word besluit 1 genomen met 11 stemmen voor en 1 stem tegen. De overige besluiten worden genomen met 11 stemmen voor en 1 onthouding.

Artikel 19 **15.04.2006**
Naam landelijk Kerkblad

Materiaal:
Diverse voorstellen voor een naam voor het landelijk kerkblad.
a. Besluit:
dat de naam "Reformanda" niet zal worden gehandhaafd voor het landelijk kerkblad.

Grond:
1. het landelijk kerkblad heeft een toerustende functie voor alle kerkleden;
2. de naam van het landelijk kerkblad mag geen belemmering zijn voor kerkleden om van de inhoud van het blad op een open wijze kennis te nemen;
3. de naam "Reformanda" kan voor sommige broeders en zusters een verhindering vormen om het blad te lezen, vanwege stigmatiserende invloeden uit het verleden.

b. Besluit:
1. dat de naam van het landelijk kerkblad zal zijn "De Bazuin";
2. dat in de naam of met de naam verbonden zo mogelijk ook de woorden "Gereformeerd Kerkblad" worden gebruikt.

Gronden:
1. de naam "De Bazuin" is gebaseerd op het Bijbelse gebruik van het woord "bazuin" en refereert o.a. aan het oproepen tot de strijd van de Here en het voortdurend waakzaam zijn, hetgeen goed past bij het uitgangspunt van het landelijk kerkblad, het toerusten van de kerkleden;
2. historisch gezien betreft het een naam voor een blad dat in de kerken na de Afscheiding heeft gediend;
3. de toevoeging "Gereformeerd Kerkblad" maakt helder waar het blad staat en waarvoor het staat: toerusting van de leden van De Gereformeerde Kerken.

Artikel 20 **15.04.2006**
Aanpassing Kerkorde

Materiaal:
a. rapport betreffende de werkzaamheden van de Commissie Aanpassing Kerkorde;
b. minderheidsrapport m.b.t. de wijze van afvaardigen naar de generale synode (art. 41 en 46).

Rapporteur namens commissie: broeder A. van Egmond.
Rapporteur minderheidsrapport: broeder W. Dijkstra

a. Besluit:
1. dat art. 5, derde alinea, van de Kerkorde van De Gereformeerde Kerken in Nederland, in de tekst zoals die is opgenomen in het Gereformeerd Kerkboek en vastgesteld op de Generale Synoden te Kampen, 1975 en te Heemse, 1984-1985, hierna te noemen KO, voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
   Het examen, dat zowel de leer als het leven betreft, zal worden afgenomen door de classis die het beroep moet goedkeuren. Het zal plaatshebben ten overstaan van de deputaten van de ***generale*** synode;
2. dat art. 8 KO, tweede alinea, voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
   Wanneer zulke personen toelating vragen tot de dienst des Woords, zal de classis hen examineren na toestemming van ***de andere classis/classes.*** Indien het examen naar het oordeel van de classis gunstig verloopt, zal deze een periode vaststellen waarin zij als proponent mogen voorgaan in ***alle kerken behorende tot het kerkverband*****;**
3. dat art. 9 KO, derde alinea, voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
   Indien de classis en de deputaten van de ***generale*** synode dit noodzakelijk achten, zullen zij eerst een proeftijd doormaken;
4. dat art.14 KO voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
   De kerkenraad mag een predikant niet ontslaan van zijn verbintenis aan de gemeente zonder voorkennis en goedkeuring van de classis en de deputaten van de ***generale*** synode;
5. dat art. 15 KO, tweede alinea, voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
   Hij kan slechts van zijn ambt worden ontheven en overgaan tot een andere levensstaat, indien de kerkenraad en de classis, met medewerking van de deputaten van de ***generale*** synode, oordelen dat daarvoor gewichtige redenen zijn;
6. dat art. 28 KO voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
   Drie kerkelijke vergaderingen zullen regelmatig gehouden worden: ***de kerkenraad, de classis en de generale synode***;
7. dat art. 35 KO voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
   De classis heeft de bevoegdheid rechtsgeldige uitspraken te doen ten opzichte van de kerkenraad. ***Dit geldt eveneens voor de generale synode ten opzichte van de classis*****;**
8. dat art. 41 KO, vijfde alinea, voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
   In de laatste vergadering voor een ***generale*** synode zullen de afgevaardigden naar die synode verkozen worden;
9. dat art. 45 KO voorlopig buiten werking wordt gesteld;
10. dat art. 46 KO voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
    De generale synode zal eens in de ***twee*** jaar worden gehouden, tenzij er dringende redenen zijn eerder bijeen te komen.
    Elke classis vaardigt zes broeders af, predikanten en ouderlingen, totdat er vier of meer classes zijn, in welk geval elke classis vier broeders afvaardigt.
    Indien de generale synode naar het oordeel van ten minste twee ***classes*** binnen de ***twee*** jaar moet worden samengeroepen, zal de aangewezen samenroepende kerk tijd en plaats daarvan vaststellen onder goedkeuring van haar ***classis.***
    Aan het einde van de generale synode zal tijd en plaats van de volgende synode worden vastgesteld en de samenroepende kerk voor deze vergadering worden aangewezen;
11. dat art. 49 KO, tweede alinea, voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
    De ***generale*** synode zal bovendien deputaten benoemen die de classes moeten bijstaan in alle gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft, en – op verzoek van de classes – bij bijzondere moeilijkheden. Ook zullen zij, of enkelen van hen, toezicht houden op het peremptoir examen van de aanstaande predikanten;
12. dat art. 52 KO voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
    De kerken worden voor het burgerlijk recht ten aanzien van vermogensrechtelijke aangelegenheden, die zij in ***classicaal of generaal-synodaal*** verband gemeenschappelijk hebben, vertegenwoordigd door de respectieve ***classicale of generaal-synodale***

vergaderingen, òf door deputaten die door deze vergaderingen worden benoemd, geïnstrueerd en ontslagen en die in al hun handelingen aan hun instructie gebonden zijn;

13. dat art. 79 KO, tweede alinea, voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
De classis moet met advies van de in artikel 14 genoemde deputaten van de ***generale*** synode beoordelen of zij afgezet dienen te worden;

14. dat art 84 KO, tweede alinea, voorlopig als volgt wordt vastgesteld:
Wanneer dit in het belang van de kerken is, behoren ze gewijzigd, aangevuld of verminderd te worden. Een ***kerkenraad of classis*** mag dit echter niet doen: zij zullen zich erop toeleggen de bepalingen van deze kerkorde na te leven zolang ze niet door de generale synode zijn veranderd.

Gronden:

1. als gevolg van de omvang van het kerkverband is het niet mogelijk particuliere synoden in te stellen; dat vraagt om een wijziging overal waar in de KO over de particuliere synode gesproken wordt;
2. het ligt voor de hand dat de meeste taken en bevoegdheden van de particuliere synode worden overgenomen door de generale synode, als meerdere vergadering volgend op de classis;
3. het is belangrijk dat, in het geval van art. 8 KO, niet te lang gewacht wordt met het verlenen van toestemming voor examinering;
4. omdat de classes een gering aantal plaatselijke kerken hebben is het goed dat een proponent voor mag gaan in alle kerken.
5. de KO hanteert, m.b.t. art. 41 en 46, het systeem van getrapte verkiezing voor afvaardiging naar de generale synode en gaat daarbij uit van het gelijkheidsbeginsel, een zelfde aantal afgevaardigden per classis;
6. gelet op de geringe omvang van kerkenraden en classes is het goed aan te geven in art. 46 dat er in principe predikanten en ouderlingen worden afgevaardigd; dit laat onverlet de mogelijkheid om eventueel diakenen af te vaardigen als er te weinig predikanten en ouderlingen beschikbaar zijn;
7. het is belangrijk, m.b.t. art. 46, eerste alinea, om zo snel als mogelijk is, te vergaderen en recht te kunnen spreken bij appelprocedures; hierbij moet bedacht worden dat door het uitvallen van de particuliere synode een rechtsprekende instantie vervalt.

b. Besluit:
dat deputaten ad artikel 49, benoemd door de generale synode, de bevoegdheid hebben om bij de generale synode een voorstel in te dienen om de voorlopige wijzigingen van de KO buiten werking te stellen c.q. stelling terug te draaien.

Grond:
wanneer de situatie van het kerkverband dit wenselijk maakt moet de generale synode adequaat kunnen handelen; door bovengenoemd besluit wordt dit mogelijk.

c. Besluit:
dat de generale synode een deputaatschap ad art. 49 instelt, bestaande uit vier broeders uit De Gereformeerde Kerken in Nederland, en wel twee uit de classis Noord-Oost en twee uit de classis Zuid-West.

Grond:
twee broeders uit elk van de bestaande classes biedt de mogelijkheid dat bij zaken uit de ene classis de deputaten uit de andere classis kunnen adviseren c.q. al of niet hun instemming ergens aan kunnen geven.

d. Besluit:
dat het moderamen zorg zal dragen voor het doen toekomen van de voorlopig vastgestelde wijzigingen van de KO, middels een addendum op de bestaande KO, aan alle kerkenraden.

Grond:
Het is van belang dat alle kerkenraden z.s.m. kunnen beschikken over de vastgestelde tekst van de voorlopige aanpassingen van de KO, los van het verschijnen ervan in de acta.

Het rapport van de Commissie Aanpassing Kerkorde en het minderheidsrapport m.b.t. art. 41 en 46 worden breedvoerig besproken. De vergadering is van mening dat de commissie een goed stuk werk heeft geleverd. De broeders worden daarvoor bedankt. De rapporteurs krijgen ruime gelegenheid om hun voorstellen toe te lichten.
De belangrijkste lijn in het rapport is, dat voorzien moet worden in het ontbreken van particuliere synoden.
De bespreking concentreert zich op twee belangrijke onderwerpen: de wijze van afvaardiging en het aantal afgevaardigden. Het rapport stelt voor om de gebruikelijke getrapte afvaardiging te blijven hanteren, waarbij door de

classes uit haar midden afgevaardigden naar de generale synode worden gekozen. Dat doet recht aan het gelijkheidsbeginsel. De commissie geeft aan dat dit beginsel in onze situatie, van klein kerkverband, met op dit moment twee classes, zeer belangrijk is: de meeste zaken die op de generale synode behandeld worden komen via de classes op de agenda. De ene classis mag bij de besluitvorming niet de andere kunnen overheersen.
Br. W. Dijkstra, opsteller van het minderheidsrapport, stelt voor om de afgevaardigden rechtstreeks door de kerkenraden te laten kiezen en afvaardigen en in die zin art. 41 en art. 46 te wijzigen. Dit doet op een heel directe manier recht aan het gereformeerde uitgangspunt dat in een meerdere vergadering, in dit geval de generale synode, alle kerken aanwezig zijn. Er was in de beginperiode van de Gereformeerde Kerken ook sprake van rechtstreekse afvaardiging, maar men heeft dat in het verleden losgelaten omdat de vergaderingen anders te groot en onwerkbaar zouden worden. In de Australische situatie, enigszins vergelijkbaar, is dit ook lange tijd zo geweest, totdat er daar classes werden ingesteld.
Hoewel de huidige praktijk in ons kerkverband is dat alle kerken vertegenwoordigd zijn via de classes, is het gelet op de omvang van het kerkverband nu ook mogelijk om te kiezen voor de genoemde rechtstreekse afvaardiging.

In de bespreking wordt duidelijk dat de vergadering het minderheidsvoorstel sympathiek vindt. Een afgevaardigde merkt op dat we niet bang moeten zijn voor overheersing maar elkaar daarin als kerken vertrouwen moeten geven. Het gaat uiteindelijk om het overtuigen van elkaar op grond van argumenten naar Schrift en belijdenis. Andere afgevaardigden menen toch dat in de huidige situatie met slechts twee classes, waardoor het kerkverband erg kwetsbaar is, het wijs is om voorrang te geven aan het gelijkheidsbeginsel d.m.v. getrapte afvaardiging. Een ander belangrijk argument is, dat hierdoor het dichtste bij de huidige KO wordt gebleven.

Na de diepgaande bespreking wordt besloten via stemming. Voor het minderheidsvoorstel zijn vier stemmen; daarmee is het verworpen. Voor het meerderheidsvoorstel zijn acht stemmen; daarmee is het aangenomen.
M.b.t. het aantal afgevaardigden per classis wordt gesproken over wat wenselijk is om de generale synode goed te laten verlopen. Een aantal van minimaal 18 afgevaardigden wordt genoemd. Ook wordt overwogen dat in ons kleine kerkverband een generale synode ook niet te groot moet worden. In de huidige praktijk blijkt het met 12 afgevaardigden goed te gaan. Tot nu toe is effectief vergaderd met optimale betrokkenheid van de afgevaardigden. Daarnaast is er de reële mogelijkheid dat binnen afzienbare tijd drie classes gevormd kunnen worden. Uiteindelijk leidt de bespreking tot het besluit dat art. 46 als volgt geamendeerd wordt: `Elke classis vaardigt zes broeders af, bij voorkeur predikanten en ouderlingen, totdat er vier of meer classes zijn, in welk geval elke classis vier broeders afvaardigt.`

Artikel 21 **24.06.2006**
Aanpassing KO

Materiaal:
Concept voorlopig aangepaste KO, in een versie, geschikt om aan de kerkenraden te sturen en aan gemeenteleden ter beschikking te stellen.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit:
Na nog enkele kleine tekstuele wijzigingen de aangepaste versie van de KO ter beschikking te stellen van de kerkenraden om te gebruiken en te vermenigvuldigen voor de leden van de kerken.

Gronden:
a. kerkenraden dienen z.s.m. te beschikken over de voorlopige aanpassingen van de KO;
b. kerkleden dienen z.s.m. inzage te hebben in de voorlopige aanpassingen van de KO.

Artikel 22 **19.05.2006**
Besluiten landelijke vergaderingen

Materiaal:
Rapport van het moderamen van de generale synode m.b.t. het definitief vaststellen van de voorlopige besluiten van de landelijke vergaderingen van het kerkverband in oprichting op 14 mei 2004 te Zwolle en op 18 september 2004 te Hasselt.

Algemeen:
Deze vergaderingen gingen vooraf aan de vorming van classes en het definitieve kerkverband.
De besluiten hadden een voorlopig karakter. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt hieronder uit in hoeverre de besluiten van deze vergaderingen vervallen of bekrachtigd worden verklaard.

1. Art. 37 KO en de kleine omvang van de kerkenraad:

1.1 Materiaal
Notulen van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 14 mei 2004 te Zwolle:

Besluit
Deze vergadering besloot om, uitgaande van artikel 37 van de KO, de volgende intentieverklaring uit te spreken:
Daar waar het aantal ouderlingen en diakenen klein is zal de kerkenraad, krachtens plaatselijke regeling, altijd samen met de diakenen vergaderen, waarbij ouderlingen en diakenen gelijke stemrechten hebben in alle zaken die op de agenda staan.

Grond:
Gegeven onze situatie zonder predikanten in actieve dienst, met kleine gemeenten en daarom ook weinig ouderlingen, is het noodzakelijk dat de ouderlingen altijd samen met de diakenen vergaderen. Wanneer de diakenen meedoen in de bespreking en mee adviseren, is er een breder draagvlak en is de meerderheid bij verschil van mening altijd toch minstens drie. Het is ook een middel tegen hiërarchie, die gemakkelijker kan insluipen wanneer de regering van de kerk slechts bij enkelen staat.
Constatering: dit advies is in de meeste kerken opgevolgd.

1.2. Overweging
De kerken hebben inmiddels een geordend kerkverband, er zijn tijdelijke aanpassingen van de KO voor specifieke situaties; de kerkorde voorziet voldoende in de mogelijkheid om als kerkenraad altijd te vergaderen met de diakenen wanneer het aantal ambtsdragers van de kerkenraad klein is.

1.3. Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het genoemde besluit van de vergadering van het kerkverband i.o. komt te vervallen. De tekst van art. 37 KO geeft voldoende richting.

1.4. Grond:
Het verdient de voorkeur geen extra regelingen naast of boven de KO in te stellen

2. Opschorten van synodebesluiten genomen na 1990 en toetsing door eerstvolgende synode:

2.1. Materiaal
Notulen van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 14 mei 2004 te Zwolle:
Deze vergadering besloot ten aanzien van het voor bindend houden van synodebesluiten uit het verleden het volgende:

<u>Besluit 1:</u>
Die synodebesluiten voor bindend te houden die zijn gedaan tot en met de generale synode van Leeuwarden 1990 en de binding aan de synodebesluiten vanaf de generale synode van Ommen 1993 voorlopig op te schorten tot de eerstkomende synode.

Grond:
De synodes vanaf de generale synode van Ommen 1993 hebben een aantal besluiten genomen die brede weerstand hebben opgeroepen in de kerken.

<u>Besluit 2:</u>
Een commissie wordt ingesteld die een lijst zal opstellen van omstreden synodebesluiten vanaf de generale synode van Ommen 1993 waarover een eerstkomende synode zal moeten oordelen.

Grond:
Er zal, zo snel als mogelijk is, duidelijkheid moeten komen over de vraag welke synodebesluiten wel en welke niet voor bindend te houden zijn voor de voortgezette gereformeerde kerken.

2.2. Overweging
Dit besluit wordt thans uitgevoerd. De GS Mariënberg beoordeelt deze besluiten na 1990 en benoemt zo nodig nieuwe deputaten om de toetsing te voltooien.

2.3. Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het genoemde besluit van de vergadering van het kerkverband i.o. verder zal worden uitgevoerd.

2.4. Grond
De GS te Mariënberg nam al het besluit deze GS- besluiten uit het verleden systematisch te toetsen aan Schrift, belijdenis, kerkorde en evt. toepasbaarheid.

3. Mogelijkheden van beroep bij beroepsinstantie

3.1. Materiaal
Notulen van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 14 mei 2004 te Zwolle:
Deze vergadering besloot ten aanzien van de mogelijkheid van beroep dat de naburige kerk dient als vervanging van een classis.
Notulen van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 18 september 2004 te Hasselt.
Deze vergadering wees onderling de naburige kerken aan.

3.2. Overweging
Deze zaak is niet meer van toepassing, aangezien er meerdere vergaderingen zijn, waardoor de KO (voorlopig in aangepaste vorm) kan worden gevolgd m.b.t. beroep en appèlzaken.

3.3. Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het genoemde besluit van de vergadering van het kerkverband i.o. is vervallen.

3.4. Grond
Het kerkverband functioneert naar de KO met eventuele tijdelijke aanpassingen.

4. Hanteren art. 39 KO

4.1. Materiaal
Notulen van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 14 mei 2004 te Zwolle:
Deze vergadering besloot ten aanzien van (nog) niet-geïnstitueerde gemeenten dat deze na verloop van enige tijd zich onder de zorg van de naburige geïnstitueerde gemeente zullen (laten) stellen.

4.2. Overweging:
Uitgezonderd Zwijndrecht hebben alle niet-geïnstitueerde gemeenten zich daadwerkelijk onder de geestelijke zorg van een naburige gemeente gesteld (met leden op een aparte lijst).

4.3. Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het genoemde besluit van de vergadering van het kerkverband i.o. in zoverre van kracht blijft dat art. 39 KO dient te worden uitgevoerd.

4.4. Grond
De kerken kunnen thans de KO op dit punt ten uitvoer brengen

5. Deputaatschap informatie en documentatie.

5.1. Materiaal:
Notulen van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 18 september 2004 te Hasselt.
Deze vergadering besloot een deputaatschap i.o. documentatie en informatie in te stellen
Ter vergadering wordt een taakstelling geformuleerd.
Zij zullen hierover voorstellen doen aan de eerstvolgende synode.

5.2. Overweging
Het deputaatschap i.o. heeft niet gefunctioneerd. Wel is één van de taken overgenomen door het deputaatschap voor de opleiding tot de Dienst des Woords, en is inmiddels gerapporteerd aan de GS Mariënberg. Dit betreft een voorstel tot tijdelijke wijziging KO.
Informatievoorziening aan leden van de GKv, die voornemens zijn zich vrij te maken, wordt thans uitgevoerd door de kerken zelf.
M.b.t. voorziening in beschikbaar stellen van te lezen preken uit het verleden zijn er plaatselijk initiatieven, die ook landelijk benut kunnen worden.

5.3. Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het genoemde besluit van de vergadering van het kerkverband i.o. komt te vervallen.

5.4. Grond
De meeste taken van dit deputaatschap worden inmiddels door de kerken zelf behartigd.
Op de GS te Mariënberg is een besluit genomen m.b.t. tijdelijke wijziging van de KO.

6. Deputaatschappen i.o.

Algemeen:
Het voorlopig besluit betreft de volgende deputaatschappen:
- Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken (i.o.);
- Deputaten Opleiding dienaren des Woords (i.o.);
- Deputaten Opzetten Website (i.o.);
- Deputaten Onderzoek Synodebesluiten (i.o.);
- Deputaten Financieel Beheer (i.o.).

6.1. Materiaal:
Notulen van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 18 september 2004 te Hasselt.
Bijbehorende instructies.

6.2. Overweging:
Dit besluit is uitgevoerd: deze deputaten hebben gefunctioneerd tot en met de GS te Mariënberg, behalve de deputaten opzetten website.

6.3. Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het genoemde besluit van de vergadering van het kerkverband i.o. komt te vervallen.

6.4. Grond:
Nieuwe deputaten zullen worden benoemd. De instructies voor deze deputaten worden aangepast door de GS te Mariënberg.

7. Lezen van preken van predikanten uit het verleden:

7.1. Materiaal:
Notulen van de landelijke vergadering van het kerkverband i.o. d.d. 14 mei 2004 te Zwolle:
Deze vergadering deed een sterke aanbeveling om geen preken te lezen van predikanten die in het verleden geen goede kerkelijke keus hebben gemaakt.

7.2. Overweging:
Hier is, voorzover bekend, door de kerken zoveel mogelijk de hand aan gehouden. Er zijn nu nog voldoende preken beschikbaar, die geselecteerd kunnen worden terwijl met deze aanbeveling rekening wordt gehouden.

7.3. Besluit.
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde sterke aanbeveling van de vergadering van het kerkverband i.o. om geen preken te lezen van predikanten die in het verleden en heden geen goede kerkelijke keus hebben gemaakt wordt gehandhaafd tot aan de volgende synode. Dan zal heroverweging volgen.

7.4. Grond:
Gezien het kleine aantal predikanten zullen in de erediensten in de meeste kerken nog zeer vaak preken gelezen moeten worden van overleden predikanten. Betrouwbaarheid van de preken is een zeer belangrijke zaak. In hoeverre de beschikbaarheid toereikend blijft, valt opnieuw te bezien.

Artikel 24 **19.05.2006**
Vaststelling instructies

Materiaal:
De volgende conceptinstructies zijn ter vaststelling aan de vergadering voorgelegd;
1. Instructie behandeling bezwaarschriften;
2. Instructie Deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords;
3. Instructie Deputaten Buitenlandse Betrekkingen;
4. Instructie Deputaten Financieel Beheer;
5. Instructie Deputaten Adresvoering/Contacten Hoge Overheid/Binnenlandse Betrekkingen;
6. Instructie Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad;
7. Instructie Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling;
8. Instructie Deputaten ad Artikel 49 KO;
9. Instructie Quaestor.

Besluit:

1. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit
   a. in de `Instructie behandeling bezwaarschriften` toe te voegen in 1.3.b. `indien hij/zij daarom verzoek(t)(en);
   b. in art.1 toe te voegen de termijn voor inzending van stukken ter behandeling op de generale synode;
   c. dat het moderamen een concept zal opstellen voor een aparte instructie voor deputaten appelzaken;
   d. behoudens spellingcontrole en met inachtneming van bovenstaande de `Instructie behandeling bezwaarschriften` vast te stellen conform het concept.

Grond:
1. de instructie voldoet aan de opdracht van de generale synode, is in overeenstemming met het gereformeerde kerkrecht en voorziet in de behoefte van de kerken;
2. bij 1.a: - het is niet mogelijk alle partijen altijd uit te nodigen;
   - het dient de bespreking van de zaak niet;
   - het is goed het initiatief bij appellant te laten.

2. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bjieen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit
   de “Instructie Deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords” vast te stellen conform het concept.

Grond:
De instructie voldoet aan de opdracht van de generale synode, is in overeenstemming met het gereformeerde kerkrecht en voorziet in de behoefte van de kerken.

3. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit
   a. in de “Instructie Deputaten Buitenlandse Betrekkingen” in 3.1. toe te voegen “en de Westminster Confessie”;
   b. dat het moderamen zal onderzoeken of het noodzakelijk en/of nuttig is in 3.1. een verwijzing naar de gereformeerde kerkorde (Dordtse kerkorde) op te nemen;

c. behoudens spellingcontrole en met inachtneming van bovenstaande de `Instructie Deputaten Buitenlandse Betrekkingen` vast te stellen conform het concept.

Grond:
De instructie voldoet aan de opdracht van de generale synode, is in overeenstemming met het gereformeerde kerkrecht en voorziet in de behoefte van de kerken.

4. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit

a. dat de artikelen 4.11. en 4.12 van het concept voor de "Instructie Deputaten Financieel Beheer" worden voorgelegd aan de Deputaten Financieel Beheer met het verzoek een formulering te adviseren die in overeenstemming is met het plan voor het vormen van een solidariteitsfonds;
b. behoudens spellingcontrole en met inachtneming van bovenstaande de `Instructie Deputaten Financieel Beheer` vast te stellen conform het concept.

Grond:
De instructie voldoet aan de opdracht van de generale synode, is in overeenstemming met het gereformeerde kerkrecht en voorziet in de behoefte van de kerken.

5. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit

behoudens spellingcontrole de `Instructie Deputaten Adresvoering / Contacten Hoge Overheid / Binnenlandse Betrekkingen` vast te stellen conform het concept.

Grond:
De instructie voldoet aan de opdracht van de generale synode, is in overeenstemming met het gereformeerde kerkrecht en voorziet in de behoefte van de kerken.

6. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit

behoudens spellingcontrole de `Instructie Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad` vast te stellen conform het concept.

Grond:
De instructie voldoet aan de opdracht van de generale synode, is in overeenstemming met het gereformeerde kerkrecht en voorziet in de behoefte van de kerken.

7. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit

a. in de "Instructie Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling" art.1 als volgt te formuleren: "*Zij zullen nauwkeurig onderzoek doen naar de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de "Bijbel in de herziening van de Statenvertaling" (afgekort HSV),uitgegeven op last van de Stichting Herziening Statenvertaling, uitgaande van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, voor De Gereformeerde Kerken";*
b. behoudens spellingcontrole en met inachtneming van bovenstaande de `Instructie Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling` vast te stellen conform het concept.

Grond:
De instructie voldoet aan de opdracht van de generale synode, is in overeenstemming met het gereformeerde kerkrecht, doet recht aan de stand van zaken m.b.t. genoemde Bijbelvertaling en voorziet in de behoefte van de kerken.

8. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit

dat het moderamen op de volgende vergadering met een nieuw concept komt voor de "Instructie Deputaten ad Art. 49 KO".

Grond:
De formulering van art. 1 en art. 3 is niet in overeenstemming met het geldend gereformeerd kerkrecht.

9. De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg besluit
behoudens spellingcontrole de `Instructie Quaestor` vast te stellen conform het concept.

Grond:
De instructie voldoet aan de opdracht van de generale synode, is in overeenstemming met het gereformeerde kerkrecht en voorziet in de behoefte van de kerken.

Artikel 25 **23.06.2006**
Rapport Synodebesluiten v.a. 1990

Materiaal:
Rapport van de Commissie Synodebesluiten met bijlagen.

I. Besluit:
De inhoud van het rapport van de Commissie Synodebesluiten na enkele kleine amendementen volledig te aanvaarden en over te nemen en de overwegingen bij de besluiten tot de hare te maken.

II. Besluit:

A. Kerkregering: Vrouwenstemrecht

A.1. Materiaal:
Generale Synode Ommen 1993, hoofdstuk 2 kerkregering, artikel 24.
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, hoofdstuk 2 kerkregering, artikel 29.
Generale Synode Leusden 1999, acta hoofdstuk 2 kerkregering, artikel 26.

A.1.1. ***GS Ommen 1993, artikel 24,***
Besluit 1:
de zaak van het vrouwenstemrecht in behandeling te nemen.
Grond:
meer dan één revisieverzoek voldoet aan art. 33 KO en aan de vereisten die daarvoor gesteld worden in de bepaling van de Generale Synode van Kampen 1975 (Acta art. 110).
Besluit 2:
de uitspraak van de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978 (Acta art. 287) ter zake van het vrouwenstemrecht vervallen te verklaren.
Gronden:
1. in "zij is voorts van oordeel" 1 en 2 spreekt de generale synode terecht over de roeping om de gehele gemeente te betrekken bij de verkiezing van ambtsdragers, in alle onderdelen daarvan;
2. in "zij is voorts van oordeel" 3 wordt ten onrechte een principieel onderscheid gemaakt tussen het 'zich uitspreken in de stemming' en de andere onderdelen van de verkiezing vanwege het voor de kerkeraad 'bindende karakter' van de stemming:
a. de stemming heeft wel een 'bindend karakter', maar dat berust op een door de kerkeraad aanvaarde regel (art. 20 KO); de stemming betekent dan ook geen inbreuk op de leiding van de kerkeraad;
b. de stemming wordt voorafgegaan door de talstelling en gevolgd door benoeming, approbatie en bevestiging, die elk hun eigensoortige binding hebben; de stemming mag daarom niet uit het geheel van de verkiezing geïsoleerd worden tot een op zichzelf staande beslissende handeling met een 'bindend karakter';
c. degene die zijn stem uitbrengt, oefent daarom geen gezag over de kerkeraad en evenmin over de gekandideerde(n);
d. de generale synode heeft bij dit oordeel te weinig in rekening gebracht dat de stemming niet 'vrij' is, maar plaatsvindt in de gemeente die een Christocratie is: Christus regeert met zijn Woord en Geest óók over de verkiezing, die plaatsvindt onder leiding van de ambtsdragers en met medewerking van de gemeente, onder aanroeping van de naam van de Here;
3.a. als in "zij is voorts van oordeel" 4 gesteld wordt: "dat het niet in overeenstemming is met de positie van onderdanigheid die de Schrift aan de vrouw in de gemeente geeft" wordt ten onrechte de indruk gewekt dat er bij het uitbrengen van een stem sprake is van (een vorm van) gezag oefenen;
3.b. als gesproken wordt over "de positie van onderdanigheid die de Schrift aan de vrouw in de gemeente geeft" worden te weinig de Schriftgegevens in rekening gebracht waarin gesproken wordt over de gelijkwaardige positie die man en vrouw in Christus hebben ontvangen (Gen. 1:26-28, Hand. 2:17, 18, Gal. 3:28, 1 Petr. 2:5, 9), en de onderdanigheid van man en vrouw aan elkaar (Ef. 5:21);

3.c. 1 Kor. 14:34-36 geeft geen absoluut zwijggebod voor de vrouw in de gemeente, maar verbiedt haar het beoordelend en met gezag spreken tijdens de eredienst;
1 Tim. 2:11-15 bevat een verbod voor vrouwen om leidinggevend onderwijs te geven tijdens de eredienst en zo gezag te oefenen over de man;
uit deze Schriftgegevens valt terecht af te leiden dat de vrouw geen leer- of regeerambt mag vervullen in de gemeente; er valt echter geen verbod voor de vrouw uit af te leiden om haar stem uit te brengen bij de verkiezing; daar is immers geen sprake van gezaghebbend of leidinggevend spreken; het Schriftbewijs van de generale synode schiet hier tekort;
3.d. de uitdrukking 'een eigen zelfstandige beslissende stem' is niet in overeenstemming met het beperkte gewicht dat aan de stemming als onderdeel van het roepen tot het ambt moet worden toegekend;
evenmin wordt hier in rekening gebracht dat de kerkeraad de begin- en eindverantwoordelijkheid houdt; de Schrift verbiedt aan de vrouw in de gemeente niet dat zij een eigen, zelfstandige stem heeft (vergelijk Hand. 2:17, 18, Hand. 21:9, 1 Kor. 11:5);
verder is het niet juist om te zeggen dat zij in dezen een beslissende stem heeft, omdat niet het individuele gemeentelid, maar de gemeente als geheel een beslissende stem heeft, overigens onder de verantwoordelijkheid en de leiding van de kerkeraad.

Besluit 3:
de regel ten aanzien van het vrouwenstemrecht, gehandhaafd door de Generale Synoden van Arnhem 1930 (Acta art. 200 besluit 1) en van Groningen-Zuid 1978 (Acta art. 287) op te heffen en uit te spreken dat aan de belijdende zusters het deelnemen aan de stemming bij de verkiezing van ambtsdragers in de gemeente van Christus niet langer onthouden behoort te worden.

Gronden:
1. over de vraag of ook de zusters in de gemeente hun stem mogen uitbrengen bij de verkiezing van ambtsdragers geeft de Schrift geen rechtstreeks antwoord; uit de 'indirecte Schriftgegevens' blijkt het volgende:
a. God zelf roept in Christus tot het ambt (Hand. 20:28, 1 Kor. 12:28, Ef. 4:11);
b. bij het roepen tot het ambt schakelt Hij mensen in: de gemeente om gaven op te merken en aan te wijzen (Hand. 1:21-26, 6:3a, 5, 6a); de ambtsdragers om begin- en eindverantwoordelijkheid te dragen (Hand. 6:3b, 4, 6b, 14:23, Tit.1:5);
c. de verkiezing is daarom te typeren als het middel waardoor God roept tot het ambt; het gebed (Hand. 13:2, 3, 14:23) en de Schriftuurlijke normen voor de ambtsdragers (1 Tim. 3, Tit. 1:5-9) zijn daarbij van wezenlijke betekenis; op deze wijze regeert Christus met zijn Geest en Woord, ook bij de verkiezing;
d. de Schrift geeft geen algemeen zwijggebod voor de vrouw in de gemeente:
   1. mannen én vrouwen delen in de gaven van de profetie (Hand. 2:17, 18, 21:9);
   2. 1 Kor. 11:5 staat haar het bidden en profeteren toe, mits het op een manier gebeurt die met haar positie in overeenstemming is;
   3. Schriftgegevens als Hand. 18:26, Rom. 16:1vv en Fil. 4:3, 4 laten een actieve betrokkenheid en inschakeling van vrouwen zien bij de dienst aan het evangelie;
   4. 1 Kor. 14:34-36 verbiedt de vrouw het beoordelen van profeten tijdens de eredienst, omdat ze daarmee gezag over hen zou oefenen;
   5. 1 Tim. 2:11-15 verbiedt de vrouw het leidinggevend en gezaghebbend spreken tijdens de eredienst, waarmee ze haar eigen plaats verlaat en de man van zijn plaats dringt;

2.a. in de kerk regeert Christus als het Hoofd zijn lichaam, de gemeente; Hij doet dat door zijn Woord en Geest (Ef. 2:14-21, 4:1-16; vergelijk art. 30 NGB en zondag 21 HC); Hij gebruikt daarbij ambtsdragers (Ef. 4:11-16, Heb. 13:17); hun regering draagt een 'instrumenteel' karakter; bij het regeren van de kerk zijn de ambtsdragers daarom verantwoording schuldig niet aan de kerkleden, maar aan Christus; dat de kerk geen demo-cratie is, maar een *Christo-cratie*, blijkt ook uit de wijze waarop Christus roept tot het ambt: Hij stelt de normen (1 Tim. 3, Tit. 1:5-9) en de gemeente is afhankelijk van de leiding van de Geest (Hand. 1:24, 6:3, 13:2-5, 20:28); bij de verkiezing regeert daarom niet de gemeente, ook niet voor een deel, maar werkt zij onder leiding van de kerkeraad mee aan de roeping tot het ambt;
b. in de gereformeerde kerken komt het verkiezingsrecht toe aan de gemeente onder leiding van de ambtsdragers, omdat de Here door zijn Geest in de gemeente wil wonen (Hand. 2, 1 Kor. 3:16, 1 Joh. 2:20, 27); de verkiezing heeft het karakter van *roeping* (zie art. 31 NGB; bevestigingsformulieren), niet het karakter van uitoefenen van gezag of macht; de roeping door de gemeente is het *middel* dat de Here gebruikt om ambtsdragers aan te wijzen; bij de stemming is de keuze niet vrij: ze is begrensd door de normen van Christus, de leiding van de Geest en de verantwoordelijkheid van de kerkeraad; de gemeente heeft daarom bij het stemmen geen gezag over de kerkeraad en evenmin over de gekandideerde(n);
c. tijdens de verkiezingsprocedure stelt de kerkeraad een aantal keren de gemeente in de gelegenheid 'zich uit te spreken'; de stemming mag daaruit *niet geïsoleerd* worden tot een op zichzelf staande 'beslissende' gebeurtenis: zij wordt voorafgegaan door een bindend besluit van de kerkeraad (de talstelling) en zij wordt gevolgd door benoeming, approbatie en bevestiging, die eveneens hun eigensoortige binding hebben; volgens art. 5 en art. 20 KO is niet de stemming, maar wel de approbatie onmisbaar;
d. de stemming vindt plaats binnen de verantwoordelijkheid van de *kerkeraad*; in de aanvaarding van de uitslag van de stemming erkent hij dat Christus door zijn Geest in de gemeente wil wonen (1 Kor. 3:16);

3.a. omdat naar *art. 31 NGB* de wettige verkiezing van ambtsdragers plaatsvindt in de weg van het roepen door de gemeente, is het van belang dat de stem van de gemeente optimaal gehoord wordt;
b. de gemeente is bevoegd en in staat om mee te werken aan de roeping tot het ambt, omdat Christus in zijn gemeente wil wonen met zijn Woord (Rom. 10:8-15, Kol. 3:16, Heb. 4:12, 13, Jak. 1:18, 1 Petr. 1:22-25) en haar wil toerusten met de gaven van de Geest (Hand. 2, 1 Kor. 1:4-9, 12:4-11, 1 Joh. 2:20, 27); omdat de ambtelijke dienst gericht is op de opbouw van de gemeente, mag de stemming (als onderdeel van de verkiezing) getypeerd worden als *meewerken aan de opbouw van de gemeente*;
c. volgens de Schrift ontvangen de *zusters* in de gemeente niet minder de gaven van de Geest dan de broeders (Hand. 2:17, 18, 10:44, 45); ook voor hen geldt de roeping om mee te werken aan de opbouw van de gemeente (Ef. 4:12-16, 1 Tess. 5:11, 2 Tim. 3:16, 17, 1 Petr. 2:5, 9, 10, 4:10);
d. bij verkiezing en stemming gaat het niet om een eigen individuele stem, maar om de stem van de gemeente; de zusters vormen samen met de broeders de stem van de gemeente;

4.a. in de kerk moeten niet de argumenten die door de tijdgeest zijn ingegeven doorslaggevend zijn, maar de argumenten van de Heilige Schrift, waarin het goede kader wordt geboden voor de verhouding van man en vrouw;
b. de invloed van de tijdgeest hoeft niet bij voorbaat negatief te zijn; ook de huidige wijze van verkiezing is in de loop van de tijd daardoor beïnvloed;

c. de kerk behoort aan de zusters in de gemeente geen stemrecht te geven als een offer aan de tijdgeest; zij behoort aan de zusters het stemrecht ook niet te onthouden uit vrees voor de tijdgeest;
d. wanneer op grond van de Schrift aan de zusters het stemrecht onthouden moet worden, kan dat leiden tot een noodzakelijk isolement voor de kerk; wanneer de Schrift het stemrecht aan de zusters niet verbiedt en het wordt hun toch onthouden, kan dat onnodige vervreemding veroorzaken ten opzichte van het evangelie, zowel in de kerk als daarbuiten;
e. het toekennen van stemrecht aan de zusters is geen uiting van onschriftuurlijk individualisme of van democratisering van de kerk en moet daarom niet beoordeeld worden als een knieval voor verkeerde emancipatiezucht;
f. omdat stemmen niet beschouwd mag worden als een vorm van (mee)regeren, mag het toekennen van stemrecht aan de zusters niet gezien worden als een eerste stap op weg naar het leer- en regeerambt van de zusters.

A.1.2. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 29,***

Besluit 1:
de bezwaren tegen het feit dat de GS Ommen de zaak van het vrouwenstemrecht in behandeling genomen heeft af te wijzen.
Gronden:
1. de zaak van het vrouwenstemrecht is naar artikel 30 KO in de kerkelijke weg, met goede voorbereiding en kennelijk breed gedragen door de kerken, aan de generale synode voorgelegd;
2. toegestemd moet worden dat de synode in de gronden voor haar eerste besluit niet heeft aangetoond dat meer dan één revisieverzoek aan art. 33 voldeed en aan de vereisten die voor een revisieverzoek gesteld zijn door de GS Kampen 1975. Uit het genoemde materiaal blijkt echter dat zeker de particuliere synoden van Overijssel en Noord-Holland het besluit van de GS Groningen-Zuid over deze zaak nauw keurig hebben gelezen. Deze particuliere synoden hebben de door Groningen-Zuid aangevoerde argumenten zorgvuldig getoetst, waarmee zij handelden in de geest van de uitspraak van de GS Kampen. Overigens sprak Kampen over een besluit "dat in de kerken algemene aanvaarding heeft gevonden". Blijkens het feit dat vier particuliere synoden het besluit van Groningen-Zuid aanvochten was daarvan althans in 1993 geen sprake meer;
3. artikel 31 KO zegt wel dat een besluit van een kerkelijke vergadering bindend is, tenzij bewezen wordt dat het in strijd is met Gods Woord of met de kerkorde. Dit betekent echter niet dat een besluit alleen kan worden weggenomen, wanneer in een revisieverzoek strijdigheid met Gods Woord of met de kerkorde wordt aangetoond. Het kan ook zijn dat in een revisieverzoek terecht geconstateerd wordt dat het aangevochten besluit met onvoldoende of ondeugdelijke argumenten onderbouwd is;
4. de bedoelde uitspraak van de GS Dordrecht 1893 geeft aan dat het *rechtstreeks* indienen van een appèl dient te geschieden bij de eerstvolgende samenkomst van de meerdere vergadering waarop men zich beroept. Deze uitspraak betekent niet dat een door een generale synode genomen besluit in een later stadium niet meer kan worden aangevochten. In dat geval dient dan de kerkelijke weg te worden gevolgd. Dat is ten aanzien van het vrouwenstemrecht ook gebeurd;
5. de door de GS Ommen benoemde commissie heeft een brede studie opgezet ten aanzien van het vrouwenstemrecht; in het geheel van die studie zijn de ingediende revisieverzoeken wel degelijk overwogen, waarbij de daarin vervatte argumenten op hun houdbaarheid zijn beoordeeld (zie het rapport van de commissie, hoofdstuk 5 en de inleidende opmerkingen bij de hoofdstukken 6 en 7).
Besluit 2:
a. de revisieverzoeken, voorzover zij vragen de besluiten 2 en 3 van de GS Ommen te herroepen, af te wijzen;
b. niet te voldoen aan het verzoek van de kerkeraad van Urk de invoering van het vrouwenstemrecht alsnog in de vrijheid van de kerken te laten;
c. niet in te gaan op het verzoek van br. Bruinius te Waddinxveen om, wanneer de besluiten niet herroepen worden, een studiedeputaatschap in te stellen.
Gronden:
ad a:
1. de synode heeft terecht gesteld dat aan de stemming als onderdeel van het roepen tot het ambt een beperkt gewicht moet worden toegekend (zie besluit 2, grond 3d).
Het is de kerkeraad die beoordeelt of bepaalde broeders geschikt zijn voor het ambt van ouderling of diaken. Dat oordeel legt de kerkeraad vast in de talstelling. Wie stemt doet niet meer dan een voorkeur uitspreken ten aanzien van een broeder die, vanuit de normen van de Schrift gezien, evenzeer gekwalificeerd is als de broeder die met hem op tal staat. De kerkeraad behoudt in het geheel van de verkiezing de leiding, ook wanneer hij gebonden is aan de uitslag van de stemming. Dat hij aan die uitslag gebonden is, vloeit vanzelfsprekend voort uit de talstelling. Wanneer de kerkeraad met de talstelling uitspreekt alle genoemde broeders bekwaam te achten voor het te vervullen ambt is het ondenkbaar dat hij na de talstelling niet zonder meer tot benoeming zou overgaan. Het moet dan ook onjuist genoemd worden wanneer de stemming, en dus de stem van de zusters in de gemeente, de zware lading krijgt die door diverse appellanten daaraan gegeven wordt. In het geheel van de verkiezing kan de approbatie een veel zwaardere lading krijgen dan de stemming, wanneer een zuster bezwaren inbrengt tegen een verkozen broeder. Weliswaar beslist de kerkeraad in dat geval, maar die kerkeraad *moet* het bezwaar honoreren wanneer het wettig blijkt te zijn. In dat geval kan de inbreng van één zuster betekenen dat een door de gemeente gekozen en door de kerkeraad benoemde broeder niet bevestigd wordt;
2. de synode heeft terecht gesteld dat uit passages als 1 Kor. 14:34-36 en 1 Tim. 2:11-15, die in de discussie over het vrouwenstemrecht een sleutelrol vervullen, geen verbod voor de vrouw valt af te leiden om haar stem uit te brengen bij de verkiezing (zie besluit 2, grond 3c en besluit 3, grond 1d). Hoe genoemde passages ook precies uitgelegd moeten worden, het is duidelijk dat hier wel een bepaalde vorm van onderricht en beoordeling aan de vrouw wordt onthouden, maar dat er niet een algemeen zwijggebod wordt gegeven (de synode heeft meerdere Schriftgegevens genoemd waarmee deze passages anders in strijd zouden komen) en dat datgene wat hier aan de zusters ontzegd wordt op een heel ander niveau ligt dan een stemming met beperkt gewicht;
3. ten onrechte menen sommige appellanten dat de synode, om het vrouwenstemrecht te kunnen invoeren, uit de Schrift had moeten aantonen dat het vrouwenstemrecht op een duidelijk gebod van de Here berust. De synode heeft terecht uitgesproken dat de Schrift, die geen enkele vorm van verkiezing voorschrijft als verplicht voor alle tijden, geen rechtstreeks antwoord geeft op de vraag of ook de zusters mogen stemmen (besluit 3, grond 1). Vervolgens heeft de synode Schriftgegevens naar voren gebracht waarin de gelijkwaardigheid van de vrouw ten opzichte van de man wordt onderstreept; daarnaast Schriftgegevens waarin gesproken wordt over de inwoning van de Heilige Geest in de hele gemeente en gegevens waarin de bevoegdheid en de roeping tot meewerken aan de opbouw van de gemeente aan de hele gemeente wordt voorgehouden (besluit 2, grond 3b; besluit 3, grond 3b en 3c). Door appellanten is vanuit de Schrift

niet voldoende aangetoond dat, ondanks al deze Schriftgegevens over gaven en roeping van de zusters in de gemeente, toch het stemrecht niet voor de zusters bestemd zou zijn;
ad b:
1. wanneer de invoering van het vrouwenstemrecht in de vrijheid van de kerken zou worden gelaten zou er ten aanzien van de positie van de zusters rechtsongelijkheid ontstaan tussen de ene gemeente en de andere;
2. de synode van Ommen heeft vanuit de Schriften aangetoond dat er geen redenen aan te voeren zijn om de zusters het stemrecht te onthouden;
ad c:
1. meer dan één synode heeft in het verleden al een studiedeputaatschap ingesteld met het oog op de zaak van het vrouwenstemrecht;
2. een verzoek om een studiedeputaatschap met een bredere opdracht, zoals hier wordt bedoeld, dient in de kerkelijke weg aan de orde te worden gesteld;
Besluit 3:
ten aanzien van de bezwaren tegen de door de Generale Synode van Ommen 1993 aangevoerde gronden verder het volgende uit te spreken:
1. het was beter geweest, wanneer de synode zich in de gronden voor haar besluiten had beperkt tot een confrontatie met de argumenten die door de synode van Groningen-Zuid zijn aangevoerd;
2. bezwaren tegen het vastleggen van bepaalde exegeses in de gronden moeten worden toegestemd;
3. terecht wordt gesteld dat grond 4 bij besluit 3 meer een verdediging van dat besluit bevat dan argumentatie voor het besluit. De in deze grond genoemde elementen zijn echter voor de beoordeling van het besluit wel van belang;
4. toegestemd moet worden dat het begrip 'tijdgeest' in grond 4 door de synode niet gedefinieerd is. De bezwaren tegen de wijze warop de synode dit begrip hanteert dienen echter te worden afgewezen;
5. de synode heeft haar besluiten duidelijk afgeschermd tegen de gedachte dat de drempel naar het leer- en regeerambt van de zusters hierdoor lager zou zijn geworden. Tevens heeft de synode Schriftgegevens genoemd die niet gebruikt kunnen worden als argumenten tegen het vrouwenstemrecht, maar naar haar oordeel wel het leer- en regeerambt aan de zusters ontzeggen. Het ambt van diaken is daarbij niet genoemd omdat daar geen aanleiding voor was.
Gronden:
1.a. de revisieverzoeken die de synode moest behandelen richtten zich tegen de uitspraken van de synode van Groningen-Zuid;
b. door haar gronden zo breed te formuleren heeft de synode de onderbouwing van haar besluiten niet sterker gemaakt; op onderdelen kan nu gemakkelijker kritiek geoefend worden, omdat die onderdelen, op zichzelf genomen, niet bewijzen wat de synode wil
uitspreken (zie bijvoorbeeld grond 3b en de daarin genoemde schriftplaatsen);
2. er is sprake van het vastleggen van exegeses, wanneer in besluit 2, grond 3c en in besluit 3, grond 1d gesteld wordt dat de voorschriften in 1 Kor. 14:34-36 en in 1 Tim. 2:11-15 zich beperken tot de eredienst en wanneer in grond 3b met betrekking tot Ef. 5:21 gesproken wordt over de onderdanigheid van man en vrouw aan elkaar;
3. grond 4 onder besluit 3 gaat in op bezwaren die meer dan eens door tegenstanders van het vrouwenstemrecht naar voren zijn gebracht;
4. appellanten tonen niet aan dat het spreken over de tijdgeest door het ontbreken van een definitie vaag en ongrijpbaar wordt; de synode heeft op een evenwichtige manier over de invloed van de tijdgeest gesproken en daarbij duidelijk aangegeven dat alleen de argumenten van de Heilige Schrift doorslaggevend zijn in de kerk; de synode zelf heeft haar besluiten ook vanuit de Schrift beargumenteerd; in grond 4e heeft de synode haar besluiten duidelijk afgeschermd tegen een onschriftuurlijk individualisme en tegen een verkeerde emancipatiezucht;
5. het spreken van de synode over de relatie tussen het zusterstemrecht en het leer- en regeerambt van de vrouw is duidelijk in besluit 3, grond 4f en verder in besluit 2, grond 3c en in besluit 3, grond 1d.
Besluit 4:
ten aanzien van de overige door appellanten genoemde bezwaren, moeiten en verzoeken het volgende uit te spreken:
1. het bezwaar dat het vrouwenstemrecht afbreuk zou doen aan de eenheid tussen man en vrouw moet worden afgewezen;
2. de stelling dat de haast waarmee tot het vrouwenstemrecht zou zijn besloten te weinig ruimte aan de kerken zou hebben gelaten voor nadere bezinning, dient te worden afgewezen;
3. het bezwaar dat de besluiten van Ommen de vrede in de kerken niet gediend of zelfs verstoord zouden hebben dient te worden afgewezen, evenals de stelling dat, bij zoveel verschil van mening in de kerken, geen stellige uitspraak in deze kwestie had mogen worden gedaan;
4. wanneer broeders en zusters moeite hebben met de genomen besluiten dienen ambtsdragers daar met pastorale wijsheid mee om te gaan; het is echter onjuist wanneer genoemde broeders en zusters verregaande consequenties trekken uit hun bezwaren en de wettigheid van de gekozen ambtsdragers ter discussie stellen;
5. het verzoek van br. en zr. Verkerk de stellige uitspraak van de synode dat de vrouw in de kerk geen leer- of regeerambt mag vervullen, in te trekken, dient te worden afgewezen.
Gronden:
2. de stelling dat de haast waarmee tot het vrouwenstemrecht zou zijn besloten te weinig ruimte aan de kerken zou hebben gelaten voor nadere bezinning, dient te worden afgewezen;
3. het bezwaar dat de besluiten van Ommen de vrede in de kerken niet gediend of zelfs verstoord zouden hebben dient te worden afgewezen, evenals de stelling dat, bij zoveel verschil van mening in de kerken, geen stellige uitspraak in deze kwestie had mogen worden gedaan;
4. wanneer broeders en zusters moeite hebben met de genomen besluiten dienen ambtsdragers daar met pastorale wijsheid mee om te gaan; het is echter onjuist wanneer genoemde broeders en zusters verregaande consequenties trekken uit hun bezwaren en de wettigheid van de gekozen ambtsdragers ter discussie stellen;
5. het verzoek van br. en zr. Verkerk de stellige uitspraak van de synode dat de vrouw in de kerk geen leer- of regeerambt mag vervullen, in te trekken, dient te worden afgewezen.
Gronden:
1. appellanten tonen niet aan dat de door God gegeven eenheid van man en vrouw in het huwelijk als consequentie heeft dat zij niet beiden hun stem zouden mogen uitbrengen, of althans niet allebei een verschillende stem. Het hebben van een verschillende voorkeur hoeft aan de eenheid in het huwelijk geen afbreuk te doen;
2. het spreken over 'haast' ziet voorbij aan het feit dat de zaak al jarenlang in de kerken leefde. Verder hebben de kerkeraden de tijd kunnen nemen om de gemeente op de invoering van het vrouwenstemrecht voor te bereiden en haar vertrouwd te maken met het Schriftuurlijke onderwijs in het commissierapport dat ter synode diende;

3. dat de synode, toen zij ervan overtuigd was geraakt dat de Schrift het vrouwenstemrecht niet verbiedt, die overtuiging geargumenteerd aan de kerken voorlegde, was een wettige zaak. Het zou onjuist zijn geweest als de synode toen nog gedaan had alsof de zaak voor haar niet zeker was. De kerken konden de aangevoerde argumenten toetsen en hebben dat ook gedaan. Bij het spreken over 'vrede' dient bedacht te worden dat er veel onvrede was in de kerken over een recht dat nog altijd aan de zusters werd onthouden, terwijl Gods Woord daar, naar de overtuiging van velen, geen aanleiding toe gaf;
4. de synode heeft uitgesproken dat het stemrecht niet aan de zusters mag worden onthouden; zij heeft niet uitgesproken dat aan de zusters een stem*plicht* moet worden *opgelegd*. Van kerkeraden mag geduld en goed onderwijs gevraagd worden; van bezwaarde broeders en zusters mag gevraagd worden dat zij openstaan voor de argumenten die worden aangevoerd. De synode heeft met haar besluiten niet een nieuwe leer ingevoerd. De wettigheid van gekozen ambtsdragers hangt niet af van de vraag of de zusters al dan niet terecht aan de stemming hebben meegedaan;
5.de synode heeft in de gronden aangetoond dat het toekennen van het stemrecht aan de zusters niet automatisch leidt tot het leer- en regeerambt van de vrouw. Zij heeft geen *besluit* ten aanzien van het leer- en regeerambt van de vrouw genomen, omdat daarover geen verzoek aan haar was voorgelegd. Wanneer appellanten menen dat deze zaak aan de orde moet komen zullen zij daarvoor, naar art. 30 KO, de kerkelijke weg moeten gaan.

A.1.3. ***GS Leusden 1999, artikel 26,***

Besluit:
aan het revisieverzoek inzake het vrouwenstemrecht van br. M.C. Bijl niet te voldoen.
Grond:
br. Bijl verschaft geen nieuwe inzichten waardoor dit besluit in heroverweging zou moeten worden genomen.

A.2. Overweging

A.2.1. De GS Ommen 1993 besloot dat het besluit van de GS Groningen-Zuid 1978 inzake het stemrecht van zusters in de gemeente is vervallen en dat aan de zusters van de gemeente het stemrecht niet langer behoort onthouden te worden. De GS is van mening, dat het uitbrengen van een stem tijdens de verkiezing van ambtsdragers een beperkt gewicht heeft. Dat er gelet op de achtergrond van de hele verkiezings- en benoemingsprocedure geen sprake is van gezag oefenen en van het uitbrengen van een zelfstandige beslissende stem, laat staan van meeregeren. Het zogenaamde zwijggebod acht de GS niet van toepassing. Groningen-Zuid zou te weinig in rekening hebben gebracht de gelijkwaardige positie die man en vrouw in Christus hebben ontvangen. De GS legt sterk de nadruk op het recht van de gemeente om betrokken te zijn bij de verkiezing van ambtsdragers. Zusters vormen samen met de broeders de gemeente en delen net als de broeders in de gaven van de Geest. Ook moeten de kerken niet bang zijn voor de tijdgeest; ook de altijd gebruikte regeling is door de tijd van haar ontstaan beïnvloed. Zusters nog langer uitsluiten, terwijl de Schrift dat niet gebiedt, brengt de kerken in een onnodig isolement en leidt tot vervreemding, zowel in de kerk als daarbuiten.

A.2.2. De GS Berkel en Rodenrijs 1996 kreeg te maken met 35 revisieverzoeken , waarvan 6 van kerkenraden en 29 van broeders en zusters uit de kerken. De meeste brieven bevatten een verzoek de uitspraken van de GS Ommen uit het midden van de kerken weg te nemen. Sommige appellanten (met name enkele kerkeraden) verzochten revisie van een of meer gronden onder de besluiten. Tegen vrijwel elk onderdeel van de gronden werden bezwaren ingebracht. In enkele brieven werden nieuwe formuleringen voorgesteld.

A.2.3 Genoemde besluiten zijn strijdig met de artikelen 30, 31 en 33 KO. Inhoudelijk zijn er geen nieuwe argumenten ingebracht. In de besluiten worden wel nieuwe accenten gelegd en ook kijkt men nu vanuit een andere invalshoek naar de zaak van het vrouwenstemrecht. Ook zien we t.a.v. verschillende Schriftplaatsen een andere exegese. Het stemmen door de zusters wordt niet meer gezien als een beslissende daad en als een gezag oefenende stem. Hiermee wordt te kort gedaan aan het feit dat de verkiezingsuitslag voor de kerkenraad bindend is.

A.2.4 In de genoemde besluiten wordt geen recht gedaan aan wat de Schrift ons leert. Al bij de schepping heeft het God behaagd, de vrouw te plaatsen onder de man. Ook in 1 Cor. 11:3 zien we diezelfde lijn. Inzake de verhouding van man en vrouw stelt de Here de structuur, dat het hoofd van de vrouw is de man. In 1 Petrus 3:5 zien we diezelfde regel. Daar wordt o.a. gezegd dat het sieraad van de godvrezende vrouw is dat zij onderdanig is aan haar man. Dit heeft ook betekenis voor het optreden van de vrouw in de gemeente van Christus. We moeten daarbij ook letten op het gebruikte werkwoord, dat die onderschikking aanduidt. Dat werkwoord legt de nadruk op vrijwilligheid en eigen keuze van de vrouw. Haar onderschikking is dus geen zaak van dwang, maar van eigen begeerte. Zij wil zich onderschikken omdat Gods Woord dit van haar vraagt (1 Cor. 14:34). De vraag is eigenlijk, of het deelnemen van de vrouw aan het uitbrengen van haar stem bij de verkiezing, in overeenstemming is met het zich vrijwillig onderschikken,

zoals ook de wet zegt. Gelet echter op de aard en het karakter van de stem, moet worden geconcludeerd, dat het mee beslissen door het uitbrengen van haar stem, niet in overeenstemming is met de plaats en de taak die de Here aan de zusters in de gemeente geeft. Het verdraagt zich niet met met de eis, dat de vrouw zich in de gemeente zal onderschikken. Zij treedt in de gemeente niet naar voren. Zij oefent haar eigen, stille invloed uit op de achtergrond.

A.3. Besluit

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit, dat de hiervoor genoemde besluiten van de GS Ommen 1993 en GS Berkel en Rodenrijs 1996 t.a.v. het vrouwenstemrecht, vervallen zijn en dat de kerken daaraan niet meer gebonden zijn. Voorts, dat de kerken in dit opzicht handhaven het besluit van Groningen-Zuid 1978, artikel 287.

A.4. Gronden

A.4.1. In besluit 1 van artikel 24 wordt door GS Ommen 1993 geen recht gedaan aan artikel 30, 31 en 33 KO. De zaak van het vrouwenstemrecht was afgehandeld door de GS Groningen-Zuid 1978. Een beroep tegen een uitspraak van een kerkelijke vergadering moet vóór de eerstvolgende samenkomst van de meerdere vergadering, waarop men zich beroept, geschieden (art. 31 KO).

Ten aanzien van een revisieverzoek is vereist, dat daarin een nieuw punt naar voren wordt gebracht (art. 30 KO). Wat eenmaal is afgehandeld, moet niet opnieuw aan de orde worden gesteld, tenzij men van oordeel is dat wijziging noodzakelijk is (art. 33 KO). Bij het wel opnieuw aan de orde stellen gelden de regels van Kampen 1975, art. 110.

A.4.2. Gods Woord leert dat in de gemeente de vrouw geen overwicht mag hebben, niet mag beslissen over een man (1 Tim. 2:12). Zij moet in de gemeente onderdanig, “ondergeschikt” blijven, dat is: zich schikken onder de door de Here ingestelde orde (1 Kor. 14:34-36,40; 1 Tim. 2:11-15). Het geven van een (mee-beslissende) voorkeurstem bij de verkiezing van ambtsdragers is niet in overeenstemming met de plaats en taak, die de Here aan de zusters in de gemeente heeft verleend. De zusters zullen zich bij voorbaat gewillig conformeren aan de meerderheidskeuze van de broeders bij de stemming voor ambtsdragers.

A.4.3. Tegenover besluit 2, grond 2 en grond 3a stellen we, dat de stemming in het geheel van de verkiezing een beslissend karakter draagt. Dat geldt niet voor het vestigen van de aandacht van de kerkenraad op geschikte broeders, en evenmin voor de approbatie (stilzwijgende goedkeuring), dan wel bij het inbrengen van bezwaren tegen een verkozen broeder; in deze gevallen is het de kerkenraad die zijn beslissend oordeel geeft over de aanwijzing of het bezwaar. Echter bij de stemming is de kerkeraad gebonden aan de inbreng van de gemeente. Hij dient zich te houden aan wie de meerderheid van de gemeente heeft gekozen (art. 20 KO). GS Groningen-Zuid 1978 heeft het stemmen terecht beschouwd als een vorm van regeren; deze GS verbond slechts conclusies aan de Schriftgegevens over de onderdanigheid van de vrouw (1 Kor. 11:3; 1 Kor. 14:34; 1 Tim. 2:11,12,14,15; 1 Petr. 3:5).

A.4.4. Tegenover besluit 2, grond 3b stellen wij dat de GS Ommen 1993 de Schriftgegevens over de gelijkwaardigheid van de vrouw aan de man ten koste doet gaan van de Schriftgegevens over de onderdanigheid van de vrouw. De scheppingsorde, waarbij de man tot hoofd van de vrouw is bestemd, wordt genegeerd. De door de GS aangedragen teksten bewijzen hier niets, omdat ze alleen gaan over het feit dat man en vrouw op gelijke wijze delen in het heil van Christus. Ef. 5:21 leert geen onderdanigheid van man en vrouw aan elkaar, maar is een algemene bepaling die in het vervolg geconcretiseerd wordt (vrouw tegenover man, kinderen tegenover ouders, slaven tegenover heren). In dat vervolg wordt de vrouw opgeroepen onderdanig te zijn aan haar man, niet andersom.

A.4.5. Tegenover besluit 2, grond 3d stellen wij dat het spreken van de vrouw in de aangevoerde teksten (Hand. 2:17,18 etc.) iets anders is dan het mee-beslissende 'spreken' in de verkiezing van ambtsdragers. De stem van de gemeente is de optelsom van de individuele stemmen, zodat de stem van de individuele zuster deel uitmaakt van de beslissende stem van de gemeente;

A.4.6.. Ten aanzien van besluit 3, grond 1 stellen wij dat er een tegenstelling is tussen de uitspraak dat het stemrecht de zusters niet langer onthouden behoort te worden en de erkenning dat de Schrift geen rechtstreeks antwoord geeft op de vraag of zij mogen stemmen. De GS had moeten aantonen dat er een goddelijke eis is om de zusters het stemrecht te geven. Uit de aangevoerde teksten kan geen conclusie getrokken worden voor het meedoen van de vrouw aan de verkiezing van ambtsdragers.

A.4.7. Tegenover besluit 3, grond 2 en 3 stellen wij dat niet alles wat de bevoegdheid en de taak van de gemeente is, ook de bevoegdheid en de taak is van elk individueel gemeentelid (de GS Ommen wil toch ook niet alle doopleden mee laten stemmen). Teksten die spreken over het wonen van de Geest in de gemeente, verbinden daaraan niet het verkiezingsrecht van de zusters. In Handelingen 1:23, 24 en 6:2, 3 worden juist de broeders in de gemeente aangesproken.

A.4.8. Tegenover besluit 3, grond 4 stellen wij dat deze grond geen argument *voor*, maar hoogstens een verdediging *van* het vrouwenstemrecht bevat. De genomen besluiten zijn onvoldoende afgeschermd tegen de invloed van een tijdgeest die zich kenmerkt door een sterke hang naar individualisme en een onbijbels emancipatiedenken. De drempel naar de vrouw in het ambt kan lager worden door deze besluiten. Schriftgegevens die nu gehanteerd worden voor het vrouwenstemrecht zijn elders ook gebruikt om de vrouw in het ambt te verdedigen.

A.4.9. Dit besluit doet afbreuk aan de eenheid tussen man en vrouw in het huwelijk. GS Ommen heeft onvoldoende stilgestaan bij de wijze waarop de huwelijksrelatie naar de Schrift dient te functioneren in de gemeente van Christus. Het naast elkaar staan van twee stemmen werkt eerder verstrooiend dan samenbindend.

A.4.10. De afwijzing van de revisieverzoeken door de GS Berkel en Rodenrijs 1996 is onterecht op basis van bovengenoemde argumenten.

B. Eredienst: Nieuwe Bijbelvertaling

B.1. Materiaal

Generale Synode Ommen 1993, hoofdstuk 3 eredienst, artikel 38.
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, acta hoofdstuk 3 eredienst, artikel 48.
Generale Synode Leusden 1999, acta hoofdstuk 3 eredienst, artikel 45.
Generale Synode Zuidhorn 2002, acta hoofdstuk 4 eredienst, artikel 63.

B.1.1. ***GS Ommen 1993, artikel 38,***

Besluit 2:
opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:
a.bij bijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van bijbelvertalingen in ons land, zich te blijven presenteren als adres waaraan men informatie over het onderwerp 'bijbelvertaling' kan toezenden;
b.de onderhandelingen met het NBG voort te zetten en met waakzaamheid de verdere ontwikkelingen te volgen vanuit het door de Generale Synode van Leeuwarden 1990 bepaalde in besluit 2b (Acta art. 67);
c.de mogelijkheid te benutten verder deel te nemen aan het overleg met het NBG ter zake van de nieuwe bijbelvertaling om zo de kerken en haar synode tijdig te kunnen informeren en adviseren inzake huidige en te verwachten ontwikkelingen;
d.een rapport over hun arbeid een half jaar voor het begin van de eerstkomende generale synode aan de kerken toe te zenden.
Gronden:
1.informatie aan deputaten door de Raad van Contacten en Overleg betreffende de Bijbel (RCOB) en overleg met deputaten door het NBG wijzen op een duidelijke functie van deputaten als adres van en overlegorgaan namens de kerken voor alle zaken die de vertaling van de bijbel betreffen;
2.rekening houdend met besluit 2b van de Generale Synode van Leeuwarden 1990 (Acta art. 67), kunnen deputaten door deelname aan het overleg met het NBG ertoe bijdragen dat er een voor de kerken aanvaardbare bijbelvertaling beschikbaar blijft;
3.de vastgestelde algemene richtlijnen kunnen het mogelijk maken dat een zorgvuldige weergave van de tekst wordt geboden; het is van groot belang betrokken te zijn bij het vertaalproces in zijn praktische uitwerking.

Besluit 3:
deputaten te machtigen aan NBG en KBS (Katholieke Bijbelstichting), als uitvoerenden voor de nieuwe bijbelvertaling, namen op te geven van personen die geschikt geacht worden om als supervisor de nieuwe vertaling te toetsen.
Gronden:
1.het aanvullend rapport van deputaten vermeldt dat zij daartoe uitgenodigd zijn;
2.de betrokkenheid en kritische inbreng van toekomstige gebruikers krijgt daarmee gestalte.

B.1.2. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996. artikel 48,***

Besluit 2:
opnieuw deputaten te benoemen met de volgende opdrachten:
1. bij bijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van bijbelvertalingen in ons land zich te blijven presenteren als adres waar men informatie over het onderwerp bijbelvertaling kan toezenden;
2. de mogelijkheid te benutten verder deel te nemen aan het overleg met het NBG waar het de nieuwe bijbelvertaling betreft en daarbij met waakzaamheid de verdere ontwikkelingen te volgen vanuit het door de Generale Synode van Leeuwarden 1990 bepaalde in besluit 2b, Acta art. 67;
3. zo mogelijk de kerken regelmatig te informeren en te adviseren over de ontwikkelingen rond de nieuwe bijbelvertaling en daarbij van de kerken het gebed te vragen voor het totstandkomen van een verantwoorde vertaling;
4. het rapport over hun arbeid een half jaar voor het begin van de eerstkomende generale synode geheel of gedeeltelijk aan de kerken toe te zenden.
Gronden:
1. informatie aan deputaten vanuit de Raad voor Contact en Overleg betreffende de Bijbel (RCOB) en overleg met deputaten vanuit het NBG wijzen op een duidelijke functie van deputaten als adres van en overlegorgaan namens de kerken voor alle zaken die de vertaling van de Bijbel betreffen;
2. rekening houdend met het betreffende besluit van de synode van Leeuwarden 1990 kunnen deputaten door deelname aan het overleg met het NBG ertoe bijdragen dat er een voor de kerken aanvaardbare bijbelvertaling beschikbaar blijft. De vastgestelde vertaalprincipes en vertaalregels maken het mogelijk dat in de nieuwe bijbelvertaling een zorgvuldige weergave van de grondtekst geboden wordt. Het is daarom van groot belang, betrokken te blijven bij het vertaalproces in zijn praktische uitwerking;
3. ook al is in de huidige fase van het vertaalproces een zekere terughoudendheid in de informatie van de kant van het NBG te billijken, toch is het belangrijk dat de kerken zo goed mogelijk meeleven met het proces; daardoor wordt vertrouwen gewekt.
Besluit 3:
aan het verzoek van de raad van de Gereformeerde Kerk te Smilde niet te voldoen.
Gronden:
1. de betrokkenheid van de Gereformeerde Kerken bij de nieuwe bijbelvertaling kan niet gekarakteriseerd worden als "samenwerken" en "medewerking". De nieuwe bijbelvertaling is een project van het NBG. De kerken nemen niet deel aan dit project, maar volgen het belangstellend en waakzaam. Na afronding van het project is het aan de kerken, te kiezen voor al of niet aanvaarding van de nieuwe bijbelvertaling voor gebruik in de kerken;
2. de door de kerkeraad te Smilde gewraakte jaarvergadering van het NBG en het project nieuwe bijbelvertaling zijn volgens informatie van deputaten twee gescheiden circuits. Het NBG bindt zich weliswaar niet aan wat de kerken belijden in
art. 2- 7 NGB; wel concentreert het zich in dit vertaalproject op het zorgvuldig weergeven van de tekst van de Heilige Schrift.

B.1.3. ***GS Leusden 1999, artikel 45,***

Besluit 1:
deputaten te dechargeren onder dank voor het door hen verrichte werk en opnieuw deputaten te benoemen met de volgende opdrachten:
1. bij bijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van bijbelvertalingen in ons land, zich te blijven presenteren als adres waaraan men informatie over het onderwerp bijbelvertaling kan toezenden;
2. de mogelijkheid te benutten verder deel te nemen aan het overleg met het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG) waar het de NBV betreft en daarbij waakzaam de verdere ontwikkelingen te volgen vanuit het door de Generale Synode van Leeuwarden 1990 bepaalde in besluit 2b, Acta art. 67;
3. de kerken regelmatig te informeren in overleg met deputaten Generaal-Synodale Publicaties, de generale synode te adviseren over de ontwikkelingen rond de NBV en daarbij van de kerken het gebed te vragen voor het tot stand komen van een verantwoorde vertaling;
4.het rapport over hun arbeid aan de eerstkomende generale synode toe te zenden.
Gronden:
1. informatie aan deputaten vanuit de Raad voor Contact en Overleg betreffende de Bijbel (RCOB), de toezending van het kwartaalblad Standvastig Statenvertaling van de Gereformeerde Bijbelstichting en het overleg met deputaten vanuit het NBG wijzen op een duidelijke functie van deputaten als adres van en overlegorgaan namens de kerken voor alle zaken die de vertaling van de Bijbel betreffen;
2. rekening houdend met het betreffende besluit van de synode van Leeuwarden kunnen deputaten door deelname aan het overleg met het NBG ertoe bijdragen dat er een voor de kerken aanvaardbare bijbelvertaling beschikbaar blijft;
3. de door het NBG vastgestelde vertaalprincipes en vertaalregels maken het mogelijk dat in de NBV een zorgvuldige weergave van de grondtekst geboden wordt. Een eerste, niet uitputtende toetsing van de inmiddels verschenen vertaling van Ester, Prediker, Jona en Handelingen stemt in dit opzicht in het algemeen gesproken hoopvol. Het is van groot belang, betrokken te blijven bij het vertaalproces in zijn praktische uitwerking. Dat geldt temeer nu er een

fase is aangebroken waarin hele bijbelboeken in de nieuwe vertaling worden gepresenteerd en men ernaar streeft het project in het jaar 2004 tot een afronding te brengen.

B.1.4. ***GS Zuidhorn 2002, artikel 63,***

Besluit 3:
Opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht:
b. de mogelijkheid te benutten om verder deel te nemen aan het overleg met het Nederlands Bijbelgenootschap waar het de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) betreft en daarbij waakzaam de verdere ontwikkelingen te volgen vanuit het door de Generale Synode Leeuwarden 1990 bepaalde in besluit 2b, Acta artikel 67;
d. de generale synode te adviseren over de ontwikkelingen rond de NBV en daarbij van de kerken het gebed te vragen voor het tot stand komen van een verantwoorde vertaling;

e. indien de volledige NBV op tijd beschikbaar is, de eerstkomende generale synode te dienen met een onderbouwd advies of de NBV kan worden vrijgegeven voor gebruik in de erediensten;
g. van hun arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende generale synode en hun rapport uiterlijk drie maanden voor het begin van de volgende synode aan de kerken toe te zenden.

B.2. Overweging

B.2.1. Reeds de GS Ommen 1993 machtigde deputaten, om aan het Nederlands Bijbel Genootschap (NBG) en de Katholieke Bijbel Stichting als uitvoerenden van de nieuwe bijbelvertaling, namen op te geven van personen, die geschikt geacht werden om als supervisor de NBV te toetsen. In de bespreking ter GS werd door prof. Dr. J. van Bruggen opgemerkt, dat supervisoren hun opmerkingen over de vertalingen naar de begeleidingscommissie sturen, die beoordeelt of de opmerkingen relevant zijn. De vertaalcommissie beoordeelt de opmerkingen van supervisoren inhoudelijk. Tevens merkt hij op, dat de vertaalprincipes die gebruikt worden bij de NBV vrij algemeen zijn en dat daartegen geen bezwaar hoeft bestaan. Volgens hem is het belangrijker hoe de vertaalprincipes zullen worden uitgelegd en toegepast. Op deze GS is al een schrijven uit de kerken, waarin grote zorg wordt uitgesproken over een nieuwe vertaling. Hoewel de GS niet meer doet dan waakzaam de ontwikkelingen rond de NBV te volgen, maakt zij tegelijk van de mogelijkheid gebruik om supervisoren in te zetten. Een eerste signaal, dat de gehanteerde vertaalprincipes niet af te wijzen zijn, lijkt zich hier aan te dienen.
De GS Berkel en Rodenrijs 1996 besluit op de ingeslagen weg verder te gaan. Alleen liggen er nu meer bezwaren vanuit de kerken, waarin gewaarschuwd wordt, dat de kerken de Here ontrouw worden als ze met het NBG blijven samenwerken. Door deze GS wordt gesteld, dat er niet wordt samengewerkt met de NBG en dat waakzaam de ontwikkelingen worden gevolgd en dat de kerken na afronding van het project kunnen kiezen om deze vertaling wel of niet vrij te geven voor gebruik in de kerken. Deze GS doet voor het eerst zélf een uitspraak over de vertaalprincipes.
In besluit 2, grond 3 zegt ze, dat de vastgestelde vertaalprincipes en regels het mogelijk maken dat in de NBV een zorgvuldige weergave van de grondtekst wordt geboden.

De GS Leusden 1999 krijgt meer bezwaren te verwerken t.a.v. de NBV. Eén van de kerken had gevraagd om de kerken te informeren over diverse keuzes in de NBV. De GS wees dit verzoek af met als grond dat deputaten de kerken regelmatig informeren over de grote lijnen en dat verder ieder die dat wenst, zich rechtstreeks kan wenden tot de NBV. Tevens aanvaart deze GS de vertaalprincipes en gronden van de NBV. We zien dus dat gaandeweg de synoden er meer bezwaren ingediend worden en dat deze alle worden afgewezen, zonder op de bezwaren inhoudelijk in te gaan. Waarschuwingen worden genegeerd. Ook wordt de euforie t.a.v. de NBV steeds groter. De vertaalprincipes worden expliciet en zonder veel discussie overgenomen. Aan de kerken wordt informatie over belangrijke keuzes onthouden.

B.2.2. Op de GS Zuidhorn 2002/2003 werd ook gesproken over het toetsen van de NBV. Deputaten wezen er toen op, dat het onmogelijk is een vertaling kerkelijk vast te stellen. toetsing zoals bij het kerkboek zou volgens hen niet wenselijk zijn. Een voorstel op de GS om de deputaten expliciet de opdracht te geven om na te gaan wat het bijbelgenootschap met de ingebrachte kritiek doet en om de vertaling te toetsen, werd verworpen.

B.2.3. Duidelijk is dat het vertaalproject om te komen tot de NBV een interkerkelijk en oecumenisch karakter draagt. De vertaalteams werden begeleid door een begeleidingscommissie van deskundigen uit meer dan twintig kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland en Vlaanderen. Op de inhoud van de NBV hadden al die kerken invloed. De NBV is dan ook voor al die kerken bestemd. Interkerkelijk dus! Die deskundigen uit al die kerken buigen niet allemaal voor de belijdenis, dat de bijbel Gods Woord is, geïnspireerd en onfeilbaar, zoals beleden in de artikelen 2-7 NBG. Er zijn medewerkers aan de NBV die Rooms of protestant of Jood zijn, of helemaal niet geloven.Alle in de begeleidingscommissie vertegenwoordigde kerken moeten zich kunnen vinden in de NBV. Het geloofsvooroordeel ontbreekt. Het is niet zoals bij de Statenvertaling, dat vrome mannen dit werk in biddend opzien tot God en met ontzag en eerbied voor God en zijn Woord, deden.

B.2.4. Verder is van belang de keuze van handschriften van waaruit de vertaling plaats vindt. Voor de Statenvertaling werden de Byzantijnse handschriften gebruikt, die onderling weinig verschillen vertoonden. Bij de NBV is gebruik gemaakt van Alexandrijnse handschriften, die onderling wel veel verschillen vertonen. Dit houdt in, dat de NBV is gebaseerd op onbetrouwbare handschriften.

B.2.5. Bij de NBV is gebruik gemaakt van de functioneel-equivalente vertaalmethode. Dit houdt in, dat men enerzijds zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke tekst wil blijven. Maar aan de andere kant wil men ook recht doen aan de functie van de tekst. De gelezen bijbeltekst moet dezelfde functie hebben als de oorspronkelijke tekst. Niet de oorspronkelijke bedoeling, maar de oorspronkelijke functie staat voorop. En dat is afhankelijk van de visie en interpretatie van de vertalers.

B.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg spreekt uit, dat de besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs 1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de Nieuwe Bijbelvertaling, vervallen zijn en dat de kerken daaraan dus niet meer gebonden zijn.

B.4. Gronden

B.4.1. De GS Berkel en Rodenrijs, Leusden en Zuidhorn hebben inhoudelijk te weinig gedaan met de ingebrachte bezwaren uit de kerken en te weinig aandacht geschonken aan de grote zorgen die in de kerken leefden.

B.4.2. De GS Berkel en Rodenrijs nam expliciet de functioneel-equivalente vertaalprincipes en regels, zoals gebruikt voor het tot stand komen van de NBV, over en sprak uit dat deze het mogelijk maken dat in de NBV een zorgvuldige weergave van de grondtekst geboden wordt. Deze vertaalprincipes houden in dat de subjectieve visie en interpretatie van de vertalers een belangrijke rol spelen bij de tot standkoming van de tekst.

B.4.3. Door de betrokkenheid en de invloed uit vele kerkelijke denominaties, ja zelfs uit remonstrantse en joodse richting, is de NBV voluit een interkerkelijk product. Mede gelet op de gevolgde subjectieve vertaalprincipes, voldoet de NBV daarmee niet aan de belijdenis artikel 2-7 NGB.

B.4.4. De GS Leusden wees onterecht het verzoek tot het informeren van de kerken over de diverse keuzes in de NBV af en verwees onterecht de kerken rechtstreeks naar de NBV met haar vragen en opmerkingen. Terwijl het informeren van kerken en kerkleden toch voluit een taak van deputaten is. En zeker bij het zoeken / kiezen van een nieuwe bijbelvertaling en bij de uitgangspunten bij een nieuwe bijbelvertaling zullen kerken en kerkleden betrokken moeten worden.

B.4.5. De GS Leusden koos opnieuw, zonder de kerken daarin gekend te hebben, voor de vertaalprincipes en regels, zoals gebruikt in de NBV.

B.4.6. De GS Zuidhorn verwierp onterecht het recht en de plicht van de kerken om de NBV te toetsen aan de criteria zoals door de GS Leeuwarden (1990) besloten, overeenkomstig wat de Schrift hierover leert (Joh. 10:4,8; Matt. 7:15, 16; Thess.5:21; Rom 16:17,18; Kol. 2:4,8; 1 Joh. 4:1)

B.4.7. Met de keuze om betrokken en waakzaam het werk aan de NBV te volgen, werd impliciet de keuze voor de Alexandrijnse handschriften, die in verhouding tot de Byzantijnse gelden als minder betrouwbare handschriften, geaccepteerd als aanvaardbaar

C. Eredienst: Groot Nieuws Bijbel

C.1. Materiaal
Generale Synode Leusden 1999, hoofdstuk 3 eredienst, artikel 46,
Generale Synode Zuidhorn 2002, acta hoofdstuk 4 eredienst, artikel 65.

C.1.1. ***GS Leusden 1999, artikel 46,***
Besluit 1:
de bijbelvertaling Groot Nieuws 1996 niet voor gebruik in de gewone eredienst vrij te geven.
Gronden:
1. de door de PS Holland-Noord aangevoerde argumentatie is gebruiksgericht en niet inhoudsgericht. Er is in onze kerken nog geen systematisch onderzoek gedaan naar de inhoudelijke kwaliteit en de betrouwbaarheid van deze vertaling;

2. dit onderzoek heeft o.a. nog niet plaats gehad, omdat deze bijbelvertaling in eerste versie niet bestemd was voor kerkelijk gebruik (zie rapport deputaten Bijbelvertaling paragraaf 4).
Besluit 2:
in afwachting van een kerkelijk besluit inzake de Nieuwe Bijbelvertaling, het gebruik van de bijbelvertaling GNB '96 in bijzondere situaties over te laten aan de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken.
Gronden:
1. het taalgebruik van de vertaling NBG '51 is sterk verouderd, waarom ook de NBV wordt voorbereid, welk project de steun heeft van onze kerken (GS Leeuwarden 1990, Acta art. 67);
2. de kerken zijn vanwege hun roeping als licht voor de wereld gebaat bij een bijbelvertaling in een taal die vandaag begrijpelijk is;
3. GNB '96 is een vertaling in hedendaags Nederlands die nu beschikbaar is, terwijl de verschijning van de NBV niet voor 2004 wordt verwacht;
4. reeds GS Kampen 1951 overwoog "dat er met betrekking tot het gebruik eener Bijbelvertaling in den eeredienst geen bindende bepalingen bestaan" (Acta art. 123, overwegende 1);
5. het is onmogelijk voor een generale synode een bijbelvertaling kerkelijk te ijken en daarom heeft een generale synode ten deze ook geen roeping (GS Bunschoten-Spakenburg 1958--1959, Acta art. 71, overwegende 2);
6. plaatselijke kerken kunnen in eigen verantwoordelijkheid ervoor zorgen dat het evangelie betrouwbaar overkomt;
7. het gebruik van de vertaling GNB '96, onder voorwaarden, laat de noodzaak onverlet dat de kerken terzake van de NBV bevorderen dat er een voor de kerken aanvaardbare vertaling beschikbaar blijft (GS Leeuwarden 1990, Acta art. 67, besluit 2, grond 2).

C.1.2 ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 65,***

Er werden op de GS Zuidhorn 2002/2003 verschillende revisieverzoeken ingediend t.a.v. het besluit van de GS Leusden 1999 inzake Groot Nieuws Bijbel (GNB), artikel 46. De GS Zuidhorn besloot het volgende:
Besluit 1:
uit te spreken dat er sprake is van onhelderheid en tegenstrijdigheden in de besluiten van de Generale Synode Leusden 1999 Acta art. 46 en deze besluiten vervallen te verklaren.
Gronden:
1. de Generale Synode Leusden 1999 stelt (Besluit 2, Grond 4 en 5) dat er met betrekking tot het gebruik van een bijbelvertaling in de eredienst geen bindende bepalingen bestaan, dat het onmogelijk is voor een generale synode een bijbelvertaling kerkelijk te ijken en dat een synode ten deze ook geen roeping heeft. Toch doet de generale synode tegelijk zelf uitspraken waarbij ze in feite wel regelend en voorschrijvend optreedt: de GNB wordt enerzijds uitdrukkelijk niet vrijgegeven voor gebruik in de gewone eredienst, terwijl anderzijds een beperkt gebruik van de GNB generaal-synodaal wordt toegestaan. Dit is onhelder en innerlijk tegenstrijdig. De synode spreekt in Besluit 1 en 2 krachtens een veronderstelde bevoegdheid om al of niet — of eventueel in beperkte mate — vrij te geven, maar in de gronden bij Besluit 2 lijkt ze het bestaan van zo'n bevoegdheid te ontkennen;
2. de Generale Synode Leusden 1999 stelt vast (Besluit 1, Grond 1) dat er geen systematisch onderzoek is gedaan naar de inhoudelijke kwaliteit en de betrouwbaarheid van de GNB, en baseert daarop haar besluit om de GNB niet voor gebruik in de gewone eredienst vrij te geven. Wanneer er echter geen onderzoek is gedaan kan er noch negatief noch positief een besluit genomen worden. Zonder onderzoek ontbreken ook de gronden waarop kan worden gezegd dat alleen in bijzondere situaties, tijdelijk of onder voorwaarden het gebruik geoorloofd is;
3. de Generale synode Leusden 1999 maakt een onderscheid tussen gebruiksgericht en inhouds gericht. Ten aanzien van het lezen van Gods Woord in kerkdiensten en kerkelijke samenkomsten moeten echter altijd eisen van betrouwbaarheid en zorgvuldigheid worden gesteld, en het 'gebruik' moet daarbij van de 'inhoud' afhankelijk blijven. Bovendien strijdt het maken van dit onderscheid ook met de nauwkeurige wijze waarop de kerken alle teksten in het Gerefomeerd kerkboek vaststellen en hanteren.
4. De Generale Synode Leusden 1999 liet het gebruik van de GNB in bijzondere situaties over aan de verantwoordelijkbeid van de plaatselijke kerken. Het blijft onduidelijk. waarom voor zulke bijzondere situaties een generaal-synodale uitspraak nodig is. Ook wordt niet helder welke criteria er voor het gebruik van een bijbel vertaling in zulke situaties moeten gelden die anders zijn dan voor een gewone kerkdienst.
Besluit 2:
a. aan deputaten Kerkrecht en kerkorde de opdracht te geven om in overleg met deputaten Bijbelvertaling
1. onderzoek te doen naar de (vooral) kerkrechtelijke vragen met betrekking tot kerkelijke ijking van bijbelvertalingen en het generaal-synodaal vrijgeven van een vertaling annex de afbakening van bevoegdheden in dezen;
2. na te gaan welke besluitvorming er ten aanzien van het gebruik van bijbevertalingen in de kerkdiensten in de huidige situatie en voor de komende jaren op generaal-synodaal niveau nodig is;
3. daarover aan de volgende synode te rapporteren;
b. hangende dit onderzoek het gebruik van de GNB in de verantwoordelijkheid van de kerkenraden te laten.
Gronden:
1. in deze kwestie komt aan het licht, dat er ten aanzien van het gebruik van bijbelvertalingen in de kerkdiensten sinds 1951 geen consistente lijn is te bespeuren in diverse synodebesluiten en -uitspraken. De onzekerheid en de onenigheid die daardoor (kunnen) ontstaan, dienen te worden voorkomen en weggenomen;
2. bij de wijze waarop sinds de jaren 1970 alle onderdelen van het kerkboek alsook de inrichting van de eredienst tot voorwerp van gedetailleerde kerkelijke besluitvorming zijn geworden, past het niet meer om ten aamzien van de in de eredienst zo centrale lezing van Gods Woord geen helderheid over beleid en bevoegdheden te hebben;
3. de door deze generale synode aanvaarde 'Koersbepaling...' bevat gezichtspunten die kunnen helpen om ook ten aanzien van het gebruik van bijbel vertalingen in de kerkdiensten tot goede kerkelijke afspraken te komen;
4. op inhoudelijke bezwaren tegen de GNB kan door de generale synode niet worden ingegaan zolang de taak en bevoegdheid van generale synodes ten aanzien van het gebruik van bijbelvertalingen in de kerken niet helder zijn omschreven. In een dergelijke situatie blijven de kerkenraden uiteraard op de gewone wijze verantwoordelijk voor de invulling van de kerkdiensten.

C.2. Overweging

C.2.1. In de traditionele bijbelvertalingen werd de oorspronkelijke Hebreeuwse en Griekse tekst zoveel mogelijk op de voet gevolgd, tot in de opbouw van de zinnen en in de weergave van de woorden toe. Door verandering van de taal kwam er behoefte aan een bijbel in de omgangstaal. Vanuit die gedachte kwam men tot de Groot Nieuws Bijbel (GNB). Deze bijbel werd niet gemaakt om in de erediensten van de kerkgemeenschappen de plaats in te nemen van de daar gebruikelijke vertalingen. Voor eredienst en prediking zou steeds behoefte blijven bestaan aan een vertaling die zo nauw mogelijk aansluit aan het taaleigen van de grondteksten van het oude en het nieuwe testament (aldus het voorwoord van de GNB, uitgave 1983).
De GNB is zeker een vertaling in meer hedendaags Nederlands. Deze vertaling is echter tot stand gekomen op grond van verkeerde vertaalprincipes. Gebruik werd gemaakt van de dynamisch-equivalente vertaalmethode. Dit houdt in, dat de doeltaal (het nederlands van vandaag) en de brontaal (oorspronkelijke taal) niet gelijk moeten zijn, maar gelijkwaardig. De lezer van vandaag moet hetzelfde kunnen begrijpen als de lezer in de tijd waarover het gaat in de bijbel. Vervolgens moet hij ook op dezelfde wijze kunnen reageren. De bedoeling van de oorspronkelijke tekst moet dus worden overgedragen in de visie van deze vertaalmethode. Van belang is dus bij deze wijze van vertalen, om er achter te komen wat de bedoeling van de oorspronkelijke schrijver was en hoe je dat weergeeft in onze taal vandaag. Dit heeft alles te maken met de visie van de vertaler. Welke bedoeling vindt hij dat er in een bepaald gedeelte ligt. Subjectieve interpretaties en moderne bijbelkritiek hebben bij deze vertaalmethode dus veel invloed op de uiteindelijke Nederlandse tekst. De dynamisch-equivalente vertaalmethode is dus duidelijk meer dan vertalen.

C.2.2. Tevens is het van belang te weten, dat de GNB een samenwerkingsproduct is van de Katholieke Bijbelstichting (rooms) en het Nederlands Bijbelgenootschap (protestants) en dat de begeleidingscommissie, het vertaalteam en de adviseurs een zeer diverse kerkelijke achtergrond hebben.

C.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het besluit van de GS Leusden 1999 t.a.v. de Groot Nieuws Bijbel vervallen is en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

C.4. Gronden

C.4.1.. Het gebruik van een betrouwbare bijbelvertaling is van fundamenteel belang voor alle kerken van het verband. Daarom is het vrijgeven van bijbelvertalingen een zaak van de kerken gezamenlijk en zal pas tot het vrijgeven van een nieuwe vertaling kunnen worden besloten, nadat de betreffende vertaling eerst door de kerken is getoetst.

C.4.2. De besluiten van de GS Leusden 1999 t.a.v. de GNB zijn innerlijk tegenstrijdig. Wanneer gesteld wordt dat in de kerken nog geen systematisch onderzoek gedaan is naar de inhoudelijke kwaliteit en betrouwbaarheid van deze vertaling en deze daarom niet vrijgegeven kan worden voor gebruik in ‘gewone erediensten’, kan deze uiteraard ook niet vrijgegeven worden voor gebruik in ‘bijzondere situaties’ in plaatselijke kerken

C.4.3. De GNB wijst er zelf op dat zij niet bedoeld is voor eredienst en prediking, maar dat daarvoor een vertaling nodig blijft, die zo nauw mogelijk aansluit aan het taaleigen van de grondteksten.

C.4.4. De GNB is een interkerkelijk samenwerkingsproduct waaraan deskundigen hebben meegewerkt, waarbij niet vaststaat of zij allemaal artikel 2-7 NGB onderschrijven, waardoor niet vaststaat dat dit product betrouwbaar is. Daarom is er alle reden tot extra waakzaamheid en toetsing van een vertaling die men vrij wil geven voor gebruik in de kerken.

C.4.5. De gebruikte vertaalprincipes betekenen niet alleen een breuk met het verleden van de Gereformeerde Kerken, maar geven ook aanleiding tot een subjectieve manier van vertalen, waardoor opnieuw de betrouwbaarheid betwijfeld moet worden.

D. Eredienst: Zegen

D. 1. Materiaal

Generale Synode Ommen 1993, hoofdstuk 3 eredienst, artikel 40.
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, acta hoofdstuk 3 eredienst, artikel 50,51.
Generale Synode Leusden 1999, acta hoofdstuk 3 eredienst, artikel 48.
Generale Synode Zuidhorn 2002, acta hoofdstuk 3 kerkregering, deel a-regelgeving, artikel 47,

D.1.1. ***GS Ommen 1993, artikel 40,***

Besluit 1:
het voorstel van de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg ontvankelijk te verklaren.
Grond:
de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg probeert de onbeantwoorde vragen van de Generale Synode van Heemse 1984--1985 (Acta art. 70, besluit 2, grond a, b en c) te beantwoorden vanuit een nieuwe invalshoek; zij gaat de weg die de Generale Synode van Leeuwarden 1990 heeft gewezen aan de Gereformeerde Kerk te Meppel (Acta art. 72, besluit 3).
Besluit 2:
uit te spreken dat ook in erediensten waarin geen predikant voorgaat, zegengroet en zegen ongewijzigd uitgesproken en opgelegd mogen worden.
Gronden:
1. ook in diensten waarin geen predikant voorgaat, kan van eredienst gesproken worden, omdat het wezen van de eredienst hierdoor bepaald wordt dat God en zijn volk elkaar ontmoeten in de door de kerkeraad bijeengeroepen samenkomst van de verhoogde Christus met de zijnen; waar twee of drie vergaderd zijn in zijn naam is Hij in hun midden, Matt. 18:20 (zie Acta van de Generale Synode van Kampen 1975 art. 449 C II 1 en C III 1);
2. de volmacht tot het begroeten in de naam van God en tot het leggen van de naam van God op de gemeente is gegeven door de aanwezigheid van onze Here Jezus Christus met zijn zegen; de woorden daarvoor worden in de Schrift gegeven en zijn al eeuwenlang zo gebruikt in de eredienst (Num. 6:24--26; 1 Kor. 1:3; 2 Kor. 13:13; 1 Tim. 1:2b; Openb. 1:4b, 5a); het is de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de gezamenlijke oudsten dat van deze volmacht gebruik gemaakt wordt;
3. de gemeente mag uitgaan van de realiteit dat haar Heer in de samenkomsten aanwezig is naar zijn belofte; daarom mag zij door de voorganger, ook als die geen predikant is, in zijn naam worden aangesproken; ook bij het voorlezen van de wet in de eredienst door een niet-predikant blijft de aanspraak ongewijzigd;
4. in art. 30 NGB, art. 2, 3, 4, 16, 21 en 22 KO en in de bevestigingsformulieren is de betekenis van de onderscheiden ambten zo duidelijk vastgelegd, dat deze uitspraak over het uitspreken van de zegengroet en de zegen in erediensten waarin geen predikant voorgaat, geen inbreuk betekent op hetgeen aanvaard is aangaande de ambten en/of de liturgie; de zaak in kwestie is duidelijk afgegrensd, namelijk dat ook bij afwezigheid van de predikant toch door Christus de volmacht onverminderd aanwezig is om de gemeente in zijn naam te zegenen;
5. het opheffen van de handen bij het uitspreken van de zegen maakt zichtbaar dat de zegen opgelegd wordt; ook dit is in de Schrift gegeven (Lev. 9:22; Mar. 10:16; Luc. 24:50).

D.1.2.1. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 50,***

Besluit 1:
het besluit van de Generale Synode van Ommen 1993 niet ter discussie te stellen alleen vanwege het feit dat de ontvankelijkheid van het voorstel van de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg omstreden is;
Besluit 2:
het besluit van de Generale Synode van Ommen 1993 te toetsen aan de hand van de ingebrachte bezwaren.
Gronden:
1. hoewel de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg zich niet rechtstreeks geconfronteerd had met besluiten van eerdere generale synoden, heeft de synode van Ommen een besluit genomen, dat in een aantal kerken is geëffectueerd; het dient de goede orde (art. 1 KO) niet als dat besluit uit het midden van de kerken zou worden weggenomen alleen op basis van een behandeling, die wellicht niet terecht is geweest;
2. vele bezwaarschriften en verzoeken die door particuliere synoden, classes, kerken en particulieren zijn ingediend, zijn wettig op de synode gebracht.

D.1.2.2. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 51,***

Besluit 1:
1. naar aanleiding van de tegen het besluit van de Generale Synode van Ommen 1993 ingebrachte bezwaren toe te stemmen, dat de synode van Ommen:
a. onvoldoende in rekening heeft gebracht dat onderscheid gemaakt dient te worden tussen de volmacht tot het begroeten en zegenen en de uitoefening van die volmacht;
b. ten onrechte zonder motivering het wel of niet ongewijzigd uitspreken en opleggen van zegen en zegengroet in de vrijheid van de kerken heeft gelaten;
c. zich niet geconfronteerd heeft met de uitspraak van de Generale Synode van Sneek-Utrecht 1939 (Acta art. 346) op het punt van het zegenen door niet-ambtsdragers;
2. dat precisering van het besluit met de gronden wenselijk is om de rust en vrede in de kerken te dienen.
Gronden:
1. de synode van Ommen heeft eenzijdig de nadruk gelegd op de aanwezigheid van Christus in de eredienst als bewijs voor de gedachte dat *elke* voorganger gemachtigd is de zegen en zegengroet uit te spreken en op te leggen;
2. ook al is de volmacht tot het begroeten in de naam van God en tot het leggen van de naam van God op de gemeente gegeven door de aanwezigheid van de Here Jezus Christus met zijn zegen, daarmee is nog niet beslist over wie die volmacht uitoefent;
3. de synode van Ommen heeft het wel of niet ongewijzigd uitspreken en opleggen van de zegen door niet-predikanten in de vrijheid van de kerken gelaten zonder dit te motiveren, terwijl zij haar gronden zo formuleerde, dat een verplichting voor de hand lag;

4. een besluit dat geenszins bedoelde de ambtsleer ter discussie te stellen, maar dat kennelijk toch aanleiding geeft tot een discussie daarover, kan beter nader gepreciseerd worden ten dienste van de rust en vrede in de kerken.
Besluit 2:
uit te spreken:
1. dat ook in een eredienst waarin geen predikant voorgaat, de Here met zijn zegen aanwezig is en dat deze zegen liturgisch gestalte krijgt doordat een ouderling de zegen en zegengroet ongewijzigd uitspreekt en oplegt;
2. dat deze liturgische regel in acht genomen dient te worden naar art. 65 KO tweede lid;
3. dat, in het uitzonderingsgeval dat in een zgn. leesdienst iemand voorgaat die geen ouderling is, het de voorkeur verdient dat de eredienst door een ouderling geopend en gesloten wordt.
Gronden:
1. in de vastgestelde orden van dienst wordt aangegeven welke woorden bij zegen en zegengroet gebruikt moeten worden; daarbij wordt niet aangegeven dat alleen een predikant deze woorden mag gebruiken;
2. het is een zaak van kerkelijke wijsheid het uitspreken en opleggen van zegen en zegengroet te beperken tot ouderlingen; dit sluit aan bij de kerkelijke afspraken over de verantwoordelijkheid voor de erediensten, zoals die is toevertrouwd aan de gezamenlijke oudsten;
3. het opleggen van de zegen is niet afhankelijk van het gebaar. Een uitspraak van een generale synode over een zegengebaar is niet nodig;
4. het openen en sluiten van een eredienst door een ouderling onderstreept dat ook in een eredienst waarin een niet-ouderling voorgaat, voluit een ontmoeting plaatsvindt tussen God en zijn volk als ambtelijk vergaderde gemeente.
Besluit 4:
uit te spreken dat de overgebleven bezwaren tegen het besluit van de synode van Ommen die betrekking hebben op de geleding in de ambten en het karakter van de zegengroet geen belemmering vormen tot het nemen van een besluit dat niet meer omvat dan het vaststellen van een liturgische regel.
Grond:
het vaststellen van deze liturgische regel hoeft niet noodzakelijk te leiden tot herbezinning op de geleding in de ambten en op het karakter van de zegengroet.

D.1.3. ***GS Leusden 1999, artikel 48,***

Besluit:
in plaats van de voorgaande synodebesluiten in deze zaak uit te spreken, dat iedere broeder die door de kerkenraad geroepen wordt in een eredienst voor te gaan, daarmee tevens de bevoegdheid ontvangt om in die kerkdienst de zegen(groet) ongewijzigd uit te spreken, ook met opheffing van de handen.
Gronden:
1. voor het zegenend groeten en zegenen van de gemeente in Gods naam gelden geen specifieke vereisten die dat element van de eredienst onderscheiden van diverse andere elementen waartoe de broeder die de dienst leidt bevoegd is, zoals het lezen van de wet, schuldbelijdenis en genadeverkondiging of het voorgaan in gebed;
2. bij de toekenning door de kerkenraad van de bevoegdheid tot het voorgaan in een eredienst let de verantwoordelijke kerkenraad uiteraard reeds op de voorwaarden, namelijk op de capaciteiten van de betrokken broeder om dit werk te doen en op zijn aanvaardbaarheid in de gemeente.

D.1.4. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 47,***

Besluit 1:
aan de verzoeken niet te voldoen.
Gronden:
1. toe te stemmen valt dat grond 1 onder genoemd besluit twee oordelen geeft. Maar bij het noemen van de tegenargumenten wordt geen nieuw aspect naar voren gebracht dat al niet eerder gewogen is;
2. de mening dat alleen ouderlingen de zegen mogen opleggen, is al weerlegd door de Generale Synode Ommen 1993. Acta artikel 40, in de gronden onder besluit 2;
3. briefschrijvers geven er geen blijk van zich te hebben geconfronteerd met de uitspraak van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, Acta artikel 51
besluit 3, aan de verzoeken tot het instellen van een studiedeputaatschap met een brede of beperkte opdracht niet te voldoen, noch met de gronden die tot die uitspraak leidden, o.a. grond 3: de in het verleden gedane uitgebreide studie geeft geen reden tot de gedachte dat nieuwe argumenten gevonden zullen worden;
4. de Generale Synode Leusden 1999 (Acta art. 48) handelde conform art. *33* KO.
Er werden bij haar in revisieverzoeken met betrekking tot het besluit van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996 enkele nieuwe aspecten en overwegingen ingebracht. Op basis van een inhoudelijke weging daarvan legde de synode in grond 2 bij haar besluit nadrukkelijker de toekenning van bevoegdheid tot het voorgaan in de eredienst aan de in 1996 al gekozen beleidslijn ten grondslag;
Regelgeving
5. ten onrechte wordt gesteld dat de zaak niet op kerkelijke wijze conform art. 30 KO is behandeld, aangezien in de toelichting en de daarop volgende discussie, weergegeven in de Acta, blijkt dat de revisieverzoeken zijn gewogen en weerlegd.
Besluit 2:
bezwaarde kerken en kerkleden op te roepen de discussie over het opleggen van de zegen te laten rusten.
Gronden:
1. uit de discussie gedurende twintig jaar is gebleken dat inhoudelijke argumenten vanuit de bijbelse, confessionele en theologische gegevens niet konden leiden tot overtuigende besluiten. Reden waarom de Generale Synode Berkel en Rodenijs 1996 en de Generale Synode Leusden 1999 zich concentreerden op praktische overwegingen waarover uiteindelijk overeenstemming kon worden gevonden. De kerken zijn er niet mee gediend de oude discussies van voor de synodes van 1996 en 1999 opnieuw op te rakelen;
2. met het besluit van de Generale Synode Leusden 1999 zijn de ‘buitenlijnen’ voor de kerkelijke praktijk aangegeven, maar het laat voldoende ruimte voor een modus vivendi bij gewetensbezwaar.

D.2. Overweging

D.2.1. GS Ommen 1993 besloot om het voorstel van de particuliere synode van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg wel ontvankelijk te verklaren, waardoor de zaak van zegen en zegengroet opnieuw in bespreking kwam. GS Ommen besloot verder, dat de zegen en de zegengroet ongewijzigd uitgesproken en opgelegd mochten worden in diensten waarin geen predikant voorging.
Na GS Ommen kregen drie achtereenvolgende synoden te maken met bezwaren van voor- en tegenstanders van het besluit van GS Ommen. GS Berkel en Rodenrijs 1996 beperkte de uitspraak van GS Ommen in die zin, dat alleen ouderlingen zegen en zegengroet ongewijzigd mogen opleggen. Tevens sprak zij uit dat zegen en zegengroet slechts een liturgische regel betreffen.
GS Leusden 1999 veranderde de zaak opnieuw door te stellen dat iedere broeder zegen en zegengroet mag uitspreken en opleggen. Wel zal de kerkenraad moeten letten op zijn capiciteiten en zijn aanvaardbaarheid in de gemeente.
GS Zuidhorn 2002/2003 handhaafde de uitspraak van GS Leusden en sloot de discussie af door te besluiten om op te roepen de discussie verder te laten rusten.

D.2.2. In deze hele discussie zien we dat onvoldoende in rekening werd gebracht het verschil tussen de onderscheiden ambten. En dat de discussie en besluitvorming deze zaak werd teruggebracht tot een liturgische aangelegenheid in plaats van een zaak van leer en ambt. De opvatting van de deputaten voor liturgie als zou de prediking van Gods Woord niet het centrum zijn van de eredienst is niet alleen door de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 onweersproken gebleven; zij werkt nog steeds door. Prediking is bediening van de verzoening. Die bediening is toevertrouwd aan door de Here geroepen herders en leraars. Het opleggen van de zegen van de Here gebeurt namens de Here en is onderdeel van die bediening van de verzoening. Deze overtuiging is door de verschillende synoden niet weerlegd.

D.2.3. Ook werden besluiten en discussies van vorige synoden onvoldoende betrokken bij deze zaak (GS Sneek-Utrecht 1939, Kampen 1975, Heemse 1984). Daarnaast werd de zegen versmald tot het voorlezen van de zegenwoorden, terwijl de zegen wordt opgelegd namens de Here, waarbij woorden en gebaar bij elkaar horen.
De uitspraken t.a.v. de zegen komen dan ook in strijd met de gereformeerde belijdenis inzake de drie ambten (NGB art. 30 en 31) en inzake de bediening van de verzoening (2 Kor. 5:18-20; Rom. 10:14 en 15; DL hfdst. 1, art. 3). Ook is het in strijd met de uitspraken van de GS Kampen 1975.

D.3. Besluit:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs 1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. het opleggen van de zegen in de erediensten, vervallen zijn en dat de kerken daaraan dus niet meer gebonden zijn.

D.4. Gronden

D.4.1. Het voorstel van de PS Zeeland, Noord-Brabant en Limburg aan de GS Ommen 1993 was onontvankelijk. Hoewel de PS de zaak vanuit een andere invalshoek (art. 65 KO) aan de orde stelde, ging het toch om dezelfde zaak als op de GS Heemse 1984 besproken, zonder dat de PS met nieuwe argumenten kwam.

D.4.2. De PS Zeeland, Noord-Brabant en Limburg heeft zich niet geconfronteerd met besluiten dienaangaande van eerdere synoden, iets dat voor een revisieverzoek zeker noodzakelijk is (Art. 33 KO en acta Kampen 1975, art. 110).

D.4.3. Het besluit beperkt zich niet tot ambtsdragers, maar het omvat ook niet-ambtsdragers; dat laatste is in strijd met het besluit van de GS Sneek-Utrecht 1939 over hulppredikers (Acta art. 346) en in strijd met de aangehaalde bijbelteksten in de gronden onder het besluit, die spreken over het zegenen door priesters, Christus zelf en apostelen.

D.4.4. Een leesdienst is wel een eredienst, maar reeds de GS Kampen 1975 voegde eraan toe: 'zij het op een andere manier'.
de benadering vanuit de aanwezigheid van Christus betekent een breuk met 2000 jaar kerkgeschiedenis en opent de weg naar sacramentsbediening door een niet-predikant.

D.4.5. De besluiten verdisconteren niet dat er onderscheid is tussen de *volmacht* tot zegenen en de *uitoefening* ervan; er wordt geen rekening gehouden met de geleding in de ambten naar Ef. 4; Openb. 1:20; 2 Kor; 5:18-20; Rom. 10:14 en 15; DL hfdst. 1, art. 3 en wat daarover is vastgelegd in de belijdenisgeschriften (art. 30 en 31 NGB), kerkorde (art. 1, 2, 3, 4, 16, 21) en bevestigings-formulieren..

D.4.6. Het zegenen is bediening van de verzoening in geconcentreerde vorm en behoort daarom tot de taak van de predikant. Prediking is bediening der verzoening. Die bediening is toevertrouwd aan door de Here geroepen herders en leraars. Het opleggen van de zegen is gebeurd namens de Here en is onderdeel van de bediening van de verzoening. Dit is door de betreffende synoden niet weerlegd.

D.4.7. Het opleggen van de zegen wordt getypeerd als slechts een liturgische regel, echter ook liturgische regels zijn onderworpen aan Schrift en belijdenis (Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 51, besluit 2.2. en 4).

D.4.8. in de diverse besluiten wordt duidelijk, dat er een andere visie op de eredienst en de ambten aan de dag treedt. Tevens wordt de eenheid en de vrede in de kerken en in het kerkverband niet gediend door de wijze waarop door de betreffende synoden besluiten werden genomen.

Ea. Liturgie: Ordinarium (J)

Ea.1. Materiaal

Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 63
Generale Synode Leusden 1999, artikel 49.4
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 73

Ea.1.1. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 63,***

Besluit

4.a. deputaten voor de eredienst te benoemen met de volgende opdrachten:
5. te onderzoeken of en zo ja hoe een voor deze tijd geschikte orde van dienst te ontwikkelen zou zijn met gebruikmaking van delen van het ordinarium;
6. bij de bezinning op de vormgeving van de eredienst de huidige tijd en cultuur in rekening te brengen en te onderzoeken of nadere onderscheiding in karakter en doel van samen kom sten van d e gemeen te wenselijk is;

Ea.1.2 ***GS Leusden 1999, artikel 49.4,***

Materiaal

1. Acta art. 63, besluit 4a5 met bijbehorende gronden van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996. Hierin wordt aan de nieuw te benoemen deputaten Eredienst gevraagd, “te onderzoeken of en zo ja hoe een voor deze tijd geschikte orde van dienst te ontwikkelen zou zijn met gebruikmaking van delen van het ordinarium”. Volgens deze synode gaan de teksten van het ordinarium (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus en Benedictus en Agnus Dei) terug op de vroege christelijke traditie en kunnen ze een verrijking betekenen, als blijkt dat ze een goede vorm bieden om God in deze tijd te eren in de eredienst. Latere gebruikmaking van de ordinariumdelen in de rooms-katholieke mis met de transsubstantiatieleer hoeft niet bij voorbaat uit te sluiten dat gereformeerde kerken ze goed kunnen gebruiken;
2. rapport deputaten Eredienst, hoofdstuk 8. Hierin gaan deputaten in op opmerkingen vanuit de kerken en funderen zij hun voorstel om een orde van dienst op basis van de ordinariumteksten vrij te geven;
3. brieven van 10 kerken en 3 particulieren, waarvan velen huiverig staan tegenover de invoering van deze orde van dienst (het ordinarium). Men noemt de volgende argumenten: invoering van het ordinarium tast de herkenbaarheid van de gereformeerde eredienst aan, brengt een te grote verdeeldheid tussen de kerken teweeg, zal door vele kerkleden niet begrepen worden en kan leiden tot verstening en ritualisering van de liturgie. Deputaten lopen met name op dit punt te ver voor de kerken uit. Anderen vragen om een voortgezette studie van deputaten over het ontstaan en gebruik van de ordinariumdelen in de vroegchristelijke en oosters-orthodoxe liturgie, toen het heilig avondmaal steeds meer gezien werd als verzoenend offer en de ordinariumgezangen in verband gebracht werden met de offergedachte, en over de tijd van de Reformatie, omdat men toen nergens in de gereformeerde kerken de ordinariumstructuur heeft overgenomen of opnieuw ingevoerd. Zetten we nu zelf de deur niet open voor onschriftuurlijke gedachten die jarenlang met het ordinarium verbonden waren? Ook wordt verzocht grond 4a5.3 van de GS Berkel en Rodenrijs te schrappen, omdat niet de transsubstantiatieleer maar de offergedachte tot het wezen van de rooms-katholieke mis behoort. Sommigen zijn van mening dat deputaten een goede historische onderbouwing gegeven hebben, maar nog geen antwoord gegeven hebben op de vraag of het ordinarium een verrijking zal betekenen voor de gereformeerde liturgie om vandaag God te eren. Wanneer het ordinarium wordt vrijgegeven, zullen de teksten eigentijds en in begrijpelijk Nederlands getoonzet moeten worden.

Besluit 5*:*
1. een orde van dienst op basis van de ordinariumteksten (het ordinarium) nog niet vrij te geven voor gebruik;
2. deputaten Eredienst de opdracht te geven te onderzoeken of deze nieuwe orde van dienst geschikt is, c.q. geschikt te maken is, voor gebruik in de huidige tijd en cultuur.
Gronden:
1. deputaten hebben in hun rapport voldoende duidelijk gemaakt, dat de elementen van deze orde van dienst teruggaan op de vroege christelijke traditie en goed gebruikt zouden kunnen worden in een gereformeerde eredienst;
2. deputaten hebben niet aangetoond dat de voorgestelde ordinariumorde een goede vorm biedt om God *in deze tijd* te eren in de eredienst (zie besluit 4a5 met grond 4a5.2 onder het besluit van de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 63);
3. vanaf de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996 is er onrust in de kerken, juist ten aanzien van de liturgische vernieuwingen. Daarom is het niet wijs en pastoraal nu reeds dit ordinarium vrij te geven.

Ea.1.3. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 73,***
Materiaal:
Acta art. 49, besluit 5 met bijbehorende gronden van de Generale Synode Leusden 1999. Hierin wordt aan de nieuw te benoemen deputaten eredienst opdracht gegeven te onderzoeken of de ordinariumliturgie geschikt is, c.q. geschikt te maken is, voor gebruik in de huidige tijd en cultuur. In de gronden onder dit besluit stelt deze synode dat deputaten in hun rapport voldoende duidelijk hebben gemaakt, dat de elementen van deze orde van dienst teruggaan op de vroege christelijke traditie en goed gebruikt zouden kunnen worden in een gereformeerde eredienst. Naar het oordeel van de synode is echter niet aangetoond dat de voorgestelde ordinariumorde een goede vorm biedt om God in deze tijd te eren in de eredienst (zie besluit 4a5 met grond 4a5.2 onder het besluit van de Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 63);
2. rapport van deputaten eredienst, hoofdstuk 7. Hierin geven deputaten een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de kerkelijke besluitvorming omtrent de ordinariumliturgie. Tevens houden zij een betoog waarin getracht wordt duidelijk te maken dat een ordinariumorde een goede vorm is voor de hedendaagse, gereformeerde liturgiepraktijk. Deputaten bespreken tevens de relatie tussen enerzijds de ordinariumorde en anderzijds aspecten als herkenbaarheid van de gereformeerde liturgie, verstening en ritualisering van de kerkdienst, elitair en hoogkerkelijk gehalte;
3. brieven van de kerkenraden van Axel d.d. 23 februari 2002, Mussel d.d. 12 maart 2002, Waardhuizen d.d. 13 maart, Zwijndrecht d.d. 13 maart 2002, Bunschoten-Oost d.d. 26 maart 2002 en Spakenburg Noord d.d. 26 maart 2002, brief d.d. 12 maart 2002 van leden van de Gereformeerde Kerk te Apeldoorn-Zuid, brief van S. Colijn uit Amersfoort d.d. 15 maart 2002 en brief van liturgiecommissie Gereformeerde Kerk Arnhem d.d. 15 maart 2002. In de laatstgenoemde brief wordt het voorstel van deputaten om een ordinariumorde vrij te geven ondersteund, waarbij wel over een paar detailpunten uit de orde opmerkingen gemaakt worden. In de andere brieven wordt op het voorstel tot de invoering van een ordinariumliturgie terughoudend of afwijzend gereageerd. Daarbij brengt men de volgende zaken onder de aandacht:
• de kerken zijn al met te veel zaken op het gebied van liturgie en kerkmuziek bezig;
• het ordinarium doet de verschillen tussen de kerken toenemen;
• er is geen behoefte aan deze nieuwe orde;
• is het geen "miskenning van het werk van de Heilige Geest in de loop der eeuwen wanneer we in zaken als gezangen en liturgie zo nodig weer naar de tijd van voor de Reformatie terug moeten?";
• het ordinarium valt uit de toon, en is elitair, hoogkerkelijk, ‘rooms' of doet ‘rooms' aan;
• er zijn nog veel aspecten die ten aanzien van het ordinarium overwogen moeten worden;
• zorgt het vrijgeven van de ordinariumliturgie niet dat de herkenbaarheid van de gereformeerde kerkdienst verder onder druk komt te staan?
• door invoering van het ordinarium is de kerkdienst geen verbondsgesprek meer en komt er te weinig ruimte voor de bediening van het Woord.
Besluit:
1. de orde van dienst op basis van de ordinariumteksten (het ordinarium) als Orde D aan de kerken voor gebruik in overweging te geven;
2. plaatselijke kerken te vragen, wanneer zij dit wensen, deze ordinariumliturgie in de praktijk gestalte te geven en zich bij deputaten Eredienst te melden, zodat de teksten beproefd en een orde van dienst ontwikkeld kan worden
3. deputaten op te dragen de reacties en ervaringen uit de kerken te verzamelen en eventueel een orde van dienst aan de eerstvolgende synode voor te stellen.
Gronden:
1. wanneer de kerken in liturgische zaken niet ‘van bovenaf' door deputaten willen worden aangestuurd, is het goed als initiatieven in de praktijk van de kerken vorm krijgen;
2. de kerken kunnen gebruik maken van het materiaal dat door deputaten ontwikkeld is;
3. op deze wijze wordt via een rapportage aan de eerstvolgende synode duidelijk, in hoeverre de kerken behoefte hebben aan deze orde van dienst;
4. de Generale Synode Leusden 1999 heeft vastgesteld dat de elementen van deze orde van dienst teruggaan op de vroege christelijke traditie en goed gebruikt zouden kunnen worden in een gereformeerde eredienst;
5. over de theologische achtergronden van het ordinarium heeft de Generale Synode Leusden 1999 zich reeds uitgesproken en vanuit de kerken zijn geen nieuwe gezichtspunten aangedragen;
6. gesignaleerde problemen omtrent de ‘herkenbaarheid' van de gereformeerde liturgie en toenemende verschillen in liturgicis tussen de kerken zijn de afgelopen zeven jaren door meerdere deputaatschappen en synoden al behandeld;
7. het karakter van de eredienst als verbondsgesprek tussen God en zijn volk is – evenals in de reeds vrijgegeven orden van dienst – in Orde D op geen enkele wijze aangetast.

Ea.2. Overweging

Ea.2.1. Het ordinarium komt voort uit de Roomse mis, waarin vaste onderdelen zijn opgenomen die elke zondag hetzelfde zijn. Calvijn wilde niet overgaan tot invoering van het ordinarium. In feite is het ordinarium een reeks van formuleringen, teksten en liederen waarmee elke zondag het Avondmaal gevierd wordt, als hoogtepunt van de eredienst. In plaats van het Woord komt het

Avondmaal centraal te staan. Daarentegen is de kerk geroepen de genade van Jezus Christus te proclameren door de levendige verkondiging van zijn Woord.

Ea.2.2. De ordinariumliturgie maakt de band tussen Woord en sacrament los. Het sacrament gaat een eigen, (bijna) mystiek leven leiden. Deze vorm van liturgie past in de Rooms-Katholieke eredienst waar ook de mis een op zichzelf staande heilige en zaligmakende waarde heeft gekregen.

Ea.2.3. Het Heilig Avondmaal is, evenals de Doop, door de Here Christus zelf ingesteld, om zijn Woord te verzegelen. Het Heilig Avondmaal staat dan ook niet op zichzelf: het is nauw verbonden aan de prediking van Gods Woord. Het Avondmaal heeft in zichzelf geen kracht maar krijgt waarde door die verbondenheid aan het Evangelie. Dóór de bezegeling van Gods beloften in Christus.

Ea.2.4. De GS Zuidhorn 2002/2003 heeft alle bezwaren tegen dit ordinarium verworpen.

Ea.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Berkel en Rodenrijs1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de invoering van het ordinarium vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Ea.4. Gronden

Ea.4.1. De ordinariumliturgie doet het karakter van de eredienst als “verbondsgesprek”, waarbij eerst de Here spreekt en zijn volk eerbiedig luistert, en vervolgens de gemeente gelovig antwoordt, teniet. Niet het Heilig Avondmaal, maar Gods Woord moet steeds de centrale plaats hebben in de eredienst.

Ea.4.2. Het Heilig Avondmaal is een bezegeling van Gods beloften die ons voorgehouden worden in zijn Woord. Het Heilig Avondmaal heeft uit zichzelf geen kracht, maar krijgt waarde door de verbondenheid aan het evangelie. Het ordinarium maakt de band tussen Woord en sacrament los. Hierdoor wordt een Schriftuurlijke viering van het Heilig Avondmaal in de weg gestaan.

Eb. Liturgie: Huwelijksformulier (O)

Eb.1. Materiaal

Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 67
Generale Synode Leusden 1999, artikel 52
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 79

Eb.1.1. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 67,***

Besluit:
1. het huwelijksformulier in nieuwe redactie -- zoals het hieronder volgt -- ter toetsing aan de kerken voor te leggen en het gebruik ervan in de vrijheid van de kerken te laten;
2. aan een deputaatschap op te dragen:
a. verder te werken aan herziening van het huwelijksformulier, met verwerking van reacties uit de kerken op het voorgelegde formulier, en aan de volgende synode voorstellen dienaangaande te doen;
b. hun rapport en voorstellen tenminste zes maanden voor de aanvang van de synode aan de kerken toe te zenden;
3. de vraag van de kerk te Leeuwarden (materiaal 2) als volgt te beantwoorden: het staat de kerken vrij bij de huwelijksbevestiging het bruidspaar de beloften zelf te laten uitspreken, op de wijze die in het formulier hieronder is aangegeven.
Gronden:
1. de moeiten die sommige kerkeraden ervaren bij de bevestiging van het huwelijk in de gemeente van Christus als gevolg van bezwaren die bij a.s. bruidsparen leven tegen het bestaande formulier zijn reëel en wettigen herziening van het formulier op de onderhavige punten;
2. het is van belang dat het huwelijksformulier het Schriftuurlijk onderwijs over het huwelijk op een duidelijke manier onder woorden brengt;
3. naast de nu verwerkte elementen blijven er nog andere punten in het huwelijksformulier die nadere bezinning vragen;
4. wijziging van liturgische formulieren is een zaak die alle kerken aangaat; definitieve vaststelling vindt des te zorgvuldiger plaats, als de kerken de gelegenheid hebben gekregen dit formulier te beoordelen;
5. het uitspreken van de beloften door het bruidspaar zelf, op de wijze als in het formulier aangegeven, staat gelijk met het jawoord op de gestelde vragen.

Eb.1.2. ***GS Leusden 1999, artikel 52,***

Besluit 2:
1. het huwelijksformulier in nieuwe redactie -- zoals het hieronder volgt -- goed te keuren en vrij te geven voor gebruik in de eredienst;
2. het huwelijksformulier dat door de GS Berkel en Rodenrijs 1996 vrijgegeven is en het huwelijksformulier dat door de GS Arnhem 1981 vastgesteld is, in te trekken;
3. onderdeel II.2 van het rapport van deputaten en de toelichting van de commissie daarop in de Acta te doen opnemen (zie bijlage 14 en 15 bij deze Acta).

Gronden:
1. vanuit de kerken is op algehele herziening van het huwelijksformulier aangedrongen;
2. het nieuwe huwelijksformulier brengt bijbels onderwijs over het huwelijk in duidelijke taal en op evenwichtige manier onder woorden;
3. in het deputatenrapport wordt een uitgebreide verantwoording gegeven van de inhoudelijke keuzes die gemaakt zijn bij de totstandkoming van het nieuwe formulier. In haar toelichting sluit de commissie zich daar voor het grootste deel bij aan en motiveert de aangebrachte wijzigingen in het concept.

Eb.1.3. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 79,***

Materiaal:
1. Acta GS Leusden 1999, art. 50-52;
2. brieven van deputaten voor betrekking met buitenlandse kerken van de Canadian Reformed Churches (via onze deputaten BBK) d.d. 5 maart 2002 (resp. 28 maart 2002); van de raden van de Gereformeerde kerk te Heemse d.d. 25 februari 2002; te Vroomshoop d.d. 6 maart 2002; te Hardenberg-C. d.d. 14 maart 2002; te Baflo d.d. 11 maart 2002 en te Nieuwleusen d.d. 18 maart 2002;
3. brieven van br. W. Noort sr. te Leiden d.d. 29 maart 2001; ds. J.M. Goedhart te Drachten d.d. 5 februari 2001; br. L. Roorda te Rozenburg d.d. 5 maart 2002; brs. en zrs. te Hoogkerk met drie adhesiebetuigingen.d.d. 12 maart 2002 ; br. H.T. van Faassen te Beilen d.d. 23 maart 2002; zr. G.L. Verwey-Bootsma te Apeldoorn d.d. 14 maart 2002; br. A. Bakker te Hoek januari 2002.

In deze brieven komt naar voren: de materie is in Leusden behandeld in strijd met art. 30 KO; de aanduiding dat het huwelijk ontbonden is met de wederkomst van Christus, is overbodig; in het gebed moet gesproken worden over huwelijksliefde en trouw; bovendien moeten de gehuwden niet 'bovenal' in gemeenschap met Christus leven, want dat is een opdracht aan ieder; bij de verhouding in het huwelijk moet de verscheidenheid voorop staan en meer het accent liggen op het hoofd-zijn van de man; in de vragen aan het bruidspaar moeten beide namen worden genoemd; het "eventueel knielen" moet weer worden opgenomen; het is een verdraaiing van Gen. 2:18 dat de gehuwden elkaar tot hulp moeten zijn; de uitdrukking dat God niet wil dat gehuwden uit elkaar gaan, gaat te ver (vergelijk situaties van overspel); het bruidspaar moet niet de gelegenheid krijgen elkaar de beloften te doen, want een kerkdienst is geen onderonsje van een bruidspaar; er moet niet gesproken worden over 'relatie' maar over huwelijksverbond; inzake het 'doel' moet niet gezegd worden dat ze 'bovenal' hun leven aan de Here moeten wijden, wat dat ligt in de aard der zaak; de opdracht tot gezinsvorming moet meer expliciet en nadrukkelijk worden gesteld; de woorden van het formulier "indien de Here de mogelijkheden daartoe geeft" wekken misverstand; niet 'huwelijksdienst', maar trouwdienst, dat is namelijk gangbaar Nederlands (het bezwaar komt ook in omgekeerde richting voor); niet Heer, maar Here; er moet gesproken worden over de 'eeuwigheidswaarde' van een leven voor de Here, contra vervlakking; de voorganger moet de vrijheid hebben om 'de laatste zegen' wel uit te spreken; de zegen mag alleen na het gebed.

Besluit:
de bezwaren tegen het huwelijksformulier, vrijgegeven door de Generale Synode Leusden 1999, af te wijzen.

Gronden:
1. het bezwaar tegen het verdwijnen van de term huwelijksbevestiging zal op de eerstkomende synode worden behandeld, namelijk wanneer deputaten Huwelijk en echtscheiding en deputaten Kerkrecht en kerkorde in samenwerking een advies hebben uitgebracht over de zin en status van de kerkelijke huwelijksbevestiging en over de vraag of art. 70 KO moet worden gewijzigd (zie Acta artikel 40 en 41);
2. de zinsnede 'totdat Christus weerkomt of de dood u zal scheiden' legt niet vast dat er in het nieuwe leven geen eeuwigheidswaarde voor het aardse huwelijk denkbaar is. Daarover heeft de kerk in haar belijdenis geen uitspraken gedaan. Het eerste zinsdeel doelt op hetzelfde als het tweede (Rom.7:2-3 nasprekend), namelijk dat de belofte van huwelijkstrouw pas aan het eind van dit aardse leven opgeheven is. De blijde verwachting van Christus wederkomst, ook voor man en vrouw, die ook zonde en dood zal wegnemen, mag in christelijke vrijmoedigheid voor het benoemen van de dood gesteld worden;
3. dat het in het huwelijksformulier over huwelijksliefde gaat, hoeft niet (meer) expliciet gemaakt te worden;
4. het is goed aan te geven dat de gehuwden bovenal in gemeenschap met Christus zullen leven en niet in de eerste plaats in gemeenschap met elkaar, ook dat ze bovenal leven in de liefde tot de Here en niet tot elkaar;
5. het is niet bewezen dat in het geheel van Schrift de verscheidenheid van man en vrouw voorop staat;
6. dat de man het hoofd is van de vrouw, komt in het formulier voldoende naar voren. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het formulier op zichzelf beoordeeld dient te worden en niet moet worden afgemeten naar zijn voorganger;
7. het eventueel knielen van het bruidspaar is net zo min verboden als welk knielen ook in een kerkdienst;
8. het is niet in strijd met de Schrift te stellen, dat man en vrouw elkaar tot hulp dienen te zijn;
9. in de context is de uitspraak dat God niet wil dat man en vrouw elkaar verlaten, duidelijk;
10. ook wanneer het bruidspaar elkaar trouw belooft, gebeurt dit ten overstaan van de HERE in het midden van zijn gemeente. De benaming "onderonsje" is hier dan ook in het geheel niet van toepassing;
11. de term 'relatie' behoeft geen moderne en onbijbelse lading te hebben, maar wordt in het Nederlands neutraal gebruikt voor de verhouding tussen mensen in allerlei verband. Eerst is er in het formulier sprake van dat in de huwelijkssluiting 'de band tussen beide rechtsgeldig voor God en mensen' wordt. Vervolgens wordt gezegd: 'Dit verbond zijn ze aan God en aan elkaar verplicht, als ze samen één willen zijn'. Daarna en in dat licht wordt de term 'relatie' gebruikt, die dan ook door het voorafgaande gekwalificeerd is;
12. de opdracht tot gezinsvorming wordt duidelijk genoeg in het formulier verwoord;
13. de aanduiding HEER voor onze God is niet onjuist, zie de NBV en bepaalde coupletten van onze liederenbundel en psalmberijming;
14. de toonzetting van het formulier voorkomt voldoende de vervlakking;
15. de voorganger heeft te allen vrijheid een zegen uit te spreken over een bruidspaar. Het valt niet in te zien waarom dit alleen na het gebed zou mogen.

Eb.2. Overweging

Eb.2.1. De GS Berkel 1996 besluit een nieuw huwelijksformulier aan de kerken voor te leggen ter toetsing. In dit nieuwe formulier wordt o.a. niet meergesproken over de straf van de Here op echtbreuk. De verwijzing naar Genesis 1: 28 komt niet meer voor in de tekst en de termen gezag, leiden en gehoorzaam toevertrouwen zijn verdwenen.

Eb.2.2. De GS Leusden 1999 stelt een definitief huwelijksformulier vast, na aanvaarding van een aantal wijzigingen op voorstel van deputaten. Het grote kwaad van de echtscheiding wordt veel duidelijker belicht dan in het voorstel van Berkel. In het formulier wordt m.b.t. de positie van man en vrouw in het huwelijk veel nadruk gelegd op het gelijk zijn in Christus en op het recht doen aan elkaars positie als het gaat over het hoofd zijn van de man zoals Christus hoofd is van zijn gemeente.

Eb.2.3. De GS Zuidhorn acht het onbewezen dat de verscheidenheid van de man en de vrouw in het huwelijk voorop staat in het geheel van de Schriften.

Eb.3 Besluiten

Eb.3.1. Besluit 1:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. het huwelijksformulier vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Eb.3.2. **Besluit 2:**

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de kerken gebonden zijn aan het huwelijksformulier zoals dat is opgenomen in het Gereformeerd Kerkboek, vastgesteld door de GS Heemse 1984/1985.

Eb.4. Gronden

Eb.4.1. In het voorstel voor een nieuw formulier van de GS Berkel 1996 wordt onvoldoende recht gedaan aan wat de Bijbel leert over
- het tweede doel van het huwelijk (Gen 1:28),
- de toorn van de Here over het verbreken van zijn geboden (echtbreuk) (Gen 2:23; Mal. 2:13-16; Matt 5: 32; Matt 19:6b; Joh. 20:7; Hand. 20:7; 1 Kor. 7:2; Hebr. 4:8-10) en
- de door de Here al bij de Schepping ingestelde verhouding tussen man en vrouw met de daaruit voorvloeiende onderscheiden taken (Spreuken 31, 1 Kor. 11:7-10; 1 Kor. 14:34; Ef. 5:22-33; 1 Tim 2:13-15; Titus 2:4; 1 Petrus 3:1-7)

Eb.4.2. Hoewel de tekst van het huwelijksformulier van GS Leusden 1999 op punten een verbetering is, en de onverbrekelijkheid van het huwelijk sterker benadrukt is, wordt nog steeds op het belangrijke punt van de verhouding tussen man en vrouw, en hun onderscheiden taken, geen goed Bijbels onderwijs gegeven.
In een samenleving waarin de gelijkheid tussen man en vrouw een onschriftuurlijk streven is, wordt op dit punt niet de wacht betrokken bij de secularisatie van de kerkleden.

Eb.4.3. GS Zuidhorn neemt nog duidelijker afstand van het onderwijs van de Schriften m.b.t. de verscheidenheid tussen man en vrouw in het huwelijk.

Ec. LITURGIE: Gezangen uit het Liedboek voor de Kerken en andere bronnen.

Ec.1. Materiaal
Generale Synode Ommen 1993, artikel 46
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 64

Generale Synode Leusden 1999, artikelen 54-62
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 82-89

Ec.1.1. ***GS Ommen 1993, artikel 46,***

Materiaal :
1. verzoek van de particuliere synode van Zuid-Holland d.d.. 18 maart 1993, een studiedeputaatschap voor de eredienst in te stellen met de volgende opdrachten:
1. bij de kerkeraden inventariseren en verwerken van de liturgische bezinning binnen de kerken met speciale aandacht voor gesignaleerde liturgische knelpunten en voorgestelde alternatieven (bijvoorbeeld derde orde van dienst, aangepaste diensten, formulieren);
2. onderzoek doen naar de wenselijkheid en mogelijkheid van onder meer a. uitbreiding van de gezangenbundel; b. toevoeging van een derde (of meerdere) avondmaalsformulieren;
3. uitbrengen van een rapport met aanbevelingen en voorstellen over de onder 1 en 2 genoemde zaken aan de eerstkomende generale synode;
2. brief van zr. R. Borkent te Apeldoorn d.d.. 23 maart 1993, waarin zij de onder materiaal 3 genoemde brief aankondigt;
3. brief van zr. R. Borkent te Apeldoorn d.d.. maart 1993 (met drie bijlagen), waarin zij het belang onderstreept van het onder materiaal 1 vermelde verzoek; tevens vraagt zij om een 'adres' waar gereformeerde dichters van kerkliederen hun werk kunnen deponeren, een adres dat toetst en bemiddelt tussen tekst en muziek, dichter en kerkmusicus; tenslotte verzoekt zij financiële
middelen vrij te maken, zodat gereformeerde componisten in staat worden gesteld, werk ten behoeve van de kerken, namelijk het schrijven van kerkmuzikaal verantwoorde melodieën, te verrichten.
Besluit 1:
een studiedeputaatschap in te stellen met de volgende opdrachten:
1. via de kerkeraden inventariseren van de liturgische bezinning binnen de kerken, met speciale aandacht voor variatie in of uitbreiding van de orden van dienst en van het aantal liturgische formulieren, onder gebruikmaking van wat binnen de kerken op het gebied van deze bezinning reeds voorhanden is;
2. onderzoek doen naar de **wenselijkheid en mogelijkheid van uitbreiding van de gezangenbundel**, met bezinning op de uitgangspunten waaraan een dergelijke uitbreiding moet voldoen;
3. het rapport van haar werkzaamheden met voorstellen zes maanden voor de volgende synode aan de kerken toe te zenden, zodat deze gelegenheid hebben, hun reacties aan de synode toe te zenden.
Gronden:
1.1 binnen de kerken is de laatste jaren een brede liturgische bezinning op gang gekomen, met name binnen plaatselijke liturgiecommissies. De landelijke Werkgroep Eredienst heeft op liturgisch gebied al veel informatie uit de kerken verzameld. Omdat het hier zaken betreft die de kerken gemeenschappelijk raken, verdient deze liturgische bezinning een meer gestructureerde plaats binnen het kerkverband; (…)
2.1 de dienst van lofprijzing en aanbidding heeft in de gemeente een grote plaats (zie o.a. Ef. 5:19, Kol. 3:16; Hebr. 13:14); in het Oude en Nieuwe Testament staan lofzangen en belijdenisliederen (of fragmenten ervan) die ook in de nieuwtestamentische gemeente gezongen zouden kunnen worden;
2.2 van de schat aan geestelijke liederen met Schriftuurlijke inhoud die in de loop van de kerkgeschiedenis is ontstaan of nog steeds ontstaat, zou in onze gezangenbundel meer gebruik gemaakt kunnen worden;
2.3 het ontbreekt in de gezangenbundel aan liederen die speciaal gemaakt zijn met het oog op het amen van de gemeente, de doop, de openbare geloofsbelijdenis, het avondmaal, het huwelijk en de bevestiging in het ambt;
2.4 tijdens de laatste herziening van de gezangenbundel is meermalen opgemerkt dat het ontbrak aan bezinning op de Schriftuurlijke, theologische en muzikale uitgangspunten waaraan het nieuwtestamentische kerklied moet voldoen; zo is bijvoorbeeld veel gesproken over het opnemen van Schriftberijmingen, maar nooit zijn uitspraken gedaan over de functie van dergelijke gezangen binnen de liturgie; herziening en/of uitbreiding moet daarom nu niet fragmentarisch en incidenteel gebeuren, maar na en op grond van bezinning op deze uitgangspunten.

Ec.1.2. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 64,***

Materiaal :
1. rapport studiedeputaten eredienst;
2. aanvullend rapport studiedeputaten eredienst;
3. 19 brieven van kerken en 14 van particulieren, waarin:
   o.a. bezwaren worden ingebracht ondermeer tegen
   -de samenstelling van het deputaatschap, de ruime taakopvatting van deputaten en
   -de manier waarop ze hun opdracht hebben uitgevoerd en tegen het studieresultaat en de
   -voorstellen van deputaten, met name hun formulering van uitgangspunten en criteria en de omvang, inhoud en invoering van de voorgestelde proefbundel;
   -wordt voorgesteld uit te spreken, dat de voorstellen van deputaten inzake de gezangen (al of niet integraal) onontvankelijk zijn;
   -deputaten hebben de argumenten van vorige synoden voor de afwijzing van de gezangen uit het Liedboek niet getoetst; daarom strijden hun voorstellen met art. 31 en 33 van de kerkorde
Besluit:
uit te spreken dat deputaten hun opdracht met betrekking tot de gezangen op gedegen wijze hebben uitgevoerd; aan de verzoeken tot onontvankelijkverklaring van de voorstellen met betrekking tot de gezangen niet te voldoen;
de volgende aanzet voor de **formulering van uitgangspunten en criteria** voor de uitbreiding van de gezangen bundel voorlopig te aanvaarden (voorshands als aanvulling op de richtlijnen die de GS Kampen 1975 (Acta art. 424) heeft vastgesteld):
"Als algemeen uitgangspunt geldt dat nieuwtestamentische liederen naar inhoud en vorm aansluiten bij de liederen uit de Schrift. Specifiek voor een kerkliedtekst betekent dit dat de tekst Schriftuurlijk en een volwaardig poëtisch produkt is. Voor de kerkliedmelodieën betekent dit dat aansluiting gezocht wordt met het traditionele kerklied";
a. een deputaatschap kerkmuziek in te stellen, waarin de volgende disciplines vertegenwoordigd dienen te zijn: theologie, kerkmuziek, hymnologie, taalkunde en muziekpedagogiek;
b. dit deputaatschap op te dragen de eerstvolgende generale synode, onder gebruikmaking van de reacties die deze synode vanuit de kerken op dit onderdeel van het deputatenrapport hebben bereikt, te dienen met een nadere formulering van selectiecriteria voor en een nader voorstel voor de opzet en met name de rubricering van de

gezangenbundel, en ook met een voorstel met betrekking tot de aan de synode gestelde vraag om een landelijke kerkmuziek-regeling;
c. aan dit deputaatschap voorts de volgende instructie te geven:
1. door zelfstandig onderzoek naar kerkmuziek in verleden en heden en door oriëntatie op het werk van anderen dat binnen en buiten onze kerken op dit gebied is en wordt verricht, te zoeken naar liederen die voor opname in de gezangenbundel in aanmerking komen;
2. met het oog hierop ondermeer te streven naar een waarnemerschap bij de herziening van het Liedboek voor de kerken (het project Liedboek 2000) en contact te onderhouden met degenen die binnen andere kerken in het Nederlandse taalgebied met onderzoek naar het kerklied belast zijn;
3. een stimulerend beleid te voeren gericht op het scheppen van nieuwe liedteksten en -melodieën en het bewerken en vertalen van liederen uit voorgaande eeuwen en andere taalgebieden en tevens op het verzamelen van muziek die geschikt is voor de begeleiding van de gemeentezang op orgel en/of andere muziekinstrumenten en adres te zijn voor dichters en componisten die zich op deze terreinen bewegen;
4. regelmatig, in goed overleg met de deputaten eredienst, de kerken te informeren op het gebied van kerklied en kerkmuziek en lesmateriaal te (laten) ontwikkelen, geschikt voor het schoolonderwijs en de catechese en de kerken voorts te dienen met handreikingen en suggesties ter bevordering van de kennis, het zingen en spelen van de psalmen en de gezangen;
5. regelmatig liederen die naar hun oordeel voor opname in de gezangenbundel in aanmerking komen, met verantwoording van hun keuze aan de hand van vastgestelde criteria, aan de kerken voor te leggen met de aansporing eventuele reacties hierop aan deputaten toe te zenden;
6. telkens aan een volgende synode met redenen omkleed en met verwerking van de reacties uit de kerken voorstellen te doen met betrekking tot de gezangenbundel;
7. in samenwerking met deputaten generaal-synodale publikaties zorg te dragen voor de uitgave van de nieuwe gezangenbundel als een bundel in wording;
8. zes maanden voor elke synode het rapport van hun werkzaamheden aan de kerken toe te zenden;
voor de uitbreiding van de gezangenbundel de volgende werkwijze af te spreken:
1. deputaten leggen tenminste twee jaar voor elke volgende synode de gezangen die naar hun oordeel voor opname in de gezangenbundel in aanmerking komen, onder verantwoording van hun keuze, ter toetsing aan de kerken voor; over de wijze waarop besluiten deputaten in overleg met deputaten generaal-synodale publikaties; deputaten sporen de kerken en hun leden aan, deze gezangen op hun bruikbaarheid voor de eredienst te toetsen en tenminste een jaar voor de eerstvolgende generale synode hun eventuele reacties aan deputaten toe te zenden;
2. het staat de kerken vrij de gezangen die door deputaten worden voorgesteld te toetsen door ze te gebruiken in de eredienst;
3. met verwerking van de reacties en suggesties uit de kerken doen deputaten aan de generale synode een voorstel tot uitbreiding van de gezangenbundel;
4. de generale synode besluit, zonder eigenmachtig ingrijpen op de tekst of de melodie, welke van deze gezangen aan de gezangenbundel zullen worden toegevoegd en welke niet of nog niet;
5. de gezangen die door de synode (nog) niet zijn aanvaard worden van het program ma afgevoerd of, wanneer dat wenselijk wordt geacht en mogelijk is, in een gewijzigde vorm en/of met een nadere verantwoording opnieuw ter toetsing aan de kerken voorgelegd;
6. van de gezangen die door de synode zijn aanvaard wordt de opname in de gezangenbundel definitief;
a. deputaten kerkmuziek op te dragen, de nieuw voorgestelde gezangen uit de bundel 106 Gezangen met verwerking van de reacties uit de kerken kritisch te bezien en met toelichting en verantwoording van de selectie naar analogie van hun instructie ter toetsing aan de kerken voor te dragen, in overeenstemming met de door deze synode aanvaarde werkwijze;
b. met deze gezangen vervolgens te handelen in overeenstemming met de aangenomen werkwijze;
7. deputaten op te dragen ernaar te streven zo spoedig mogelijk een royale proefbundel aan de kerken ter toetsing aan te bieden waarmee in de eerste behoefte aan te beproeven gezangen wordt voorzien;
8. a. voor het deputaatschap kerkmuziek voorlopig bij de quaestor een budget van ƒ 50.000,-- beschikbaar te houden voor de periode tot de volgende synode; b. deputaten op te dragen zo spoedig mogelijk een begroting, opgedeeld in jaarbegrotingen, bij de quaestor in te dienen.
Gronden:
1. deputaten hebben conform hun instructie op overtuigende wijze studie gemaakt van en gerapporteerd over de wenselijkheid van uitbreiding van de gezangenbundel met liederen die Gods werk in het nieuwe verbond bezingen; ook hebben ze aangetoond dat er goede mogelijkheden zijn tot herziening en uitbreiding van de gezangenbundel; verder hebben ze een bruikbare aanzet gegeven voor de formulering van de uitgangspunten waaraan deze uitbreiding moet voldoen;
2. deputaten hebben zich nadrukkelijk geconfronteerd met de besluiten van voorgaande synoden ten aanzien van de gezangenbundel, maar daarin is geen argumentatie voor de afwijzing van de gezangen uit het Liedboek te vinden;
3.1 voortzetting van het werk aan de gezangenbundel vraagt om een richtlijn; de door deputatenvoorgestelde **criteria** kunnen als voorlopige richtlijn hiervoor worden aanvaard;
3.2 zolang nog geen definitieve richtlijn voor de uitbreiding van de gezangenbundel is vastgesteld dienen de richtlijnen die de GS Kampen 1975 heeft geformuleerd nog van kracht te blijven;
4.1.1 het terrein van de eredienst is zo breed en de taak voor de door deputaten voorgestelde gezangen-commissie is zo omvangrijk en vereist zoveel specialistische deskundigheid, dat het gewenst is hiervoor naast het studiedeputaatschap eredienst een apart werkdeputaatschap aan te wijzen;
4.1.2 zorg voor de gezangenbundel maakt onlosmakelijk deel uit van het terrein van de kerkmuziek (vergelijk GS Ommen, Acta art. 46, besluit 1 , grond 2.4); dit dient verdisconteerd te worden in de instructie en in de naamgeving van het hier bedoelde deputaatschap;
4.2.1 de bezinning op uitgangspunten en criteria voor de vorming van een gezangenbundel moet nog worden voortgezet om te komen tot een bruikbaar instrument voor selectie; ook de opzet van de gezangenbundel en met name de rubricering vraagt nog nadere aandacht; daartoe geven de reacties uit de kerken nieuwe impulsen; het ligt het meest voor de hand deze taak aan het nieuwe deputaatschap op dit terrein op te dragen;
4.2.2 een reactie op het verzoek om een landelijke kerkmuziek-regeling vraagt om voorbereidend onderzoek door deputaten;
4.3.1 centraal in het werk van de deputaten kerkmuziek behoort te staan de zorg voor de totstandkoming van een eigen nieuwe gezangen bundel; daarbij mogen zij niet voorbijgaan aan hetgeen als vrucht van het werk van de Heilige Geest op het terrein van het kerklied in de loop der eeuwen tot stand is gekomen en ook in deze tijd tot stand komt en komen kan;
4.3.2 het gevaar is niet denkbeeldig dat we ons als kerken, werkend aan een eigen gezang en bundel, op het terrein van

het kerklied verwijderen van andere christenen;
4.3.3.1 de behoefte aan bepaalde gezangen kan het nodig maken dat nieuwe liederen worden gedicht en nieuwe melodieën worden gecomponeerd; het is van belang talenten die de Here daarvoor geeft maximaal te benutten;
4.3.3.2 het behoort tot de verantwoordelijkheid van de kerken gezamenlijk, mogelijkheden te scheppen voor de correcte uitvoering van de aanvaarde melodieën van psalmen en gezangen;
4.3.4 de plaatselijke kerken dragen ook verantwoordelijkheid voor kerkmuzikale vormgeving van de samenkomsten; de voorlichting en het materiaal van deputaten kunnen daaraan bijdragen; daarbij dient ook aan het aanleren en het zingen van de psalmen aandacht geschonken te worden;
5.1.1 de kerken en haar leden dienen tijdig in de gelegenheid te w orden gesteld het werk van deputaten te toetsen; met verwerking van de reacties uit de kerken kunnen deputaten breed gedragen voorstellen aan de synode doen;
5.1.2 bij de uitgave van de gezangen dient rekening gehouden te worden met gebruiksvriendelijkheid en met de lange termijn die met het project van uitbreiding van de gezangenbundel gemoeid zal zijn;
5.1.3 over de precieze vorm waarin de gezangenbundel wordt uitgegeven en de geselecteerde gezangen ter toetsing aan de kerken worden aangeboden dient deze synode geen uitspraak te doen;
5.2.1 omdat de gezangen ook op hun bruikbaarheid voor de eredienst dienen te worden getoetst,moet er ruimte zijn voor liturgisch gebruik gedurende de fase van de toetsing;
5.2.2 gezien de zorgvuldigheid die is ingebouwd in de procedure van selectie en voordracht van gezangen, bergt deze ruimte geen risico van ontheiliging van de eredienst in zich;
5.2.3 deze toetsing in de praktijk is niet van een zodanig experimentele of kritisch-analytische aard dat deze zich niet met het karakter van de eredienst zou verdragen;
5.2.4 toetsing in de eredienst is geen novum; de Generale Synode van Kampen 1975 (Acta art. 41 4) sprak ten aanzien van de haar aangeboden selectiebundel uit, dat deze als proefbundel was vrij te geven voor kerkelijk gebruik;
5.3 de toetsing van de door deputaten voor te dragen gezangen moet niet volgen op, maar
vooraf gaan aan en zodoende voorbereidend zijn voor een besluit tot het al of niet opnemen ervan in de gezangenbundel;
5.4.1 de beslissing over het al dan niet opnemen van een gezang in de bundel dient bij de generale synode te liggen;
5.4.2 uitgangspunt bij die beslissing dient te zijn de door deputaten op grond van deskundig oordeel voorgestelde versie van tekst en melodie;
5.4.3 de synode moet een gezang voorlopig kunnen afwijzen en ten aanzien daarvan aan deputaten een vervolgopdracht kunnen geven;
5.5 bij de afwijzing van een gezang moet een mogelijkheid van aanpassing en heroverweging worden geboden;
5.6 de kerken en al haar leden moeten in staat worden gesteld hun gezangenbundel met de door de synode aanvaarde gezangen aan te vullen;
6.1.1 het zou in strijd zijn met de door deze synode aanvaarde werkwijze wanneer de toetsing van de in de bundel 106 Gezangen voorgestelde nieuwe gezangen niet voorafgaat aan maar volgt na een (voorlopig) generaal-synodaal besluit tot opname ervan in de gezangenbundel;
6.1.2 de keuze van deze gezangen is tegenover de kerken nog niet gemotiveerd en niet met voldoende achtergrondinformatie onderbouwd;
6.1.3 gezien de kritische reacties op de voorgestelde gezangen, die de synode hebben bereikt, is een verantwoording van de keuze van deze gezangen des te meer gewenst;
6.2 het verdient de voorkeur voor alle gezangen dezelfde procedure te volgen;
7. het is, gezien de bestaande behoefte en uit oogpunt van efficiency, in het belang van de kerken wanneer zo spoedig mogelijk, als start van het werk aan de uitbreiding van de gezangenbundel, een royaal aanbod van gezangen ineens ter toetsing aan de kerken wordt voorgesteld; daarbij ligt het voor de hand te denken aan uitgave in de vorm van een bundel;
8. voor de eventuele rechten die zij verschuldigd zijn en de kosten die gemaakt moeten worden bij de uitgave van nieuw e gezangen zal het deputaatschap over middelen moeten kunnen beschikken.

Ec.1.3. ***Generale Synode Leusden 1999, artikelen 54-62,***

GS Leusden 1999, **Artikel 54**
Materiaal :
1. besluit van de GS Ommen 1993 tot instelling van een studiedeputaatschap eredienst (Acta art. 46);
2. rapport studiedeputaten Eredienst 1995, met name hoofdstuk 8: Het kerklied en de gezangbundel;
3. besluit van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 ten aanzien van de gezangen (Acta art. 64);
4. de selectie van 255 gezangen uit het Liedboek voor de kerken in de proefbundel van 1998;
5. rapport van de deputaten Kerkmuziek en hun aanvullend rapport, voornamelijk over de keus voor het Liedboek, de criteria en een voorstel tot een regeling voor de kerkmuziek;
6. ruim 350 brieven, met daarin
a. nog allerlei kritiek op de besluitvorming van de GS Ommen 1993 en de GS Berkel en Rodenrijs 1996 en op hoofdstuk 8 van het studierapport 1995;
b. waardering voor het werk aan de uitbreiding van onze gezangenbundel, maar ook duidelijke signalen van onrust over de koers en onzekerheid over de taak van de kerken bij dit project;
c. een enkel verzoek om of voorstel tot versoepelde hantering van artikel 67 KO (ten behoeve van meer plaatselijke vrijheid in de keuze van liederen), maar vooral veel verzoeken om handhaving van dit artikel en dus revisie van besluit 5.2 van de GS Berkel
en Rodenrijs 1996 (Acta art. 64);
d. veel vragen over
-- de keus van de deputaten Kerkmuziek voor het Liedboek;
-- criteria waaraan het kerklied moet voldoen;
-- de status van het studierapport 1995;
-- het onderzoek van deputaten naar dichtwerk in eigen kring en het ontbreken van stimulans om nieuwe liederen te maken;
-- het traject (hoe moeten kerken 255 gezangen toetsen?), de termijn (waarom een opdracht met een open einde?) en het einddoel (welke liederen in wat voor bundel?) van het werk aan de nieuwe gezangenbundel;
-- het grote aantal gezangen in verhouding tot de 150 Psalmen.
Besluit:
voor de behandeling van agendapunt 'kerkmuziek, gezangen' het volgende werkplan af te spreken (zonder hiermee een voorschot te nemen op inhoudelijke beslissingen):
1. eerst neemt de synode besluiten over
a. de bezwaren tegen het besluit van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 en tegen het

besluit van de GS Ommen 1993 en het rapport van de studiedeputaten 1995 (materiaal 1--3);
b. de bezwaren tegen grond 2 onder het besluit van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 (materiaal 3) in verband met de afwijzing van nu geselecteerde gezangen door eerdere synodes;
c. de bezwaren tegen besluit 5.2 van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 (materiaal 3) in verband met artikel 67 KO;
d. het rapport en het aanvullend rapport over het werk van de deputaten Kerkmuziek (materiaal 5).
Gronden:
a. helder moet worden of we als kerken bewust en terecht bezig zijn te werken aan de uitbreiding van de gezangenbundel;
b. duidelijk moet worden of de studiedeputaten zich voldoende hebben geconfronteerd met eerdere synodebesluiten ten aanzien van de gezangen;
c. duidelijk moet ook worden uitgesproken of het besluit 5.2 van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 tegen artikel 67 van de kerkorde ingaat;
d. voor we afspraken maken over de voortgang van dit project, moeten de huidige deputaten worden gedechargeerd en dus moet hun werk worden beoordeeld in het licht van het besluit en de instructie van de GS Berkel en Rodenrijs 1996.
2. vervolgens doet de synode duidelijke uitspraken over
a. binnen welk 'raam' we als kerken werken aan de uitbreiding van de gezangenbundel: het al of niet volgen van de hoofdlijnen van het studierapport 1995 ten aanzien van de functie van het kerklied en de gezangenbundel;
b. of en zo ja, waarom we willen werken aan één gezamenlijke gezangenbundel;
c. de vorm van de nieuwe gezangenbundel: welke soort(en) liederen (bijvoorbeeld: alleen Schriftberijmingen?); het aantal liederen (in verhouding tot de Psalmen); de rubricering van de bundel (bijvoorbeeld: alleen gericht op gebruik in de eredienst?)
en de interne balans (tussen Schriftberijmingen -- liederen voor kerkelijk jaar -- andere liederen);
d. de bronnen waaruit deputaten moeten putten om liederen aan de synode voor opname in de bundel voor te stellen;
e. de vraag of deputaten en synodes zelf mogen ingrijpen op bestaande teksten;
f. criteria waaraan het kerklied moet voldoen om te worden opgenomen in onze gezangenbundel (waarbij eerdere criteria hun geldigheid verliezen) èn eventuele richtlijnen hoe die criteria moeten worden gehanteerd door deputaten en synoden;
g. de precieze taak van deputaten, synodes, kerken en kerkleden in dit project en de verhouding van die taken tot elkaar;
h. of er een termijn gesteld moet worden waarbinnen dit project tot een afronding moet komen, en zo ja, welke.
Gronden:
a. het is voor de eenheid en rust in de kerken goed om duidelijk te maken welke visie in hoofdlijn achter de uitbreiding van onze gezangenbundel zit;
b. volgens artikel 67 KO maken we als kerken gezamenlijk afspraken over wat we in de eredienst zingen;
c. duidelijkheid rond dit grote en gevoelige project zal de rust in en de eenheid van de kerken bevorderen;
d. duidelijk moet worden of het de bedoeling is om uit een breed scala van bronnen te selecteren;
e. de synodes van Hattem 1972--1973 en Kampen 1975 hebben hierover uitspraken gedaan bij het werk aan de huidige gezangenbundel;
f. duidelijk moet zijn aan welke criteria het kerklied moet voldoen èn hoe die criteria gehanteerd moeten worden: ze moeten verifieerbaar zijn;
g. onderscheiden moet gaan worden wat we van deskundige deputaten verwachten, hoe de synodes hun werk moeten toetsen en hoe de kerken daarop kunnen reageren;
h. de kerken zijn niet gebaat bij een project waarvan het eindpunt vaag is.
3. vervolgens neemt de synode een besluit over de vraag of het wenselijk is dat zij zelf (een deel van) de 255 gezangen uit het Liedboek toetst om ze voor de komende drie jaar vrij te geven voor gebruik in de eredienst.
4. gezien de uitslag van stap 3 komt de synode tot een (her)formulering van de werkwijze met betrekking tot de uitbreiding van de gezangbundel. Daarin moet duidelijk worden afgesproken
a. wat precies de taak van deputaten is;
b. hoe ze aan de volgende synode moeten rapporteren, adviseren en nieuwe liederen voorstellen;
c. hoe volgende synodes kunnen toetsen of voorgestelde gezangen in een proefbundel kunnen worden opgenomen;
d. of en waarom de proefbundel in de eredienst mag worden gebruikt;
e. hoe de kerken de reacties hierop (die voortkomen uit het gebruik van de proefbundel in de eredienst) aan deputaten kunnen doorgeven en hoe die vervolgens worden verwerkt in een advies aan de synode die komt tot definitieve vaststelling van de bundel;
f. wat kerken en kerkleden moeten en kunnen met vastgestelde gezangen waartegen toch bezwaren blijven.
5. tenslotte benoemt de generale synode, na overleg met de huidige deputaten, nieuwe deputaten met een nieuwe opdracht die vooral helderheid geeft waar de GS Berkel en Rodenrijs onduidelijk bleek, en prioriteiten aangeeft.

GS Leusden 1999, **Artikel 55, Kerkmuziek, gezangen: ordevoorstel**
Besluit:
commissie 3 toestemming te geven om:
1. deputaten op te dragen een zodanig aantal gezangen uit de eerder voorgestelde selectie uit het Liedboek voor de kerken te selecteren, dat daarvan redelijkerwijze verwacht kan worden dat de kerken deze tussen nu en de volgende generale synode kunnen beproeven op hun bruikbaarheid (bijvoorbeeld 3x 40, dus circa 120 stuks), en deze aan de generale synode voor te leggen ter goedkeuring voor gebruik in de eredienst;
2. deputaten te verzoeken hun selectie, met de presentatie per gezang, uiterlijk 31 oktober 1999 aan de generale synode aan te bieden;
3. deputaten te verzoeken bij het opstellen van hun presentatie rekening te houden met de inmiddels ingebrachte bezwaren tegen diverse gezangen uit het Liedboek, zonder er gedetailleerd op in te gaan.
Grond:
met deze werkwijze wil de commissie, met hulp van deputaten, eraan werken dat de synode een aantal gezangen kan beoordelen aan de hand van de verantwoording die deputaten erbij geven. Dit beperkte aantal gezangen kan vervolgens worden vrijgegeven voor gebruik in de eredienst en zo door de kerken in de komende jaren op bruikbaarheid worden beproefd.

GS Leusden 1999, **Artikel 56, Kerkmuziek, gezangen, werkplan 1a--c: bezwaren tegen GS Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 64**
Materiaal :
1. besluit van de GS Ommen 1993, Acta art. 46;
2. rapport van de studiedeputaten Eredienst 1995, hoofdstuk 8;
3. besluit van de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 64;

4. veel brieven met bezwaren tegen het besluit van GS Berkel en Rodenrijs.
(Voor een uitgebreide weergave en bespreking van deze bezwaren zie het commissierapport, bijlage 18 bij deze Acta.)
Besluit 1:
de volgende bezwaren tegen het besluit van de GS Berkel en Rodenrijs af te wijzen:
1. het is te snel na de afronding van het huidige Gereformeerd Kerkboek genomen en wijkt af van de historische lijn van een bescheiden gezangenbundel, zonder dat er echt behoefte aan meer gezangen is;
2. het heeft dan ook geen draagvlak in de kerken, omdat de bezinning over het studierapport nog maar net op gang kwam en de status van dat rapport onhelder is gelaten;
3. het is kerkrechtelijk onjuist: de zaak was bij de GS Ommen al niet "in de weg van voorbereiding door de mindere vergadering" aan de orde gesteld (art. 30 KO); en de GS Berkel en Rodenrijs keurt goed dat de studiedeputaten in hun 'voorbeeldbundel' van 106 gezangen gekozen hebben voor afgewezen liederen uit het Liedboek voor de kerken en voor liederen waarvan al een versie in het Gereformeerd Kerkboek staat zonder zich te confronteren met de argumentatie van voorgaande synodes (art. 31 KO);
4. het geeft deputaten in besluit 4 en 7 een taak die te weinig begrensd is en afwijkt van de richtlijnen van de GS Kampen 1975;
5. het spreekt een werkwijze af die zonder argumenten afwijkt van wat de studiedeputaten hadden voorgesteld, en die onzorgvuldig is; en ook niet in te gaan op de verzoeken om het hele besluit uit het midden van de kerken weg te nemen.
Gronden:
1.1 al bij de afronding van het Gereformeerd Kerkboek werd gezegd dat er te weinig bezinning was geweest op de vraag aan welke eisen het nieuwtestamentische lied moet voldoen (Acta GS Heemse 1984--1985 Deel II, art. 128). Daarom is het goed dat die bezinning in gang is gezet door de GS Ommen en een stevige start heeft gekregen in het studierapport;
1.2 de GS Berkel en Rodenrijs deed geen uitspraak over de uiteindelijke vorm van de gezangenbundel, maar handhaafde wel de richtlijnen van de GS Kampen 1975: daarom kan niet worden gezegd dat het besluit als zodanig afwijkt van de historische lijn;
1.3 dat er behoefte is aan meer gezangen, werd door de GS Ommen gesignaleerd (grond 2.3 en 2.4), werd genoteerd in 19 van de 168 enquêteformulieren die de studiedeputaten hadden ontvangen (studierapport, paragraaf 4.3.3) en werd aan de GS Berkel en Rodenrijs geschreven in 14 van de 33 brieven (zie materiaal 3 bij het besluit);
1.4 in het studierapport is de betekenis van het zingen van nieuwe liederen door de nieuwtestamentische kerk breder uiteengezet;
2.1 de GS Berkel en Rodenrijs nam geen besluiten als afronding van de bezinning, maar gaf juist opdracht om de bezinning voort te zetten (4b en 4c1), te stimuleren (4c4) en met de verantwoording van hun keuzes te begeleiden (4c5 en 5.1);
2.2 in het commissierapport van de GS Berkel en Rodenrijs kreeg het studierapport wel status, namelijk als achtergrond van de besluiten. Maar die status wordt als volgt omschreven: "Als de synode van Berkel dit rapport gebruikt als uitgangspunt voor besluitvorming rond de eredienst, omarmt ze daarmee het rapport niet" (Acta bijlage VII, pag. 253);
3.1.1 hoewel er verschil van mening was over de vraag of het verzoek tot instellen van een studiedeputaatschap Eredienst via de kerkelijke weg aan de synode was voorgelegd, ging de GS Ommen er toch toe over; de GS Berkel en Rodenrijs oordeelde dat ze dat "op goede gronden" deed (Acta art. 63, grond 4a0);
3.1.2 briefschrijvers tonen niet afdoende uit de stukken aan dat het besluit van de GS Ommen in =strijd was met de kerkorde (art. 31 KO) en dat de GS Berkel en Rodenrijs dus ten onrechte verzoeken tot revisie ervan afwees;
3.2.1 door studie van de ontstaansgeschiedenis van onze huidige gezangenbundel hebben de studiedeputaten zich wel degelijk geconfronteerd met de besluiten van voorgaande synoden en daarover hun oordeel gegeven (studierapport, paragraaf 8.2);
3.2.2 mee op basis van dit oordeel besloot de synode om een start te maken met de uitbreiding van de gezangenbundel. En op deze "nieuwe weg" is het goed mogelijk dat eerder afgewezen liederen uit het Liedboek of liederen waarvan al een versie in het Gereformeerd Kerkboek staat, worden geselecteerd;
4.1 de richtlijn van de GS Kampen 1975: "het lied moet een waardevolle aanvulling op de Psalmen zijn en mag niet leiden tot onderwaardering van de Psalmen" heeft betrekking op de selectie van concrete liederen en stelt niet een grens aan het totaal aantal gezangen in de bundel;
4.2 ook besluit 7 gaf deputaten geen onbegrensde opdracht, want de opdrachten in 4c, 5 en 6 gaan eraan vooraf;
5.1 de synode heeft het recht om op basis van eigen argumenten een werkwijze af te spreken die afwijkt van wat deputaten hebben voorgesteld;
5.2 een werkwijze waarin deputaten hun keuzes moeten verantwoorden en reacties en suggesties van kerken moeten verwerken in hun voorstellen, op basis waarvan de synode vervolgens besluiten neemt, is niet onzorgvuldig;
6. hoewel er redenen zijn om onderdelen van het besluit aan te passen (zie volgende besluiten), kan het besluit als geheel gehandhaafd worden als basis voor het werk aan de uitbreiding van de gezangenbundel.
Besluit 2:
de volgende bezwaren tegen het besluit van GS Berkel en Rodenrijs toe te stemmen:
1. het geheel is gecompliceerd en voor verschillende uitleg vatbaar; het geeft deputaten een opdracht en start een procedure in de kerken zonder daarvoor de uitgangspunten en criteria vast te stellen;
2. grond 2 maakt zich te makkelijk af van besluiten van voorgaande synodes door ten onrechte te constateren dat in de Acta daarvan geen argumentatie voor de afwijzing van gezangen uit het Liedboek te vinden is;
3. besluit 7 vraagt een spoed en geeft een opdracht die ten koste kunnen gaan van de zorgvuldige verantwoording en toetsing die in besluit 4 en 5 zijn beoogd.
Gronden:
1. de wijze waarop deputaten hun opdracht hebben uitgevoerd (te beginnen met de opdracht in besluit 7) en de reacties op hun werk maken duidelijk dat het besluit van de GS Berkel en Rodenrijs verschillend gelezen kan worden;
2. terecht is erop gewezen dat instructie 4c5 en werkwijze 5.1 niet goed uitgevoerd kunnen worden zonder vastgestelde criteria: de synode gaf wel een voorlopige formulering van uitgangspunten en criteria (besluit 3), maar droeg deputaten op de volgende synode met een nadere formulering ervan te dienen (besluit 4b);
3. in de rapporten van deputaten en de Acta van synodes in de periode 1961--1985 is enige argumentatie te vinden waarom liederen uit het Liedboek worden afgewezen of voorgesteld voor opname in (de proefbundel voor) het Gereformeerd Kerkboek;

4. besluit 7 kan in het geheel van het besluit gelezen worden als een opdracht om niet te lang te blijven studeren en als mogelijk gevolg daarvan slechts een klein aantal liederen aan de kerken aan te bieden, maar het zet de vereiste rust en zorgvuldigheid van het proces nodeloos onder druk.
Besluit 3:
uit te spreken
1. dat de betekenis van artikel 67 van de kerkorde voor een proces van toetsing voorafgaand aan goedkeuring van gezangen door de generale synode niet bij voorbaat zo duidelijk is, dat door dit artikel een procedure als waartoe de GS Berkel en Rodenrijs
besloot in besluit 5.2 zonder meer met dit artikel in strijd is;
2. dat de door de GS Berkel en Rodenrijs afgesproken werkwijze evenwel toch wordt herzien in die zin, dat de generale synode beslist welke gezangen in de proefbundel zullen worden opgenomen om te worden gezongen in de eredienst.
Gronden:
1. in artikel 67 KO wordt geen onderscheid aangebracht tussen het vrijgeven van gezangen in een toetsingsfase en het aanvaarden ervan ter opneming in het kerkboek;
2. naar de geest van artikel 67 KO sprak de GS Berkel en Rodenrijs een werkwijze af die ervoor moest zorgen dat zorgvuldig geselecteerde en met verantwoording aan de kerken voorgestelde gezangen in de eredienst getoetst zouden kunnen worden zonder die eredienst te ontheiligen;
3. zonder duidelijke verantwoording week de GS Berkel en Rodenrijs af van de wijze waarop voorgaande synodes met deze gevoelige materie omgingen, en de bezwaren wijzen erop dat de afgesproken werkwijze niet algemeen door de kerken gedragen wordt;
4. hoewel er verschillend kan worden gedacht over de betekenis van artikel 67 KO voor de periode die voorafgaat aan de goedkeuring van gezangen, is het gezien de gezangengeschiedenis van onze kerken en de huidige onrust op dit punt, goed om de werkwijze bij te stellen tot wat in onze kerken gebruikelijk was en in het studierapport was voorgesteld.
Besluit 4:
de volgende bezwaren die door briefschrijvers tegen het besluit van de GS Berkel en Rodenrijs zijn ingebracht, en voorstellen die ze hebben gedaan tot wijziging van dat besluit, mee te laten wegen in de verdere besluitvorming van de synode:
1. dat het besluit als geheel naar hun oordeel te weinig draagvlak heeft in en te weinig leiding geeft aan de kerken;
2. dat besluit 3 nog niet vaststelt wat de uitgangspunten en criteria voor de uitbreiding van de gezangenbundel zijn, en daardoor volgens sommigen onduidelijk laat wat de status van het studierapport is;
3. dat besluit 4 een onduidelijke instructie aan deputaten geeft door open te laten van welke andere christenen we ons als kerken niet moeten verwijderen en wat het einddoel voor de uitbreiding van de gezangenbundel is;
4. dat besluit 5 aan kerken en kerkleden een te zware taak geeft door ze de voorgestelde gezangen te laten toetsen;
5. dat besluit 7 naar het oordeel van verschillende schrijvers zonder argumenten uitgaat van een bestaande behoefte.
Grond:
deze reacties op het besluit van de GS Berkel en Rodenrijs (en het werk van deputaten; zie besluit ad werkplan 1d, Acta art. 57) maken duidelijk dat de synode en nieuw te benoemen deputaten juist op deze punten helderheid moeten scheppen, zodat het werk aan de nieuwe gezangenbundel weer door de kerk(led)en samen gedragen kan worden.

GS Leusden 1999, **Artikel 57 Kerkmuziek, gezangen, werkplan 1d: rapport van deputaten**
Materiaal:
1. besluit van de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 64;
2. rapport deputaten Kerkmuziek;
3. aanvullend rapport deputaten Kerkmuziek;
4. rapport van de studiedeputaten Eredienst 1995, hoofdstuk 8;
5. een groot aantal brieven van kerken en kerkleden met daarin de volgende bezwaren:
a. deputaten hebben ten onrechte gekozen voor een selectie uit het Liedboek voor de Kerken;
b. deputaten hebben de kritische reacties op de voorgestelde bundel van 106 gezangen niet verwerkt;
c. deputaten zijn niet met een nadere formulering van de selectiecriteria gekomen;
d. deputaten hadden geen liederen mogen selecteren die door eerdere synoden zijn afgewezen;
e. het aantal van 255 voorgestelde gezangen is te groot;
f. deputaten hebben hun keuze niet voldoende verantwoord;
g. het gevoerde beleid gericht op het scheppen van nieuwe liedteksten c.q. -melodieën is niet stimulerend;
h. het voorstel van deputaten om de toetsingstermijn te verlengen, laat de onrust in veel kerken bestaan; ook wordt gevraagd aan de GS Leusden:
i. geef meer duidelijkheid over de (hantering van) selectiecriteria;
j. wat is de opzet en inhoud van de beoogde gezangenbundel?
k. zoek nauwere aansluiting bij meer verwante kerken zoals de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken;
l. geef meer aandacht aan eigentijdse liederen en bevorder bezinning op vragen die onze tijd en cultuur ons stellen.
(Voor een meer gedetailleerde weergave en beoordeling van bezwaren en verzoeken, zie het commissierapport, bijlage 19 bij deze Acta.)
Besluit 1:
deputaten onder dank te dechargeren van hun arbeid met de aantekening dat op een aantal punten verdere uitwerking en bezinning nodig is.
Grond:
deputaten hebben veel werk verzet om hun veelomvattende opdracht zo goed mogelijk uit te voeren. In hun rapportage geven zij een duidelijke verantwoording. Zij hebben niet alle opdrachten kunnen uitvoeren en vragen ook zelf om vervolgopdrachten (zie hieronder, besluit 4).
Besluit 2:
behoudens enkele aspecten die in de gronden 2 en 3 nader worden aangeduid, de bezwaren af te wijzen tegen:
1. de keus om eerst te selecteren uit het Liedboek;
2. het selecteren van liederen die door eerdere synoden zijn afgewezen;
3. het ontbreken van een nadere formulering van selectiecriteria;
4. het niet verwerken van de kritiek op de bundel van 106 gezangen (Acta GS Berkel en Rodenrijs art. 64, besluit 6).
Gronden:
1. met de keuze voor het Liedboek hebben deputaten een verantwoorde start gemaakt met het door de GS Berkel en Rodenrijs opgezette project gezangenbundel. Wie zich vandaag zet aan onderzoek naar kerkmuziek in verleden en heden, kijkt vanzelf eerst naar het Liedboek als een uitgebalanceerd geheel van kerkliederen die aan hoge

kwaliteitseisen voldoen. Tevens hebben deputaten hiermee terecht gekozen voor een bundel ten behoeve van de eredienst met een rubricering volgens kerkelijk jaar en kerkelijke gebeurtenissen (conform besluit 4b, Acta GS Berkel en Rodenrijs art. 64);
2. hoewel van deputaten verwacht mag worden dat zij zich confronteren met de voor afwijzing aangevoerde argumenten, moeten we ook in rekening brengen dat afwijzing destijds te maken had met de opdracht om Schriftberijmingen te zoeken. Daarom moesten deputaten destijds rapporteren dat ze geen van de Liedboek-liederen konden aanbevelen, omdat daarin 115 bijbelliederen staan (voor het verschil tussen Schriftberijmingen en bijbelliederen, zie het commissierapport paragraaf 3);
3. dat deputaten deze synode niet hebben gediend met een nadere formulering van selectiecriteria, hebben ze in hun rapporten duidelijk verantwoord. Toch missen velen die nadere formulering nog. Dat betekent dat er nog meer moet worden gedaan om te zorgen dat de drie basiscriteria gehanteerd kunnen worden en de status van de richtlijnen van de GS Kampen 1975 duidelijk wordt;
4. deputaten hebben vanuit de door de studiedeputaten voorgedragen visie de kritiek op de bundel van 106 gezangen verwerkt in hun rapport (conform besluit 6, Acta GS Berkel en Rodenrijs art. 64; zie hun rapport, met name paragraaf 6a).
Besluit 3:
in te stemmen met de bezwaren tegen:
1. het grote aantal van 255 geselecteerde gezangen die deputaten in één keer aan de kerken hebben aangeboden ter toetsing;
2. de manier waarop deputaten hun keus hebben verantwoord;
3. het beleid ter stimulering van het scheppen van nieuwe liedteksten en -melodieën;
4. het voorstel om de toetsingstermijn te verlengen tot 2002.
Gronden:
1. deputaten hebben bij de aanbieding van 255 gezangen aan de kerken te weinig aandacht gehad voor wat praktisch haalbaar was. Zij hadden meer rekening moeten houden met de gevoeligheid van het onderwerp en de onwennigheid in de kerken met een royale gezangenbundel, door in de lijn van de GS Berkel en Rodenrijs (Acta art. 64, besluit 4c5 en 6) een meer overzichtelijk aantal liederen aan de kerken voor te stellen ter toetsing;
2. de GS Berkel en Rodenrijs had opgedragen elke set aan te bieden liederen te voorzien van een verantwoording van de keuze. Mede gezien opmerkingen in het studierapport (paragraaf 8.8.2. punt 3) en in besluit 6 van GS Berkel en Rodenrijs met de gronden, verwachtten de kerken terecht een bredere verantwoording van de selectie van juist deze 255 gezangen. Deputaten beroepen zich ten onrechte in hun brief van juni 1998 achteraf op de mondigheid van de kerken om hun uiterst summiere verantwoording te rechtvaardigen;
3. deputaten hebben ingediende nieuwe liederen in depot gelegd om ze in een volgende fase te gebruiken en geadviseerd het materiaal ook rechtstreeks bij de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied (ISK) in te zenden met het oog op mogelijke participatie in het project Liedboek 2000. Maar deputaten hadden kunnen bedenken dat dit bij inzenders die negatieve ervaringen hadden met de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied of de redactie van 'Zingend geloven', weinig stimulerend zou overkomen. Bovendien heeft de GS Ommen 1993 al een adres ingesteld voor dichters en componisten met het oog op nieuwe inzendingen. Dit heeft verwachtingen gewekt, die tot nu toe niet zijn waargemaakt;
4. briefschrijvers wijzen er terecht op dat verlenging van de toetsingstermijn in de huidige situatie van onduidelijkheid over uitgangspunten en criteria, de onrust in de kerken bevordert in plaats van wegneemt.
Besluit 4:
de volgende zaken mee te nemen in verdere besluitvorming van de generale synode:
1. duidelijkheid over de hantering van criteria en de wijze van toetsen (zie werkplan 2f);
2. duidelijkheid over opzet, inhoud en einddoel van de gezangenbundel (zie werkplan 2a + c);
3. nadere informatie over mogelijkheden van nauwere aansluiting bij wat in verwante kerken (CGK/NGK) op het gebied van kerkmuziek gedaan is en wordt (nieuwe opdracht);
4. In de komende drie jaar ook, indien mogelijk, liederen (liederen die nu in depot liggen) uit eigen kring voorstellen ter beproeving (nieuwe opdracht);
5. bezinning op vragen die hedendaagse cultuur en tijd stellen aan eigentijdse vormgeving van kerkmuziek en gezangenbundel (nieuwe opdracht);
6. onderzoek naar mogelijkheden van deelname aan het project Liedboek 2000 onder voorwaarden en eventueel stappen nemen in die richting (nieuwe opdracht);
7. de voorgestelde kerkmuziekregeling aan de kerken aanbieden als handreiking (nieuwe opdracht);
8. gerichte communicatie met de kerken over het project gezangenbundel om het draagvlak in de kerken te vergroten.
Grond:
reacties uit de kerken en voorstellen van deputaten geven aan dat op deze punten verdere uitwerking nodig is.

GS Leusden 1999, **Artikel 58 Kerkmuziek, gezangen, werkplan 2a--h: gezangenbundel, criteria**
Materiaal :
1. Acta GS Ommen 1993, art. 46, besluit 1.2 en gronden;
2. Acta GS Berkel en Rodenrijs 1996, art. 64;
3. studierapport deputaten Eredienst GS Ommen, 1995;
4. rapport deputaten Kerkmuziek GS Berkel en Rodenrijs, 1998;
5. een aantal brieven waarin gevraagd wordt:
a. een basisvisie te formuleren op liturgie en zo ook op de functie van het kerklied;
b. het proces om te komen tot een nieuwe gezangenbundel bij te sturen door inhoudelijke ondersteuning;
c. uitgangspunten vast te stellen waarop uitbreiding van de gezangenbundel is gebaseerd en deze ter toetsing aan de kerken voor te leggen;
d. duidelijkheid te geven over de beoogde gezangenbundel;
e. te voorkomen dat de psalmen worden ondergewaardeerd door een te groot aantal gezangen;
f. meer aandacht te geven aan vragen vanuit de hedendaagse cultuur en meer ruimte voor eigentijdse liederen.
(In het commissierapport op dit onderdeel wordt uitgebreider en inhoudelijker ingegaan op de materie; zie bijlage 20 bij deze Acta.)
Besluit:
1. verder te werken aan de uitgave van een gezamenlijke gezangenbundel, ter vervanging van de bundel van 41 gezangen, die is vastgesteld door GS Heemse 1984--1985;
2. voor deze bundel de volgende contouren vast te stellen:
a. de bundel is bedoeld voor gebruik binnen en buiten de kerkdiensten;

b. de bundel heeft de volgende rubrieken: bijbelliederen, viering van de heilsfeiten, doop, belijdenis en avondmaal; bijzondere kerkelijke gelegenheden (zoals huwelijk, bevestiging ambtsdragers, bid- en dankdagen); morgen- en avondliederen; andere liederen (hierin onder andere liederen ten behoeve van de huiselijke eredienst), liturgische gezangen (gezongen elementen in de liturgie, onder andere Votum, Amen, Onze Vader);
c. het totaal van de bundel mag geen leerstellige eenzijdigheden vertonen;
d. de bundel moet een goede balans kennen tussen alle facetten van het leven met God;
e. de stijl en de verwoording van het geloof moeten aansluiting vinden bij de stijl en de verwoording daarvan binnen de gereformeerde kerken;
f. de verscheidenheid in niveau, achtergrond en cultuur binnen de gemeente moet herkenbaar zijn in het reliëf binnen de bundel;
g. de gezangen voor de bundel worden in dit project geselecteerd uit de diverse voor de gereformeerde kerken relevante en bruikbare bronnen;
3. voor het selecteren door deputaten en het beoordelen van de selectie door de generale synode de volgende algemene criteria vast te stellen; deze criteria komen in plaats van de tot nu toe gehanteerde richtlijnen van GS Kampen 1975 en de criteria van GS Berkel en Rodenrijs 1996 (deputaten zullen de volgende generale synode dienen met een evaluatie van de hantering van deze criteria in de praktijk):
1. een goed kerklied is geschikt om te functioneren in een liturgische context, waarbinnen Gods woorden en daden het centrum vormen;
2. een goed kerklied is inhoudelijk in overeenstemming met de Schrift;
3. een goed kerklied wordt wat betreft de taalkundige en muzikale vorm gekenmerkt door stijl en kwaliteit. Het kent een goede woord-toon-verhouding. Het is bruikbaar en toegankelijk voor mensen uit de huidige tijd en cultuur;
Toelichting, werkafspraken
1. Rond het centrum van Gods woorden en werken kent de liturgie een rijke schakering van aspecten en nuances in de uitingen van mensen ten opzichte van God en van elkaar. De goede balans tussen die aspecten onderling en tussen deze uitingen van mensen en de woorden en werken van God die kenmerkend moet zijn voor de liturgie als geheel, hoeft niet in elk kerklied afzonderlijk terug te keren. Een lied moet minstens een deel van die aspecten en nuances stem en vorm geven en dat op zo'n manier dat het kan harmoniëren met het genoemde centrum van de liturgie.
2. Of een lied al dan niet Schriftuurlijk is, moet vanuit de tekst van het lied beslist worden en niet vanuit subjectieve gevoelens of vanuit de context waarin een lied is ontstaan. Wel moet bedacht worden of het gebruik van woorden en beelden in een lied, vaagheid in betekenismogelijkheden, eventuele exegetische en meditatieve verbanden en een eventuele onlosmakelijke relatie tussen een lied en het gebruik ervan in bepaalde contexten al dan niet het vertrouwen van kerkleden met betrekking tot de Schriftuurlijkheid zullen bevorderen. Hierbij moet gewaakt worden tegen een rationalistische of eenzijdig dogmatische omgang met liedteksten, die aan het eigen karakter van zulke teksten geen recht doet.
3. Er moet worden gestreefd naar poëtische en muzikale zeggingskracht. Daarbij blijft ruimte bestaan voor diversiteit en niveauverschillen tussen de afzonderlijke liederen. Daarin moet uitkomen dat Gods volk bestaat uit verschillende mensen met uiteenlopende achtergronden en ongelijke belevingswerelden met betrekking tot taal en muziek. Ook moet zo worden gerekend met de actuele context van de kerk, die in dit opzicht enerzijds bepaald wordt door haar -- ook kerkmuzikale -- traditie en anderzijds doordat zij deelt =in de huidige pluriforme cultuursituatie. In de geschiedenis werden steeds nieuwe kerkliederen opgenomen in de kerkelijke liederenschat die naar inhoud en vorm eigentijds waren. Van deze diversiteit in liturgisch bruikbare liedgenres uit het verleden getuigt bijvoorbeeld het Liedboek voor de kerken. Deze differentiatie mag ook in de toekomst worden voortgezet. Daarbij moet elk lied op zijn eigen merites beoordeeld worden.
4. De eis van toegankelijkheid mag niet zo gehanteerd worden dat belangrijke en waardevolle liederen uit het verleden vanwege hun niet meer geheel eigentijdse taalgebruik of muzikale stijl afvallen. Datzelfde geldt voor oude en nieuwe liederen met veel poëtische en muzikale potentie: goede teksten en melodieën geven hun betekenis en overtuigingskracht veelal stapsgewijs prijs.
4. de taken van deputaten, synode en kerken in het voorbereidingstraject in hoofdlijnen als volgt te onderscheiden:
a. deputaten selecteren liederen aan de hand van algemene selectiecriteria. Zij leggen hun selectie met een verantwoording van hun keuze aan de generale synode voor en zenden hun rapport toe aan de kerken;
b. de generale synode beoordeelt deze selectie aan de hand van de verantwoording door deputaten en geeft wat zij in eerste lezing goedkeurt, vrij voor gebruik in de eredienst;
c. de kerken ontvangen de vrijgegeven gezangen om ze te gebruiken op de wijze zoals dat in elke kerk wordt goedgevonden;
d. indien kerken en kerkleden dat nodig vinden, kunnen zij reacties inzenden bij de eerstvolgende generale synode;
e. rekening houdend met eventuele binnengekomen reacties stelt de generale synode de selectie in tweede lezing vast;
5. voor het project een fasering aan te brengen als volgt:
1999 – 2002 deputaten zetten hun selectiewerk voort, met bijzondere aandacht voor de gewenste verscheidenheid in niveau, achtergrond en cultuur; deputaten rapporteren over het project Liedboek 2000 en formuleren een voorstel over eventuele participatie;
2002 de generale synode stelt een lijst samen van gezangen die reeds worden vrijgegeven voor gebruik in de eredienst; **2002 – 2005** deputaten doen voorstellen over de inhoud van een evenwichtige en afgeronde bundel; **2005** de generale synode stelt de bundel vast in eerste lezing; **2008** de generale synode stelt de gezangenbundel vast.
Gronden:
1. de GS Berkel en Rodenrijs 1996 deed geen uitspraak over de beoogde opzet van een nieuwe gezangenbundel. In het rapport van studiedeputaten van GS Ommen, en daarbij aansluitend de rapporten van deputaten Kerkmuziek van GS Berkel en Rodenrijs, zijn echter voldoende bouwstenen aangedragen om een aantal uitgangspunten over opzet en project te formuleren;
2. voor het creëren van een breed draagvlak in de kerken voor de nieuwe gezangenbundel is duidelijkheid over de opzet van het project om te komen tot de gezangenbundel vereist.

GS Leusden 1999, Artikel 59 Kerkmuziek, gezangen, werkplan 3: selectie
Materiaal :
1. besluit van de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 64, met name lid 4b, 4c4, 4c5, 4c7, 5 en 7;
2. rapport deputaten Kerkmuziek GS Berkel en Rodenrijs 1996, met name paragraaf 4b8: “Deputaten stellen u voor de toetsingstermijn te verlengen tot de volgende generale synode”;
3. aanvullend rapport deputaten Kerkmuziek GS Berkel en Rodenrijs 1996;
4. brieven waarin wordt gereageerd op het werk van deputaten en waarin met name wordt gevraagd de toetsingstermijn niet te verlengen;
5. werkplan 1a--c, besluit 3, zie Acta art. 56;

6. werkplan 1d, besluit 3, zie Acta art. 57;
7. Liedlijst Eerste Fase, rapport deputaten Kerkmuziek waarin zij hun nadere selectie van 131 gezangen uit het Liedboek presenteren en toelichten, zie bijlage 23 bij deze Acta.

Besluit 1:
nu over te gaan tot het in eerste lezing goedkeuren van circa 120 gezangen van de ter toetsing aangeboden 255 liederen in de proefbundel.

Gronden:
1. de GS Leusden 1999 besloot eerder tot bijstelling van de gevolgde werkwijze over te gaan, zie werkplan 1a--c, besluit 3.2, Acta art. 56, en in te stemmen met de bezwaren tegen het voorstel om de toetsingstermijn te verlengen tot 2002, zie werkplan 1d, besluit 3.4, Acta art. 57;
2. eveneens besloot de synode in te stemmen met de bezwaren tegen het grote aantal van 255 geselecteerde gezangen dat in één keer aan de kerken werd aangeboden, zie werkplan 1d, besluit 3.1, Acta art. 57.

Besluit 2:
van de 131 geselecteerde gezangen, aangeboden in de Liedlijst Eerste Fase, 121 liederen in eerste lezing goed te keuren en vrij te geven voor gebruik in de eredienst; deze liedlijst omvat de volgende liederen uit het Liedboek voor de Kerken: 1, 6, 9, 14, 15, 20, 21, 23, 26, 28, 30, 34, 39, 42, 43, 63, 75, 78, 87, 90, 91, 92, 95, 96, 103, 106, 107, 110, 113, 114, 115, 119, 122, 124, 125, 126, 127, 135, 139, 140, 147, 148, 152, 169, 175, 188, 189, 201, 203, 207, 208, 213, 215, 221, 225, 228, 234, 240, 241, 252, 253, 262, 264, 267, 270, 271, 281, 284, 285, 287, 288, 290, 293, 294, 296, 299, 300, 301, 316, 319, 320, 327, 328, 335, 336, 341, 350, 356, 358,
360, 367, 368, 374, 380, 382, 387, 392, 393, 396, 397, 402, 403, 408, 409, 423, 429, 432, 434, 435, 442, 444, 448, 456, 457, 459, 460, 470, 473, 477, 479, 481.

Gronden:
1. de geselecteerde liederen voldoen aan de door de GS Berkel en Rodenrijs 1996 voorgestelde selectiecriteria, zie aanvullend rapport deputaten Kerkmuziek, hoofdstuk 2;
2. deze goedgekeurde en vrijgegeven liederen, geselecteerd uit de voorgestelde 255 gezangen, zijn bij de kerken bekend omdat een keus is gemaakt uit
-- liederen van de serie Lied van de Week 1998--1999;
-- liederen van de serie Lied van de Week 1999--2000;
-- liederen uit de 106 gezangen die ook in de selectie van 255 voorkomen;
-- liederen uit het Liedboek die in de beide E&R-bundels voorkomen en die in de selectie van 255 zijn opgenomen;
-- liederen, opgenomen op de dubbel-cd Zingt nu de Heer, terwijl de selectie evenwichtig is samengesteld door uit de bekende rubrieken van het Liedboek liederen op te nemen;
3. de verantwoording van de keuze van elk lied afzonderlijk is voldoende onderbouwd in het deputatenrapport Liedlijst Eerste Fase, dat integraal in de acta wordt opgenomen; 4. in deze verantwoording is voldoende aandacht gegeven aan de reacties en suggesties uit de kerken op de door deputaten Kerkmuziek ter toetsing aangeboden gezangen.

Besluit 3:
uit te spreken dat de kerken er goed aan doen terughoudend te zijn inzake het gebruik in de eredienst van de overige 134 liederen uit de door deputaten ter toetsing aangeboden 255 gezangen.

Grond:
er is nu een interim-situatie ontstaan, omdat de synode over deze 134 liederen geen uitspraak heeft gedaan.

GS Leusden 1999, **Artikel 60 Kerkmuziek, gezangen, werkplan 4: werkwijze**

Materiaal :
1. studierapport deputaten Eredienst 1995, hoofdstuk 8;
2. Acta GS Berkel en Rodenrijs 1996, art. 64 besluit 4 en 5;
3. verschillende brieven waarin de synode wordt geadviseerd om de door GS Berkel en Rodenrijs afgesproken werkwijze voor de uitbreiding van de gezangenbundel aan te passen, met name op de volgende punten:
a. de synode stelt vast welke gezangen mogen worden gezongen in de eredienst;
b. voorgestelde gezangen niet meer laten toetsen door de kerken;
4. besluiten van de synode onder werkplan 1a--c ten aanzien van de bezwaren die zijn ingebracht tegen het besluit van GS Berkel en Rodenrijs (Acta art. 56);
5. besluiten van de synode onder werkplan 1d ten aanzien van het werk van deputaten en de bezwaren die daartegen zijn ingebracht (Acta art. 57);
6. besluiten van de synode onder werkplan 2a--h ten aanzien van de contouren van de nieuwe gezangenbundel, de criteria voor selectie van liederen, de taken van synodes, deputaten en kerken in hoofdlijnen, de fasering van het project en de termijn waarbinnen het wordt afgerond (Acta art. 58).
(Voor een uitgebreide weergave van dit materiaal en toelichting op de besluiten zie het commissierapport, bijlage 21 bij deze Acta.)

Besluit:
voor het vervolg van het werk aan de uitbreiding van de gezangenbundel de volgende werkwijze af te spreken (waarmee de werkwijze van GS Berkel en Rodenrijs komt te vervallen):
1. deputaten selecteren liederen uit de diverse voor de gereformeerde kerken relevante en bruikbare bronnen;
2. zes maanden voor het bijeenkomen van de synode schrijven deputaten een rapport van hun werkzaamheden, dat ook wordt toegestuurd aan de kerken. In dat rapport wordt opgenomen de uiteindelijke selectie van liederen die ze aan de synode voorstellen, met een algemene verantwoording van hun keus en een korte presentatie per gezang of cluster van gezangen. Tevens wordt in dit rapport opgenomen welke algemene werkafspraken de deputaten hebben gehanteerd (dat wil zeggen punten waarover zij per
gezang dezelfde beslissing nemen zonder daar steeds opnieuw over te discussiëren);
3. kerken en kerkleden hebben tot acht weken voor de opening van de synode de gelegenheid om aan het adres van de deputaten op de voorgestelde selectie te reageren. Vervolgens rapporteren deputaten aan de synode (voor de opening ervan) over de
binnengekomen reacties en de mogelijke bijstellingen in hun voorstellen. Ook doen ze, in overleg met deputaten Generaal-Synodale Publicaties, een voorstel voor eventuele uitgave van de door de synode vrij te geven liederen;
4. de synode beoordeelt het werk van deputaten en stelt, zonder ingrijpen op de tekst of de melodie, in eerste lezing een lijst vast van liederen die in de eredienst gezongen mogen worden. Ook besluit de synode over eventuele voorlopige uitgave van deze liederen;
5. de kerken ontvangen de vrijgegeven gezangen om ze te gebruiken op de wijze zoals dat in elke kerk wordt goedgevonden. Deputaten zullen de kerken dienen met informatie over de wijze waarop de liederen kunnen worden geïntroduceerd;

6. indien kerken dat nodig vinden, kunnen zij bezwaren inzenden bij de eerstvolgende synode;
7. de ingezonden bezwaren zullen door de synode, indien nodig met advies van deputaten, worden beoordeeld, waarna de synode in tweede lezing een lijst vaststelt van liederen die goedgekeurd zijn en dus vrijgegeven blijven voor gebruik in de eredienst;
8. wanneer een synode besluit om op termijn te komen tot vaststelling van een nieuwe gezangenbundel, zal daaraan worden gewerkt volgens de werkwijze die hierboven is beschreven ten aanzien van de vaststelling van een lijst van goedgekeurde liederen:
deputaten doen zes maanden voor de synode een voorstel over de samenstelling van de bundel; kerken en kerkleden hebben tot acht weken voor de synode gelegenheid om te reageren; met verwerking van die reacties doen deputaten hun uiteindelijke voorstel aan de synode; aan de hand daarvan stelt de synode in eerste lezing de samenstelling van de nieuwe bundel vast; en na beoordeling van eventuele door kerken ingezonden bezwaren stelt de volgende synode de bundel in tweede lezing vast;
9. de synode die besluit tot vaststelling in tweede lezing van de nieuwe gezangenbundel en tot het doen uitgeven van deze bundel, zal ook een lijst vaststellen van liederen die niet in de bundel zijn opgenomen, maar wel vrijgegeven blijven voor gebruik in de eredienst;
10. in de jaren na vaststelling en uitgave van een nieuwe gezangenbundel kan de in punt 9 bedoelde lijst worden aangevuld met liederen die door volgende synodes worden goedgekeurd voor gebruik in de eredienst, op de wijze zoals onder punt 1--7 is
beschreven.
Gronden:
1. het is de hoofdtaak van deputaten om liederen te selecteren die in de eredienst gebruikt kunnen worden. Daarvoor moeten ze onder andere zelfstandig onderzoeken (vergelijk Acta GS Berkel en Rodenrijs, besluit 4c1) welke bronnen relevant en bruikbaar zijn (werkplan 2a--h, besluit 2);
2. door aan de kerken te rapporteren welke algemene werkafspraken ze hebben gehanteerd, geven deputaten zicht op hun werkwijze. Daarmee bevorderen ze dat kerken en kerkleden vooral reageren op de hoofdlijnen van hun werk;
3. met verwerking van de reacties uit de kerken kunnen deputaten breed gedragen voorstellen aan de synode doen (vergelijk Acta GS Berkel en Rodenrijs, art. 64, grond 5.1.1);
4.1 conform besluit 3 onder werkplan 1a--c wordt de werkwijze van GS Berkel en Rodenrijs hiermee herzien in die zin, dat de generale synode beslist welke gezangen worden vrijgegeven voor gebruik in de eredienst;
4.2 uitgangspunt bij die beslissing blijft de door deputaten voorgestelde versie van tekst en melodie (vergelijk Acta GS Berkel en Rodenrijs, art. 64, grond 5.4.2);
5. kerkliederen komen vooral tot hun recht wanneer ze worden gebruikt in de eredienst. Maar voor het gebruik van de goedgekeurde gezangen houdt elke plaatselijke kerk een eigen verantwoordelijkheid. Informatie van deputaten kan de kerken helpen om de iederen op een goede manier te introduceren;
6. ter wille van een breed draagvlak is het gewenst dat de kerken nog de mogelijkheid hebben om tegen vaststelling in tweede lezing gegronde bezwaren in te dienen. Om te zorgen dat bezwaren in deze eindfase bezwaren zijn van meer dan alleen individuele kerkleden, is het gewenst dat ze minstens door een kerkenraad worden gesteund;
7. na weging van ingediende bezwaren kan de synode definitief vaststellen welke liederen gezongen mogen worden in de eredienst;
8. ook in het traject tot vaststelling en uitgave van een nieuwe bundel (door deze synode gepland voor 2008), die voldoet aan de daarvoor afgesproken contouren (werkplan 2a--h, besluit 2), moeten kerken en kerkleden kunnen reageren op het voorstel van deputaten en moeten kerken bezwaar kunnen maken tegen de vaststelling in eerste lezing door de synode;
9. van liederen die in tweede lezing zijn goedgekeurd door de synode, moet duidelijk blijven dat ze gezongen mogen worden in de eredienst, ook als ze niet in de gezangenbundel zijn opgenomen;
10. om niet voorbij te gaan aan hetgeen als vrucht van het werk van de Heilige Geest op het terrein van het kerklied ook in later tijd tot stand komen kan (vergelijk Acta GS Berkel en Rodenrijs, art. 64, grond 4.3.1), moet er ook na uitgave van een nieuwe bundel ruimte blijven voor het goedkeuren van nieuwe liederen en het vrijgeven daarvan voor gebruik in de eredienst.

GS Leusden 1999, **Artikel 60 Kerkmuziek, gezangen, werkplan 4: werkwijze**
Materiaal :
1. opdracht van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 aan de deputaten Kerkmuziek, Acta art. 64, besluit 4;
2. rapport van de deputaten Kerkmuziek;
3. aanvullend rapport van de deputaten Kerkmuziek;
4. brieven met voorstellen om de opdracht aan deputaten te wijzigen;
5. besluiten van de synode onder werkplan 1d om deputaten nieuwe opdrachten te geven (Acta art. 57, besluit 4.3--8);
6. besluiten van de synode onder werkplan 2a--h ten aanzien van de contouren van de nieuwe gezangenbundel, de criteria voor selectie van liederen, de taken van synodes, deputaten en kerken in hoofdlijnen en de fasering van het project en de termijn waarbinnen het wordt afgerond (Acta art. 58);
7. besluiten van de synode inzake vervolgopdrachten aan deputaten Eredienst (Acta art. 49, besluit 2).
(Voor een uitgebreide bespreking van dit materiaal en toelichting op de te nemen besluiten, zie het commissierapport, bijlage 22 bij deze Acta.)
Besluit 1:
opnieuw deputaten Kerkmuziek te benoemen en hun op te dragen verder te werken aan de selectie van liederen door
1. met de liederen in de eerste selectie van 255 liederen uit het Liedboek die nog niet door de synode zijn goedgekeurd, en de liederen uit de zogenaamde b-categorie, te handelen conform de afgesproken werkwijze 1--3 (Acta art. 60);
2. ondertussen als adres te fungeren voor inzendingen van nieuwe liederen, de ontvangst van die inzendingen te bevestigen en het maken van nieuwe liedteksten en -melodieën te stimuleren;
3. een selectie te maken van de onder 2 genoemde liederen en de liederen die 'in depot' liggen, en daarmee eveneens te handelen conform werkwijze 1--3;
4. na te gaan welke liederen uit andere bronnen voorgesteld kunnen worden voor gebruik in de eredienst en opname in de beoogde gezangenbundel. Hierbij dienen deputaten zich te bezinnen op vragen die de hedendaagse cultuur stelt aan vormgeving van kerkmuziek en gezangenbundel;
5. met de meest in aanmerking komende liederen uit de in opdracht 4 bedoelde bronnen voor de volgende synode te handelen conform werkwijze 1--3.
Gronden:
1. nu de synode de keuze van deputaten om te starten met het Liedboek heeft goedgekeurd (werkplan 1d, besluit 2.1), is het goed dat deputaten hun selectiewerk uit die bundel voortzetten door een nadere presentatie van de resterende gezangen uit de 255, en afrondendoor beoordeling van de liederen in de door deputaten genoemde b-categorie (rapport,

pagina 98 en 106). Zo moet de volgende synode in eerste lezing kunnen vaststellen welke liederen uit het gehele Liedboek gezongen mogen worden in de eredienst;
2. de synode stemde in met de bezwaren tegen de manier waarop deputaten zijn omgegaan met nieuwe liederen die bij hen zijn ingediend (werkplan 1d, besluit 3.3). Daarom moet beoordeling en eventuele selectie van deze liederen uit de zogenaamde eigen kring worden uitgevoerd naast het werk met het Liedboek;
3. de synode formuleerde als een van de contouren voor een gezangenbundel dat de gezangen voor die bundel worden geselecteerd uit de diverse voor de gereformeerde kerken relevante en bruikbare bronnen (werkplan 2a--h, besluit 2). Het is de taak van deputaten om na te gaan welke bronnen dat zijn en welke liederen uit die bronnen geschikt zijn voor gebruik in de
eredienst;
4. wanneer de invloed van de hedendaagse cultuur op onze verwachtingen ten aanzien van kerkmuziek en de gezangenbundel zorgvuldig door deputaten wordt gewogen en aan de kerken gerapporteerd, zullen volgende synodes over de goedkeuring van liederen een verantwoorde beslissing kunnen nemen;
5. gezien de vraag in veel brieven om prioriteit te geven aan de selectie van nieuwe liederen van dichters en musici 'uit eigen kring' en van liederen uit de E&R-bundels, is het gewenst dat de volgende synode al een lijst van liederen kan vaststellen die voldoet aan de gewenste verscheidenheid in niveau, achtergrond en cultuur in de nieuwe gezangenbundel (zie besluit 5
onder werkplan 2a--h).
Besluit 2:
deputaten verder op te dragen
1. de kerken te dienen met informatie over de wijze waarop de liederen die de synode nu vrijgeeft, kunnen worden geïntroduceerd;
2. de Regeling Kerkmuziek, die deputaten in hoofdstuk 4 van hun aanvullend rapport aan de synode hebben voorgesteld, aan de kerken aan te bieden als handreiking bij de aanstelling van en omgang met hen die de muzikale onderdelen van de eredienst
verzorgen;
3. met deputaten Eredienst te overleggen over het werk en met hen samen te werken aan opdrachten die daarvoor in aanmerking komen, zoals bijvoorbeeld de bezinning op de invloed van de hedendaagse cultuur op zaken die eredienst en kerkmuziek betreffen.
Grond:
voorgaande besluiten van de synode zijn reden om deze opdrachten aan de deputaten te geven (zie werkplan 4, punt 5; werkplan 1d, besluit 4.7; opdracht aan deputaten Eredienst, Acta art.49, besluit 2.3).
Besluit 3:
deputaten ook op te dragen contact te blijven onderhouden met de beleidsorganen van kerken en groepen van gereformeerd belijden om indien mogelijk te komen tot samenwerking op het gebied van kerkmuziek.
Gronden:
1. door samen te werken op dit gebied, kunnen we elkaar tot steun zijn, ook indien mogelijk binnen het project Liedboek 2000;
2. door deze samenwerking kan het maken en publiceren van nieuwe liederen worden bevorderd.
Besluit 4:
deputaten op te dragen
1. te blijven onderzoeken of er mogelijkheden komen voor onze kerken om betrokken te zijn bij het project Liedboek 2000;
2. als we uitgenodigd worden om aan dit project deel te nemen, in eerste instantie niet meer dan een voorlopige positie in te nemen;
3. aan de volgende synode te rapporteren wat de uiteindelijke doelstellingen van dit project worden, of er mogelijkheden zijn om eraan deel te nemen en binnen welke kaders en met welk te verwachten resultaat we dat kunnen doen.
Gronden:
1. het project Liedboek 2000 is nog niet helder geworden (vergelijk deputatenrapport, paragraaf 4c2). Daarom kan de synode nog niet beslissen of en hoe we er als kerken aan kunnen deelnemen;
2. als kleine kerken moeten we waar mogelijk dankbaar gebruik maken van de knowhow en ervaring van anderen. Ook hebben we een taak om zoveel mogelijk mee te discussiëren en zo onze eigen inbreng te hebben;
3. voordat we deelnemen aan het project Liedboek 2000 moet duidelijk zijn of we onze eigen confessioneel-gereformeerde positie kunnen bewaren;
4. door deel te nemen aan het project kunnen we ons mengen in de brede discussie over onderwerpen als het kinderlied, het opwekkingslied etc.;
5. door bij het project betrokken te zijn krijgen we ook een duidelijk zicht op de ontwikkeling van het nieuwe Liedboek;
6. wellicht geeft deelname aan het project ook bepaalde rechten om van het beoogde nieuwe Liedboek gebruik te maken.
Besluit 5:
ter bekostiging van de werkzaamheden van het deputaatschap een bedrag ter beschikking te stellen van ƒ 25.000,-- per jaar over de jaren 2000, 2001 en 2002.

GS Leusden 1999, **Artikel 61 Kerkmuziek, gezangen, werkplan 5: opdrachten aan deputaten**
Materiaal :
1. opdracht van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 aan de deputaten Kerkmuziek, Acta art. 64, besluit 4;
2. rapport van de deputaten Kerkmuziek;
3. aanvullend rapport van de deputaten Kerkmuziek;
4. brieven met voorstellen om de opdracht aan deputaten te wijzigen;
5. besluiten van de synode onder werkplan 1d om deputaten nieuwe opdrachten te geven (Acta art. 57, besluit 4.3--8);
6. besluiten van de synode onder werkplan 2a--h ten aanzien van de contouren van de nieuwe gezangenbundel, de criteria voor selectie van liederen, de taken van synodes, deputaten en kerken in hoofdlijnen en de fasering van het project en de termijn waarbinnen het wordt afgerond (Acta art. 58);
7. besluiten van de synode inzake vervolgopdrachten aan deputaten Eredienst (Acta art. 49, besluit 2).
(Voor een uitgebreide bespreking van dit materiaal en toelichting op de te nemen besluiten, zie het commissierapport, bijlage 22 bij deze Acta.)
Besluit 1:
opnieuw deputaten Kerkmuziek te benoemen en hun op te dragen verder te werken aan de selectie van liederen door
1. met de liederen in de eerste selectie van 255 liederen uit het Liedboek die nog niet door de synode zijn goedgekeurd, en de liederen uit de zogenaamde b-categorie, te handelen conform de afgesproken werkwijze 1--3 (Acta art. 60);

2. ondertussen als adres te fungeren voor inzendingen van nieuwe liederen, de ontvangst van die inzendingen te bevestigen en het maken van nieuwe liedteksten en -melodieën te stimuleren;
3. een selectie te maken van de onder 2 genoemde liederen en de liederen die 'in depot' liggen, en daarmee eveneens te handelen conform werkwijze 1--3;
4. na te gaan welke liederen uit andere bronnen voorgesteld kunnen worden voor gebruik in de eredienst en opname in de beoogde gezangenbundel. Hierbij dienen deputaten zich te bezinnen op vragen die de hedendaagse cultuur stelt aan vormgeving van kerkmuziek en gezangenbundel;
5. met de meest in aanmerking komende liederen uit de in opdracht 4 bedoelde bronnen voor de volgende synode te handelen conform werkwijze 1--3.

Gronden:
1. nu de synode de keuze van deputaten om te starten met het Liedboek heeft goedgekeurd (werkplan 1d, besluit 2.1), is het goed dat deputaten hun selectiewerk uit die bundel voortzetten door een nadere presentatie van de resterende gezangen uit de 255, en afronden door beoordeling van de liederen in de door deputaten genoemde b-categorie (rapport, pagina
98 en 106). Zo moet de volgende synode in eerste lezing kunnen vaststellen welke liederen uit het gehele Liedboek gezongen mogen worden in de eredienst;
2. de synode stemde in met de bezwaren tegen de manier waarop deputaten zijn omgegaan met nieuwe liederen die bij hen zijn ingediend (werkplan 1d, besluit 3.3). Daarom moet beoordeling en eventuele selectie van deze liederen uit de zogenaamde eigen kring worden uitgevoerd naast het werk met het Liedboek;
3. de synode formuleerde als een van de contouren voor een gezangenbundel dat de gezangen voor die bundel worden geselecteerd uit de diverse voor de gereformeerde kerken relevante en bruikbare bronnen (werkplan 2a--h, besluit 2). Het is de taak van deputaten om na te gaan welke bronnen dat zijn en welke liederen uit die bronnen geschikt zijn voor gebruik in de eredienst;
4. wanneer de invloed van de hedendaagse cultuur op onze verwachtingen ten aanzien van kerkmuziek en de gezangenbundel zorgvuldig door deputaten wordt gewogen en aan de kerken gerapporteerd, zullen volgende synodes over de goedkeuring van liederen een verantwoorde beslissing kunnen nemen;
5. gezien de vraag in veel brieven om prioriteit te geven aan de selectie van nieuwe liederen van dichters en musici ‘uit eigen kring’ en van liederen uit de E&R-bundels, is het gewenst dat de volgende synode al een lijst van liederen kan vaststellen die voldoet aan de gewenste verscheidenheid in niveau, achtergrond en cultuur in de nieuwe gezangenbundel (zie besluit 5 onder werkplan 2a--h).

Besluit 2:
deputaten verder op te dragen 1. de kerken te dienen met informatie over de wijze waarop de liederen die de synode nu vrijgeeft, kunnen worden geïntroduceerd;
2. de Regeling Kerkmuziek, die deputaten in hoofdstuk 4 van hun aanvullend rapport aan de synode hebben voorgesteld, aan de kerken aan te bieden als handreiking bij de aanstelling van en omgang met hen die de muzikale onderdelen van de eredienst verzorgen;
3. met deputaten Eredienst te overleggen over het werk en met hen samen te werken aan opdrachten die daarvoor in aanmerking komen, zoals bijvoorbeeld de bezinning op de invloed van de hedendaagse cultuur op zaken die eredienst en kerkmuziek betreffen.

Grond:
voorgaande besluiten van de synode zijn reden om deze opdrachten aan de deputaten te geven (zie werkplan 4, punt 5; werkplan 1d, besluit 4.7; opdracht aan deputaten Eredienst, Acta art. 49, besluit 2.3).

Besluit 3:
deputaten ook op te dragen contact te blijven onderhouden met de beleidsorganen van kerken en groepen van gereformeerd belijden om indien mogelijk te komen tot samenwerking op het gebied van kerkmuziek.

Gronden:
1. door samen te werken op dit gebied, kunnen we elkaar tot steun zijn, ook indien mogelijk binnen het project Liedboek 2000;
2. door deze samenwerking kan het maken en publiceren van nieuwe liederen worden bevorderd.

Besluit 4:
deputaten op te dragen
1. te blijven onderzoeken of er mogelijkheden komen voor onze kerken om betrokken te zijn bij het project Liedboek 2000;
2. als we uitgenodigd worden om aan dit project deel te nemen, in eerste instantie niet meer dan een voorlopige positie in te nemen;
3. aan de volgende synode te rapporteren wat de uiteindelijke doelstellingen van dit project worden, of er mogelijkheden zijn om eraan deel te nemen en binnen welke kaders en met welk te verwachten resultaat we dat kunnen doen.

Gronden:
1. het project Liedboek 2000 is nog niet helder geworden (vergelijk deputatenrapport, paragraaf 4c2). Daarom kan de synode nog niet beslissen of en hoe we er als kerken aan kunnen deelnemen;
2. als kleine kerken moeten we waar mogelijk dankbaar gebruik maken van de knowhow en ervaring van anderen. Ook hebben we een taak om zoveel mogelijk mee te discussiëren en zo onze eigen inbreng te hebben;
3. voordat we deelnemen aan het project Liedboek 2000 moet duidelijk zijn of we onze eigen confessioneel-gereformeerde positie kunnen bewaren;
4. door deel te nemen aan het project kunnen we ons mengen in de brede discussie over onderwerpen als het kinderlied, het opwekkingslied etc.;
5. door bij het project betrokken te zijn krijgen we ook een duidelijk zicht op de ontwikkeling van het nieuwe Liedboek;
6. wellicht geeft deelname aan het project ook bepaalde rechten om van het beoogde nieuwe Liedboek gebruik te maken.

Besluit 5:
ter bekostiging van de werkzaamheden van het deputaatschap een bedrag ter beschikking te stellen van ƒ 25.000,-- per jaar over de jaren 2000, 2001 en 2002.

GS Leusden 1999, Artikel 62 - Kerkmuziek, gezangen: slotbesluit
Materiaal :
brieven waarin de volgende zaken aan de synode worden voorgelegd:
1. bezwaren tegen het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996 en het werk van deputaten Kerkmuziek;
2. commentaar op het rapport van de studiedeputaten Eredienst, op de visie van dichters van bepaalde liederen in het Liedboek en op de vereiste Schriftgetrouwheid van gezangen die in onze eredienst gezongen mogen worden;
3. toetsingsrapporten van liederen uit de selectie van 255 Liedboek-liederen;

4. adviezen om in ons gezangenproject ook gebruik te maken van het werk in verwante kerken;
5. verzoeken om de regels ten aanzien van het gebruik van gezangen in de eredienst te versoepelen;
6. verzoeken ten aanzien van de voortzetting van het gezangenproject en de bemensing van en opdrachten aan het deputaatschap.
Besluit 1:
uit te spreken dat de synode wel van alle ingekomen stukken met betrekking tot de gezangen heeft kennisgenomen, maar gezien de complexiteit van de materie en de veelheid van het materiaal niet expliciet heeft kunnen ingaan op elk aangedragen detailpunt.
Besluit 2:
deputaten op te dragen kennis te nemen van
1. aan de synode voorgelegde kritiek op het Liedboek met betrekking tot de (theologische) visies van dichters van liederen daarin, en van brieven met passages over de vereiste Schriftuurlijkheid van 'onze gezangen';
2. commentaar op een of meer van de door deze synode nog niet vrijgegeven gezangen uit de selectie van 255 Liedboek-liederen;
3. brieven met concrete verwijzingen naar het werk in verwante kerken en hiermee rekening te houden bij hun verdere werkzaamheden.
Besluit 3:
uit te spreken dat
1. de verzoeken om minder stringente regels voor het gebruik van gezangen in onze erediensten, moeten worden overwogen door het deputaatschap kerkrecht en kerkorde, in aansluiting bij de al gegeven opdracht met betrekking tot artikel 67 KO;
2. met de verzoeken ten aanzien van de voortzetting van het gezangenproject en het deputaatschap Kerkmuziek zoveel mogelijk rekening is gehouden in de besluiten onder werkplan 2, 4 en 5 en bij de benoeming van deputaten.

Ec.1.4. ***Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 82-88,***

GS Zuidhorn 2002/2003, Artikel 80 – Werkplan kerkmuziek
Besluit:
de verdere behandeling van het agendapunt kerkmuziek te doen plaatsvinden volgens het volgende werkplan:
1. eerst behandelt de synode de zaken van algemene aard die betrekking hebben op het gezangenproject, zoals de criteria, de afstemming met verwante kerken, de bezwaren tegen aanvaarding van Liedboekliederen in relatie tot vroegere afwijzing, enz.;
2. daarna behandelt de synode bezwaren tegen afzonderlijke liederen van de 121 die de synode van Leusden in eerste lezing heeft goedgekeurd. Dit gebeurt in het licht van de besluiten genomen bij 1 en 2. Voorzover nodig worden bepaalde liederen afzonderlijk plenair besproken en wordt erover gestemd. Een lied dat niet ten minste de steun van 75 % van de synodeleden krijgt, wordt niet in tweede lezing goedgekeurd. De overige van deze liederen worden in tweede lezing goedgekeurd;
op grond van de rapporten van de commissies doet de commissie kerkmuziek het volgende ordevoorstel:
• afwijzen de liederen: 1, 6, 90, 113, 208, 264 en 290;
• bespreken de liederen: 20, 63, 100, 114, 115, 285, 301, 408, 481;
• desgewenst bespreken (anders goedkeuren) de liederen: 14, 78, 119, 135, 473.
Grond: de hier voorgestelde beslissingsprocedure is analoog aan die van de synode van Leusden;
3. hierna volgt de behandeling van de door deputaten aangeboden liederen uit andere bronnen (luab) en liederen uit eigen kring (luek). Hierbij wordt gebruik gemaakt van de toetsing die reeds door de synodeleden is uitgevoerd en door de commissie geïnventariseerd. Plenaire bespreking van een lied vindt plaats indien ten minste 25 % van de synodeleden er bezwaar tegen maakt. Goedkeuring in eerste lezing geschiedt analoog aan de werkwijze onder 3 genoemd; op grond van de toetsing door de synodeleden doet de commissie kerkmuziek het volgende ordevoorstel:
wat betreft luab 1:
• bespreken 3, 5, 19, 20, 22, 24;
• eventueel bespreken 6, 12, 14, 16, 21, 25, 26;
wat betreft luab 2 (Alles wordt nieuw):
• bespreken 4, 9, 11, 22, 23;
• eventueel bespreken 1, 6, 10, 12, 13, 14, 18, 19;
wat betreft luab 3 (Zingende gezegend):
• bespreken 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11;
wat betreft luab 4:
• bespreken 2, 3, 5;
• eventueel bespreken 1, 4;
wat betreft luek (1 en 2):
• bespreken 19;
• eventueel bespreken 1, 7, 21, 23, 24, 27.
Grond:
nadat in eerdere fasen het Liedboek alle aandacht kreeg, verdienen nu de liederen uit andere bronnen centrale aandacht: dichters en anderen die liederen hebben ingezonden, verdienen een stimulans (Commissierapport inzake kerkmuziek, gezangen, werkplan 1d, Acta Leusden bijlage 19, par. 9), en de verscheidenheid in cultuur en geloofsbeleving binnen de gemeente moet recht worden gedaan (Acta Leusden (Acta art. 59 besluit 3, Toelichting punt 3; Commissierapport inzake kerkmuziek, gezangen, werkplan 2a-h, Contouren van de gezangenbundel (4): verscheidenheid,Acta bijlage 20);
4. Er vindt voor de komende periode van drie jaar geen selectie van gezangen uit het Liedboek plaats als onderdeel van het stappenplan (vaststelling in eerste lezing). Ten aanzien van de door deputaten Kerkmuziek aan de synode van Zuidhorn en al eerder aan de synode van Leusden voorgestelde liederen geldt wat de synode heeft uitgesproken in de Voorlopige Koersbepaling
inzake artikel 65 en 67 KO, punt 4. Grond: door een pas op de plaats te maken zal een bijdrage worden gegeven om de onrust in de kerken over de gezangen uit het Liedboek weg te nemen. De uitspraak in de Voorlopige Koersbepaling vervangt in dezen de uitspraak van de Generale Synode Leusden 1999, dat de kerken er goed aan doen terughoudend te zijn inzake het gebruik van deze liederen in de eredienst (Acta art. 59 besluit 3).
5. de bij de koersbepaling vastgestelde tekst inzake de Psalmen wordt in de besluittekst opgenomen;
6. vervolgens verleent de synode de deputaten decharge van hun werkzaamheden, waarbij zij haar dank onder woorden brengt;

7. daarna stelt de synode een vervolgopdracht vast voor nieuw te benoemen deputaten. Daarbij worden, naast de besluiten van vorige synoden over het gezangenproject en de voorstellen van deputaten, de resultaten van de groepsbespreking ter synode in rekening gebracht. De rapporten van de synodecommissies over toetsing van de bezwaren tegen de 121 liederen uit het Liedboek
zullen worden klaargemaakt voor publicatie in de Acta. Na de presentatie van het rapport kerkmuziek door deputaten op 15 juni wordt de inhoud ervan in groepen besproken. Tijdens het zomerreces krijgt elke commissie een stapel liederen mee om te bezien;
hun digitale rapporten worden door de commissie Fryslân verzameld. Daarvoor al waren de bezwaren die via talloze brieven ingebracht waren, geordend door de commissie Fryslân aan de hand van het bezwaarschrift van br. S. de Marie. Op 6 september wordt het werkplan voor de behandeling van de zaken rond de kerkmuziek vastgesteld.

GS Zuidhorn 2002/2003, Artikel 81 – Schriftelijke afhandeling bezwaren
Materiaal:
de (grote) hoeveelheid bezwaarschriften in bijlage IV 4 opgesomd.
Besluit:
de bezwaarschriften niet stuk voor stuk te beantwoorden, maar iedere bezwaarde de tekst van de tien besluiten toe te sturen, met de mededeling dat het daaraan ten grondslag liggende totaalrapport is in te zien op internet of tegen betaling van de kosten verkrijgbaar bij het synodesecretariaat of, als dat niet meer bestaat, bij de secretaris van deputaten Kerkmuziek.
Gronden:
1. alle bezwaren zijn geïnventariseerd en gerubriceerd met het oog op beantwoording in het totaalantwoordrapport;
2. in het totaal-antwoordrapport worden alle ingebrachte bezwaren adequaat en voldoende beantwoord;
3. toezending van het totaalrapport aan alle adressanten vergt onevenredig hoge kosten.

GS Zuidhorn 2002/2003, Artikel 82 –Liederen beoordelen los van de context van de dichter
Materiaal:
1. rapport van deputaten voor kerkmuziek, Bijlage 16 Acta GS Leusden, 4.b.2 en 4.b.3;
2. rapport van commissie Holland-Zuid (Bijlage IV 4);
3. diverse bezwaarschriften.
Besluit:
niet toe te stemmen dat liederen enkel op grond van de context van de dichter afgewezen zouden moeten worden.
Gronden:
1. ook al mag het waakzaam maken: de kerkelijke/religieuze achtergrond van een dichter bepaalt niet bij voorbaat, of een lied al dan niet goed is;
2. bezwaarden hebben zich niet of onvoldoende geconfronteerd met wat deputaten op de Generale Synode Leusden op die punten hebben uitgesproken;
3. deputaten hebben in Leusden voldoende duidelijk gemaakt dat een lied op zijn eigen merites beoordeeld moet worden;
4. in het Gereformeerd Kerkboek zijn diverse psalmberijmingen van dichters van Liedboekliederen opgenomen.

GS Zuidhorn 2002/2003, Artikel 83 – Criteria voor het selecteren van gezangen
Materiaal:
1. besluit van de Generale Synode Kampen 1975 met betrekking tot criteria waaraan nieuwe gezangen te toetsen zijn (Acta art. 424 D 3):

> "1. De tekst moet, gezien zijn aard, plaats en functie in de Schrift, in aanmerking komen voor zang in de liturgie;
> 2. het lied moet een waardevolle aanvulling zijn op de Psalmen en mag niet leiden tot onderwaardering van de Psalmen;
> 3. het lied moet zonder schade voor het geheel in gedeelten te zingen zijn;
> 4. de berijming moet zo mogelijk van een dichterlijke kwaliteit zijn, en geen 'maakwerk' waarin meer gelet wordt op de schriftuurlijke zegging dan op de eisen van lied en zang;
> 5. de zinnen moeten zo geformuleerd zijn dat ze gezongen en als zang gehoord duidelijk spreken, waarbij met name gewaakt moet worden tegen 'redenerende', c.q. 'dogmatiserende' regelconstructies, waarin het eigen karakter van de Bijbeltekst niet behouden blijft;
> 6. bij berijmde Schriftgedeelten mag getrouwe weergave van de tekst niet worden geïnterpreteerd als: het in dezelfde exacte volgorde laten opeenvolgen van de elementen van de tekst, maar ook moet samenvattend onderzocht worden of de in de tekst als geheel gegeven inhoud op verantwoorde wijze doorkomt."

2. rapport van studiedeputaten Eredienst aan de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996:
"Bij de totstandkoming van het Gereformeerd Kerkboek bestond er grote onduidelijkheid en verdeeldheid ten aanzien van de criteria, waaraan gezangen moeten voldoen." (rapport 8.2.4, blz. 115) "De criteria bleken bijna altijd voor meerdere uitleg vatbaar te zijn ... Dat betekende dat de vraag wie de criteria hanteerde even belangrijk bleek te zijn als de vraag welke criteria gebruikt
werden. Het gevolg was dat de criteria niet functioneerden, waarvoor ze waren opgesteld (: duidelijkheid scheppen), en er dikwijls onenigheid bleef bestaan." (rapport 8.6.1, blz. 129) "Hoewel waterdichte criteria niet te formuleren zijn, is het wel mogelijk criteria te formuleren die een bepaalde richting wijzen. Wij formuleren de volgende criteria:
1. Een goed kerklied is inhoudelijk in overeenstemming met de Schrift. Daarbij is het bijbelse begrip 'gedenken' goed bruikbaar om het centrum van een kerklied te typeren.
2. Een goede kerkliedtekst laat zich naar vormgeving leiden door liederen uit de Schrift. Concreet betekent dit dat de tekst van een kerklied volwaardige poëzie dient te zijn.
3. Een goede kerkliedmelodie presenteert, ondersteunt en intensiveert de inhoud van de tekst en is over het algemeen éénstemmig gedacht. Zij wil zich in de traditie van het kerklied voegen en deze levend houden ('vernieuwen')" (rapport 8.6.1. blz. 131).
3. besluit 3 en 4 van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996 met betrekking tot criteria waaraan nieuwe gezangen te toetsen zijn (Acta art. 64):
4. aanvullend rapport van deputaten Kerkmuziek aan de Generale Synode Leusden 1999, punt 2.4.4. (opgenomen in Acta GS Leusden 1999 als bijlage 17): "Wij stellen de synode voor om de door Studiedeputaten Eredienst geformuleerde criteria aan te nemen als dé criteria aan de hand waarvan wij als kerken werken aan de uitbreiding van onze gezangenbundel, met dien verstande dat in criterium 3 wordt ingevoegd '…van de tekst, of draagt deze anderszins op zodanige wijze dat de inhoud van de tekst volledig bewaard blijft' ;

5. rapport van de commissie inzake kerkmuziek, gezangen enz. van de Generale Synode Leusden 1999 (als commissierapport Werkplan 2A-H opgenomen in Acta Leusden als bijlage 20): "…aan de drie 'richtinggevende' criteria zoals de deputaten die nu aan de synode voorgesteld hebben kleven volgens de commissie ook bezwaren, zij het heel andere ... Zoals:
Ad 1 Het 'gedenken' is niet bruikbaar als typering van elk kerklied afzonderlijk. Het komt eerder ter sprake als het gaat om het geheel van de kerkdienst.
Ad 2 Moeten de liederen uit de Schrift model zijn voor onze liederen? De liederen in de Schrift hebben gestalte gekregen binnen de cultuur van de ontstaanstijd. Maar wij zijn toch niet aan vormen van vroegere culturen gebonden? Bovendien is de vraag gerechtvaardigd of 'volwaardige poëzie als eis te stellen is. Wat is volwaardig? Binnen de bijbel zelf is reliëf in kwaliteit.
Ad 3 Moeten vormen gekozen worden die alleen bij de boodschap passen? Of mogen ook vormen die passen bij de gemeenschap van gelovigen? Je uit je toch in vormen die jezelf eigen zijn? Anders uit je je niet meer? Wat is trouwens 'de' traditie van het kerklied? Onze eigen traditie kent nauwelijks gezangen. Welke traditie wordt bedoeld? En wat betekent 'zich invoegen'? Laat dat ruimte voor eigentijdse stijlen?";
6. besluit van de Genrale Synode Leusden 1999 met betrekking tot criteria waaraan nieuwe gezangen te toetsen zijn (Acta art. 58):
7. brief van de Gereformeerde Kerk te Ten Boer d.d. 30 januari 2002, waarin voorgesteld wordt dat de criteria 1 en 2, zoals vastgesteld door de Generale Synode Leusden 1999, omgewisseld worden. Gronden:
1. een lied moet allereerst in z'n geheel in overeenstemming zijn met de Schrift en de belijdenis van de kerk;
2. of een lied al dan niet als schriftuurlijk wordt aangemerkt, wordt door de volgorde van het door de GS Leusden genomen besluit afhankelijk gemaakt van een subjectieve uitleg en het verloop en gehalte van een eredienst;
3. het is in de afgelopen drie jaren gebleken, dat de toelichting/werkafspraak 2 in de praktijk geen eensgezindheid bewerkt, maar verdeeldheid veroorzaakt. Een discutabele uitleg van een lied wekt namelijk geen vertrouwen bij de broeders en zusters."
8. brief van de Gereformeerde Kerk te Vroomshoop d.d. 16 februari 2002, waarin moeite uitgesproken wordt met de door de Generale Synode Leusden geformuleerde criteria:
ad 1) Bij dit criterium kun je een uitgebreide discussie krijgen of een lied nu wel of niet in een kerkdienst past. Een discussie die zich bij elk lied kan herhalen. Tenminste wanneer je per se niet méér wilt vastleggen.
ad 2) ... Is dit hetzelfde als 'niet in strijd met de Schrift'? Met dat als uitgangspunt kun je méér liederen opnemen dan wanneer het betekent 'de inhoud is aan de Schrift ontleend'. Immers, ook veel liederen met weinig of geen inhoud hoeven niet direct met de Schrift in strijd te zijn. Maar zijn daarom toch niet geschikt als kerklied. Is het bijv. geoorloofd, wanneer in een lied dat uitdrukkelijk gepresenteerd wordt als 'naar' of 'bij' een bepaald bijbelgedeelte, enkele verzen uit dat bijbelgedeelte niet bezongen worden?
ad 3) Dit criterium bevat nogal wat ongedefinieerde termen: wanneer heeft een lied stijl en wat wordt verstaan onder kwaliteit? Wat is een goede woord-toon-verhouding? Dit klinkt of alleen deskundigen dit kunnen bepalen. Maar het is wel de gemeente die moet zingen! Het is de vraag, of wat deputaten stijl en kwaliteit en een goede woord-toon-verhouding vinden, voor de gewone gemeenteleden wel als bruikbaar en toegankelijk ervaren wordt. Met als gevaar dat de gemeente bepaalde liederen als stammend uit een elitecultuur ervaart. Bij de discussies over bovengenoemde zaken kwamen we vaak weer uit bij de door Kampen '75 geformuleerde criteria! Immers: criteria moeten verifieerbaar zijn!
9. brief van de Gereformeerde Kerk te Krimpen aan den IJssel d.d. 14 maart 2002, waarin de raad meedeelt te hebben geconstateerd: "... dat de selectie van gezangen door de deputaten aan de hand van door de synode van Leusden vastgestelde criteria onvoldoende waarborgen biedt";
10. brief van de Gereformeerde Kerk te 's-Hertogenbosch d.d 29 maart 2002, waarin aan de Generale Synode Zuidhorn 2002 gevraagd wordt "... de criteria en de hantering ervan nog eens opnieuw te keuren...";
11. brief van de Liturgiecommissie van de Gereformeerde Kerk te Arnhem d.d. 15 maart 2002, waarin de mening wordt uitgesproken dat er: "... geen visie is vastgelegd op basis waarvan uitbreiding van het aantal gezangen wordt voortgezet";
12. brieven van br. S. de Marie te Berkel en Rodenrijs d.d. 2 februari 2002 en van br. H.J. Mooibroek te IJsselmuiden d.d. 16 februari 2002 met bezwaren tegen de criteria vastgesteld door de Generale Synode Leusden 1999 en waarin zij in dezelfde bewoordingen verzoeken:
1. "het eerste criterium te wijzigen zodanig dat de ambtelijke prediking van het Woord van God (als bediening van de verzoening) als het centrum van de eredienst wordt gezien;
2. het criterium "in overeenstemming met de Schrift" te wijzigen in "in overeenstemming met de Schrift en de belijdenis van de kerk";
3. het criterium van de Schriftuurlijke helderheid en ondubbelzinnigheid toe te voegen; 4. het criterium van Hattem (1972) weer toe te voegen: ..." (is gelijk aan criterium 6 van de GS Kampen 1975, zie hierboven onder materiaal 1);
13. brieven van br. R.F. Emmens te Drachten.d. 5 februari 2002, ongedateerd van br. G. Willems te Beerze, ongedateerd van br. S. Colijn te Amersfoort, G.H. Plaggenmarsch te Mariënberg en br. H.J. Sasbrink te Mariënberg, waarin zij in overeenkomende bewoordingen de Generale Synode Zuidhorn
2002 verzoeken uit te spreken:
"1. dat deputaten en de Generale Synode van Leusden 1999 onzorgvuldig zijn omgegaan met het toepassen van criteria om te komen tot een gezangenbundel voor de eredienst in de Gereformeerde Kerken. (aanvulling br. S. Colijn:) Dit moet opnieuw gebeuren volgens door deze synode te formuleren basis-eisen, aanvullend, i.t.t. vervangend, bij tot de synode van Leusden geldende criteria...
3. dat criteria (aanvulling br. S. Colijn: voor ieder liturgisch onderdeel) duidelijk dienen te zijn en de toepassing verifieerbaar...
4. (alleen bij de brs. Emmens en Willems:) dat het afdanken van de criteria van Kampen 1975 een breuk betekent met de historische lijn en daarom niet kan passeren zonder uitgebreide bespreking door de synode";
14. brief van br. J.P. Dwarshuis te Assen d.d. 2 februari 2002 met de suggestie opnieuw de selectiecriteria te bezien en als eerste criterium te nemen: "schriftuurlijkheid, ondubbelzinnig de Bijbel naspreken";
15. brief d.d. 16 februari van zr. M.C.M. Hofsink-Ketel en de brs. W. Dijkstra, L.J. Schroer, H. Tempelman en A. Willems, alle te Hardenberg-Heemse, waarin zij de Generale Synode Zuidhorn 2002 verzoeken uit te spreken:
"Voor er weer over gezangen gepraat wordt, eerst duidelijke criteria vast te leggen, waarmee onschriftuurlijke liederen buiten de deur kunnen worden gehouden en we een goede, schriftuurlijke bundel krijgen ...";
16. brief van br. J.M. Goedhart te Drachten d.d. 4 maart 2002, waarin hij de Generale Synode Zuidhorn 2002 verzoekt "weer duidelijk geformuleerde criteria vast te stellen voor te aanvaarden liederen, waarbij de noodzaak van heldere en klare schriftuurlijkheid voorop dient te staan en ook op hedendaags taalgebruik nauwkeurig wordt gelet";
17. brief van br. J.F. de Leeuw en zr. A.J. de Leeuw-Hiemstra d.d. 7 maart 2002 waarin zij de Generale Synode Zuidhorn 2002 verzoeken te besluiten: "De criteria voor het beoordelen van de in uitbreiding op te nemen gezangen bestaan uit de richtlijnen Kampen 1975."

18. brief van br. P. Drijfhout te Ede d.d. 8 maart 2002, waarin hij concludeert: “De nieuwe criteria hebben aan Schriftuurlijke duidelijkheid en scherpte verloren t.o.v. de vervallen verklaarde criteria van Hattem en Kampen, waardoor de synode de mogelijkheid tot dwalingen in de kerk heeft toegelaten.”
19. brief d.d. 14 maart van br. E.J. van Baardewijk waarin hij revisie vraagt van besluit 3 van de Generale Synode Leusden 1999, aangezien a. er geen duidelijke gronden aangevoerd zijn voor het laten vervallen van de richtlijnen van de Generale Synode Kampen 1975 en b. er geen gronden zijn aangegeven waarom de door de Generale Synode Leusden geformuleerde criteria beter zouden zijn dan de richtlijnen van Kampen 1975 en c. de Kamper richtlijn van tekstgetrouwheid ten aanzien van Schriftberijmingen gehandhaafd had moeten blijven;
20. brief van br. E.J. Oosterhuis te Drachten d.d. 20 maart 2002, waarin hij erbij de Generale Synode Zuidhorn 2002 op aandringt dat als eerste criterium bij de selectie van nieuwe gezangen “...gevraagd mag worden dat een lied Schriftuurlijk is”;

Besluit 1:
a. toe te stemmen dat een kerklied niet in strijd mag zijn met de gereformeerde belijdenis;
b. uit te spreken dat de criteria van de Generale Synode Leusden 1999 op dit punt geen wijziging behoeven, omdat daarin is vastgelegd dat een kerklied inhoudelijk in overeenstemming moet zijn met de Schrift.

Besluit 2:
de door de Generale Synode Leusden 1999 vastgestelde criteria niet aan te vullen met het zesde criterium van de Generale Synode Kampen 1975.

Grond:
de toevoeging van “Bij berijmde Schriftgedeelten mag getrouwe weergave van de tekst niet worden geïnterpreteerd als: het in dezelfde exacte volgorde laten opeenvolgen van de elementen van de tekst, maar ook moet samenvattend onderzocht worden of de in de tekst als geheel gegeven inhoud op verantwoorde wijze doorkomt.” is geen inhoudelijke aanvulling van de criteria.

Besluit 3:
uit te spreken dat de Generale Synode Leusden 1999 terecht het tweede criterium van de Generale Synode Kampen 1975: “het lied moet een waardevolle aanvulling op de Psalmen zijn en mag niet leiden tot onderwaardering van de Psalmen” heeft laten vervallen.

Gronden:
1. het is onduidelijk of dit criterium de inhoud van de afzonderlijk te selecteren liederen betrof of ook het aantal gezangen dat de kerken aanvaarden naast de psalmen;
2. onduidelijk bleef bij dit criterium, op welke wijze een lied tot onderwaardering van de psalmen zou kunnen leiden.

Besluit 4:
uit te spreken dat de door de Generale Synode Leusden 1999 vastgestelde criteria, met de Toelichting en Werkafspraken daarbij, niet principieel afwijken van de door de Generale Synode Kampen 1975 vastgestelde richtlijnen.

Gronden:
1. ook de Generale Synode Kampen 1975 zette voorop dat een kerklied in aanmerking moet komen voor zang in de liturgie. De Generale Synode Leusden 1999 heeft dit criterium alleen maar aangescherpt door toe te voegen dat in de liturgie niet belevingen van mensen, maar Gods woorden en daden het centrum vormen. En dat een kerklied daarmee in elk geval harmoniëren moet;
2. het is onjuist de Generale Synode Leusden ervan te betichten als zou zij, door te kiezen voor de formulering Gods “woorden” in plaats van Gods “Woord” opzettelijk een betekenisverschuiving zou hebben willen aanbrengen. Gods Woord in de Schrift bestaat uit een veelsoortigheid aan woorden: zijn zegengroet, zijn wet, de prediking, een psalm... Dat alles vormt samen het centrum van de liturgie;
3. het verwijt dat de Generale Synode Leusden de Schriftuurlijkheid pas als tweede criterium noemt, is niet terecht. De Generale Synode Leusden heeft daarmee geen rangorde willen aangeven, maar een logische volgorde: 1. waar hebben we het over, wanneer we spreken over een “kerklied”?, 2. als zo’n lied moet functioneren in een liturgie waarin Gods woorden en daden centraal staan, moet het in elk geval inhoudelijk in overeenstemming zijn met de Schrift;
4. de eis van Schriftuurlijk zijn is door de Generale Synode Kampen niet afzonderlijk genoemd;
5. door te kiezen voor de formulering “inhoudelijk in overeenstemming met de Schrift” bepaalde de Generale Synode Leusden, dat het niet genoeg is wanneer een lied op de klank af met de Schrift in overeenstemming lijkt. De hele inhoud van het lied zal in de lijn van Gods Woord moeten liggen; deze formulering impliceert ook ondubbelzinnigheid;
6. ook de Generale Synode Kampen heeft niet als criterium vastgesteld dat in de kerken alleen liederen mogen worden gezongen van dichters die voluit de gereformeerde leer aanhangen. Er zijn reeds bij de selectie van de 41 gezangen die momenteel in het Gereformeerd Kerkboek staan, liederen opgenomen van bijv. W. Barnard (Gez. 7, 29) Jan Wit (Gez. 28, 35) en van het genootschap ‘Laus Deo, Salus Populo’, waarin Doopsgezinden en Remonstranten de meerderheid vormden, (Gez. 9), terwijl ook bij de selectie van psalmberijmingen zowel in de ‘oude’ berijming als in het huidige Gereformeerd Kerkboek vele psalmberijmingen van niet-gere-formeerde dichters een plaats gekregen hebben, hoewel ook door middel van een berijming van een psalm gemakkelijk dwaalleer de kerken kan worden binnengebracht. Elk lied en elke berijming is als zelfstandige tekst op zichzelf beoordeeld;
7. het door de Generale Synode Leusden vastgestelde vereiste dat een kerklied wat betreft de taalkundige en muzikale vorm gekenmerkt wordt door stijl en kwaliteit, en een goede woord-toonverhouding moet hebben, verschilt niet zoveel van de richtlijn van de Generale Synode Kampen dat een berijming zo mogelijk van een dichterlijke kwaliteit moet zijn en geen ‘maakwerk’ waarin meer gelet wordt op de schriftuurlijke zegging dan op de eisen van lied en zang. Een goede woord-toonverhouding wil zeggen dat de accenten in de melodie overeen moeten komen met de accenten in de tekst van het lied. Wel heeft de Generale Synode Leusden de vereisten wat betreft de taalkundige en muzikale vorm breder uitgewerkt dan de Generale Synode Kampen deed.

GS Zuidhorn, Artikel 84 – Liedboek in het verleden

Materiaal:
1. commissierapport inzake Kerkmuziek, gezangen, werkplan 4.2-4.3 Bijlage 18 Acta GS Leusden;
2. rapport van de commissie Holland-Zuid (bijlage IV 4);
3. brief van de kerk van Wageningen, die de zorgen in de kerken signaleert en daarbij de volgende bezwaren noemt tegen het gevoerde beleid: gebrekkige zorgvuldigheid in het omgaan met beduchtheid voor oneerbiedige of onjuiste uitingen in bepaalde liederen; misplaatste voorkeur voor kwantiteit boven kwaliteit (‘royale proefbundel’); tekortschietend besef voor continuïteit: stappen van 41 naar 255 via 121 naar misschien een 400 gezangen wekken niet de indruk dat er de afgelopen vijf jaar voldoende oog is geweest voor het beleid in de vorige eeuwen, en dat men weet waar men uit wil komen;
4. brief van de zusterkerken in Australië (FRCA). Ook in deze brief wordt verwezen naar de hieronder genoemde artikelen van dr. K. Deddens en bezwaar gemaakt tegen het grote aantal gezangen;

5. brief van fam. Krist-Tolsma, die zorg en moeite uit over het grote aantal voorgestelde gezangen en de uitwerking daarvan op de kerken en haar (vele bezwaarde) leden. Ze verwijzen voorts naar de artikelen van prof. dr. K. Deddens, die de Liedboekliederen 25 jaar geleden 'oecumenische liefdesliederen' noemde;
6. brief van br. S. de Marie, die bezwaar maakt tegen het grote aantal gezangen, waardoor de Psalmen als liederen van het verbond worden teruggedrongen; sprak 'Kampen 1975' niet uit dat het lied een waardevolle aanvulling op de psalmen moest zijn en niet mocht leiden tot onderwaardering van de Psalmen? ('Leusden' reageerde op deze uitspraak van 'Kampen' met: hier wordt niet een grens aan het aantal gezangen gesteld.) Br. De Marie wijst erop hoe we als kerken steeds terughoudend zijn geweest in het invoeren van gezangen naast de Psalmen als door God gegeven en geïnspireerde liederen;
7. brief van br. S. de Marie, waarin hij bezwaar maakt tegen de keus voor het Liedboek. Br. De Marie noemt ondermeer de volgende bezwaren (5.2.1-5.2.7 van zijn brief): eerdere besluitvorming rond het Liedboek moet tegen het licht worden gezien van wat dr. K. Deddens schreef bij de invoering van het Liedboek voor de kerken in 1973 in meerdere hoofdartikelen in De Refo matie (jrg. 48, 37- 43 en jrg. 49, 14-16). Br. De Marie haalt dan heel wat citaten uit deze artikelen aan. Hij verbindt daar de conclusie aan: "het Liedboek voor de kerken was allang ontmaskerd als het Liedboek van de valse oecumene. Dat dit nu niet meer wordt ingezien, maar dat alle bezwaar weggewuifd wordt, is m.i. tekenend voor het huidig geestelijk onderscheidingsvermogen. Het Liedboek is niet veranderd, zijn onze kerken veranderd?";
8. bezwaarschriften van br. D.J. de Vries, br. J.F. Bos, br. P. Drijfhout en br. G.J. Spoelman.

Besluit:
bezwaren tegen het Liedboek die zich beroepen op de afwijzing ervan in het verleden, af te wijzen.

Gronden:
1. bezwaarden hebben zich niet of te weinig geconfronteerd met zowel de inhoudelijke argumentatie door deputaten als hun beantwoording van dit bezwaar (Acta GS Leusden Bijlage 18, 4.3 en Bijlage 19: 3);
2. de beoordeling van het Liedboek in het verleden biedt te weinig analyse om daar de door bezwaarden genoemde conclusies aan te verbinden;
3. bij het beoordelen van het Liedboek had men in het verleden slechts oog voor het antwoordkarakter van het lied, terwijl het lied in de eredienst meer functies kan hebben;
4. in het verleden is nooit uitgesproken dat aan elk lied uit het Liedboek bezwaren kleven (niet voor niets hebben we 48 Psalmen uit het Liedboek);
5. beoordeling in het verleden van het Liedboek rekende ten onrechte niet met het onderscheid tussen Schriftberijmingen en Bijbelliederen;
6. de visie van individuele gemeenteleden is nog geen standpunt van de kerk.

GS Zuidhorn 2002/2003, Artikel 85 – Liedboek en Christelijke en Nederlands Gereformeerde Kerken

Materiaal:
1. rapport van deputaten voor kerkmuziek, par. 5.8.3;
2. Acta GS Leusden art. 57 besluit 4.3.; art. 61 besluit 3; art. 62 besluit 2.3;
3. notities De CGK en het Liedboek en De NGK en het Liedboek van de commissie Overijssel;
4. rapport van de commissie Overijssel (zie Bijlage IV 4).
5. voorstel met bijbehorende gronden om deskundige broeders en zusters uit de Christelijke Gereformeerde Kerken (en andere kerken van gereformeerd belijden) te benoemen in het deputaatschap Kerkmuziek of als waarnemer/participant een plaats te geven binnen het deputaatschap Kerkmuziek (kerkenraad te Nijmegen, d.d. 22 augustus 2002);
6. voorstel rekening te houden met het beleid van de Christelijke Gereformeerde Kerken inzake de gezangen (kerkenraad te Middelburg, d.d. 22 februari 2002; br. I.P.de Ruijter te Den Haag, d.d. 9 febr. 2002); al het mogelijke te doen om bij het aanwerken op een federatie met de Christelijke Gereformeerde Kerken ook te streven naar één Liedboek en zo mogelijk hier de Nederlands Gereformeerde Kerken bij te betrekken (kerkenraad te Bunschoten-Oost, d.d. 26 maart 2002);waarschuwing dat het tempo van invoering een extra struikelblok opwerpt ten aanzien van de beoogde eenheid met de Christelijke Gereformeerde Kerken (br. G. de Leeuw te Oosterhesselen, d.d. 8 april 2002); verschil in selectiebeleid van Christelijke Gereformeerde en Nederlands Gereformeerde Kerken (br. C.A. Boersma te Enschede, d.d. 7 februari 2002);
7. aandrang tot samenwerking en overleg met de Christelijke Gereformeerde Kerken (kerkenraad te Driebergen-Rijsenburg, d.d. 13 februari 2002; kerkenraad te Siegerswoude-Frieschepalen, d.d. 13 maart 2002; kerkenraad te Mussel, d.d. 12 maart 2002) br. J. Folkersma te Mariënberg, d.d. 8 maart 2002; broeders. en zusters te Krimpen aan de IJssel, d.d. 22 februari 2002; en met verwante kerken (br. J.P. Dwarshuis te Assen, d.d 13 maart 2002; br. D.J. de Vries te Bunschoten,d.d. 24 augustus 2001);
8. bezwaar tegen het typeren van de kerken die participeren in de uitgave van het Liedboek als 'kerken van gereformeerd belijden', zie art. 61 besluit 3 van Leusden (br. I.P. de Ruijter te Den Haag, d.d. 9 februari 2002);
9. voorstel de Gereformeerde Kerken te laten wachten met het vaststellen van een Liedbundel op besluitvorming in dezen in de Christelijke Gereformeerde Kerken (kerkenraad te Nijmegen, d.d. 22 augustus 2002; zie ook kerkenraad te Emmen, d.d. 9 maart 2002; kerkenraad te Mussel, d.d. 12 maart 2002);

Besluit:
a. het beleid van deputaten Kerkmuziek inzake contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Bond in de Nederlands Hervormde Kerk goed te keuren en nieuw te benoemen deputaten op te dragen in het vervolgtraject de contacten die gelegd zijn, te onderhouden ten dienste van een bundel gezangen die ook in genoemde kerkelijke kringen als schriftuurlijk en dus als algemeen aanvaardbaar kan worden beschouwd;
b. het voorstel van de kerkenraad te Nijmegen (zie materiaal 5) niet te aanvaarden, voorzover dat benoemingen betreft uit andere kerkgemeenschappen;
c. bij de definitieve selectie van de 121 gezangen en bij eventuele voortgaande selectie van meer gezangen uit het Liedboek voor de Kerken de selectie die goedgekeurd is in de Christelijke Gereformeerde en de Nederlands Gereformeerde Kerken, in rekening te brengen;
d. het bezwaar inzake besluit 3 van art. 61 van Leusden (zie materiaal 8) af te wijzen;
e. het voorstel om op de Christelijke Gereformeerde Kerken te wachten alvorens tot vaststelling van een liedbundel over te gaan af te wijzen.

Gronden:
1. deputaten hebben de opdrachten van Leusden in dezen naar behoren uitgevoerd. Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken geven te kennen niet afwijzend te staan tegenover samenwerking. De contacten met de Christelijke Gereformeerde en Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Bond in de Nederlands Hervormde Kerk hebben zich blijkens het rapport van deputaten echter tot nog toe grotendeels toegespitst op het Liedboek 2000;

2. deputatenbenoemingen kunnen alleen geschieden in en voor eigen kerkverband. Het staat deputaten vrij participerende waarnemers uit te nodigen van kerken waarmee landelijke samensprekingen worden gehouden;
3. zowel de Christelijke Gereformeerde als de Nederlands Gereformeerde Kerken kennen als gevolg van toetsing een aantal goedgekeurde gezangen. Het getuigt van wijsheid van elkaars werk en inzichten te leren. Bovendien moet het zoeken van kerkelijke eenheid, waar het kan, zeker ook liturgisch gefaciliteerd worden. Hier komt nog bij dat ook de opdrachten van Leusden over "nauwere aansluiting bij…" (art. 57 besluit 4.3.) en "samenwerking" (art. 61 besluit 3) en het rekening houden met de hierover ingekomen brieven (art. 62 besluit 2.3.) zo gehonoreerd worden;
4. besluit 3 van art. 61 dient mede te worden gelezen in het licht van besluit 4. In besluit 3 gaat het om een kleine groep van kerken en groepen van gereformeerd belijden. In besluit 4 gaat het om eventuele samenwerking in het project Liedboek 2000. Er wordt dus uitdrukkelijk onderscheid gemaakt tussen kerken van gereformeerd belijden en kerken die samenwerken in het project Liedboek 2000. Van deze laatste kerken heeft de synode niet uitgesproken dat die behoren tot kerken van gereformeerd belijden;
5. de Christelijke Gereformeerde Kerken zijn niet concreet bezig een liedbundel samen te stellen. Zij willen niet verder gaan dan een bundel Schriftberijmingen (Acta GS-CGK 1983, art. 120 en 1986 ad hoc; rapport deputaten kerkmuziek par. 5.8.3.).

GS Zuidhorn 2002/2003, Artikel 86 – De 121 liederen getoetst
Materiaal:
1. Acta GS Leusden, bijlage 16, 17, 18;
2. de 121 liederen zoals vermeld in Acta GS Leusden art.59, besluit 2;
3. rapport commissies (bijlage IV 4);
4. bezwaarschriften genoemd en gerubriceerd (bijlage IV 4).
Besluit 1:
de bezwaren tegen de liederen 113, 147, 264 en 301 toe te stemmen en deze liederen in tweede lezing niet vrij te geven voor gebruik in de erediensten.
Grond:
tegen genoemde liederen moeten de bezwaren bij nader inzien toegestemd worden (bijlage IV 4).
Besluit 2:
de bezwaren tegen de liederen buiten besluit 1 af te wijzen en deze liederen in tweede lezing vast te stellen en daarmee definitief vrij te geven voor gebruik in de erediensten.
Gronden:
1. bezwaarden hebben zich niet of onvoldoende geconfronteerd met wat deputaten als argumentatie op de Generale Synode Leusden 1999 hebben aangedragen;
2. bezwaarden hebben wat betreft de liederen buiten besluit 1 niet overtuigend kunnen aantonen dat ze onschriftuurlijk waren of in strijd met de criteria (zie Bijlage IV 4).

GS Zuidhorn 2002/2003, Artikel 87 – Liederen uit andere bundels en liederen uit eigen kring
Besluit 1:
een lied voor gebruik in de erediensten vrij te geven, wanneer ten minste 75 procent van de afgevaardigden zich daarvoor uitspreekt; een lied als definitief afgewezen te beschouwen, wanneer niet meer dan 50 procent van de afgevaardigden zich daarvoor uitspreekt, en de overige liederen ter heroverweging terug te verwijzen naar deputaten Kerkmuziek; bij deze stemmingen geen gebruik te maken van stemonthouding.
Besluit 2:
de volgende liederen vrij te geven voor gebruik in de erediensten: Bij de bespreking van de gezangen die op de lijst gezet worden uit andere bundels (Luab) of uit eigen kring (Luek) aangedragen, gaat het eerst om de vraag, welke meerderheid in eerste lezing nodig is. De afspraak wordt gemaakt dat een lied een meerderheid van 75 % nodig heeft om in eerste lezing goedgekeurd te worden; krijgt een lied tussen de 50 en 75 % van de stemmen, dan gaat het terug naar deputaten voor verdere studie; is minder dan de helft van de synodeleden voor toelaten, dan is het afgewezen.

GS Zuidhorn 2002/2003, Artikel 88 – Bezwaar niet toetsen volgens criteria Leusden
Materiaal:
brief d.d. 6 maart 2002 van de Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht en brief van br. J.P.C. Vreugdenhil en zr. H.Vreugdenhil-Busstra te Oirsbeek waarin deputaten Kerkmuziek verweten wordt dat zij zich, naar eigen woorden, niet aan de door de Generale Synode Leusden 1999 gewijzigde criteria gehouden hebben bij het selecteren van nieuwe liederen; en dat zij de criteria van Leusden interpreteren in de richting van hun eigen (door de Generale Synode Leusden afgewezen) criteria. Voorgesteld wordt door de kerk te Zwijndrecht: "... Deputaten Kerkmuziek geen décharge te verlenen, alvorens zij de door de Generale Synode Leusden gewijzigde criteria op de geselecteerde liederen uit het liedboek hebben toegepast en daarover verantwoording hebben gedaan".
Besluit:
het bezwaar van de kerk te Zwijndrecht en van br. en zr. Veugdenhil niet toe te stemmen en het voorstel niet over te nemen.
Gronden:
1. deputaten melden in hun rapport onder 5.6.2. dat zij alle liederen naar dezelfde criteria hebben getoetst, n.l. die van de Generale Synode Leusden;
2. dit betreft evenwel in eerste instantie de liederen uit andere bundels en uit eigen kring. De liederen uit het Liedboek vallen daar dus niet onder;
3. tussen de criteria van Berkel en Leusden zitten geen zodanige verschillen, dat tot hertoetsing van de liederen uit het Liedboek dient te worden overgegaan. De Generale Synode Leusden heeft hiervoor aan deputaten ook geen opdracht gegeven;
4. nadere toetsing zou niet hebben geleid tot een andere beoordeling dan thans is gegeven;
5. hoewel minder relevant, wordt opgemerkt dat door de Generale Synode Zuidhorn via de beoordeling van de bezwaren tegen de 121 liederen uit het Liedboek wel een nadere toetsing heeft plaatsgevonden.

GS Zuidhorn 2002/2003, Artikel 89 – Kerkmuziek
Besluit 1:
deputaten Kerkmuziek decharge te verlenen en hen te danken voor het vele werk dat zij verricht hebben.

Besluit 2:
verder te werken aan de uitgave van een gezamenlijke gezangenbundel, ter vervanging van de bundel van 41 gezangen, die is vastgesteld door de Generale Synode Heemse 1984-85; daarbij de contouren en de werkwijze te volgen die door de Generale Synode Leusden 1999 zijn vastgesteld; het tijdpad zoals door de Generale Synode Leusden 1999 vastgesteld, als volgt te wijzigen:
2002-2005: deputaten presenteren ongeveer 120 liederen uit het Liedboek en uit andere bundels of ook nog niet eerder gepubliceerde liederen;
2005: de generale synode stelt de 120 liederen vast in eerste lezing, en tevens in tweede lezing de door de Generale Synode Zuidhom 2002 in eerste lezing vrijgegeven liederen;
2005-2008: deputaten ronden hun selectie van liederen uit diverse bronnen af (Liedboek voor de kerken, liederen uit andere bronnen, liederen uit eigen kring) en doen voorstellen over de afronding van een evenwichtige en afgeronde gezangenbundel;
2008: de generale synode stelt de door deputaten voorgestelde liederen in eerste lezing vast en tevens in tweede lezing de liederen die door de generale synode 2005 in eerste lezing zijn vrijgegeven. Ook stelt de generale synode de bundel in eerste lezing vast;
2011: de generale synode stelt de bundel in tweede lezing vast;
2011-: deputaten zorgen voor regelmatige aanvulling op de lijst, als dienst aan de kerken en als voorbereiding op een nieuwe gezangenbundel, waarbij dezelfde procedure geldt als in voorgaande jaren.
Besluit 3:
a. de 131 liederen uit het Liedboek voor de Kerken, die door deputaten Kerkmuziek al vóór de Generale Synode Leusden 1999 aan de kerken zijn aangeboden en waarvan die synode de beoordeling heeft aangehouden, tijdens deze generale synode nog niet ter goedkeuring in bespreking te nemen; de terughoudendheid inzake het gebruik van deze liederen in de eredienst, waartoe de Generale Synode Leusden 1999 de kerken heeft opgeroepen, blijft daarmee dus voorlopig bestaan;
b. uit de vele liederen die uit eigen kring bij deputaten Kerkmuziek zijn ingediend, er 35 in eerste lezing goed te keuren en vrij te geven voor gebruik in de eredienst; het zijn de volgende liederen: (zie Acta artikel 87);
c. uit de vele liederen die uit andere bronnen zich aandienen, er 55 in eerste lezing goed te keren en vrij te geven voor gebruik in de eredienst; het zijn de volgende liederen: (zie Acta artikel 87).
Besluit 4:
opnieuw deputaten Kerkmuziek te benoemen en hun op te dragen verder te werken aan de selectie van liederen door:
a. van de reeds eerder geselecteerde 131 liederen en de liederen uit de b-categorie als bedoeld in art. 61 besluit 1 Acta GS Leusden 1999, uit het Liedboek, een zodanig aantal aan de volgende synode aan te bieden conform de afgesproken werkwijze, dat binnen een totaal van 120 liederen in een evenredige verhouding zowel deze alsook andere liederen, uit eigen kring en uit een variatie van andere bronnen, een plaats krijgen, en de toelichtingen bij de aan te bieden liederen het karakter te geven van een pleidooi; daarbij ook de eventuele zwakke of discutabele trekken van een lied onder ogen te zien;
b. als adres te fungeren voor inzendingen van nieuwe liederen, de ontvangst van die liederen te bevestigen en het maken van nieuwe liedteksten en -melodieën te stimuleren;
c. verder te werken aan een selectie uit de liederen uit eigen kring die reeds zijn of nog worden ingezonden;
d. verder te werken aan een selectie uit de liederen die uit andere bronnen zich aandienen;
e. met de in aanmerking komende liederen uit de opdrachten c. en d. te handelen conform de aangenomen werkwijze 1-3 (Acta GS Leusden 1999, art. 60).
Besluit 5:
deputaten op te dragen zich te bezinnen op de globale opzet van de toekomstige gezangenbundel, gelet op de complete lijst van gezangen die door de generale synoden zijn of nog worden goedgekeurd; daarbij in rekening te brengen welke liederen met name instemming, ingang en gebruik hebben gevonden.
Besluit 6:
deputaten verder op te dragen:
a. de kerken te dienen met informatie over de wijze waarop de liederen die de synode nu vrijgeeft, kunnen worden geïntroduceerd; de introductie zo mogelijk te bevorderen door een uitgave;
b. de inhoud van het rapport ‘Regeling Kerkmuziek’ dat deputaten aan de kerken hebben aangeboden als handreiking bij aanstelling van en omgang met hen die de muzikale onderdelen van de eredienst verzorgen, opnieuw onder de aandacht van de kerken te brengen;
c. met deputaten Eredienst van tijd tot tijd te overleggen over het werk en met hen samen te werken aan opdrachten die daarvoor in aanmerking komen.
Besluit 7:
deputaten op te dragen:
a. de contacten die gelegd zijn met de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Bond binnen de Nederlands Hervormde Kerk, te onderhouden ten dienste van een bundel gezangen die ook in genoemde kerkelijke kringen als schriftuurlijk en dus als algemeen aanvaardbaar kan worden beschouwd;
b. bij eventuele voortgaande selectie van meer gezangen uit het Liedboek voor de Kerken de selectie die goedgekeurd is in de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken, in rekening te brengen;
Grond:
zowel de Christelijke Gereformeerde Kerken als de Nederlands Gereformeerde Kerken kennen als gevolg van toetsing een goedgekeurd aantal gezangen. Het getuigt van wijsheid van elkaars werk en inzichten te leren. Bovendien moet het zoeken van kerkelijke eenheid, waar het kan, zeker ook liturgisch gefaciliteerd worden. Hier komt nog bij dat ook de opdrachten van de GS Leusden 1999 over ‘nauwere aansluiting bij’ (Acta, art. 57 besluit 4.3) en “samenwerking” (Acta, art. 61 besluit 3 en het rekening houden met de hierover ingekomen brieven (art. 62 besluit 2.3) zo gehonoreerd worden.
Besluit 8:
deputaten op te dragen de mening en visie van kerken en kerkleden te inventariseren over eventuele hiaten en onevenwichtigheden in het totaal van de liederen die tot op heden zijn vrijgegeven. Hun tevens op te dragen bij het voorbereiden van hun voorstellen zoveel mogelijk rekening te houden met de gevoelens die leven in de kerken. Met het oog hierop zal een klankbordgroep uit de breedte van de kerken worden samengesteld, in overleg met het (voormalig) moderamen van deze synode, die minimaal jaarlijks met deputaten overlegt.

Gronden:
1. deputaten toetsen zo het draagvlak voor hun voorstellen. Ook verzamelen zij ideeën die over kerkmuziek leven binnen de kerken. Dit kan bijdragen aan een goede uitvoering van wat in de Koersbepaling met betrekking tot de effectuering van art. 65 en 67 K.O. is vastgelegd, te weten in bepaling 3, waarin gesteld wordt dat de effecten op de vrede in de kerken meegewogen zullen
worden in de besluitvorming;
2. wanneer kerkleden tijdig betrokken worden bij het proces van besluitvorming over nieuwe aangelegenheden, zal dit de ingang van nieuwe voorstellen positief beïnvloeden;
3. een jaarlijks overleg stimuleert de kerkleden om tijdig mee te denken met deputaten over hun voorstellen.
Besluit 9:
ten aanzien van Liedboek 2000 deputaten op te dragen:
a. te blijven onderzoeken of er mogelijkheden komen voor onze kerken om betrokken te zijn bij het project Liedboek 2000;
b. als we uitgenodigd worden om aan dit project deel te nemen, in eerste instantie niet meer dan een voorlopige positie in te nemen;
c. aan de volgende synode te rapporteren wat de uiteindelijke doelstellingen van dit project worden, en of er mogelijkheden zijn om eraan deel te nemen en binnen welke kaders en met welk te verwachten resultaat we dat kunnen doen.
Besluit 10:
ten behoeve van ondersteunende activiteiten rond de besluiten die liturgie en kerkmuziek betreffen, aan deputaten Eredienst en aan deputaten Kerkmuziek een bedrag beschikbaar te stellen van in totaal € 8000 per jaar.
Besluit 11:
de synode wil onderstrepen dat in art. 67 KO de psalmen voorop staan. De psalmen, als door de HERE in zijn Woord aan zijn volk gegeven liederen, hebben in berijmde vorm in de gereformeerde liturgische traditie altijd een ereplaats gehad. Principieel behoren ook gezangen, gebaseerd op en puttend andere gedeelten van het Oude en Nieuwe Testament, tot de reformatorische liturgische traditie, hoewel de bundel eeuwenlang klein geweest is. Nu de kerken bezig zijn het aantal gezangen uit te breiden, is het goed uit te spreken dat het onze bedoeling niet is dat de gezangen de psalmen in de erediensten en in het hart van de gelovigen verdringen.
Toelichting:
Zowel door kerkleden als door zusterkerken in het buitenland wordt de zorg uitgesproken dat het grote aantal nieuwe gezangen de 150 psalmen zal verdringen. In de gezangen worden, naast de psalmen, gedeelten en gedachten uit het Nieuwe Testament en de vervulling van de Schrift in Christus ons op de lippen gelegd. De heilige Geest, die de dichters van de psalmen van het oude verbond inspireerde, moet ook dichters van kerkliederen in alle waarheid van het Woord leiden.

Ec.2. Overweging

Ec.2.1. Reeds op de GS Ommen 1993 is er door de rapporteur van het meerderheidsrapport op gewezen dat bij een deputaatschap dat gaat inventariseren en onderzoeken (art 46), het gevaar bestaat, dat er van alles losgehaald wordt waar de kerken niet om gevraagd hebben.

Ec.2.2 De GS Berkel 1996 kreeg een voorbeeldbundel van 106 liederen, waarvan 65 uit het Liedboek voor de kerken. Toch gaf deze GS geen opdracht om het Liedboek als uitgangspunt van de uitbreiding te nemen, dat hebben de deputaten kerkmuziek zèlf gedaan. Zij schrijven in bijlage 16 GS Leusden onder *4b*: “Het rapport van Studiedeputaten Eredienst wees ons in deze richting door als voorbeeldbundel een selectie liederen uit het LvK op te nemen (zie in hun rapport bijlage A: Inhoudsopgave van de bundel '106 gezangen'). Ook onze opdracht om zo mogelijk aan te sluiten bij de werkzaamheden voor het Liedboek-2000 wees ons in de richting van het LvK.”
Zo kwam het deputaatschap op de GS Leusden 1999, zonder dat de GS hierom nadrukkelijk gevraagd had, met een enorme selectie van 255 liederen uit het Liedboek voor de kerken (art. 59, 60, besluit 1). Deze verzameling op interkerkelijke basis en voortkomend uit een valse oecumene, was op de GS Kampen 1975 echter reeds als zodanig afgewezen.

Ec.2.3. De keuze voor dit Liedboek werd door het deputaatschap vooral verdedigd door te stellen dat het Liedboek “de hoofdstroom van de kerkliedgeschiedenis vertegenwoordigt”. Deze hoofdstroom loopt echter in de Hervormde Kerk, de Kerk met leervrijheid in een interkerkelijke samenwerking met andere kerkgenootschappen die door ons niet als ware kerk zijn erkend, mede omdat ze de belijdenis van de kerk niet onderschrijven en vrijheid van dwaalleer kennen. Het is onbegrijpelijk dat daar toen in het eerste stadium niet op gewezen is. Ook hier is de hoofdstroom als brede weg, juist de weg van de valse profetie (Matt, 7:13-16).

Ec.2.4. De GS Leusden 1999 stelde in art. 60 t.a.v. het toetsen van aangeboden gezangen dat de kerkleden alleen nog kunnen reageren aan het adres van de deputaten en wel vnl. op de hoofdlijnen. Daarmee perkte zij het recht en de plicht tot toetsen in, terwijl dit juist kenmerk van de ware gereformeerde kerk is, dat als eigenschap van het ambt aller gelovigen is gegrond op Gods Woord. ((Joh. 10:4, Matt. 7:15,16, Thess.5:21, Rom 16:17,18, Kol. 2:4,8, 1 Joh. 4:1).

Bovendien blijkt dat deze GS in art. 59 **(**Besluit 2) 121 geselecteerde gezangen in eerste lezing goed te keuren en vrij te geven voor gebruik in de erediensten, terwijl ze van deze gezangen slechts enkele inhoudelijk heeft getoetst. Er is wel over het vrijgeven gestemd ter wille van het benodigde brede draagvlak, maar eventuele bezwaren zijn inhoudelijk niet ter tafel gekomen. Desondanks worden deze liederen vrijgegeven aan de kerken.

Ook de GS Zuidhorn hanteert het criterium van het draagvlak door alleen liederen (uit Liedboek of andere bronnen) vrij te geven, die 75% van de stemmen halen (art. 80). Het draagvlak komt in belangrijke mate in de plaats van Schriftuurlijke betrouwbaarheid. Zie ook art. 89, besluit 8, waarin de deputaten worden verzocht met nieuwe gezangen vooral rekening te houden met de gevoelens en het draagvlak binnen de kerken.

Ec.2.5. Door zoveel liederen aan de kerken aan te bieden zonder voorafgaande grondige toetsing, is de GS Leusden ernstig tekortgeschoten m.b.t. haar opdracht verwoord in art. 67 K.O.

Ec.2.6. Hierdoor kwam het gebruik van de Psalmen in de eredienst onder druk te staan.
GS Kampen 1975 had t.a.v. een te aanvaarden nieuw gezang gesteld "het lied moet een waardevolle aanvulling op de Psalmen zijn en mag niet leiden tot onderwaardering van de Psalmen". Deze uitspraak dient in het licht gezien te worden van GS uitspraken uit het verdere verleden, waarbij steeds op het gevaar van overvleugeling van de psalmen door gezangen was gewezen. In de reformatorische kerkzang (1578) waren er naast de berijmde psalmen slechts enkele andere liederen. Deze betroffen voornamelijk schriftberijmingen of gebaseerd op samenvattingen uit de bijbel, zoals de 12 artikelen.
De GS Dordrecht van 1618-1619 stelde in art. 69 van de kerkorde: “In de kercken sullen alleen die 150 Psalmen Davidis, de thyen geboden, het Vader onse, de twaalff articulen des gelooffs, de loffsanghen Mariae, Sachariae, Simeonis gesonghen worden; `t gesangh O Godt, die onse Vader bist etc. wort in de vrijheijt der kercken ghestelt, om het selve te gebruijcken ofte na te laten. Alle andere ghesangen zal men uijt de kercken weeren, en daerder eenighe alrede ingevoert zijn, zal men deselve mette ghevoegelykste middelen afstellen”. Eeuwenlang zong dus de kerk de 150 psalmen en de 7 gezangen. Een morgen- en een avondzang werden door de drukkers toegevoegd. Dus in totaal 9 gezangen.
Pas op de GS Arnhem (1930) werd besloten: “De bestaande bundel (…) uit te breiden met *eenige* berijmde of onberijmde Schriftgedeelten of liederen, *die zich aan de Heilige Schrift ten nauwste aansluiten***,** om den kerken te worden aangeboden ten gebruike inzonderheid op de christelijke feestdagen, op de dagen die bestemd zijn voor de herdenking van het lijden en sterven van Christus, bij de bediening van de sacramenten, de bevestiging van ambtsdragers en huwelijksbevestigingen”.
Op de GS Middelburg (1933) werd nog eens nadrukkelijk gesteld: “Dat we voor de gewonen eredienst genoeg hebben aan de psalmen. deze geven op onnavolgbare wijze weer wat er omgaat in de ziel dergenen die den Heere vreezen”.
In grond 4.1 bij besluit 1 van art. 56 van GS Leusden wordt echter zomaar gesteld: dat de bovengenoemde richtlijn van Kampen niet een grens aan het totaal aantal gezangen in de bundel stelt.
De kerkgeschiedenis leert echter dat het waarderen van de Psalmen als van God gegeven, steeds een verdere aanvulling met gezangen heeft ingeperkt. Er worden door de GS geen overtuigende argumenten gegeven waarom dit voor onze tijd anders zou moeten zijn.
GS Leusden 1999 heeft de bovengenoemde uitspraak van Kampen vervallen verklaard, wat door Zuidhorn 2002/2003 werd bekrachtigd (art. 83, besluit 2).

Art. 89, besluit 11, van GS Zuidhorn, waarin deze GS wil stellen dat de Psalmen voorop moeten blijven gaan, is niet in overeenstemming met de praktijk van vele plaatselijke liturgieën. Maar bovendien hebben deze GS en de voorafgaande GSn, er juist heel actief aan meegewerkt om door het aannemen van een overweldigende en nog steeds toenemende hoeveelheid gezangen, de Psalmen terug te dringen in eredienst en geloofsleven.

Ec.2.7. GS Leusden art. 58, besluit 3 stelt voor het selecteren door deputaten en het beoordelen van de selectie door de generale GS de volgende algemene criteria vast; deze criteria komen in plaats van de tot nu toe gehanteerde richtlijnen van GS Kampen 1975 en de criteria van GS Berkel en Rodenrijs 1996 (deputaten zullen de volgende generale GS dienen met een evaluatie van de hantering van deze criteria in de praktijk):
1. een goed kerklied is geschikt om te functioneren in een liturgische context, waarbinnen Gods woorden en daden het centrum vormen;
2. een goed kerklied is inhoudelijk in overeenstemming met de Schrift;

3. een goed kerklied wordt wat betreft de taalkundige en muzikale vorm gekenmerkt door stijl en kwaliteit. Het kent een goede woord-toon-verhouding. Het is bruikbaar en toegankelijk voor mensen uit de huidige tijd en cultuur;…

ad 1. In het eerste criterium komt een visie rond de eredienst naar voren, waarbij niet de prediking van het Woord van God, maar de woorden (kleine letter!) en daden van God als centrum worden aangemerkt. In het studierapport deputaten Berkel 1996 staat "Het lied kan functioneren als een amen-zeggen op de lezing (dus: een belijdende functie). Het kan echter ook functioneren als een soort gezongen schriftlezing, waarvoor met name de berijmde psalmen en andere berijmingen van Schriftpassages in aanmerking komen." Zo wordt het Woord van de HERE vervangen door het gezongen en geparafraseerde Woord of zelfs door een vrij lied dat dwaalleer kan bevatten.

ad 2. Het criterium dat een goed kerklied in overeenstemming met de Schrift moet zijn is door de GS en de deputaten ontkracht door subjectieve invulling en welwillendheid naar de dichter. GS Zuidhorn (art. 83, besluit 1) stemt weliswaar toe dat een lied ook i.o.m. de belijdenis van de Kerk moet zijn, maar vindt het niet nodig om dit als criterium toe te voegen! Deze binding is kennelijk teveel gevraagd. Zo wordt echter de weg naar het subjectivisme ingeslagen: degene die het kerklied leest of zingt bepaalt of iets schriftuurlijk is.

ad 3. In een lied is een criterium voor duidelijkheid en ondubbelzinnigheid heel belangrijk om dubbele bodems te vermijden, met name als deze vanwege interkerkelijkheid bewust zijn ingebracht. (Fil. 1:9 , 1 Tim 6:5, Jes. 32:4, Ps. 12, Spr. 8: 8,9). Dit criterium wordt node gemist, maar wel "bruikbaarheid voor mensen uit de huidige tijd en cultuur" wordt als criterium aangevoerd.
GS Zuidhorn heeft al deze bezwaren (ad 1-3) van de hand gewezen (art. 83).

Ec.2.8. Een groot aantal door de GS Leusden 1999 geselecteerde liederen uit het Liedboek betreft berijmingen van of naar Schriftgedeelten. Bij de selectie van deze liederen ontbreekt echter het criterium van GS Hattem 1972 (Acta Hattem 1972: art. 171) t.a.v. het berijmen van Schriftgedeelten ontbreekt in de richtlijn van Leusden (art. 58 besluit 3). Deze richtlijn luidde: "Bij berijmde schriftgedeelten mag getrouwe weergave van de tekst niet worden geïnterpreteerd als: het in dezelfde exacte volgorde laten opeenvolgen van de elementen van de tekst, maar ook moet samenvattend onderzocht worden of de in de tekst als geheel gegeven inhoud op verantwoorde wijze doorkomt.".
De GS Zuidhorn besluit in art. 83 besluit 2, een voorstel om dit criterium op te nemen, af te wijzen met als grond: de tekst is "geen inhoudelijke aanvulling van de criteria".

Ec.2.9 Op de GS Zuidhorn 2002/2003 werden veel bezwaarschriften ingediend tegen de tekst van de door GS Leusden vrijgegevn 121 liederen van het liedboek (GS Leusden art. 59). Veel van de aangewezen bezwaren betroffen dubbelzinnige passages, of passages waarin aanwijsbaar Gods Woord tekort werd gedaan.

Hieronder volgt een groot deel van de liedboekliederen waartegen onderbouwde bezwaren werden aangevoerd.

1. De leer van de alverzoening (alle mensen worden zalig; er is dan geen plaats meer voor Gods verkiezing en verwerping) werd ontdekt in de volgende liederen: - 1,6,23,34,63,90,91,106,119,225,301,319,393,408,434
2. De gedachten aan een vrederijk/paradijs dat op déze aarde wordt verwacht (i.p.v. na de jongste dag met Gods gericht, op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde) werd teruggevonden in de tekst van de volgende liederen: 23,42,281,284,285,287,294,380,444
3. De idee van een bevrijdingstheologie (solidariteit met verdrukten i.p.v. de antithese tussen vrouwenzaad/kerk en slangenzaad/wereld) werd aangetroffen in: 9,23,28,39,43,300
4. Het weglaten/verdoezelen/afzwakken van
   - het offer van Christus als verzoening door voldoening in: 75,147,148,152,203,221,225,402, 435, 460,473,481
   - zonde, verbondsontrouw, antithese en goddelozen, werd teruggevonden in: 6,9,14,34,43,90, 113,115
   - het oordeel als tweede dood, poel des vuurs in: 6,34,39,62,78,113,115,169,288,300

- verkiezing, verbond, leven uit de beloften in:
  15,20,21,90,107,271,287,320,325,336,434
- de goede strijd van het geloof in:
  78,87,188,300,335,336,429,442

5. Dichterlijke vrijheden, die wij niet geoorloofd achten:
   - mystieke taal of vreemde poëzie die niet aansluit bij Schriftuurlijke gegevens in:
     6,106,114,119,122,135,189,201,221,234,252,253,368,387,442,448,473
   - eigen beelden of verbanden van de dichter, die niet zijn terug te voeren op de Schrift, in:
     1,6,30,34,43,92,103,114,126,147,148,169,264,290,320,382,457,459,479 -
   - benamingen voor God, die ons niet in Zijn Woord worden aangereikt, in:
     75,125,240,241,253,294,319,408,444,456,457,477

6. Magisch denken zonder Schriftuurlijke basis:
   - magische elementen die in sacramenten worden aangewezen komen voor in:
     87,119,335,356,358,360
   - magisch herbeleven van heilsfeiten uit het verleden in:
     6,122,124,126,127,135,139,140,147,189,240

7. Weglaten van passages uit Schriftgedeelten bij de berijming ervan, waardoor tekort gedaan wordt aan de boodschap van Gods Woord werd opgemerkt in:
   20,21,34,39,63,78,87,92,107,113,397

Deze bezwaren zijn door GS Zuidhorn geïnventariseerd, en van een beoordeling voorzien. Vrijwel alle bezwaren werden afgewezen. Alleen de bezwaren tegen de liederen 113, 147, 264 en 301 werden toegestemd (Acta Zuidhorn, art. 86).
De wijze waarop GS Zuidhorn is omgegaan met de beoordeling aan de Schrift, wekt al direct bij het rapport in de acta t.a.v. Lied 1, ernstige bezwaren op: Lied 1: “Tegen lied 1 is het bezwaar ingediend dat hier de leer van de alverzoening bezongen wordt. Ook vindt men het duidelijk barthiaans. Er tegen ingebracht wordt, dat je het lied moet lezen in het licht van Psalm 104. Het zou jammer zijn als het lied waarmee het liedboek opent, niet op de lijst komt. Het voorstel van de commissie om dit lied te verwijderen wordt verworpen met 8 stemmen voor.”

Ec.2.10. Bij de keuze van liederen wordt door GS Zuidhorn ook uitgegaan van de begeerde interkerkelijke eenheid met Christelijke gereformeerde kerken en Nederlands Gereformeerde kerken en de Gereformeerde Bond binnen de Nederlands Hervormde Kerk. Art. 89 besluit 7 wijst met dat doel op het belang van aansluiting bij de gezangen die door deze kerkgenootschappen zijn aanvaard.

Ec.2.11. Ook bij de selectie van gezangen uit andere bronnen dan het Liedboek heeft het ontbroken aan een goede toetsing en zijn dezelfde criteria gebruikt als bij de gezangen uit het liedboek (GS Zuidhorn, art. 80, 89).

Ec.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en van Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. gezangen en kerkmuziek vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Ec.4. Gronden

Ec.4.1. Vele gezangen uit het Liedboek voor de kerken, die afwijken van Schrift en belijdenis, zijn ondanks ingebrachte bezwaren door de GS vrijgegeven voor gebruik in de eredienst.

Ec.4.2. In de kerk zingen we voor Gods aangezicht, de woorden die we daarbij in onze mond nemen moeten de HERE aangenaam zijn (Fil. 4:8,9,18; Rom. 15:16-19, Hebr. 12:28)
Ook in onze geestelijke liederen moeten het woorden zijn die passen bij de heiligheid van de HERE, dezelfde woorden waarmee we elkaar terecht kunnen wijzen en vermanen met de gezonde leer (Kol. 3: 16,17;1 Petr. 4:11). Elk offer, ook het lofoffer in onze liederen dient gaaf en onbesproken te zijn (Fil. 2:12-18). Ook het lied als lofoffer is de vrucht van onze lippen, die wij net zoals onze belijdenis vrij willen houden van onzuiverheid en bederf (Hebr. 13:15).

Ec.4.3. Van liederen waarin werd aangewezen dat ze niet ondubbelzinnig naar Gods Woord zijn, maar waarin dwaalleer meekomt of verpakt zit, zegt Gods Woord, dat we ze niet mogen zingen (Rom.14:23, Titus 2:7,8).

Ec.4.4. Het gevolg hiervan is een gemeentezang waarin de eendracht van het loven en prijzen van de HERE verbroken is (Rom. 15:4-6; Gal. 1:8; Hebr. 13:15; 1 Petr. 4:11).

Ec.4.5 Terechte bezwaren in vele revisieverzoeken tegen de keus van het Liedboek welke dwaalleer uit de kerken van herkomst bevat, tegen de gebruikte selectiecriteria, de specifieke inhoud van deze liederen, en het zeer grote aantal waardoor de Psalmen werden verdrongen, werden vrijwel alle verworpen.
Daarmee is deze zaak door twee opeenvolgende synodes definitief besloten en aan de kerken opgelegd. Verder appèl in de kerkelijke weg werd niet meer mogelijk.

F. Artikel 65 en 67 Kerkorde

F.1. Materiaal:

Generale Synode Ommen 1993, artikel 41
Generale Synode Berkel en Rodenrijs1996, artikel 43
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 63
Generale Synode Leusden 1999, artikel 41.1
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 38

F.1.1 ***GS Ommen 1993, artikel 41,***

Besluit 4:
de vraag van de particuliere synode van Zuid-Holland inzake de strekking van art. 65 KO tweede lid in handen te stellen van het studiedeputaatschap eredienst, met de opdracht daarop een antwoord voor te bereiden.
De vraag hield in:
Dient artikel 65 KO tweede lid gehanteerd te worden:
a. als een strikte regel waarvan door de kerken onder geen omstandigheid mag worden afgeweken; of
b. als een kerkordelijke bepaling, die wel een algemene regel voor normale situaties geeft, maar die voor bijzondere en afwijkende situaties uit de aard van de zaak geen voorschrift kan bevatten?

F.1.2. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 43,***

Besluit 1:
op de vraag van de Particuliere Synode Zuid-Holland 1993 het volgende te antwoorden:
a. artikel 65 KO tweede lid heeft betrekking op elke officiële eredienst;
b. artikel 65 KO tweede lid mag niet gehanteerd worden als een strikte regel die functioneert als keurslijf voor de kerken.
Gronden:
1. in de tweede mogelijkheid van beantwoording van de vraag naar de betekenis van artikel 65 KO tweede lid die de Particuliere Synode Zuid-Holland 1993 noemt wordt ten onrechte gesuggereerd dat onderscheiden dient te worden tussen normale situaties waarin dit artikel strikt onderhouden zou moeten worden en afwijkende situaties waarin dat niet het geval is; ook het randschrift bij artikel 65 KO geeft hiervoor geen grond;
2. de kerkorde is niet geschreven als een alles tot in detail regelend wetboek; ze bevat naar haar aard algemene regelingen voor normale situaties;
3. artikel 84 KO eist geen 'blinde naleving' van de kerkorde, maar verplicht de kerken 'zich erop toe te leggen' de bepalingen van de kerkorde na te leven;
4. zowel in artikel 84 KO als in artikel 65 KO tweede lid wordt de verantwoordelijkheid van de kerkeraden gestipuleerd: de kerken zullen zich erop toeleggen, resp. de kerken zullen zich houden aan.
Besluit 2:
aan de kerken de volgende tekst van artikel 65 KO tweede lid ter toetsing voor te leggen: "De kerken zullen gebruik maken van de orden van dienst die door de generale synode zijn goedgekeurd" en nieuw te benoemen deputaten eredienst op te dragen, rekening houdend met de reacties uit de kerken, een voorstel met betrekking tot de tekst van artikel 65 KO tweede lid te doen aan de volgende synode.
Gronden:
1. de vraag van de Particuliere Synode Zuid-Holland 1993, de daaraan gekoppelde studieopdracht van de Generale Synode Ommen 1993, de inventarisatie van deputaten eredienst (rapport 4.3.3) en ook verschillende ingekomen stukken (m.n. van de kerken te Neede en te Kampen) bewijzen dat de stringente formulering van artikel 65 KO tweede lid in de kerken misverstand wekt;
2. het toevoegen aan artikel 65 KO van aanvullende bepalingen is niet toereikend om de gewenste duidelijkheid te verschaffen; een kerkordeartikel dient in zichzelf duidelijk te zijn; ook is het in strijd met het karakter van de kerkorde om alle mogelijke gevallen te omschrijven;
3. de voorgestelde tekst brengt tot uitdrukking dat de kerken door artikel 65 KO tweede lid niet in een keurslijf gedrongen worden, maar verantwoordelijk zijn voor de inrichting van de erediensten met inachtneming van door de synode goedgekeurde orden van dienst;
4. het verdient de voorkeur, nu geen tekstwijzigingsvoorstel voor artikel 65 KO in de weg van artikel 30 KO de synode heeft bereikt, geen nieuwe tekst vast te stellen, maar de kerken in de gelegenheid te stellen een voorstel tot tekstwijziging te toetsen, waarna de volgende synode de tekst van artikel 65 KO definitief kan vaststellen.

F.1.3 ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 63,***

Besluit:
2. uit te spreken dat de plaatselijke kerken bij de nadere invulling van de liturgie binnen de door de generale synode aangegeven kaders in eigen verantwoordelijkheid kunnen blijven handelen;
Gronden:
2. inzake de vormgeving van de eredienst is veel niet uitdrukkelijk geregeld in de kerkorde of de goedgekeurde orden van dienst. Het behoort tot de bevoegdheid van kerken besluiten te nemen over zaken als beurtzang, medewerking van een koor, gebruik van muziekinstrumenten, een stil gebed, zingen van het votum, van het 'amen', van responsies, de dienst van een voorlezer, de plaats van de afkondigingen, het gebruik van technische hulpmiddelen, de wijze van collecteren, enz.;

F.1.4. ***GS Leusden 1999, artikel 41.1,***

Besluit:
de redactie van artikel 65 KO tweede lid niet te wijzigen.

Gronden:
1. besluit 1b van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 (Acta art. 43) maakt duidelijk, dat artikel 65 KO de kerken niet in een keurslijf wil dringen, maar dat de kerken verantwoordelijk zijn voor de inrichting van de erediensten met inachtneming van de door de synode goedgekeurde orden van dienst;
2. binnen dat kader kan een kerkenraad in zijn verantwoordelijkheid aanvulling of variatie toestaan, als daar goede redenen voor zijn. Uiteraard mogen dergelijke aanvullingen en aanpassingen het grondpatroon van de gereformeerde eredienst, zoals neergelegd in de aangenomen orden van dienst, geen geweld aandoen.

F.1.5 ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 38,***

Koersbepaling inzake de effectuering van de artikelen 65 en 67 KO
1. De kerken beperken zich in haar generale synode tot het uitzetten van algemene kaders die op basis van de eenheid in het geloof maatgevend moeten zijn voor de vormgeving en invulling van de erediensten in alle kerken. De synode legt deze vast in desbetreffende kerkorde-artikelen en in eventuele generaal-synodale bepalingen.
Verder creëert de generale synode voor de bezinning op en de praktijk van de eredienst en van de kerkmuziek voorzieningen zoals een bundel en een lijst van liederen, orden van dienst, liturgische formulieren, een liturgisch katern en ander materiaal. De kerken kunnen daarvan binnen de algemene kaders naar eigen keus gebruikmaken. In de besluitvorming zal de indruk worden vermeden dat een synode op liturgisch gebied de plaatselijke kerken ‘van bovenaf' aanstuurt.
2. De synode is ten aanzien van artikel 65 KO van oordeel dat in de kerkorde geen directe binding moet worden vastgelegd aan complete en precieze orden van dienst. De hoofdregel moet zijn, dat de kerkenraden er binnen het algemeen geldend kader verantwoordelijk voor zijn dat op verantwoorde wijze aan de kerkdiensten invulling wordt gegeven. In generaal-synodaal verband ontwikkelen en aanvaarden de kerken diverse orden van dienst bij wijze van voorbeeld en als aanbevolen orden, waarvan de kerken gebruik kunnen maken.
3. De synode keurt naar art. 67 KO die gezangen goed die beantwoorden aan de generaal-synodaal vastgestelde criteria en die aansluiten bij de wensen die in de breedte van de kerken leven. De effecten op de vrede in de kerken worden in de besluitvorming meegewogen. Het investeren in lange discussies over de aanvaardbaarheid van een gezang zal voor de kerken geen prioriteit hebben. Bij omstreden gezangen worden relationele effecten naast inhoudelijke argumenten in het oog gehouden.
4. De synode blijft ten aanzien van de gezangen onderscheiden tussen een bundel en een lijst. De bundel is de officiële uitgave van aanvaarde gezangen in boekvorm. De lijst bevat gezangen die wel in de kerken mogen worden gezongen, maar niet in de bundel zijn opgenomen. De lijst kan op elke generale synode worden aangevuld. Bundel en lijst worden door de synodes zo ingevuld, dat daaruit een ruime keus is te maken in alle plaatselijke kerken en ook voor bijzondere kerkdiensten. De kerken maken door deze selectie de gezamenlijke afspraak om voor de kerkdiensten hun keuze uit deze liederen te maken. Afwijking van deze afspraak dient een kerkenraad te verantwoorden en behoort een uitzondering te zijn.
5. Wanneer een kerkenraad de hierboven omschreven verantwoordelijkheid en vrijheid onverhoopt zo gebruikt dat het karakter van de gereformeerde kerkdienst geweld wordt aangedaan, dan zijn er de normale kerkelijke wegen om eventuele bezwaren van kerkleden te behandelen en om als zusterkerken op elkaar toe te zien.
Toelichting bij enkele onderdelen:
Ad 1:
Liturgie, zoals hieronder in meer engere zin opgevat, kan omschreven worden als "orde van dienst", dat wil zeggen de zinvolle, inhoudrijke ordeningsstructuur van een aantal liturgische elementen en de uitvoering van die elementen. In het Nederlandse gereformeerde protestantisme is dit (gezien als) een zaak van de plaatselijke kerken. Daarom is iedere kerk bevoegd en geroepen zélf de kerkdiensten op verantwoorde wijze in te richten.
‘Verantwoord' betekent hier dat de invulling gebeurt
• in gehoorzaamheid aan de Schrift;
• in verbondenheid met (de liturgie van) al de heiligen in hemel en op aarde; in de liturgie komt immers de heilige, algemene en apostolische kerk samen;
• in overeenstemming met de gereformeerde belijdenis, waarbij ook bedacht moet worden dat liturgie de leer van de kerk weerspiegelt;
• met inachtneming van eigentijdse levensvormen, van plaatselijke contexten en van het karakter van de plaatselijke kerk.
De onderlinge herkenbaarheid en eenheid van de gereformeerde kerken zijn in de kerkhistorie nooit een zaak geweest van strakke uniformiteit in liturgicis. De verbondenheid en de geestelijke eenheid van de kerken op liturgisch gebied kwam vooral tot uiting in het gezamenlijk ontwikkelen van bezinningsmateriaal, liturgische liedbundels, orden van dienst (als terminus technicus een verschijnsel van de laatste eeuw), formulieren en gebeden. Gezamenlijke arbeid is wenselijk, aangezien veel liturgische onderwerpen voor alle plaatselijke kerken relevantie bezitten en het inefficiënt zou zijn dat kerken onafhankelijk van elkaar hetzelfde wiel moeten uitvinden. Ook bestaan er omvangrijke of complexe liturgische zaken die het best in handen gegeven kunnen worden van een team van terzake kundigen, die deze zaken op verzoek van de kerken bestuderen en de kerken van advies dienen. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld het ontwerpen van formulieren, of aan de doopliturgie. De resultaten van deze gemeenschappelijke arbeid worden van synodewege niet dwingend aan de kerken voorgeschreven. Ze worden als verantwoorde mogelijkheden aanbevolen, tenzij de kerken voor bepaalde liturgische zaken expliciet hebben afgesproken dat ze prescriptief zijn. Te denken is aan de geldende afspraken die in KO art. 59, 61 en 70 zijn vastgelegd over het verplichtend gebruik van formulieren, of aan het liturgisch te gebruiken liedcorpus.
Uit deze gezamenlijke arbeid blijkt ook concreet dat de kerken inzake hun liturgische taak naar elkaar om willen zien en elkaar terzijde willen staan. Immers, hetgeen de kerken gezamenlijk ontwikkelen, beoogt ook hulp te bieden aan kerken die niet de mogelijkheid hebben (vanwege gebrek aan tijd of mankracht of andere prioriteiten) om liturgische zaken voldoende te kunnen doordenken, maar die toch op een verantwoorde wijze de kerkdiensten willen inrichten tot eer van God en opbouw van de gemeente.
Ad 2:
Deze orden van dienst zijn mogelijkheden om een gereformeerde kerkdienst in te vullen op een manier die bijbels-theologisch, confessioneel en oecumenisch verantwoord is. De orden zijn dus niet op te vatten als een soort proces-verbaal of draaiboek van wat allemaal hooguit in een kerkdienst kan plaats vinden en hoe dat uitgevoerd moet worden.

Hoe die invulling verder wel en niet zou mogen zijn, wordt geen voorwerp van regelgeving.
Het huidige artikel 65 KO dient in de hier aangegeven zin te worden uitgelegd en gehanteerd.
Aan nieuw te benoemen deputaten kerkrecht en kerkorde kan opdracht gegeven worden om de kerken in de volgende generale synode te dienen met een herziene formulering van de kerkorde-artikelen met betrekking tot liturgie in de geest van deze koersbepaling.

F.2. Overweging

F.2.1. De kerkorde is in generaal verband door en voor de kerken vastgesteld om de goede orde in en tussen de kerken op christelijke en bijbelse wijze te bevorderen en te handhaven teneinde de onderlinge eenheid te versterken. De liefde van Christus dringt ons tot liefdedienst jegens elkaar waarvan de vastgestelde regels een goede weerslag geven;

F.2.2. De kerken hebben in art. 84 K.O. zichzelf verplicht dat zij gehouden zijn de vastgestelde orde na te leven; naleving van de vastgestelde orde bevordert de onderlinge vrede in de gemeente en tussen de kerken omdat willekeur wordt tegengegaan. De kerken wordt niets van bovenaf ("als keurslijf") opgelegd omdat de kerken zelf in goed overleg met elkaar de regels vaststellen om samenleven mogelijk te maken.

F.2.3. Naleving van de vastgestelde orde voorkomt aan de ene kant independentisme en aan de andere kant heerszuchtig optreden van personen en kerkenraden. Selectief naleven van de vastgestelde orde leidt binnen de gemeente en binnen het kerkverband tot onderlinge onenigheid.

F.2.4. Inzake 65 en 67 (invulling van de eredienst) is er een koersbepaling (en toelichting) geformuleerd die zijn weerslag zal hebben op de gebruik van de gehele KO. Er zijn orden van dienst, maar deze gelden beslist niet als draaiboek. Er worden besluiten genomen over de liturgie, maar men zal zich er voor hoeden de plaatselijke kerk iets op te leggen, want elke kerk heeft een eigen verantwoordelijkheid om de eredienst verantwoord in te vullen met o.a. inachtneming van eigentijdse levensvormen, van plaatselijke contexten en van het karakter van de plaatselijke kerk. Ook worden er gezangen geselecteerd die aansluiten bij de wensen die leven in de breedte van de kerk. Hiermee zijn art. 65 en 67 (en – als op deze manier artikelen van de KO uitgelegd worden – in feite de gehele KO) inhoudsloos geworden, omdat het aan de plaatselijke kerk ligt hoe één en ander zal geschieden. Uitzonderingen zijn mogelijk (zie koersbepaling punt 4.), maar de kerkenraad zal zich moeten verantwoorden. Met een beroep op de plaatselijke context, wat vervolgens evenwel verantwoord moet worden, zijn heel wat dingen mogelijk. Ook dingen die niet op generaal-synodaal niveau zijn afgesproken.

F.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, Berkel en Rodenrijs1996, Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. artikel 65 en 67 KO vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

F.4. Gronden

F.4.1. Artikel 1 KO geeft aan waarom het belangrijk is dat de kerken gezamenlijk een kerkorde hebben. Dit op basis van 1 Kor. 14: 40 "laat alles betamelijk en in goede orde geschieden" en Col. 2: 5: "want God is geen God van wanorde, maar van vrede". De regels in de KO zijn gebaseerd op wat de Schrift ons leert over kerkregering en onderlinge omgang, hoewel de meeste niet direct zijn terug te vinden in de Schrift.

F.4.2. Door het laten vervallen van de stricte binding aan de kerkorde zijn de betreffende artikelen in feite inhoudsloos geworden. Door de gekozen benadering staat tegelijk de binding aan de rest van de kerkorde ter discussie.

F.4.3. De besluiten bevorderen niet de goede orde en daarom niet de eenheid in de kerken. Zij leiden eerder tot independentisme, wildgroei en ontbinding van het kerkverband.

G. Verhouding tot Christelijke Gereformeerde Kerken

G.1. Materiaal

Generale Synode Ommen 1993, artikel 64
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 80
Generale Synode Leusden 1999, artikel 82.1
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 125
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 131

G.1.1. ***GS Ommen 1993, artikel 64,***

Besluit:

2. dankbaarheid uit te spreken voor de wijze waarop de Christelijke Gereformeerde Kerken in een aantal concrete gevallen gekozen hebben tegen de dwaling, maar met teleurstelling kennis te nemen van het feit dat zij niet hebben willen ingaan op de concrete klacht die de Gereformeerde Kerken ten aanzien van de behandeling van de opvattingen van prof. dr. B.J. Oosterhoff sedert de Generale Synode van Arnhem 1981 aan de orde gesteld hebben;
3. met teleurstelling kennis te nemen van het feit dat de Christelijke Gereformeerde Kerken nog niet gekomen zijn tot een duidelijke positiekeuze ten opzichte van de Nederlands Gereformeerde Kerken; dankbaar te constateren dat de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken van Apeldoorn 1992 haar deputaten opdracht gaf "bepaalde zaken" met de "commissie voor kontakt en samenwerking" van de Nederlands Gereformeerde Kerken "grondig door te spreken";
4. teleurstelling uit te spreken over het feit dat de Generale Synode van Apeldoorn 1992 wel spreekt van verschillen met betrekking tot de hantering van het belijden omtrent de kerk en de toeëigening van het heil als belemmering op weg naar kerkelijke eenheid, maar deze verschillen niet nauwkeurig omschrijft en onderbouwt; dankbaar te constateren dat deze synode haar deputaten opdracht heeft gegeven "de verschillen duidelijk te formuleren en zich te bezinnen op de vraag hoe ernstig die verschillen zijn, teneinde de volgende synode te dienen met een gefundeerd antwoord op de vraag of en zo ja in hoeverre de besproken zaken het voortgaan op de weg naar verdere eenheid belemmeren";
5. al kan over persoonlijke uitspraken binnen de Gereformeerde Kerken die de Christelijke Gereformeerde Kerken aanleiding geven tot vragen, gesproken worden, er toch in het voetspoor van het slotwoord bij de Dordtse Leerregels bij de Christelijke Gereformeerde Kerken op aan te dringen, dat zij slechts oordelen op grond van de publieke belijdenisgeschriften en de uitspraken van de kerken zelf;
6. opnieuw deputaten te benoemen om het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken voort te zetten;
7. aan deze deputaten de volgende instructie te geven:
a. het gesprek met deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken voort te zetten om wegen en middelen te zoeken die tot kerkelijke eenheid voeren;
b. in dit gesprek aandacht te geven aan de door de Christelijke Gereformeerde Kerken aan de orde gestelde verschillen ten aanzien van de toeëigening van het heil en de hantering van de belijdenis omtrent de kerk;
c. bij de christelijke gereformeerde deputaten erop aan te dringen, dat hun kerken ten aanzien van deze punten tot een duidelijk oordeel komen in hoeverre deze verschillen een belemmering vormen om tot eenheid te komen;
d. met betrekking tot de opdracht die de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken van Apeldoorn 1992 haar deputaten gaf 'bepaalde zaken' met de commissie voor kontakt en samenwerking van de Nederlands Gereformeerde Kerken grondig door te spreken, als de gelegenheid zich voordoet er naar vermogen aan bij te dragen, dat deze gesprekken over en weer leiden tot een Schriftuurlijke positiebepaling; e. met deze deputaten te spreken over wat de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken verenigt en scheidt met betrekking tot het komen tot kerkelijke eenheid op de grondslag van de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenheid;

Gronden:

2. sedert de Generale Synode van Arnhem 1981 is door de Gereformeerde Kerken een welomschreven en onderbouwde klacht ingediend ten aanzien van bepaalde opvattingen van de betrokken hoogleraar; de zaak bleef actueel, omdat betrokkene voortging op de ingeslagen weg blijkens verschillende met name genoemde publikaties (vergelijk Acta GS Arnhem 1981, art. 169); dat de Christelijke Gereformeerde Kerken op deze klachten niet willen ingaan, omdat zij de zaak als afgedaan beschouwen, is te betreuren; dit hoeft echter geen verhindering te zijn om het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken voort te zetten, daar niet is gebleken dat de opvattingen van professor Oosterhoff de opvattingen zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
3. de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken van Apeldoorn 1992 heeft zich niet geconfronteerd met de gronden van het verzoek van de Generale Synode van Leeuwarden 1990. De Christelijke Gereformeerde Kerken zijn geroepen tot een taxatie van de ontwikkelingen op leerstellig en kerkrechtelijk gebied binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken uit kracht van onze gemeenschappelijke belijdenis van de waarheid en vanwege onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid tot bewaring van deze belijdenis; de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Centrum geeft er geen blijk van dit laatste in rekening te brengen en gaat eraan voorbij dat er op plaatselijk niveau reeds een vergaande vorm van samenwerking tussen christelijke gereformeerde en Nederlands gereformeerde kerken bestaat; gelet op deze samenwerking mag een duidelijke positiekeus te meer verwacht worden;
4. door de Gereformeerde Kerken is door de jaren heen, telkens weer, om een concrete en duidelijke formulering en onderbouwing van de zo geheten 'verschillen' gevraagd; het behoort tot dankbaarheid te stemmen dat de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken van Apeldoorn 1992 aan de door haar benoemde deputaten heeft opgedragen zich ervoor in te zetten, dat de eerstvolgende synode van deze kerken ten aanzien van de hier bedoelde onderwerpen -- de toeëigening van het heil en de hantering van het belijden omtrent de kerk -- tot verantwoorde besluitvorming kan komen; met betrekking tot het eerstgenoemde onderwerp aanvaardde de synode van Apeldoorn de nota De "Toeëigening des heils" in de Belijdenisgeschriften;
5. reeds de Nationale Synode van Dordrecht 1618--1619 heeft duidelijk de rechte weg gewezen voor het beoordelen van het geloof van de gereformeerde kerken; het slotwoord bij de Dordtse Leerregels erkent dat 'persoonlijke uitspraken' mogelijk onvoorzichtig of ongenuanceerd zijn; dergelijke uitspraken mogen het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken niet belemmeren;
6. het blijft onze roeping van Christuswege om ons in te spannen voor het bereiken van de eenheid met hen die met ons dezelfde God aanbidden en hetzelfde geloof belijden, ten einde de eenheid van de kerk te onderhouden onder het juk van Jezus Christus (Efeziërs 4:1-6; Johannes 17:20-26; NGB artikel 28; vergelijk ook de Acte van Afscheiding).

G.1.2. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 80***

Besluit 1

b. met instemming kennis te nemen van de verantwoording die zij hebben afgelegd van wat de Gereformeerde Kerken belijden inzake de toeëigening van het heil en inzake de kerk en de wijze waarop zij dat hebben gedaan in de door hen aangedragen nota's (zie de bijlagen IXa, IXb en X);
2. uiting te geven aan eenzelfde vreugde over het verloop van de samensprekingen als verwoord is door de Generale Synode van Zierikzee 1995 van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
3. er dankbaarheid over uit te spreken:
a. dat de Christelijke Gereformeerde Kerken niet langer spreken over ernstige verschillen, die een belemmering vormen op weg naar kerkelijke eenheid;
b. dat de christelijke gereformeerde synode haar deputaten opdraagt in voortgezette besprekingen in te gaan op eventuele bezwaren tegen de verhouding van de Christelijke Gereformeerde Kerken met de Nederlands Gereformeerde Kerken en op situaties en gewoonten in de Christelijke Gereformeerde Kerken;
c. dat de christelijke gereformeerde synode de vragen omtrent de relatie Schrift en confessie en inzake het Akkoord van Kerkelijk Samenleven en het besluit om het diakenambt open te stellen voor de zusters van de gemeente belemmeringen acht op de weg naar kerkelijke eenheid met de Nederlands Gereformeerde Kerken en dat de synode er op aandringt, dat terughoudendheid betracht wordt in het zoeken naar en uitbreiden van de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken;
d. dat de christelijke gereformeerde synode de plaatselijke kerken oproept de zaak van de eenheid ootmoedig aan de Here voor te leggen in de gebeden.

Gronden:

1. deputaten, benoemd door de Generale Synode van Ommen 1993, hebben blijkens hun rapporten en nota's hun opdrachten van de generale synode conform hun instructie naar vermogen uitgevoerd;
2. in de brief van de Generale Synode van Zierikzee d.d.. 7 februari 1996 met als bijlage de besluiten van de synode d.d.. 18 oktober 1995 ten aanzien van de Gereformeerde Kerken wordt vreugde uitgesproken over het feit "dat er bij de samensprekingen tussen uw en onze deputaten opmerkelijke vorderingen op een aantal punten inzake de eenheid tussen de beide kerken werden gemaakt in de afgelopen periode" en dat "dit alles ons moed geeft de besprekingen tussen uw en onze kerken met kracht voort te zetten";
3. a. de christelijke gereformeerde synode te Zierikzee constateerde terecht in de gesprekken met betrekking tot de toeëigening van het heil en het belijden omtrent de kerk toenadering tot en een beter verstaan van elkaar;
b. afgaande op de door de deputaten van de Gereformeerde Kerken geformuleerde visie op deze punten, concludeerde de synode, dat in het licht van de confessie de verschillen minder ernstig zijn dan in het verleden werd gesteld;
c. de synode sprak uit dat deputaten in voortgezette besprekingen behoren in te gaan op eventuele bezwaren die de deputaten van de Gereformeerde Kerken tegen de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken en tegen bepaalde situaties en gewoonten in de Christelijke Gereformeerde Kerken zouden willen inbrengen;
d. de bezwaren die de christelijke gereformeerde synode wil doorspreken met de Nederlands Gereformeerde Kerken vormen een relevante bijdrage aan de door de gereformeerde synode van Ommen gewenste Schriftuurlijke positiebepaling van de Christelijke Gereformeerde Kerken tot de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Besluit 2:

1. deputaten voor het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken op te dragen het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken voort te zetten;
2. te benoemen deputaten de volgende instructie mee te geven:
a. het gesprek voort te zetten om wegen en middelen te zoeken die tot kerkelijke eenheid voeren en het zo mogelijk gezamenlijk bevorderen van plaatselijke samensprekingen met bijzondere aandacht voor de wederzijdse moeiten wat betreft de verhouding plaatselijk en landelijk;
b. in dit gesprek aandacht te geven aan de door de Christelijke Gereformeerde Kerken aan de orde gestelde overgebleven vragen, alsmede aan de vraag hoe datgene waarover overeenstemming bereikt is in beide kerkgemeenschappen in de praktijk gestalte krijgt;
c. uit kracht van de gezamenlijke verantwoordelijkheid tot bewaring van de belijdenis der waarheid met de christelijke gereformeerde deputaten door te spreken over het komen tot een Schriftuurlijke positiebepaling inzake de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken;
d. met christelijke gereformeerde deputaten te spreken over situaties en gewoonten in de Christelijke Gereformeerde Kerken inzake omgang met Schriftgezag, kerkverbandelijk samenleven en vormen van interkerkelijke samenwerking;
e. met de christelijke gereformeerde deputaten de balans op te maken van wat de beidekerkgemeenschappen verenigt en scheidt met betrekking tot het komen tot kerkelijke eenheid op de grondslag van de Heilige Schrift en de drie formulieren van eenheid;
f. zo mogelijk er zich gezamenlijk op te beraden hoe het beleid van beide kerken meer op elkaar afgestemd zou kunnen worden;
GS Berkel en Rodenrijs art. 80, besluit 2vv

Gronden:

1. het blijft onverminderd onze roeping van Christuswege ons gezamenlijk in te zetten voor het bereiken van de eenheid met hen die met ons dezelfde God aanbidden en hetzelfde geloof belijden om de eenheid van de kerk te onderhouden onder het juk van Jezus Christus (Ef. 4:16 en Joh. 17:20-26);
2. de in besluit 2.2.a genoemde bijzondere aandacht is noodzakelijk vanwege het feit dat het zoeken van eenheid tussen plaatselijke kerken het hele kerkverband raakt;
3. ad 2.2.f: een gezamenlijke bezinning en opstelling van beide kerken in zaken als opleiding tot de dienst van het Woord, liturgie en eenheid in kerkelijk handelen ten aanzien van bijv. echtscheiding en tweede huwelijk komen niet alleen het gezag van kerkelijke regelgeving ten goede, maar bevorderen ook de kerkelijke herkenning.

G.1.5. ***GS Leusden 1999, artikel 82.1***

Besluit 1:

dankbaar voor de groeiende overeenstemming met de Christelijke Gereformeerde Kerken de weg naar kerkelijke eenheid te vervolgen.

Gronden:

1. op de weg tot kerkelijke eenheid is een nieuwe mijlpaal gepasseerd met het besluit van de Christelijke Gereformeerde Kerken in haar Generale Synode van Haarlem-Noord 1998. De synode

a. heeft de door wederzijdse deputaten bereikte overeenstemming inzake de toe-eigening des heils, de visie op het tweeërlei kind van God zijn, de verhouding Woord en Geest en de gemeentebeschouwing met instemming en blijdschap begroet;
b. deelt de zorg van onze kerken over bepaalde situaties en gewoonten in eigen kerkelijk samenleven; ze wil daarop aanspreekbaar zijn en met grote voorzichtigheid werken aan veranderingen;
c. acht de vragen over het functioneren van het Schriftgezag van dermate groot belang dat ze in het verdere gesprek aan de orde dienen te komen;
d. heeft vastgesteld dat het niet gelukt is in samensprekingen de verschillen met de Nederlands Gereformeerde Kerken weg te nemen en de belemmeringen op weg naar eenheid op te heffen. Op grond daarvan heeft de synode het pijnlijke besluit moeten nemen om de samensprekingen met de Nederlands Gereformeerde Kerken in het kader van zoeken naar kerkelijke eenheid voorlopig te beëindigen. Van die principiële positiebepaling mogen we dankbaar kennis nemen, temeer omdat daar van onze kant al langer om werd gevraagd;
e. sprak uit dat aandacht gegeven moet worden aan de vraag hoe datgene waarover overeenstemming is bereikt in de beide kerkgemeenschappen gestalte krijgt;
f. wil meedenken over de vraag of het aanbeveling verdient met ons kerkverband tot een federatie te komen en zo ja op welke wijze deze federatie vorm zou kunnen krijgen;
2. op basis van de gevonden overeenstemming kunnen vervolgstappen gezet worden in het zoeken naar kerkelijke eenheid;
3. bij het vervolg dienen van onze kant in ieder geval de volgende zaken goede aandacht te krijgen:
a. het kerkelijk omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken;
b. situaties en gewoonten in het kerkelijk leven van de Christelijke Gereformeerde Kerken die reden tot zorg geven, maar die zij wel met grote voorzichtigheid hopen te kunnen veranderen;
c. verschil in medewerking van onze eigen kerken bij het zoeken naar plaatselijke vereniging, waarbij naast bereidheid ook enerzijds overbezorgdheid en onzekerheid en anderzijds haast en onzorgvuldigheid een rol kunnen spelen;
d. het meedenken over de wenselijkheid en zo mogelijk het ontwikkelen van een eerste vormgeving van een federatie als tussenstadium onderweg naar vereniging;
4. de gesprekspunten die de Christelijke Gereformeerde Kerken aangeven, vragen van onze kerken
a. er aan mee te werken dat de bereikte overeenstemming ook praktisch gestalte krijgt;
b. plaatselijk deel te nemen aan het proces van vereniging binnen het kader van de aanvaarde regels voor samensprekingen en met behulp van de handreikingen;
c. met voorzichtigheid en geduld om te gaan met alle moeiten en strubbelingen die het voortgaand proces oplevert.
Besluit 2:
deputaten Kerkelijke Eenheid op te dragen om het gesprek met de Christelijke Gereformeerde Kerken voort te zetten om:
a. wegen en middelen te zoeken die tot kerkelijke eenheid voeren en gezamenlijk plaatselijke samensprekingen bevorderen met aandacht voor de verhouding kerkverband-plaatselijke kerk;
b. gezamenlijk in beide kerkverbanden te bevorderen dat de bereikte overeenstemming ten aanzien van de toe-eigening des heils, de prediking en de beschouwing van de gemeente in de praktijk gestalte krijgt;
c. aandacht te geven aan de verandering van situaties en gewoonten en het kerkelijk omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken;
d. een antwoord te vinden op de vraag of een landelijke federatie aanbeveling verdient en zo ja, op welke wijze een federatie vorm kan krijgen;
e. bijzondere aandacht te geven aan de problematiek van de relaties die er in plaatselijke kerken zijn met een plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk;
f. zich er gezamenlijk op te beraden hoe het binnenlands en buitenlands beleid van beide kerken meer op elkaar afgestemd kunnen worden en zo nodig daarbij de desbetreffende deputaatschappen te betrekken.
Gronden:
1. de Generale Synode te Haarlem-Noord 1998 sprak uit dat haar deputaten met de deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) verder dienen te spreken over hoe de bereikte overeenstemming praktisch gestalte krijgt en hoe daaraan gestalte kan worden gegeven;
2. gezamenlijk beraad is gewenst over de vraag hoe beide kerkgemeenschappen dichter naar elkaar toe kunnen groeien en hoe het beste gestalte gegeven kan worden aan meer eenheid, plaatselijk, regionaal en landelijk. Vanaf 1946 hebben onze kerken steeds de weg van contact gezocht om na te gaan, “wat ons vereenigt en wat ons nog verdeelt, en gezamenlijk middelen te beramen, die onder den zegen des Heeren kunnen leiden tot kerkelijk samenleven” (Acta GS Groningen 1946, art. 88);
3. op allerlei gebied in binnen- en buitenland blijkt dat parallelle werkzaamheden in opdracht van de wederzijdse synoden meer op elkaar afgestemd (kunnen) worden;
4. ook de Christelijke Gereformeerde Kerken zien zich genoodzaakt om zich te bezinnen op plaatselijk ontstane situaties inzake de Nederlands Gereformeerde Kerken. Datzelfde geldt ook voor ons.

G.1.8. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 125,***

Materiaal:
4. brief d.d. 22 januari 2002 van de Gereformeerde Kerk te Ten Boer, waarin gevraagd wordt
a. door te spreken over perforatie van kerkgrenzen;
b. overeenstemming te bereiken over het Schriftgezag voordat er verder wordt samengesproken;
Besluit 1:
dankbaar voor de groeiende toenadering van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken tot elkaar de weg naar kerkelijke eenheid te vervolgen.
Grond:
op basis van de groeiende toenadering kunnen vervolgstappen gezet worden in het zoeken naar kerkelijke eenheid.
Besluit 2:
1. uit te spreken dat de vraag die besloten ligt in de opdracht van de generale synodes van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken, om na te gaan of een federatie aanbeveling verdient en zo ja, hoe deze vorm zou kunnen krijgen, op grond van het rapport van deputaten inzake het federatief groeimodel met ja kan worden beantwoord;
2. niet te voldoen aan het verzoek als gesteld in materiaal 4.b.
Gronden:
1a. de overeenstemming in de leer die voorgaande generale synodes van beide kerkverbanden over en weer hebben uitgesproken, dient een vervolg te krijgen ten aanzien van de dienst en de tucht en het kerkelijk en kerkverbandelijk leven;

1b. uit de Heilige Schrift en uit de confessie is hier te noemen: Psalm 133:1 en 3b; Johannes 17:20-23; Efeziërs 4:1-6; Openbaring 1:13; HC zondag 21 antw. 54; NGB art. 27-32;
2. ten aanzien van het Schriftgezag is reeds principiële en confessionele overeenstemming geconstateerd.
Besluit 3:
uit te spreken dat het door gezamenlijke deputaten ontworpen federatieve groeimodel uitgevoerd wordt op een voor beide kerken geschikt tijdstip. Tot dat federatieve groeimodel behoren de volgende elementen:
a. dat in principe voor alle plaatselijke kerken de mogelijkheid openligt voor kanselruil met de plaatselijke kerken uit het andere kerkverband dat deel neemt aan het federatieve groeimodel;
b. dat eveneens in principe de mogelijkheid geopend is elkaars ongecensureerde belijdende leden tot de viering van het Heilig Avondmaal toe te laten;
c. dat de plaatselijke kerken over en weer elkaars tuchtoefening erkennen en geen leden van elkaar accepteren zonder wederzijds goedvinden;
d. dat de plaatselijke kerken van beide kerkverbanden over en weer, voorzover dit nog niet gebeurt of gebeurd is, worden opgewekt om met elkaar in contact te treden met het doel activiteiten te ontplooien om naar elkaar toe te groeien, waarbij het zoeken naar en het beleven van de geestelijke eenheid voorop dient te gaan.
Besluit 4:
deputaten met het oog op de uitvoering van het federatieve groeimodel op te dragen – op een nader te bepalen tijdstip – samen met de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken studie te maken van de volgende zaken en – zo mogelijk – de volgende synode te dienen met voorstellen daarover:
a. de regelingen voor samenspreking, met speciale aandacht voor de taak van de classis in dezen;
b. de tekst van de belijdenisgeschriften in het algemeen en van art. 9 en 36 NGB in het bijzonder; inzake kerkrecht en kerkorde; inzake liturgie, waarbij te denken is aan de vrijheid daarin, het gebruik van verschillende bijbelvertalingen, psalmen en gezangen, aangepaste kerkdiensten e.d.; inzake de vragen die zich voordoen rondom samenwerkingsgemeenten en de positie van de Nederlands Gereformeerde Kerken;
c. deputaten verder op te dragen:
1. gezamenlijk aandacht te geven aan de veranderingen van situaties en gewoonten in beide kerken en het kerkelijk omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken;
2. gezamenlijk aandacht te geven aan de problematiek van de relaties die er in plaatselijke kerken zijn met een plaatselijke Nederlands Gereformeerde kerk;
3. gezamenlijk regionale en/of landelijke conferenties van ambtsdragers te (doen) organiseren;
4. gezamenlijk overlegsamenkomsten van kerken die toestemming hebben tot kanselruil of om die toestemming gevraagd hebben, te (doen) organiseren;
5. gezamenlijk verder door te denken over uitbreiding van gezamenlijke activiteiten en daarover gezamenlijk te rapporteren aan de volgende generale synode van beide kerken;
6. indien nodig naar het oordeel van deputaten gezamenlijk publicaties te doen verschijnen met betrekking tot kerkelijke eenheid;
7. gezamenlijk plaatselijke processen van eenwording te begeleiden en aan de volgende generale synode concrete voorstellen te doen over plaatselijke kerkelijke eenheid;
8. gezamenlijk aandacht te schenken aan perforatie van kerkgrenzen.

G.1.9 ***Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 131***

Materiaal:
1. rapport van deputaten voor kerkelijke eenheid;
2. brieven van br. Van Gurp te Dalfsen d.d. 3 januari 2002; br. en zr. De Jong te Drachten d.d. 2 februari 2002; br. Mooibroek te IJsselmuiden d.d. 1 maart 2002; br. Roorda te Rozenburg d.d. 5 maart 2002; br. Van der Molen te Amersfoort d.d. 5 maart 2002; br. De Marie te Berkel en Rodenrijs d.d. 5 maart 2002; br. Heeringa e.a. te Hoogkerk d.d. 12 maart 2002.
In deze brieven wordt kritiek geuit op de door de synode van Berkel en Rodenrijs vastgestelde en door de synode van Leusden gehandhaafde regels voor samenspreking. Met name op de regel dat plaatselijke kerken kunnen besluiten tot kanselruil en gecombineerde kerkdiensten en gezamenlijke avondmaalsvieringen, indien het kerken betreft waarmee landelijk wordt samengesproken en waarvan de landelijke vergaderingen wederzijds hebben uitgesproken dat ze staan of willen staan op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenisgeschriften.
Appellanten geven aan dat deze regel toegepast wordt op de Christelijke Gereformeerde kerken. Zij menen dat deze regel niet van toepassing is op de Christelijke Gereformeerde Kerken
a. vanwege toelating van Schriftkritiek door die kerken (B. Loonstra);
b. vanwege de perforatie van kerkgrenzen in die kerken.
Een aantal appellanten geeft ook aan dat kanselruil, gezamenlijke kerkdiensten en avondmaalsvieringen wederzijdse ambtserkenning inhouden, terwijl ambtserkenning pas mogelijk is na officiële vereniging. Zij voeren daarvoor de besluiten van de synodes van Middelburg 1869 en die van Leeuwarden 1891 aan. Die synodes bepaalden dat de voorwaarden voor vereniging van twee kerkverbanden zijn: wederzijdse erkenning van leraars en gemeenten (1869) en het over en weer aanvaarden van elkaars lidmaten, kandidaten, ambten, attesten en tucht (1891).
Appellanten verzoeken te synode genoemde regel weg te nemen en/of te herformuleren.
Besluit:
aan de verzoeken niet te voldoen.
Gronden:
1. van de Christelijke Gereformeerde Kerken hebben de Gereformeerde Kerken uitgesproken dat zij met hen staan op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis; er zijn geen aanwijzingen dat in de Christelijke Gereformeerde Kerken Schriftkritiek wordt toegelaten; over de wijze van kerkelijk omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken, zullen deputaten Kerkelijke Eenheid in de komende periode verder doorspreken met de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overeenkomstig de door deze synode gegeven instructie;
2. de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken te Leeuwarden (2001) heeft uitgesproken van oordeel te zijn dat 'met inachtneming van de noodzakelijke voorzichtigheid gepoogd moet worden verandering te brengen in het omgaan met de perforatie van kerkgrenzen met name waar het gaat om benoeming van ambtsdragers'; dit oordeel geeft aan dat de Christelijke Gereformeerde Kerken dit probleem onderkennen en eraan werken;
3. de Acta van de synodes van 1869 en 1891 geven alleen aan wat de onvermijdelijke consequenties zijn van een vereniging van twee kerken; er wordt geen uitspraak gedaan over het traject naar een vereniging toe. Maar om tot een vereniging te komen moet er ook van tevoren uiteraard reeds sprake zijn van wederzijdse ambtserkenning.

G.2. Overwegingen

G.2.1. De Schrift is duidelijk waar het gaat om het aanwijzen en afwijzen van dwaling, en hoe de HERE wil hoe wij met hen die volharden in dwaling, moeten omgaan in Christus' kerk. Gehoorzaamheid op dit punt staat niet op gespannen voet met ware broederliefde. (Ex. 23:2 ;2 Petr. 2:1 ; Matt. 18:15-17; 2 Kor. 13:2 ; Rom. 16:17; 1 Cor. 5:4-13; 2 Thess. 3:6; 2 Thess. 3:14;1 Tim. 5: 20-22; 2 Tim. 3:5 ; 2 Joh. 1:10)

G.2.2. Nadat op synoden van de Gereformeerde Kerken reeds vanaf 1946 steeds de eenheid met de Christelijke Gereformeerde Kerken is gezocht, heeft GS Arnhem 1981 Schriftkritische geluiden van voorgangers van deze kerken breed afgewezen. Tot aan de GS Ommen 1993 hebben de kerken vervolgens steeds opgeroepen om de Schriftkritiek niet te tolereren, maar uit te bannen en kiezen voor de waarheid tegen de dwaling. GS Ommen spreekt wel haar teleurstelling uit over het feit dat de CGK niet heeft willen ingaan op de concrete klacht die de Gereformeerde Kerken ten aanzien van de behandeling van de opvattingen van prof. dr. B.J. Oosterhoff en prof. dr. J.P. Versteeg sedert de Generale Synode van Arnhem 1981 aan de orde gesteld hebben. Tegen beide hoogleraren zijn door de Christelijke Gereformeerde Kerken nooit kerkelijke maatregelen genomen.

G.2.3. Sinds 1994 heeft ook dr. B. Loonstra een aantal boeken gepubliceerd welke ook het schriftgezag raken, dit zijn de *Geloofwaardigheid van de Bijbel (1994), de Bijbel rechtdoen 1999* en *Zo goed en zo kwaad (2000)* Om de Bijbel 'geloofwaardig' en dus acceptabel te maken voor de postmoderne mens moet ze niet meer in alle opzichten letterlijk worden genomen. Waar cultuurverschillen, wetenschappelijke inzichten en 'geconstateerde' tegenstrijdigheden in de Schrift het verstaan van bijbelteksten in de weg staan, dienen deze overdrachtelijk, figuurlijk, symbolisch te worden opgevat. Niet alle bijbelse boodschap hoeft te worden beschouwd als geldig voor onze tijd, zie bv. de rol van de vrouw in de brieven van Paulus. Het is aan de gemeente van nu om een eigentijdse vertaalslag te maken van Gods geboden: is het zinvol en is er een voor haar aantoonbare relatie met 'de liefde'? Hierbij is dus sprake van verregaande aanpassing van Gods Woord aan de belevings- en ervaringswereld van de mens. Het gezag van de Schrift is door deze Schriftkritische beschouwingen van Dr. Loonstra verregaand ondermijnd.

G.2.4. Op 22 mei 1997 te Bunschoten bespraken DKE van de Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken een nota over punten waar Loonstra's publicatie de belijdenis raakt (rapport deputaten Kerkelijke Eenheid, Leusden 1999):
"De christelijke gereformeerde deputaten kunnen zich in deze nota vinden", maar willen een persoonlijke benadering om polarisatie te voorkomen.
"Van gereformeerde zijde wordt erop gewezen, dat een artikel of boek een publieke zaak is. Een kwaad moet in het begin al weerstaan worden. Er moet zorg zijn voor de schapen van de kudde. Van betekenis is ook het gewicht van de zaak: het gaat niet om accenten, maar om de belijdenis zelf. Het is zaak het gezag van de Heilige Schrift zorgvuldig te erkennen."

G.2.5. De GS Zuidhorn 2002/2003 spreekt evenwel uit dat er bij de CGK "geen aanwijzingen zijn dat Schriftkritische geluiden worden toegelaten", maar wel moeten deputaten over de wijze van kerkelijk omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken de komende tijd doorspreken.

G.2.6. Het besluit dat plaatselijkse kerken gerechtigd zijn tot kanselruil, gecombineerde kerkdiensten en gezamenlijke avondmaalsvieringen, voordat er landelijk kerkelijke eenheid is, staat een goede wederzijdse verantwoordelijkheid voor het kerkverband in de weg. Het vertroebelt het zuivere denken over de roeping tot eenheid in de waarheid. Ook komt men daarmee op gespannen voet komt te staan met de kerkorde en de belijdenis aangaande de kerk.

G.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de verhouding met de Christelijke Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

G.4. Gronden

G.4.1. De Christelijke Gereformeerde Kerken hebben nimmer publiek de dwaalleer van de schriftkritiek, zoals door prof. dr. B.J. Oosterhoff en prof. dr. J.P. Versteeg uitgedragen en verdedigd, afgewezen.
Zij hebben daarmee de oproep van de GS Arnhem 1981 te kiezen vóór de waarheid en tégen de dwaling nimmer metterdaad aanvaard.

G.4.2. De GS Ommen 1993 geeft aan dat er, in het voetspoor van het slotwoord bij de Dordtse Leerregels, geoordeeld moet worden op grond van de publieke belijdenisgeschriften en de uitspraken van de kerken zelf. Maar dit is geen excuus voor een kerkverband om de Schriftkritiek te laten doorgaan (Matt. 7:6; Hand. 5:17, 15:5; Titus 3:10; 1 Kor. 11:9, 2 Joh. 1:10; art. 7 NGB).

G.4.3. De GS Berkel en Rodenrijs 1996 en Leusden 1999, spreken hun dankbaarheid uit over de groeiende toenadering, zonder dat er wordt aangetoond dat de Schriftkritische geluiden c.q. opvattingen inmiddels zijn
bestreden. Hiermee hebben deze synoden nagelaten de Christelijke Gereformeerde Kerken voor te houden wat de Schrift hierover leert.

G.4.4. Ondanks dat de Schriftkritiek door mocht gaan, waarmee de tucht niet op de rechte manier is gehanteerd (wat in strijd is met NGB art. 29), is er steeds verdere toenadering gekomen tussen de GKv en de CGK. Met deze besluiten is elk kerklid en iedere kerk verantwoordelijk geworden voor de Schriftkritiek die is getolereerd binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken.

G.4.5. De kerkgrens-perforatie, welke bij de Christelijke Gereformeerde Kerken wordt getolereerd, is in strijd met de gehoorzaamheid die gevraagd wordt om gevolg te geven aan de roepstem van Christus namens Zijn dienaren, om de gemeenschap der heiligen plaatselijk gestalte te geven (art. 28 NGB). Hier is de ware eenheid van de kerk in geding en ook het gezag van Christus als Heer van de Kerk.

G.4.6. Ook de verhouding met de NGK, die dwaalleer toelaten, is in strijd met Gods Woord en de belijdenis van de kerk (art. 29 NGB)

G.4.7. Plaatselijke eenheid zonder landelijke eenheid leidt tot conflict met de kerkorde en met de belijdenis aangaande de kerk (art. 29, 31).

H Verhouding Nederlands Gereformeerde Kerken

H.1. Materiaal

Generale Synode Ommen 1993, artikel 66
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 82
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 84
Generale Synode Leusden 1999, artikel 84.1
Generale Synode Leusden 1999, artikel 84.2
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 126
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 132

H.1.1. ***GS Ommen 1993, artikel 66,***

Besluit 5:
deputaten op te dragen
1. te onderzoeken of er mogelijkheden zijn contact te leggen met de Nederlands Gereformeerde Kerken, en zo ja op welke manier;

H.1.2 ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 82,***

Besluit 2:
a. met droefheid en grote teleurstelling uit te spreken dat het door deputaten in opdracht van de Generale Synode van Ommen 1993 verrichte onderzoek geen perspectief heeft geopend om op dit moment aan deputaten de opdracht te geven over te gaan tot samensprekingen op landelijk niveau met de Nederlands Gereformeerde Kerken;
b. aan de binnengekomen verzoeken om te besluiten tot samensprekingen op landelijk niveau of tot voortzetting van de verkennende contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken niet te voldoen.
Gronden:
1. op grond van het verslag van een zestal gesprekken van deputaten kerkelijke eenheid met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken (zie bijlage XIa) alsmede op grond van de besluiten van de Landelijke Vergadering 1994/95 van de Nederlands Gereformeerde Kerken over het Akkoord van Kerkelijk Samenleven

en het ondertekeningsformulier (zoals weergegeven in het aanvullend rapport van deputaten; zie bijlage XIb) moet geconstateerd worden:
a. binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken bestaat een te grote vrijheid in het omgaan met de belijdenis en tolerantie van afwijking van de belijdenis;
b. de afspraken binnen het kerkverband van de Nederlands Gereformeerde Kerken geven zoveel ruimte, dat een onbekrompen en ondubbelzinnige binding aan de leer onvoldoende wordt gewaarborgd;
c. de Nederlands Gereformeerde Kerken hebben weliswaar in 1995 een nieuw ondertekeningsformulier voor predikanten vastgesteld, maar de artikelen 2 en 3 van de preambule van het Akkoord van Kerkelijk Samenleven en het feit, dat dit formulier niet als bindend is aanvaard, verhinderen een effectieve hantering van dit formulier;
d. in deze besluitvorming van de Landelijke Vergadering 1995 en in de stellingname van haar Commissie voor Contact en Samenspreking hebben de Nederlands Gereformeerde Kerken duidelijk laten blijken dat zij de door de Gereformeerde Kerken gekozen en door de eeuwen heen uitdrukkelijk gehandhaafde wijze van omgaan met de binding aan de gereformeerde leer welbewust afwijzen en voor een andere koers kiezen;
e. zolang de Nederlands Gereformeerde Kerken vasthouden aan de huidige ruimte in de leer en het toezicht daarop, is een verdere verkenning niet zinvol; het verrichte onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat het momenteel niet mogelijk is op een verantwoorde manier met de Nederlands Gereformeerde Kerken tot eenheid te komen in gebondenheid aan de leer van de belijdenis naar de regels van een gereformeerde kerkorde;
2. a. in de gesprekken van deputaten kerkelijke eenheid met de Commissie voor Contact en Samenspreking is elk onderwerp dat in het kader van de aan deputaten verleende opdracht aan de orde behoorde te komen, voldoende doorgesproken om deze synode tot verantwoorde besluitvorming te kunnen adviseren;
b. ten onrechte wordt door een aantal kerkeraden gesteld dat het besluit om nu niet over te gaan tot landelijke samensprekingen een rem betekent op plaatselijke samensprekingen; een helder signaal over wat landelijke samensprekingen verhindert, vormt als zodanig juist een stimulans om ook plaatselijk samensprekingen te willen voeren die gericht zijn op eenheid in gebondenheid aan de leer van de belijdenis naar de regels van een gereformeerde kerkorde;
Besluit 3:
aan de eerstkomende Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken antwoord te geven op het schrijven van de Landelijke Vergadering van 1995 en tegelijk bekend te maken wat over de mogelijkheid van samensprekingen besloten is door middel van een brief waarin duidelijk verwoord wordt:
a. dat ons hart naar hen uitgaat vanwege onze verbondenheid aan en liefde voor het evangelie van onze Here Jezus Christus en dat we graag mogelijkheden zoeken en gebruiken om met hen tot verantwoorde samensprekingen te komen die kerkelijke eenheid beogen;
b. dat de huidige vrijheid voor en tolerantie van afwijking van de gereformeerde belijdenis die door hun Commissie voor Contact en Samenspreking nadrukkelijk geclaimd zijn en door de besluiten van de Landelijke Vergadering in 1995 opnieuw bevestigd, een verhindering vormen om op landelijk niveau tot zulke samensprekingen te kunnen komen;
c. dat wij graag van de Landelijke Vergadering zouden vernemen wat haar oordeel is over wat wederzijds door onze deputaten kerkelijke eenheid en hun Commissie voor Contact en Samenspreking is besproken en geconstateerd, vooral ten aanzien van de punten die door ons als een verhindering voor samensprekingen worden beoordeeld;
d. dat ons gebed aan de Here en ons dringend appèl op hen is dat zij deze verhindering zullen wegnemen, omdat deze naar ons oordeel de verdeeldheid van Gods kinderen bestendigt.
Besluit 4:
aan deputaten kerkelijke eenheid opdracht te geven:
a. de Commissie voor Contact en Samenspreking aan te bieden mondelinge toelichting te geven op de besluiten en de brief van deze synode;
b. de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken voort te zetten zodra deze zich bereid verklaard hebben om een weg in te slaan waarlangs de in besluit 2 en besluit 3 bedoelde verhindering kan worden weggenomen;
Gronden:
1. de Gereformeerde Kerken dienen naar de Nederlands Gereformeerde Kerken toe eventuele onduidelijkheden en/of misverstanden zo veel mogelijk weg te nemen;
2. voor voortgaande contacten in het kader van het zoeken van kerkelijke eenheid is de bereidheid tot binding aan de leer van de Schriften, samengevat in de gereformeerde belijdenis en tot een samenleven naar de regels van een gereformeerde kerkorde, een essentiële voorwaarde.

H.1.3. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 84***

Revisieverzoek m.b.t. besluiten Generale Synode Amersfoort-West 1967
Besluit:
het revisieverzoek niet ontvankelijk te verklaren.
Grond:
het betreft hier een verzoek om een nieuwe uitspraak over een zaak die al eerder afgehandeld is en die dus naar art. 30 KO aan de orde dient te worden gesteld in de weg van voorbereiding door de mindere vergadering.

H.1.4. ***GS Leusden 1999, artikel 84.1***

Besluit 1*:*
niet tot revisie over te gaan van het besluit van de Generale Synode te Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 82.2, inzake de relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken.
Gronden:
1. deputaten voor Kerkelijke Eenheid, benoemd door de GS Ommen 1993 hebben nauwkeurig verslag gedaan van de interpretatie en uitvoering van hun opdracht. Daarbij is de GS Berkel en Rodenrijs 1996 ook akkoord gegaan met de interpretatie van de opdracht door deputaten. De weergave van de gesprekken van de commissie van de Nederlands Gereformeerde Kerken is door die commissie ook in orde bevonden. Ter synode lag een juist beeld van de verkennende contacten;
2. de GS Berkel en Rodenrijs1996 geeft in de gronden onder besluit 2 blijk van een duidelijke afweging van het rapport van deputaten en het aangedragen materiaal vanuit de kerken. De synode zag op dat moment geen perspectief voor een zinvol vervolg van verkennende contacten “zolang de Nederlands Gereformeerde Kerken vasthouden aan de huidige ruimte in de leer en het toezicht daarop”. Naar het oordeel van onze Gereformeerde Kerken biedt het Akkoord van

Kerkelijk Samenleven te weinig waarborg voor een kerkelijk leven in gebondenheid aan Schrift en belijdenis;
3. de GS Berkel en Rodenrijs 1996 besloot in een brief aan de eerstvolgende Landelijke Vergadering haar standpunt kenbaar te maken, te vragen naar haar oordeel over "de punten die door ons als een verhindering voor samensprekingen worden beoordeeld" en een appèl over te brengen om deze verhindering weg te nemen. Met dat appèl bedoelde de synode de plaatselijke samensprekingen te ondersteunen. Of en hoe er mogelijkheden zijn tot verdere contacten hangt dus af van de reactie van de Nederlands Gereformeerde Kerken op de brief van de GS van Berkel en Rodenrijs 1996. Deze reacties zijn na de synode bekend geworden en vormen geen reden haar besluiten te herzien.
Besluit 2*:*
met verdriet en teleurstelling uit te spreken dat de aangewezen verhinderingen door de Landelijke Vergadering Doorn 1998 niet zijn weggenomen en dat daardoor geen basis is gelegd voor samensprekingen met de Nederlands Gereformeerde Kerken op landelijk niveau, die gericht kunnen zijn op kerkelijke eenwording.
Gronden:
1. de GS Berkel en Rodenrijs 1996 heeft met haar besluit over datgene, wat landelijke samensprekingen verhindert, een helder signaal afgegeven. De Landelijke Vergadering Doorn 1998 heeft echter niet gereageerd door aan de bezwaren vanuit de Gereformeerde Kerken tegemoet te komen, en zoals later bleek, ook niet aan die van de Christelijke Gereformeerde Kerken, met een duidelijker binding aan de confessie;
2. omdat de Landelijke Vergadering Doorn 1998 in haar overwegingen en uitspraken niet op zo'n wijze is ingegaan op de zaken die de GS Berkel en Rodenrijs 1996 heeft aangedragen, dat bestaande belemmeringen werden weggenomen, kunnen wij niet anders concluderen dan dat er binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken nog steeds een te grote vrijheid bestaat in het omgaan met de leer van de Schriften zoals de belijdenis die omschrijft. Daarom gelden nog steeds de gronden die de GS van Berkel en Rodenrijs 1996 formuleerde voor haar besluit zoals omschreven in Acta art. 82, besluit 2.

H.1.5. *GS Leusden 1999, artikel 84.2,*

Besluit 3*:*
1. deputaten op te dragen de vertegenwoordiging van de Nederlands Gereformeerde Kerken uit te nodigen voor een ontmoeting, waarin ruimte is:
a. voor de Nederlands Gereformeerde Kerken om de besluiten en de brief van de Landelijke Vergadering Doorn 1998 toe te lichten en desgewenst uitleg te vragen over de besluiten van de GS Leusden 1999;
b. voor de deputaten Kerkelijke Eenheid om de besluiten van de GS Leusden 1999 toe te lichten en opheldering te vragen over de besluiten en de brief van de Landelijke Vergadering Doorn 1998;
Gronden:
1. het uitblijven van de gewenste reactie van de Landelijke Vergadering Doorn 1998 door aan de bezwaren van de Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken tegemoet te komen is teleurstellend. Omdat ons hart naar hen uitgaat, delen wij het verdriet zoals de deputaten dat verwoorden, maar willen daarom juist nauwkeurig weten wat de Nederlands Gereformeerde Kerken beweegt en waarom zij niet op de concrete vragen van GS Berkel en Rodenrijs 1996 zijn ingegaan;
2. de Landelijke Vergadering Doorn 1998 heeft uitgesproken dat ze op de basis van haar belijden van de waarheid van de Heilige Schrift, zoals in de drie formulieren van eenheid is uitgedrukt, aanspreekbaar is. In haar schrijven heeft ze bevestigd dat de Nederlands Gereformeerde Kerken op basis van Gods Woord naar de gereformeerde belijdenis kerk van Christus wil zijn. Ook wil ze zichtbare en tastbare eenheid met de Gereformeerde Kerken zoeken. De Landelijke Vergadering stelt in haar begeleidend schrijven dat het in de verkennende contacten niet gelukt is om door de wederzijdse karikaturen heen te breken. Conclusies door onze deputaten getrokken acht ze voorbarig. En ze doet een klemmend beroep op onze kerken om onbevangen te proeven welke contacten wel en welke niet mogelijk zijn. De Landelijke Vergadering Doorn 1998 belooft van haar kant hetzelfde te zullen proberen. Die dringende uitnodiging kunnen de Gereformeerde Kerken aanvaarden in die zin dat zij met hen spreken over wat zij verstaan onder hun oprechte en onbekrompen binding aan de leer van de Schrift en de gereformeerde belijdenis;
3. de vertegenwoordiging van de Gereformeerde Kerken op de Landelijke vergadering Doorn 1998 heeft zich namens de kerken opgesteld met een beschaamd gelaat. Het gescheiden optrekken waarover wij als kerken ons schamen geeft reden om ons in te zetten om die breuk te helen, waarbij ons een houding van ootmoed jegens God past, omdat we ons verbonden weten met de zondeschuld van heel Gods volk;
4. door verschillende plaatselijke kerken, die positieve samensprekingen voeren met Nederlands Gereformeerde Kerken, is gevraagd om de landelijke contacten opnieuw de vorm van gesprekken te geven. Om onderling vervreemding in de kerken te voorkomen is het wijs als de synode duidelijk laat weten dat zij van haar kant naar voren zal brengen dat het van belang voor een gezond kerkelijk leven is om vast te houden aan het fundament van Schrift en belijdenis;
5. uit de besluiten van de Landelijke Vergadering Doorn 1998 blijkt dat de Nederlands Gereformeerde Kerken blijven vasthouden aan hun Akkoord voor Kerkelijk Samenleven. Dat akkoord biedt minder waarborgen dan wij voor een gezond gereformeerd kerkelijk leven noodzakelijk achten. Toch menen de Nederlands Gereformeerde Kerken dat ze elkaar onderling voldoende kunnen aanspreken op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis. Van onze kant blijft dan de vraag hoe ze dat bedoelen en op welke manier daar invulling aan gegeven wordt;
6. de Christelijke Gereformeerde Kerken hebben in hun Generale Synode van Haarlem-Noord 1998 weliswaar besloten om samensprekingen in het kader van kerkelijke eenheid voorlopig te beëindigen, maar waren tegelijk van oordeel dat het van belang is om op landelijk niveau contact te blijven onderhouden, "mede gelet op de nood van het huidige gesecularisseerde levensklimaat en de zorgwekkende theologische en kerkelijke situatie èn de verantwoordelijkheid die we als kerken van gereformeerd belijden juist in het licht daarvan voor elkaar hebben". Het aanvaarden van de uitnodiging van de Landelijke Vergadering Doorn 1998 door ruimte te geven tot gesprek, waarin op basis van Schrift en belijdenis aan de Nederlands Gereformeerde Kerken om opheldering wordt gevraagd over de spanning die wij ervaren tussen wat zij schrijven over de onbekrompen handhaving van de leer van de Schrift en de
belijdenis en de door hen geformuleerde grondslag voor kerkelijk samenleven, is niet strijdig met het beleid van de Christelijke Gereformeerde Kerken maar zoekt daarbij juist aansluiting. Nu de Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken elkaar hebben gevonden als kerken op de grondslag van de Heilige Schrift, gereformeerde belijdenis en kerkorde, en dezelfde moeite hebben met de opstelling van de Nederlands Gereformeerde Kerken, kunnen zij elkaar helpen in de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

H.1.6. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 126,***

Besluit 1:
met dankbaarheid uit te spreken dat de ontmoeting tussen deputaten en de Commissie voor Contact en Samenspreking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken, waartoe de Generale Synode Leusden 1999 opdracht gaf, een zinvol gesprek heeft opgeleverd over de vraag hoe de Nederlands Gereformeerde kerken het bedoelen, wanneer ze zeggen dat ze elkaar onderling voldoende kunnen aanspreken op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis, en op welke manier daaraan invulling gegeven wordt.
Gronden:
1. de Generale Synode Leusden 1999 gaf deputaten de opdracht de vertegenwoordiging van de Nederlands Gereformeerde Kerken uit te nodigen voor een ontmoeting, waarin ruimte zou zijn om wederzijds de besluiten en de brieven van respectievelijk de Generale Synode Leusden 1999 en de Landelijke Vergadering Doorn 1998 toe te lichten. Eén van de gronden voor dat besluit was: "Van onze kant blijft dan de vraag hoe ze dat bedoelen en op welke manier daar invulling aan gegeven wordt", namelijk dat de Nederlands Gereformeerde Kerken elkaar onderling voldoende kunnen aanspreken op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis; deputaten hebben deze opdracht op een goede wijze uitgevoerd;
2. de vragen die de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996 stelde, en door de Generale Synode Leusden 1999 zijn herhaald, zijn nog niet geheel beantwoord. Wel blijkt uit het rapport van deputaten dat er sprake is geweest van goede gesprekken betreffende o.a. de binding aan de belijdenis, en dat er sprake was van een zekere toenadering.
Besluit 2:
met dankbaarheid kennis te nemen van het besluit van de Landelijke Vergadering te Amersfoort 2001 om de CCS opdracht te geven een gesprek aan te gaan met de kerken, ter bezinning op de omgang met Gods Woord en de belijdenis, waarin in elk geval aan de orde komt o.a. de vraag hoe de kerken kunnen zorg dragen voor de benodigde eenheid in de leer.
Grond:
met dit besluit laten de Nederlands Gereformeerde Kerken zien dat zij vragen die de Gereformeerde Kerken haar al lange tijd stellen, serieus nemen en tot de hare maken.
Besluit 3:
aan deputaten Kerkelijke Eenheid opdracht te geven:
a. de vertegenwoordiging van de Nederlands Gereformeerde Kerken uit te nodigen voor een ontmoeting, en tijdens die ontmoeting het gesprek voort te zetten in de lijn van de vragen die de GS Berkel en Rodenrijs 1996 en Leusden 1999 aan de Nederlands Gereformeerde Kerken stelden, namelijk: 1. Waarin binden de Gereformeerde Kerken bóven Schrift en belijdenis, en bieden zij dus minder ruimte dan in een gereformeerde kerk verwacht mag worden?
en 2. Hoe spreekt u elkaar aan op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis en slaagt u erin door middel van onderlinge afspraken afwijkingen van de Schrift en de belijdenis te weerstaan? In het kader van deze ontmoeting kunnen onderwerpen aan de orde komen als bij voorbeeld: het beleid wat betreft de uitnodiging om deel te nemen aan het avondmaal; de vraag hoe er een plek kan zijn binnen de kerk om vragen te bespreken die kunnen opkomen betreffende onderdelen van de belijdenis; de vraag welke ruimte er binnen de kerk mag zijn voor verschillen;
b. in deze gesprekken na te gaan, of er een basis is voor samensprekingen met het oog op herstel van de kerkelijke eenheid;
c. daarbij eventueel al bekend geworden resultaten van de interne bezinning binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken op de omgang met Gods Woord en de belijdenis mee te wegen;
d. in hun contacten met de ‘Deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland' van de Christelijke Gereformeerde Kerken de relaties van de Gereformeerde Kerken en die van de Christelijke Gereformeerde Kerken met de Nederlands Gereformeerde Kerken te bespreken, en die relaties voorzover nodig en voorzover mogelijk op elkaar af te stemmen;
Gronden:
1. de vragen die de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996 stelde, en door de Generale Synode Leusden 1999 zijn herhaald, zijn nog niet geheel beantwoord. Wel zijn er in de periode tussen de Generale Synode Leusden 1999 en de Generale Synode Zuidhorn 2002 goede gesprekken geweest betreffende o.a. de binding aan de belijdenis, en was er sprake was van een zekere toenadering. Daarom moeten die gesprekken voortgezet worden;
2. het doel van de huidige contacten is om na te gaan, of er een basis is voor samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid;
3. deputaten hebben niet als taak zich bezig te houden met de interne bezinning binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken over de omgang met Gods Woord en de belijdenis. Wel is de uitslag van die bezinning van belang voor de vraag of er sprake is van een basis voor samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid;
4. naarmate de Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken meer naar elkaar toe groeien, zal ook hun beider verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken meer een gemeenschappelijke zaak moeten worden.
5. we moeten bereid zijn van de Nederlands Gereformeerde Kerken te leren.
Besluit 4:
aan de eerstkomende Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken antwoord te geven op het schrijven van de Landelijke Vergadering van 2001, waarin:
a. dankbaarheid wordt uitgesproken voor het feit dat de ontmoeting na de generale synode van Leusden tot goede gesprekken geleid heeft, waarin vooruitgang is geboekt in het begrijpen van elkaar (zie besluit 1);
b. dankbaarheid wordt uitgesproken voor het besluit van de Landelijke Vergadering Amersfoort 2001 om een interne bezinning te starten over de omgang met Gods Woord en de belijdenis, waarin in elk geval aan de orde komt o.a. de vraag hoe de kerken kunnen zorg dragen voor de benodigde eenheid in de leer (zie besluit 2);
c. de Nederlands Gereformeerde Kerken bemoedigd worden in het streven om in voortgaande gesprekken tussen haar vertegenwoordiging en de deputaten duidelijkheid te geven over de vraag of er een basis is voor gesprekken, gericht op herstel van de kerkelijke eenheid (zie besluit 3a-c);
d. wordt uitgelegd dat en waarom de deputaten de opdracht hebben gekregen om met de ‘Deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland' van de Christelijke Gereformeerde Kerken de relaties van de Gereformeerde Kerken en die van de Christelijke Gereformeerde Kerken met de Nederlands Gereformeerde Kerken te bespreken, en die relaties voorzover nodig en voorzover mogelijk op elkaar af te stemmen (zie besluit 3d).

H.1.7. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 132,***

Besluit 2:

kerken die reeds met een Nederlands Gereformeerde kerk zijn overgegaan tot het voorgaan in elkaars diensten en/of het wederzijds toelaten aan het avondmaal of die daartoe reeds afspraken hebben gemaakt, in overweging te geven vooralsnog in goed overleg geen verdergaande stappen te zetten.

Gronden:

1. het zou onbillijk en onethisch zijn kerken te dwingen om terug te komen op reeds gemaakte afspraken op basis van de ruimte die de Generale Synode Leusden 1999 bood; wel mag aan deze kerken in overweging gegeven worden dat zij mee de moeite dragen van het feit dat er nog steeds onduidelijkheden zijn inzake de binding aan de gezonde leer zoals hierboven verwoord bij besluit 1, grond 2 en deze moeite aan de plaatselijke Nederlands Gereformeerde kerk uitleggen;
2. ook wanneer de verstrekkende beslissing om in de dienst van Woord en sacrament tot eenheid te komen nog moet wachten tot ook landelijk overeenstemming is bereikt, blijft het volgens het kader mogelijk om elkaar wederzijds van harte te erkennen als kerk van Christus en op een aantal punten afspraken tot samenwerking te maken.

H.2. Overweging

H.2.1. Tot de GS Leusden 1999 hebben de synoden richting de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) steeds volgehouden dat binnen de NGK te grote vrijheid bestaat in het omgaan met de leer van de Schriften zoals de belijdenis die omschrijft (Leusden, acta art. 84.1).
De GS Zuidhorn 2002/2003 spreekt echter haar dankbaarheid uit voor groeiend wederzijds begrip (besluit 4), spreekt tevens uit dat de huidige contacten een onderzoek zijn naar een basis om te komen tot kerkelijke eenheid (besluit 3, grond 2). Er wordt gesteld dat men bereid moet zijn om van de NGK te leren (besluit 3, grond 5). Hierbij wordt evenwel niet duidelijk aangetoond dat de bezwaren die eerst leefden zijn weggenomen.

H.2.2 De NGK hanteren een Akkoord van Kerkelijk Samenleven, waarvan de preambule stelt "dat het al of niet aanvaarden van het (een) kerkelijk akkoord geen oorzaak van breuk of verwijdering mag zijn tussen gemeenten die één zijn in geloof en belijden" (art.2). Daarin staat ook: "De kerken verzoeken alle gemeenten die bezwaren hebben tegen aanvaarding van het (een) kerkelijk akkoord zich zoveel mogelijk te richten naar hetgeen met de meeste stemmen goedgevonden wordt".
Elke kerk kan hiermee bepalen en doen wat goed is in eigen ogen. De schriftuurlijke roeping om een kerkverband te zijn (vgl. Ef. 3: 17,18) wordt zo genegeerd.

H.2.3. Sinds 1995 wordt een niet-verplicht ondertekeningsformulier voor predikanten gehanteerd, waardoor een predikant zich niet (ook) formeel bindt aan Schrift en de belijdenis daarop gegrond. Wel wordt er gesteld dat een "a.s. predikant zijn handtekening zal zetten onder", maar dit wordt niet expliciet verplicht gesteld. Deze regeling geldt ook voor andere ambtsdragers (zie ook AKS, art. 17). De binding aan Schrift en belijdenis komt zo op losse schroeven te staan.

H.2.4. In de NGK wordt toegestaan dat plaatselijke kerken de ambten openstellen voor vrouwen, en kinderen worden toegelaten aan het Heilig Avondmaal.
Ook hebben de NGK zich sinds 1969 niet bekeerd van de dwaalleer van ds. B. Telder inzake de zgn. tussentoestand die in strijd is met zondag 22 v&a 57.
Voorts wordt Schriftkritiek getolereerd (ds. H. de Jong, m.n. betreffende Genesis 1-11) en afwijking m.b.t. de Dordtse Leerregels (ds. H. de Jong)

H.2.5. Op basis van deze feiten is er – in tegenstelling tot wat GS Zuidhorn 2002/2003 stelt - helemaal geen reden om dankbaar te zijn voor toenadering, of te zoeken naar basis voor kerkelijke eenheid. De NGK keren zich met de besluiten op de verschillende Landelijke Vergaderingen steeds verder af van de schriftuurlijke leer.

H.2.6. Het argument dat het niet-ethisch zou zijn om een nu reeds ontstaand contact te verbreken, is onjuist (GS Zuidhorn 2002/2003, besluit 2). In alles moeten wij gehoorzaam zijn aan het Woord van God en wanneer blijkt dat men op onjuist gronden het contact is aangegaan, dan kan dit contact niet blijven voortbestaan.

H.3. Besluiten

H.3.1. **Besluit 1**

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en

Rodenrijs 1996 (alleen artikel 82), GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de verhouding met de Nederlands Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

H.3.2. **Besluit 2**

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996 in artikel 84, t.a.v. de revisie van besluiten GS Amersfoort-West 1967, gehandhaafd blijft.

H.4. Gronden

H.4.1 De Nederlands Gereformeerde Kerken hebben tot op heden op geen enkele wijze laten weten dat zij bereid zijn hun onschriftuurlijke koers te wijzigen.

H.4.2. De Nederlands Gereformeerde Kerken hanteren een Akkoord van Kerkelijk Samenleven dat independentisme bevordert. Van predikanten en andere ambtsdragers wordt geen strikte binding aan de belijdenis van de Kerk vereist.

H.4.3. Verschillende plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerken gaan door met het openstellen van het Heilig Avondmaal voor kinderen (Matt 10:32; Matt 16:15; Rom. 10: 9,10; 1 Kor. 11:28; Fil. 2:11; Hebr. 13:15; 1 Tim. 6:12) Andere plaatselijke kerken hebben het ambt opengesteld voor de vrouw ((vgl. 1 Kor. 14: 34, 1 Tim. 2: 11, Ef. 5: 21, 22 en 1 Kor. 11).
Schriftkritiek en afwijking van de Dordtse Leerregels worden getolereerd.

H.4.4. Een plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk is mede-verantwoordelijk voor de ongereformeerde koers van dit kerkverband. Ook op plaatselijk niveau is er daarom geen ruimte om de Nederlands Gereformeerde Kerken te erkennen als kerk van Christus.

H.4.5. De grond voor besluit 2 is gelijk aan de grond horende bij het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 84

I Vertegenwoordiging kerken

I.1. Materiaal
Generale Synode Ommen 1993, artikel 67
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 95
Generale Synode Leusden 1999, artikel 100
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 195

I.1.1. ***GS Ommen 1993, artikel 67,***
Officiële vertegenwoordiging bij officiële gebeurtenissen in andere kerkgenootschappen
Besluit 2:
de uitspraak van de Generale Synode van Middelburg 1933 aldus aan te vullen:
Officiële vertegenwoordiging van gereformeerde kerken bij officiële gebeurtenissen in andere kerkgenootschappen behoort bij het ontbreken van contacten, gericht op eenwording, uit de aard van de zaak niet plaats te vinden. Indien op landelijk en/of plaatselijk niveau deze contacten er wel zijn, kan tot zulk een vertegenwoordiging besloten worden, indien dit in het belang van dit contact is.
Gronden:
1. gegeven de situatie waarbinnen de Generale Synode van Middelburg 1933 sprak – daarin was in het geheel geen sprake van officiële contacten in het kader van een streven naar eenheid -- is de regel die zij formuleerde juist: gereformeerde kerken kunnen bij officiële gebeurtenissen van andere kerkgenootschappen geen officiële vertegenwoordiging afvaardigen, omdat zo'n vertegenwoordiging miskent dat de wegen ter wille van de waarheid uiteengaan;
2. gelet op de geheel andere situatie die zich voordoet wanneer er op landelijk en/of plaatselijk niveau officiële contacten zijn met een ander kerkgenootschap in het kader van het streven naar eenheid, kan het gewenst of zelfs geboden zijn tot een officiële vertegenwoordiging te besluiten.

I.1.2. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 95,***
Besluit:
3. opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht te handelen volgens de volgende instructie:
h. op uitnodiging van de overheid de kerken te vertegenwoordigen bij officiële

plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken; deze restrictie houdt niet in dat het de deputaten verboden is de kerken op uitnodiging te vertegenwoordigen bij kerkelijke plechtigheden ter gelegenheid van een huwelijk of begrafenis van een lid van het Koninklijk Huis;
Gronden:
4. ad 3h:
a. het gaat bij deze samenkomsten om bijeenkomsten van een zeer speciaal karakter, waardoor ze met een gewone kerkdienst van een willekeurige niet-gereformeerde kerk niet vergelijkbaar zijn. Het accent in deze bijeenkomsten ligt immers in de eerste plaats op het vorstelijke en nationale ervan;
b. het eren van de overheid staat niet op gespannen voet met, maar in één lijn met het vrezen van de Here (Spr. 24:21, 1 Petr. 2:13-17); indien onze kerken uit respect voor het Koninklijk Huis gehoor geven aan uitnodigingen voor de onder besluit 3h genoemde plechtigheden, brengt dat op zichzelf niet in strijd met Gods Woord;
c. het is voor de overheid en voor heel ons volk van wezenlijk belang dat de Naam van de Here door de overheid nog publiek wordt aangeroepen en zijn Woord wordt gelezen bij deze gelegenheden.

I.1.4 ***GS Leusden 1999, artikel 100,***

1. brief van br. M. Noort te Berkel en Rodenrijs d.d.. 10 maart 1999, waarin hij revisie verzoekt van het door de GS Berkel en Rodenrijs 1996 genomen besluit inzake de vertegenwoordiging bij plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter (Acta art. 95, besluit h).
Hij verzoekt de instructie voor deputaten voor de Relatie tussen Kerk een Overheid zodanig te wijzigen dat vertegenwoordiging bij kerkelijke plechtigheden ter gelegenheid van een huwelijk of begrafenis van een lid van het Koninklijk Huis door deputaten in erediensten van niet-gereformeerde kerken niet kan en mag plaatsvinden.
Besluit*:*
aan deze verzoeken niet te voldoen.
Gronden:
1. de GS Ommen 1993 handelde over officiële gebeurtenissen van andere kerkgenootschappen terwijl de instructie voor deputaten handelt over plechtigheden in verband met de overheid. Precies vanwege dat verschil gaat de analogie met de regel van GS Ommen 1993 niet op;
2. aanwezigheid in een eredienst staat niet gelijk aan deelname aan en instemming met (alle onderdelen van) deze dienst;
3. het religieus karakter van een plechtigheid vormt niet alleen het criterium of aan een uitnodiging gehoor gegeven kan worden;
4. wanneer op principiële gronden geen gehoor gegeven kan worden aan een uitnodiging, zal daar met redenen omkleed kennis van worden gegeven. Ook door zo'n getuigenis wordt eer betoond aan de overheid;
5. de beoordeling of al dan niet aan een uitnodiging gevolg kan worden gegeven, kan worden overgelaten aan de deputaten met verantwoording achteraf aan de generale synode.

I.1.6. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 195,***

Materiaal:
4. revisieverzoek van br. J. Groeneveld te Zwijndrecht tegen de uitspraak van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 95 sub 3h, dat deputaten de kerken op uitnodiging kunnen vertegenwoordigen bij kerkelijke plechtigheden ter gelegenheid van een huwelijk of begrafenis van een lid van het Koninklijk Huis;
5. aanvullende brief van br. Groeneveld met bezwaar tegen bijwoning door de voorzitter van deputaten van de kerkelijke bevestiging van het huwelijk van Z.K.H. de Prins van Oranje en Máxima Zorreguieta; br. Groeneveld voert hiertegen aan dat het bijwonen van een door de Nederlands Hervormde Kerk uitgeschreven eredienst, waarin een voorganger voorgaat die o.a. de opstanding van Christus loochent, in strijd komt met Openb. 22 : 7, 18 en 19 en met de uitspraak van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken;
6. brief van br. en zr. P.E. Post en R.S. Post-Jonker te Veenendaal met adhesie aan het revisieverzoek van br. Groeneveld met de opmerking dat de splitsing in aanwezigheid bij en deelname aan een eredienst geen goede ontwikkeling is.
Besluit 4:
het revisieverzoek van br. Groeneveld ten aanzien van artikel 95 van de Acta van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, alsmede zijn bezwaar tegen de handelwijze van (de voorzitter van) deputaten af te wijzen.
Gronden:
1. de passage uit artikel 95 van de Acta van de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, die br. Groeneveld tegen de handelwijze van deputaten aanvoert, was reeds gewijzigd door de Generale Synode Leusden 1999 en maakte dus geen deel uit van de instructie van de huidige deputaten;
2. het bijwonen van het huwelijk van de kroonprins en Máxima was in overeenstemming met de instructie van deputaten.
Besluit 5:
het revisieverzoek van br. Post en zr. Post-Jonker ten aanzien van artikel 100 (besluit en de gronden 2. en 3.) van de Acta van de Generale Synode Leusden 1999 af te wijzen.
Gronden:
1. de bezwaren tegen het bijwonen van plechtigheden als hier bedoeld zijn niet wezenlijk anders dan die bij de besluitvorming van de Generale Synodes Leusden 1999 en Berkel en Rodenrijs 1996 uitdrukkelijk zijn betrokken;
2. de gronden die voor de bezwaren worden aangevoerd, geven wel blijk van een andere visie op het karakter van het bijwonen van plechtigheden als bedoeld in de instructie van deputaten, maar weerleggen de argumenten die aan de instructie ten grondslag liggen (zie met name het rapport van deputaten aan de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, bladzijden 89-92) niet.
Besluit 6:
opnieuw, en thans zeven, deputaten te benoemen met de opdracht:
h. in bijzondere gevallen, ook zonder uitdrukkelijke uitnodiging van de overheid, de kerken te vertegenwoordigen in samenkomsten met een nationaal karakter, voorzover de aanwezigheid bij deze gelegenheden verenigbaar is met de kerkelijke verantwoordelijkheid en de christelijke levensstijl;

I.2. Overweging

I.2.1. *In niet-gereformeerde kerkdiensten*
De GS Ommen 1993 heeft een besluit genomen met een innerlijke tegenstrijdigheid. De gereformeerde kerken behoren bij officiële gebeurtenissen niet vertegenwoordigd te zijn. “Indien op landelijk en/of plaatselijk niveau deze contacten er wel zijn, kan tot zulk een vertegenwoordiging besloten worden, indien dit in het belang van dit contact is”. Maar er wordt niet aangetoond dat dit argument juist is. Wie bepaalt of het in het belang van de zaak is? Alleen als er op grond van Schrift en belijdenis eenheid is – en die ook daadwerkelijk beoefend wordt – kan er worden afgevaardigd.

I.2.2. *In kerkdiensten bij nationale gebeurtenissen*
De GS Berkel en Rodenrijs 1996 heeft in art. 95.3.h een besluit genomen inzake de vertegenwoordiging in kerkdiensten bij nationale gebeurtenissen (vorstelijk of nationaal karakter). Wanneer de afgevaardigde(n) in strijd handelen met Gods Woord dan mag de uitnodiging niet worden aanvaard. Deze restrictie wordt echter weggenomen wanneer het gaat om kerkelijke plechtigheden m.b.t. het Koninklijk Huis. Deze uitzondering wordt door de betrokken GS onderbouwd (grond 4 bij het betrokken besluit).
De GS stelt dat het vorstelijk en nationale karakter boven een “gewone” gereformeerde kerkdienst gaat. Dat de “gewone” gereformeerde eredienst, waar de Here op een rechte manier wordt aanbeden, waar Zijn Woord onverkort wordt vastgehouden, juist boven andere religieuze samenkomsten staat, wordt hiermee losgelaten (vgl. art. 28 NGB).

I.2.3. Het ingaan op een uitnodiging om een officiële afvaardiging te sturen naar bijeenkomst met een vorstelijk of nationaal karakter, getuigt wel van respect jegens de overheid. Maar allereerst zijn wij verplicht te doen wat Gode welgevallig is (Rom. 12:1,2 Ef.5: 1,2). Dit houdt juist in dat wij juist géén erediensten moeten bijwonen, waar Gods Woord niet onverkort wordt vastgehouden.
In art. 36 NGB belijden wij dat een ieder verplicht is de overheid “eer en eerbied te bewijzen en haar gehoorzaam te zijn in alles wat niet in strijd is met Gods Woord” (Hand. 4:19; 5:29).

I.2.4. Tenslotte, het is voor het Nederlandse volk niet alleen van wezenlijk, maar zelfs van lévensbelang dat de Naam van de Here wordt aangeroepen op een réchte, Schriftuurlijke, manier, en niet op een eigewillige manier. Dat betekent niet alleen dat zijn Naam aangeroepen en uit zijn Woord gelezen moet worden, maar ook dat daar naar gehandeld wordt, ook als het gaat om de vergadering van Zijn Kerk!
Wij moeten ons afscheiden van hen die niet bij de kerk horen (…) *zelfs al zouden de overheden en wetten van de vorsten zich daartegen verzetten* (art. 28 NGB.)

I.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. vertegenwoordiging van de Gereformeerde Kerken vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

I.4. Gronden

I.4.1. Het bezoeken van kerkdiensten van kerken, waarmee men niet tot kerkelijke eenheid is gekomen, houdt in dat men deelneemt aan een eredienst, waar men zich niet in alles richt naar het zuivere Woord van God.
Op eigenwillige erediensten rust geen zegen van de Here (Amos 5:23, Matt. 7:15; 1 Tim. 6:11-16,20)
Door deel te nemen aan erediensten van niet-gereformeerde kerken is men mee-verantwoordelijk aan het onschriftuurlijke van deze eredienst.

I.4.2. Ouderlingen zijn voorbeeld van de kudde (Hand. 20:28; Tit. 1:9; 2:7; Petr. 5:3). Juist m.b.t. de kerkgang is gehoorzaamheid aan Christus als Koning van de kerk, zeer belangrijk (art. 28 en 29 NGB).

I.4.3. Een nationaal of vorstelijk karakter van een eredienst, heft de gehoorzaamheid aan de Here niet op. Het op de juiste wijze eren van God gaat boven het eren van de overheid ((Hand. 4:19; 5:29).

J. Betrekkingen buitenlandse kerken – Presbyterian Church of Eastern Australia (**PCEA**)

J.1. **Materiaal:**

Generale Synode Ommen 1993, artikel 69, Besluit 4:
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 87
Generale Synode Leusden 1999, artikel 91
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 142
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 143

J.1.1. ***GS Ommen 1993, artikel 69,***

Besluit 4:
uit te spreken dat er naar gestreefd moet worden een zusterkerkrelatie aan te gaan met de Presbyterian Church of Eastern Australia en met het oog hierop het contact met deze kerk voort te zetten.
Gronden:
1. de PCEA is blijkens haar leer, dienst, kerkregering en tucht als een ware kerk van onze Here Jezus Christus aan te merken;
2. gezien de zusterkerkrelatie met de Free Reformed Churches of Australia is het niet gewenst nu reeds de zusterkerkrelatie aan te bieden aan de PCEA.

J.1.2. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 87,***

Besluit:
Deputaten op te dragen:
De bestaande relatie te onderhouden met het oog op de ontwikkeling van een zusterkerkrelatie en daarbij tot 1999 tegemoet te komen aan de dringende wens van de Free Reformed Churches of Australia nog geen zusterkerkrelatie aan te gaan.
Grond:
het is te verwachten dat voor de generale synode van 1999 duidelijkheid is ontstaan in de verhouding van de FCRA tot de PCEA.

J.1.3. ***GS Leusden 1999, artikel 91,***

Besluit
1. met de PCEA een zusterkerkrelatie aan te gaan;
2. deputaten op te dragen:
   a. deze beslissing gemotiveerd ter kennis te brengen van de FRCA;
   b. de relatie met de PCEA te onderhouden en uit te bouwen;
   c. de PCEA te berichten van het overleg met de FRCA.

Gronden:
1. de Generale Synoden van Ommen 1993 en Berkel en Rodenrijs 1996 hebben reeds uitgesproken dat de PCEA een trouwe kerk van de Here Christus is;
2. de synode van Launceston (1999) van de FRCA heeft uitgesproken dat deze kerk “blijk geeft van trouw aan het Woord van God, met handhaving van de gereformeerde belijdenis”, afgezien van drie punten (‘statements’) waarin verschillen van opvatting en kerkelijke praktijk geconstateerd worden; het betreft verschillen waarvan achtereenvolgende synoden hebben uitgesproken dat ze voor de Gereformeerde Kerken in Nederland geen verhindering vormen om met presbyteriaanse kerken een zusterkerkrelatie aan te gaan. De ‘statements’ die door de FRCA zijn gevoegd bij hun brief aan de PCEA, in verband met een zusterkerkrelatie, zijn door de synode van de PCEA ontvangen en voor commentaar doorgestuurd naar de kerken, die zijn gevraagd daar voor 31 december 1999 op te reageren;
3. langer uitstellen van de beslissing met de PCEA een zusterkerkrelatie aan te gaan, is in de richting van die kerk niet verantwoord;
4. er bestaat al jaren een relatie die verder concreet ontwikkeld moet gaan worden;
5. de FRCA hebben gezien onze relatie met hen en de eerder uitgesproken moeite met dit besluit recht op een uitgebreide toelichting.

J.1.4. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 142,***

Materiaal
Revisieverzoeken GS Leusden Acta art. 91
1. brief van de Gereformeerde Kerk te Ten Boer d.d. 5 februari 2002;
2. brieven van br. J.G. Veldhuis te Groningen d.d. 21 maart 2001 met één adhesiebetuiging, ds. P. van Gurp te Dalfsen d.d. 3 januari 2002 met 92 adhesiebetuigingen, br. P.E. Post e.a. te Veenendaal d.d. 8 januari 2002 met 35 adhesiebetuigingen, br. B. de Jong te Drachten d.d. 22 januari 2002, br. A. Slager te Emmen d.d. 1 maart 2002, br. L. Roorda te Rozenburg d.d. 5 maart 2002, br. H.J. Mooibroek te IJsselmuiden d.d. 6 maart 2002, br. L. Heeringa e.a. te Hoogkerk d.d. 12 maart 2002 met drie adhesiebetuigingen. In deze brieven wordt de generale synode verzocht om revisie van het besluit van de Generale Synode Leusden 1999 om de Presbyterian Church of Eastern Australia als zusterkerk te erkennen.
Besluit:
niet aan de revisieverzoeken te voldoen.
Gronden:
1. de bezwaren richten zich in feite niet tegen het aangaan van een zusterkerkrelatie, maar tegen het erkennen van de PCEA als ware kerk van Jezus Christus. De Generale Synode Ommen 1993 sprak uit dat de PCEA “blijkens haar leer, dienst, kerkregering en tucht als een ware kerk van onze Here Jezus Christus aan te merken” is. De broeders en zusters hadden van die uitspraak revisie moeten vragen. Wanneer die uitspraak als bindend wordt aanvaard (art. 31 KO), kan men niet op de gronden die nu aangevoerd worden, het aangaan van een zusterkerkrelatie aanvechten. Dat werd al door de Generale Synode Ommen 1993 als uitvloeisel gezien van de erkenning die toen tot stand kwam;

2. over de verschillen die appellanten aan de orde stellen, hebben achtereenvolgende synoden uitgesproken dat ze voor de Gereformeerde Kerken in Nederland geen verhindering vormen om
met presbyteriaanse kerken een zusterkerkrelatie aan te gaan;
3. het bezwaar dat de kerken buiten de FRCA om deze stap genomen hebben, is niet terecht. Vanaf de erkenning door Ommen hebben de kerken zich juist ingespannen om in de pas te blijven met de FRCA.

J.1.5. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 143,***
Besluit:
deputaten op te dragen:
a. de zusterkerkrelatie verder inhoud te geven;
b. te bevorderen dat er gesprekken gevoerd worden tussen de PCEA en de Free Reformed Churches of Australia en de Reformed Churches of New Zealand.
Gronden:
1. nu onze regels voor zusterkerkrelatie zijn overhandigd, moet het antwoord van de PCEA en moeten hun regels worden afgewacht, alvorens de relatie daadwerkelijk beoefend kan worden. De synode van de PCEA in 2001 kwam nog niet met een uitspraak;
2. de drie schriftgetrouwe en confessioneel betrouwbare kerken Free Reformed Churches of Australia, PCEA en Reformed Churches of New Zealand kunnen veel voor elkaar betekenen en samen van betekenis zijn voor de kerken in de regio Australië.

J.2. Overweging

J.2.1. De GS Amersfoort 1967 heeft in haar artikel 167, nasprekende hetgeen de GS Amersfoort 1948 reeds had bepaald, regels opgesteld voor de betrekking met buitenlandse kerken:
a. het op elkander acht geven, dat in de leer, de dienst, de kerkregering en de tucht, niet worde afgeweken van de gereformeerde belijdenis;
b. het toezenden aan elkander van de agenda en de besluiten (Acta) der meeste vergaderingen en het ontvangen op die vergaderingen van elkanders eventuele afgevaardigden als adviseurs;
c.. het plegen van voorafgaand overleg inzake eventuele wijzigingen of aanvullingen van belijdenisgeschriften, kerkenordening en liturgische formulieren;
d. het aanvaarden van elkanders attestaties en het toelaten van elkanders dienaren des Woords tot de bediening des Woords en der sacramenten, met inachtneming van hetgeen op de synode van Dordrecht 1893 in art. 165 bepaald en op de synode van Groningen 1927 in art. 161 (inclusief de nadere bepaling in Amsterdam 1936, art. 122, besluit I, 4) uitgewerkt is;
e. het doen van verantwoording aan elkander van correspondentie met derden;

J.2.2. De GS Groningen-Zuid 1978 heeft in haar art. 139 onder meer uitgesproken m.b.t. art. 47 KO waarin gesproken wordt over de relatie met buitenlandse kerken:
“Het is tevens de roeping van de ware gelovigen en kerken met ijver en goede voorzichtigheid uit het Woord van God te onderscheiden wat de ware kerk is, om met die ware kerk gemeenschap te oefenen en kerkelijke gemeenschap af te wijzen met kerken die openlijk van de leer en de ordeningen van het Woord van God afwijken, of die zich schismatiek hebben afgescheiden van de ware kerk”.

J.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs1996, GS Leusden 1999, en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. een zusterkerkrelatie met de Presbyterian Church of Eastern Australia vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

J.4. Gronden

J.4.1. Onze zusterkerken in Australië (FRCA) hadden de Gereformeerde Kerken dringend verzocht om nog geen zusterkerkrelatie aan te gaan met de PCEA. Als reden gaf de FRCA aan, dat de PCEA op drie punten afwijkt van Gods Woord en de belijdenis, waarin verschillen van opvatting en kerkelijke praktijk geconstateerd werden:
- in de PCEA laat men dominees van buiten eigen kerken (zoals baptisten) toe tot de kansels.

- mensen van buiten de PCEA worden op eigen getuigenis toegelaten tot het Heilig Avondmaal.
- onze zusterkerken kunnen om genoemde redenen nog steeds niet overgaan tot een zusterkerkrelatie met de PCEA.

J.4.2. De Schrift leert, dat de volle raad Gods moet worden verkondigd (Hand. 20:27; Op. 22:18,19). Een baptist kan dat toch zeker niet als het gaat over het verbond. De belijdenis zegt, dat de zuiverheid van de prediking kenmerk is van de kerk van Christus (art. 29 Nederlandse Geloofsbelijdenis). Die zuiverheid betreft niet alleen de inhoud, maar ook de prediker. De kerkorde benadrukt de grote voorzichtigheid waarmee ambtsdragers behoren worden erkend en aanvaard, art. 3, 9. De wettigheid van de roeping is hier in het geding.

J.4.3. De Schrift leert verder dat de toorn van God komt over de gemeente wanneer de tucht verwaarloosd wordt (1 Kor. 11:17-34). Met betrekking tot de ondeugdelijkheid van het op eigen getuigenis deelnemen, zij verwezen naar Joh. 5:31.

J.4.4. De kerk belijdt dat de tafel van de Here heilig moet worden gehouden.
Ook de bediening van de sacramenten is een kenmerk van de kerk van Christus (art. 29 NGB).

J.4.5. Een beroep op art. 47 inzake 'middelmatige' zaken is niet aan de orde: het gaat hier niet om verschillen van ondergeschikt belang,

J 4.6. Het gaat niet om verschillen die in het verleden geen verhindering hebben gevormd voor het aangaan van een zusterkerkrelatie met presbyteriaanse kerken. Het aangaan van een zusterkerkrelatie dient te geschieden met actuele informatie en toetsing in onderworpenheid aan Gods Woord, en niet alleen op basis van een in het verleden uitgesproken synodebesluit over de status van een kerkgenootschap.

K. Kerkelijke examens

K.1. Materiaal

Generale Synode Leusden 1999, artikel 28
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 25

K.1.1. ***GS Leusden 1999, artikel 28,***

Besluit 3:
de regeling voor kerkelijke examens, zoals vastgelegd door de GS Rotterdam-Delfshaven 1964-1965, Acta art. 105 lid c en d, te herzien (met handhaving van het door de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 31, besluit 3 lid 2, bepaalde) en voor de kerkelijke examens de volgende regels vast te stellen:
Regeling kerkelijk onderzoek voor de beroepbaarstelling
Beroepbaarstellend onderzoek: BSO
1. Wie dienaar van het Woord wil worden, dient zich na voltooiing van de theologische opleiding te melden bij de deputaten Voorbereiding Kerkelijke Onderzoeken van de classis waaronder de kerk ressorteert die aan de kandidaat het attest heeft afgegeven voor zijn inschrijving voor de studie aan de Theologische Universiteit.
De classis zal onderzoeken of de kandidaat voldoet aan de voorwaarden die de kerken in overeenstemming met de Heilige Schrift stellen aan het bekleden van het ambt van dienaar van het Woord.
Het onderzoek wordt vorm gegeven volgens de aanwijzingen in de hierna als bijlage opgenomen handreiking.
2. Bij het onderzoek van de classis zijn tenminste twee deputaten van de particuliere synode aanwezig, die daartoe door de classis worden uitgenodigd.
3. De deputaten Voorbereiding Kerkelijke Onderzoeken ontvangen minimaal twee weken voor het onderzoek van de kandidaat:
a. (een kopie van) het doctoraal diploma van de Theologische Universiteit met de vereiste Aantekening Praktische Vorming;
b. een getuigenis van de kerk(en) waartoe de kandidaat de laatst verlopen twee jaar behoorde, waarin een beargumenteerde beoordeling gegeven wordt omtrent de vraag of de kandidaat voldoet aan de voorschriften die de Heilige Schrift bevat ten aanzien van de leer en de levenswandel van hen die staan naar het ambt van dienaar van het Woord;
c. een motivatiebrief van minimaal twee pagina's, waarin de kandidaat schrijft over
- de betekenis van het geloof in God voor zijn persoonlijk leven,
- zijn motivatie voor het predikantschap,
- zijn visie op de ambten en hun functioneren in de kerk van Jezus Christus en zijn beoogde plaats als predikant in het geheel van het leven en werken van de gemeente;
d. een curriculum vitae;
e. de tekst van een drietal preekvoorstellen die niet eerder voorwerp van beoordeling geweest zijn, over door de kandidaat zelf gekozen teksten (één uit het Oude Testament, één uit het Nieuwe Testament, en één over een

Catechismuszondag), voorzien van uitgewerkte orden van dienst.
Aan de hand van deze bescheiden bereiden de deputaten het onderzoek voor.
4. Als eerste onderdeel van het onderzoek neemt de classis kennis van de onder 3a en 3b genoemde stukken.
5. De kandidaat leest zijn motivatiebrief in een besloten zitting van de vergadering voor.
6. De classis voert met de kandidaat in een besloten zitting van de vergadering een gesprek van maximaal drie kwartier over zijn motivatiebrief en betrekt daarbij eventueel de bescheiden genoemd onder 3a, b en d.Het gesprek wordt geleid door een van de deputaten Voorbereiding Kerkelijke Onderzoeken. Overige leden van de classis kunnen aan het gesprek deelnemen.
Aan het einde van het gesprek kan de classis besluiten het gesprek -- met maximaal een kwartier -- te verlengen.
7. De classis luistert naar een door de kandidaat uit het drietal gekozen en uitgesproken preekvoorstel en voert daarna met hem een gesprek van maximaal een half uur naar aanleiding van het preekvoorstel. Dit gesprek wordt geleid door een van de deputaten Voorbereiding Kerkelijke Onderzoeken. In het gesprek kunnen eventueel ook de andere preekvoorstellen betrokken worden. Ook de overige leden van de classis kunnen aan het gesprek deelnemen. Aan het einde van het gesprek kan de classis besluiten het gesprek -- met maximaal een half uur -- te verlengen.
8. De classis voert met de kandidaat een gesprek van maximaal drie kwartier over de leer van de Heilige Schrift en de betekenis en inhoud van de belijdenis. Het doel van het gesprek is dat duidelijk wordt hoe de houding van de kandidaat is ten opzichte van Schrift en belijdenis: hoe is zijn visie op en hantering van Schrift en belijdenis, is er liefdevolle betrokkenheid op beide, is er hartelijke inzet om het evangelie over te brengen? Aan het einde van het gesprek kan de classis besluiten het gesprek -- met maximaal een kwartier -- te verlengen.
9. Uit de gesprekken moet blijken dat de kandidaat Schriftgetrouw en confessioneel betrouwbaar is, en zelf gegrepen is door het evangelie. Ook moet de classis uit dit gesprek concluderen dat hij bekwaam geacht wordt om als predikant een gemeente te dienen. Daartoe beoordeelt de classis het geheel van de onder 4 t/m 8 bedoelde gesprekken in besloten zitting, in afwezigheid van de kandidaat. Daarna geven de deputaten van de particuliere synode hun oordeel.
10. De beroepbaarstelling vindt plaats wanneer de classis positief oordeelt over het geheel van de in 4 t/m 8 bedoelde gesprekken, en indien deputaten van de particuliere synode zich hiermee kunnen verenigen.
De kandidaat zal beloven dat hij zich in zijn optreden zal houden aan de leer van de Heilige Schrift, zoals die door de kerken is vastgelegd in de drie formulieren van eenheid, door ondertekening van een formulier, dat hem is voorgelezen. De classis verleent de kandidaat een akte van beroepbaarstelling. De beroepbaarstelling geldt voor de periode van een jaar.
11. Indien de classis en de deputaten van de particuliere synode niet eensluidend tot een gunstig oordeel komen, zal de kandidaat zowel mondeling als schriftelijk een toelichting ontvangen waarop het oordeel gebaseerd is. Wanneer de bezwaren in een nader gesprek -- omstreeks een week later te houden -- niet kunnen worden weggenomen, zal elk van de betrokken partijen -- de kandidaat, de classis, de deputaten van de particuliere synode -- in appèl kunnen gaan bij de particuliere synode.
12. Indien de betrokkene verlenging van de periode van beroepbaarheid verlangt, kan hij dat drie maanden voor het verstrijken van de termijn verzoeken aan de classis die hem beroepbaar stelde, onder mededeling van de redenen voor zijn verzoek en onder overlegging van een getuigenis betreffende zijn belijdenis en levenswandel van de kerk(en) waartoe hij sinds het kerkelijk onderzoek behoorde. De classis kan de periode van beroepbaarheid voor één maal met een jaar verlengen.
13. Klachten betreffende het optreden van de proponent dienen te worden ingebracht bij de classis die hem beroepbaar stelde.

Regeling kerkelijk onderzoek voor de toelating tot het ambt van dienaar van het Woord, Toelatend onderzoek: TLO
1. De kerk die een kandidaat heeft beroepen tot dienaar van het Woord, zal, nadat deze het beroep heeft aangenomen, de classis verzoeken hem te onderzoeken met het oog op de toelating tot het ambt.
2. Het onderzoek vindt plaats ten overstaan van tenminste twee deputaten van de particuliere synode, die daartoe door de classis worden uitgenodigd.
3. De classis neemt kennis van:
a. de verklaring van beroepbaarstelling, afgegeven door de classis die hiertoe onderzoek heeft verricht;
b. de beroepsbrief (met de eventuele bijlagen) en de verklaring van aannemen van het beroep of een gewaarmerkt afschrift daarvan;
c. een getuigenis van de kerk(en) waartoe de kandidaat de laatst verlopen twee jaar behoorde, waarin een beargumenteerde beoordeling gegeven wordt omtrent de vraag of de kandidaat voldoet aan de voorschriften die de Heilige Schrift bevat ten aanzien van de leer en de levenswandel van hen die staan naar het ambt van dienaar van het Woord.
4. Als de stukken onder 3 in orde blijken te zijn, voert de classis met de kandidaat een gesprek van maximaal een uur over de betekenis van het geloof in God voor zijn persoonlijk leven, zijn motivatie voor het predikantschap, de leer van de Heilige Schrift en de betekenis en de inhoud van de belijdenis. Het doel van het gesprek is dat duidelijk wordt hoe de houding van de kandidaat is ten opzichte van Schrift en belijdenis.
Het gesprek wordt gevoerd onder leiding van het moderamen van de classis, dat de leiding eventueel kan opdragen aan een van de deputaten Voorbereiding Kerkelijke Onderzoeken.
Overige leden van de classis kunnen aan het gesprek deelnemen.
Aan het einde van het gesprek kan de classis besluiten het gesprek -- met maximaal een half uur -- te verlengen.
5. Het onderzoek heeft het karakter van een geestelijk kennismakingsgesprek in de kring waarin de kandidaat hoopt te gaan werken. Uitgangspunt is de positieve conclusie die de classis van beroepbaarstelling heeft getrokken met betrekking tot zijn Schriftgetrouwheid en confessionele betrouwbaarheid en zijn persoonlijke houding tegenover het ambt van predikant. Naarmate de conclusie bij de beroepbaarstelling langer geleden is getrokken, ligt het voor de hand de juistheid ervan diepgaander te toetsen.
6. De toelating vindt plaats wanneer de classis bevestigd is in de conclusie van het vorige classisonderzoek en indien deputaten van de particuliere synode zich hiermee kunnen verenigen.
De kandidaat zal beloven dat hij zich in zijn optreden zal houden aan de leer van de Heilige Schrift, zoals die door de kerken is vastgelegd in de drie formulieren van eenheid, door het plaatsen, naar artikel 53 KO, van zijn handtekening onder het ondertekeningsformulier voor predikanten, welk formulier hem voorgelezen zal worden.
De classis verleent de kandidaat een akte van toelating tot het ambt.

7. Indien de classis en de deputaten van de particuliere synode niet eensluidend tot een gunstig oordeel komen, zal de kandidaat zowel mondeling als schriftelijk een toelichting ontvangen waarop het oordeel gebaseerd is. Wanneer de bezwaren in een nader gesprek -- omstreeks een week later te houden -- niet kunnen worden weggenomen, zal elk van de betrokken partijen -- de kandidaat, de classis, de deputaten van de particuliere synode -- in appèl kunnen gaan bij de particuliere synode.
8. De classis treft regelingen rond mentoraat en nascholing (zie Acta art. 79).
Voor de nadere invulling van beide onderzoeken wordt verwezen naar de hiernavolgend als bijlagen opgenomen handreikingen door deputaten, welke handreikingen met de regelingen één geheel vormen en ook als zodanig gehanteerd dienen te worden.
Grond:
deze opzet van de kerkelijke onderzoeken doet recht aan de bedoeling van de in het verleden ontstane kerkelijke examens, respecteert het recht van de kerken om Schriftgetrouwheid en confessionele betrouwbaarheid van aanstaande predikanten zelfstandig te toetsen en sluit beter aan bij de nieuwe opzet van de opleiding, met name voor wat betreft de praktische vorming. Dit wordt in het rapport van studiedeputaten nader uiteen gezet.

K.1.2. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 25,***
Kerkelijke onderzoeken voor beroepbaarstelling en toelating tot het ambt van predikant,
Besluit:
1. de tekst van de regelingen en handreikingen BSO en TLO op de volgende punten te wijzigen of aan te vullen:
a. Het BSO en TLO zullen in hun geheel plaatsvinden in besloten zitting.
b. Zowel het BSO als het TLO vindt plaats onder leiding van deputaten kerkelijke onderzoeken.
c. Er zal tijdens het aanvankelijke onderzoek geen mogelijkheid van verlenging zijn. Als er duidelijke noodzaak aanwezig is, kan de classis besluiten tot een voortgezet gesprek op een latere datum. d. De preken zullen tijdig worden toegezonden aan de afgevaardigden en de deputaten ad art. 49 KO. e. De ingeleverde preken mogen niet eerder door een docent en/of mentor beoordeeld zijn.
f. Tijdens het BSO zal er een gesprek plaatsvinden van maximaal een half uur naar aanleiding van de motivatiebrief en een gesprek van maximaal een half uur betreffende de drie tevoren toegezonden preken, waarbij ook de invulling van de eredienst betrokken kan worden. Het 'leer'-gesprek over de Schrift en de belijdenis duurt maximaal een uur.
2. deputaten Kerkrecht en kerkorde op te dragen een herziene tekst te leveren voor opname in de Acta
3. in een brief aan de classes mee te delen dat 1 november 2002 geldt als datum van ingang voor de herziene regelingen.
Toelichting:
[1] (ad besluit 1) 1. het karakter van zowel het BSO als het TLO is een toetsing, die het meest tot zijn recht komt in de veilige sfeer van een besloten vergadering; 2. de bepaling betreffende de leiding van het BSO en TLO neemt onduidelijkheid hierover weg; 3. het opnemen van de mogelijkheid van verlenging lokt uit tot marathon-zittingen, en voor het realiseren van het beoogde doel is het niet nodig; 4. tevoren inzien van de preken draagt bij aan een evenwichtige beoordeling; 5. preken moeten zelfstandig werk zijn van de kandidaat, waarvoor niet anderen ook al qualitate qua verantwoordelijkheid hebben genomen;
6. de voorgestelde tijden zijn enerzijds voldoende, en anderzijds evenwichtig verdeeld met het oog op het doel van het BSO;
(ad besluit 2 en 3) 7. opname van de volledige herziene tekst in de Acta en bepalen van datum van ingang bevordert rechtsgelijkheid en rechtszekerheid.

K.2. Overweging

De regeling voor kerkelijke examens, zoals vastgelegd door de GS Rotterdam-Delfshaven 1964—1965, biedt een goede basis voor een zorgvuldige toetsing van de kandidaat. Hierdoor wordt recht gedaan aan de Schriftuurlijke plicht die gesteld wordt aan de kerken zelf .

K.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat het genoemde besluit van de GS Leusden 1999 t.a.v. de kerkelijke examens vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

K.4. Gronden

K.4.1. In het beroepbaarstellend onderzoek (BSO) vindt in plaats van een onderzoek naar de theologische kennis alleen een gesprek plaats over "de leer van de Heilige Schrift en de betekenis en inhoud van de confessie".

K.4.2. In het toelatend onderzoek (TLO), dat maximaal een uur duurt, vindt een gesprek plaats over het geloof in God voor het persoonlijke leven, de motivatie voor het predikantsambt, de leer van de Heilige Schrift en de betekenis en inhoud van de confessie. Het toetsingskarakter is op deze manier uitgehold, het is niet meer dan 'een geestelijk kennismakingsgesprek'.

K.4.3. Door deze nieuwe regeling wordt afbreuk gedaan aan het recht en de plicht van de kerken tot zelfstandige toetsing van hen die staan naar het ambt van dienaar des Woords, waartoe zij volgens de Schrift geroepen zijn (Matt. 7:15; Ef. 4:14; 2 Petr. 2; 1 Joh. 4:1; Op. 2:2).

L. Kerkelijk werkers

L.1. Materiaal

Generale Synode Leusden 1999, artikel 80
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 44

L.1.1. ***GS Leusden 1999, artikel 80,***

Besluit

n.a.v. een verzoek van het curatorium van de TU:
1. het curatorium van de Theologische Universiteit te machtigen voorlopig medewerking te verlenen aan het opzetten van een opleiding voor kerkelijk werker door de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle in samenwerking met de Opleiding voor Gereformeerde Godsdienstleraren, onder conditie dat deze medewerking niet in financieel of personeel opzicht in mindering komt op de eigen taken van de Theologische Universiteit;
2. deputaten Kerkrecht en Kerkorde op te dragen:
a. een inventariserend en verkennend onderzoek te doen of en zo ja welke kerkrechtelijke consequenties er verbonden worden c.q. dienen te worden aan de aanstelling van professionele werkers in de kerken in diverse soorten van kerkelijke arbeid naast de in de kerkorde genoemde ambtsdragers;
b. het resultaat van het onderzoek uiterlijk vijftien maanden voor de eerstvolgende generale synode aan de kerken toe te zenden en daarbij te schetsen welke kerkelijke besluitvorming op dit punt er eventueel noodzakelijk en/of gewenst zou zijn;
c. zich beschikbaar te houden om de eerstvolgende generale synode te dienen met adviezen en eventuele voorstellen over stukken die over deze zaak bij haar worden ingediend.

Gronden:

1. hoewel het curatorium als kerkelijk deputaatschap voor het bestuur van een wetenschappelijke instelling dit onderzoek ook binnen zijn takenpakket in eigen verantwoordelijkheid zou kunnen uitvoeren, moet geaccepteerd worden dat het kennelijk daar geen mogelijkheden toe ziet;
2. om de aansluiting bij de ontwikkeling voor de opleiding van kerkelijk werker niet te missen, is het van belang dat de Theologische Universiteit in die ontwikkeling gaat participeren;
3. deputaten Kerkrecht en Kerkorde zijn speciaal ingesteld voor onderzoeken op kerkrechtelijk terrein. Zij kunnen voor besluitvorming over deze materie het nodige materiaal aandragen en dat tijdig aan de kerken voorleggen, zodat op de eerstvolgende generale synode de hiermee verbonden vragen nader kunnen worden bezien.

L. 1.2. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 44,***

materiaal o.a.

3. brief van de Gereformeerde kerk te Axel d.d. 18 oktober 2001 met het verzoek om het rapport inzake de positie van de kerkelijke werker niet in behandeling te nemen omdat deze zaak niet via de kerkelijke weg op de Generale Synode Leusden 1999 is gekomen; voorts meent zij dat deputaten hun opdracht niet hebben vervuld. De raad verzoekt “derhalve dringend terug te keren naar het op kerkelijke wijze vergaderen, d.w.z. de kerkelijke weg in dit alles te blijven volgen.”; 4. resultaat van de enquête; 5. verzoeken van de kerken te Almelo, Amersfoort-Centrum, Amersfoort-Emiclaer, Assen-Marsdijk, Capelle aan den IJssel Zuid/West, Enschede-Oost, ’s-Gravenhage-Centrum/ Scheveningen, Hattem-Centrum, Spakenburg-Zuid en Veenendaal, van de classis Kampen en van de Particuliere Synodes van Groningen, Overijssel, Gelderland en Holland-Zuid om in Materiaal 2 genoemde punten als gezamenlijke kerken in studie te nemen c.q. te behartigen. De kerk te Amersfoort-Emiclaer vraagt daarbij extra aandacht te geven aan de positie van vrijwilligers; de kerk te Amersfoort-Centrum vindt het belangrijk dat een kerkelijk werker niet taken verricht die komen in plaats van, maar als aanvulling op en ondersteuning van het werk dat wordt verricht door ambtsdragers en door gemeenteleden; en vraagt om een goede afbakening tussen betaalde professionele werkers en onbetaalde vrijwilligers; de kerk te Enschede- Oost geeft enkele aanvullende aandachtspunten; de kerk te ’s-Gravenhage-Centrum/Scheveningen verzoekt ook de figuur van evangelist nader in de studie te betrekken;
6. brief van de Gereformeerde Kerk te Emmen d.d. 18 oktober 2001 waarin zij vraagt om onderscheid aan te brengen voor welke (categorie) kerkelijk werkers er wel en welke kerkelijke werkers er niet kerkordelijke regels zouden moeten gelden. Verder ook de vraag om “ wat het opleidingsniveau en de vereiste deskundigheid betreft ... geen dwingende voorschriften op te stellen, maar dat over te laten aan betreffende kerkenraad.”

Besluit 1:

aan het verzoek van de Gereformeerde Kerk te Axel niet te voldoen.

Gronden:

1. de kerk te Axel wijst er terecht op dat de zaak van de kerkelijk werker niet via de kerkelijke weg op de Generale Synode Leusden 1999 is gekomen, maar toont daarmee niet aan dat die synode, gezien het verzoek van het curatorium van de Theologische Universiteit, niet het recht had om aan deputaten de beperkte taak tot een inventariserend en verkennend onderzoek te geven;
2. de Generale Synode Leusden 1999 heeft met opzet niet verder willen gaan dan het resultaat van een verkennend onderzoek door deputaten tijdig aan de kerken te laten voorleggen, waarna de kerken zouden bepalen of zij in haar volgende synode nader over de figuur en de positie van kerkelijk werkers zouden willen spreken;
3. de deputaten hebben zich – afgedacht van overschrijding van de termijn die in hun instructie genoemd werd – gehouden aan hun opdracht tot inventariserend en verkennend onderzoek; hun rapport kan dus op de normale wijze besproken worden;
4. het rapport van deputaten Kerkrecht en kerkorde heeft, gezien de andere reacties, kerkelijke vergaderingen ervan overtuigd dat de zaak van de kerkelijk werker de kerken gezamenlijk aangaat en ter generale synode besproken dient te worden;
5. de kerkelijke vergaderingen hebben de zaak van de kerkelijk werker op wettige wijze bij de Generale Synode Zuidhorn 2002 aanhangig gemaakt.

Besluit 2:

uit te spreken dat het gewenst is dat er op generaal niveau een gezamenlijke bezinning op gang komt op de verhouding tussen de ambten in de gemeente alsmede roeping en taken van gemeenteleden enerzijds en het functioneren van professionele kerkelijk werkers anderzijds.

Grond:
in hun rapport constateren deputaten Kerkrecht en Kerkorde:
a. dat de figuur van kerkelijk werker haar intrede heeft gedaan en doet binnen diverse plaatselijke kerken zonder dat de verhouding tot de ambten duidelijk is;
b. dat de verhouding tussen kerkelijk werkers en de ambten een belangrijk te bestuderen punt is;
c. dat naarmate er in de kerken meer kerkelijk werkers worden aangesteld, het meer urgentie krijgt om over die vragen een gezamenlijke bezinning op generaal niveau te starten;
d. dat ook de vraag naar de inzet en vrijwillige arbeid van gemeenteleden daarbij aandacht moet krijgen.
Besluit 3:
dat het gewenst is dat er op korte termijn handreikingen komen voor kerkenraden die besloten hebben of besluiten tot de aanstelling van kerkelijk werkers.
Grond:
kerken kunnen in de benoeming en instructie van kerkelijk werkers veel zelf in de plaatselijke situatie regelen, maar:
a. rechtszekerheid en rechtsgelijkheid onder kerkelijk werkers binnen de Gereformeerde Kerken dient bewaakt te worden;
b. zowel de voorstellen vanuit de kerken als de resultaten van de enquête laten zien dat veel kerkelijke vergaderingen en kerkelijk werkers de wens uiten dat er handreikingen komen om in dezen op kerkrechtelijk verantwoorde en op billijke en deugdelijke wijze te handelen en behandeld te worden.
Besluit 4:
deputaten Kerkrecht en kerkorde op te dragen:
a. allereerst in overleg met deputaten Dienst en recht voor de toekomst verdere bezinning te (laten) doen en beleid te ontwikkelen ten aanzien van de vragen rond de verhouding van kerkelijk werkers en ambtsdragers;
b. als de in a. genoemde bezinning daartoe aanleiding geeft, op basis van de in hoofdstuk 12.1 in het rapport van deputaten Kerkrecht en kerkorde genoemde aandachtspunten bij het aanstellen van een kerkelijk werker, handreikingen op te stellen voor de plaatselijke kerken. Bij de formulering ervan dienen deputaten rekening te houden met en aan te sluiten bij de diverse situaties die in de kerken voorkomen;
c. de volgende generale synode te dienen met een voorstel ten aanzien van wat als generaalsynodale regelgeving in dezen zou moeten worden aanvaard;
d. vanuit hun deskundigheid te adviseren met betrekking tot vragen die vanuit de praktijk aan deputaten worden voorgelegd;
e. als kerkelijk aanspreekpunt te fungeren voor overleg met instellingen waar de opleiding tot kerkelijk werker plaatsvindt.
Gronden:
1. gezamenlijke regelgeving behoort tot de verantwoordelijkheid van de generale synode, maar het is daarvoor op dit moment nog te vroeg;
2. vanuit het Platform van commissies van beheer wordt er in samenwerking met het GMV al wel een en ander aangereikt, maar dat heeft geen duidelijke kerkelijke status en de stukken zijn tot nu toe ook nog niet specifiek vanuit kerkrechtelijke deskundigheid getoetst;
3. de vragen rond de verhouding van ambten, taakvervulling op vrijwillige basis door gemeenteleden en het functioneren van niet-ambtelijke professionele werkers in de gemeente verdienen nadere studie en bezinning;
4. handreikingen aan de plaatselijke kerken kunnen intussen recht, vrede en goede orde in de gemeenten dienen.

L.2. Overweging

Een kerkelijk werker is geen figuur die de Schrift kent en nodig acht t.b.v. het kerkelijk of geloofsleven.
Aan een kerkelijk werker worden geen eisen gesteld conform 1 Tim. 3 en Titus 1 zoals aan een ambtsdrager. Bovendien wordt een kerkelijk werker niet in het midden van de gemeente door de Here aangewezen zoals dat het geval is bij ambtsdragers.

L.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. de kerkelijk werkers vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

L.4. Gronden

L.4.1. De synodes liepen met hun besluiten vooruit op een nog te voeren onderzoek, De grond daarvoor is: “De kerkelijk werker is een figuur die onder ons al voorkomt. Er blijkt dus behoefte aan te bestaan.” Een aanpassing dus aan een bestaande en groeiende situatie, zonder voorafgaande confrontatie met Schrift, belijdenis en KO.

L.4.2. De kerkelijk werker beweegt zich op het terrein van predikant, ouderling en diaken, als professioneel kerkelijk werker, en neemt taken van de ambtsdragers op zich, zonder zelf ambtsdrager te zijn. Dat betekent een professionalisering van het kerkelijk ambtswerk, losmaking van dat werk uit het kader van de door de Here Christus in de Schrift aangewezen ambten en degradatie en uitholling van het ambt.

M.4.3. Degradatie en uitholling van het ambt betekent afdoen aan de eer van de Here Christus die mensen tot het ambt roept en zich door zijn ambtsdragers laat vertegenwoordigen in zijn Kerk. (Rom.1:1, 2 Kor. 5:20; Ef. 4:11; 1 Kor. 12: 5, 28; Hand. 20:28, NGB art. 30, 31, KO art. 21,22)

M. Echtscheiding

M.1. Materiaal

Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 45
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 46
Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 47
Generale Synode Leusden 1999, artikel 72
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 41

M.1.1. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 45,***

Materiaal :
brief d.d.. 31 januari 1996 van br. D. Nugteren te Ermelo waarin hij verzoekt uit te spreken:
"De synode spreekt uit, dat kerkeraden verzoeken om huwelijksbevestiging of voorbede in de openbare eredienst niet dienen in te willigen, indien van één of beide a.s. echtgenoten een voorgaand huwelijk is ontbonden als gevolg van kwaadwillige verlating, waarbij geen sprake is van overspel (door Christus genoemd in Mat. 5:31,32 en Mat. 19:9) of de zendingssituatie (door Paulus beschreven in 1 Kor. 7:12-16).
Als gronden voert de synode aan:
1. Uit de tegenstelling, die de Here in Mat. 5:31,32 maakt tussen hetgeen gezegd is aangaande de scheidbrief en hetgeen Hij zelf zegt, volgt, dat alleen ontucht als vleselijke gemeenschap buiten eigen huwelijk als grond voor echtscheiding genoemd wordt.
2. Uit 1 Kor. 7 blijkt, dat kwaadwillige verlating door Paulus wordt toegestaan, als er sprake is van verstoting van de gelovige partij (christen) door de ongelovige partij (heiden)."
Genoemde brief is een bezwaarschrift tegen de uitspraak van de Particuliere Synode van Gelderland 1995, gedaan in haar vergadering van 8 juni 1995: "het besluit van de classis Harderwijk dat de kerkeraad te Ermelo geen onschriftuurlijke weg bewandelt wordt gezien als wijs en voorzichtig."
Besluit:
aan het verzoek niet te voldoen.
Grond:
in de aanhef van de brief aan de synode maakt appellant bezwaar tegen het standpunt van de kerkeraad van Ermelo inzake kwaadwillige verlating. Dat bezwaar heeft hij ook aan de classis Harderwijk en de particuliere synode van Gelderland voorgelegd.
Wat hij aan de generale synode vraagt is echter een algemene uitspraak ten aanzien van het beleid van kerkeraden. Dat is een ander verzoek dan hij aan genoemde mindere vergaderingen heeft gedaan.
In feite behelst zijn vraag aan de synode een verzoek tot revisie van het besluit van de Generale Synode van Middelburg 1933 inzake kwaadwillige verlating als grond voor echtscheiding (Acta art. 130). Dit verzoek heeft hij zo echter niet in de kerkelijke weg aan de orde gesteld.

M.1.2. ***GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 46,***

Materiaal :
brief d.d.. 1 februari 1996 van br. R. v.d. Laan te Ermelo waarin hij verzoekt uit te spreken:
"A. dat de Raad van de Gereformeerde Kerk te Ermelo een onschriftuurlijke weg bewandelt wanneer hij vast houdt aan zijn uitspraak als volgt:
1. Op grond van gebleken verdeeldheid binnen de raad en op grond van eerdere uitspraken van synodes (o.a. Middelburg 1933) geen uitspraak te doen over de vraag of kwaadwillige verlating een voor God geldige reden is tot echtscheiding.
2. Elke aanvrage om te mogen hertrouwen op zich te beoordelen.
Besluit 1:
aan het verzoek onder A genoemd niet te voldoen.
Gronden:
1. inwilliging van het verzoek zou impliceren, dat een uitspraak wordt gedaan over de reeds lang bestaande verschillen van inzicht binnen de gereformeerde kerken ten aanzien van kwaadwillige verlating als grond voor echtscheiding; vanwege de onmacht elkaar in deze zaak vanuit de Schrift te overtuigen, deed de Generale Synode van Middelburg 1933 de volgende uitspraak: "De synode besluit over de vraag, of (behalve overspel ook) kwaadwillige verlating een voor God geldige reden tot echtscheiding is, geen uitspraak te doen" (Acta art. 130); de kerkeraad van Ermelo is met zijn besluit binnen het kader van die uitspraak gebleven;
2. appellant had bij bezwaar tegen de uitspraak van Middelburg 1933 dit in de kerkelijke weg voor moeten leggen aan de generale synode;
3. de Generale Synode van Hoogeveen 1969--1970, waar appellant zich op beroept, heeft geen uitspraak gedaan inzake kwaadwillige verlating in confrontatie met Middelburg 1933.

M.1.3. GS Berkel en Rodenrijs 1996, artikel 47,

Materiaal:
1. rapport van deputaten echtscheidingszaken;
2. aanvulling op het rapport van deputaten echtscheidingszaken, ingevoegd als de punten 13, 19 en 35;
3. 13 brieven van kerkeraden, 5 van particulieren en 1 van de werkgroep Divortesia met reacties op en bezwaren tegen het rapport van deputaten.

Besluit 1:
deputaten onder dank te dechargeren en daarbij de kanttekening te plaatsen, dat zij aan de eerste opdracht van de Generale Synode Ommen 1993 een eigen invulling hebben gegeven.
Grond:
deputaten hebben zich geconcentreerd op de opdracht tot bestudering van de Schriftgegevens en de kerkelijke uitspraken; zij hebben bij de kerkeraden geen navraag gedaan naar de knelpunten in de kerkelijke communicatie.
Besluit 2:
de volgende uitgangspunten en richtlijnen te bieden ten dienste van kerkelijk beleid in echtscheidingszaken en ten dienste van een goede communicatie tussen kerkeraden ter zake.
Uitgangspunten
1. Het huwelijk is door de Here ingesteld. Deze hechte band tussen man en vrouw mag niet door mensen verbroken worden (Gen. 2:24; Mal. 2:14-16; Mat. 19:3-9; 1 Kor. 7:10-11).
2. Overspel maakt inbreuk op het huwelijk als een relatie van liefde en trouw. Wanneer verzoening van deze zonde en herstel van de geschonden verhouding niet mogelijk zijn, kan de trouweloos behandelde echtgenoot echtscheiding aanvragen (Mat. 5:32; Mat. 19:9; 1 Kor. 6:16-18; Hebr. 13:4); een nieuw huwelijk is dan geoorloofd en kan kerkelijk bevestigd worden.
3. Is er sprake van een ongelovige partij die de ander wil verlaten, dan mag de gelovige om dit te voorkomen niet het geloof en de liefde tot de Here ten offer brengen. Verlating omwille van het geloof (religionis causa) is een grond om in scheiding te berusten.
4. Over de vraag in hoeverre andere vormen van kwaadwillige verlating beoordeeld kunnen worden analoog aan de situatie, die de apostel Paulus in 1 Kor. 7:12-16 beschrijft, bestaat geen eenstemmigheid.
Richtlijnen
1. De synode adviseert de kerkeraden het studierapport van deputaten (zie bijlage IV) en het commissierapport (zie bijlage V) zorgvuldig te overwegen.
2. Wanneer een scheiding zich voordoet in het huwelijk van kerkleden zal de kerkeraad zijn herderlijke zorg voor de betrokkenen gestalte geven in troost, bemoediging en vermaan. Indien de kerkeraad op basis van gesprekken met betrokken partijen zich een oordeel vormt over de situatie, zal dit oordeel geargumenteerd in de notulen worden vastgelegd.
3. Wanneer een zaak niet helder vanuit de Schrift bewezen kan worden mag een kerkeraad niet de gewetens binden. Blijft tussen de kerkeraad en de betrokken gemeenteleden verschil van inzicht bestaan over de vraag of echtscheiding en/of een tweede huwelijk geoorloofd is in het licht van Gods Woord, dan zal de kerkeraad naar art. 41 KO advies vragen aan de classis.
4. Bij vertrek van (één van) de betrokkenen naar een andere gemeente wordt aan de kerkeraad aldaar beknopt de informatie verstrekt, die noodzakelijk is voor de overdracht van de ambtelijke zorg. Voordat de andere kerkeraad wordt ingelicht, zal de betrokken broeder en/of zuster op de hoogte worden gesteld van de inhoud van deze informatie.
Is de echtscheiding een feit geworden, dan wordt op de attestatie vermeld: "deze broeder/ zuster is gehuwd geweest. Het huwelijk werd op (datum) ontbonden door echtscheiding. Hij/zij was op dat moment lid van de Geref. Kerk te..."
Indien een kerkeraad nadere informatie nodig heeft, met name ter beoordeling van een eventuele nieuwe huwelijkssluiting, zal hij met medeweten van de betrokkene zich wenden tot de raad van de in de attestatie genoemde kerk.
5. Overleg zal plaatsvinden tussen kerkeraden, die met dezelfde huwelijksbreuk en echtscheiding te maken krijgen. De resultaten van dit overleg zullen schriftelijk worden vastgelegd.
6. Indien zich tussen de betrokken kerkeraden een verschil voordoet in de beoordeling van een huwelijksbreuk en zij tot verschillende oordelen komen ten aanzien van tuchtoefening en/of kerkelijke bevestiging van een nieuw huwelijk, zal aan de classis van de kerk, die in de betreffende zaak een beslissing moet nemen advies worden gevraagd.
Gronden:
1. het is zinvol hetgeen vanuit de Schrift duidelijk is ten aanzien van echtscheiding en tweede huwelijk als uitgangspunten van kerkelijk beleid te formuleren;
2. zowel de kerkeraden als betrokken gemeenteleden zijn gebaat bij richtlijnen, die eenheid in beleid ten aanzien van echtscheidingszaken kunnen bevorderen.

M.1.4. ***GS Leusden 1999, artikel 72,***

Besluit 1:
aan de revisieverzoeken van de PS Utrecht 1998, de kerken te Bunschoten-Oost, Rijnsburg en Emmeloord, br. M.C. Bijl en br. J. Peters ten aanzien van het besluit van GS Berkel en Rodenrijs 1996 inzake echtscheidingszaken (Acta art. 47) in zoverre te voldoen dat uitgangspunt 1 en richtlijn 3 verduidelijkt worden, uitgangspunt 4 opnieuw geformuleerd wordt en een nieuw uitgangspunt 5 toegevoegd wordt, zodat de volgende uitgangspunten en richtlijnen worden vastgesteld:
De GS Leusden 1999 besluit de volgende uitgangspunten en richtlijnen te bieden ten dienste van kerkelijk beleid in echtscheidingszaken en ten dienste van een goede communicatie tussen kerkenraden terzake: (de wijzigingen ten opzichte van GS Berkel en Rodenrijs staan cursief)
Uitgangspunten
1. Het huwelijk is door de Here ingesteld. Deze hechte band tussen man en vrouw mag niet door mensen verbroken worden (Gen. 2:24; Mal. 2:14-16; Mat. 19:3-9; 1 Kor. 7:10-11).
   Echtscheiding is een ernstig kwaad, dat zoveel mogelijk voorkomen en bestreden moet worden.
2. Overspel maakt inbreuk op het huwelijk als een relatie van liefde en trouw. Wanneer verzoening van deze zonde en herstel van de geschonden verhouding niet mogelijk zijn, kan de trouweloos behandelde echtgenoot echtscheiding aanvragen (Mat. 5:32; Mat. 19:9; 1 Kor. 6:16-18; Hebr. 13:4); een nieuw huwelijk is dan geoorloofd en kan kerkelijk bevestigd worden.
3. Is er sprake van een ongelovige partij die de ander wil verlaten, dan mag de gelovige om dit te voorkomen niet het geloof en de liefde tot de Here ten offer brengen. Verlating omwille van het geloof (religionis causa) is een grond om in scheiding te berusten (1 Kor. 7:12-16).
4. *Er zijn ook andere ernstige vormen van zonden tegen een van Gods geboden waardoor het huwelijk fundamenteel wordt aangetast. Er valt geen algemene regel te geven om te beoordelen in hoeverre zulke zonden een grond vormen om in een echtscheiding te berusten.*
5. *Met betrekking tot echtscheiding op ongeoorloofde gronden geeft de Schrift de duidelijke regel dat de weg naar een nieuw huwelijk gesloten is (1 Kor. 7:10,11).*

Richtlijnen
1. De synode (van Berkel en Rodenrijs 1996) adviseert de kerkenraden het studierapport van deputaten (zie Acta GS Berkel en Rodenrijs 1996, bijlage IV) en het commissierapport (idem, bijlage V) zorgvuldig te overwegen.
2. Wanneer een scheiding zich voordoet in het huwelijk van kerkleden, zal de kerkenraad zijn herderlijke zorg voor de betrokkenen gestalte geven in troost, bemoediging en vermaan. Indien de kerkenraad op basis van gesprekken met betrokken partijen zich een oordeel vormt over de situatie, zal dit oordeel geargumenteerd in de notulen worden vastgelegd.
3. Wanneer een zaak niet helder vanuit de Schrift bewezen kan worden, mag een kerkenraad niet de gewetens binden. Blijft tussen de kerkenraad en de betrokken gemeenteleden *in de speciale situaties onder uitgangspunt 4 genoemd,* verschil van inzicht bestaan over de vraag of echtscheiding en/of een tweede huwelijk geoorloofd is in het licht van Gods Woord, dan zal de kerkenraad naar artikel 41 KO advies vragen aan de classis.
4. Bij vertrek van (één van) de betrokkenen naar een andere gemeente wordt aan de kerkenraad aldaar beknopt de informatie verstrekt die noodzakelijk is voor de overdracht van de ambtelijke zorg. Voordat de andere kerkenraad wordt ingelicht, zal de betrokken broeder en/of zuster op de hoogte worden gesteld van de inhoud van deze informatie.
Is de echtscheiding een feit geworden, dan wordt op de attestatie vermeld: "deze broeder/zuster is gehuwd geweest. Het huwelijk werd op (datum) ontbonden door echtscheiding. Hij/zij was op dat moment lid van de Gereformeerde Kerk te ..."
Indien een kerkenraad nadere informatie nodig heeft, met name ter beoordeling van een eventuele nieuwe huwelijkssluiting, zal hij met medeweten van de betrokkene zich wenden tot de raad van de in de attestatie genoemde kerk.
5. Overleg zal plaatsvinden tussen kerkenraden die met dezelfde huwelijksbreuk en echtscheiding te maken krijgen. De resultaten van dit overleg zullen schriftelijk worden vastgelegd.
6. Indien zich tussen de betrokken kerkenraden een verschil voordoet in de beoordeling van een huwelijksbreuk en zij tot verschillende oordelen komen ten aanzien van tuchtoefening en/of kerkelijke bevestiging van een nieuw huwelijk, zal aan de classis van de kerk die in de betreffende zaak een beslissing moet nemen, advies worden gevraagd.
Gronden:
1. uit de revisieverzoeken is gebleken dat bepaalde formuleringen van de uitgangspunten en richtlijnen van de GS Berkel en Rodenrijs 1996 vragen oproepen en niet eenduidig zijn;
2. terwille van de duidelijkheid moet uitgangspunt 1 explicieter en vollediger worden gemaakt;
3. de term ‘andere vormen van kwaadwillige verlating’ in uitgangspunt 4 is rekbaar, kunstmatig en niet adequaat, waarbij de analogieredenering niet begrensd wordt;
4. richtlijn 3 behoeft meer duidelijkheid.

M.1.5. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 41,***

Besluit 1:
deputaten Huwelijk en echtscheiding te benoemen me de opdracht:
a. zorg te dragen voor een brede bezinning in de kerken op de terreinen van huwelijk, het alleen-gaan, huwelijksvoorbereiding en echtscheidingsvragen, alsmede de zin en status van de kerkelijke bevestiging;
b. deze bezinning te stimuleren met o.m. de uitgave van een, door te benoemen deputaten op te stellen, verkorte, breder toegankelijke versie van het deputatenrapport, waarin de bespreking ter synode is verwerkt en die als studierapport binnen de kerken gepresenteerd wordt;
c. aan die bezinning leiding te geven door publicaties van deputaten in de kerkelijke pers en door het ontplooien van toerustende activiteiten gericht op ambtsdragers, direct betrokkenen en andere gemeenteleden;
d. te benoemen deputaten op te dragen de reacties uit de kerken te verdisconteren in hun rapportage aan de generale synode, en ook de mogelijkheden na te gaan om andere kerken in binnen- en buitenland bij de bezinning te betrekken.
Gronden:
1. het verdient geen aanbeveling de bestaande richtlijnen nog nader te preciseren; belangrijk is kerkenraden op te roepen het zelfstandig geestelijk oordelen in volle vrijmoedigheid ter hand te nemen; daarvoor biedt het deputatenrapport ondersteuning;
2. bij blijvend meningsverschil valt te verwijzen naar de afspraken over de rol van het kerkverband, gemaakt door de Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996 en de Generale Synode Leusden 1999;
3. in de bespreking van het deputatenrapport ter synode is waardering geuit, maar zijn ook kritische vragen gesteld over onder andere: a. de verhouding tussen de geboden en de stijl van het Koninkrijk, en tussen het Oude en het Nieuwe Testament; b. de mogelijke spanning tussen het bijbelse onderwijs en de toepassing in de praktijk; c. de hantering van 1 Korintiërs 7; d. de toepassing van tucht;
4. wil de bezinning van de deputaten binnen de kerken draagvlak vinden en daadwerkelijk effect sorteren, dan moet ernaar gestreefd worden dat de inhoud van hun rapport bekend wordt en binnen de kerken, met name bij ambtsdragers en direct-betrokkenen, verwerkt wordt. Naast direct voorlichtende activiteiten van deputaten is daarbij ook deskundige ondersteuning nodig;
5. ook andere kerken hebben met de vragen rond huwelijk en echtscheiding te maken. Het is goed om zowel van hen te leren en als hen te laten profiteren van de bezinning binnen de Gereformeerde Kerken. Bovendien zijn in situaties van huwelijk, echtscheiding en hertrouwen soms ook andere kerken direct betrokken.
Besluit 2a:
de kerken op te roepen tot gezamenlijke verootmoediging en hernieuwde toewijding en overgave aan de Here. Deze verootmoediging en toewijding hebben betrekking op de gezamenlijke onwil en onmacht binnen de kerken om aan een leven in de stijl van Christus’ Koninkrijk overtuigend vorm te geven, zoals deze onder meer uitkomt in de problematiek rond echtscheiding en hertrouwen waarvoor de kerken zich geplaatst zien.
Gronden:
1. de vragen rond echtscheiding en de moeite om op dit terrein de stijl van het Koninkrijk te vertonen zijn tekenen van een algemene zwakte in het volgen van het onderwijs van Jezus Christus en geven daarom aanleiding tot deze verootmoediging en hernieuwde toewijding;
2. zonder de bedding van een geestelijke verootmoediging zijn kerkelijke besluiten die beogen een gezamenlijke zwakte in de levensstijl te keren, krachteloos.
Besluit 2b:
te benoemen deputaten op te dragen zo nodig vanuit het materiaal van hun rapport een
ondersteunend schrijven op te stellen dat namens de Generale Synode aan alle kerken kan worden gestuurd om de oproep tot verootmoediging en toewijding (besluit 2a) toe te lichten en inhoudelijk richting te geven.

Grond:
wil besluit 2a tot zijn recht komen, dan moeten de kerken op de hoogte zijn van de bedoeling van de genoemde verootmoediging en toewijding, en van de kern van benadering van de echtscheidingsproblematiek zoals deze in het deputatenrapport gevolgd is.
Besluit 3a:
a. voorlopig tot aan de volgende generale synode een raad van advies in te stellen om de kerkenraden te adviseren inzake echtscheiding en hertrouwen; b. dit orgaan samen te stellen uit vijf personen: een ethicus, een kerkrechtdeskundige, een jurist (m/v), een hulpverlener (m/v) en een ervaringsdeskundige (m/v); c. te benoemen deputaten op te dragen: • vijf geschikte personen voor deze raad aan te zoeken; • een instructie voor deze raad op te stellen; • ernaar te streven dat deze raad van advies operationeel is per 1 november 2002; d. te bepalen dat de raad van advies samen met deputaten echtscheidingszaken aan de generale synode rapporteert; e. de kerkenraden aan te bevelen zich in situaties van echtscheiding en hertrouwen tot deze raad te wenden.
Gronden:
1. veel kerkenraden voelen zich onmachtig om in echtscheidingssituaties tot een goede oordeelsvorming te komen. Daarom is het wijs een adviesorgaan in het leven te roepen, waarin verschillende disciplines vertegenwoordigd zijn;
2. in de huidige situatie vragen kerkenraden vaak incidenteel advies aan docenten uit Kampen. Zij geven dit op persoonlijke titel en vooral vanuit hun theologische deskundigheid. Het is wenselijk dat deze advisering een meer kerkelijk, minder vrijblijvend en op meer soorten deskundigheid steunend karakter ontvangt.
Besluit 3b:
te benoemen deputaten op te dragen in de instructie voor de raad van advies ook op te nemen dat het tot de taak van deze raad behoort de kerken te informeren met betrekking tot huwelijksvoorbereiding, huwelijkscounseling, partnerkeus en relatieontwikkeling.
Grond:
veel huwelijksproblemen zijn terug te voeren op een gemis aan goede voorbereiding op het huwelijk. Grondige huwelijkscatechese voor de trouwdag is noodzakelijk. Ook goede relationele en pastorale hulp kan veel problemen voorkomen of bestrijden. De kerken kunnen en moeten daarom een actievere rol gaan spelen in de huwelijksvoorbereiding, ook om zo preventief te werken. Een meer gerichte en gezamenlijke aanpak daarbij is wenselijk.
Besluit 4a:
uit te spreken dat de kerken tot aan de volgende generale synode gerechtigd zijn om bij een situatie van echtscheiding en/of hertrouwen die in het licht van het onderwijs van Jezus niet goed is, maar waarin tegelijk geen vrijmoedigheid bestaat tot kerkelijke censuur, over de desbetreffende situatie, indien mogelijk na overleg met de betrokkenen, vergezeld van een bescheiden toelichting en op een ingetogen manier, een openlijk oordeel te geven in het midden van de gemeente.
Gronden:
1. wanneer een kerkenraad in zaken van echtscheiding en hertrouwen redenen heeft om geen kerkelijke censuur te oefenen, dient de kerkenraad er tegelijk naar te streven de stijl van Christus' Koninkrijk op het genoemde punt binnen de gemeente hoog te houden. Dat kan op de manier die in het besluit verwoord is;
2. de Schrift zelf leert dat er behalve avondmaalstucht, zoals wij die kennen, ook vormen van bestraffing mogelijk zijn (Matteüs 18:17; 2 Korintiërs 2:6; Galaten 2:11; 1 Timoteüs 5:20);
3. al hebben de kerkenraden principieel gezien momenteel dit recht ook al en brengen zij dit soms ook in praktijk, toch is het ter wille van de juridische status van deze handelwijze wenselijk dat de kerken dit openlijk uitspreken, omdat dit recht thans nog niet in de kerkorde is verwoord;
4. een voorlopig besluit is wenselijk, omdat er ook een bredere bezinning is voorgenomen, zowel op de kerkorde in het algemeen als op de vragen naar meer mogelijkheden van tucht in het bijzonder.
Besluit 4b:
te benoemen deputaten opdracht te geven in overleg te treden met deputaten Kerkrecht en kerkorde om – in het licht van de moeiten die zich in de kerken voordoen bij het oefenen van kerkelijke censuur in situaties van echtscheiding en hertrouwen, en met verwerking van andere situaties van tuchtoefening – te bestuderen, of er in het licht van de Schrift aanvullende maatregelen van vermaan en tucht mogelijk en wenselijk zijn, en daarover aan de eerstvolgende generale synode voorstellen te doen.
Gronden:
1. uit de praktijk van de omgang met situaties van echtscheiding en hertrouwen komt naar voren dat er binnen de kerken een brede verlegenheid aanwezig is met betrekking tot het toepassen van het instrument van de kerkelijke censuur. Een risico van deze situatie is dat de zonde al meer onbestraft blijft en getolereerd wordt. In dat kader komt de vraag op, of er wellicht ook andere instrumenten van vermaan en tucht mogelijk zijn die in deze verlegenheid een oplossing kunnen bieden;
2. er moet tegen gewaakt worden dat de concrete aanleiding, zoals die gelegen is in situaties van echtscheiding en hertrouwen, de enige invalshoek vormt bij de bezinning op andere mogelijke vormen van tucht;
3. de kerkelijke tucht is een zaak van kerkrecht en de bezinning daarop behoort daarom in de eerste plaats tot de taak van de desbetreffende deputaten. Vanwege de actuele aanleiding in de echtscheidingsthematiek is echter ook de betrokkenheid van deputaten echtscheiding wenselijk.
Besluit 5:
te benoemen deputaten opdracht te geven om in het licht van de nieuwe bezinning op huwelijk en echtscheiding aandacht te schenken aan vragen betreffende bevestiging van tweede huwelijken na echtscheiding en met het oog daarop de zin en status van de kerkelijke huwelijksbevestiging te bezien.
Gronden:
1. het past bij de stijl van het Koninkrijk, zoals de Here Jezus ons die geleerd heeft, grote nadruk te leggen op het karakter van het ja-woord. Een eenmaal gegeven belofte blijft gelden. De kerk aanvaardt dat er situaties zijn waarin deze belofte helaas gebroken is. Daarom is bezinning nodig op de zin en status van de kerkelijke huwelijksbevestiging met het oog op beantwoording van vragen als:
a. kan de kerk mensen laten beloven elkaar trouw te blijven 'tot de dood ons zal scheiden' en vervolgens enkele jaren daarna één van hen dat opnieuw laten beloven aan een andere partner, zonder dat de dood hem of haar scheidde van de eerste huwelijkspartner? Zo ja, in welke situaties kan dat wel en in welke situaties niet?;
b. kunnen er situaties zijn waarin een kerk wel positief kan zijn over een belofte van trouw gedaan op het gemeentehuis, maar niet positief over de bevestiging van die belofte voor God en zijn gemeente?
2. een bezinning op de zin en status van de kerkelijke huwelijksbevestiging is ook noodzakelijk om een antwoord te kunnen geven op de vraag, welke voorwaarden de kerk aan deze bevestiging mag verbinden met betrekking tot huwelijksvoorbereiding, zoals bijvoorbeeld het volgen van huwelijkscatechese.

Besluit 6:
deputaten Echtscheiding, benoemd door de Generale Synode Leusden 1999, te déchargeren onder dankbetuiging voor de door hen verrichte arbeid.
Besluit 7:
te benoemen deputaten Huwelijk en Echtscheiding op te dragen aan de volgende synode te rapporteren en hun rapport zes maanden voor de aanvang daarvan aan de kerken toe te zenden.

M.2 Overweging

M.2.1. De GS Berkel en Rodenrijs 1996 besluit een tweetal bezwaarschriften m.b.t. de vraag om een uitspraak te doen over kwaadwillige verlating als grond voor echtscheiding af te wijzen en geen uitspraak te doen over de vraag of kwaadwillige verlating in de ogen van de Here een grond voor echtscheiding is. (art. 46 en 47). De synode beroept zich daarvoor o.a. op de GS te Middelburg 1933: ”inwilliging van het verzoek zou impliceren, dat een uitspraak wordt gedaan over de reeds lang bestaande verschillen van inzicht binnen de gereformeerde kerken ten aanzien van kwaadwillige verlating als grond voor echtscheiding”; vanwege de onmacht elkaar in deze zaak vanuit de Schrift te overtuigen, deed de Generale Synode van Middelburg 1933 de volgende uitspraak: “ De synode besluit over de vraag, of (behalve overspel ook) kwaadwillige verlating een voor God geldige reden tot echtscheiding is, geen uitspraak te doen” . De synode geeft ook aan dat een kerkenraad daarom de gewetens hierin niet mag binden.

Daarnaast keurt de synode het deputatenrapport m.b.t. echtscheiding goed. (art. 47).
In dit rapport wordt uitgegaan van echtscheiding als een gegeven en onomkeerbaar feit en wordt gewezen in de richting van aanpassing van de regels aan de praktijk.

M.2.2. De GS Leusden 1999 voldoet niet aan de verzoeken uit de kerken om het besluit van Berkel te herzien maar geeft wel een nadere toelichting en een gewijzigde formulering. Eén van de nieuw geformuleerde uitgangspunten luidt:

> “Er zijn ook andere ernstige vormen van zonden tegen een van Gods geboden waardoor het huwelijk fundamenteel wordt aangetast. Er valt geen algemene regel te geven om te beoordelen in hoeverre zulke zonden een grond vormen om in een echtscheiding te berusten.”

De synode wijst het deputatenrapport van GS Berkel niet af maar benoemt een nieuw deputaatschap om verder onderzoek te doen in de lijn van GS Berkel.

M.2.3. De GS Zuidhorn 2002/2004 neemt het besluit (art. 41) om een nieuw deputatenrapport in verkorte vorm te laten dienen in de kerken ter bezinning en “verwerking”. In dit rapport wordt een analogie redenering t.a.v. 1 Kor. 7:12-16 voorgesteld, waardoor de gemeente de bevoegdheid krijgt om regels op te stellen die afwijken van de geboden van God en van Christus.
Dit rapport gaat ervan uit dat voor het leven naar ‘de stijl van het Koninkrijk’ en het onderscheid tussen goed en kwaad, het onderwijs van Christus méér leert dan de 10 Geboden. Daarnaast wordt benadrukt dat onbillikheid van de gevolgen van echtscheiding een reden is om de onontbindbaarheid van het huwelijk naar de regel van Christus, niet van toepassing te verklaren. Echtscheiding kan volgens haar, het ‘mindere kwaad’ zijn.
De GS geeft in besluit 4a de kerken de mogelijkheid om bij ongeoorloofde echtscheiding in sommige gevallen oefening van de kerkelijke censuur achterwege te laten.
Opvallend is het noemen van gezamenlijke onwil, onmacht, algemene zwakte, moeite en problematiek in de reden voor een oproep tot kerkbrede verootmoediging m.b.t. echtscheiding (besluit 2a) in plaats van het aanwijzen van zonde op grote schaal begaan tegen de Here.

M.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de besluiten van de GS Berkel en Rodenrijs 1996, GS Leusden 1999 en GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. echtscheiding vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

M.4. Gronden

M.4.1. Uit de Schrift weten we dat de Here àlle echtbreuk haat (Mal. 2:16; Matt. 5:32; Matt 19:6; Marc 10:6-9; 1 Kor. 6:16-19; Hebr. 13:4).

De Schrift kent echter wel een situatie waarin echtscheiding wordt toegestaan:
Daarnaar verwijst de GS Hoogeveen 1969/1970 in haar overweging (ad a, 2, blz. 133) in art. 134:

> "De synode overweegt o.m., dat uit de tegenstelling, die de Here in Mattheus 5:31 en 32 maakt tussen hetgeen gezegd is aangaande de scheidbrief en hetgeen Hij zelf zegt, volgt dat alleen de ontucht als vleselijke gemeenschap buiten eigen huwelijk als grond voor echtscheiding genoemd wordt"

Hierin stelt de GS Hoogeveen zich tegenover een opvatting waarbij het begrip ontucht wordt opgerekt naar andere situaties. Alleen in geval van overspel is de echt namelijk reeds gebroken door de overspelige partij en wordt echtscheiding door de Here toegestaan (Matt. 19:9). Uiteraard moet hier wel altijd gewezen worden op de weg van verzoening, maar er ligt geen plicht bij de getroffen partij om altijd te komen tot een herstelde huwelijksverhouding.

In geval van kwaadwillige verlating vanwege het geloof van man of vrouw, is deze niet langer gebonden aan de ongelovige, die hem of haar heeft verlaten (1 Kor. 7:15,16).
Dit is geen nieuwe regel van Paulus, maar een toepassing in een uitzonderlijke situatie van wat Christus zegt in Matt. 10:35-37:

> "Want Ik ben gekomen om tweedracht te brengen tussen een man en zijn vader en tussen een dochter en haar moeder en tussen een schoondochter en haar schoonmoeder; en iemands huisgenoten zullen zijn vijanden zijn. Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig; en wie zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig;"

De Synode van Middelburg 1933 nam m.b.t. de geoorloofdheid van echtscheiding het volgende besluit (Acta art. 130)

> "De synode besluit over de vraag, of (behalve overspel ook) kwaadwillige verlating een voor God geldige reden tot echtscheiding is, geen uitspraak te doen"

Elke andere echtscheiding is volgens Gods Woord ongeoorloofd.

M.4.2. De uitspraak van GS Berkel en Rodenrijs, die verder gaat dan Middelburg (geen gewetens binden) en de inhoud van het daar dienende deputatenrapport, dat beïnvloed is door situatie-ethiek en gemeente-ethiek en voor die onschriftuurlijke vormen van ethiek in de kerken de deur openzet, verzwakken het onderwijs uit de Schrift m.b.t. huwelijk en echtscheiding.

M.4.3. De onschriftuurlijke lijn die in Berkel en Rodenrijs werd ingezet wordt door GS Leusden niet rechtgezet maar bevestigd en voortgezet. Daarmee opent de GS Leusden de weg verder voor gemeente- en situatie-ethiek, in strijd met Gods Woord.

M.4.4. De GS Zuidhorn heeft verzuimd om de blijvende geldigheid van Gods geboden (Matt. 5: 17-20) te verdedigen door een rapport de kerken in te zenden dat de gebrokenheid van deze wereld een reden laat zijn om niet gebonden te hoeven zijn aan Gods geboden. Hierbij zij verwezen naar wat de Schrift en de belijdenis van de kerk daarover leren (Joh. 15: 9,10; 1 Kor. 10:13; Fil. 3:12-14; Hebr. 12:4; 1 Joh. 5: 3,4; Openb. 12:17; HC zondag 44, V&A 115).

M.4.5 In het besluit van GS Zuidhorn wordt op basis van een onschriftuurlijke exegese van 1 Kor. 7 inzake de christelijke vrijheid, het gezag van het 7^{e} gebod en alle geboden van God aangetast en de kerkelijke tucht ondermijnd (art. 7 NGB).
Daarmee is de heiligheid van de gemeente in het geding.

N. Vierde gebod en zondagsrust

N.1. Materiaal

Generale Synode Leusden 1999, artikel 25
Generale Synode Zuidhorn 2002/2003, artikel 52

N.1.1. ***GS Leusden 1999, artikel 25,***

Materiaal

1. Appèl van de Gereformeerde Kerk te Nieuwegein d.d.. 1 maart 1999 tegen het besluit van de particuliere synode van Utrecht d.d.. 27 november 1998 met betrekking tot de preek van ds. D. Ophoff d.d.. 2 juni 1996 te Nieuwegein over Zondag 38 HC, met de volgende bijlagen:
   a. preek van ds. D. Ophoff over Zondag 38 HC te Nieuwegein op 2 juni 1996 met als thema: “Vind rust in de Here: 1. Dat blijft de boodschap van de sabbat; 2. Dat kan ook bij een aangetaste zondag.” In deze preek stelt hij onder andere: “Laat merken hoeveel die dag je waard is. Wat mij betreft, niet op grond van een absoluut, goddelijk gebod. Maar wel omdat het goed is samen een dag in de week rust te nemen, naar het voorbeeld van Israëls sabbat.”

b. bezwaarschrift van br. H.C. de Marie jr. d.d.. 16 september 1996 aan de kerkenraad. Br. De Marie tekent bezwaar aan tegen de opvatting van ds. Ophoff, dat we geen gebod meer hebben van de Here om te rusten op de zondag, dat is de sabbatdag van de nieuwe bedeling, maar dat de zondag als rustdag nog wel een goede *menselijke* instelling is, die we zoveel mogelijk moeten onderhouden;
c. antwoord van de kerkenraad aan br. H.C. de Marie jr. d.d.. 28 november 1996. De kerkenraad is van oordeel, dat ds. Ophoff de ruimte had om over het vierde gebod te preken zoals hij dat heeft gedaan;
d. bezwaarschrift van br. H.C. de Marie d.d.. 7 februari 1997 aan de classis Utrecht tegen de uitspraak van de kerkenraad. Hij verzoekt de classis uit te spreken, dat ds. Ophoff van zijn duidelijke afwijking van het spreken van Schrift en belijdenis met betrekking tot het vierde gebod dient terug te komen en dat de kerkenraad van Nieuwegein dient te erkennen, dat hij ds. D. Ophoff ten onrechte in zijn afwijkend gevoelen heeft gestaafd;
e. besluit van de classis Utrecht d.d.. 26 juni 1997. De classis spreekt uit, dat de preek van ds. Ophoff niet in strijd is met Schrift en belijdenis noch met enige synode-uitspraak. Zij hanteert onder andere de volgende argumentatie:
   - *de preek komt op het aangelegen punt niet in strijd met Gods Woord. In de preek wordt namelijk niet de vraag gesteld òf het vierde gebod voor ons van toepassing is, maar is antwoord gezocht op de vraag wèlke geldigheid dit gebod heeft;*
   - *zondag 38 HC spreekt zich niet uit over het rusten van dagelijks werk;*
   - de synode van Dordrecht 1618--1619 en de Generale Synode van Hoogeveen 1969--1970 deden in dezen geen uitspraak;
f. bezwaarschrift van br. H.C. de Marie jr. aan de Particuliere Synode Utrecht d.d.. 11 juni 1998 tegen de uitspraak van de classis Utrecht. Hij verzoekt de particuliere synode uit te spreken,

   1. dat ds. D. Ophoff met zijn preek over zondag 38 HC van 2 juni 1996 duidelijk in strijd is gekomen met Schrift en belijdenis en met het ondertekeningsformulier voor predikanten;
   2. dat de kerkenraad van Nieuwegein dient te erkennen, dat hij ds. D. Ophoff ten onrechte in zijn afwijkend gevoelen gestaafd heeft en
   3. dat de classis Utrecht in haar zitting van 25 juni 1997 een uitspraak in deze zaak gedaan heeft die niet stoelt op Schrift en belijdenis, waardoor zij ruimte geschapen heeft voor een leer die afwijkt van de leer van de kerk;
g. besluit van de particuliere synode Utrecht per brief van 27 november 1998:
   "Ook wanneer ds. Ophoff meent het Woord van God aan zijn zijde te hebben, dient hij zijn gevoelen in deze, dat afwijkt van zondag 38 HC, niet per preek aan de orde te stellen, maar op de wijze die het ondertekeningsformulier voor predikanten voorschrijft."
   Zij formuleert de volgende grond: "De kerk gaat in haar belijdenis, zondag 38 HC, waar zij de sabbat de rustdag noemt, uit van het gebod om te rusten, dat de Here zelf woordelijk geeft in het vierde gebod. De diepere en geestelijke betekenis die dit gebod heeft, laat onverlet het gebod om deze dag het werken na te laten."

In zijn appèl aan de generale synode verzoekt de kerkenraad ons te verklaren, dat de uitspraak van de particuliere synode Utrecht een behoorlijke argumentatie mist. De particuliere synode confronteert zich niet met de uitspraak van de classis.
Verder is de kerkenraad het er niet mee eens, dat de preek van ds. Ophoff van 2 juni 1996 zou afwijken van zondag 38 HC. De Catechismus doet geen uitspraak over het rusten van het dagelijks werk, maar spitst de uitleg van het vierde gebod toe op de dienst van het Woord. Over de zondagsrust heeft binnen de gereformeerde traditie altijd verschil van mening bestaan.
De kerkenraad vindt het ook van belang, dat de generale synode vanwege de problematiek van toenemende zondagsarbeid 'in de hele kwestie' een uitspraak doet;
2. brief van dr. P. van Gurp te Dalfsen d.d.. 11 maart 1999. Ds. Van Gurp schrijft dat, wanneer het verzoek van Nieuwegein wordt ingewilligd om uit te spreken dat er in het onderhouden van de zondag als rustdag geen sprake is van een goddelijk gebod, eerst de instemming van de zusterkerken zal moeten worden gevraagd. Een dergelijke uitspraak gaat immers in tegen de belijdenisgeschriften van Westminster;
3. brief van de kerk te Hilversum d.d.. 8 april 1999. Deze kerk betuigt adhesie aan de verzoeken van de kerk te Nieuwegein en verzoekt om "een duidelijke uitspraak, waarbij de wonderlijke situatie beëindigd wordt waarbij in het particuliere ressort Utrecht … uitspraken niet zijn toegestaan die in andere ressorten wel zijn toegestaan."
4. brief van br. B. Bloem te Veenendaal d.d.. 13 april 1999 met vragen over het wel of niet mogen verrichten van zondagsarbeid.

Besluit 1:
geen uitspraak te doen over de problematiek van toenemende zondagsarbeid, maar alleen over het appèl van de Gereformeerde Kerk te Nieuwegein.
Grond:
1. het verzoek om een uitspraak te doen in de problematiek van toenemende zondagsarbeid is niet als zodanig in de kerkelijke weg aan de synode voorgelegd;
2. het appèl van de kerk te Nieuwegein is wel in de kerkelijke weg aan de synode voorgelegd.
Besluit 2:
aan het verzoek van dr. P. van Gurp niet te voldoen.
Grond:
de kerk te Nieuwegein vraagt de synode niet om uit te spreken, dat er in het onderhouden van de zondag als rustdag geen sprake is van een goddelijk gebod, maar alleen om te verklaren dat er voor de opvatting van ds. Ophoff over het 'rustaspect' in het vierde gebod zoals die in zijn preek van 2 juni 1996 tot uiting komt, altijd ruimte is geweest in de gereformeerde traditie.
Besluit 3:
uit te spreken, dat de uitspraak van de particuliere synode van Utrecht d.d.. 27 november 1998 over de preek van ds. D. Ophoff van 2 juni 1996 over zondag 38 HC een behoorlijke argumentatie mist.
Grond:
de particuliere synode gaat in haar besluit niet in op de argumentatie van de classis Utrecht d.d.. 26 juni 1997.
Besluit 4:
uit te spreken:
1. dat in de preek van ds. D. Ophoff van 2 juni 1996 over zondag 38 HC het belang van de erediensten en van de ruimte daarvoor duidelijk naar voren zijn gekomen;
2. dat evenwel in *deze* preek onvoldoende uitkomt, dat in zondag 38 HC sprake is van een *gebod,* namelijk om vooral op de rustdag trouw de kerkdiensten te bezoeken;

3. dat de opvatting van ds. D. Ophoff dat de zondag als *rustdag* niet gegrond is op een goddelijk gebod, niet te veroordelen is;
4. dat er bovendien geen reden is om aan te nemen, dat ds. D. Ophoff in het geheel van zijn functioneren als dienaar van het Woord binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland afwijkt van de leer van de kerk met betrekking tot het vierde gebod van de wet van de Here.
Gronden:
1. de Nationale Synode van Dordrecht 1618--1619 stelde met betrekking tot de kwestie van sabbat en zondag zes regels op, die onder ons een moreel gezag genieten. Deze regels luiden als volgt:
1. In het vierde gebod is iets ceremonieels en iets moreels.
2. Ceremonieel is geweest de rust van de zevende dag na de schepping en de strenge onderhouding van die dag, die het joodse volk in het bijzonder was opgelegd.
3. Moreel is het dat een zekere en vastgestelde dag voor de godsdienst bestemd is, met daarvoor zoveel rust als voor de godsdienst en de heilige overdenking daarvan nodig is.
4. Nadat de sabbat van de joden is afgeschaft, moeten de christenen de zondag plechtig heiligen.
5. Deze dag is sedert de apostelen in de oude christelijke kerk altijd onderhouden.
6. Deze dag moet zo aan de godsdienst gewijd worden, dat men daarop rust van alle slaafse werken (uitgezonderd die werken die uit liefde en de tegenwoordige noodzakelijkheid voortspruiten), alsook van alle ontspanning die de godsdienst belemmert.

N.1.2. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 52,***

Materiaal:
1. Acta GS Leusden 1999, Artikel 25 en Bijlage 2 (Rapport Huttenga) inzake het appèl van Nieuwegein tegen de particuliere synode Utrecht (ds. D. Ophoff over zondag 38 HC).
2. revisieverzoeken van J.A. Bazuin te Hendrik-Ido-Ambacht, R. de Boer en I.J.P. de Boer-Buike-ma te Emmeloord, H.J. Dekker en 26 anderen te Bergschenhoek, P.P. Koopman te Zuidhorn, H.J. van Nus-van Nieuwerkerk te Amersfoort, G. Oldenburger-Zijlstra te Deventer, J. Peters, Capelle aan den IJssel, G.J. Spoelman te Rheezerveen en J.M. Verhoeff te Hoofddorp;
3. revisieverzoeken van de kerken te Emmeloord, Urk en Spakenburg-Zuid en van D. Bolt en twee anderen te Apeldoorn, W. Dijkstra en vier anderen te Hardenberg met 84 adhesiebetuigingen, ds. J.M. Goedhart te Drachten, ds. P. van Gurp te Dalfsen met 274 adhesiebetuigingen, L. Heeringa en zeven anderen te Hoogkerk met vier adhesiebetuigingen, B.J. van der Linde en D. Lont te Berkel en Rodenrijs, H.C. de Marie en drie anderen te Veenendaal, fam. S. de Marie en B. de Jong Gzn te Berkel en Rodenrijs met vier adhesiebetuigingen, H.J. Mooibroek te IJsselmuiden, L. Roorda te Rozenburg en R.G. v.d.Veen te Groningen;
4. brief met bezwaren van de Free Reformed Churches of Australia.
Besluit 1:
de onder materiaal 2 genoemde brieven onontvankelijk te verklaren.
Grond:
de indieners van de revisieverzoeken leggen geen nieuwe argumenten over met betrekking tot de besluiten van de Generale Synode Leusden 1999 of confronteren zich niet inhoudelijk met de besluiten.
Besluit 2:
aan de verzoeken genoemd onder materiaal 3 en 4 tot revisie van de uitspraken van de Generale Synode Leusden 1999 inzake de prediking van ds. D. Ophoff over Zondag 38 niet te voldoen, hoewel er op onderdelen van de gronden terecht kritiek is geoefend, en de indieners hiervan ter informatie het commissierapport toe te zenden.
Gronden:
1. de nieuwe argumenten die de indieners van de revisieverzoeken aandragen, zijn niet van dien aard dat overgegaan moet worden tot herziening van de besluiten van Leusden; zij bevestigen het bestaan van meerdere visies op de betekenis van het vierde gebod, maar leveren (nog altijd) niet het onomstotelijke bewijs dat de door de Generale Synode Leusden 1999 getoetste opvatting in strijd is met Schrift en belijdenis;
2. revisie van de besluiten van Leusden is niet de geschikte weg om alle open vragen die Leusden bewust liet liggen, en de nieuwe vragen die haar besluiten oproepen, alsnog in behandeling te nemen; de reikwijdte van deze besluiten gaat immers formeel niet verder dan het bevestigen van de afwijzing van een bezwaarschrift tegen een preek; terecht heeft Leusden zich gewacht voor het doen van leeruitspraken, ook al hebben vele bezwaarden haar uitspraken ten onrechte wel zo opgevat;
3. in de behandeling van het appèl was het minder zinvol en overtuigend om te verwijzen naar een uitspraak van de Dordtse synode uit de 17e eeuw die in de kerken geen officieel gezag heeft;
4. ten onrechte stelt de synode in Besluit 4, grond 1 met betrekking tot de zes regels van Dordt: “In deze regels functioneert de rust als middel om ruimte te maken voor de eredienst en voor de verwerking daarvan”; deze uitspraak is te massief en miskent het compromis dat in de zes regels besloten ligt: tegenover gematigde formuleringen, met name in de regels 2, 3 en 4 staat in regel 6 de uitdrukkelijke opdracht om de dag zo aan de godsdienst te wijden “dat men daarop rust van alle slaafse werken (uitgezonderd die werken die uit liefde en de tegenwoordige noodzakelijkheid voortspruiten), alsook van alle ontspanning die de godsdienst belemmert”.
Besluit 3:
de kerken in het algemeen en de indieners van de revisieverzoeken in het bijzonder op te roepen de vrede en de eenheid die er in de kerken altijd is geweest tussen aanhangers van de verschillende visies op de betekenis van het vierde gebod, te bewaren.
Gronden:
1. het dient de vrede en de eenheid in de kerken, wanneer men bij meningsverschillen elkaar geen binding wil opleggen die verder gaat dan binding aan de aangenomen leer, ook ten aanzien van het vierde gebod;
2. bij alle verschil van inzicht bestaat er overeenstemming over de betekenis van de zondag als geschenk van de Here, als de dag waarop de gemeente van Christus dient samen te komen en zich dient te verlustigen in Gods grote daden van schepping en verlossing.
Besluit 4:
de inhoud van besluit 2 per brief aan de Free Reformed Churches of Australia in het Engels te doen toekomen, toe te lichten en zo hun brief te beantwoorden.
Grond:
de zusterlijke relatie met deze kerken vereist een zorgvuldige en duidelijke beantwoording, die misverstanden zoveel mogelijk uitsluit en voorkomt.

N.1.3. ***GS Zuidhorn 2002/2003, artikel 13,***

Besluit 1:
aan de verzoeken (waarvan dat van de Particuliere Synode Holland-Zuid in de weg van art. 30 KO is voorbereid) te voldoen door een deputaatschap 'Vierde gebod en zondag' in te stellen en deputaten op te dragen de kerken te dienen met een handreiking waarin een positieve standpuntbepaling geboden wordt inzake het ethisch handelen als gelovigen en kerken in de 21e eeuw met betrekking tot het vieren van de zondag als dag van de Here in het licht van het vierde gebod.

Gronden:
1. terecht wordt erop gewezen dat de uitspraken van de Generale Synode Leusden – die in het kader van een appèlzaak geen zelfstandige leeruitspraken zijn – hebben geleid tot een onjuiste beeldvorming in de kerken als zou de waarde van trouw zijn aan Gods wil in het vierde gebod en het belang van verantwoord invulling geven aan de zondag door de synode gerelativeerd zijn;
2. eeuwen geleden leerde de christelijke kerk onder Gods voorzienigheid de zondag als een volledige rustdag waarderen en vieren. De waarde van dit kostbare geschenk wordt steeds minder onderkend, nu de overheid en de samenleving in Nederland – in tegenstelling tot voorgaande eeuwen – hun christelijk stempel verloren hebben. Daarmee is de vanzelfsprekendheid van de zondag als rustdag onder druk komen te staan. Ook onder christenen is in toenemende mate afkalving van de zondagsrust waarneembaar, waarbij ook de hartelijke motivatie en de royale ruimte voor de kerkdiensten in het gedrang komen. Daarom is het hoog tijd en van groot belang dat de kerken hun overtuiging op dit punt hernieuwen en verder ontwikkelen om bij het licht van Gods Woord en zoekend naar de bedoeling van Gods Geest in te spelen op genoemde en toekomstige ontwikkelingen en daarin de gelovigen bij te staan;
3. enerzijds heeft na de Nationale Synode van Dordrecht 1618-1619 geen enkele generale synode meer leerstellige uitspraken gedaan met betrekking de kwestie van sabbat en zondag; anderzijds is de bezinning op dit onderwerp binnen de kerken niet stil blijven staan; het is goed te onderzoeken, of er in de veelheid van materiaal elementen zijn waarover wel kerkelijke overeenstemming te verkrijgen valt;
4. juist nu bepaalde eeuwenoude meningsverschillen over de leer inzake het vierde gebod en de zondag (nog) niet blijken te kunnen worden weggenomen, is het goed dat de kerken niet blijven staan bij deze constatering; het zal de bezinning op en de kracht van het christelijk leven in de kerken ten goede komen, wanneer de kerken niet-opgeloste dilemma's te boven komen en samenwerken bij het ontwikkelen, formuleren en uitdragen van een positieve schriftuurlijke handreiking inzake de zondagsrust in de 21e eeuw in het licht van het vierde gebod.

Besluit 2:
aan het deputaatschap de volgende instructie mee te geven:
a. onderzoek te doen met het oog op eigentijdse vragen rond de zondag als rustdag in een kerkelijke, politieke en maatschappelijke context;
b. een bijbels-theologische bezinning te verrichten op een christelijke levensstijl in verband met vieren en rusten;
c. de kerken te dienen bij het onderling gesprek op dit punt;
d. rapport uit te brengen van zijn werkzaamheden aan de volgende synode en dit rapport een half jaar van tevoren aan de kerken toe te zenden.

N.2. Overweging

N.2.1. De GS Leusden 1999 heeft op haar agenda een appèlzaak m.b.t. een preek van ds. Ophoff te Nieuwegein over Zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus waarin hij stelt dat er geen goddelijk gebod van de Here meer is om op zondag te rusten, maar dat de zondag wel een goede menselijke instelling is die we zoveel mogelijk moeten onderhouden. Hiertegen zijn op verschillende meerdere vergaderingen veel bezwaren ingebracht.

N.2.2. In de gronden voor het besluit van GS Leusden wordt o.a. gesteld dat in de Gereformeerde Kerken in Nederland altijd twee meningen op dit punt hebben bestaan.

N.2.3. De kerken hebben t.a.v. de onderhouding van de sabbat, door de eeuwen door echter uitspraken gedaan, die eenzelfde strekking hadden: handhaven van de zondag als christelijke sabbat, gebaseerd op het vierde gebod van de Here.
Het telkens opduiken van meningen die afweken van Gods Woord maakten dit noodzakelijk. Zo is ook de sabbatsstrijd in de zeventiende eeuw te kenmerken: *H.G. Visser* concludeert in zijn *De geschiedenis van de Sabbats-strijd onder de Gereformeerden in de zeventiende eeuw:*
"De praktijk van de Zondagsviering en de historie, waaraan deze studie is gewijd, bewijzen, dat de Zondagsviering verslapt, als ze los is gemaakt van de wet Gods. Daarom is het van belang dat door dezen strijd is vast komen te staan, dat volgens Gereformeerde opvatting de Zondag gevierd moet worden in Christelijke vrijheid naar de wet Gods; en dan niet de wet Gods in het algemeen genomen, maar de wet Gods, zoals deze in de Decaloog te vinden is, welke wet rust en heiliging van den Sabbat voorschrijft" (a.w., blz. 397).

N.2.4. De volgende kerkelijke uitspraken dienen te worden overwogen:
1. de regels van Nationale GS Dordrecht 1618-19 Dordrecht (Postacta 164ste zitting) kennen de volgende aanhef en tekst:
De regelen, aangaande de *onderhouding van den Sabbat, of Dag des Heeren***,** bij de Heeren Professoren, met toestemming van de broederen van Zeeland, ontworpen, zijn voorgelezen en goedgekeurd, en zijn deze navolgende:
1. In het vierde gebod is iets ceremonieels en iets moreels.

2. Ceremonieel is geweest de rust van de zevende dag na de schepping en de strenge onderhouding van die dag, die het joodse volk in het bijzonder was opgelegd.
3. Moreel is het dat een zekere en vastgestelde dag voor de godsdienst bestemd is, met daarvoor zoveel rust als voor de godsdienst en de heilige overdenking daarvan nodig is.
4. Nadat de sabbat van de joden is afgeschaft, moeten de christenen de zondag plechtig heiligen.
5. Deze dag is sedert de apostelen in de oude christelijke kerk altijd onderhouden.
6. Deze dag moet zo aan de godsdienst gewijd worden, dat men daarop rust van alle slaafse werken (uitgezonderd die werken die uit liefde en de tegenwoordige noodzakelijkheid voortspruiten), alsook van alle ontspanning die de godsdienst belemmert.

Uit de aanhef blijkt dat deze regels primair de *onderhouding* van de N.T. sabbat, dag des Heren, dus de zondag betreffen, en dat deze regels uitgaan van het feit dat de zondag de sabbat is. Ook blijkt uit regel 1 dat deze onderhouding uitgaat van het vierde gebod (in de oorspronkelijke tekst staat zelfs *goddelijke* vierde gebod).
In regel 3-6 wordt vastgesteld wat het zedelijke of morele, dat is het *blijvende* van het goddelijke vierde gebod, is. Het ceremoniële dat heeft afgedaan, had vooral betrekking op de *zevende* dag (zaterdag) van de *joodse* sabbat, en de strenge bijkomende voorschriften (doodstraf etc.).
Blijvende *geldigheid* heeft echter:
1. dat er één dag in de week is die aan de godsdienst is gewijd (regel 3)
2. dat dit voor de christenen de zondag is (regels 4,5)
3. dat men op deze dag moet rusten van het dagelijkse werk en ontspanning die niet past bij de dienst aan God (regels 3,6)

Deze regels geven dus gestalte aan de zondag als N.T. sabbat.
GS Leusden geeft in haar samenvatting van de regels aan de zondagsrust zowel inhoudelijk als normatief een geheel afwijkende invulling:
- De GS spreekt niet van *godsdienst* maar alleen van *eredienst*. Dordrecht spreekt anders en veel breder over de godsdienst, en de overdenking ervan, van het *rusten van àlle slaafse werken* (uitgezonderd..), ook *rusten van àlle ontspanning* die deze godsdienst belemmert. De rust beperkt zich dus niet tot de publieke eredienst – hoewel het hoogtepunt van de dag – maar geldt ook voor het zich verlustigen in de werken des HEREn op de rest van de dag, in het bijzonder óók de persoonlijke en huiselijke godsdienstoefening!
- De GS geeft in haar conclusie ook de mogelijkheid de tijd van het rusten in te perken, omdat ze andere accenten legt dan in de regels staan. Regel 6 spreekt van een *dàg*, die aan de godsdienst moet worden gewijd, niet over een gedeelte van de dag, waarop de eredienst plaats vindt en wordt overdacht.
- De GS spreekt over het rusten als '*middel'* en *'ruimte maken'. 'Zovéél rust'* wordt zo in feite veranderd in 'zolàng rust'. Met 'zovéél rust' wordt echter de *aard* van inspanningen op de sabbat aangegeven: zij moeten gericht zijn op de godsdienst (vergelijk wat de Here Jezus, de Heer van de sabbat, daarover zegt in Matt. 12:1-8, 9-14 etc.). Ook ontspanning kan deze godsdienst belemmeren, zegt regel 3. Het gaat niet om 'ruimte maken' maar om een hartelijke gerichtheid op de rust die gekwalificeerd wordt door de godsdienst.

Extra benadrukt moet worden, dat wat in de regels 3-6 staat, ook m.b.t. tot het rusten, betrekking heeft op het *blijvende* van het vierde gebod! Hiermee is de fundering van de zondag en de zondagsrust in het goddelijke vierde gebod door de kerk zeer nadrukkelijk beleden.
Toch lijkt de GS niet uit te gaan van het normatieve. Terwijl regel 4 en 6 stellen dat de christenen deze dàg plechtig *moeten* heiligen en wijden, spreekt Leusden over een optimale situatie die ontstaat als de zondag rustdag is! In feite verdraait Leusden wat er in de regels van Dordrecht staat. Wat Dordrecht leert is dat de zondagsrust rust op het goddelijk gebòd; de GS maakt hier iets menselijks van, nl. het optimale. Dit optimale heeft geen goddelijk gezag.

Dat de GS Dordrecht werkelijk deze zondagsheiliging als consequentie van het vierde gebod heeft gezien, moge extra onderstreept worden door twee andere uitspraken die dezelfde GS destijds heeft gedaan (163e zitting, 5):

> "Dat men de Hoog Mog. Heeren Staten Generaal zal verzoeken, dat de veelvuldige en, dagelijks overal in deze Provincie, toenemende schending des Sabbats, door nieuwe en scherpe plakkaten moge worden geweerd en voorkomen. Bij gelegenheid van de orde op het weren van de schendingen des Sabbats, is overwogen de kwestie van de noodzakelijkheid der onderhouding van den Dag des Heeren, die men in de Kerken van Zeeland begonnen is rijpelijk te onderzoeken, en zijn de Heeren Professoren verzocht, in bet bizonder met de broederen van Zeeland over de kwestie eene vriendelijke conferentie aan te stellen, en meteen te overwegen, of niet eenige zekere algemeene regelen met gemeene toestemming

zouden kunnen begrepen en gesteld worden binnen welker grenzen beide de partijen, in het verhandelen van deze kwestie, zich zoolang zouden houden, totdat, in de naaste Nationale GS, over deze kwestie nader zoude onderzoek worden gedaan."

(177e zitting: XIV.):

"Dat die gruwelijke en menigvuldige ontheiligingen van den Sabbat, die dagelijks voorvallen door marktdagen, kermissen, maaltijden van gildenwachten, buurten, bruiloften, door wapenoefeningen, jagen, visschen, vogelvangen, balslaan, door het spelen van comediën, door dansen, boelhuizen, gelagen, en allerhande weinig noodzakelijke slaafsche werken, en zeer vele diergelijke andere, die in deze landen met groote ergernis, en tot oneer van den Gereformeerden Godsdienst, en groote verhindering van den Godsdienst, doorgaans aangroeien, zeer scherp mogen worden verboden en verhinderd."

Deze regels van Dordrecht hebben, hoewel destijds als een voorlopige formule opgesteld, door de eeuwen heen, gefunctioneerd als een bindende uitspraak

N.2.5. Na een periode van kerkelijk verval komt de Afscheiding als reformatie van de kerk. Uit de vele uitspraken blijkt enerzijds dat naleven (*praktijk)* van het vierde gebod ook in die tijd veel problemen opleverde, maar dat de kerk steeds ondubbelzinnig de waarheid van Gods Woord *(norm)* in deze wilde bewaren. Dit blijkt uit de volgende uitspraken:

2. Syn. van Amsterdam 1836 (Handelingen art. 62): De gemeenten moeten ernstig vermaand worden tot trouwe heiliging van de rustdag van het nieuwe verbond, de dag van de Here. Schenders van het sabbatsgebod in de gemeente moeten vermaand en bij verzet gecensureeerd en in geval van verharding afgesneden worden. Zij die vanwege arbeid of nering moeite ondervinden en schade lijden, moeten gewezen worden op Gods beloften en op het doel dat de Here heeft met armoede en gebrek, namelijk vernedering, loutering en heiliging.

3. Syn. van Amsterdam 1840 (Hand. VI art. 9) Dewijl er sommige beroepen of kostwinningen zijn, welke ook op den Rustdag worden uitgeoefend, bij voorbeeld het houden van veerschepen, het tol-gaaren, het verkopen van melk en dergelijke, werd gevraagd: hoedanig met degenen, die zulke dingen doen behoort gehandeld te worden? Dat ten dezen aanzien moet verwezen worden naar den 38ste Zondag van den Catechismus, en naar de 164 ste sessie, der post-acta van de GS te Dordrecht, anno 1618 en 1619, met sterke afmaning van alle werken die niet tot de Godsdienst, noodzakelijkheid en liefdadigheid behooren. En, indien al ergens de uitoefening van zoodanige werkzaamheden in de gemeente-leden geduld wordt, is zulks nogtans in de opzieners en diakenen niet te verdragen, dewijl deze daardoor een kwaad voorbeeld aan de leden geven.

4. Syn. van Zwolle 1854 (Hand. 22ste sessie, art. 7) Oordeelt dat zij bij het besluit van Amsterdam 1840 moet blijven.

5. GS Franeker 1863 (Hand. art. 91): "Om geen ander besluit dan hetgeen reeds bestaat te moeten maken, en draagt deze en dergelijke zaken aan de kerkbesturen op ten einde het vierde gebod der heilige wet Gods gehandhaafd worde."

6. GS Middelburg 1869 (Hand. art. 55): Terugverwezen naar de GS 1840 art 9, met als toevoeging: "De GS wekke met alle ernst de leraars en leden onzer Kerk op om zeer consciëntieus te zijn in het reizen met openbare vervoermiddelen op de dag des Heren."

Weliswaar zijn deze uitspraken gedaan door GSn tussen 1834 en 1892 naar de afspraak van 1892, voor de kerken niet meer bindend, toch zijn ze illustratief waar het gaat hoe de officiële leer van de kerk in de loop van de geschiedenis is gehandhaafd tegenover dwaling in leer en leven.

N.2.6. Dan volgt na de Vrijmaking de strijd in de zestiger jaren.

7. GS Hoogeveen 1969-1970 die o.m. te maken krijgt met de leringen van de predikanten J.O. Mulder en G. Visee over de geldigheid van de tien geboden (acta, art. 249 I B, p.214,215), spreekt in haar overweging uit:

"- dat noch het onderwijs van Christus, die de wet in hare ware diepte heeft doen verstaan noch het wegnemen van het gebruik van vele bepalingen der wet het einde betekent van de wet, met name die der tien geboden als positieve, en dus eveneens voor de nieuw bedeling bindende wet, met inbegrip ook van het sabbatsgebod, het zevende, het achtste, het negende, het tiende gebod (onder verwijzing naar Rom, 7:7,13:8-10, Ef. 6:2,3 en Jac. 2:11)."

"- dat het spreken van het Nieuwe Testament over de vrijheid van de weten van de vloek der wet geen betrekking heeft op een wijziging in de geldigheid van de wet, doch op een wijziging in de

positie van de gelovige, die door Christus is vrijgekocht van de vloek der wet; hetgeen ook daaruit blijkt, dat de wet als regel der dankbaarheid ons niet minder uitdrukkelijk en krachtig wordt voorgehouden dan onder het oude verbond (onder verwijzing naar Matt. 5:17, Hebr. 8:10, Jac. 2:8-12)."

N.2.7. De GS Zuidhorn wijst alle bezwaren van de hand die in uitvoerig onderbouwde revisieverzoeken tot haar waren gericht. In deze verzoeken werd opgekomen voor de geldigheid van het goddelijke sabbatsgebod tot de wederkomst van Christus, de Heer van de sabbat; de geldigheid van de scheppingsordinantie van zes dagen werken en één dag rusten tot aan het einde der tijden; het eerbiedig en gehoorzaam heiligen van de zondag, de dag des Heren, als nieuwtestamentische gestalte van de sabbat naar het goddelijke vierde gebod; de zondagsrust met als inhoud de verlustiging van de grote werken van de HERE God in Schepping, Verlossing en Herschepping; het hartelijk komen tot de publieke erediensten op zondag, zo vaak als Christus zijn gemeente bijeenroept; het op de zondag nalaten van beroepsarbeid, andere bezigheden en ontspanning die in strijd zijn met het doel van deze dag waarbij de HERE centraal staat (uitgezonderd werken van noodzakelijkheid t.b.v. gezondheidszorg, naastenliefde en orde); de grote betekenis van schriftgetrouwe heiliging van de sabbat voor de wereld waarin wij leven. In de argumentatie werd verwezen naar Schriftgegevens, Heidelbergse Catechismus zondagen 32, 34, 38, commentaar van Ursinus op de HC, uitspraken van de GS Dordrecht 1618-1619, Westminster Confessie, en naar vele specifieke passages van in de 20e eeuw gepubliceerde teksten van commentaren en preken van Gereformeerde predikanten m.b.t. het vierde gebod.

N.2.8. De GS Zuidhorn benoemt een deputaatschap voor het bewerkstelligen van kerkelijke overeenstemming op het punt van de zondagsrust middels een handreiking om "niet opgeloste dilemma's te boven te komen".

N.3. Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de genoemde besluiten van de GS Leusden 1999 en van de GS Zuidhorn 2002/2003 t.a.v. het vierde gebod vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

N.4. Gronden

N.4.1. De Heilige Schrift leert ons duidelijk dat het vierde gebod en de daarin genoemde sabbatsrust geldig blijft tot aan Christus' wederkomst; ook wordt uit het geheel van de Schriften duidelijk, dat in de nieuwtestamentische tijd de christelijke sabbat gehouden wordt op de dag des Heren, dat is de eerste dag van de week. (Gen. 2:2,3; Ex. 16:22-30; Ex. 20 :18-26; Ex. 20 :11 ; Ex. 31 :14,15 ; Neh. 13 :17 ; Jes. 58 :13,14 ; Jer. 17 :21-27; Matt.5:17,18; Marc. 2:27; Joh. 20:19; Hand. 2:1; Hand. 20:7; 1 Kor. 16:2; Kol. 2:16,17; Hebr. 4: 4-10; Openb. 1:10;) Dit is door de Kerk in het verleden samengevat en verdedigd in haar belijdenis en GSbesluiten (Heidelbergse Catechismus zondag 33,34,38 ; De Nationale GS Dordrecht 1618 – 1619, Postacta 164-ste zitting).

N.4.2. De opvatting van ds. Ophoff, dat de zondagsrust niet is gebaseerd op een goddelijk gebod, maar een goede menselijke instelling is, is in strijd met de leer van de Schrift m.b.t. de sabbatsrust en het vierde gebod.

N.4.3. Door de GS Leusden en de GS Zuidhorn wordt het houden van de zondag als rustdag op grond van het vierde gebod, gereduceerd tot een mening van mensen, die bestaansrecht heeft naast een mening zoals geleerd door ds. Ophoff. Een mening mag in de kerk echter niet bindend worden opgelegd (GS Zuidhorn besluit 3). Zo kan de leer van de Schrift m.b.t. de zondagsrust in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) niet meer met goddelijk gezag verkondigd worden.

N.4.4. Dat heeft ernstige gevolgen niet alleen voor de prediking t.a.v. het vierde gebod, maar t.a.v. heel de Wet van God (Matt. 5: 17-19; Jac. 2:10).

N.4.5 Het heeft ook ernstige gevolgen voor het christelijk leven en met name de zondagsheiliging en zondagsarbeid. Op dat gebied kan geen tucht meer geoefend worden. Gods Woord wordt krachteloos gemaakt. De Kerk is zo in haar fundamenten aangetast en geen pijler en fundament van de Waarheid meer (Tim. 3:15).

N.4.6. Het is onjuist zoals GS Leusden en Zuidhorn stelden dat er altijd twee meningen naast elkaar bestaansrecht hebben gehad; de kerken hebben nooit twee opvattingen over de zondag kerkelijk geaccepteerd. Integendeel, er is door de eeuwen steeds strijd geweest tegen de mening dat de zondagrust niet door de Here geboden zou zijn (S.D. van Veen, Zondagsrust en zondagsheiliging in de zeventiende eeuw, Callenbach, Nijkerk, 1889; H.B. Visser, De geschiedenis van den sabbatsstrijd onder de Gereformeerden in de 17de eeuw, Kemink, Utrecht 1939).

N.4.7. GS Zuidhorn gaf aan de deputaten 'Vierde gebod en zondag' geen opdracht om vast te stellen of de zondagsrust al dan niet gebaseerd is op het goddelijke vierde gebod. In plaats daarvan werd opgedragen een handreiking te doen aan de kerken, waarbij werd uitgegaan dat twee meningen naast elkaar mogen staan.
Hierdoor werd de kerkelijke weg voor bezwaarden definitief afgesloten.

III. Besluit:

M.b.t. het voorstel inzake Schriftkritiek in de evangelisatiemethode Emmaüs

a. geen uitspraak te doen;
b. aan een nieuw in te stellen Deputaatschap Synodebesluiten op te dragen dit voorstel te bestuderen en in te brengen op de volgende generale synode.

Gronden:

a. het genoemde onderwerp maakte geen deel uit van het oorspronkelijk deputatenrapport en viel buiten de opdracht van de commissie;
b. het is wel belangrijk dat het synodebesluit over de Emmaüscursus wordt getoetst en zonodig verworpen.

IV. Besluit:

aan een nieuw in te stellen Deputaatschap Synodebesluiten op te dragen ook de zaak van de viering van het Heilig Avondmaal in crisisgebieden te bestuderen, de verwerping van de besluiten terzake breder te onderbouwen en in te brengen op de volgende generale synode.

Gronden:

a. in het oorspronkelijk deputatenrapport wordt voorgesteld de synodebesluiten m.b.t. deze zaak te verwerpen;
b. de vergadering is eveneens van mening dat de genoemde besluiten verworpen moeten worden maar vindt de onderbouwing daartoe nog onvoldoende geformuleerd;
c. bredere onderbouwing van genoemde besluiten behoorde tot de opdracht van de commissie, door omstandigheden is de commissie hier niet in geslaagd.

V. Besluit:

Het commissierapport en de bijllage bij het rapport integraal als bijlage toe te voegen aan de acta.

Gronden:

2. de synode acht het rapport met overwegingen en besluiten van grote betekenis voor de kerken, aangezien hierin op de meest uitgebreide en volledige wijze de gronden voor onze vrijmaking zijn vastgelegd en het recht van en de roeping tot vrijmaking en het bestaansrecht van De Gereformeerde Kerken worden onderbouwd en daarvan rekenschap wordt gegeven;

b. het is belangrijk dat iedereen de roeping tot vrijmaking kan narekenen.

VI. Besluit:

a. dat aan de commissie wordt opgedragen het rapport voor de volgende zitting van de synode na te zien en te corrigeren v.w.b. spelling, interpunctie, zinsbouw, woordkeus en uniformiteit van taalgebruik;
b. dat op de volgende zitting van de generale synode het rapport in definitieve tekst zal worden vastgesteld.

VII. Besluit:

a. dat een nieuw deputaatschap zal worden ingesteld met een vervolgopdracht m.b.t. synodebesluiten v.a. 1990;
b. dat het moderamen een instructie voor dit deputaatschap zal voorstellen ter vaststelling op de laatste zitting van de synode.

Opgemerkt wordt door verschillende afgevaardigden dat de commissieleden een omvangrijk stuk werk tot stand hebben gebracht, voortbouwend op het deputatenrapport en de reacties daarop van de kerken. Complimenten voor de broeders en bovenal dank aan de Here, die krachten en mogelijkheden gaf.
Er ligt nu een helder, goed gedocumenteerd en gestructureerd stuk waarin recht en plicht van onze vrijmaking wordt onderbouwd. We zijn als kerken nog niet klaar, in dit rapport zijn nu de belangrijkste besluiten die verworpen moeten worden, behandeld. Een volgend deputaatschap zal andere besluiten moeten bekijken: er zijn nog veel kleinere besluiten die aan de behandelde besluiten hangen. Een afgevaardigde merkt op dat we wel zuiver moeten oordelen: het moet gaan om zaken die zich niet verdragen met Schrift, belijdenis en kerkorde, niet om zaken waar we minder gelukkig mee zijn, daaraan hebben we ons in het verleden al geconformeerd.
Bij de stemming over de voorstellen blijft één van de oorspronkelijke deputaten, die nu ook synodelid is, buiten stemming. Het zou niet juist zijn wanneer een afgevaardigde over zijn eigen voorstellen stemt. De voorstellen uit het deputatenrapport Synodebesluiten v.a. 1990 zijn nl. in het commissierapport overgenomen en voorzien van een uitvoeriger onderbouwing.
De overige afgevaardigden stemmen over alle voorstellen unaniem. Ook dat wordt met grote dankbaarheid vastgesteld.

Artikel 26 **23.06.2006**
Vaststelling instructies

Materiaal:
De volgende conceptinstructies zijn ter vaststelling aan de vergadering voorgelegd;
1. Instructie Deputaten ad artikel 49 KO in tweede versie;
2. Instructie archivaris;
3. Instructie Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken;
4. Instructie Roepende Kerk volgende generale synode;
5. Instructie Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad.

Besluit:

1. De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit
a. in punt 4 van de instructie Deputaten ad art. 49 KO “aanpassingen” te vervangen door “aangepaste KO 2006”;
b. in punt 2 de zinsnede m.b.t. besluiten te wijzigen als volgt: Het is de classis die het besluit neemt over het toelaten van de kandidaten;
c. behoudens spellingcontrole en met inachtneming van bovenstaande de `Instructie behandeling bezwaarschriften` vast te stellen conform het concept.

Grond:
a. de genoemde wijzigingen bevorderen de duidelijkheid van de instructie;
b. het is van belang voor de kerken dat er over de interpretatie van de instructies geen misverstanden kunnen bestaan.

2. De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit
   a. aan de instructie voor de archivaris een trefwoordenregister toe te voegen;
   b. behoudens spellingcontrole en met inachtneming van bovenstaande de `Instructie behandeling bezwaarschriften` vast te stellen conform het concept.

Grond:
de hantering van een trefwoordenregister maakt het gebruik van de uitvoerige instructie gemakkelijker.

3. De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit
   a. in art. 1 van de instructie voor Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken toe te voegen ˝en/of Westminster Confessie˝;
   b. m.b.t. de verwijzing naar de Dordtse kerkorde de betreffende zin uit art. 47 KO over te nemen: ˝Op ondergeschikte punten van kerkorde en kerkelijke praktijk zullen buitenlandse kerken niet veroordeeld worden˝;
   c. aan de instructie toe te voegen de regels voor het contact met zusterkerken uit de toelichting op de kerkorde van Bouma;
   d. de instructie definitief vast te stellen op de septemberzitting van de synode.

Gronden:
   a. er zijn buitenlandse kerken die als zusterkerken erkend moeten worden die echter niet de NGB hanteren maar de Westminster Confessie;
   b. er zijn buitenlandse kerken die als zusterkerken erkend moeten worden maar die een andere dan de Dordtse Kerkorde hanteren;
   c. art. 47 KO voorziet in het omgaan met praktische verschillen;
   d. het is van belang om heldere regels te hebben voor het contact met zusterkerken; de toelichting van Bouma geeft de regels weer zoals die altijd gehanteerd werden in de Gereformeerde Kerken.

4. De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit
   a. de instructie voor de Roepende Kerk voor de volgende synode v.w.b. het aantal moderamenleden aan te passen aan de aanwijzingen in de toelichting op de KO van Bouma;
   b. punt 5a aan te passen aan de aangepaste kerkorde,waarbij de termijn van drie maanden een half jaar wordt:
   c. deze instructie verder te behandelen op de septemberzitting.

Gronden:
   a. het is goed m.b.t. het aantal moderamenleden de gebruikelijke regeling te volgen;
   b. het betreft een nieuwe instructie waar de afgevaardigden nog onvoldoende kennis van hebben kunnen nemen.

5. De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit
   a. aan de instructie voor Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad een artikel toe te voegen waarin wordt duidelijk gemaakt dat deputaten-curatoren niet hoofdelijk
   c. het moderamen de bevoegdheid te geven de deputaten-curatoren te machtigen tot alle noodzakelijke handelingen;
   d. de instructie op de septemberzitting definitief vast te stellen, onverlet het feit dat deputaten-curatoren hun werkzaamheden voor die tijd al kunnen beginnen;
   e. de naam van het deputaatschap vast te stellen als Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad en Website.

Gronden:
   a. de toevoeging is in overeenstemming met art. 52 van de Kerkorde;
   b. de toevoeging is in overeenstemming met het geldende burgerlijk recht;
   c. om als rechtspersoon op te kunnen treden zijn voor deputaten verder geen juridische handelingen nodig;
   d. deputaten-curatoren zijn ook verantwoordelijk voor de landelijke website van De Gereformeerde Kerken.

Artikel 27 **24.06.2006**
Benoeming deputaten

Materiaal:
a. een overzicht met in te stellen deputaatschappen en door het moderamen voorgestelde deputaten, waarvan de meeste reeds hebben bewilligd in een eventuele benoeming;
b. een voorstel voor een benoemingsbrief;
c. een voorstel voor afhandeling van de benoemingen door het moderamen.

Besluit:

1. De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit
   a. in te stemmen met de benoemingen conform de voorstellen van het moderamen;
   b. aan enkele deputaatschappen nog een lid of een secundus toe te voegen en deze op de septemberzitting te benoemen.

2. De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit
   dat de benoemingsbrieven voor deputaten het volgende bevatten:
   - mededeling benoeming;
   - aanwijzing samenroeper;
   - bijlage namen, adressen en tel. nrs. mededeputaten;
   - bijlage instructie deputaatschap;
   - aanwijzing positie secundus:
     een secundus-deputaat krijgt alle stukken en wordt over alle zaken betreffende het deputaatschap geïnformeerd maar hoeft niet de beraadslagingen bij te wonen of op een andere manier actief te zijn totdat er een beroep op hem/haar wordt gedaan omdat een primus-deputaat tijdelijk of definitief gedurende de periode tot de volgende generale synode zijn/haar opdracht niet kan vervullen.

3. De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit het moderamen te machtigen om overige zaken m.b.t. het benoemen van deputaten voorzover in dit document nog niet is voorzien naar eigen inzicht af te handelen.

HOOFDSTUK III EREDIENST

Artikel 28 **18.02.2006**
Erediensten op tweede feestdagen

Materiaal:
Voorstel van de Classis Noord-Oost van de Gereformeerde Kerken om aan alle kerken de aanbeveling te doen op zgn. tweede feestdagen erediensten te beleggen.

Besluit:
Het voorstel van de Classis Noord-Oost af te wijzen.

Gronden:
a. Het is geen taak van de Generale Synode om aanbevelingen te doen over een zaak die in de vrijheid van de plaatselijke kerken staat;
b. uit de kerken is geen voorstel gedaan om de kerkorde op dit punt aan te vullen.

Tijdens de bespreking geven sommige afgevaardigden aan het houden van erediensten op tweede feestdagen een goede zaak te vinden. M.b.t. de strijd tegen de wereldgelijkvormigheid, de geestelijke vorming in de kerk, doorgaande reformatie en het vertonen van een uniform beeld naar buiten is een gelijke handelwijze van de kerken hierin zeer waardevol. Aan de andere kant is zoiets geen Bijbels gebod en hebben de kerken elkaar hierin altijd vrij gelaten. We moeten elkaar daarin de gewetens niet binden. Een positieve aanbeveling van de Generale Synode zou zeker geen garantie zijn voor uniformiteit.

HOOFDSTUK IV OPLEIDING

Artikel 29 **19.12.2005**

Deputaatschap Opleiding tot de dienst des Woords (i.o.)

Materiaal:
Rapport betreffende de werkzaamheden van het Deputaatschap Opleiding tot de dienst des Woords (i.o.).

Rapporteur namens deputaten: broeder H. Gerrits.

Besluit

a. vast te stellen dat met waardering kennis wordt genomen van het rapport;
b. dat voor het toekennen van een boekengeld aan theologische studenten een plafond geldt van € 1200,- per jaar, met dien verstande dat voor een student aan de zgn. vooropleiding klassieke talen een lager bedrag geldt;
c. dat nieuw te benoemen deputaten opdracht krijgen voor financiële ondersteuning een instructie op te stellen;
d. dat nieuw te benoemen deputaten opdracht krijgen het besluit m.b.t. de uitkering van een boekengeld aan br. P.C. van Ewijk voor het studiejaar 2004/2005 uit te voeren voorzover dat nog niet gebeurd is, en dit eveneens te doen voor de daarop volgende studiejaren
e. de vragen m.b.t.een structurele ondersteuning van theologische studenten te behandelen op de februari-zitting van de synode;
f. dat nieuw te benoemen deputaten opdracht krijgen om nader onderzoek te doen naar de opleiding van het Hersteld Hervormd Seminarium en naar de opleiding van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde kerken te Apeldoorn om na te gaan of er 1.) voor deze of één van deze opleidingen een algemeen positief studie-advies gegeven kan worden en 2) of er mogelijkheden zijn voor een vorm van samenwerking;
g. dat opleiding aan het MARS in de Verenigde Staten of een andere opleiding in het buitenland geen voorkeur verdienen maar zouden kunnen dienen als eventuele aanvulling op de studie
h. dat nieuw te benoemen deputaten opdracht krijgen om nader onderzoek te doen naar de wenselijkheid, mogelijkheid en vormgeving van een verkorte opleiding; dat daarbij wordt opgedragen studie-onderdelen vast te stellen en te bepalen welke vakken in ieder geval nodig zijn voor de opleiding tot predikant in de Gereformeerde Kerken, en dat daarbij wordt uitgegaan van een studieduur van 3 jaren;
en dat het wenselijk is dr.Van Gurp bij dit onderzoek te betrekken als adviseur;
i. dat de wenselijkheid en mogelijkheid van het aanstellen van zgn. lerende ouderlingen op dit moment vooralsnog niet verder zal worden onderzocht;
j. dat nieuw te benoemen deputaten opdracht krijgen om een begroting op te stellen, een ondersteuningsfonds te realiseren en te beheren, aan de kerken een vaste geldelijke bijdrage te verzoeken om dat fonds te voeden, waarbij de financiële afwikkeling van zaken verricht wordt door deputaten financieel; en de kerken op te roepen de opleiding tot dienaar des Woords te gedenken in de gebeden;
k. dat voor nieuw te benoemen deputaten door de synode een nieuwe instructie wordt opgesteld.

Tijdens de bespreking werd o.a. aan de volgende zaken aandacht geschonken.
Dr. Van Gurp merkt op dat de naam van het deputaatschap niet overeenkomstig de KO is. Ook is hij van mening dat het hier om twee deputaatschappen gaat n.l. deputaten curatoren en deputaten artikel 19. Deputaten art. 19 zouden volgens dr. Van Gurp onder de classis horen. In het buitenland ontvangen de studenten steun van de plaatselijke gemeente, is daar niet voldoende draagkracht dan kan men naar de classis .
Ten aanzien van de keuzemogelijkheden voor de studie wordt opgemerkt dat studie in Canada of Australië niet gewenst is. Ook de opleiding MARS is niet gereformeerd. Opleidingen in het buitenland moeten worden gezien als aanvulling.
Voor de (voor-)opleiding in Apeldoorn kun je je zo inschrijven, in Kampen (Theologoische Universiteit Gkv) geldt voor onze studenten dat er een gesprek met curatoren volgt. Voor een student van de gemeente van Zwolle, br. C. Koster was dit aanleiding om zich voor de vooropleiding in te schrijven in Apeldoorn.
Het studieprogramma in Apeldoorn is niet gelijk aan dat van Kampen.
Na enige bespreking wordt gestemd over de vraag of deze zaken verder onderzocht moeten worden, met als resultaat dat dit op dit moment niet verder zal worden onderzocht.

Wat betreft het punt van predikant naar art. 8 KO: de deputaten hebben de kerken niet gevraagd om namen van broeders die hiertoe bijzondere gaven hebben. Met enkele broeders evenwel die vanuit de kerken aan deputaten werden voorgedragen is gesproken. Deputaten hebben aan één broeder advies gegeven naar zijn kerkenraad te gaan. Het is niet de taak van deputaten om kandidaten voor het ambt of voor de theologische opleiding te zoeken of voor te dragen; dat is werk voor de kerkenraden.
Hiervoor zou een procedure kunnen worden vastgesteld, zodat er één lijn van handelen ontstaat.
De deputaten hebben de opleidingsmogelijkheden in kaart gebracht en verder geen afgerond oordeel over de opleidingen kunnen geven.
Er wordt gewezen op de samenwerkingsopleiding LOI, Windesheim en TUK als mogelijk onderdeel van een verkorte opleiding.
Wat betreft de opleidingen TUK en Apeldoorn: er is wel uitwisseling van de stof en docenten.
De opleiding van de HHK in Amsterdam is voor 60% aan docenten van de VU gerelateerd, de rest wordt gegeven door docenten uit de HHK, deze zijn wel bereid om onze studenten verder te helpen.
De opleiding in zowel Utrecht als Leiden zijn niet bijzonder goed.
Student van Ewijk gaat nu naar Amsterdam.
Uitvoerig wordt de vraag besproken of een deputaatschap de instructie moet krijgen om de mogelijkheid en wenselijkheid van de lerende ouderling te onderzoeken. Hierover wordt gestemd, met als resultaat dat dit vooralsnog niet nader zal worden onderzocht.

HOOFDSTUK V BETREKKINGEN BINNENLANDSE KERKEN

Artikel 30 **19.12.2005**
Appèl Gereformeerde Kerken vrijgemaakt

Materiaal:
Appèl van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (gehouden te Amersfoort, 2005) waarin de kerken worden opgeroepen tot een nieuw gesprek.

Besluit:
Dat aan de kerken zal worden gevraagd om een gezamenlijke reactie te geven door de synode. Daarom zal de behandeling van dit appèl op een latere zitting plaatsvinden zodat de kerken nog voorstellen voor behandeling kunnen indienen.

Artikel 31 **15.04.2006**
Antwoord Appèl Gereformeerde Kerken vrijgemaakt

Materiaal:
a. Appèl van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (gehouden te Amersfoort, 2005) waarin de kerken worden opgeroepen tot een nieuw gesprek;
b. voorstellen uit de kerken m.b.t. een antwoord op het appèl;
c. concept antwoordbrief.

Besluit:
a. Dat De Gereformeerde Kerken niet zullen ingaan op de uitnodiging in het appèl;
b. dat dit besluit uitvoerig en geargumenteerd in een brief aan de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt zal worden verwoord; conform het concept antwoordbrief;
c. dat deze brief gezonden zal worden aan Deputaten Kerkelijke Eenheid van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, aan de kerkenraden van De Gereformeerde Kerken voor plaatsing in het kerkblad en verspreiding in eigen regio, aan het blad Reformanda voor landelijke publicatie, inclusief website, en aan alle kerkenraden die behoren tot het verband van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.

Gronden:
a. Er is in het appèl geen enkel teken van erkenning van de noodzaak van terugkeer tot Schrift, belijdenis en KO;
b. de vergadering ziet geen mogelijkheid tot een waarachtig gesprek;
c. het is belangrijk dat de antwoordbrief en de daarin aangedragen argumenten breed bekend worden in de kerken die behoren tot het verband van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.

HOOFDSTUK VI BETREKKINGEN BUITENLANDSE KERKEN

Artikel 32 **19.12.2005**
Deputaatschap Betrekkingen Buitenlandse Kerken (i.o.)

Materiaal:
Rapport betreffende de werkzaamheden van het Deputaatschap Betrekkingen Buitenlandse Kerken (i.o.).

Rapporteurs namens deputaten: broeder W. Boot en broeder J. W. van der Jagt.

Besluit:
a. vast te stellen dat met waardering kennis wordt genomen van het rapport;
b. voorlopig contact te onderhouden met de Free Reformed Churches of Australia (FRCA), Canadian Reformed Churches (CanRC, Canada en Ver. Staten), die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKS, Zuid/Afrika), de Korean Presbyterian Churches (KPC, Korea), de Gereja Gereja Reformasi di Indonesia N.T.T. (GGRI, Indonesië), de Evangelical Presbyterian Church (EPC, Ierland), de Free Church of Scotland (FCS Schotland), Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI, eveneens Ierland), de Free Reformed Churches of the Philippines (FRCP, Philippijnen) en de Reformed Churches in the United States (RCUS, Verenigde Staten);
c. dat nieuw te benoemen deputaten bevoegdheid hebben om te antwoorden op negatieve reacties uit de kerken waarmee contact wordt onderhouden;
d. dat nieuw te benoemen deputaten in hun werk mogen inspelen op nieuwe ontwikkelingen in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt;
e. dat nieuw te benoemen deputaten een verweerschrift zullen opstellen om negatieve vooroordelen te bestrijden.
f. dat voor nieuw te benoemen deputaten nieuwe instructies worden vastgesteld.

Tijdens de bespreking werd o.a. aan de volgende zaken aandacht geschonken.
Vooraf wordt gevraagd wat er speelt in de EPC; deze kerken zouden, voorzover de informatie hierover correct is, predikanten op de kansel toelaten die de kinderdoop afwijzen. Als de betrekkingen worden voortgezet hebben de zusterkerken de plicht om de kerken hierover te bevragen en aan te spreken.
Deze instructie moet aan het nieuw te benoemen deputaatschap worden meegegeven.
Hebben de deputaten er nog aangedacht om ander materiaal te vertalen en mee te sturen bijv. uit “Woord op Schrift”, video-opnamen van kerkdiensten enz. Alle mogelijkheden voor bewijsvoering moeten worden aangegrepen.
De deputaten hebben de brochure ‘Laten wij ons bekeren’, de ‘Akte van vrijmaking’ meegezonden met hun uitvoerige brieven.
FRCA: deputaten hebben een gesprek gehad met afgevaardigden waarin ook het stuk “Not beyond what is written” is besproken, dat een negatief beeld geeft van onze kerken.
CanRC heeft gevraagd om bezwaren aan te geven m.b.t. de Gereformeerd vrijgemaakte publicatie “Not byond what is written”, waarin de noodzaak van vrijmaking wordt bestreden.
Van de synode van de VGKSA is door deputaten een brief ontvangen, deze wordt voorgelezen. Deze synode heeft besloten nog geen officiële zusterkerk relatie aan te gaan. Zij vindt dat de vrijmaking moet worden teruggedraaid.
Vastgesteld moet worden dat er door de synode van de VGKSA niet direct op de brief van de deputaten is gereageerd maar op artikelen uit Reformanda en brochures.
Met de GGRI zijn ook contacten. Een lid van het deputaatschap is de Indonesische taal machtig en dat werkt verhelderend. Indonesië is een klein en kwetsbaar kerkverband. Toch moeten wij ook daar onze zaak naar voren brengen. Er zijn van hun kant vragen gesteld en die moeten beantwoord worden. Misschien moeten we wel met meer geduld met dit kerkverband omgaan.
Algemene instructie voor deputaten is om kerken aan te spreken wanneer van Gods Woord wordt afgeweken. Daarnaast is het sturen van veel en juiste informatie van groot belang.

Artikel 33 **23.06.2006**
Besluit afvaardiging FRCA

Materiaal:
Uitnodiging van de FRCA (Free Reformed Churches of Australia) om een tweetal afgevaardigden te sturen naar de generale synode van de FRCA te West Kelmscott.

Besluit:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen op15 oktober te Mariënberg besluit:

a. twee broeders af te vaardigen naar de generale synode van de FRCA conform de uitnodiging;
b. deze broeders te voorzien van een geloofsbrief;
c. deze broeders te voorzien van een brief aan de generale synode om, indien mogelijk, als toespraak voor te lezen;
d. deze broeders te voorzien van achtergrondinformatie om de broeders en zusters in Australië zo goed mogelijk op de hoogte te kunnen brengen van de afval van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de noodzaak tot vrijmaking.

Artikel 34 **24.06.2006**
Besluit afvaardiging FRCA

Besluit:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen op15 oktober te Mariënberg besluit:

a. af te vaardigen naar de generale synode van de FRCA te West Kelmscott, Australië, de broeders J. Houweling, ouderling van De Gereformeerde Kerk te Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek en deputaat Betrekkingen Buitenlandse Kerken, en broeder P. Drijfhout, ouderling van De Gereformeerde Kerk te Emmen en afgevaardigde naar de generale synode te Mariënberg;
b. dat moderamen en deputaten BBK de broeders naar vermogen zullen ondersteunen met betrekking tot de voorbereiding van hun opdracht.

Artikel 34a **30.09.2006**
Rapport FRCA

Materiaal:
Rapport Bezoek Synode FRCA te West Kelmscott 2006 in Australie

Rapporteur namens de afgevaardigden: br. J. Houweling.

Besluit:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen op15 oktober te Mariënberg besluit:

a. met dankbaarheid kennis te nemen van het rapport en de mondelinge toelichting van de rapporteur;
b. het rapport van de broeders afgevaardigden te aanvaarden, inclusief de aanbevelingen;
c. het moderamen op te dragen de instructie voor deputaten BBK aan te vullen met de opdracht om n.a.v. het rapport met voorstellen te komen op de volgende synode.

HOOFDSTUK IX APPÈLZAKEN

Artikel 35 **19.11.2005**
Brief W. Knap

Materiaal:
brief van W. Knap te Hoogersmilde, d.d.. Oktober 2005, zonder dagaanduiding, m.b.t. zaken van de Gereformeerde Kerk te Midwolde e.o.

Besluit:
de brief van W. Knap niet ontvankelijk te verklaren.

Grond:
de schrijver van de brief is geen lid van één van de Gereformeerde Kerken.

Artikel 36 **19.11.2005**
Brief van enkele broeders en zusters te Veenendaal

Materiaal:
brief van enkele broeders en zusters te Veenendaal d.d.. 8 november 2005, m.b.t. zaken van de Gereformeerde Kerk te Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek.

Besluit, in comité:
de brief van de broeders en zusters te Veenendaal niet ontvankelijk te verklaren.

Grond:
het betreft een zaak die nog in behandeling is bij de classis Zuid-West.

Artikel 37 **19.11.2005**
Commissies appèlzaken

Besluit:
1. een bezwaarschrift van broeders en zusters te Zwijndracht te laten behandelen door een commissie van afgevaardigden uit de classis Noord-Oost;
2. een bezwaarschrift van broeders en zusters te Midwolde e.o. te laten behandelen door een commissie van afgevaardigden uit de classis Zuid-West;

Artikel 38 **10.12.2005**
Bezwaarschrift zr. R. Messink-Kanis

Materiaal:
bezwaarschrift zr. R. Messink-Kanis met bijlagen.

Besluit:
I. het bezwaarschrift van zr. R. Messink-Kanis niet ontvankelijk te verklaren.

Grond:
het bezwaarschrift is niet ingediend via de kerkelijke weg; het is niet aangeboden aan de eigen kerkenraad van de zuster en aan de kerkenraad van de broeder tegen wie het bezwaar is gericht; dit was de zuster in een eerder stadium reeds meegedeeld door de classis Zuid-West, die het bezwaarschrift om dezelfde reden niet kon behandelen.

II. aan zuster R. Messink-Kanis besluit I bekend te maken en haar daarbij te wijzen op de juiste kerkelijke weg.

Grond:
het is mogelijk dat de zuster niet goed op de hoogte is van de kerkelijke weg in de huidige situatie, en de vergadering acht het juist de zuster daarop alsnog te wijzen.

Artikel 39 **18.03.2006**
Bezwaarschrift H.Bouwers

Materiaal:
1. Bezwaarschrift van br. H. Bouwers te Zuidlaren, lid van de Gereformeerde Kerk te Midwolde e.o., tegen een besluit van de Classis Noord-Oost op 29 april 2005 inzake een door hem ingediend bezwaarschrift, waarbij zijn verzoek werd afgewezen.
2. Rapport van de Commissie Appèlzaak Midwolde.

Rapporteur Namens de Commissie Appèlzaak Midwolde: broeder L. Menninga

Besluit:
1. dat verzoek 1 zoals geformuleerd in het bezwaarschrift van broeder H. Bouwers wordt afgewezen;
2. dat de uitspraak van de Classis Noord-Oost in deze zaak juist is;
3. dat verzoek 2 zoals geformuleerd in het bezwaarschrift van broeder H. Bouwers niet ontvankelijk is;
4. dat het moderamen aan br. H. Bouwers en aan de Classis Noord-Oost en de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te Midwolde van dit besluit voorlopig melding doet;
5. dat het moderamen een definitieve besluittekst formuleert en deze aan de synode voorlegt op de zitting van 15 april 2006.

Gronden:
ad 1. broeder H. Bouwers heeft niet aangetoond dat door de Classis Noord-Oost een onjuist besluit is genomen;
ad 2. daarom moet de uitspraak van de Classis Noord-Oost als juist worden beschouwd;
ad 3. de zaak naar voren gebracht in verzoek 2 heeft niet op een mindere vergadering gediend;
ad 4. het is belangrijk dat appellant en overige betrokkenen zo spoedig mogelijk op de hoogte zijn van het synodebesluit in deze zaak aangezien de zaak al langer dan een jaar speelt;
ad 5. n.a.v. de bespreking heeft de vergadering besloten de inhoudelijke gronden enigszins anders te redigeren dan in het rapport van de commissie wordt voorgesteld.

Het rapport van de Commissie Appèlzaak Midwolde wordt uitvoerig besproken in een aantal informatieve, opiniërende en besluitvormende rondes. Zowel door de preses als uit de vergadering wordt waardering uitgesproken voor de helderheid en de structuur van het rapport. De Commissie wordt bedankt voor haar werk. Geconstateerd wordt dat het een verdrietige zaak betreft die schadelijk is voor de kerken. De hoop wordt uitgesproken dat met het besluit van de synode de vrede gediend mag zijn. Appellant broeder H. Bouwers is uitgenodigd maar niet aanwezig op de synodezitting.
Bij de uiteindelijke besluitvorming, in de vorm van stemming, blijven de afgevaardigden van de Classis Noord-Oost buiten stemming.
Een meer uitvoerige verslaglegging is gedaan in de vertrouwelijke acta.

Artikel 40 **19.05.2006**
Appèlzaak Zwijndrecht en bezwaarschrift br. J. Groeneveld

Materiaal:

1. Bezwaarschrift van De Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht e.o. tegen de besluiten van de Classis Zuid-West inzake het niet instemmen met de instelling van de ambten in Zwijndrecht, inzake de toepassing van art. 39 KO, inzake de toepassing van art. 83 KO; en tegen het spreken en handelen van de Classis Zuid-West alsof de kerk te Zwijndrecht is opgeheven.
2. Verzoek br. J. Groeneveld om uit te spreken dat de broeders en zusters te Zwijndrecht zich door zich niet te conformeren aan de besluiten van de classis, buiten het verband van De Gereformeerde Kerken hebben geplaatst.
3. meerderheidsrapport Commissie Appèlzaak Zwijndrecht;
4. minderheidsrapport Commissie Appèlzaak Zwijndrecht.

Rapporteur namens de Commissie Appèlzaak: br. G. Aalvanger

De synode overweegt:

1. dat de aan de orde gestelde zaken in het appèl van Zwijndrecht en in het bezwaarschrift van br. J. Groeneveld verwant zijn aan elkaar en daarom tezamen besproken kunnen worden;
2. dat de appèlzaak Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br. J. Groeneveld vertrouwelijke elementen in zich hebben;
3. dat vertrouwelijke zaken in comité worden besproken;
4. dat van vertrouwelijke zaken geen verslag gedaan kan worden in de (gewone) acta;
5. dat de appèlzaak Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br. J. Groeneveld voor het grootste deel zaken betreffen waarbij het van belang is dat alle kerkleden kennis kunnen nemen van de besluiten in deze, en de overwegingen en gronden daarbij; en dat de synode heeft te oordelen over welke zaken die in comité zijn afgehandeld, in de acta publiek gemaakt kunnen worden, overeenkomstig het besluit van de GS Sneek 1939, art. 178: *Iedere synode heeft, voor wat de wijze van vergaderen betreft, te oordelen, of zij met het oog op bepaalde zaken in het openbaar of in comité vergaderen zal en evenzeer wat van het verhandelde in die besloten vergadering in de acta publiek gemaakt kan worden;*
6. dat de synode, conform de hierop betrekking hebbende instructie, kan besluiten de partijen in appèlzaken niet toe te laten bij de bespreking van hun zaak;
7. dat de commissie appèlzaken reeds alle partijen heeft uitgenodigd tot een gesprek, waarop er hoor en wederhoor mogelijk is geweest met de partijen in de appèlzaak Zwijndrecht;
8. dat de commissie appèlzaken onder meer van deze gesprekken verslag doet en ter vergadering toelichting zal geven;
9. dat de aanwezigheid van partijen ter synode-zitting in deze zaak niet zal bijdragen aan de besluitvorming;
10. dat weliswaar afgevaardigden van de classis Zuid-West op de synode aanwezig zijn maar dat deze niet gehoord hoeven worden als partij in de appèlzaak Zwijndrecht en buiten stemming moeten blijven;
11. dat de afgevaardigden van de classis Zuid-West het recht om mee te oordelen over het appèl van Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br. J. Groeneveld niet kan worden ontnomen overeenkomstig hetgeen besloten is door de GS Leeuwarden 1920, art. 21: *In geval van appèl op een meerdere vergadering tegen een uitspraak van een mindere vergadering kan aan de afgevaardigden van die mindere vergadering het recht om mede te oordelen niet worden ontnomen, behoudens de toepassing van art. 32 K.O.:"Afgevaardigden naar meerdere vergaderingen zullen……stemrecht hebben. Bij zaken die henzelf of hun eigen kerken betreffen, moeten zij echter buiten stemming blijven".*

De synode besluit dat:

1. de appèlzaak Zwijndrecht en het bezwaarschrift van br. J. Groeneveld in comité worden besproken;
2. hiervan zoveel mogelijk verslag wordt gedaan in de (gewone) acta;
3. strikt vertrouwelijke zaken niet in de (gewone) acta worden opgetekend;
4. zowel het voorlopig bestuur van Zwijndrecht als br. J. Groeneveld niet worden toegelaten tijdens de bespreking van hun zaken en niet in de gelegenheid gesteld worden hun standpunt toe te lichten;
5. de afgevaardigden van de classis Zuid-West buiten stemming blijven in de besluitvorming.

Gronden:

1. het gaat om zaken met vertrouwelijke elementen daarin;
2. het betreft zaken waarbij het van belang is dat alle kerkleden kennis kunnen nemen van de besluiten van de synode in deze en van de overwegingen en gronden bij deze besluiten;
3. strikt vertrouwelijke zaken behoren niet ter kennis te komen van alle kerkleden;
4. de aanwezigheid van partijen ter vergadering zal naar het oordeel van de synode niet bijdragen aan de besluitvorming.

Artikel 41 **20.05.2006**

Appèlzaak Zwijndrecht en bezwaarschrift br. J. Groeneveld

Materiaal:

1. Bezwaarschrift van De Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht e.o. tegen de besluiten van de

Classis Zuid-West inzake het niet instemmen met de instelling van de ambten in Zwijndrecht, inzake de toepassing van art. 39 KO, inzake de toepassing van art. 83 KO; en tegen het spreken en handelen van de Classis Zuid-West alsof de kerk te Zwijndrecht is opgeheven.
2. Verzoek br. J. Groeneveld om uit te spreken dat de broeders en zusters te Zwijndrecht zich door zich niet te conformeren aan de besluiten van de classis, buiten het verband van De Gereformeerde Kerken hebben geplaatst.
3. meerderheidsrapport Commissie Appèlzaak Zwijndrecht;
4. minderheidsrapport Commissie Appèlzaak Zwijndrecht.

Rapporteur namens de Commissie Appèlzaak: br. G. Aalvanger

I. Bezwaarschrift van De Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht

Bezwaar 1
Bezwaarschrift tegen de classis Zuid-West Nederland die tot twee maal toe het verzoek van de kerk te Zwijndrecht heeft afgewezen om de ambten opnieuw in te stellen in de Gereformeerde Kerk van Zwijndrecht.

Hij verzoekt de GS uit te spreken:

1. *De Generale Synode spreekt uit dat de classis Zuid-West Nederland ten onrechte instemming naar art. 38 van de KO weigert om in Zwijndrecht opnieuw de ambten in te stellen. Want het begeren om in Zwijndrecht ambten in te stellen is naar de Schrift en het verzoek aan de classis is conform de kerkorde; onbewezen beschuldigingen en een onjuiste opvatting over de art. 39 en 83 van de kerkorde bij de bezwaarden en de classis mogen geen verhindering zijn om die instemming te weigeren.*

2. *Hiervan mededeling te doen aan de classis Zuid-West Nederland en de kerken uit de classis.*

De synode overweegt:
1. dat het 'begeren om de ambten in te stellen' naar de Schrift is;
2. dat vastgesteld is dat er grote spanningen waren in de gemeente waarbij ook het onderling vertrouwen en de vrede in de gemeente, zoals in het formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen is weergegeven was aangetast, en dat het in die specifieke situatie niet naar de Schrift en de belijdenis is om de ambten in te stellen; hiervoor is immers vereist dat de ambtsdragers kunnen worden geëerd en gehoorzaamd en een voorbeeld voor de gemeente zijn (1 Tess. 5:12; Tit. 1:7 ; Hebr. 13: 17; 1 Petr. 5:3);
3. dat de 'onbewezen beschuldigingen' nog niet zijn behandeld op de classis Zuid – West omdat de daartoe ingestelde commissie niet in staat was de beide partijen rond de tafel te krijgen;
4. dat artikel 39 KO is vastgesteld om die gemeenten die (nog) niet ambtelijk geregeerd worden te voorzien van mogelijkheden om de sacramenten te gebruiken en de gemeente pastoraal te bearbeiden; dat het daarom voor de gemeente een troost mag zijn om ook hierin de rijkdom van het kerkverband te mogen ervaren; immers zo mag de gemeente door de ambtsdragers geregeerd worden en voorzien van alles wat zij u in Christus met ambtelijk gezag aandragen gebouwd worden in het allerheiligst geloof; verder ligt het uiteraard in de lijn van de KO om daarin ook de gerezen moeiten en zorgen die de gemeente ernstig hebben verscheurd door middel van ambtelijke bearbeiding te bezweren;
5. dat de classis de bevoegdheid heeft over de mogelijkheid van het instellen van ambten te oordelen.

De synode oordeelt en besluit dat:
het bezwaar tegen de door de classis Zuid-West genomen besluiten m.b.t. de ten onrechte geweigerde instemming naar art. 38 van de KO om in Zwijndrecht opnieuw de ambten in te stellen niet kan worden toegekend.

Gronden:
1. de 'onjuiste opvatting' over de art. 39 en 83 KO zoals door de classis verwoord in haar schrijven aan het voorlopig bestuur van de gemeente te Zwijndrecht en door haar aangevochten is niet bewezen;
2. de interne problemen binnen Zwijndrecht vormden een blokkade om de ambten in te stellen;

3. er ligt nog een bezwaarschrift op tafel van de classis Zuid-West waarin deze problemen naar voren komen; de classis Zuid-West heeft hierin nog geen uitspraak gedaan;
4. de classis heeft terecht van zijn bevoegdheid gebruik gemaakt om zich over de vraag om de ambten in te stellen, uit te spreken.

Bezwaar 2
Bezwaarschrift tegen de uitspraak van de classis Zuid-West Nederland aangaande art. 39 van de KO in het licht van de plaatselijke situatie van de kerk te Zwijndrecht.
Hij verzoekt de GS uit te spreken:

1. *De Generale Synode spreekt uit dat de uitspraak van de classis Zuid-West Nederland aangaande art. 39 van de KO in het licht van de plaatselijke situatie van de kerk van Zwijndrecht onjuist is, en dat de classis de kerk van Zwijndrecht niet mag verzoeken zich te conformeren met deze classisuitspraak, want deze uitspraak van de classis gaat in tegen de kerkorde.*

2. *Hiervan mededeling te doen aan de classis Zuid-West Nederland en de kerken uit de classis.*

De synode overweegt:
1. dat, omdat er geen ambtsdragers zijn, de sacramenten niet kunnen worden bediend, ambtelijke zorg kan niet worden verleend, rechtsgang tussen broeders en zusters geen schriftuurlijke doorgang kan vinden, attestaties niet kunnen worden afgegeven, etc.;
2. dat naar het gereformeerde kerkrecht, gegrond op Gods Woord, in een gemeente zo spoedig als mogelijk de ambten behoren te worden ingesteld;
3. dat waar onmiddellijke instelling van de ambten niet mogelijk is, de broeders en zusters zich door de classis onder de zorg behoren te laten stellen van een genabuurde gemeente, naar de regel van art. 39 KO;
4. dat zorg kan inhouden het bevorderen van de organisatie van de plaatselijke instituering van de ambten, waar op korte termijn daartoe kan worden overgegaan;
5. dat zulke zorg in een situatie waar de ambten niet op korte termijn kunnen worden ingesteld, inhoudt de verantwoordelijkheid voor alle ambtelijke taken in de gemeente, inclusief opzicht en tucht, zorg dragen voor de bediening van de sacramenten en toezicht op de leer;
6. dat zonder de zorg van ambtsdragers bovengenoemde taken niet kunnen worden vervuld;
7. dat deze zorg naar art. 39 KO erop gericht is het kerkvergaderend werk van Christus plaatselijk gestalte te geven, en daarom alles te bevorderen om zo snel mogelijk de ambten in te stellen.

De synode oordeelt en besluit dat:
het bezwaar tegen de door de classis Zuid West genomen besluiten m.b.t. artikel 39 van de KO, in rekening brengend de plaatselijke situatie, niet kan worden toegekend. De synode verzoekt de bezwaarden zich te conformeren aan het besluit van de classis, waarin zij art. 39 ten uitvoering wil brengen.

Gronden:
1. dat naar art.39 KO de onder zorg plaatsing door de classis terecht is;
2. dat zulke zorg in de betreffende situatie moet inhouden de verantwoordelijkheid voor alle ambtelijke taken in de gemeente, inclusief opzicht en tucht, zorg dragen voor de bediening van de sacramenten en toezicht op de leer;
3. dat de uitspraken van classis Zuid-West hierin juist zijn geweest en dat door bezwaarden niet is bewezen dat het besluit van de classis Zuid-West onschriftuurlijk of tegen de KO zou zijn;
4. dat dit in overeenstemming is met het besluit van de landelijke vergadering van de Gereformeerde Kerken op 15 mei 2004;
5. dat de broeders en zusters te Zwijndrecht zich hebben geconformeerd aan de uitspraak van deze landelijke vergadering.

Bezwaar 3
Bezwaarschrift tegen de uitspraak van de classis Zuid-West Nederland aangaande art. 83 van de KO in het licht van de plaatselijke situatie van de kerk van Zwijndrecht.

Hij verzoekt de GS uit te spreken:

1. *De Generale Synode spreekt uit dat de uitspraak van de classis Zuid-West Nederland aangaande art. 83 van de KO in het licht van de plaatselijke situatie van de kerk van Zwijndrecht onjuist is, en dat de classis de kerk van Zwijndrecht niet mag verzoeken zich te conformeren met deze classisuitspraak, want deze uitspraak van de classis gaat in tegen de kerkorde.*

2. *Hiervan mededeling te doen aan de classis Zuid-West Nederland en de kerken uit de classis.*

De synode overweegt:
1. dat, nu art. 39 aan de orde is, er geen sprake is van heersen, maar juist van dienen;
2. dat de kerkenraad van B&R/B niet zichzelf heeft opgeworpen maar door de classis Zuid-West is aangesteld als zorggevende kerk;
3. dat waar de KO toepassing vraagt van art. 39, art. 83 daar niet mee in strijd is;
4. dat kerkrechtelijke adviezen m.b.t. de uitvoering van art. 39 oog houden voor het bevorderen van een zekere zelfstandigheid van de gemeente, zoals het aanleggen van aparte ledenlijsten, aparte erediensten, aparte (eigen) financiële middelen en een aparte verkiezing t.b.v. de te benoemen ambtsdragers bij instituering.

De synode oordeelt en besluit dat:
het bezwaar tegen de door de classis Zuid West genomen besluiten m.b.t. artikel 83 van de KO, in rekening brengend de plaatselijke situatie, niet kan worden toegekend.

Gronden:
1. dat kerkleden en gemeenten zich dienen te conformeren aan de uitspraken van de meerdere vergadering tenzij bewezen wordt dat deze in strijd zijn met Gods Woord en/of de KO (art.31),
2. dat het besluit van de classis Zuid-West niet in strijd is met de KO:
3. dat er in de situatie van de gemeente te Zwijndrecht, waar sprake is van toepassing van art. 39 KO, geen sprake is van heersen van de ene kerk over de andere in de zin van art. 83 KO.

Bezwaar 4
Bezwaarschrift tegen spreken en handelen van de classis Zuid-West Nederland alsof de kerk van Zwijndrecht als rechtspersoon is opgeheven, en het er tegen de wil van de kerk van Zwijndrecht van uit gaan dat de kerk te Zwijndrecht is opgeheven.

Hij verzoekt de GS uit te spreken:

1. *De Generale Synode spreekt uit dat de classis Zuid-West Nederland ten onrechte handelt en spreekt alsof de kerk van Zwijndrecht is opgeheven. Ten onrechte ontneemt de classis aan de kerk van Zwijndrecht haar rechten. Want zulks te doen en zo te spreken is in strijd met het kerkelijk en burgerlijk recht.*

2. *Hiervan mededeling te doen aan de classis Zuid-West Nederland en de kerken uit de classis.*

De synode overweegt:
1. dat uit de stukken niet blijkt dat de classis Zuid-West de bedoeling had de kerk te Zwijndrecht te beschouwen als opgeheven;
2. dat kerken die willen worden aangesproken als Gereformeerde Kerk zich moeten conformeren aan de regels van het kerkverband;
3. dat niet geconcludeerd kan worden dat aan de gemeente te Zwijndrecht rechten zijn ontnomen;
4. dat niet geconcludeerd kan worden dat de classis hierin heeft gehandeld in strijd met Gods Woord of de KO.

De synode oordeelt en besluit dat:
dat het bezwaar, als zou de classis Zuid-West ten onrechte handelen en spreken alsof de kerk te Zwijndrecht is opgeheven, niet kan worden toegekend.

Gronden:
1. dat uit de stukken niet is aangetoond dat de classis de bedoeling had de kerk van Zwijndrecht te beschouwen als opgeheven;
2. dat een Gereformeerde Kerk die als zodanig wil worden aangesproken door het kerkverband, zich vrijwillig moet conformeren aan de regels van het kerkverband;
3. dat er in deze situatie geen sprake is van het ontnemen van rechten.

II. Besluit

Besluit:
De synode besluit de kerk te Zwijndrecht op te roepen zich te conformeren, naar art.31 KO, aan de besluiten van de synode en de classis Zuid-West.
Zij roept het voorlopig bestuur tevens op daarvan kennis te geven aan de classis Zuid-West, binnen 1 maand na dagtekening van de brief waarin de besluiten aan de kerk te Zwijndrecht worden meegedeeld.

III. Bezwaarschrift br. J. Groeneveld

Br. J. Groeneveld vraagt de synode het volgende uit te spreken:

dat de broeders en zusters te Zwijndrecht zich, door zich niet te conformeren aan de besluiten van de classis, buiten het verband van De Gereformeerde Kerken hebben geplaatst.

De synode overweegt:
1. dat het gevraagde prematuur is omdat het bestuur het recht heeft om in appèl te gaan tegen een besluit van een meerdere vergadering;
2. dat het gevraagde overbodig is omdat in het gereformeerd kerkrecht (art. 31 KO) al vast ligt wat de consequentie is van het zich niet conformeren aan de besluiten van meerdere vergaderingen;
3. dat een dergelijk besluit niet bijdraagt tot herstel van de verhoudingen.

De synode besluit:
Dat aan het verzoek van broeder J. Groeneveld niet kan worden voldaan.

Grond:
de consequentie van het zich niet conformeren aan uitspraken van meerdere vergaderingen ligt al vast in het kerkrecht (artikel 31 KO), en behoeft dus niet expliciet uitgesproken te worden door de synode.

Over de Appelzaak Zwijndrecht wordt door de afgevaardigden zeer uitvoerig gesproken. Het is een verdrietige zaak. Duidelijk is dat de kerken zich moeten conformeren aan het geldende kerkrecht. Verschillende broeders spreken de hoop uit dat de gemeente te Zwijndrecht het besluit van de synode aanvaardt en dat daarna in de weg van gesprek de geschonden banden volledig hersteld zullen worden. Dat is ook het gebed van de synode.
Bij de uiteindelijke besluitvorming, in de vorm van stemming, blijven de afgevaardigden van de Classis Zuid- West buiten stemming.

Toelichting op grond van de bespreking:
De gelovigen die zich na een vrijmaking uit 1 of meerdere gemeenten verenigen, en daarbij zonder kerkenraad zijn, zijn te beschouwen als een “kerk in beginsel”, een “kerk in oprichting”. Weliswaar zijn daarin gelovigen bijeenvergaderd, maar door het ontbreken van de ambten, bestaat de kerk niet in haar volle gestalte (KO art. 1, 36). Om hierin te voorzien moeten naar de regel van de KO (art. 38) zo snel mogelijk de ambten worden ingesteld, of - indien dit niet mogelijk is - moeten deze gelovigen door de classis, zo mogelijk op een aparte lijst, zolang onder de ambtelijke zorg van een naburige kerkenraad gesteld worden (KO art. 39). Ook in het laatste geval zal gestreefd moeten worden om zo snel als mogelijk is, de ambten in die plaats in te stellen, waarna de zelfstandigheid van de (op-)nieuw geïnstitueerde kerk een feit is (art. 38, 83). In de tussentijd zal ook door maatregelen (aparte lijst, aparte bijeenkomsten en gescheiden financiën) de weg naar die zelfstandigheid zoveel mogelijk dienen te worden bevorderd.
De mate van de te verlenen “zorg”, hangt dus o.a. af van de snelheid waarmee de ambten kunnen worden ingesteld, en is voorbehouden aan het oordeel van de classis en de naburige kerkenraad.
Aangezien in deze zaak over de invulling van het woord zorg geen overeenstemming kon worden bereikt met het voorlopig bestuur bleef het bezwaarschrift (bezwaar 1, grond 3) op de classis onbehandeld omdat daarin gevraagd werd om ambtelijk optreden. Daar de classis niet ambtelijk kan optreden moest een kerkenraad dit bezwaarschrift wel behandelen. Omdat het merendeel van Zwijndrecht niet onder de ambtelijke zorg van de naburige kerkenraad wilde staan bleef het bezwaarschrift uiteindelijk liggen.
Het is ten allen tijde ongewenst en schadelijk, als er geen ambtelijke zorg in de zin van opzicht en tucht, kan worden verleend.

Voor verdere toelichting zij verwezen naar H. Bouwman, *Gereformeerd Kerkrecht II* (1934), pp. 104-113 en F.L.Rutgers: *Kerkelijke adviezen I* (1921), nr. 131, pp. 288,289.

Artikel 42 **30.09.2006**
Brief bestuur Zwijndrecht

Materiaal:
Rondzendbrief van het bestuur van de gemeente te Zwijndrecht waarin gereageerd wordt op de synode-uitspraak m.b.t. het bezwaarschrift dat De Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht heeft ingediend bij de synode.
Deze brief is behalve aan anderen ook geadresseerd aan de Generale Synode.

Besluit:
a. de brief onontvankelijk te verklaren;
b. van dit besluit mededeling te doen aan de broeders te Zwijndrecht;
c. de broeders te Zwijndrecht nogmaals te wijzen op de mogelijkheid revisie te vragen bij de volgende generale synode.

Gronden:
a. de generale synode kan geen brieven behandelen die binnenkomen na sluiting van de inzendtermijn;
b. de generale synode kan geen reacties behandelen op door haar genomen besluiten; wanneer iemand wil reageren op een besluit behoort die reactie gericht te zijn aan de volgende synode, naar het geldende kerkrecht.

Artikel 43 **30.09.2006**
Brief Commissie Goede Diensten

Materiaal:
Brief van enkele broeders en zusters waarin deze meedelen aan het werk te zullen gaan als Commissie van Goede Diensten m.b.t. de zaak die ten grondslag ligt aan het bezwaarschrift van de gemeente te Zwijndrecht.

Verzoek:
De Commissie verzoekt de Generale Synode om een gesprek m.b.t. hun voorgenomen arbeid.

Besluit:
a. de brief onontvankelijk te verklaren;
b. van dit besluit mededeling te doen aan de broeders en zusters;
c. de broeders en zusters te wijzen op de juiste kerkelijke weg in deze.

Gronden:
a. de generale synode kan geen brieven behandelen die binnenkomen na sluiting van de inzendtermijn;
b. het behoort niet tot de taak van de generale synode om verder bemoeienis te hebben in welke vorm dan ook met de zaak rond het bezwaarschrift van Zwijndrecht

HOOFDSTUK VIII PRESENTATIE, PUBLICATIES EN COMMUNICATIE

Artikel 44 **15.04.2006**
Website

Materiaal:
Mondeling voorstel van het moderamen van de synode om de nog op te zetten website van De Gereformeerde Kerken in Nederland qua beheer te koppelen aan de website van het landelijk kerkblad.

Besluit:
1. dat de op te zetten website van De Gereformeerde Kerken in Nederland qua beheer zal worden gekoppeld aan de website van het landelijk kerkblad;
2. dat deputaten-curatoren voor het landelijk kerkblad zullen toezien op de website zoals zij ook toezicht houden op het landelijk kerkblad;
3. dat de redactie van het landelijk kerkblad eerst verantwoordelijke zal zijn voor de inhoud van de website;
4. dat door deputaten-curatoren een webmaster zal worden aangesteld die dezelfde is als de webmaster van het landelijk kerkblad;
5. dat de websites van De Gereformeerde Kerken in Nederland en van het landelijk kerkblad op een duidelijke en gemakkelijk toegankelijke wijze aan elkaar “gelinkt” zullen worden;
6. dat aan deputaten-curatoren zal worden opgedragen, indien mogelijk, aan de redactie een informatie/communicatie-deskundige toe te voegen;
7. dat het moderamen van de synode besluiten 1 t/m 6 zal vastleggen in de concept-intstructie voor deputaten-curatoren landelijk kerkblad.

Gronden:
1. gelet op de geringe mankracht is het wijs om de krachten te bundelen;
2. gelet op het feit dat de uitgave van een landelijk kerkblad communicatie-technisch nogal verschilt van de uitgave van een landelijke website zou het goed zijn om te zien naar een deskundige op dit terrein om de redactie van het landelijk kerkblad op dit punt te versterken .

Artikel 45 **19.05.2006**
Naam website

Materiaal:
Een aantal voorstellen voor de naam van een website voor de kerken, toegevoegd aan het Rapport Naamgeving Kerken.

Besluit:
dat de website van De Gereformeerde Kerken als naam zal hebben http://www.gereformeerde-kerken-hersteld.nl. en dat daaraan de volgende namen worden gekoppeld: http://www.gknh.nl en http://www.reformed-churches-netherlands-restored.nl .

Grond:
a. de naam en de daaraan gekoppelde namen doen recht aan de officiële naam van De Gereformeerde Kerken als voortzetting van de gereformeerde kerken van de Reformatie in de zestiende eeuw;
b. de namen zijn goed herkenbaar;
c. het verwerken van de postale aanduiding in de namen is in overeenstemming met het besluit van de generale synode terzake;
d. de namen zijn goed bruikbaar op internet.

HOOFDSTUK IX FINANCIËN EN BEHEER

Artikel 46 **18.02.2006**
Deputaatschap Financieel Beheer

Materiaal:
Rapport betreffende de werkzaamheden van het Deputaatschap Financieel Beheer

Rapporteur namens deputaten: broeder J. van der Velden.

a. Besluit:
Aan de Classis Noord-Oost op te dragen een commissie in te stellen om de boeken van het Deputaatschap Financieel Beheer over de jaren 2004 en 2005 te controleren en hiervan verslag te doen aan de Generale Synode zo mogelijk tijdens de lopende zittingsperiode.

Aan het begin van de bespreking geeft broeder J. van der Velden namens deputaten een toelichting op het verslag. Daarbij schetst hij ook de actuele stand van zaken. De preses bedankt deputaten voor hun werk en de nauwgezette wijze waarop zij hun opdracht hebben vervuld.

b. Besluit:
In een nieuwe instructie Deputaten Financieel Beheer op te dragen, m.b.t. het voorstel om een zgn. solidariteitsfonds in te stellen, nader onderzoek te doen naar de mogelijkheden van noodzakelijke kerkelijke inbedding van een emeritaatsvoorziening via een pensioenverzekering, en hiervan zo mogelijk verslag te doen aan de Generale Synode tijdens de lopende zittingsperiode. Zij zullen hierbij dr. van Gurp raadplegen.

Gronden
1. het instellen van een eigen fonds emeritering zoals in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt bestaat is op dit moment financieel niet op te brengen
2. de kerken zijn en blijven verantwoordelijk voor het levensonderhoud van een predikant, ook na diens emeritering
3. een emeritaatsregeling behoort een kerkelijke zaak te zijn, in een regeling dient de kerkelijke verantwoordelijkheid tot uitdrukking te komen;
4. op dit moment is er bij deputaten te weinig kennis voorhanden over de mogelijkheden om het onder 3. genoemde te realiseren;
5. het verdient aanbeveling om deze zaak z.s.m. aan te pakken en niet te wachten tot een volgende Generale Synode.

Tijdens de bespreking werd o.a. aan de volgende zaken aandacht geschonken.
Deputaten stellen voor om m.b.t. een emeritaatsvoorziening een solidariteitsfonds in te stellen ter dekking van onvoorziene en niet te verzekeren kosten; naast de regeling van een emeritaat d.m.v. een pensioenverzekering op de particuliere markt. De vergadering bespreekt dit punt uitvoerig. Principieel is de regeling van het emeritaat van predikanten een zaak van de kerken. Het is niet gelijk te stellen aan een pensioen. Praktisch gezien echter is de instelling van een fonds emeritering, gelet op de grote bedragen die daarmee gemoeid zijn en het ledental van de kerken, nu niet te realiseren. Nagegaan zal moeten worden hoe een regeling via een vorm van verzekering mogelijk is zonder het principe van de kerkelijke verantwoordelijkheid los te laten.
Dr. Van Gurp is op de hoogte van de regeling in de Australische zusterkerken en is bereid deputaten te adviseren. Ook zouden deputaten hun voordeel kunnen doen met de reeds in de Gereformeerde Kerk te Zwolle aanwezige kennis.

c. Besluit:
Dat de Deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords een apart fonds Opleiding tot de Dienst des Woords zullen instellen en als deputaatschap zelf zullen beheren. Zij zullen daartoe uit hun midden een penningmeester aanstellen, een aparte bankrekening openen, een quotum opstellen, en dit aan de kerken bekend maken.

Gronden:
a. tot het instellen van een apart fonds, in beheer bij deputaten, is reeds in principe besloten;
b. een apart beheer, los van het beheer van de overige middelen van het kerkverband, verdient de voorkeur aangezien zo het medeleven van de kerkleden bevorderd kan worden en de mogelijkheid van gericht geven voor de kerkleden zichtbaar wordt;
c. de kerken zullen moeten waken tegen te veel centralisatie.

In de bespreking van dit punt worden praktische en principiële punten naar voren gebracht. Gelet op de betrekkelijk geringe mankracht verdient beheer van dit fonds door Deputaten Financieel Beheer de voorkeur. Ook zou het hebben van één rekening enig economisch voordeel kunnen bieden. Aan de andere kant is het wenseljk dat een fonds voor de Opleiding tot de Dienst des Woords, een uiterst belangrijke zaak voor de kerken, voor de kerkleden zichtbaar is, om medeleven en gericht geven te bevorderen. Door middel van stemming gaf de vergadering de voorkeur aan het beheer door de Deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords.

Artikel 47 **24.06.2006**
Emeritering

Materiaal:
Schrijven van Deputaten Financieel Beheer met de uitkomsten van hun onderzoek naar de mogelijkheden van een emeritaatsregeling naar art. 13 KO en een solidariteitsfonds.

Besluit:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit:

a. een commissie in te stellen om nader onderzoek te doen naar de mogelijkheid van een emeritaatsvoorziening naar art. 13 KO met gebruik van een particuliere pensioenverzekering;
b. de commissie op te dragen voor de septemberzitting van de generale synode meteen concreet voorstel te komen;
c. in de commissie te benoemen de nieuwe deputaten Financieel Beheer;
d. aan de commissie op te dragen bij hun onderzoek te betrekken de mogelijke rechten van predikanten uit het buitenland, overlijden van een predikant op jongere leeftijd en arbeidsongeschiktheid.

Gronden:

a. (oude) deputaten Financieel laten in hun schrijven belangrijke vragen onbeantwoord;
b. aan de opdracht van de generale synode is door deputaten niet voldaan;
c. het is van belang om als kerken een goede regeling voor emeritering te hebben, mee met het oog op eventueel beroepingswerk;
d. een emeritaatsregeling dient ook te voorzien in situaties waarin een predikant vanwege andere omstandigheden dan leeftijd zijn ambtswerk niet meer kan verrichten (art. 13 KO);
e. een emeritaatsregeling dient ook te voorzien in zonodig het onderhouden van predikantsweduwen en wezen (art. 13 KO).

Artikel 48 **30.09.2006**
Emeritering

Materiaal:
Rapport Commissie Emeritering

Rapporteur:
Als rapporteur is aanwezig br. H.J. Mooibroek.

Voorstel:
De Commissie Emeritering stelt voor:

a. het benoemen van deputaten E&P, die aan de volgende synode verantwoording afleggen over het uitvoeren van de verleende opdrachten;
b. het doen oprichten van een emeriteringsfonds, dat het karakter heeft van een reservefonds ;
c. het doen zoeken van een geschikte verzekeringsmaatschappij, met de daarbij behorende mantelovereenkomst;
d. vaststelling en inning quota voor alle kerken voor het jaar 2006 van € 15,00 per ziel door het in te stellen emeriteringsfonds;
e. verplichte aansluiting van de kerken bij dit emeriteringsfonds met aansluiting bij de voornoemde mantelovereenkomst, zodra zij een predikant in dienst hebben.

Besluit:

1. dat de generale synode het rapport van de Commissie Emeritering overneem met uitzondering van het voorstel tot instelling van een Deputaatschap E&P;
2. dat aan de Deputaten Financieel Beheer is opgedragen:
    a. een emeriteringsfonds op te richten conform het voorstel van de ommissie Emeritering;
    b. een geschikte verzekeringsmaatschappij te zoeken en daarmee een zgn. mantelovereenkomst m.b.t. een pensioenverzekering af te sluiten, e.e.a. in overeenstemming met art. 13 KO;
    c. zorg te dragen voor het informeren van de kerken over de vaststelling van het quotum voor 2006 en het innen van dit quotum;
3. dat het quotum,overeenkomstig het voorstel van de Commissie Emeritering, vastgesteld is voor 2006 op € 15,00 per ziel;
4. dat de kerken behorend bij het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland zich bij dit emeriteringsfonds zullen aansluiten;
5. dat de instructie voor Deputaten Financieel Beheer wordt uitgebreid met een opdracht zoals verwoord onder 1a en 1b.

De broeders van de commissie Emeritering worden hartelijk bedankt voor hun inspanning en voor het uitvoerige rapport waarin alle vragen van de synode zijn beantwoord. De afgevaardigden hebben veelwaardering voor het werk en achten de voorstellen goed onderbouwd en bruikbaar voor de kerken.

HOOFDSTUK X SLOTHANDELINGEN

Artikel 49 **24.06.2006**
Samenroepende kerk

Materiaal:
Voorstel van classis Zuid-West om De Gereformeerde Kerk te Zwolle e.o. aan te wijzen als roepende Kerk voor de volgende generale synode, bijeen te roepen eind 2007.

Besluit:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit De Gereformeerde Kerk te Zwolle aan te wijzen als samenroepende kerk voor de volgende generale synode, conform het voorstel van classis Zuid-West.

Gronden:
a. de classes stellen bij toerbeurt een samenroepende kerk voor uit hun ressort;
b. de samenroepende kerk voor de huidige synode, De Gereformeerde Kerk te Mariënberg, is aangewezen door de classis Noord-Oost.

Artikel 50 **24.06.2006**
Acta

Besluit:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit t.a.v. de uitgave van de acta:
a. het moderamen zal zorg dragen voor de verschijning van de acta in een duurzame uitgave;
b. het moderamen zal daartoe enkele offertes aanvragen;
c. het moderamen zal er zorg voor dragen dat m.b.v. een intekenformulier via de kerkenraden geïnventariseerd wordt hoeveel exemplaren van de acta uitgegeven moeten worden;
d. eveneens of er behoefte is aan de uitgave van zg. “acta contracta”, die alleen besluiten en gronden zullen bevatten;
e. de acta zullen ook op CD-rom verkrijgbaar zijn;
f. de inventarisatie zal in de eerste helft van september plaatsvinden;
g. de vertrouwelijke acta zullen in een eenvoudige uitgave alleen ter beschikking komen van de kerkenraden;
h. aan de kerkenraden en aan de afgevaardigden naar de huidige synode zal in ieder geval één exemplaar ter beschikking worden gesteld zonder betaling.

Artikel 51 **30.09.2006**
Instructies

Materiaal:
a. aangepaste instructie Deputaten Financieel Beheer;
b. aangepaste instructie Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken;
c. aangepaste instructie Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad;
d. aangepaste instructie Deputaten Voorbereiding Volgende Synode;
e. instructie Deputaten Onderzoek Synodebesluiten vanaf GS Ommen.

Besluit:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit na enkele kleine tekstuele wijzigingen de instructies vast te stellen zoals voorgesteld.

Artikel 52 **30.09.2006**
Antwoordbrief PKN

Materiaal:
a. Brief PKN waarin de PKN het exclusieve recht claimt op de naam Gereformeerde kerken en waarin verzocht wordt om niet de naam Gereformeerde Kerken te voeren;
b. Concept-antwoordbrief.

Besluit:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit de claim van de PKN af te wijzen, de concept-antwoordbrief over te nemen en deze aan het adres van de PKN te doen toekomen.

Gronden:
a. de naam Gereformeerde Kerken komt principieel toe aan onze kerken, op grond van onze gehoorzame vrijmaking en terugkeer naar het Woord van God; door deze naam te blijven gebruiken wordt onderstreept dat onze kerken de voortzetting zijn van De Gereformeerde Kerken in Nederland
b. uit juridisch onderzoek is gebleken dat de claim van de PKN niet berust op juridisch steekhoudende argumenten; destijds waren de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, waarvan De Gereformeerde Kerken rechtsopvolger zijn, geen partij m.b.t. de claim .

Artikel 53 **30.09.2006**
Benoemingen

Besluit:
de generale synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg 2005-2006 besluit tot het instellen van de volgende deputaatschappen en benoemt daarin:

	naam	***van De Gereformeerde kerk te***
1. Deputaten voor de behandeling van bezwaarschriften		
primi	G.H. Plaggenmars °	Mariënberg
	L. Menninga	Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	P. Drijfhout	Emmen e.o.
secundus	J. Horst	Zwolle e.o.
2. Deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords		
primi	Ds. S. de Marie °	Zwolle e.o.
	M.S. Godschalk	Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek/Veenendaal
	T.L. Bruinius	Assen e.o.
secundus	R. ten Have	Olterterp e.o.
adviseur	Dr. P. van Gurp	Zwolle e.o.
3. Deputaten voor Betrekkingen Buitenlandse Kerken		
primi	J. W. van der Jagt °	Bergentheim/Bruchterveld
	H. Griffioen	Assen e.o.
	A. van der Net	Hasselt e.o.
	P. Drijfhout	Emmen e.o.
secundus	J. Houweling	Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
adviseur	Ds. S. de Marie	Zwolle e.o.

4. Deputaten Financieel Beheer

primi	H.J. Mooibroek °	Zwolle e.o.
	P.J. Houweling	Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	M.A. Sneep	Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
secundus	W. Sikkens	Groningen

5. Deputaten voor Adresvoering / Contacten Overheid / Binnenlandse Betrekkingen

primi	(zr.) M. Daverschot	Zwolle e.o.
	A. Admiraal	Hasselt e.o.
	W. Dijkstra °	Bergentheim/Bruchterveld
secundus	J. Trip	Emmen e.o.

6. Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad

primi	L. Groeneveld	Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek/Zwijndrecht
	W. Sikkens	Groningen
	C.A. Teunis	Bergentheim/Bruchterveld
	A. Admiraal °	Hasselt e.o.
	A. van Egmond	Berkel&Rodenrijs
secundus	J. Horst	Zwolle e.o.

7. Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling

primi	W.J. Heeringa °	Groningen
	Dr. P. van Gurp	Zwolle e.o.
	T.L. Bruinius	Assen e.o.
	Ad. J. Koekkoek	Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
secundus	Ds. S. de Marie	Zwolle e.o.

8. Deputaten ad art. 49 KO

primi	Ds. S. de Marie	Zwolle e.o.
	H. Nijman sr.	Bergentheim/Bruchterveld
	A. van Egmond °	Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek
	G. Willems	Mariënberg
secundus	W. Sikkens	Groningen

9. Archivaris

archivaris	K.A.Tillema	Zwolle e.o.
adviseur	L. Kampinga	Olterterp e.o.

10. Deputaten Onderzoek Synodebesluiten na 1990

primi	Ds. S. de Marie °	Zwolle e.o.
	W. Dijkstra	Bergentheim/Bruchterveld
	W.J. Heeringa	Groningen
	T.L. Bruinius	Assen e.o.
secundus	N. van der Heiden	Olterterp e.o.
adviseur	Dr. P. van Gurp	Dalfsen

11. Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode

primi	Ds. S. de Marie	Zwolle e.o.
	A. Admiaal	Hasselt e.o.
	T.L. Bruinius°	Assen e.o.
	R. ten Have	Olterterp

Artikel 54 **30.09.2006**
Sluiting

De synode heeft op zaterdag 30 september voor de laatste maal vergaderd in de Stinskerk te Zwolle. De middagzitting had een enigszins feestelijk karakter waarbij de dank aan de Here voorop stond. De preses, Ds. S. de Marie, en de adviseur, dr. P. van Gurp, hielden toespraken. (Zie bijlagen). De eerste scriba, br. Bruinius, vertelde een en ander over de totstandkoming en verschijning van de acta. De zitting werd opgeluisterd door orgelspel, zang van het gereformeerde mannenkoor uit Mariënberg (Psalm 124; Psalm 87, Psalm 116 en Psalm 42) en veel samenzang. (Psalm 25: 1, 2 en 5; Psalm 122: 1, 2 en 3 en Psalm 65: 1, 3 en 6). Voor deze middagzitting waren alle kerkleden uitgenodigd en velen waren dan ook aanwezig. Na het zingen van Psalm 100 en nadat de adviseur van de generale synode, dr. P. van Gurp, is voorgegaan in gebed, werd de synode door de preses gesloten.

Psalm 100

1 Juicht, alle volken, prijst de HEER!
Dient God met vreugde, geeft Hem eer.
Komt, jubelt voor zijn aangezicht
en wandelt vrolijk in zijn licht.

2 De HEER is God, erkent zijn macht,
Hij schiep ons door zijn grote kracht.
Wij zijn van Hem in eeuwigheid,
zijn volk, de schapen die Hij weidt.

3 Gaat zingend door zijn tempelpoort,
zet in zijn voorhof ’t zingen voort,
zingt daar zijn grote naam ter eer,
zingt tot zijn glorie, looft de HEER!

4 Want goedertieren is de HEER,
zijn goedheid eindigt nimmermeer,
zijn trouw en waarheid houden kracht
tot in het verste nageslacht.

BIJLAGE A VERGADERINGEN

A.a. CHRONOLOGISCH OVERZICHT

De Generale Synode heeft op de volgende dagen vergaderd:

zaterdag 15 oktober 2005
zaterdag 12 november 2005
zaterdag 19 november 2005
zaterdag 10 december 2005
zaterdag 18 februari 2006
zaterdag 18 maart 2006
zaterdag 15 april 2006
vrijdag 19 mei 2006
zaterdag 20 mei 2006
vrijdag 23 juni 2006
zaterdag 24 juni
zaterdag 30 september 2006

A.b. PRESENTIE

afgevaardigde	***15-10***	***12-11***	***19-11***	***10-12***	***18-02***	***18-03***	***15-04***	***19-05***	***20-05***	***23-06***	***24-06***	***30-09***
A. Admiraal	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
C. Baan	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
T.L. Bruinius	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
W. Dijkstra	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
A. van Egmond	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
P. Drijfhout						X	X	X	X	X	X	X
H. Gerrits	X	X	X	X	X							
R. ten Have	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
E. Korevaar	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X
S. de Marie	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
H.Oosterhuis											X	
Th. de Ruig	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
W.J. Sikkens	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
K. Tillema										X	X	
G.Willems	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X
adviseur												
P. van Gurp	X	X	X		X				X			X

A.c. INSTRUCTIE PERS (Regeling Generale Synode V.3.)

Aan vertegenwoordigers van pers, radio of televisie kan de vergadering toestemming verlenen een verslag of reportage van openbare zittingen te maken en deze in de publiciteit te brengen.
Deze toestemming zal slechts worden verleend, wanneer de volgende voorwaarden aanvaard worden:

a. de verslaggevers/reporters blijven zelf verantwoordelijk voor hun weergave;
b. de verslaggevers/reporters verplichten zich onjuistheden in hun weergave via het medium, waarvan zij voor hun weergave gebruik maakten, te rectificeren in de door het moderamen gestelde vorm;
c. de synode behoudt zich het recht voor te verbieden dat bepaalde zaken in de publiciteit worden gebracht;
d. het moderamen heeft altijd vooraf inzage in de te publiceren stukken en behoudt zich het recht voor de stukken te censureren met het recht op wijzigen;
e. journalisten moeten tekenen voor akkoord met de gestelde regels door de vergadering.

A.d. REGELING GENERALE SYNODE

REGELING VOOR DE GENERALE SYNODE

I. Samenroepende kerk

De samenroepende kerk zal, in overleg met deputaten voor voorbereiding van de volgende synode en zoveel mogelijk in overeenstemming met eventuele aanwijzingen door de vorige synode gegeven:

1. met advies van de classis tijd en plaats van de eerstkomende synode vaststellen;

2. zes maanden vóór de datum van de synode een oproep doen uitgaan door aan kerken en classes bekend te maken:

a. de vastgestelde tijd en plaats van de eerstkomende synode,
b. het postadres waar stukken voor het agendum worden ingewacht,
c. dat drie maanden vóór de aanvang van de synode een eerste informatie zal worden verstrekt over de zaken van het agendum van de synodale vergadering,
d. de sluitingsdatum voor het indienen van stukken voor het agendum, en deze stellen op drie weken vóór de vastgestelde tijd van aanvang van de synode; de synode zal zelf beoordelen of zij na de sluitingsdatum in bijzondere gevallen nog stukken zal aanvaarden en in behandeling nemen;

3. voorzieningen treffen die een efficiënt werken van de synode mogelijk maken; hierbij dient aandacht te worden besteed zowel aan een goede accommodatie voor het houden van plenaire zittingen, het werk van de commissies en de administratieve dienstverlening als aan huisvesting en verzorging van de leden der synode;

4. zes maanden vóór de datum van de synode de eerste informatie omtrent de zaken van agendum verstrekken aan alle kerken en classes, alsmede aan deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken, ter kennisgeving aan deze kerken. Zij stelt hiertoe een lijst samen, die

a. is ingedeeld in vaste rubrieken naar het volgende grondpatroon:

1. Leer
2. Kerkregering
3. Eredienst
4. Zending en Evangelisatie
5. Opleiding
6. Correspondentie buitenlandse kerken
7. Hoge Overheid
8. Synodalia
9. Particularia
10. Varia;

b. een duidelijke omschrijving bevat van de hoofdinhoud van voorstellen en verzoeken:

5. twee maanden vóór de datum van de synode de classes verzoeken afgevaardigden naar de synode te benoemen; elke classis vaardigt zes broeders af, predikanten en ouderlingen, totdat er vier classes zijn; bij vier classes of meer wordt het aantal afgevaardigden weer gesteld op vier broeders per classis, namelijk twee predikanten en twee ouderlingen (indien geen predikanten beschikbaar zijn in hun plaats ouderlingen); en voorts zes (vier) secundi-afgevaardigden;

a. de lijst van zaken voor het agendum toezenden aan alle kerken, classes en particuliere synoden:
b. dezelfde lijst, de deputatenrapporten en de 'Huishoudelijke regeling voor generale synoden' toezenden aan de door de classes benoemde primi-afgevaardigden.

6. in overleg met de archiefbewarende kerk zorgdragen dat de in het generale archief voor het synodale werk beschikbaar gehouden exemplaren van de Acta en Handelingen van de voorgaande synoden sedert 1996 ter plaatse van de vergadering aanwezig zijn;

7. na de sluitingsdatum voor het indienen van stukken het concept-agendum vaststellen; in dit concept-agendum worden alle kerkordelijk overeengekomen punten opgenomen en de bijbehorende lijst van ingekomen stukken, aangevuld met wat tot de sluitingsdatum is binnengekomen;

8. twee weken vóór de opening der synode een uitnodiging sturen aan de primi-afgevaardigden, met mededelingen over plaats en tijd van bidstond en opening synode en over logiesadressen;

9. op de avond voorafgaande aan de opening van de synode een bidstond beleggen en als voorganger in deze dienst een predikant uitnodigen.

10. op de vastgestelde tijd en plaats:

a. de synode op christelijke wijze openen,
b. de credentiebrieven onderzoeken en daarover rapport uitbrengen,
c. de verkiezing leiden van het moderamen, achtereenvolgens van de preses, de assessor, de eerste en de tweede scriba,
d. de leiding overdragen aan de door de synode gekozen preses,
e. het agendum met alle bijbehorende stukken overdragen aan het moderamen.

II. Moderamen

Het moderamen zal

1. bestaan uit een preses, een assessor, een eerste en een tweede scriba.

De *preses* leidt de zittingen der synode overeenkomstig hetgeen bepaald is in art. 34 K.O.

Krachtens zijn verantwoordelijkheid voor een ordelijke en efficiënte wijze van werken tijdens de plenaire zittingen ziet hij ook toe op de arbeid ter voorbereiding van die zittingen.

De *assessor* staat de preses bij in de leiding en vervangt hem in voorkomende gevallen.

Hij behartigt in overleg met de quaestor van de synode de materiële en financiële belangen der synode.

Hij stelt tijdens de duur van de synode het Kort Verslag op, zodat dit aan het eind van elke zittingsdag van de synode kan worden vastgesteld.

Hij draagt er zorg voor, dat de voor het archief bestemde stukken aan de archivaris ter hand worden gesteld.

De *eerste scriba* houdt aantekening van het verhandelde. Hij maakt de Acta en Handelingen gereed. Telkens wanneer een gedeelte in concept gereed is, legt hij dit ter vaststelling aan de vergadering voor.

De *tweede scriba* verzorgt de uitgaande correspondentie. Hij regelt de werkzaamheden voor de typekamer, mede opdat de te vermenigvuldigen stukken de leden van de synode tijdig bereiken.
In voorkomende gevallen vervangt hij de eerste scriba;

2. na kennisneming van het agendum de vergadering dienen met voorstellen als genoemd onder III;

3. toezien op de naleving van het door de synode vastgestelde werk- en tijdschema;

4. zo spoedig mogelijk de vergadering een voorstel doen met betrekking tot het doen drukken van de Acta en Handelingen;
5. zodra voor een bepaald deputaatschap deputaten kunnen worden aangewezen de vergadering dienen met een voordracht ter benoeming.
6. de commissies en personen aan wie punten van het agendum ter voorbereiding zijn toevertrouwd, van advies dienen inzake een efficiënte wijze van werken;
7. de quaestor voorzien van een overzicht van de namen van de ingestelde deputaatschappen (naam samenroeper, diens telefoonnummer, adres en woonplaats); tevens geeft het moderamen daarbij aan of het deputaatschap gerechtigd is een eigen quotum aan de kerken te vragen.

III. Werkschema

De synode zal bij haar werkzaamheden de volgende orde in acht nemen:
1. nadat het moderamen heeft zitting genomen verzoekt de preses de leden van de synode en de aanwezige adviseurs door op te staan van hun zitplaatsen te beloven al hun arbeid ter synode te zullen verrichten in onderworpenheid aan de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de aangenomen Belijdenis; deze belofte zal ook worden gevraagd indien iemand voor het eerst als vervanger ter synode aanwezig is;
2. het moderamen neemt kennis van het agendum en dient de vergadering met een voorstel inzake de sluitingstermijn voor het aanvaarden van stukken voor het agendum;
3. nadat de vergadering een besluit heeft genomen betreffende het onder 2 genoemde voorstel wordt zij geschorst teneinde het moderamen gelegenheid te geven voor breed overleg inzake de verdere werkwijze der synode, waaronder een schema van de volgorde en het tijdsbestek voor het afhandelen van het agendum, en inzake de huishoudelijke zaken, waaronder de benoeming van een quaestor;
4. nadat de vergadering inzake de onder 3 genoemde voorstellen heeft aanvaard, wordt een begin gemaakt met de afhandeling van het agendum;
5. na afhandeling van de punten van het agendum wordt de roepende kerk voor de volgende generale synode aangewezen. De preses houdt de censuur naar art. 48 K.O., spreekt een slotwoord en sluit de vergadering naar art. 29 K.O.

IV. Vergadertechniek

1. Rapporten en adviezen, die tijdig aan de leden werden verstrekt, zullen niet worden voorgelezen maar dadelijk in behandeling worden genomen.
2. Bij de bespreking ziet de preses erop toe, dat terminologische of redactionele kritiek, die vooraf schriftelijk bij de rapporteur kon worden ingediend, niet in de plenaire zitting wordt uitgebracht.
3. Niet dan bij uitzondering en met goedvinden van de vergadering geeft de preses meer dan twee spreekronden over dezelfde zaak. Hij zal de spreektijd zo rantsoeneren, dat verwacht kan worden dat afhandeling plaats vindt binnen de voor deze zaak geplande tijd. In de eerste ronde is het niet mogelijk in te gaan op wat door een vorige spreker is gezegd. Tijdens de tweede ronde kan worden ingegaan op hetgeen door sprekers in de eerste ronde is gezegd. Tegenvoorstellen en amendementen zullen als regel tijdens de tweede ronde worden ingediend.
4. Voorstellen en amendementen dienen schriftelijk aan de scriba ter hand gesteld te worden. Een voorstel of amendement komt alleen voor behandeling in aanmerking wanneer het door tenminste één lid wordt gesteund.
5. Wie een voorstel of amendement heeft ingediend heeft het recht, voordat de discussie gesloten wordt, te repliceren.
6. Bij stemming zullen eerst aan de orde komen de amendementen, vervolgens de oorspronkelijke voorstellen en de tegenvoorstellen, waarbij als regel het oorspronkelijke voorstel voorrang krijgt.
Indien een voorstel een aantal onderdelen bevat en de preses deze onderdelen eerst afzonderlijk in stemming brengt, zal hij daarna het voorstel in zijn geheel aan een eindstemming onderwerpen.
Besluiten worden zo mogelijk met algemene stemmen genomen.
Is dit niet mogelijk, dan wordt beslist overeenkomstig hetgeen de meeste stemmen hebben goedgevonden.
In geval van appèl of revisie blijven buiten stemming degenen die lid waren van de vergadering, welke het omstreden besluit nam, of die deze vergadering vertegenwoordigen. Bij staking van stemmen is een voorstel verworpen.
Over zaken wordt in de regel mondeling gestemd.

Tenzij benoemingen met goedvinden van de vergadering geschieden op enkelvoudige voordracht van het moderamen, worden personen schriftelijk verkozen.
Om verkozen te worden verklaard moet iemand de volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen hebben verkregen. Blanco stemmen worden niet meegeteld bij het bepalen van de volstrekte meerderheid.
Indien nodig wordt na twee vrije stemmingen een herstemming gehouden tussen hen, die de meeste stemmen hebben verkregen. Staken hierbij de stemmen, dan wordt de oudste in leeftijd voor verkozen verklaard.

V. Toegankelijkheid

1. De vergaderingen van de synode zijn toegankelijk voor leden van De Gereformeerde Kerken. Met toestemming van het moderamen kunnen ook andere personen de vergaderingen bijwonen.
2. Behalve in geval van beoordeling van personen zal de synode niet dan bij volstrekte noodzaak in besloten zitting vergaderen. Indien zij in comité vergadert, zullen allen die niet als afgevaardigden, als adviseurs of op uitnodiging van de synode aanwezig zijn, de vergadering verlaten.
3. Aan vertegenwoordigers van pers, radio of televisie kan de vergadering toestemming verlenen een verslag of reportage van openbare zittingen te maken en deze in de publiciteit te brengen.
Deze toestemming zal slechts worden verleend, wanneer de volgende voorwaarden aanvaard worden:
a. de verslaggevers/reporters blijven zelf verantwoordelijk voor hun weergave;
b. de verslaggevers/reporters verplichten zich onjuistheden in hun weergave via het medium, waarvan zij voor hun weergave gebruik maakten, te rectificeren in de door het moderamen gestelde vorm;
c. het moderamen heeft altijd vooraf inzage in de te publiceren stukken en behoudt zich het recht voor de stukken te censureren met het recht op wijzigen of te verbieden dat tot publicatie van bepaalde aken wordt vergegaan
d. journalisten zullen tekenen voor akkoord met de door de vergadering gestelde regels.

VI. Deputaten van de generale synode

1. Bij het benoemen van deputaten zal de synode de volgende richtlijnen aanhouden:
De benoemde deputaten zullen
a. op uitnodiging van de door de synode aangewezen samenroeper(s) zo spoedig mogelijk bijeenkomen om hun werkzaamheden te regelen zo, dat deze binnen de daarvoor gestelde tijd tot een goed einde gebracht kunnen worden;
b. hun werkzaamheden verrichten in gebondenheid aan de door de synode omschreven opdracht;
c. van hun handelingen schriftelijk rapport uitbrengen aan de eerstvolgende synode. Zij dienen er naar te streven aan hun rapport conclusies te verbinden, die dermate bondig **ge**formuleerd zijn dat ze in aanmerking komen voor een directe behandeling ter synode
d. tenzij de synode anders bepaald heeft, hun rapport uiterlijk drie maanden vóór de bijeenkomst van de eerstvolgende synode indienen bij de roepende kerk;
e. indien krachtens een beslissing van de synode toezending aan de kerken dient plaats te vinden, het rapport zo tijdig toezenden, dat het de kerken bereikt binnen de in de opdracht van deputaten gestelde termijn
f. van hun financieel beheer verantwoording doen aan de synode aan welke zij hun rapport uitbrengen;
g. de onkosten, verbonden aan het verrichten van de hun opgedragen werkzaamheden, vergoed krijgen overeenkomstig de richtlijnen aan hen verstrekt door of namens de synode.

VII. Deputaten voor voorbereiding van de volgende generale synode

De leden van het moderamen van de synode zullen, na de sluiting van haar zittingen, als haar deputaten
1. uitvoering geven aan de besluiten van de synode, voorzover deze niet aan andere deputaten werd opgedragen;
2. de tekst van het laatste deel van de Acta of Handelingen, dat niet meer aan de synode kon worden voorgelegd, vaststellen en de Acta en Handelingen der synode zo spoedig mogelijk na sluiting van de synode doen drukken en verzenden;
3. de samenroepende kerk voor de volgende synode van advies dienen bij de uitvoering van hetgeen bepaald is ten aanzien van de taak van de kerk.
4. het concept-agendum als volgt opstellen:

1. opening namens de samenroepende kerk
2. onderzoek van de credentiebrieven en presentie
3. verkiezing van het moderamen
4. constituering van de vergadering
5. betuiging van instemming met de aangenomen belijdenis der kerken
6. vaststelling van het agendum van de synode
7. behandeling van de ingekomen stukken en rapporten
8. benoemingen
9. vaststelling van de Acta en de Handelingen
10. aanwijzing van de samenroepende kerk voor, alsmede tijd en plaats van de volgende synode
11. censuur naar art. 48 KO
12. rondvraag
13. sluiting

A.e. VERKIEZINGSREGLEMENT

Reglement voor de verkiezing van het moderamen van de synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland

Het verkiezingsreglement wordt voor de stemming aan de vergadering voorgelezen.

1. De preses benoemt een stemcommissie van drie personen. Deze commissie rapporteert na elke stemming de uitslag aan de preses, waarna de preses de uitslag bekend maakt aan de vergadering. De preses zelf maakt geen deel uit van de stemcommissie.

2. De preses leest de namen voor van de afgevaardigden naar deze synode.

3. De preses kan, indien gewenst, de afgevaardigden de gelegenheid geven zichzelf kort te introduceren.

4. De preses deelt mee, dat de eerste stemmingsronde gehouden zal worden voor de functie van preses. Één van de leden van de stemcommissie deelt de stembiljetten uit en zamelt ze na de stemming weer in. Daarna worden, per afzonderlijke stemmingsronde, vervolgens de assessor, de 1e scriba en de 2e scriba verkozen.

5. <u>5.1. Eerste stemming</u>
   Blijkt uit de uitslag van de stemming dat een persoon meer dan de helft van het aantal geldige stemmen heeft gekregen, dan wordt hij verkozen verklaard.
   <u>5.2. Tweede stemming</u>
   Heeft, bij de eerste stemming, geen van de broeders meer dan de helft van de geldige stemmen ontvangen, dan volgt een tweede vrije stemming. Blijkt uit de uitslag van de stemming dat een persoon de helft+1 van het aantal geldige stemmen heeft gekregen, dan wordt hij verkozen verklaard.
   <u>5.3. Derde stemming</u>
   Heeft, bij de tweede stemming niemand van de afgevaardigden meer dan de helft van de geldige stemmen ontvangen, dan vindt er een derde stemming plaats tussen de 2 of 3 personen, die in de tweede stemming de meeste geldig uitgebrachte stemmen hebben verkregen.
   Blijkt uit de uitslag van de derde stemming, dat een persoon meer dan de helft van het aantal geldige stemmen heeft gekregen, dan wordt hij verkozen verklaard.
   Als bij de derde stemming uit twee broeders gekozen moest worden en geen van beide broeders verkrijgt meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen, dan wordt de oudste in jaren verkozen verklaard.
   Als bij de derde stemming uit drie broeders gekozen moest worden en geen van de drie broeders verkrijgt meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen, dan wordt een vierde stemming gehouden tussen de twee broeders welke de meeste geldig uitgebrachte stemmen verkregen.

5.4. Vierde stemming
Blijkt uit de uitslag van de vierde stemming, dat een persoon meer dan de helft van het aantal geldige stemmen heeft gekregen, dan wordt hij verkozen verklaard.
Indien geen van de beide broeders meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen heeft verkregen, wordt de oudste in jaren verkozen verklaard.

6. Na elke verkiezing vraagt de preses aan de verkozen broeder in de verkiezing te bewilligen.

7. Ongeldige stemmen, zijn stembiljetten die niet zijn ingevuld, stembiljetten waarop meer dan één naam is geschreven, stembiljetten waarop een naam is geschreven van een persoon, die al een functie in het moderamen heeft ontvangen of stembiljetten die onleesbaar zijn.

Ter overweging wordt aan de afgevaardigden de gedachte voorgelegd, dat de moderamenleden zo mogelijk uit vier verschillende kerken worden verkozen.

BIJLAGE B

RAPPORTEN VOORLOPIGE DEPUTAATSCHAPPEN

B.a. Rapport Deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords

RAPPORT DEPUTAATSCHAP OPLEIDING TOT DIENAREN DES WOORDS (I.O.)

1. Samenstelling deputaatschap
Het deputaatschap is ingesteld door de gezamenlijke vergadering van de kerkenraden van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden op 6 juli 2004 te Zwolle.
Als deputaten zijn benoemd de brs. T.L. Bruinius, H. Gerrits (samenroeper), M.S. Godschalk en B. J. Post. Deputaten hebben br. H. Gerrits verkozen tot voorzitter en br. T.L. Bruinius tot secretaris/penningmeester van het deputaatschap.

2. Algemeen
Deputaten hebben viermaal vergaderd. Tussen de vergaderingen is contact gehouden via e-mail. Deputaten zijn niet in staat geweest binnen het tijdsbestek (augustus 2004 – augustus 2005) alle opdrachten zoals in de instructie verwoord volledig uit te voeren. Wel kon een begin worden gemaakt met verschillende zaken. Een nieuw te benoemen deputaatschap door de Generale Synode zou op basis van dat begin verder kunnen werken.
Voor het werk van deputaten is voorlopig Euro 8000,- beschikbaar; een gift van een broeder.

3. Eigen opleiding
Deputaten stellen vast dat het oprichten van een eigen opleiding momenteel niet mogelijk is. De nodige mankracht (docenten) ontbreekt daarvoor. Of er in de toekomst wel mogelijkheden zijn laat zich nu niet vaststellen.

4. Andere mogelijkheden
Deputaten zijn begonnen met het onderzoeken van andere mogelijkheden van verantwoorde theologische studie voor broeders om opgeleid te worden tot dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerken. Daartoe zijn, volgens de instructie, adviezen ingewonnen bij dr. P. van Gurp, ds. W. van der Jagt (Australië) en ook bij dr. W. Meester (Verenigde Staten). Ook is contact gezocht met de nieuwe theologische opleiding, per september 2005, van de Hersteld Hervormde Kerk. Daarnaast is uitvoerig gesproken met student P.C.. Van Ewijk m.b.t. de motieven voor zijn opleidingskeus en zijn ervaringen en toekomstplannen.
Tenslotte is gekeken naar de mogelijkheden die art. 8 KO biedt.
Deputaten zijn dankbaar en erkentelijk voor de hartelijke bereidheid waarmee alle betrokkenen wilden meewerken.

4.1. Advies dr. P. Van Gurp
Aan dr. Van Gurp zijn de volgende vragen voorgelegd:
1. Ziet u mogelijkheden om op een redelijke termijn tot een eigen opleiding tot dienaren des Woords te komen? Zo ja, hoe zou dat volgens u kunnen/moeten?
2. Zijn u opleidingsinstituten bekend waaraan gereformeerde studenten verantwoord een theologische opleiding kunnen volgen, buiten de TU in Kampen?
3. Hoe oordeelt u over de mogelijkheid om een basisstudie te volgen aan een Nederlandse Universiteit, bijv. Utrecht, richting Gereformeerde Bond, en af te studeren in het buitenland, bijv. in Hamilton, aan een opleiding in de USA of in Zuid-Afrika?
4. Hoe denkt u over een verkorte opleiding, eventueel in combinatie met de mogelijkheid die art. 8 KO biedt?
   Aan welke vereisten zou een verkorte opleiding moeten voldoen?
   Kunt u een globale indicatie geven van een minimaal programma?
   Kan kennis van de grondtalen van de Bijbel zonodig gemist worden?
5. Zijn er andere aspecten aan deze zaak die voor ons van belang zijn en waarin u ons van advies kunt dienen?

Dr. Van Gurp heeft, samengevat, als volgt gereageerd.
Ad 1. Op dit moment is er geen mogelijkheid vooreen eigen opleiding; daarvoor zullen er eerst meer eigen predikanten moeten zijn. Vanuit de kerken zal aanvullend onderwijs gegeven moeten worden op een reguliere theologische opleiding. Dit is momenteel het geval met student P.C. van Ewijk, die de theologische studie volgt in Utrecht en begeleid wordt door dr. Van Gurp en ds. Van der Jagt.
Ad 2. Het zou goed zijn als deputaten zich in verbinding stellen met het bestuur van de te beginnen opleiding van de Hersteld Hervormde Kerk.
Ad 3. Op dit moment lijkt de opleiding in Utrecht (de opleiding waar veel studenten uit de Gereformeerde Bond van de Hervormde Kerk / PKN hun studie volgen, toevoeging deputaten) de beste oplossing, in combinatie met begeleiding als boven beschreven (ad 1).
Afstuderen in Canada of Zuid-Afrika is een mogelijkheid. Wat het gereformeerde gehalte betreft geeft dr. Van Gurp de voorkeur aan Zuid-Afrika.
Ad 4. Een verkorte opleiding is niet te verkiezen. Een normale theologische opleiding is gewenst.
Ad 5. Dr. Van Gurp wijst op het bestaan van een boekenfonds voor studenten van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Hij adviseert iets dergelijks te regelen voor student Van Ewijk, te bekostigen uit het ter beschikking gestelde bedrag.

4.2. Advies ds. Van der Jagt
Aan ds. Van der Jagt werden dezelfde vragen voorgelegd als aan dr. Van Gurp (4.1).
Ds. Van der Jagt heeft op deze vragen gereageerd tijdens een bijeenkomst van deputaten BBK en deputaten Opleiding Dienst des Woords op16 april 2005, tijdens een bezoek aan Nederland.
Tijdens die bijeenkomst heeft ds. Van der Jagt breedvoerig met deputaten gesproken waarbij niet de volgorde van de gestelde vragen is aangehouden. Ook zijn andere zaken aan de orde geweest, o.a. de mogelijkheid van de weg naar art. 8 KO.
Hieronder een samenvatting van het gesprek.

Ds. Van der Jagt schetst voor de opleiding tot dienaren des Woords de volgende opties:
1. de weg van art.8; dit moet dan kerkelijk ingekaderd worden (afspraken hierover met alle kerken, op landelijk niveau, hoe hier mee om te gaan en welke eisen gesteld worden);
2. aanstellen van zgn. lerende ouderlingen, waarbij bijv. een geschikte ouderling voor 2 werkdagen per week wordt aangesteld, totdat een predikant beschikbaar komt, met als mogelijke taken ziekenbezoek, catechese, voorgaan in leesdiensten (met de bevoegdheid om leespreken ook aan te passen / om te werken, bediening van de sacramenten, rouwsamenkomsten, enz. (in Australië in de begintijd toegepast); kerkelijk inkaderen, niet elke gemeente op eigen houtje;
3. samenstellen eigen studiepakket, alleen opleiding voor gereformeerd predikant, geen brede wetenschappelijke scholing met examen en titel; hoe zo'n pakket er uit zou moeten zien zou nader onderzocht moeten worden m.b.v. een theoloog (Ds. Van der Jagt suggereerde ds. Van Egmond);
4. opleiding aan één gereformeerde universiteit, waarbij de opleiding te Hamilton eerste keus is; hoewel het inderdaad waar is dat je daar minder positieve geluiden over hoort;
   eventueel ook mogelijk de opleiding MARS, uitgaande van de United Reformed Churches in de VS (ontstaan na een scheuring in Christian Reformed Churches, of de opleiding van de PRCA in de VS (Protestant Reformed Churches of America, de zgn. Hoeksema-kerken);
5. opleiding van de HHK: nog onbekend, wellicht een goede mogelijkheid maar bedacht zijn op een andere typisch hervormde preekstijl, daarbij goede begeleiding nodig van gereformeerd predikant, hersteld hervormd is nog niet hetzelfde als gereformeerd;
6. in alle gevallen een vorm van begeleiding noodzakelijk en in alle gevallen structureel inkaderen in kerkelijke organisatie;
7. de predikantsopleiding in Zuid-Afrika wordt door ds. Van der Jagt niet als een mogelijkheid gezien, "dat werkt momenteel niet".

4.3. Advies dr. W. Meester
Dr. Walter D. Meester, woonachtig in Lynden, USA, en lid van de American Reformed Church te Lynden (aangesloten bij het verband van de Canadian en American Reformed Churches) werd aan deputaten genoemd als een broeder die goed in staat is te adviseren m.b.t. de gereformeerde theologische opleidingen in Canada en de Verenigde Staten. (Dr. Meester weet zich zeer verbonden met de jongste vrijmaking en met onze kerken).

Aan dr. Meester werden de volgende vragen voorgelegd:
1. Hoe oordeelt u over het Canadian Reformed Theological College te Hamilton?
   Is deze opleiding nog altijd geschikt voor gereformeerde studenten? (In Nederland bereiken ons daarover verontrustende en teleurstellende berichten).

2. Hoe oordeelt u over de mogelijkheid om een basisstudie te volgen aan een Nederlandse Universiteit, bijv. Utrecht, richting Gereformeerde Bond, en af te studeren in het buitenland, bijv. in Hamilton of aan een opleiding in de USA?
3. Zijn u andere betrouwbare opleidingsinstituten bekend in Canada of de USA waaraan gereformeerde studenten verantwoord een theologische opleiding kunnen volgen, eventueel met begeleiding van gereformeerde predikanten?
4. Zijn er andere aspecten aan deze zaak die voor ons van belang zijn en waarin u ons van advies kunt dienen?

Dr. Meester heeft, samengevat, als volgt gereageerd.

Ad 1. Het Canadian Reformed Theological College te Hamilton neemt tot nu toe alleen studenten aan uit de eigen Canadian and American Reformed Churches, en eventueel uit zusterkerken. M.b.t. de erkenning als zusterkerken van de opnieuw vrijgemaakte kerken in Nederland zou zich een probleem kunnen voordoen, met als gevolg een probleem voortoelating.
Verder wijst dr. Meester op vragen rond de betrouwbaarheid en confessionaliteit van de opleiding.(Dr. Meester geeft hierover enige informatie die hij bestempelt als `strikt vertrouwelijk`, reden waarom deputaten in dit rapport hier niet verder over uitweiden).

Ad 2. Een dergelijke studiegang acht dr. Meester zonder meer mogelijk. Wel moeten voor toelating tot `Hamilton` Nederlandse studenten een examen afleggen m.b.t. de beheersing van de Engelse taal.

Ad 3. Dr. Meester wijst op de eigen opleiding van de RCUS, de Reformed Churches in the United States (RCUS), een vrij klein kerkverband met ongeveer 3000 leden verspreid over Midden-America en California, door de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en door de Canadian and American Reformed Churches erkend als zusterkerken. Het betreft het vorig jaar opgerichte Heidelberg Seminary in Vermillion, SD.
Verder wijst dr. Meester op MARS, het Mid-American Reformed Seminary, een onafhankelijke gereformeerde opleiding, in de praktijk de theologische opleiding voor de URC, de United Reformed Churches, kerken die uitgetreden zijn uit het verband van de Christian Reformed Churches.
Dr. Meester beveelt deze opleiding aan.
Informatie over de opleidingen is op hun respectieve websites te vinden.

Ad 4. Dr. Meester merkt t.a.v. de vierde vraag het volgende op:
Wanneer we terugzien op de 'leerarenood' vlak na de afscheiding, dan komen de woorden gesproken door Ds. Hendrick De Cock weer in gedachten, n.l. "Hoogeschoolen hebben we niet, maar dat wij nu omzien naar personen onder ons, die daartoe lust, moed en aanleg hebben, om hen wat te onderwijzen in de noodzakelijke vakken tot dat werk behorende en dan hen te examineren overeenkomstig artikel acht der Dordtsche Synode van l6l8 en 1619, opdat er in die noodzakelijke behoefte voorzien worde" (Meister Albert en zijn Zonen, J. Kok,1984, p. 151).

4.4. Informatie student P.C. van Ewijk

Met student Van Ewijk heeft het volledige deputaatschap een uitvoerig gesprek gehad.
Van Ewijk gaf aan dat hij gekozen had voor de theologische opleiding van de Universiteit van Utrecht, nadat hij aan de TU te Kampen niet meer verder kon. Aan de Universiteit van Utrecht is de opleiding waar studenten van de Gereformeerde Bond hun predikantsopleiding ontvangen. Dat blijkt overigens geen garantie te zijn voor een goede gereformeerde opleiding. `Utrecht` is behoorlijk vrijzinnig, getuige o.a. het feit dat het verplichte onderdeel godsdienstfilosofie gedoceerd wordt door een bekende atheïst. Omdat Van Ewijk in `Utrecht` niet alles kan leren wat hij nodig heeft volgt hij daarnaast een studie aan de CGO in Gouda, een opleiding voor godsdienstleraren, verbonden aan de reformatorische gezindte. Belangrijke vakken zijn dogmatiek en exegese. Dat kost hem ongeveer 5 uur per week.
Belangrijk is ook de begeleiding die hij krijgt van dr. Van Gurp en, op afstand, van ds. Van der Jagt. Het gaat nu vooral om homiletiek (preekkunde),overige ambtelijke vakken en dogmatiek (kerkleer). Van Ewijk denkt er over om eventueel een aantal colleges preekkunde te volgen aan de opleiding van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Apeldoorn. Maar ook de ontwikkelingen in de Hersteld Hervormde Kerk houdt hij bij. Misschien zou hij voor het vervolg van zijn studie naar de nieuw op te starten opleiding van de HHK kunnen overstappen.
Van Ewijk wijst nog op de eventuele mogelijkheden m.b.t. prof. Klautke en de Universiteit van Marburg in Duitsland. Van Ewijk heeft contacten met ds. Klautke.

4.5. Opleiding Hersteld Hervormde Kerk

N.a.v. berichten in de media m.b.t. het oprichten van een eigen theologische opleiding en de informatie van Van Ewijk hebben deputaten contact gezocht met dr. P. de Vries, voorzitter commissie opleiding Hersteld Hervormde Kerk. Dr. De Vries gaf nuttige informatie en stelde dat de commissie altijd bereid is om met afgevaardigden van onze kerken de mogelijkheid van deelname aan de opleiding te bespreken. Men is graag bereid om alle nodige informatie te verstrekken.
Verder leverde het telefoongesprek de volgende informatie op:

- volstrekte binding aan Schrift en belijdenis v.w.b. de eigen vakken;
- 60% VU-opleiding; geen garantie van betrouwbaarheid, verantwoordelijkheid student;
- 40% eigen opleiding: Bijbelse theologie, dogmatiek, deel kerkgeschiedenis, praktische vakken (w.o. preekkunde in derde,vijfde en zesde jaar);
- 3 jaar bachelor, 2 jaar master, 1 jaar praktische vorming;
- mogelijkheid van eigen beperkt programma door het volgen van een selectie van colleges of blokken colleges: vanuit commissie HHK geen bezwaar, standpunt VU hierin niet bekend maar wsch. normale inschrijving noodzakelijk, examen en titel dan niet mogelijk;
- deel studiegids wordt toegezonden, studiegids volledige opleiding komt met een link op website HHK;
- bekend met `nieuwe vrijmaking`, studenten uit onze kerken geen bezwaar;

De website van de HHK levert de volgende informatie op:
De Hersteld Hervormde Kerk sloot een overeenkomst met de theologische faculteit van de Vrije Universiteit van Amsterdam. Ongeveer veertig procent van het onderwijsprogramma wordt verzorgd door docenten die behoren tot de Hersteld Hervormde Kerk. In het masterprogramma is dat deel zelfs iets groter.
Het door het Hersteld Hervormd Seminarium verzorgde onderdeel van het onderwijsprogramma bevat: bijbelse theologie, hermeneutiek, dogmatiek, symboliek, apologetiek, geschiedenis van de Nederlandse Hervormde Kerk vanaf de Reformatie tot heden (met bijzondere aandacht voor de Nadere Reformatie), ethiek, kerkrecht en praktische theologie. In het programma zitten mogelijkheden onderdelen bij andere faculteiten dan de theologische te volgen.
Het onderwijs wordt gegeven in gebondenheid aan de gereformeerde belijdenis. Dat houdt concreet in dat het uitgangspunt is dat de Bijbel het gezaghebbende en onfeilbare Woord van God is en dat de Drie-enige God de God is van volkomen zaligheid. Dat er alleen toegang tot God is door het geloof in de Heere Jezus Christus; dat alleen de Heilige Geest Die Heere is een mens werkelijk tot een christen maakt. Vanuit deze overtuiging wil men aan het Hersteld Hervormd Seminarie de opleiding tot predikant gestalte geven. Ook studenten die niet behoren tot de Hersteld Hervormde Kerk zijn van harte welkom. Voor degenen die wel theologie willen studeren, maar zich niet voorbereiden op het predikantschap, kunnen stages bij onderwijsinstellingen enz. worden geregeld. Doel van het onderwijs is om mensen op te leiden die in kerk en samenleving vanuit de overtuiging dat de Bijbel het Woord van God is en in gebondenheid aan de gereformeerde belijdenis tot verantwoording van het geloof en het uitdragen ervan bereid zijn en anderen daarin kunnen leiden.

Deputaten tekenen hierbij aan dat de indruk bestaat dat bevindelijkheid waarschijnlijk veel aandacht zal krijgen. Ook past behoedzaamheid m.b.t. andere aspecten van de dogmatiek (leer over de kerk, uitverkiezing, verbond, e.a.) en preekkunde; hervormd is niet hetzelfde als gereformeerd. Begeleiding en aanvullende scholing door gereformeerde predikanten zal ook wanneer studenten kiezen voor deze opleiding noodzakelijk zijn.

5. Art. 8 KO
De weg van art.8 is, zo menen deputaten, niet bestemd voor jonge broeders die ook een theologische studie kunnen volgen. Art.8 is gericht op broeders die bijzondere gaven blijken te hebben en roeping tot het ambt van dienaar des Woords maar niet in staat waren en in staat zijn een reguliere theologische opleiding te volgen. Ingevolge de instructie achten deputaten het niet hun taak broeders voor te dragen aan kerkenraden om deze weg te gaan. Wel willen zij broeders stimuleren en adviseren.
In dat kader hebben deputaten gesprekken gevoerd meteen drietal broeders waarvan aan deputaten gemeld was dat ze naar art.8 bijzondere gaven zouden hebben en ook roeping tot het ambt zouden voelen. Deze gesprekken hebben er toe geleid dat deputaten één broeder hebben geadviseerd zich tot zijn kerkenraad te wenden met het verzoek hem op de weg van artikel 8 te steunen. Deputaten hebben dit advies schriftelijk gedaan, met redenen omkleed, en aan de kerkenraad van de betreffende broeder een afschrift van het advies gezonden.

6. Verkorte opleiding
Deputaten hebben gekeken naar de mogelijkheid van een verkorte opleiding. Bij een verkorte opleiding wordt gedacht aan een opleiding zonder grondtalen en met een programma waar alleen strikt noodzakelijke lesstof voor het predikantschap in is opgenomen. Afstuderen met een doctoraalscriptie zou dan niet nodig zijn.

Er zouden dan eisen voor minimumprogramma´s opgesteld dienen te worden. Wellicht is het mogelijk colleges te volgen aan diverse instituten. Daarvoor moeten die instituten wel beoordeeld worden.

7. Vakken
Deputaten menen dan ook dat het goed zou zijn wanneer de GS aan een nieuw in te stellen deputaatschap opdracht geeft om voor zo'n miminumprogramma studie-onderdelen vast te stellen en te bepalen welke vakken nodig zijn voor de opleiding tot predikant in de Gereformeerde Kerken. Met daarbij aangegeven waar deze het beste gevolgd kunnen worden. Zo kan een pakket worden samengesteld, waar de kerken achter kunnen staan en nieuwe predikanten in opleiding of broeders die de weg naar aret. 8 KO willen volgen, gebruik van kunnen maken. Tevens kan Van Ewijk dit gebruiken.

8. Begeleiding
Daadwerkelijke begeleiding hebben deputaten nog niet kunnen geven aan student P.C. van Ewijk. Op theologisch gebied ontvangt Van Ewijk ondersteuning van dr. Van Gurp en ds. Van der Jagt. Van Ewijk geeft aan daar nog wel vragen bij te hebben en het niet helemaal als bevredigend te ervaren. Hij zou daarnaast wel graag contact met deputaten willen hebben om hem te helpen in zijn studie te blijven bij Gods Woord. Ook zou hij graag zien dat deputaten komen met een heldere visie op de predikantsstudie: wat is nodig, wat vinden de kerken nuttig en noodzakelijk? Deputaten zelf zijn van mening dat naast de theologisch-inhoudelijke ondersteuning ook een vorm van begeleiding m.b.t. persoonlijke ontwikkeling een goede zaak zou zijn. Met Van Ewijk is daar overigens nog niet over gesproken.
Resumerend:
- theologisch-inhoudelijke begeleiding (ambtelijke vakken,dogmatiek) - Van Gurp, Van der Jagt;
- algemene steun m.b.t. het staande blijven in de studie - wens, nog niet gerealiseerd;
- begeleiding m.b.t. persoonlijke ontwikkeling - advies, nog niet gerealiseerd.

Deputaten overwegen dat beide laatste vormen van steun wellicht gecombineerd zouden kunnen worden.

Van Ewijk heeft inmiddels de overstap naar het Hersteld Hervormd Seminarium gemaakt.

9. Fonds en begroting

9.1. Boekengeld
Deputaten hebben besloten jaarlijks een boekengeld uit te keren ad Euro 1200,- , met terugwerkende kracht voor het seizoen 2004/2005, aan student P.C. van Ewijk. Deputaten menen dat hiervoor niet eerst toestemming hoeft te worden gevraagd aan de e.k. GS, gelet op de instructie en aangezien het kapitaal waaruit dit bekostigd moet worden in beheer van deputaten is gegeven. Alvorens dit besluit uit te voeren gaan deputaten na bij broeder Van Ewijk of dit een reële tegemoetkoming is. Ook zal een afspraak gemaakt worden met Van Ewijk over de verantwoording van de besteding van het boekengeld. Op het moment van vaststelling van dit rapport is e.e.a. nog niet gerealiseerd.

9.2. Fonds en begroting
M.b.t. het vormen van een fonds en een daarbij behorend quotum voor de kerken en een reële begroting stellen deputaten vast dat zij daarvoor nog onvoldoende informatie hebben. Met br. Van der Velden, penningmeester Deputaten Financieel, zal hierover moeten worden overlegd,evenals over vragen als: een aparte rekening of alleen boekhoudkundig scheiden? Wanneer er voldoende informatie is kan een concreet voorstel aan de kerken gedaan worden.

9.3. Studiebijdrage
Overlegd is door deputaten over een eventuele studiebijdrage. Ook v.w.b. de noodzaak daartoe zijn er nog onvoldoende gegevens. De totale kosten van een studie theologie, inclusief collegegeld, huisvesting en dagelijks leven ongeveer Euro 1000,- per maand vraagt. Van Ewijk is op dit moment ongeveer Euro 600,- per maand kwijt. Hoe dat met eventuele toekomstige studenten zal zijn is niet te zeggen. Hierover zal ook worden overlegd met br. Van der Velden.
Op dit moment lijken er alleen kosten te zijn voor Van Ewijk. M.b.t. br. De Marie wordt niet verwacht dat financiële ondersteuning noodzakelijk is.

10. Aanbevelingen
Deputaten doen aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken, zoals DV bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, op grond van bovenstaande rapportage, de volgende aanbevelingen:
de GS verwerkt het besluit tot het toekennen van een boekengeld aan student Van Ewijk in een structurele regeling voor theologische studenten uit de Gereformeerde Kerken en formuleert de voorwaarden daarvoor;

a. de GS geeft een nieuw in te stellen deputaatschap opdracht het besluit m.b.t. de uitkering van een boekengeld aan br. Van Ewijk voor het studiejaar 2004/2005 uit te voeren voorzover dat nog niet gebeurd is, en dit eveneens te doen voor het studiejaar2005/2006.

b. de GS bezint zich op de ondersteuning van student Van Ewijk, besluit tot ondersteuning zoals aangegeven onder punt 7 en treft daarvoor een structurele regeling die ook voorziet in toekomstige ondersteuningsvragen;
c. de GS geeft een nieuw in te stellen deputaatschap opdracht om nader onderzoek te doen naar het Hersteld Hervormd Seminarium om na te gaan of er I) voor dit seminarium een algemeen positief studie-advies gegeven kan worden en 2) of er mogelijkheden zijn voor een vorm van samenwerking;
d. de GS geeft een nieuw in te stellen deputaatschap opdracht om nader onderzoek te doen naar het MARS in de Verenigde Staten of er voor dit seminarium een algemeen positief studie-advies gegeven kan worden;
e. de GS geeft een nieuw in te stellen deputaatschap opdracht om nader onderzoek te doen naar de wenselijkheid, mogelijkheid en vormgeving van een verkorte opleiding; daarbij wordt opgedragen studie-onderdelen vast te stellen en te bepalen welke vakken in ieder geval nodig zijn voor de opleiding tot predikant in de Gereformeerde Kerken;
f. de GS geeft een nieuw in te stellen deputaatschap opdracht om nader onderzoek te doen naar de wenselijkheid en mogelijkheid voor de aanstelling van zgn. lerende ouderlingen;
g. de GS geeft een nieuw in te stellen deputaatschap opdracht om een begroting op te stellen, een ondersteuningsfonds te realiseren en machtigt deputaten zonodig aan de kerken een vaste geldelijke bijdrage te verzoeken om dat fonds te voeden.

Hooghalen, augustus 2005

B.b. Rapport Deputaten voor Betrekkingen Buitenlandse Kerken

RAPPORT DEPUTATEN BETREKKINGEN BUITENLANDSE KERKEN I.O.

DE WERKZAAMHEDEN

Op 6 september 2004 was de eerste bijeenkomst van de deputaten. Tijdens deze vergadering werd besloten om br. S. de Marie aan te wijzen als voorzitter van BBK, br. H. Bos als secretaris en br. W J. Boot als penningmeester.
Het eerste doel van al onze activiteiten was om de wettigheid van de recente Vrijmaking over te brengen aan de zusterkerken en hen te vragen om erkenning van het feit dat deze wettigheid voortvloeit uit gehoorzaamheid aan Gods Woord zoals dat in de belijdenissen is samengevat.
Daarom is het gewenst dat een document wordt opgesteld waarin deze wettigheid wordt aangetoond. In de eerste vergadering werd bepaald welke punten in dit stuk aan bod moesten komen en hoe de taken verder verdeeld konden worden. Van elke deputaat werd gevraagd een bepaald onderwerp voor zijn rekening te nemen en schrijft, zo mogelijk in het Engels, een gedeelte van het stuk. Hierbij moest zo goed mogelijk rekening gehouden worden met de opmerkingen die de zusterkerken hebben gemaakt t.a.v. de recente oproep tot reformatie en/of vrijmaking. De kerken van Canada hadden bijvoorbeeld aangegeven dat ze zich alleen willen beroepen op de officiële stukken/besluiten.
Het uitgangspunt daarbij was dat we nog steeds een zusterkerkrelatie hebben met de zusterkerken van de Gereformeerde Kerken toen deze in Leeuwarden 1990 bijeen waren. De Gereformeerde Kerken moeten worden gezien als de voortzetting van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). De op te stellen documenten hadden daarmee ook tot doel onze zusterkerken in de crisis te brengen.
Vóór 1990 waren als zusterkerken reeds erkend:
• Free Reformed Church of Australia (FRCA)
• Canadian and American Reformed Churches (CanRC)
• Die Vrije Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKSA)
• The Korean Presbyterian Church (Kosin)
• Gereja Gereja Reformasi Di Indonesia N.N.T. (GGRI)
• The Evangelical Presbyterian Church of Ireland (EPC)

In 1990 zijn hierbij gekomen:
• Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI)
• Free Church of Scotland (FCS)

• The Free Reformed Churches of the Philippines
• Eglise Reformee Confessante au Congo (ERCC)
• Reformed Church United States (RCUS)

Conform onze instructie is de eerste aandacht uitgegaan naar de: The Free Reformed Churches of Australia, The Canadian Reformed Churches en Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, dit zijn de oudste zusterkerken.

Het stuk dat aan deze zusterkerken werd opgestuurd bevat een inleidend gedeelte gevolgd door zeven paragrafen die ingaan op de belangrijkste gronden voor de recente Vrijmaking. Dat zijn: het vierde gebod, kerkelijke eenheid en Schriftkritiek, het Liedboek, het zevende gebod, erkenning van de PCEA als zusterkerk, avondmaalsviering in oorlogsgebieden en de zegen door een niet- ouderling. In deze paragrafen werd zo veel mogelijk verwezen naar de officiële tekst van de synodebesluiten en naar publicaties op internet. Op deze manier kunnen onze zusterkerken nalezen wat precies besloten is, en controleren of de argumentatie in de brief juist is.

In appendix 1 vindt u de brief die op 4 februari 2005 per e-mail en per post gestuurd is aan de volgende kerken:
Free Reformed Church of Australia, Canadian and American Reformed Churches,
Die Vrije Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika,
The Korean Presbyterian Church,
The Evangelical Presbyterian Church of Ireland.

In Australië is op verzoek van ds. W. van der Jagt ook een kopie van de brief verstuurd aan alle kerkenraden van de FRCA.

Recent is er van de kant van de GKV een document opgesteld, getiteld “Not beyond what is written”, dat de wettigheid van de recente Vrijmaking en het bestaansrecht Gereformeerde Kerken wil ontkrachten. Dit document is toegezonden naar een aantal zusterkerken waaronder die kerken waarheen de deputaten hun brief hadden gezonden.
De deputaten vinden het belangrijk de onjuiste kritiek die in dit document op veel punten is aan te wijzen, te weerspreken. Zij doet daarom aan de Synode de volgende voorstellen:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, besluit:
1. deputaten voor de betrekkingen met de buitenlandse kerken te benoemen, die het werk voortzetten zoals omschreven in de instructies die op 6 juli 2004 zijn vastgesteld,
2. aan deze instructies toe te voegen: het opstellen van een verweerschrift dat weerspreekt de onterechte kritiek van de kant van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) op de wettigheid van de Vrijmaking en het bestaansrecht van de Gereformeerde Kerken als voortzetting van de Kerk van Christus in Nederland.

DE CONTACTEN MET ZUSTERKERKEN

Hieronder volgt een kort overzicht van de contacten die met de verschillende zusterkerken hebben plaats gevonden.

Free Reformed Church of Australia (FRCA)

Op 4 februari is de bovengenoemde brief gestuurd. Tijdens het bezoek van Ds. W. van der Jagt, Byford, WA vond met hem een gesprek plaats samen met de deputaten opleiding tot dienaar des Woords i.o.. Het is voor de broeders en zuster moeilijk om goed te begrijpen wat hier aan de hand is. Dit komt deels omdat de afstand zeer groot is en omdat veel kerken daar afgelegen liggen. Maar dit komt ook omdat lang niet iedereen meer Nederlands spreekt. En de synodebesluiten zijn als het ware een deksel op de beerpunt: die laten niet zien wat er bijvoorbeeld in de erediensten allemaal gebeurt en wat in preken soms gezegd wordt. Ds. Van der Jagt gaf ons het advies om daar zo goed mogelijk rekening mee te houden in brieven en gesprekken.
Op 1 juni 2005 vond een gesprek plaats met deputaten BBK van de FRCA. Van de Nederlandse deputaten waren vier van de vijf broeders aanwezig, van de Australische kerken waren Ds. W. Huizinga en br. A. Breen aanwezig.

Er is door de Australische deputaten uitgebreid bevraagd op alle punten van de toegezonden brief. Het gesprek verliep in betrekkelijke harmonie, maar na afloop moest worden vastgesteld dat de sympathie

van deze twee deputaten ligt bij de GKV. Van dit gesprek is door ons een zeer uitgebreid verslag gemaakt dat inmiddels is opgestuurd aan alle deputaten van de Australische BBK.

Voorstellen:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, Besluit de volgende instructies te geven aan de deputaten BBK t.a.v. de contacten met de FRCA:
1. Het verder onderhouden van de contacten met de FRCA om te komen tot een erkenning door de FRCA dat de Gereformeerde Kerken de ware voortzetting van de zusterkerk in Nederland zijn, en tot de erkenning van de wettigheid van de recente Vrijmaking.
2. Het geven van voorlichting aan de Australische Kerken en kerkenraden over de situatie in de Gereformeerde Kerken en de GKV door middel van vertaalde artikelen over dit onderwerp (bijvoorbeeld artikelen van Ds. P. Van Gurp uft Reformanda).

Canadian and American Reformed Churches (CanRC)
Op 4 februari 2005 werd de bovengenoemde brief gestuurd. Op 24 mei 2004 vond een gesprek plaats met de deputaten BBK van de CanRC. Bij het gesprek waren alle deputaten van de Gereformeerde Kerken aanwezig en Ds. J. Huijgen en br. Hoogstra van de Deputaten BBK uit Canada.
Dit was een zeer open en bemoedigend gesprek. De deputaten uit Canada stelden veel vragen over de precieze gronden voor de Vrijmaking. Met name de vraag waarom er een Vrijmaking nodig was en waarom juist in 2003-2004, het niet meer mogelijk was om gehoorzaam te kunnen zijn dan alleen door Vrijmaking. Juist dit punt werd van groot belang geacht voor het verslag aan de komende synode van de CanRC.

Ds. Huijgen is goed op de hoogte van de situatie in de GKV en maakt zich grote zorgen over de groter wordende afval binnen de GKV.
De CanRC heeft al jaren lang contact met de United Reformed Church (URC). De URC is afgescheiden van de Christian Reformed Church (CRC) toen daar de vrouw in het ambt kwam. Er is nu een echte reformatorische beweging aan de gang in deze kerken. In de US en Canada zijn de United Reformed Churches al aardig ver op weg zijn om te fuseren met de Canadian Reformed Churches, maar de URC hebben geen idee van wat er in de GKV aan de hand is.

Voorstellen:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, Besluit de volgende instructies te geven aan de deputaten BBK t.a.v. de contacten met de CanRC:
1. Het verder onderhouden van de contacten met de CanRC om te komen tot een erkenning door deze kerken dat de Gereformeerde Kerken de ware voortzetting van de zusterkerk in Nederland zijn, en tot de erkenning van de wettigheid van de recente Vrijmaking.
2. Het geven van voorlichting aan de Canadese en Amerikaanse Kerken en kerkenraden over de situatie in de Gereformeerde Kerken en de GKV door middel van vertaalde artikelen over dit onderwerp (bijvoorbeeld artikelen van Ds. P. Van Gurp uit Reformanda).
3. Een kopie van alle correspondentie aan de CanRC wordt verstuurd aan de URC, zodat ook zij op de hoogte zijn van de ontwikkelingen binnen de GKV.

Die Vrije Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKSA)
Op 4 februari 2005 werd de bovengenoemde brief gestuurd, Aanvankelijk hadden de Deputaten van de Zuid-Afrikaanse kerken toegezegd om een rapport dat hun Deputaten BBK naar aanleiding van de toegezonden brief hadden opgesteld t.b.v. de aanstaande Synode in Zuid Afrika ter inzage op te sturen. Later werd deze belofte ingetrokken en tot op deze dag is geen officiële reactie vanuit Zuid-Afrika ontvangen.
Uit de pers blijkt dat de recente ontwikkelingen in de GKV en de Vrijmaking van 2003/2004 wel besproken zijn in de VGKSA.
Op de website van de GKV werd het als volgt weergegeven:
'Vorige maand, dus net vers van de pers, hebben ze een studie ontvangen van Die Vrije Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, waarin de broeders uit Zuid-Afrika alle beschuldigingen over het verval in onze kerken door Reformanda nauwkeurig vergelijken met de officiële besluiten van Zuidhorn. Hun conclusie is tamelijk vernietigend voor wat zij noemen 'die Reformanda-wegbreek-groep. Er zijn wel redenen tot zorg, maar onze kerken laten nog steeds zien dat ze zich voortdurend gelovig willen onderwerpen aan Gods Woord, de gereformeerde belijdenis en de kerkorde. Van de 'nieuwe vrijmaking'zeggen ze: Dit is

onheilig vuur wat brand en hierdie aksie kan nie anders as skeurmakery in de kerk van Christus beoordeel word nie. Het doet mij goed om dit te horen uit de mond van onze zusterkerk uit Zuid-Afrika. Nu hoeven we niet langer onszelf te verdedigen.' (auteur: Ds. L.E. Leeftink)
Ook in de VGKSA bestaat ons inziens veel onwetendheid over de situatie in de Kerken in Nederland; dit komt deels door de taal barrière. Daarnaast zijn de VGKSA "met zilveren koorden" verbonden zijn aan de GKV: de VGKSA ontvangen veel ondersteuning voor de zending in Zuid-Afrika.

Voorstellen:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, Besluit de volgende instructies te geven aan de deputaten BBK t.a.v. de contacten met de VGSKA:
1. Het verder onderhouden van de contacten met de VGSKA om te komen tot een erkenning door deze kerken dat de Gereformeerde Kerken de ware voortzetting van de zusterkerk in Nederland zijn, en tot de erkenning van de wettigheid van de recente Vrijmaking.
2. Het geven van voorlichting aan deze Zuid-Afrikaanse Kerken en kerkenraden over de situatie in de Gereformeerde Kerken en de GKV door middel van vertaalde artikelen over dit onderwerp (bijvoorbeeld artikelen van Ds. P. Van Gurp uit Reformanda).
3. Sturen van een schriftelijk verzoek aan de deputaten van de VGKSA om een officiële reactie op de brief die wij aan hen gezonden hebben op 4 februari 2005.

The Korean Presbyterian Church (Kosin)
Op 4 februari 2005 is de bovengenoemde brief gestuurd. Door Professor H. Yoo werd per e-mail aangegeven dat ds. Lim zal reageren op de toegezonden brief. Naar verwachting zal dat echter niet op korte termijn kunnen vanwege drukke werkzaamheden.

Voorstellen:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, Besluit de volgende instructies te geven aan de deputaten BBK t.a.v. de contacten met de Korean PC:
1. Het verder onderhouden van de contacten met de Korean PC om te komen tot een erkenning door de Korean PC dat de Gereformeerde Kerken de ware voortzetting van de zusterkerk in Nederland zijn, en tot de erkenning van de wettigheid van de recente Vrijmaking.
2. Het geven van voorlichting aan de Koreaanse Kerken en kerkenraden over de situatie in de Gereformeerde Kerken en de GKV door middel van vertaalde artikelen over dit onderwerp (bijvoorbeeld artikelen van Ds. 1'. Van Gurp uit Reformanda).

Gereja Gereja Reformasi Di Indonesia N.N.T. (GGRI)
De afgevaardigden van de GGRI hebben op de synode van de GKV te Amersfoort ook het woord gericht tot onze Kerken. In deze toespraak deden de broeders van de GGRI een dringend beroep op de Gereformeerde Kerken om terug te keren tot de GKV. De besluiten van de synode van Zuidhorn mogen naar hun mening geen reden vormen tot afscheiding. Volgens hen moest ook met de aanwezige bezwaren de kerkelijke weg gevolgd worden. Ze uitten hun verdriet over de zware strijd binnen de GKV. De deputaten hebben als reactie hierop een brief in het Nederlands en in het Indonesisch opgesteld in eenvoudige bewoordingen. Als bijlage werd de brochure 'Let us repent' en het stuk met de titel 'Deed of Liberation or Return' toegevoegd.

Voorstellen:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, Besluit de volgende instructies te geven aan de deputaten BBK t.a.v. de contacten met de GGRI:
1. Het verder onderhouden van de contacten met de GGRI om te komen tot een erkenning door de GGRI dat de Gereformeerde Kerken de ware voortzetting van de zusterkerk in Nederland zijn, en tot de erkenning van de wettigheid van de recente Vrijmaking.

The Evangelical Presbyterian Church of Ireland (EPC)
Op 4 februari werd de genoemde brief gestuurd aan de kerken in Ierland. Hierop is tot nogtoe geen officiële reactie ontvangen. De EPC is ook met "zilveren" koorden (financiële) verbonden aan de GKV.

Ds. G. Grier gaf in een telefoongesprek aan dat de EPC in sommige punten met ons kan “meevoelen”, op andere punten stemmen ze niet met onze bezwaren in. De EPC laat bijvoorbeeld zelf ook dominees toe op de kansel die tegen de kinderdoop zijn, terwijl wij bij de PCEA hiertegen bezwaren hebben.

Voorstellen:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, Besluit de volgende instructies te geven aan de deputaten BBK t.a.v. de contacten met de EPC:
1. Het verder onderhouden van de contacten met de EPC om te komen tot een erkenning door de EPC dat de Gereformeerde Kerken de ware voortzetting van de zusterkerk in Nederland zijn, en tot de erkenning van de wettigheid van de recente Vrijmaking.
2. Het geven van voorlichting aan de Ierse Kerken en kerkenraden over de situatie in de Gereformeerde Kerken en de GKV door middel van vertaalde artikelen over dit onderwerp (bijvoorbeeld artikelen van Ds. P. Van Gurp uit Reformanda).

Free Church of Scotland (FCS)
Op 27 maart werd een brief van vrijwel gelijke inhoud gestuurd aan de Free Church of Scotland en aan de Free Church of Scotland (Continuing). In deze brieven werd aan de FRC en de FRC(c) verzocht om uitleg te geven over de redenen en gronden voor de afscheiding die in de Schotse kerken had plaatsgevonden. Wanneer de gronden voor de afscheiding duidelijk zijn kan door de deputaten aan de Generale Synode een advies worden gegeven over het erkennen als zusterkerk van één van beide of beide Schotse kerken. Tot die tijd kan aan beide dezelfde voorlichting geven worden als aan de andere zusterkerken.

Voorstellen:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, Besluit de volgende instructies te geven aan de deputaten BBK t.a.v. de contacten met de FCS en de FCS(c).
1. Het instellen van een onderzoek naar de gronden voor de afscheiding in de Schotse kerken. Naar aanleiding van dit onderzoek zal een advies gegeven worden aan de eerstvolgende Synode van de Gereformeerde Kerken m.bt. erkenning van één van beide of beide Schotse kerken.
2. Het onderhouden van de contacten met de FCS en FCSc om te komen tot een erkenning door deze kerken dat de Gereformeerde Kerken de ware voortzetting van de zusterkerk in Nederland zijn, en tot de erkenning van de wettigheid van de recente Vrijmaking.
3. Het geven van voorlichting aan de Schotse kerken en kerkenraden over de situatie in de Gereformeerde Kerken en de GKV door middel van vertaalde artikelen over dit onderwerp (bijvoorbeeld artikelen van Ds. P. Van Gurp uit Reformanda).

Andere kerken
Met betrekking tot het contact met andere zusterkerken die boven zijn opgesomd en waarmee deputaten nog geen officieel contact hebben gehad, stellen de deputaten het volgende voor:

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in vergadering bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg, Besluit de volgende instructies te geven aan de deputaten BBK t.a.v de contacten met zusterkerken die tot nu toe nog niet zijn benaderd:
1. Het contact zoeken met de Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI), The Free Reformed Churches of the Philippines, Eglise Reformee Con fessante au Congo (ERCC) en Reformed Church United States (RCUS), om te komen tot een erkenning door deze kerken dat de Gereformeerde Kerken de ware voortzetting van de zusterkerk in Nederland zijn, en tot de erkenning van de wettigheid van de recente Vrîjmaking.
2. Het geven van voorlichting aan deze Kerken en kerkenraden over de situatie in de Gereformeerde Kerken en de GKV door middel van vertaalde artikelen over dit onderwerp (bijvoorbeeld artikelen van Ds. P. Van Gurp uit Reformanda).

Deputaten BBK willen u verder voorstellen om afgevaardigden van de zusterkerken uit te nodigen op de eerstvolgende synode van de Gereformeerde Kerken.

BEGROTING

De begroting voor het seizoen 2004/2005 voor BBK was € 2.500, dit bedrag is door de deputaten financieel beheer vastgesteld. Deputaten BBK hebben in deze periode € 826,00 uitgegeven, ook voor het komende jaar worden geen grotere uitgaven verwacht. Een bedrag van € 1.000 zal daarom ruim voldoende zijn. Alleen wanneer het nodig zou zijn om naar het buitenland te reizen of wanneer de we de reis- en verblijfskosten van afgevaardigden van andere kerken zouden moeten betalen kunnen de kosten hoger uitvallen. Voor de komende periode zijn echter geen reizen of iets dergelijks gepland.

APPENDIX 1

Deputies for contact with Churches abroad of the Gereformeerde Kerken
Br. H. Bos
Katie Jansstraat 10
5913 RT-I Venlo
Tel. +31-77-352 46 39
ergoniotion(),ergomotion .com

To: ……

4 February 2005

Esteemed brothers in our Lord,

As Deputies for contact with Churches abroad of the Gereformeerde Kerken we want to continue contact with you as sister churches. The Gereformeerde Kerken originate from the recent Liberation of the Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) 2003/2004.

In continuing this contact we, first of all, want to point to our grief, which accompanies this request. This grief is because it had to come so far that we could no longer remain members of the GKV and be one with them. Since the Liberation of 1944 our Lord Jesus Christ bestowed the GKV with many covenant-riches. The ongoing reformation in all areas of life has rightly been experienced as gain from the Liberation of 1944.
However, an ongoing process of deterioration has caused decay in the life of faith and a departure from the pure doctrine. Finally, after the Synod of Zuidhorn one no longer can speak of the GKV as governing "itself according to the pure Word of God, rejecting all things contrary to it" (Belgic Confession Art. 29). After the closure of this Synod an appeal was sent to all church members and consistories calling them to reform. The appeal asked for a return to the faithful obedience required by the Word of God in all areas of life and to reject the many unscriptural Synod-decisions. This "Cali to Reformation" (appendix 1) was accompanied by a brochure named "Let us repeni" (appendix 2). The vast majority of the churches and church members rejected this eau to reform. In order to do justice to the claim of the Lord on 1-Ijs church there remained no other way than to exhort the people to Liberate themselves from the Synod decisions ratified by their consistories, according to art. 31 of the C.O. and Art. 28 of the B.C.

At the same time there also may be the joy and gratitude that the Lord remains to be gracious to His children in the Netherlands. He has not taken his lamp-stand away from this country, but continued in the way of reformation and liberation. We can only write this acknowledging our own many weaknesses and dependence on our Lord Jesus Christ, the King of the Church. We also confess guilt in relation to the deformation and desertion of the covenant within the GKV.
May the Lord sanctify and bless us on the road of ongoing reformation in being faithful to His Word.

In this letter, along with the attached information, we want to prove our legitimacy as being the lawful continuation of the Reformed Churches in the Netherlands.

The point of departure for the latest Liberation has been the examination of the official texts from the Acts of the GKV Synods comparing these with the Word of God, the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort. On the following pages you will find a brief evaluation of the most important decisions made by the General Synod of Zuidhom 2002, which directly caused the necessity of the recent Liberation.

On the 20th of September 2003 a national meeting was held. At this meeting the deed of Liberation (Appendix 3) was handed to the church members as an example. From this deed it will become dear that the call to return is inextricably connected to our act of Liberation. In doing so we followed the example of past reformations of the Church of our Lord.

We are also called to seek unity with those who wholeheartedly want to place themselves under the authority of Christ Jesus and the Word of God. Thus it is our duty to turn to you and to ask you to acknowledge us as being the lawful continuation of the Reformed churches in the Netherlands. We will be happy to provide you with the information needed to come to a just assessment of the official ecclesiastical documents on the basis of the Word of God, the Reformed Confessions and the Reformed Church Order.

It should be noted that in our deliberations we did not dwell on matters within the GKV since or in addition to the General Synod of Zuidhorn. We do however state that since the Liberation there has been no sign of any form of repentance. On the contrary, in our opinion the tolerated straying from Scripture is spreading widely at a vast speed. The stated desire by the Canadian Reformed Churches for us to speedily come to renewed unity with the GKV, therefore, seems to be a receding possibility. Nonetheless we as churches and church members ought to continually pray for a return within the GKV.

On following pages you will find the most important grounds for the recent Liberation including:

1. **Fourth Commandment**
2. **Ecclesiastical unity and biblical criticism**
3. **'Liedboek' songs**
4. **Seventh Commandment**
5. **Unity with the PCEA**
6. **Lords Supper and the army**
7. **Blessing by a non-elder**

1. The Fourth Commandment

Much has been written about the issue of the fourth commandment. We, however, want to represent the information as succinct as possible.

The issue of the fourth Commandment came about because of a sermon by Rev. D. Ophoff. By means of the ecclesiastical way a brother appealed against some of the content of a sermon on LD 38 by the hand of Rcv. Ophoff. This appeal was tabled at the 'Particuliere' Synod of Utrecht[2]. This assernbly stated that Rev. Ophoff erred[3]. Rev. Ophoff and his consitory appealed against this decision of Utrecht thus the issue was tabled at the Synod of Leusden 1999.
Among other things Rev. Ophoff preached "Let other people know how much this day (the Sunday) is of value to you. Even if it isn't on the basis of an absolute divine command, as far as 1 am concemed"[4]. The brother who first appealed as well as the 'Particuliere' Synod of Utrecht believed that this teaching doesn´t do justice to the command of the Lord to rest on the Sunday, which is the Sabbath of the new dispensation. In this way we will only have to rest on the Sunday on the basis of a good human institution[5], which should be maintained as good as possible[6]. This brings us to the core of the matter, the fundamental difference: Either the Sunday as a day of rest is **based on the fourth commandment from the Lord** or it is **a good human institution**[7].
The Synod of Leusden 1999 decided the following: "the opinion of rev. Ophoff (being: that the Sunday as a day of rest isn't based on a divine commandment.) cannot be condemned"[8]. And under point 4 of the same decision: that "there is no reason to assume that rev. Ophoff ... departs from the doctrine of the church with regard to the fourth commandment of the law of the Lord"[9]. These decisions are substantiated by different grounds. One of them is: "Within the Reformed churches in the Netherlands there has always been room to think differently about the Scriptural foundation regarding the Sunday as a day of rest"[10].
These decisions caused much turmoil. Many people appealed against these Synod decisions with all kinds of proof from Scripture, Confession and history. These appeals were tabled at the next Synod held in Zuidhorn 2002/03". Thirty-nine appeals were declared inadmissible[12] as they did not come with new arguments. Towards the other (398) appellants they decided not to honour their requests[13]. This because synod, amongst other things, was not convinced that the appeals gave the indisputable evidence on the basis of Scripture and confession that the opinion (of rev. Ophoff) scrutinized by the Synod of Leusden contradicts Scripture and confession.[14]. Furthermore Synod decided: "to summon the churches, especially the people that appealed, to keep the peace and unity that has **always** existed, within the churches, between the supporters of the different opinions regarding the fourth commandrnent[15]. This

because: 1. it serves the peace and unity of the churches when, in case of differences of opinion, people do not bind each other to that which goes further than the accepted doctrine also regarding the 4th commandment. 2. Besides all the differences of opinion there is the similarity about the meaning of the Sunday as a gift from the Lord, a day on which the congregation of Christ should assemble and should delight in Gods works of creation and deliverance.[16]
In all this the Synod held in Zuidhorn maintained that they have made no doctrinal judgment but they prefer to say that they merely affirmed the rejection of Leusden against one appeal against one sermon'7. This is rather strange as they placed this issue in chapter 2 of the Acts named **Doctrine**[18]. Secondly, the issue is all about doctrine, it clearly deals with the way in which we may and must explain the Word of God as summarized in Lords Day 38: the doctrine of the Church.

Both Synods have by their decisions allowed for a different explanation of the doctrine of LD 38. At the same time they both have invalidated the fourth commandment. The Old Testament command to rest from (unnecessary) labour is not necessarily applicable today. They, now, have **allowed** for the fourth commandment to be explained in a different way. By doing so they have reduced the doctrine of the Holy Scripture and the confession, on this point, to, merely, a 'point of view'. In this matter Synod definitely made a doctrinal judgement.

Both Synods decided not to listen to the manifold arguments from Scripture and created room for two contradicting points of view. On the one side the Sunday as a day of rest is **based on the fourth commandment from the Lord**, on the other side the Sunday as **a good human institution**. The fundamental difference should not be down played. In first case a minister of the Word can in His sermon no longer address the congregation of the Lord and say 'Thus says the Lord'. Yes, as far as Zuidhorn is concerned, a minister is still allowed to say that the rest of the Sunday is based on the fourth cornrnandment. However, as shown above, Synod also decided: one may no longer bind each other on this matter. This, according to us, is impossible as the preaching is the binding proclamation of the Word of God. In the preaching the minister administers the keys of heaven, there he binds and looses. The practical consequences of these decisions are dear. Even if a minister or a consistory, when confronted with people that do unnecessary labour on the day of rest, would say: 'thus says the Lord regarding the day of rest', it is of no value to address this matter. This also became dear at the Synod of Zuidhorn in a different matter.
A brother tabled his appeal re. a brother that was placed on the list and elected to be an elder in a congregation (recently he has been ordained). This brother, however, has his factory open on Sunday and lets people work for him on that day for financial reasons - not for the reasons of necessity or mercy. When people objected to this with arguments based on Scripture at the consistory and later at different major assemblies their appeals were continually turned down. Thus this matter was tabled at the Synod of Zuidhorn[19]. This appeal, in line with the above mentioned appeals, was rejected by the Synod of Zuidhorn with the words: that one cannot "bindingly proof from Scripture that there is a direct command from the Lord to the New Testament church to keep the Sunday as a day of rest[20]

Instead of making the above-mentioned decisions the GKV should have studied the matters of Leusden concerning the fourth commandment on the basis of Scripture and confession. Yet, Synod was not willing to further study the matter whether the Sunday as a day of rest is a divine command or not. In fact, the Synod Zuidhorn was officially asked to install deputies that should examine the exegesis from Scripture and the history of the church concerning the fourth commandment and the Sunday as a day of rest[21]. However, this proposal as well as the proposal to 'pronounce that resting on the Sunday is based on a divine commandment' has been rejected[22]. Synod Zuidhorn decided instead
to install deputies that should "create a handout in which a positive stand is taken regarding the ethics of how believers and churches of the 21st century should act in regards to celebrating the Sunday as a day of the Lord in light of the fourth comrnandment[23].
In light of the above-mentioned decisions, one will understand that this decision is very deceiving. How very good it all may sound, it is all based on the 'shifting sand' of their decisions allowing for two viewpoints regarding the basis of the rest on the day of the Lord. In all this the GKV won't take a stand on whether the Sunday as a day of rest is based on the fourth cornmandment or whether the rest is based on a good human or ecclesiastical institution.

Conclusion

The obstruction to be able to bindingly preach and the space created within the GKV for the false doctrine regarding the day of the LORD and the fourth commandment come forth from a different approach to Scripture. They no longer want to use the line throughout Scripture but look at different bible texts on an individual basis. However with the unity of Scripture as a starting point we must conclude that the Lord

still commands us to rest on the Sunday. We base this on, among others, the following texts from Scripture: Gen. 2: 2,3; Ex. 20: 11; Ex. 31: 14,15; Neh. 13: 17; Isa. 58: 13,14; Jer. 17: 21-27; Ezek. 20: 18-26; Matt. 5: 17, 18; Mark 2: 27; Acts 20: 7 1 Cor. 16: 2; Hcbr. 4: 8,9ff; Rev. 1:10 as well as on the Heidelberg Catechism LD 33, 34 and 38. We further refer to the Postacts of the National Synod of Dordrecht 1618-1619, 164th session.

The GKV states that there 'has always been room to think differently about the Scriptural foundation regarding the Sunday as a day of rest' and 'to keep the peace that has always existed, within the churches'. We have to defeat these statements as history teaches us that there has been no space or peace in the churches regarding this subject. On the contrary throughout history there has always been struggle regarding the fourth commandment. For reading about this subject we would like to point you to the brochure of the LWVKO: *'Sabbath en Zondag'* by W. Dijkstra 2003. Besides: to us history has never been a basis to come to a Synod decision — only Scripture is (Art. 7 B.C.).

We must therefore sadly conclude, that the GKV made definite unscriptural decisions as to the issuc of Sabbath and the fourth commandment while rejecting the many requests for revision. Their deviations regard the following:

-Scripture:	neglecting the unity of Scripture and persistent validity of the Ten Commandments, thereby altering the exegesis of certain texts,
-Confession:	altering the explanation of LD 38,
-Church History:	altering historical facts and making them a basis for their decision.

Their approach has immediate consequences to:

-Preaching:	disallowing ministers (or anyone for that matter) to bind and administer the keys of the Kingdom of heaven on this issue,
-Church discipline:	obstructing discipline to those who willingly do unnecessary labor on the day of rest.

2. Ecclesiastical unity (a) and biblical criticism (b)

2. a
Ecclesiastical unity of the GKV with the Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) and the Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK)

Soon after the Liberation of 1944, the 0KV recognized the CGK as having the same foundation of Gods Word and the confessions, and approached them for the purpose of establishing church unity in accordance with the command of the Lord. But despite repeated invitations, these churches persisted over time in refusing to consider this unity. Later, in the 1970's, Prof. B. J. Oosterhoff from the CGK published his doctrine on Genesis 2 and 3, in which he considered this part of Biblical history to be of a symbolic nature instead of literal occurrence observable by sense. Another professor from the CGK, prof. Versteeg supported these ideas. Therefore, the Synod of Arnhem 1981 (0KV), called upon the CGK to reject this Bible—criticism, which was related to the ideas of dr. Geelkerken (condemned by the Synod of Assen, 1926). Although prof. Oosterhoff openly persisted in his doctrine, deputies of the CGK declared the problem solved, this happened "behind closed doors". The CGK, however, never took disciplinary steps against these two professors.

In the mean time, far-reaching adaptations of God's Word to man's contemporary perception and experience became evident in 3 books of dr. B. Loonstra from the CGK, published in 1994, 1999, 2000. In his view, the Bible should be made 'credible' and acceptable to the post-modern man. This should be achieved by taking Scripture no longer literally when cultural differences, scientific findings, and 'demonstrated' contradictions in Scripture obstruct the understanding of Bible passages. These passages, then, should be taken metaphorically or symbolically. It is up to the congregation to create its own contemporary interpretation and validity of God's cornmandments. These opinions are a gross subversion of the authority of Scripture. Although the CGK discussed this matter with Loonstra resulting in a toned-down version of some of his earlier statements, yet his Bible-critical conviction in his original writings remained unchanged. We must, therefore, judge that the CGK persist in their unscriptural tolerance.

Another evidence of tolerance towards heresies is the local unity which many congregations of the CGK have with congregations of the NGK. Since their very existence, the latter churches tolerate false

doctrines (the teaching of Rev Telder, adult baptism, open Lord's Supper Table, Bible criticism, independency, and female officebearers), and do not insist on a 'binding' Confession.
Other objections against unity with the CGK include tolerance of the practice of the so-called "perforated church boundaries". This unscriptural practice facilitates people to suit their favored modality within this church, rather than to obey the eau of the local consistory to attend the local congregation in their Sunday worship.

However, the **Synod of Leusden, 1999** (0KV), decided to continue on the way of ecclesiastical unity with the CGK in "thankfulness for the growth in mutual approach[24], even though in 1998 the Deputies for Ecclesiastical Unity declared about the Bible-criticism of Loonstra that that "evil must be resisted from the beginning" So, what once was considered on the grounds of the Scripture as a major obstacles to real unity in truth, merely became matters requiring attention. Close local cooperation with a CGK congregation was approved including the communion of Word and Sacraments.
The Synod of Zuidhorn 2002, subsequently rejected all of the requests to revise the decisions of Leusden 1999 and Berkel 1996[25]. Despite the existence of the binding decision of Arnhem 1981, the Bible-critical heresies within the CGK were once again ignored. The decision of Zuidhorn in response to the objections, literally states: "there are no indications that Bible-criticism is allowed within the CGK[26].

Local unity with the NGK was not allowed to be sought for the time being, because the Synod of Zuidhorn recognized internal contradictions within the present general rules of strategy[27]. Nevertheless, the Synod expressed its thankfulness towards the NGK for the "progress made in respect to the mutual understanding" and for their decision "to conduct an internal study on how to view God's Word and the Confessions, and in particular regarding the question of how the churches can take care of the required unity in doctrine"[28]. However, in the decisions and their grounds absolutely no concern was raised regarding the aforementioned heresies within the NGK, and no sign of repentance was mentioned whatsoever[29].
The CGK and NOK have not changed, sadly the GKV made serious and unacceptable compromises. This makes them (co-)accountable for the deviation from Scripture and the Confessions within these churches.

2. b.
Bible-criticism in accepted methods for evangelization and allowed at the Theological University of Kampen

The Synod of Zuidhorn 2002 agreed to the introduction and development of the **Emmaüs-course**[30]. This method for evangelization considers the chapters 1-1 1 of Genesis to be "pre-historic" ("oergeschiedenis"). This denies the clarity, transparency, and therefore reliability of God's Word in the historical facts of God's Creation, the fail into sin, and Gods beginning of the history of salvation. This method considers literal facts as "themes". Although the responsible deputies later declared that this phrase had "escaped their attention", nothing is done so far to warn seriously against the unscriptural basis of this course. On the contrary, the course is stili warmly recommended at the site of the deputies[31].

The same trend can be found in the book: **Woord op Schrift**, a publication from Kampen[32]. Drs. J.J.T. Doedens placed the historicity of (the sequence of) the days of Creation, up for discussion. 14e provides a figurative approach to creation as a "theme" introduced by the 'institution of the Israelite Sabbath week' at the Sinaï[33]. By these writings, however, Gods own 'report' of Creation is distorted. In this way the essence of the blessed and sanctified Sabbath, which followed the six days of creation, has been defaced.
Lecturer drs. A.L. Th. de Bruijne of the theological university in Kampen pleads in the same book that the Scriptures should be understood within the context of the time of their origin. He judges that many passages in Scripture are to be understood in a metaphorical way. Metaphoric or symbolic matter can - even without specific textual indication — have been woven into historical passages of the Scripture. Passages such as Genesis chapters 1-3 should rather be read as literary texts, or as stories (supporting the view of drs. Doedens), while keeping in mind that the facts mentioned in these stones could in reality have been quite different.
A consequence of this approach is that whatever the historical writers wrote in Scripture has in reality not always happened. In this view also God's commandments will lose their literal meaning. Drs. Dc Bruijne alters the function of the commandments of the Lord into guidelines and examples rather than regarding them as literal norms[34].
The radical essence of following Christ and living according to the 'style of the kingdom' is seriously impaired, when the normative nature of the covenant commandrnents of the Lord are compromised.

Drs. De Bruijne defends the idea that a variety of human factors, such as folklore traditions, mythological material, and imperfect historical sources contributed in establishing the final text of some passages of Scripture. According to him, Godly direction becomes dear in the fact that the authors worked with "as much integrity as possible". With as much integrity as possible![35] And regarding the direct speech of God in Biblical historical writings, he states "It cannot be denied that this apparently bas not always meant to be so. The author with his imaginative capacity has an independent input into this"[36].
In this doctrine of 'inspiration' the human factor dominates. Such reasoning comes into conflict with Holy Scriptures itself when it speaks about the authorship and authority of the Scriptures. Namely, that it is the work of the Holy Spirit and that Holy Scriptures are infallible (e.g. 2 Peter 1: 21, Belgic Confession art. 3-7).

In 2003 and 2004 the **deputies curators**[37] repeatedly rejected all letters of objection against the above mentioned Bible-criticisrn in writings from people connected to the university of Kampen. On the contrary, their unanimous conclusion in their official published press release is that the starting points of Drs. De Bruijne are of real interest and that support should be provided towards work that is continued along these lines. They ask for the blessing of God on such work. By way of the deputies the churches are co-responsible for their encouragernent to the abovementioned errors and biblecriticism within the GKV and in the education of upcoming ministers of the Word.

To illustrate the thinking of both the Theological University and deputies of the GKV about the role of the Church of the living God as pillar and bulwark of the truth (1 Tim. 3:15), one has to visit the website of GKV, especially www.missionair.nl. On this web page, the church is characterized and promoted as a so called 'open market square'. This in contrasts to a church/city with walls. In this view all efforts should be taken to maxirnize the facilities for relationship with people outside the church and to minimize the need for defensive actions. This view completely denies the notion that Christ is gathering and defending his Church by the offices and by discipline. This view is also in line with the ideas of the lecturer C. Haak at Kampen, as described in his book ***Kerk in de 21e eeuw*** *(Church in the 21st Century).*

In conclusion, all these developments testify of the destructing consequences of accepting a Bible-critical view and tempering with the unconditional authority of the Word of God.
Embarrassingly, all warnings and objections from concerned church members have been systematically rejected by all major assemblies and by the deputies curators.

2.c. 'Liedboek' songs

Synod Leusden 1999
Deputies installed by the Synod of Berkel and Rodenrijs 1996 served Synod with a list of 255 songs, taken from the "Liedboek voor de Kerken[38]. Synod decided to approve 121 of the 255 songs and make them available for use in the churches[39]. A majority of the committee, which prepared this decision, was in favour and a minority was against this proposal. The latter maintained that a number of the songs are open to the heresy that eternal life would be for all mankind[40]. During the discussion one or more delegates had Scriptural objections to 17 songs.[41]
The churches were asked by Synod Leusden to try out the 121 songs. The final decision would than be taken by the next Synod. One congregation in the Netherlands, the sister churches in Australia and two brothers and sisters reminded Synod that at the time the "Liedboek" was first published dr. K. Deddens had warned in a number of articles in the church magazine "Reformatie"[42] that the "Liedboek" songs could not be accepted for use in worship services (he called them ecumenical love songs)[43]. There also were objections to the large number of songs: At that time there were 41 hymns, while the aim now was to expand to 255 songs via the number of 121 songs, perhaps ending up with 400 songs[44]. Synod decided to reject objections to the "Liedboek" that referred to the refusal of the "Liedboek" in the past[45].

Synod Zuidhorn 2002-2003.
Synod Zuidhorn was faced with objections to the 121 songs from the "Liedboek". These objections came from 58 consistories and 280 church members. There were also 242 'statements of adhesion' to the objections regarding the 121 songs. The criticism in these objections regarding many of the songs is found in one or more of the following doctrinal errors: the doctrine of common grace, horizontalism, unscriptural magical re-living of occurrences in the history of salvation, liberation theology, and omission/confusion/minimizing of (1) election / covenant / living out of the covenant promises, (2) the good fight of faith, (3) sin / covenant- unfaithfulness / antithesis, and (4) atonement through satisfaction. Further objections dealt with unscriptural magical elements in the sacraments, names for God that can not be found in His Word, false poetic images and connections that can not be referenced to Scripture, and mystical poetic language that does not fit with the original Scriptural text. Omissions in the rhyming of

Scripture passages of words that are essential, which thereby diminish the message of the Word of God, were reported in many songs[46].
Synod agreed with the objections to four of the 121 songs. These songs were not made available for use in worship services[47]. Synod, however, decided to reject all objections to the remainder of the 121 songs. These songs were (after second reading) made available for use during worship services.[48]
Synod decided to make a further 90 songs available to the churches[49]. It must be stated that these 90 songs, which presently are being tried out in worship services, are by no means songs which should be used as such. Most of them were made to be used in primary schools. They are thus 'childish' songs. At the coming Synod 2005 these songs will be discussed and perhaps added to those already permanently in use.

Conclusion.

Most of the songs taken from the "Liedboek" are unscriptural, and therefore unacceptable as songs that should be pure and pleasant before the face of our holy God (Philippians 2:12-18; 4: 8, 9, 18; Romans 15:16-19; Hebrews 12: 28; 13:15; 1 Peter 4:11).
In addition, the proposed additional songs, mainly meant for children, are unacceptable to be used in worship services.

4. The seventh commandment and the new marriage form

The third mark of the Church of Jesus Christ is church discipline[50]. This discipline is meant to save sinners, to save the congregation from the possibility that the evil may conquer the hearts of all, and to keep the name of the Lord holy. According to the command of Christ, the church should admonish the sinner and lead to repentance, while punishing sin. What is the situation in the GKV with regard to this key to the Kingdom of Heaven?
In many congregations there is no, or hardly any, evidence of the Scriptural exercise of discipline. Discipline is frequently seen in the church-press as 'placing someone under the law' and as 'handling disproportionately'[51].

The report of these Deputies begins with pleading for radical obedience to the Word of God regarding the seventh commandment, and the once spoken "I do". In the same report, however, there is also a veering off from this Scriptural direction by:
a) Situational ethics (proportionalism): human circumstances such as 'the hardness of heart' and the 'spiritual ability to bear' are permitted to determine whether one can be released from the seventh commandment. In this way, however, God's command is rendered powerless.
b) Congregational ethics: The congregation, in Christian freedom, is permitted to establish new rules that are different than the commandments of God and Christ. In this way human opinions are placed above the Word of God. This based on an analogy of 1 Corinthians 7:15.
c) Making the commandments of God relative to the context of Christ's teaching and the 'style of the kingdom'.
d) Undermining Scriptural discipline in matters relating to sin against the seventh commandment by referring to church discipline as 'placing under the law'.

In this way deputies act against God's Word (Ex. 20: 14; Deut. 5: 18; Matth. 5: 17-32; 19: 1-12; James 2: 11), the confessions (B.C. art. 7,29, 30, 32; 1-I.C. q.a. 91, 92, 108, 109, 115), the Church Order (art. 72 & 76) and the statements of Synod of Hoogeveen 1969, Acts, Art. 314, pp. 330-340.

Synod Zuidhom-2002 should have, wholeheartedly, rejected this report that deviates from the obedience to all the commandments of the Lord (Art. 7, BC). In stead, Synod continued with the report. It decided to mandate the deputies to establish a broader awareness of it among the churches and to popularise the discussion so that the matter could be 'negotiated' at the following Synod[52]

Another example of how GKV is dealing with discipline regarding the seventh commandment, is given by the tolerant way of judging the practice of homosexuality within the congregations. A Reformed ministers participating in 'The Working party for homosexuals and lesbian within the GKV' states: *'I can accept it when two hornosexual brothers or sislers are living in a relationship together. I do not approve, but I also do not condernn it. (...) In what way does a homosexual damage God or his neighbor in having a relationship with another hornosexual?*[53].

The marriage form

The Synod of Leusden-1999 established a new 'Marriage Form' as a modification of a proposal supplied to the congregations by the Synod of Berkel en Rodenrijs-1996.
A number of appeals requesting revision were sent to the Synod of Zuidhom-2002[54] The objections of these appeals included the following: Instead of 'ecclesiastical solemnization' of marriage the new marriage-form states that 'marriage' will be 'dedicated' to God.
The new marriage form pays insufficient attention to what the Bible says about the relationships within marriage. The Bible clearly states *'wives submit to your husband'* (Ef 5: 24, Col. 3: 18, 1 Pet. 3: 1, 5). The new form weakens this biblical teaching by not speaking of 'obey and submit', as in the old marriage form, but, rather, replaces it by: '*accept as head... and follow'*. Also the role of the husband is viewed in a different way as the new form speaks of 'preceding' instead of 'leading'.
Neither does this form speak of the husbands obligation to work faithfully in his daily calling and in this support his family. The form, furthermore, does not pay attention to the task of the wife in her family and household, neglecting what the Bible says in 1 Tim. 5: 14 and Prov. 31.
The new form recommends the wedding-couple to do their family duties together, without pointing to the different tasks for husband and wife as are indicated in the Scripture (Gen. 3: 15, 19; Prov. 14: 1; Prov. 31; Ruth 4: 11, 12; Eph. Chap. 5; 1 Pet. 3: 7).The old form stated that by their marriage they have to co-operate to extend the human race, in the new form this is weakened where it states 'when the Lord provides the possibility thereto' this can be interpreted in a way to please people who have secular views about 'having' children.

Conclusion

This new form weakens the Creational ordinance, instituted by God Himself, regarding the relationship between husband and wife and their mutual tasks. It facilitates a lifestyle that ignores the Godly ordinance and commandments regarding a marriage in the Lord. Synod of Zuidhorn-2002 rejected all requests for revision against the new marriage forrn.[55]

5. Unity with the PCEA

The Synod of Leusden- 1999[56] decided to establish a sister relation with the Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA).
In spite of many objections from the churches, the synod of Zuidhorn-2002 stated that: "this sister relationship needs to be further developed"[57] .

However, our sister churches, The Free Reformed Churches of Australia (FRCA) made it clear that they themselves in Australia are not able to establish such a relation. Reasons for this being:
- the PCEA admits ministers from other churches (e.g. Baptist) to the pulpit, meaning that the complete council of God cannot be preached. Just think only of the covenant.
- the PCEA admits non-members to the celebration of the Holy Supper, on basis the of their own testimony, this making the exercise of discipline by the elders impossible.

These two practices of the PCEA are in conflict with Article 29 of the Belgic Confession.

Since our sister churches in Australia, being nearby to the PCEA, are of the conviction that, a sister relationship cannot be established, the churches in the Netherlands should have accepted this, as being proper judgement.

Establishing a sister relation with the PCEA, brings the GKV in conflict with the three marks of the true church, outlined in article 29 of the Belgic Confession.

6. Lords Supper and the army[58]

The General Synods of Leusden-1999[59] and Zuidhom-2002[60] have decided that a serving army-chaplain may administer the Lord's Supper in exceptional circumstances in areas of war, to military personal entrusted to his pastoral care, provided that:
- in the meeting the character of a Christian congregation is maintained;
- he invites only those who are eligible to attend in their own congregation;
- he reminds them of their personal responsibility regarding doctrine and lifestyle.
- they are prepared to submit to one another' s oversight and discipline.

To this decision many objections arose.

1. Most of them in relation to articles 60 and 61 of the Church Order, mentioning that in area's of crisis and war, there is no consistory to exercise oversight over its members, as it is the task of the elders to guard the holiness of the Lord's Supper.
2. Another objection was mentioned; soldiers in danger may use this holy sacrament as a magical aid serving for extra protection and safety or as an easy means to eternal salvation.
3. Finally, we are of the opinion that this decision fits to the idea for a more open Lord's Supper celebration, as this is already started to be practiced within the Reformed Church (Liberated) GKV of Franeker.
(see http://www.franekerk. nl/kerkdienst. html).

Finally we conclude that the Synods decisions are contrary to Scripture (eg. 1 Corinthians 11: 23-29) and are therefore unacceptable.

7. Blessing by a non-elder

The General Synod of Leusden- 1999[61] again determined that the blessing, the salutation and the benediction, can be spoken and applied in an unaltered manner, along with raising of hands, even by a non-elder, (an ordinary congregation member). The Synod of Zuidhorn-2002[62]. decided not to alter this decision, though many churches objected.
The Free Reformed Churches of Australia, belonging to those churches objecting, stating "The blessing is given by God in the assembly of His people and is an important part of the liturgy; we must be careful not to diminish its significance. The blessing is spoken by the minister or elder (those called to the office) on behalf of God using the words of Scripture"[63]
However, all requests for revision were refused, this one included.

At present, as new Reformed Churches, we feel that the changes to theory and practices are the result from:
1. Devaluation of the character of the preaching.
2. Not seeing the connection between the blessing and the preaching.
3. Devaluation of the doctrine of the three-offices.

This Synods decision makes G.K.V deviate from Scriptures, as preaching is of unique importance, being the "service of reconciliation" (II Cor. 5: 18-20), performed by the office bearers. Between the preaching and the blessing, there is a direct link.
It makes Churches also move away from the Confession (B.C. art. 30).
Further more, the importance of the offices in the church cannot be overestimated, as they are gifts of the Ascended Lord (Eph. 4:8-11, T Cor. 12: 27,28).

Brothers, we expect that you will agree with us that it is the calling from the Lord, 'that the Church governs itself according to the pure Word of God and rejects all
things contrary to it' (art. 29 B.C.). We, therefore, hope and pray that you will see the act of Liberation and repentance as an act of obedience to the Word of God. As this Word forbids us to have communion with sins and heresies and telis us not to follow a crowd to do cvii (Ex 23: 2, Eph. 5: 6, 7, II John: 10, Art 7 B.C.)

We trust that you can agree on the lawfulness of the recent Liberation and thus agree that we are the lawful continuation of the Reformed Churches in the Netherlands. At the same time we ask of you to once again exhort the GKV to repentance. If this exhortation is not heeded we ask that you end sister-church relations with them.
May in all this the unity-in-the-truth be continued under the blessing of the Lord.

We derive our hope and strength from the promises of the LORD, which He links to keeping His commandments. His promise is that He will restore His Church from damaged relations and work the unity of the truc faith.

Since the Liberation 8 Reformed churches could already be instituted. In 6 other places churches are being established, some of those will be instituted soon. The Lord has blessed these churches with a growing number of about 1100 members. The churches have formed two classes. Later this year. the Lord Willing, the churches will assemble a General Synod.

Brothers in our Lord Jesus Christ we ask of you to seek all wisdom from the Word of God and we pray for you as deputies and for your major assemblies that you may receive the enlightment of the Holy Spirit.

In our prayers we remember you before our Lord Jesus Christ and ask Him that you, as foreign churches may, in everything, remain faithful to your Lord and King.

Joined in Christ,
Deputies for contact Churches abroad:

W. Boot
H. Bos (secretary)
H. Griffioen
Joh. W. van der Jagt
S. de Marie (convener)

---

[2] Particuliere Synode of Utrecht, date: 27 of November 1998
Utrecht decided: Even Rev. Ophoff is of the opinion that the Word of God is on his side he shouldn 't have addressed his views that differ from LD 38 HC in a sermon. He should have dealt with this matter in the way prescribed by the form for the ordination on Ministers of the Word. Further: In ils confession the church in LD 38 (where ii calls the sabbath the day of rest) takes its starting point in the command to rest as the Lord Himself literally gave ii in the fourth commandment. The deeper and spiritual meaning given by this command does not interfere with the command to rest on this day. See Acts of
[3]Synod Zuidhorn 2002/03 p. 27 Art. 25
[4]Se: Acts of Synod Leusden 1999 p. 26 Art. 25 materiaal l.a.
[5]Very recently (since the Synod of Zuidhorn) the deputies, in their report, changed 'human institution' into 'ecclesiastical institution' this, however, does not alter the situation as an 'ecclesiastical institution' is quite different from a command based on Scripture.
[6] See: Acts of Synod Leusden 1999 p. 26 Art. 25 materiaal 1 .b.
[7]For the phrase: 'a good human institution' see: See: Acts of Synod Leusden 1999 p. 26 Art. 25 materiaal 1 .b; and also: Grond. 4. on p. 29
[8]See: Acts of Synod Leusden 1999 p. 28 Art. 25 Besluit 4.3.
[9]See: Acts of Synod Leusden 1999 p. 28 Art. 25 Besluit 4. 4.
'° Sec: Acts of Synod Leusden 1999 p. 29 Art. 25 Grond 3.
[11]Appeals from the church councils of Emmeloord, Spakenburg-Zuid, Urk and 65 individual appeals from church members together with 400 declarations of approval. Also the Free Reformed Churches of Australia tabled a letter expressing their concerns regarding this issue.
[12] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 90 Art 52 Besluit 1
[13] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 90 Art 52 Besluit 2 and gronden.
[14]See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 90 Art 52 Grond 1.
[15]See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 91 Art 52 Besluit 3
[16] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 91 Art 52 Gronden 1 & 2
[17]See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 90 Art 52 Besluit 2 Grond 2
[18]See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 22: Hoofdstuk 2 — leer (Chapter 2 — Doctrine)
[19] See: Acts of Zuidhorn 2002/2003 p. 107 Art. 60
[20] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 109 besluit & grond 1
[21] See: Acts of Synod Zuidhom 2002/2003 p. 22 Art 13 Materiaal 1 en p. 24, Ist paragraph.
[22] Proposal by Synod member br. S. Jonker, See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 Art 13 p. 24
[23] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 23 Art 13 besluit 1
[24] See: Acts of Synod Leusden 1999 p. 215 Art. 82, besluit 1
[25]See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 228 /246 Art.125, 131
[26] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 247 Art. 131 grond 1
[27] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 247 Art. 132
[28] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 237 Art. 126, besluit 4
[29] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 234 /247 Art. 126, 132
[30]See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p. 190 Art. 103
[31] www.gkv.nl
[32] Trimp, C. cd. 2002, Woord op Schrift; Kok Kampen
[33] Trimp, C. cd. 2002, Woord op Schrift; Kok Kampen p. 95 - 106
[34] Trimp, C. cd. 2002, Woord op Schrift; Kok Kampen p. 212 - 218

[35] Trimp, C. ed. 2002, Woord op Schrift; Kok Kampen p. 188
[36] Trimp, C. ed. 2002, Woord op Schrift; Kok Kampen p. 184
[37] The by the churches appointed overseers of the Gereformeerde Universiteit in Kampen
[38] An ecumenical hymnal used by many church denominations
[39] See: Acts of Synod Leusden 1999 p. 141 Art. 59 besluit 2.
[40] See: Acts of Synod Leusden 1999 p. 142 Art. 59 besluit 3 grond
[41] As above.
[42] De Reformatie Volume 48 pages 37- 43 and Volume 49 pages 14 - 16
[43] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/ 2003 p. 152 Art. 84, Materiaal 7 see also: Acts of Synod
[44] Zuidhorn 2002/ 2003 p. 522 Deputaten Rapport IV 4
[45] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/ 2003 p. 152 Art. 84, Materiaal ‘ See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/ 2003 p. 152 Art. 84, Besluit
[46] See: Acts of Synod Zuidhom 2002/ 2003 p. 533 —571 Deputaten Raport IV 4
[47] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/ 2003 p. 152 Art. 86, Besluit 1
[48] See: Acts of Synod Zuidhom 2002/ 2003 p. 152 Art. 86, Besluit 2
[49] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/ 2003 p. 152 Art 87, Besluit 2.
[50] Belgic Confession Art. 29
[51] See the official report of the Deputies of Divorce and remarriage: http://www.gkv.nl/main.asp?intTreeviewlD=27 1
[52] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 Art. 79 p. 140
[53] http://w’ww.contrario.nI/docs/navolgingvanchristus.doc
[54] See: Acts of Synod Zuidhom 2002/2003 Art. 79 p. 140
[55] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 Art. 79 p. 140
[56] See: Acts of Synod Leusden 1999 p.12 Art 89 Besluit and Gronden.
[57] See: Acts of Synod Zuidhorn 2002/2003 p.2O, 21 Art. 143 Besluit.
[58] See: Let us repent 2003 p. 27-29
[59] See: Acts of Synod Leusden 1999 p.16-18 Art. 70 last pages.
[60] See: Acts of synod Zuidhorn2003 p.I0 Art.100 Besluit 1 and Grond.
[62] See: Acts of Synod Leusden 1999 p.9 Art. 48 Besluit.
[62] See: Acts of Synod Zuidhorn 2003 p.63 Art. 47 Besluit 1
[63] See: Acts of Synod FRCA July 2003 Art.

B.c. Rapport Deputaten Onderzoek Synodebesluiten v.a. GS Ommen 1993

RAPPORT DEPUTAATSCHAP ONDERZOEK SYNODEBESLUITEN

1. Samenstelling deputaatschap
Het deputaatschap is ingesteld door de gezamenlijke vergadering van de kerkenraden van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden op 6 juli 2004 te Zwolle.
Als deputaten zijn benoemd dr. P. van Gurp te Dalfsen, br. W. Dijkstra te Hardenberg en br. T.L. Bruinius te Hooghalen (samenroeper).
Br. Dijkstra heeft al vrij snel te kennen moeten geven tot zijn spijt niet aan de werkzaamheden van het deputaatschap te kunnen deelnemen.

2. Instructie
Het deputaatschap kreeg als opdracht (instructie 1) om een lijst op te stellen van omstreden synodebesluiten vanaf de Generale Synode te Ommen in 1993, voorzien van gronden waarop de afwijzing van de betreffende besluiten is gebaseerd.
Deputaten hebben besloten deze opdracht uit te voeren in de vorm van voorstellen aan de e.v. Generale Synode van de kerken om de betreffende besluiten vervallen te verklaren.
Aan punt 2 van de instructie, om de kerken en gemeenten in oprichting m.b.t. de lijst te informeren en gelegenheid te geven voor aanvullingen konden deputaten niet voldoen als gevolg van werkdruk en gebrek aan tijd bij de broeders.

Deputaten zijn van mening dat dit ook na de e.v. generale synode nog kan door in de beraadslaging ter synode te besluiten dat kerken tot de volgende GS voorstellen voor aanvulling kunnen doen.

3. Algemene overwegingen
Met betrekking tot de opdracht aan deputaten kunnen we vaststellen dat er een precedent is. De Generale Synode van Berkel en Rodenrijs 1951 heeft een besluit van een synode van vóór de Vrijmaking terzijde gesteld (Acta artikel 35).
Dat betrof een besluit van de synode van Utrecht 1943. Die synode stelde namelijk algemene regels vast ten aanzien van het al of niet geoorloofd zijn van een bepaalde huwelijksbevestiging.
Enkele Particuliere Synoden waren van mening dat dit niet de taak is van een Generale Synode.
De synode besloot het bedoelde besluit " niet langer voor haar rekening te nemen".
Haar overweging was als volgt:
Dat de zaak van de huwelijksbevestiging in strijd met art. 30 K.O. door de generale synode van Utrecht 1943 is behandeld, daar niet gebleken was, dat zij in de mindere vergaderingen niet had afgehandeld kunnen worden en zij evenmin tot de Kerken in 't gemeen behoorde, daar het vaststellen van regelen ten aanzien van het al of niet geoorloofd zijn van een bepaalde huwelijksbevestiging behoort tot de competentie van elke plaatselijke kerkenraad.

Voorafgaand aan de besluitvorming was er een discussie is over de vraag of het nodig was besluiten van voorgaande Generale Synoden te toetsen en eventueel te herroepen. De uitkomst van die bespreking was dat men van oordeel was inderdaad gebonden te zijn aan besluiten van voorgaande synoden.

4. Voorstel besluiten GS Zuidhorn
Deputaten stellen t.a.v. de besluiten van de Generale Synode te Zuidhorn, 2002/2003, het volgende voor:

besluit:
a. De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de kerken niet gebonden zijn aan de besluiten van de Generale Synode te Zuidhorn in 2002/2003 t.a.v.

- het vierde gebod (acta Zuidhorn art.52),
- echtscheiding (acta art. 41, 42),
- gezangen (acta art.81- 88),
- kerkelijke eenheid met CGK (acta art. 57, 61, 125),
- kerkelijke eenheid met NGK (acta art. 58, 126),
- het zegenend gemeentelid (acta art. 47),
- vertegenwoordiging in kerkdiensten van niet-gereformeerde kerken (acta art. 48),
- zusterkerkrelatie PCEA in Australië (acta art. 142,143),
- viering Heilig Avondmaal door militairen in crisisgebieden (art. 101),
- gebruik van de bijbelvertaling Groot Nieuws in de eredienst (acta art. 65),
- nieuwe avondmaalsformulieren (acta art. 78),
- ordinariumliturgie (acta art. 73) en
- huwelijksformulier (acta art. 79);

grond:
de leden van de kerken hebben zich van deze onschriftuurlijke besluiten vrijgemaakt om zo de Kerk van Christus in Nederland voort te zetten;

besluit:
b. de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat de kerken niet gebonden zijn aan welk besluit van de Generale Synode te Zuidhorn in 2002/2003 dan ook;

grond:
door de GS te Zuidhorn is een groot aantal "kleinere" besluiten genomen die het gevolg zijn van of te maken hebben met de in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt geconstateerde afval; deze besluiten stuk voor stuk expliciet te behandelen is niet zinvol en op dit moment niet goed mogelijk.

5. Praktische en organisatorische synodebesluiten
Verschillende generale synoden hebben allerlei besluiten genomen en regelingen getroffen die nu om praktische redenen geen waarde hebben en niet in onze kerken bruikbaar zijn. Te denken valt aan allerlei financiële regelingen, deputaatschappen, zaken van de TU, e.d.
Deputaten stellen voor:

besluit:
de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op15 oktober 2005 te Mariënberg, spreekt uit dat diverse besluiten van voorgaande generale synoden die om praktische en organisatorische redenen na de vrijmaking van de kerken geen waarde meer hebben, voorlopig zijn opgeschort, en dat kerken en kerkleden zich niet op die besluiten kunnen beroepen, zulks ter beoordeling van de plaatselijke kerken, waarbij in geval van twijfel kerkenraden een besluit kunnen voorleggen aan de meerdere vergadering ter beoordeling;

grond:
de kerken moeten niet gebonden zijn aan allerlei besluiten en regelingen die niet van toepassing zijn en waardoor in de toekomst wellicht vervelende situaties zouden kunnen ontstaan.

6. Overzicht van overige te verwerpen besluiten
Deputaten zijn tot de conclusie gekomen dat de volgende besluiten van voorgaande generale synoden, vanaf de GS te Ommen, 1993, in ieder geval vervallen verklaard moeten worden:

Onderwerp	*Artikel Acta*
a. Vrouwenkiesrecht	Ommen art. 24, Berkel art. 29
b. NBV	Ommen art. 38, Berkel art. 48, Leusden art. 45
c. GNB	Leusden art. 46
d. Zegen	Ommen art. 40, Berkel art. 51, Leusden art. 48
e. Liturgie	Ommen art. 46, Berkel art. 59-63, Leusden art. 49, 54-62
f. Art. 65 en 67 KO	Berkel art. 43, Leusden art. 40
g. CGK	Ommen art. 64, Berkel art. 80-83, Leusden art. 82, 86
h. NGK	Leusden art. 84, 86
i. Vertegenwoordiging kerken	Ommen art. 67, Berkel art. 95
j. BBK	Ommen art. 68
k. PCEA	Ommen art.68, Berkel art. 87, Leusden art. 91
l. Kerkelijke examens	Leusden art. 28
m. Kerkelijk werkers	Leusden art. 80
n. Echtscheiding	Berkel art. 45-47, Leusden art. 72
o. Huwelijksformulier	Berkel art. 65-67, Leusden art. 50-52
p. Vierde gebod	Leusden art. 25

7. Voorstellen m.b.t. te verwerpen besluiten
Deputaten leggen m.b.t. de te verwerpen besluiten de volgende voorstellen aan de synode voor. Werkwijze: per te verwerpen besluit wordt eerst de vindplaats genoemd, vervolgens wordt de tekst van het besluit kort samengevat onder het kopje *Tekst* en worden de gronden voor het vervallen verklaren kort aangegeven onder het kopje *Gronden voor afwijzing*.

a. Vrouwenkiesrecht

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. het vrouwenkiesrecht, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Ommen 1993 art. 24

Tekst
Deze synode besluit dat het besluit van de GS Groningen-Zuid 1978 inzake het stemrecht van zusters in de gemeente is vervallen en dat aan de zusters van de gemeente het stemrecht niet langer behoort onthouden te worden. De synode is van mening dat het uitbrengen van een stem tijdens de verkiezing van ambtsdragers een beperkt gewicht heeft, dat er gezien tegen de achtergrond van de hele verkiezings- en benoemingsprocedure geen sprake is van gezag oefenen en van het uitbrengen van een zelfstandige beslissende stem, laat staan van meeregeren, dat de Schrift geen aanleiding geeft om te menen dat vrouwen niet mogen stemmen (het zgn. zwijggebod acht de GS niet van toepassing) en dat door Groningen-Zuid te weinig in rekening wordt gebracht de gelijkwaardige positie die man en vrouw in Christus hebben ontvangen. De GS legt sterk de nadruk op het rècht van de geméénte om betrokken te zijn bij de verkiezing van ambtsdragers. Zusters vormen samen met de broeders de gemeente en delen net als de broeders in de gaven van de Geest. De kerken moeten niet bang zijn voor de tijdgeest, ook de gebruikelijke regeling is door de tijd van haar ontstaan beïnvloed. Zusters nog langer uitsluiten terwijl de Schrift dat niet gebiedt zou de kerken bovendien in een onnodig isolement brengen en leiden tot vervreemding van het evangelie, zowel in de kerk als daarbuiten.

Gronden voor afwijzing
Deze synode heeft in strijd met artikel 30 Kerkorde een zaak, die afgedaan was, opnieuw aan de orde gesteld en behandeld, zonder dat nieuwe argumenten ingebracht waren. Dit is op zichzelf al voldoende reden om dit besluit vervallen te verklaren.
Inhoudelijk bekeken doet het besluit van Ommen geen recht aan de verschillende positie van man en vrouw in de kerk en aan de verschillen in roeping voor broeders en zusters, de scheppingsorde wordt genegeerd en aan de eenheid en de verhoudingen binnen het christelijk huwelijk zoals de Bijbel die leert wordt geen recht gedaan. Er is gebogen voor de tijdgeest; de Schrift leert ons niet over rechten in de gemeente maar over roeping, het gaat niet om individuele rechten maar om de wijze waarop de Here het gezin heeft ingericht. Het isolement moet de kerken niet vreemd zijn, in de wereld heerst de revolutie en tussen de geest van de wereld en de geest van de kerk is geen gemeenschap.

Generale Synode Berkel 1996 art. 29

Tekst
Deze synode verwerpt in grote lijnen de bezwaren die tegen Ommen zijn ingebracht en handhaaft het besluit.

Gronden voor afwijzing
Zie boven

b. Nieuwe Bijbelvertaling

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de Nieuwe Bijbelvertaling, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Ommen1993 art. 38

Tekst
Deze synode besluit deputaten bijbelvertaling te machtigen aan NBG (Nederlands Bijbelgenootdschap) en KBS (Katholieke Bijbelstichting), namen op te geven van personen die geschikt geacht worden om als supervisor de nieuwe vertaling te toetsen. Daarbij wordt zeer positief geoordeeld over het voornemen om tot een nieuwe bijbelvertaling te komen. Op een schrijven uit de kerken waarin grote zorg wordt uitgesproken over het initiatief van NBG en KBS wordt afwijzend gereageerd door te wijzen op de grote zorgvuldigheid waarmee deputaten werken.

Generale Synode Berkel 1996 art. 48

Tekst
Deze synode besluit om op de ingeslagen weg door te gaan en deputaten op te dragen de ontwikkelingen betrokken te blijven volgen en de kerken daarover te informeren. Bezwaren tegen de

positieve betrokkenheid van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) bij dit vertaalproject worden verworpen; de synode spreekt uit dat de betrokkenheid bij het werk aan de nieuwe bijbelvertaling niet kan worden gezien als samenwerking, er wordt nog niet voor de nieuwe vertaling gekozen, deputaten zijn zeer zorgvuldig bezig.

Gronden voor afwijzing
De besluiten van deze Synoden doen onvoldoende recht aan de terechte zorg die er is m.b.t. het initiatief van NBG en KBS: samenwerking met een interkerkelijk instituut dat zich in haar werk niet wil binden aan art. 2-7 NGB en komen tot een interkerkelijke bijbelvertaling.

Generale Synode Leusden 1999 art. 45

Tekst
Deze synode besluit de op de ingeslagen weg door te gaan en spreekt uit dat de door het NBG vastgestelde vertaalprincipes en vertaalregels het mogelijk maken dat in de NBV een zorgvuldige weergave van de grondtekst geboden wordt. Bezwaren tegen de weergave van de naam van God en kritiek op de vertaling aan de hand van voorbeelden n.a.v. het verschijnen van een aantal chriftuurli in een deelvertaling (Werk in uitvoering I) worden afgewezen met een beroep op de mogelijkheden om kritiek op de vertaling bij het NBG in te brengen en opnieuw met te verwijzen naar de waakzaamheid en zorgvuldigheid van deputaten. Een verzoek om de mogelijkheid te onderzoeken om als kerken zelf voor een nieuwe bijbelvertaling te zorgen wordt eveneens afgewezen aangezien het gaat om een nieuwe zaak die niet in de kerkelijke weg is voorbereid.

Gronden voor afwijzing
Het besluit doet geen recht aan de gehanteerde vertaalprincipes die strijdig zijn met de Gereformeerde confessie en aan de gefundeerde en chriftuurlijke kritiek die vanuit de kerken naar voren is gebracht.

Aanvulling
Inmiddels is de NBV verschenen en is gebleken dat deze vertaling onaanvaardbaar is voor wie wil buigen voor het gezag van de Schrift, Gods eigen waarachtig en volkomen Woord, zoals de kerk belijdt in art. 2-7 van de NGB.

c. Groot Nieuws (GNB ’96)

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de vertaling Groot Nieuws in de versie van 1996, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Leusden 1999

Tekst
Deze synode besluit de bijbelvertaling Groot Nieuws in de herziene versie van 1996 “niet voor gebruik in de gewone eredienst vrij te geven” omdat nog geen betrouwbaar onderzoek is gedaan naar de bruikbaarheid voor de eredienst maar “in afwachting van een kerkelijk besluit inzake de Nieuwe Bijbelvertaling, het gebruik van de bijbelvertaling GNB ’96 in bijzondere situaties over te laten aan de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken.”

Gronden voor afwijzing
Duidelijk is dat GNB ‘96 vertaald is op grond van verkeerde vertaalprincipes en dat de vertaling onaanvaardbaar is voor wie wil buigen voor het gezag van de Schrift, Gods eigen waarachtig en volkomen Woord, zoals de kerk belijdt in art. 2-7 van de NGB. Ieder gebruik van deze vertaling in de eredienst wekt de indruk dat GNB’96 wel betrouwbaar zou zijn en geschikt om te gebruiken voor de bouw van het geloof.

d. Zegen

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. het opleggen van de zegen in de erediensten, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Ommen 1993 artikel 40

Tekst
Ook als er geen predikant voorgaat mogen de zegengroet en slotzegen ongewijzigd uitgesproken en opgelegd worden. Ook door niet-ambtsdragers.

Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996 artikel 51

Tekst
Deze synode besluit uit te spreken:

dat ook in een eredienst waarin geen predikant voorgaat, de Here met zijn zegen aanwezig is en dat deze zegen liturgisch gestalte krijgt doordat een ouderling de zegen en zegengroet ongewijzigd uitspreekt en oplegt;

dat deze liturgische regel in acht genomen dient te worden naar art. 65 KO tweede lid;

dat de overgebleven bezwaren tegen het besluit van de synode van Ommen die betrekking hebben op de geleding in de ambten en het karakter van de zegengroet geen belemmering vormen tot het nemen van een besluit dat niet meer omvat dan het vaststellen van een liturgische regel.

Generale Synode Leusden 1999 artikel 48

Tekst
Iedere broeder die door de kerkenraad geroepen wordt in een eredienst voor te gaan, ontvangt daarmee tevens de bevoegdheid om in die kerkdienst de zegen(groet) ongewijzigd uit te spreken, ook met opheffing van de handen.
Gronden:
1 . dat ook in een eredienst waarin geen predikant voorgaat, de Here met zijn zegen aanwezig is en dat deze zegen liturgisch gestalte krijgt doordat een ouderling de zegen en zegen groet ongewijzigd uitspreekt en oplegt;
2 . dat deze liturgische regel in acht genomen dient te worden naar art. 65 KO tweede lid.

Gronden voor afwijzing
De opvatting van de deputaten voor de liturgie als zou de prediking van Gods Woord *niet* het centrum zijn van de eredienst is niet alleen door de Synoden van Berkel en Rodenrijs-1996, van Leusden-1999 en van Zuidhorn-2002 onweersproken gebleven, zij werkt nog steeds in allerlei opzichten door.
Prediking is bediening der verzoening. Die bediening is toevertrouwd aan door de Here geroepen herders en leraars! Niet zo maar aan broeders die capaciteiten hebben en aanvaardbaar zijn in de gemeente. Het opleggen van de zegen van de Here gebeurt namens de Here en is een onderdeel van die bediening der verzoening.
Deze overtuiging is door de verschillende synoden nooit weerlegd. Zij is afgedaan met de uitspraak dat wij hier alleen maar te doen hebben met een liturgische regel. Maar ook de regels voor de liturgie zijn onderworpen aan Schrift en belijdenis.
De opvatting van de synode inzake zegen is dan ook in strijd met de Schriftuurlijke gereformeerde belijdenis inzake de leer van drie ambten (dienaren van het Woord, ouderlingen en diakenen, NGB artikel 30 en 31), en inzake de bediening van de verzoening (2 Kor. 5:18-20; Rom. 10:14,15; DL hfdst. 1, artikel 3). Ze is ook in strijd met de uitspraken van de Generale Synode van Kampen 1975.

e. Liturgie

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de liturgie, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Ommen 1993 art. 46

Tekst
Deze synode besluit een studiedeputaatschap eredienst te benoemen met als opdracht:
1. via de kerkeraden inventariseren van de liturgische bezinning binnen de kerken, met speciale aandacht voor variatie in of uitbreiding van de orden van dienst en van het aantal liturgische formulieren, onder gebruikmaking van wat binnen de kerken op het gebied van deze bezinning reeds voorhanden is;
2. onderzoek doen naar de wenselijkheid en mogelijkheid van uitbreiding van de gezangenbundel, met bezinning op de uitgangspunten waaraan een dergelijke uitbreiding moet voldoen;
3. het rapport van haar werkzaamheden met voorstellen zes maanden voor de volgende synode aan de kerken toe te zenden, zodat deze gelegenheid hebben, hun reacties aan de synode toe te zenden.

Generale Synode Berkel 1996 art. 59-63

Tekst
Deze synode besluit bezwaren tegen de benoeming van deputaten voor bezinning op de eredienst met als voornaamste grond voor die benoeming het feit dat “in de kerken” zo’n bezinning plaats vindt, af te wijzen. Ook bezwaren tegen de presentatie van alternatieven voor en nieuwe elementen in de orden van dienst worden afgewezen. Het werk van deputaten wordt goedgekeurd en het deputaatschap krijgt een vervolgopdracht, waarin o.a. opgedragen wordt om te komen met een voorstel voor een derde orde van dienst.

Gronden voor afwijzing
De beide synoden geven onvoldoende gronden voor de instelling van en de opdracht aan het genoemde deputaatschap. Het gegeven dat er in de kerken gevraagd wordt om bezinning is geen goede reden. Daarnaast zijn deputaten op de GS van Berkel verder gegaan dan hen opgedragen was. Ook de inhoud van de alternatieven die deputaten aandragen zijn niet aanvaardbaar. Duidelijk is dat de synoden hierin meebuigen met de geest van de tijd, een stap zetten op weg naar “deputatocratie” en ruimte geven aan een in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) nieuwe visie op liturgie waarbij niet meer de ambtelijke verkondiging van Gods Woord in de verbondsontmoeting met zijn volk centraal staat, maar waarin andere geloofsuitingen op hetzelfde niveau worden gezet als de verkondiging en de verkondiging ten diepste verwordt tot het uiten van een privé-mening. Gevoel en subjectivistische beleving stempelen in deze visie de eredienst.

Generale Synode Leusden 1999 art. 49, 54-62

Tekst (art. 49)
Deze synode besluit het werk van deputaten opnieuw goed te keuren en op de ingeslagen weg veder te gaan en om o.a. aan deputaten eredienst op te dragen:
- in samenwerking met deputaten Generaal-Synodale Publicaties een handzame uitgave te verzorgen van een liturgisch katern bij het Gereformeerd Kerkboek, waarin in elk geval de door de synode vrijgegeven nieuwe teksten, formulieren en orden van dienst op overzichtelijke wijze zijn opgenomen, voorzien van een korte toelichting;
- in het kader van Schriftuurlijke confrontatie met de huidige cultuur verder te studeren op eigentijdse vormgeving van de eredienst.
Verder worden nieuwe formulieren voor de viering van het Heilig Avondmaal en het doen van openbare geloofsbelijdenis vastgesteld. Een voorgestelde ordinariumliturgie wordt nog niet vrijgegeven maar besloten wordt hier eerst nog verder op te laten studeren.

Gronden voor afwijzing
Zie boven.

Tekst (art. 54-62)
Deze synode neemt vergaande besluiten m.b.t. de uitbreiding van de bundel van 41 gezangen uit het Gereformeerd Kerkboeken draagt deputaten op te komen met een afgerond voorstel terzake op de volgende GS. De besluiten betreffen zowel de werkwijze van deputaten en de toetsing door de kerken als de keuze van de liederen, nl. uit het Liedboek voor de kerken.

Gronden voor afwijzing
Naast bezwaren tegen de werkwijze en toetsing van de te presenteren liederen, die niet waarborgen dat de liederen open getoetst worden aan schriftuurlijkheid, tekstgetrouwheid en duidelijkheid en ondubbelzinnigheid, en het gevaar dat door invoering van een groot aantal nieuwe liederen de schriftuurlijke positie van de psalmen in de eredienst, als liederen van Gods verbond, in aansluiting op de nieuwe visie op liturgie, in het gedrang komen, zijn er tegen een meerderheid van de liederen uit het Liedboek ernstige inhoudelijke bezwaren aan te voeren, in het verleden altijd reden om het Liedboek in de kerken niet te gebruiken. Kernwoorden m.b.t. die inhoudelijke bezwaren zijn o.a.: alverzoening, horizontalisme, bevrijdingstheologie, subjectieve beleving. Daarnaast is veelvuldig sprake van het weglaten of verzwakken van Christus' verzoenend werk, het Verbond, oordeel en hel en geloofsstrijd.

f. Artikel 65 en 67 KO

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de artikelen 65 en 67 van de Kerkorde, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Berkel 1996 art. 43

Inleiding

In artikel 65 van de Kerkorde, tweede lid, hebben de kerken het volgende afgesproken: " De kerken zullen zich houden aan de orden van dienst die door de generale synode zijn goedgekeurd". Aan de GS Ommen 1993 waren de volgende vragen voorgelegd uit één van de particuliere Synoden:
dient artikel 65 KO tweede lid gehanteerd te worden:
a. als een strikte regel waarvan door de kerken onder geen omstandigheid mag worden afgeweken; of
b. als een kerkordelijke bepaling , die wel een algemene regel voor normale situaties geeft, maar die voor bijzondere en afwijkende situaties uit de aard van de zaak geen voorschrift kan bevatten?
Dit was voor de Generale Synode van Ommen 1993 aanleiding aan deputaten op te dragen
een antwoord hierop voor te bereiden.
Ook de inventarisatie van de liturgische ontwikkelingen (art. 67 KO) gaf deputaten aanleiding tot bestudering van deze zaak.
De GS Berkel is van mening dat de formulering van het tweede lid van art. 65 misverstanden kan oproepen en besluit:

Tekst
Besluit 1 *:*
a. artikel 65 KO tweede lid heeft betrekking op elke officiële eredienst ;
b. artikel 65 KO tweede lid mag niet gehanteerd worden als een strikte regel die functioneert als een keurslijf voor de kerken.
Besluit 2:
aan de kerken de volgende tekst van artikel 65 KO tweede lid ter toetsing voor te leggen: " De kerk en zullen gebruik maken van de orden van dienst die door de generale synode zijn goedgekeurd" en nieuw te benoemen deputaten eredienst op te dragen, rekening houdend met de reacties uit de kerken, een voorstel met betrekking tot de tekst van artikel 65 KO tweede lid te doen aan de volgende synode.

Gronden voor afwijzing
De besluiten van GS Berkel doen geen recht aan de wijze waarop in de kerken altijd is omgegaan met de KO: gezamenlijke afspraken om de orde en de eenheid in de kerken te bevorderen en te handhaven,

waarbij niet krampachtig met de KO werd omgegaan maar in voorkomende situaties naar goede oplossingen werd gezocht in de Geest van de KO en in overeenstemming met Schrift en belijdenis. De KO was nooit een keurslijf. Uiteindelijk heeft altijd de kerkenraad het laatste woord.
De vraag van de betreffende PS was dan ook overbodig en kwam voort uit een geest van toenemend independentisme. Dat de KO blijkbaar als keurslijf ervaren wordt is illustratief. Naast het feit de synode hiermee buiten haar boekje ging door een zaak voor te stellen aan de kerken die zo niet door de kerken op de meerdere vergadering was gebracht, betekende ingaan op de vraag van de PS en aanpassing van de KO zoals voorgesteld aan de kerken (van "zich houden aan" naar "gebruik maken van") een principiële koerswijziging die leidt tot wildgroei en ontbinding van het kerkverband. De voorgestelde wijziging had uitstraling naar art. 67 en in feite naar de hele KO (van gezamenlijke afspraken naar richtlijnen).

Generale Synode Leusden art. 40

Tekst
Deze synode verwerpt de ingebrachte bezwaren tegen het besluit van Berkel en bevestigt dat besluit en de gedachtengang daarbij, hoewel de redactie van het artikel niet wordt gewijzigd. De synode is van mening dat al voldoende duidelijk is dat het artikel niet is bedoeld als keurslijf.

Gronden voor afwijzing
Zie boven.

g. Verhouding tot de Christelijke Gereformeerde kerken

Inleiding
De Generale Synode van Arnhem 1981 heeft de opvattingen van prof. Oosterhoff breed geargumenteerd aangewezen als Schriftkritiek. Zij riep de Christelijke Gereformeerde kerken op om die Schriftkritiek niet te tolereren, maar de dwaalleer uit te bannen en daarmee te kiezen vóór de waarheid en tegen de dwaling.
Tot aan de synode van Ommen-1993 hebben alle Synoden van de Gereformeerde kerken vrijgemaakt steeds deze zelfde oproep tot de Christelijke Gereformeerde kerken doen uitgaan.
Toch bleef het steeds zo dat de Christelijke Gereformeerde kerken nagelaten hebben de dwaalleer van de Schriftkritiek, zoals die in het verleden al was getolereerd (prof. dr. B.J.Oosterhof en prof. dr. J.P. Versteeg), publiek af te wijzen. Tegen beide hoogleraren zijn door de Christelijke Gereformeerde Kerken nooit kerkelijke maatregelen genomen.
Bovendien zijn ook de Schriftkritische opvattingen van dr. B. Loonstra niet afgewezen. Deze opvattingen staan opgetekend in drie boeken: *De geloofwaardigheid van de bijbel* (1994)*, De Bijbel rechtdoen* (1999) *en Zo goed en zo kwaad* (2000). Om de Bijbel 'geloofwaardig' en dus acceptabel te maken voor de postmoderne mens moet ze niet meer in alle opzichten letterlijk worden genomen. Waar cultuurverschillen, wetenschappelijke inzichten en 'geconstateerde' tegenstrijdigheden in de Schrift het verstaan van bijbelteksten in de weg staan, dienen deze overdrachtelijk, figuurlijk, symbolisch te worden opgevat. Niet alle bijbelse boodschap hoeft te worden beschouwd als geldig voor onze tijd, zie bv. de rol van de vrouw in de brieven van Paulus. Het is aan de gemeente van nu om een eigentijdse vertaalslag te maken van Gods geboden: is het zinvol en is er een voor haar aantoonbare relatie met 'de liefde'? Hierbij is dus sprake van verregaande aanpassing van Gods Woord aan de belevings- en -ervaringswereld van de mens. Het gezag van de Schrift is door deze Schriftkritische beschouwingen van Dr. Loonstra verregaand ondermijnd.

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de verhouding tot de Christelijke Gereformeerde kerken, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Ommen 1993 artikel 64

Tekst
Deze synode sprak (besluit 2) wel haar teleurstelling uit over het feit dat de Christelijke Gereformeerde kerken al sinds 1981, meer dan 12 jaar, niet willen ingaan op de klacht dat zij Schriftkritische opvattingen, welke binnen haar kerkverband worden uitgedragen, niet hebben afgewezen, maar besloot toch het

gesprek met deze kerken voort te zetten, “daar niet is gebleken dat opvattingen van prof. Oosterhoff de opvattingen zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken”.

Gronden voor afwijzing
Hiermee stapt deze synode af van het Schriftuurlijke gereformeerde beginsel inzake de toepassing van de kerkelijke tucht over dwaalleer, namelijk dat het hele kerkverband verantwoordelijk is voor de nalatigheid in tuchtoefening.

Generale Synode Ommen 1993 artikel 66

Tekst
Aan de kerken onder meer deze handreiking te geven bij de procesgang kerkelijke eenwording dat samensprekende plaatselijke kerken verklaren dat ze elkaar als trouwe kerken van Christus aanvaarden.

Gronden voor afwijzing
Dit ligt geheel in de lijn van de terzijdestelling van het gereformeerde beginsel inzake de toepassing van de kerkelijke tucht over de dwaalleer, daar immers elke plaatselijke kerk medeverantwoordelijk is voor het toelaten van dwaalleer, in dit geval van Schriftkritiek.

Generale Synode Berkel & Rodenrijs 1996 artikel 80

Tekst
Richtlijnen voor plaatselijke samensprekingen op grond van wederzijdse erkenning als trouwe kerken van Christus.

Gronden voor afwijzing
Ook deze synode blijft verder gaan in de lijn van voorgaande Synoden inzake de terzijdestelling van het gereformeerde beginsel inzake de toepassing van kerkelijke tucht over dwaalleer.

Generale Synode Leusden 1999 artikel 82, 86

Tekst
Opdracht van de deputaten voor samensprekingen met Christelijke Gereformeerde kerken om aandacht te geven aan het kerkelijke omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken. Daarbij sprak de synode uit dat van plaatselijke christelijke gereformeerde kerken “verwacht mag worden dat zij aanspreekbaar zijn op besluiten van de kerkverband en hoe zij hun eigen kerkverband willen aanspreken met het oog de kerkelijke eenheid”.

Gronden voor afwijzing
Nog steeds wordt volhard in de onschriftuurlijke praktijk ten aanzien van de kerkelijke tucht over dwaalleer.

h. Verhouding Nederlands Gereformeerde kerken

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde kerken, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Leusden 1999 artikel 84, 86

Tekst
Ten aanzien van de plaatselijke eenheid in Woorddienst en sacramentsbediening met kerken, die leven in een kerkverband met hetwelk geen samensprekingen gehouden kunnen worden die gericht zijn op kerkelijke eenheid, spreekt de synode uit dat deze niet mogelijk is. Maar zij voegt eraan toe: “In incidentele gevallen kan met instemming van de classis en de deputaten ad artikel 49 KO een uitzondering gemaakt worden voor een Nederlands Gereformeerde kerk” (Acta, Art. 86, besluit 2.8).

Gronden voor afwijzing
De afwijking van de Schriftuurlijke regel dat dwaalleer moet worden uitgebannen, die sinds het ontstaan van de Nederlands Gereformeerde kerken wordt volgehouden, wordt door dit besluit geaccepteerd.

i. Vertegenwoordiging kerken

i. 1. in niet-gereformeerde kerkdiensten

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de vertegenwoordiging in niet-gereformeerde kerkdiensten , voor wat de Generale Synode Ommen-1993 betreft het tweede deel van het besluit, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Ommen 1993 artikel 67

Tekst
Vertegenwoordiging behoort bij het ontbreken van contacten, uit de aard van de zaak niet plaats te vinden.
Indien op landelijk en/of plaatselijk niveau er contacten zijn, gericht op eenwording, kan tot een vertegenwoordiging van gereformeerde kerken bij officiële gebeurtenissen in andere kerkgenootschappen besloten worden, indien dit in het belang van dit contact is.

Gronden voor afwijzing
Omdat ouderlingen voorbeelden van de kudde zijn, betekent een afvaardiging dat de hele gemeente opgeroepen wordt hun voorbeeld na te volgen en de eigen kerkdienst te verzuimen, zodat er in feite een gemeenschappelijke kerkdienst zou moeten worden gehouden. En dat is niet verantwoord zolang beide kerkgemeenschappen niet tot kerkelijke eenheid gekomen zijn.

i.2. in kerkdiensten bij nationale gebeurtenissen

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de vertegenwoordiging in kerkdiensten bij nationale gebeurtenissen, zowel generaal als plaatselijk,
vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Berkel & Rodenrijs 1996 artikel 95 3 h

Tekst
Instructie voor deputaten:
op uitnodiging van de overheid de kerken te vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken;
deze restrictie houdt niet in dat het de deputaten verboden is de kerken op uitnodiging te vertegenwoordigen bij kerkelijke plechtigheden ter gelegenheid van een huwelijk of begrafenis van een lid van het Koninklijk Huis;

Gronden ad 3h:
a. het gaat bij deze samenkomsten om bijeenkomsten van een zeer speciaal karakter, waardoor ze met een gewone kerkdienst van een willekeurige niet-gereformeerde kerk niet vergelijkbaar zijn. Het accent in deze bijeenkomsten ligt immers in de eerste plaats op het vorstelijke en nationale ervan;

b. het eren van de overheid staat niet op gespannen voet met, maar in één lijn met het vrezen van de Here (Spr. 24:21, 1 Petr. 2:13-17); indien onze kerken uit respect voor het Koninklijk Huis gehoor geven aan uitnodigingen voor de onder besluit 3h genoemde plechtigheden, brengt dat op zichzelf niet in strijd met Gods Woord;
c. het is voor de overheid en voor heel ons volk van wezenlijk belang dat de Naam van de Here door de overheid nog publiek wordt aangeroepen en zijn Woord wordt gelezen bij deze gelegenheden.

Generale Synode Leusden 1999 artikel 100

Tekst
Revisieverzoeken afgewezen met onder meer de volgende argumenten:
aanwezigheid in een eredienst staat niet gelijk aan deelname aan en instemming met (alle onderdelen van) deze dienst;
het religieus karakter van een plechtigheid vormt niet alleen het criterium of aan een uitnodiging gehoor gegeven kan worden;
de beoordeling of al dan niet aan een uitnodiging gevolg kan worden gegeven, kan worden overgelaten aan de deputaten met verantwoording achteraf aan de generale synode.

Gronden voor afwijzing
In erediensten van niet-gereformeerde kerken heeft valse leer en valse profetie een wezenlijke plaats;
deelname aan zo'n eredienst houdt in een mee verantwoordelijk zijn voor het onschriftuurlijke van deze eredienst;
de religieuze doelstelling van een eredienst zal nooit ondergeschikt zijn aan een vorstelijk of nationaal karakter daarvan.

j. Betrekkingen buitenlandse kerken – algemeen

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de regels voor het onderhouden van zusterkerkrelaties, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Ommen 1993 artikel 68

Tekst
Besluit 1:
de regels voor het beoefenen van zusterkerkrelaties als volgt te herzien:
Indien een zusterkerkrelatie met een kerk in het buitenland is aangegaan, zal deze geoefend worden aan de hand van enige regels, die dienen om als gereformeerde kerken samen bij de belijdenis van Gods Woord te blijven en elkaar te helpen, te bemoedigen en op te scherpen in het in woord en daad getuigen zijn van de Here Jezus Christus in deze wereld.
Daarvoor zullen van Nederlandse zijde de volgende regels gelden:
1. De kerken zullen elkaar zo veel mogelijk bijstaan in de handhaving, verdediging en bevordering van de gereformeerde belijdenis naar de Schriften in leer, kerkregering, tucht en eredienst.

Grond: De deputaten gaven als reden voor de wijziging van toezien naar bijstaan op dat in verschillende zusterkerken de bestaande regel gezien werd als inmenging in hun eigen zaken en als veel te strak, ja zelfs als een blijk van wantrouwen.

Gronden voor afwijzing
De Generale Synode Amersfoort-1948 stelde die regels vast, artikel 105. Deze werden steeds weer genoemd in de opdracht aan de Deputaten voor de betrekkingen met buitenlandse kerken, soms met een enkele wijziging.
Het is duidelijk dat dit een belangrijke regel is. Het toezien op elkaar houdt in dat, wanneer een afwijking van de gereformeerde leer wordt geconstateerd, de zusterkerken die het betreft vermaand worden om daarvan terug te keren.
Tegen Schrift en belijdenis in werd deze regel uitgehold.

k. Betrekkingen buitenlandse kerken – PCEA

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. een zusterkerkrelatie met de Presbyterian Church of Eastern Australia, zowel generaal als plaatselijk, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Ommen 1993 artikel 68

Tekst
Besluit 4:
uit te spreken dat er naar gestreefd moet worden een zusterkerkrelatie aan te gaan met de Presbyterian Church of Eastern Australia en met het oog hierop het contact met deze kerk voort te zetten.
Gronden:
1. de PCEA is blijkens haar leer, dienst, kerkregering en tucht als een ware kerk van onze Here Jezus Christus aan te merken;
2. gezien de zusterkerkrelatie met de Free Reformed Churches of Australia is het niet gewenst nu reeds de zusterkerkrelatie aan te bieden aan de PCEA.

Generale Synode Berkel en Rodenrijs 1996 artikel 67

Tekst
Besluit:
Deputaten op te dragen:
De bestaande relatie te onderhouden met het oog op de ontwikkeling van een zusterkerkrelatie en daarbij tot 1999 tegemoet te komen aan de dringende wens van de Free Reformed Churches of Australia nog geen zusterkerkrelatie aan te gaan.

Generale Synode Leusden1999 artikel 91

Tekst
Besluit
1. met de PCEA een zusterkerkrelatie aan te gaan;
2. deputaten op te dragen:
a. deze beslissing gemotiveerd ter kennis te brengen van de FRCA;
b. de relatie met de PCEA te onderhouden en uit te bouwen;
c. de PCEA te berichten van het overleg met de FRCA.

Gronden voor afwijzing
Onze zusterkerken in Australië (FRCA) hadden de Gereformeerde Kerken dringend verzocht om nog geen zusterkerk relatie aan te gaan met de PCEA. Als reden gaf de FRCA aan, dat de PCEA op drie punten afwijkt van Gods Woord en de belijdenis, waarin verschillen van opvatting en kerkelijke praktijk geconstateerd werden:
- in de PCEA laat men dominees van buiten eigen kerken (zoals baptisten) toe tot de kansels.
- mensen van buiten de PCEA worden op eigen getuigenis toegelaten tot het Heilig Avondmaal.
- onze zusterkerken kunnen om genoemde redenen nog steeds niet overgaan tot een zusterkerkrelatie met de PCEA.

De Schrift leert, dat de volle raad Gods moet worden verkondigd. Een baptist kan dat toch zeker niet als het gaat over het verbond. De belijdenis zegt, dat de reinheid van de prediking kenmerk is van de kerk van Christus (art. 29 Nederlandse Geloofsbelijdenis).
Verder dat de toorn van God komt over de gemeente wanneer de tucht verwaarloosd wordt. En de kerk belijdt dat de tafel van de Here heilig moet worden gehouden. Ook de bediening van de sacramenten is een kenmerk van de kerk van Christus (art. 29 NGB).

Toch besloot de synode van Leusden een zusterkerkrelatie aan te gaan.

We moeten dan ook vaststellen, dat het besluit van Leusden, dat later in Zuidhorn is gehandhaafd, om een zusterkerkrelatie aan te gaan met de PCEA, strijdig is met artikel 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

l. Kerkelijke examens

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de kerkelijke examens, zowel generaal als lokaal, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Leusden 1999 artikel 28 juni

Tekst
Besluit 3:
de regeling voor kerkelijke examens, zoals vastgelegd door de GS Rotterdam-Delfshaven 1964--1965, Acta art. 105 lid c en d, te herzien (met handhaving van het door de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Acta art. 31, besluit 3 lid 2, bepaalde) en voor de kerkelijke examens de volgende regels vast te stellen:
Regeling kerkelijk onderzoek voor de beroepbaarstelling:
Beroepbaarstellend onderzoek: BSO;
Regeling kerkelijk onderzoek voor de toelating tot het ambt van dienaar van het Woord:
Toelatend onderzoek: TLO.

Gronden voor afwijzing
In het beroepbaarstellend onderzoek vindt in plaats van een onderzoek naar de theologische kennis alleen een gesprek plaats over “de leer van de Heilige Schrift en de betekenis en inhoud van de confessie”.
In het toelatend onderzoek, dat maximaal een uur duurt, vindt een gesprek plaats over het geloof in God voor het persoonlijke leven, de motivatie voor het predikantsambt, de leer van de Heilige Schrift en de betekenis en inhoud van de confessie. Het is niet meer dan ‘een geestelijk kennismakingsgesprek’.
Door deze nieuwe regeling wordt afbreuk gedaan aan het recht en de plicht van de kerken tot zelfstandige toetsing van hen die staan naar het ambt van dienaar des Woords, waartoe zij volgens de Schrift geroepen zijn.

m. kerkelijk werkers

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. de kerkelijk werkers, zowel generaal als lokaal, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Leusden art. 80

Tekst
Deze synode besluit, n.a.v. een verzoek van het curatorium van de TU:
1. het curatorium van de Theologische Universiteit te machtigen voorlopig medewerking te verlenen aan het opzetten van een opleiding voor kerkelijk werker door de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle in samenwerking met de Opleiding voor Gereformeerde Godsdienstleraren, onder conditie dat deze medewerking niet in financieel of personeel opzicht in mindering komt op de eigen taken van de Theologische Universiteit;
2. deputaten Kerkrecht en Kerkorde op te dragen:
a. een inventariserend en verkennend onderzoek te doen of en zo ja welke kerkrechtelijke consequenties er verbonden worden c.q. dienen te worden aan de aanstelling van professionele werkers in de kerken in diverse soorten van kerkelijke arbeid naast de in de kerkorde genoemde ambtsdragers;

b. het resultaat van het onderzoek uiterlijk vijftien maanden voor de eerstvolgende generale synode aan de kerken toe te zenden en daarbij te schetsen welke kerkelijke besluitvorming op dit punt er eventueel noodzakelijk en/of gewenst zou zijn;
c. zich beschikbaar te houden om de eerstvolgende generale synode te dienen met adviezen en eventuele voorstellen over stukken die over deze zaak bij haar worden ingediend.

Gronden voor afwijzing
De synode liep met haar besluit vooruit op een nog te voeren onderzoek, De grond daarvoor is: "De kerkelijk werker is een figuur die onder ons al voorkomt. Er blijkt dus behoefte aan te bestaan." Een aanpassing dus aan een bestaande en groeiende situatie, zonder voorafgaande confrontatie met Schrift, belijdenis en KO.
De kerkelijk werker beweegt zich op het terrein van predikant, ouderling en diaken, als professioneel kerkelijk werker, en neemt taken van de ambtsdragers op zich, zonder zelf ambtsdrager te zijn. Dat betekent een professionalisering van het kerkelijk ambtswerk, losmaking van dat werk uit het kader van de door de Here Christus in de Schrift aangewezen ambten en degradatie en uitholling van het ambt. Degradatie en uitholling van het ambt betekent afdoen aan de eer van de Here Christus die mensen tot het ambt roept en zich door zijn ambtsdragers laat vertegenwoordigen in zijn Kerk.

n. Echtscheiding

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. echtscheiding, zowel generaal als lokaal, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Berkel 1996 art. 45-47

Tekst
Deze synode besluit een tweetal bezwaarschriften m.b.t. de vraag om een uitspraak te doen over kwaadwillige verlating als grond voor echtscheiding af te wijzen en geen uitspraak te doen over de vraag of kwaadwillige verlating in de ogen van de Here een grond voor echtscheiding is. (art. 46 en 47). De synode beroept zich daarvoor o.a. op de GS te Middelburg 1933: "inwilliging van het verzoek zou impliceren, dat een uitspraak wordt gedaan over de reeds lang bestaande verschillen van inzicht binnen de gereformeerde kerken ten aanzien van kwaadwillige verlating als grond voor echtscheiding; vanwege de onmacht elkaar in deze zaak vanuit de Schrift te overtuigen, deed de Generale Synode van Middelburg 1933 de volgende uitspraak: " De synode besluit over de vraag, of (behalve overspel ook) kwaadwillige verlating een voor God geldige reden tot echtscheiding is, geen uitspraak te doen" . De synode geeft ook aan dat een kerkenraad daarom de gewetens hierin niet mag binden.

Daarnaast keurt de synode het deputatenrapport m.b.t. echtscheiding goed. (art. 47).
In dit rapport wordt uitgegaan van echtscheiding als een gegeven en onomkeerbaar feit en wordt gewezen in de richting van aanpassing van de regels aan de praktijk.

Gronden voor afwijzing
Uit de Schrift weten we dat de Here àlle echtscheiding haat. Ook wordt uit de Schrift duidelijk dat iemand die gescheiden is anders dan als gevolg van overspel, ongehuwd moet blijven. De uitspraak van Berkel, die verder gaat dan Middelburg (geen gewetens binden) en de inhoud van het deputatenrapport, dat beïnvloed is door situatie-ethiek en gemeente-ethiek en voor die onschriftuurlijke vormen van ethiek in de kerken de deur openzet, verzwakken het onderwijs uit de Schrift m.b.t. huwelijk en echtscheiding.

Generale Synode Leusden 1999 art. 72

Tekst
Deze synode voldoet niet aan de verzoeken uit de kerken om het besluit van Berkel te herzien maar geeft wel een nadere toelichting en een gewijzigde formulering. Eén van de nieuw geformuleerde richtlijnen luidt:

“Er zijn ook andere ernstige vormen van zonden tegen een van Gods geboden waardoor het huwelijk fundamenteel wordt aangetast. Er valt geen algemene regel te geven om te beoordelen in hoeverre zulke zonden een grond vormen om in een echtscheiding te berusten.”
De synode wijst het deputatenrapport van GS Berkel niet af maar benoemt een nieuw deputaatschap om verder onderzoek te doen in de lijn van GS Berkel.

Gronden voorafwijzing
De onschriftuurlijke lijn die in Berkel werd ingezet wordt door GS Leusden niet rechtgezet maar bevestigd en voortgezet. Daarmee opent de synode van Leusden de weg verder voor gemeente- en situatie-ethiek, in strijd met Gods Woord.

o. Huwelijksformulier

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. het huwelijksformulier, zowel generaal als lokaal, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Berkel 1996 art. 65-67

Tekst
Deze synode besluit een nieuw huwelijksformulier aan de kerken voor te leggen ter toetsing. In dit nieuwe formulier wordt o.a. niet meergesproken over de straf van de Here op echtbreuk. De verwijzing naar Genesis 1: 28 komt niet meer voor in de tekst en de termen gezag, leiden en gehoorzaam toevertrouwen zijn verdwenen.

Gronden voor afwijzing
In het voorstel voor een nieuw formulier wordt onvoldoende recht gedaan aan wat de Bijbel leert over het tweede doel van het huwelijk, de toorn van de Here over het verbreken van zijn geboden (echtbreuk) en de door de Here al bij de Schepping ingestelde verhouding tussen man en vrouw.

Generale Synode Leusden 1999 art.50-52

Tekst
Deze synode stelt een definitief huwelijksformulier vast, na aanvaarding van een aantal wijzigingen op voorstel van deputaten. Het grote kwaad van de echtscheiding wordt veel duidelijker belicht dan in het voorstel van Berkel. In het formulier wordt m.b.t. de positie van man en vrouw in het huwelijk veel nadruk gelegd op het gelijk zijn in Christus en op het recht doen aan elkaars positie als het gaat over het hoofd zijn van de man zoals Christus hoofd is van zijn gemeente.

Gronden voor afwijzing
Hoewel de tekst op punten een verbetering is, en de onverbrekelijkheid van het huwelijk sterker benadrukt is, wordt nog steeds op het belangrijke punt van de verhouding tussen man en vrouw geen Bijbels onderwijs gegeven.

p. Vierde gebod

Besluit
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg,
spreekt uit dat de besluiten van de hierna te noemen Generale Synoden t.a.v. het vierde gebod, zowel generaal als lokaal, vervallen zijn en dat dus de kerken daaraan niet meer gebonden zijn.

Generale Synode Leusden 1999 art. 25

Inleiding
De synode heeft op haar agenda een appèlzaak m.b.t. een preek van ds. Ophoff te Nieuwegein over Zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus waarin hij stelt dat er geen goddelijk gebod van de Here meer is om op zondag te rusten, dat de zondag wel een goede menselijke instelling is die we zoveel mogelijk moeten onderhouden. Hiertegen zijn op verschillende meerdere vergaderingen veel bezwaren ingebracht.

Tekst
Deze synode spreekt uit, in een appèlzaak m.b.t. een preek van ds. Ophoff te Nieuwegein over Zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus:
"dat de opvatting van ds. D. Ophoff dat de zondag als *rustdag* niet gegrond is op een goddelijk gebod, niet te veroordelen is".
In de gronden voor het besluit wordt o.a. gesteld dat in de Gereformeerde Kerken in Nederland altijd twee meningen op dit punt hebben bestaan.

Gronden voor afwijzing
Het houden van de zondagsrust op grond van het vierde gebod wordt gereduceerd tot een mening, die naast een andere mening kan bestaan. Een mening mag in de kerk niet bindend worden opgelegd. Dat heeft ernstige gevolgen voor de prediking t.a.v. het vierde gebod. En voor de prediking over heel de Wet van God. Het is duidelijk dat de opvatting van ds. Ophoff in strijd is met de leer van de Schrift. Maar de leer van de Schrift mag in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) niet meer als Gods Woord verkondigd worden. Het heeft ook ernstige gevolgen voor het christelijk leven en met name de zondagsheiliging en zondagsarbeid. Op dat gebied kan geen tucht meer geoefend worden. Gods Woord wordt krachteloos gemaakt en de Kerk is in haar fundamenten aangetast. (Overigens is het ook niet juist dat er altijd twee meningen zijn geweest; de kerken hebben nooit twee opvattingen over de zondag kerkelijk geaccepteerd).

Dalfsen/Hooghalen, augustus 2005

AANVULLEND RAPPORT

In verband met het feit, dat het voor het deputaatschap informatie en documentatie onmogelijk was zijn taken uit te voeren, menen deputaten voor onderzoek van synodebesluiten er goed aan te doen uw vergadering te dienen met de volgende voorstellen.
Het betreft voorstellen in de lijn van de opdracht aan het deputaatschap informatie en documentatie en voorstellen ter bekrachtiging van op de beide landelijke vergaderingen voorlopig genomen besluiten.

VOORSTEL
De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 oktober 2005 te Mariënberg neemt de volgende besluiten.

1. **Benoeming deputaten**
Bij het benoemen van deputaten ook secundi aan te wijzen.

2. **Positie diakenen**
Inzake de positie van de diakenen de intentieverklaring van de vergadering van afgevaardigden van 15 mei 2004 (notulen sub 2) om te zetten in het volgende besluit:

Daar waar het aantal ouderlingen en diakenen klein is zal de kerkenraad, krachtens plaatselijke regeling, altijd samen vergaderen met de diakenen, waarbij de ouderlingen en diakenen gelijke stemrechten hebben in alle zaken die op de agenda staan.

Grond
Gegeven onze situatie van weinig predikanten in actieve dienst, met kleine gemeenten en daarom ook weinig ouderlingen, is het noodzakelijk dat ouderlingen altijd samen met diakenen vergaderen. Wanneer de diakenen meedoen in de bespreking, mee adviseren en zonodig mee beslissen, is er een breder draagvlak. Het is ook een middel tegen hiërarchie, die gemakkelijker kan insluipen wanneer de regering van de kerk slechts bij enkelen is gelegen.

3. **Verhouding tot de gemeenten in oprichting:**
De opvatting van alle afgevaardigden op de vergadering van afgevaardigden van 15 mei 2004 (notulen sub 5) tot besluit te verheffen:
Mocht een gemeente in oprichting na verloop van tijd niet in staat zijn om de ambten in te stellen vanwege een stagnerende groei, dan zal het gewenst zijn dat de leden van een dergelijke gemeente zich als inwonende leden gaan stellen opzicht en tucht van de dichtstbijzijnde geïnstitueerde kerk. Daardoor wordt het mogelijk dat deze broeders en zusters ambtelijk bezoek ontvangen, het Heilig Avondmaal mee kunnen vieren en dat, indien van toepassing, de Heilige Doop bediend kan worden.

4. **Deputaten informatie en documentatie**
Opnieuw deputaten informatie en documentatie te benoemen, met de volgende instructie:

4.1 Zij stellen een lijst op van Gereformeerde predikanten die na de Vrijmaking van 1944 bij hun leven steeds de goede kerkkeus hebben gemaakt en van wie de preken in de erediensten gelezen kunnen worden. Desgevraagd adviseren zij de kerken en gemeenten in oprichting om alleen preken te lezen van predikanten die vóór de recente Vrijmaking van 2003-2004 hebben gekozen of van predikanten die al overleden zijn. Ook dragen zij er zorg voor dat er ruim voldoende beschikbare preken voorradig zijn en zullen onderzoek doen naar de vraag of het vermenigvuldigen van deze preken rechtens toegestaan is. Indien nodig zullen zij contact opnemen met de uitgever dan wel de nabestaanden van een overleden predikant om zo goedkeuring te verkrijgen voor het vermenigvuldigen van deze preken.

4.2 Zij zullen nagaan in hoeverre ad hoc regelingen getroffen moeten worden in het kader van de Kerkorde, om deze aan de bijzondere situatie van een klein kerkverband aan te passen.
Zij zullen hierover voorstellen doen aan de eerstvolgende synode.

5. **Beroepen predikanten uit de Gereformeerde kerken vrijgemaakt**

Op de vergadering van afgevaardigden II. Sub 5 en 7 werd besproken:
Ook komt nog even de mogelijkheid ter sprake om predikanten uit het GKV-verband te beroepen. Dit is geen begaanbare weg. Tot nu toe aanvaarden zij allen zonder uitzondering de besluiten van Zuidhorn. Hun eerste verantwoordelijkheid ligt bij de gemeente die zij thans dienen. Daar zouden zij moeten oproepen tot reformatie en terugkeer. Dit sluit natuurlijk niet uit dat wij te allen tijde bereid moeten zijn om hulp te bieden. De kerken zullen, als dit nodig is, financiële steun verlenen.

De synode besluit in dezen de kerken te herinneren aan de kerkelijke regels die door vroegere synoden hiervoor getroffen zijn.

a. Predikanten die buiten de Gereformeerde Kerken in Nederland gediend hebben, zijn niet beroepbaar, dan na een gehouden vooronderzoek.

Voor dit onderzoek gelden de volgende regelen:

a. Zij hebben bewijs over te leggen aangaande hun beroeping tot de dienst, belijdenis en wandel.
b. Zij hebben zich te onderwerpen aan een colloquium (= samenspreking) aangaande leer en wetenschap, dat eenzelfde graad van ontwikkeling eist als het praeparatoir en het peremptoir examen der door de Gereformeerde Kerken in Nederland toegelatenen.
Dit colloquium zal (inzonderheid) gaan over de kennis der gereformeerde leer en kerkregering.
c. Het onderzoek zal gehouden worden door de classis, bijgestaan door de deputaten naar art. 49 K.O. der particuliere synode" (Dordrecht 1893; 's-Gravenhage 1914; Groningen 1927).

Zie: F.L.Bos, *De orde der kerk* ad artikel 5 (oud) KO, pag.34.

b. Predikant die met zijn gemeente zich wil voegen bij de gereformeerde kerken

De synode overweegt, dat door onze kerken wel bepalingen zijn gemaakt in zake dienaren van het Woord, die uit een andere kerkelijke gemeenschap persoonlijk tot ons wensen over te komen, maar niet met betrekking tot dienaren, die met hun gemeente en hun kerkeraad zich in ons kerkverband wensen te voegen.
Zij spreekt als haar oordeel uit, dat met betrekking tot dit laatste geen algemene regel kan worden gesteld, maar dat in het onderhavige geval[l]) de betrokken classis vrijheid heeft, onder nadere goedkeuring van de particuliere synode, waaronder die classis ressorteert, de dienaar van het Woord, wiens gemeente, onder leiding van haar kerkeraad, zich in de gemeenschap van de gereformeerde kerken wenst te voegen, zonder enig nader onderzoek aan te nemen.
(Zwolle 1911, art. 96; bijlage 73)

Zie: H.Bouma, I-Art. 9-2

6. **Opzetten website**

Opnieuw deputaten opzetten website benoemen met deze instructie:

Zij zullen al het mogelijke doen om binnen redelijke termijn te komen tot de bouw van een eigen website voor de Gereformeerde Kerken en de gemeenten in oprichting. Ook is het mogelijk om gebruik te maken van al bestaande faciliteiten op dit gebied. Deze website is in eerste instantie bedoeld om buitenstaanders en belangstellenden te informeren over de Gereformeerde Kerken en gemeenten in oprichting. Voor de inhoud van deze informatie zullen zij contact opnemen met de andere in het leven geroepen deputaatschappen.

7. **Archief**
Een archivaris met een secundus te benoemen, alsmede een instructie op te stellen voor net beheren van het archief.

8. **Naam kerken**
De naam van de kerken zal zijn:
Gereformeerde Kerken - zonder enig voor- of achtervoegsel.

Dalfsen/Hooghalen, augustus 2005

BIJLAGE C COMMISSIERAPPORTEN

C.a. Rapport Commissie Landelijk kerkblad

RAPPORT COMMISSIE LANDELIJK KERKBLAD

2 Tim 3 : 17 *"opdat de mens Gods volkomen zij, tot alle goed werk volkomen toegerust."*

De commissie "Landelijk Kerkblad" heeft op 15/2 en 3/3 vergaderd en rapporteert naar aanleiding daarvan het volgende aan de Generale Synode bijeen te Mariënberg :

Bevindingen van de commissie n.a.v. de ontvangen instructie:

1. De eerste instructie is in de hierna volgende punten uitgewerkt.

2. De onderdelen, die betrekking hebben op de overname van Reformanda, en die de vereniging Reformanda ter beschikking heeft gesteld, zijn de volgende:
   a. redactie
   b. eindredactie
   c. medewerkers (incl. jongerenredactie)
   d. administrateur
   e. lezers / abonnees
   f. contract met drukker
   g. kapitaal dat resteert na claims van verenigingsleden
   h. lopende verplichtingen
   i. archief

De commissie stelt voor om bovengenoemde in het geheel over te nemen. Een uitzondering vormen de medewerkers, aangezien deze meestal geen formele aanstelling hebben. Medewerkers kunnen door de redactie zelf worden aangesteld (zie ook Redactie Statuut 6.1 bijlage 1). M.b.t. de jongerenredactie zij verwezen naar punt 8. en bijlage 5.

3. Betekenis art. 30 KO m.b.t. het instellen van een landelijk kerkblad.

Alle rubrieken dienen geschreven te worden bij het licht van Gods Woord. De kerken zullen dienen te waken over de Schriftuurlijke koers. Wat betreft aansluiting bij art. 30 KO, wil de commissie aansluiting zoeken bij de beheersvorm zoals die in het verleden is gehanteerd m.b.t. de Hogeschool van de kerken.
De commissie stelt voor om de eindverantwoordelijkheid te leggen bij de nog door de synode aan te stellen deputaten-curatoren*. Deze deputaten-curatoren (her)benoemen de redactie incl. hoofdredacteur. Dit wordt vastgelegd in Regelingen Landelijk Kerkblad (zie bijlage 2).*

4. Er zijn drie kerkbladen die ook landelijk georganiseerd zijn en uitgegeven worden door een kerkgenootschap. t.w.: "De Wekker" / CGK; "de Waarheidsvriend/ Geref. Bond in de PKN; en "Hervormd Weekblad"/HNHK.

"De Wekker" heeft een redactie van deputaten die elke drie jaar door de synode wordt benoemd. Zij is al meer dan 100 jaar zo georganiseerd.
"De Waarheidsvriend" – redactie zijn leden hoofdbestuur Geref. Bond.
"Hervormd Kerkblad" is van de (continue) Generale Synode HNHK, die ook de uitgever is. Hun kerkstructuur is geheel anders dan de Gereformeerde. Zij zijn een landelijke kerk en de gereformeerden zijn plaatselijk georganiseerd. Zie bijlage 3 voor meer uitgewerkte informatie hierover.

De commissie stelt voor om het model van "De Wekker" te volgen, maar in aangepaste vorm: de deputaten-curatoren worden belast met de eindverantwoordelijkheid, maar een (aparte) redactie wordt belast met de dagelijkse uitvoering *(zie punt 3 en Regelingen Landelijk Kerkblad bijlage 2).*

5. Alternatieve beheerscolleges zouden kunnen zijn: een stichting; een vereniging; een uitgever; een aantal particulieren / c.q. groep predikanten of een zelfstandige organisatie.
De commissie heeft deze organisatievormen afgewezen omdat er geen eindverantwoordelijkheid ligt bij de kerken.

6. Het karakter van het landelijk kerkblad zou, naar de mening van de commissie, het beste dat van toerusting van de kerkleden moeten zijn vanuit Gods Woord en de belijdenis van de kerk. Deze toerusting zou moeten gelden voor het brede terrein van kerkelijk leven, geloofsleven en overal waar kerkleden de praktijk van hun geloofsleven tot uiting dienen te brengen. Dit is door de commissie verder uitgewerkt in de Regelingen Landelijk Kerkblad (bijlage 2). Alles als uitwerking van 2 Tim. 3:17: *"opdat de mens Gods volkomen zij, tot alle goed werk volkomen toegerust."*

7. Nadat verschillende organisatievormen waren besproken is de commissie van mening dat een landelijk kerkblad van en voor de kerken op de volgende wijze georganiseerd kan worden:
Een redactie (incl. eindredactie) met daarnaast een administratie (ook belast met uitvoering van financiële taken), onder toezicht van deputaten-curatoren. (lezers – redactie – deput./cur. – synode)
Uitgezocht moet worden hoe de juridische aansprakelijkheid geregeld moet worden. Welke consequenties heeft een evt. schadeclaim. en/of faillissement.
De commissie stelt voor om een in het verenigingsrecht kundige notaris te raadplegen m.b.t. de juridische (en financiële) aansprakelijkheid, omdat deze specifieke kennis niet bij de commissieleden c.q. synodeleden aanwezig is.

8. Door de commissie is een Redactie-Statuut (bijlage 1) opgesteld waarin de onderlinge verhoudingen en verantwoordelijkheden tussen hoofdredacteur, redactieleden en medewerkers wordt beschreven. Bij het opstellen ervan is gebruik gemaakt van het bestaande statuut van Reformanda.
M.b.t. de jongerenredactie wordt opgemerkt dat het nut m.b.t. het mobiliseren van de jeugd inmiddels is overgenomen door de plaatselijke kerken en verenigingen. Wel zou het landelijk kerkblad een jeugdrubriek moeten krijgen.
De commissie stelt voor om de redactie zelf haar medewerkers te laten aan stellen waaronder ook medewerker(s) van/voor de jeugd. Zij verwijst verder naar het door haar opgesteld Redactie-Statuut (bijlage 1)

9. De commissie ziet het meeste nut in een uitgave in de vorm van een zg. blokabonnement. Daarnaast zullen er ook losse abonnementen zijn voor geïnteresseerden in binnen en buitenland.

De commissie stelt voor om per kerk een blokabonnement in te stellen omdat het volgens de instructie belangrijk is dat elk kerklid geïnformeerd wordt. Een dergelijk blad zal voorlopig ook het enige medium zijn.
Zie Regelingen Landelijk Kerkblad bijlage 2.

10. Eén van de belangrijke beslissingen die de Synode dient te nemen om een vlotte realisering te bevorderen, is te besluiten onder welke **naam** het landelijk kerkblad door de kerken zal worden uitgegeven. De commissie heeft hierover nagedacht en een aantal alternatieve namen opgesteld naast die van Reformanda. De commissie heeft weliswaar geen bezwaar om de huidige naam "Reformanda" te handhaven. De naam heeft een goede inhoud (Ecclesia Reformata Semper Reformanda) en heeft veel betekend voor de kerken. Maar toch hebben commissieleden vernomen dat binnen onze kerken leden zijn die moeite met deze naam hebben vanwege een negatief imago, of zelfs het blad daarom niet zouden lezen. Dit wordt door de commissie als een belangrijk aspect bij de besluitvorming gezien. Aan de ene kant wordt de koers van Reformanda niet wezenlijk verlegd door het nieuwe kerkblad. Aan de andere kant is er op dit moment wel een fase afgesloten waarin Reformanda dienstbaar heeft mogen zijn aan de zo nodige reformatie en vrijmaking. Het nieuwe landelijke kerkblad dient ook mee te werken aan de doorgaande reformatie maar doet dit nu in een fase van noodzakelijke kerkopbouw.

Alles overwegende stelt de commissie voor om bij het zoeken naar een nieuwe naam de toerusting die omschreven wordt in 2 Tim. 3 tot uitgangspunt te nemen. Ze doet daarbij een aantal suggesties die dienstbaar kunnen zijn (zie bijlage 4 over de naamgeving)

Wanneer de in dit rapport aangereikte voorstellen in al dan niet aangepoaste vorm aanvaard worden, is het mogelijk dat de te benoemen deputaten snel tot uitvoering ervan kunnen overgaan waardoor de beoogde uitgave op korte termijn gerealiseerd kan zijn.

De commissie stelt tevens voor het bijgevoegde Redactie Statuut en de Regelingen Kerkblad vast te stellen.

11. De commissie zal omstreeks 4 maart rapport aanleveren voor synode van 18 april.

Bijlagen:

1. Redactie Statuut
2. Regelingen Landelijk Kerkblad
3. onderzoek landelijke kerkbladen
4. naamgeving
5. onderdelen Reformanda

Hasselt, 4 maart 2006.

de commissie : Landelijk Kerkblad
T.L. Bruinius
S. de Marie
Th. de Ruig
H. van der Velde
C-a

Bijlage: 1.

Voorstel Redactiestatuut *"Landelijk Kerkblad"***van de Gereformeerde Kerken in Nederland**

1. Verhouding Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad en redactie

1.1. Het kerkblad is eigendom van de kerken.
1.2. De Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad stellen op voordracht van de redactie nieuwe redactieleden aan en kunnen redactieleden zonodig ontslaan. Alleen belijdende leden van de Gereformeerde kerken kunnen redactielid zijn.
1.3. De redactie is m.b.t. de koers en de schriftuurlijkheid verantwoording verschuldigd aan de Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad.
1.4. De redactie zal tenminste eenmaal per jaar met de Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad vergaderen over het beleid van het blad.

2. Inhoud

2.1. De redactie bepaalt primair de inhoud van het blad. Zij is daarbij gebonden aan de richtlijnen die voor de inhoud van het kerkblad gelden (zie Regelingen landelijk Kerkblad)

2.2. De redactie opent zijn rubrieken voor informatie uit de plaatselijke kerken, die nuttig zijn voor andere Gereformeerde kerken.

2.3. De redactie is verantwoordelijk voor de inhoud van alle geplaatste artikelen, tenzij uitdrukkelijk anders aangegeven.

2.4. De redactie stelt haar rubrieken niet open voor schrijvers buiten de Gereformeerde kerken dan alleen in grote uitzondering en alleen na toestemming van de deputaten.

3. Organisatie redactie

3.1. Er wordt een redactie gevormd die bestaat uit tenminste 3 redacteuren. Deze worden door Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad schriftelijk benoemd.
Deze zijn belast met het schrijven van artikelen, begeleiden van medewerkers, en beoordelen van ingezonden stukken uit de kerken.

3.2. De Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad wijzen, na overleg met de redactie, uit de redactie een hoofdredacteur en een plaatsvervangend hoofdredacteur aan.

3.3. De Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad zullen aan de redactie medewerkers toevoegen met bijzondere taken, zoals eindredactie waardoor het blad persklaar wordt gemaakt (eindredacteur), administratie van lezers (administrateur) en/of financiële administratie , of secretariële ondersteuning (redactie-secretaris). Deze medewerkers maken geen deel uit van de eigenlijke redactie.

4. Hoofdredacteur

4.1. De hoofdredacteur is verantwoordelijk voor de redactie van het blad

4.2. De hoofdredacteur fungeert als voorzitter van de redactie en eventuele vergaderingen van redactie en medewerkers
Hij
1. coördineert, stimuleert en bewaakt het redactiewerk,
2. zorgt voor het tijdig en in volkdoende mate binnenkomen van kopij,
3. bereidt vergaderingen van redactie en van redactie en medewerkers voor,
4. bereidt besluitvorming door deze vergaderingen voor,
5. zit deze vergaderingen voor,
6. vertegenwoordigt de redactie naar medewerkers, deputaten-curatoren en derden,
7. neemt zonodig eindbeslissingen over de plaatsing van artikelen,
8. handelt in dringende gevallen correspondentie af, na overleg met de betrokken redacteur,
9. zal zich in voorkomende gevallen, en voorzover van toepassing, laten adviseren door een predikant in de redactie, uit de kring van medewerkers of – indien niet in voornoemde kring aanwezig - uit de kerken.

5. Redacteuren

5.1. Een redacteur is als regel verantwoordelijk voor een hoofdrubriek. Hij schrijft zelf artikelen en geeft leiding aan het werk van de aan hem toegewezen medewerkers

5.2. Wanneer een redacteur van mening is dat een artikel van een medewerker in ongewijzigde vorm niet geplaatst kan worden, zal hij trachten met goedkeuring van de medewerker het artikel in aangepaste vorm te plaatsen. De redacteur kan een artikel weigeren, na overleg met de betrokken medewerker. Hij dient de redenen van weigering vervolgens schriftelijk
kenbaar te maken aan deze medewerker.

5.3. De redacteuren komen tenminste tweemaal per jaar in redactievergading bijeen om het gevoerde en te volgen beleid te bespreken.

6. Medewerkers

6.1. Medewerkers worden door de redactie schriftelijk benoemd. Alleen belijdende leden van de Gereformeerde kerken kunnen medewerker zijn.

6.2. Tenminste tweemaal per jaar, en zo vaak als nodig is, zal een vergadering van redactie en medewerkers worden belegd, om het te voeren beleid te bespreken.

6.3. Een medewerker kan tegen een besluit van een redacteur, betreffende het wijzigen en/of het wel of niet plaatsen van een artikel in beroep gaan bij de redactie.

7. Ingezonden stukken

7.1. Ingezonden stukken anders dan betrekking hebbend op informatie vanuit de kerken, worden in de regel niet geplaatst. In voorkomende gevallen kan op deze regel een uitzondering gemaakt worden wanneer een betreffend stuk niet in strijd is met de regeling voor het kerkblad. Over plaatsing beslist de redactie.

8. Besluitvorming

8.1. De redactie en de vergadering van redactie en medewerkers streven naar consensus.

8.2. Wanneer onder de redactie of onder redactie en medewerkers consensus niet mogelijk is, beslist de hoofdredacteur.

9. Vergoedingen

9.1. De deputaten-curatoren stellen op voorstel van de redactie eventuele vergoedingen vast voor de redacteuren en medewerkers.

Aldus vastgesteld door de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken te Mariënberg, op haar vergadering op 18 maart 2006

Bijlage: 2.

Regelingen van het *"Landelijk Kerkblad"* van de Gereformeerde Kerken in Nederland

1. Doel

1.1 Het doel van het landelijk kerkblad is om naast het bieden van praktische informatie over plaatselijke en landelijke kerkelijke gebeurtenissen een bijdrage te leveren aan de toerusting van alle kerkleden. Deze toerusting dient te berusten op en gebruik te maken van Gods Woord en de belijdenis van de kerk en heeft tot doel om als levend lid van Christus' kerk te leven tot Gods eer op alle levensterreinen. Dit komt neer op de ontwikkeling en de verdediging van het gereformeerde leven.
Dit doel neemt zijn uitgangspunt in 2 Tim. 3:16,17:
"Elk van God ingegeven schriftwoord is ook nuttig om te onderrichten, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de gerechtigheid, opdat de mens Gods volkomen zij, tot alle goed werk volkomen toegerust."

2. Beheersvorm en redactie

2.1 Het blad is eigendom van de kerken. Dat bepaalt ook de verantwoordelijkheid voor de schriftuurlijke koers van het blad.

2.2 De kerken stellen een deputaatschap in dat nieuwe redactieleden benoemt en zonodig redactieleden ontslaat. Dit deputaatschap is verantwoordelijk voor de schriftuurlijke koers van het blad. Zij vergadert tenminste eenmaal per jaar met de redactie om het beleid te bespreken. Het deputaatschap doet op de vergadering van de generale synode verslag en verantwoording van haar activiteiten. Het deputaatschap is in haar toeziende activiteiten conform art. 30 K.O. te vergelijken met deputaten-curatoren van een theologische hogeschool en zal aangeduid worden als "Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad".

2.3 De redactie is in eerste instantie verantwoordelijk voor de inhoud van het blad. Zij kan gebruik maken van door haar te benoemen medewerkers. De redactie is in haar schrijven aanspreekbaar op Schrift en belijdenis door de kerkleden.

2.4 De afspraken over de samenstelling, de verantwoordelijkheden en de onderlinge verhoudingen tussen redactie en medewerkers, worden vastgelegd in een redactiestatuut.

3. Inhoud

3.1 De grondrichtlijn voor de te plaatsen artikelen is, dat het licht van Gods Woord dient te schijnen over het te behandelen onderwerp, waardoor deze dienstbaar zijn aan het onder 1.1 omschreven doel.

3.2 De inhoud betreft artikelen over kerk, geloof en geloofsleven. Hieronder vallen ook o.a.
- Schriftoverdenkingen
- schetsen t.b.v. bijbelstudieverenigingen (voor diverse leeftijdscategorieën)
- toerusting t.b.v. ambtsdragers en catecheten
- toerusting t.b.v. evangelisatie-activiteiten
- toerusting t.b.v. sociale, maatschappelijke en culturele activiteiten
- toerusting t.b.v. opvoeding en onderwijs

3.3 Particuliere initiatieven die onder het onder 3.1 genoemde vallen, maar buiten de verantwoordelijkheid van de kerken liggen, en in artikelen worden beschreven of beoordeeld, dienen als zodanig (nl. als particulier initiatief) te worden aangeduid.

3.4 De redactie heeft de vrijheid om een klein gedeelte van het blad te gebruiken voor andere artikelen (zoals rubrieken voor de jeugd of ter bevordering van de leesbaarheid); deze onderdelen mogen niet in strijd zijn met de in 3.1 genoemde grondrichtlijn.

4. Vormgeving en verspreiding

4.1 Het kerkblad wordt als gedrukt blad door de plaatselijke kerken zelf ter beschikking gesteld aan alle adressen van de leden. Dit komt neer op het instellen van een blokabonnement.
Daarnaast kan er ook een abonnement worden genomen door particuliere belangstellenden buiten de kerken.

5. Financiële verantwoordelijkheid en juridische aansprakelijkheid

5.1. De deputaten-curatoren bepalen in samenspraak met de redactie het beleid op financieel gebied. Bij voorkeur zal één van de leden van deze deputaten financieel onderlegd zijn.

5.2 . De uitvoering van de financiële taken m.b.t. de abonnementen en de uitgave van het blad zal behartigd worden door een penningmeester en/of administrateur

5.3. De juridische aansprakelijkheid dient zo spoedig mogelijk te worden uitgewerkt i.o.m. een notaris. De uitkomst van dit overleg dient te worden geformuleerd in dit artikel.

Aldus vastgesteld door de Synode van de Gereformeerde Kerken te Mariënberg op haar vergadering op 18 maart 2006.

Bijlage: 3.

Rapportage onderzoek naar uitgave landelijke kerkbladen

Ten behoeve van Commissie *"Landelijk Kerkblad"*

Onderzocht:

a.De Wekker

"De Wekker" is eigendom van de gezamenlijke Christelijke Gereformeerde Kerken.
Het blad wordt uitgegeven en beheerd door de redactie. De redactie is in zijn geheel een deputaatschap. Iedere drie jaar legt het deputaatschap/de redactie verantwoording af

aan de generale synode. Dan krijgt het deputaatschap/de redactie een nieuw mandaat voor drie jaar. Door de generale synode is indertijd een instructie vastgesteld waarin doel, inhoud, beheer en taken en verantwoordelijkheden van de redactie zijn vastgelegd. De redactie heeft binnen die instructies nogal wat vrijheid. Er is verder geen raad van toezicht of advies. In de afgelopen 103 jaar heeft dit niet vaak tot problemen geleid. Er wordt op de synode wel eens een kritische kanttekening gemaakt maar in de geschiedenis van het blad is er een beleid en een cultuur ontstaan van terughoudendheid en voorzichtigheid. Dat werkt goed.
De redactie beschikt over eigen middelen, heeft een secretaris en een penningmeester, een hoofdredacteur tevens voorzitter van de redactie, een waarnemend hoofdredacteur en enkele redacteuren, allen predikanten van de CGK.
Abonnementen en inning van abnonnementsgelden worden geregeld via het Landelijk Bureau van de CGK.

b.De Waarheidsvriend
De Waarheidsvriend is het officiële orgaan van de Gereformeerde Bond in de PKN. De Gereformeerde Bond is een vereniging van plaatselijke kerken en die vereniging geeft ook het blad uit. Het hoofdbestuur van de Bond is voor het blad verantwoordelijk en de redactie bestaat uit de leden van dat hoofdbestuur. Voor die vorm is bewust gekozen om blad, bestuur en beleid dicht bij elkaar te houden. Het hoofdbestuur vergadert vijf maal per jaar en dan worden ook de redactiezaken besproken. In de praktijk is daar geen sterke scheiding tussen; de verantwoording geschiedt informeel. Het bestuur legt weer jaarlijks verantwoording af aan de vereniging, afgevaardigden van de aangesloten kerken.
In feite berust de verantwoordelijkheid en ook de dagelijkse leiding bij de secrearis van de Bond, voorheen Ir. Van der Graaff, nu drs. Vergunst te Apledoorn. Naar hij zelf aangaf “een vrij eenzame en soms wat te verantwoordelijke positie”.

c.Hervormd Kerkblad
Eigenaar van het Hervormd Kerkblad is de Generale Synode van de Hersteld Nederlands Hervormde Kerk. Deze treedt ook op als uitgever. Dat kan omdat de structuur van de Hervormde Kerk een andere is dan de gereformeerde. Men gaat uit van één kerk met een aantal plaatselijke gemeenten. (Gereformeerd is: zelfstandige plaatselijke kerken die samen een kekrverband aangaan). De HNHK kent een permanente generale synode die een aantal keren per jaar vergadert. De synode benoemt de redactie voor een bepaalde tijdsduur. Alle redactieleden zijn predikant in de HNHK en aan de redactie is altijd één moderamenlid toegevoegd om de lijnen kort te houden. De synode heedt ook een redactiestatuut vastgesteld waarin doel, verantwoordelijkheden en taken zijn vastgelegd. Ook is daarin iets gezegd over de inhoud, bijv. dat er geen advertenties worden opgenomen.
Jaarlijks vindt verantwoording van het gevoerde beleid plaats naar de generale synode.
De financiering van het blad wodt geregeld via het deputaatschap dat alle financiële zaken van de HNHK regelt.
(Overigens met de heer Veen van het landelijk bureau van de HNHK een heel interessant gesprek gehad. Zij weten wie wij zijn en waarom wij gebroken hebben met de GKv, ze zien parallellen. De heer Veen wil ons ook best adviseren en meldde ook dat we best eens contact konden opnemen met de hoofdredacteur, die ook in het moderamen van de synode zit. Hij kende de verschillen in kerkverband tussen gereformeerd en hervormd en raadde aan om te werken met een deputaatschap aangezien wij geen permanente synode hebben en er wel een rechtspersoon nodig is om zaken te doen.)

Alles overziend lijkt de constructie van “De Wekker” het meest bruikbaar, maar wel zo aangepast als we besproken hebben: deputaten/curatoren met daarnaast een redactie om scheiding te maken tussen uitvoering en toezicht. De redactie zou wat meer zakelijke bevoegdheden kunnen krijgen en deputaten/curatoren moeten rechtspersoonlijkheid kunnen hebben. Misschien ligt daar nog een knelpunt.

Voorstellen naam van het blad

a.Reformanda
Voor: a. er is geen nieuwe situatie; Reformanda ligt al sinds 1991 op dezelfde koers; de inhoud en de doelstelling veranderen niet wezenlijk na overgang tot kerkblad;
b. behoud van de naam geeft continuïteit aan, niet wij zijn veranderd maar de GKv is veranderd en ontrouw geworden;
c. de naam Reformanda staat voor een programma en een doel, zie ondertitel,

Ecclesia Reformata Semper Reformanda- de Gereformeerde Kerk moet steeds weer gereformeerd worden; dat is buitengewoon waardevol om op een of andere manier te behouden.

Tegen: er bestaan oude weerstanden in de kerken die verbonden zijn met de naam Reformanda, vasthouden van de naam zou misschien de eenheid niet bevorderen.

2. Gereformeerd Kerkblad Reformanda

Voor: een compromis, de naam Reformanda blijft behouden en ook de ondertitel kan gehandhaafd blijven maar door de toevoeging "Gereformeerd Kerkblad" wordt ook zichtbaar dat er een nieuwe fase wordt ingegaan en dat het blad nu voor alle kerkleden is. Samen met het aanstellen van onafhankelijke curatoren zou dit misschien weerstanden kunnen wegnemen.

3. Sjofar

Voor: a. Sjofar is het hebreeuwse woord voor ramshoorn, in de Bijbel ook wel aangeduid met bazuin. We komen het woord op veel plaatsen in de Bijbel tegen. Op de sjofar werd geblazen als er gevaar dreigde en om het volk samen te roepen voor de strijd. Maar ook om aan het volk het Jubeljaar aan te kondigen en de troonsbestijging van de koning. Ook werd op de sjofar geblazen bij feesten en optochten voor de HERE.

b. Het heeft een prachtige symboliek, juist ook voor ons nu.

c. Als er een nieuwe naam moet komen, dan is dit iets heel anders, echt nieuw,we spelen geen leentjebuur en vallen niet terug op oude namen. "De Bazuin" zou ook kunnen maar dat heeft een klank bij zich van Kuiperiaanse tijden. "De Ramshoorn" zou ook kunnen maar dat vind ik persoonlijk minder goed klinken.

Tegen: a. het is geen Nederlands woord;

b. het is moeilijker hierbij de ondertitel te handhaven.

6. De Wegbereider

Voor: a. verwijst naar Jesaja 40, een hoofdstuk vol troost en belofte voor de kerk, wijst naar Christus als ons enig heil en naar zijn wederkomst. Het houdt verband met ons christen-zijn, ons ingeschakeldworden als wegbereiders voor de Wederkomst en maakt duidelijk waar het om gaat in het kerkelijk leven.

b. Voorzover ik weet is het een nieuwe naam voor een kerkblad.

c. De Heraut of Heilbode zou ook kunnen maar dan spelen we weer leentjebuur uit het verleden, daar ben ik op voorhand geen voorstander van.

Tegen: de naam wordt wel eens vaker gebruikt.

In alle gevallen bij de naam opnemen dat het gaat om het "officieel orgaan van de Gereformeerde Kerken in Nederland" (of wat voor naam ook maar wordt vastgesteld). Ook een verwijzing naar de huidige ondertitel zou een plekje kunnen krijgen op de voorpagina, ik zou het jammer vinden wanneer die "banier" geheel verdwijnen moet.
HAMI, de drukker, zou een nieuwe lay-out kunnen ontwerpen, men is ons daar al eerder bij behulpzaam geweest en zeer ter wille.

En zo is er van alles mogelijk.

Hooghalen, 21-02-2006, T.L. Bruinius

Bijlage: 4

<u>Naamgeving</u>

behorend bij rapport*"Landelijk Kerkblad"* d.d. 4 maart 2006

I Nederlands
"(De) Wapenrusting"

Voordeel:
Duidelijke betekenis, refereert aan bijbeltekst en schriftuurlijk beeld (Ef. 6, 1 Tim. 6)
Nadeel:
Loop als titel niet helemaal lekker

"De Toerusting"
Voordeel
Duidelijke betekenis, maar wat vlakker
Nadeel:
Doet denken aan "handleiding".

II Grieks
"Panoplia" = "wapenrusting",
Voordeel:
heel mooie aanduiding: eigenlijk de *gehele* wapenrusting; de betekenis van panoplia als grondtekstwoord uit Ef. 6:11 en 6:13, heeft de hele breedte in zich! (voor de uitwerking zie verder in Ef. 6)
Verdere info: uit een search op internet bleek dat er een dispuut "Panoplia" van de sudentenver. CSFR bestaat.
Nadeel:
Woord loopt niet lekker als titel

III Latijn
"Armatura" of "Armatus" betekenen 'bewapening' of 'uitrusting' (de laatste ook gewapend, uitgerust); armatura staat in Vulgaat (Latijnse bijbel) in Ef. 6:13 (voor wapenrusting),
"**Arma"** betekent uitrusting, gereedschappen, wapenen, wapen; in Ef. 6:11 staat in de vulgaat "Arma" (voor wapenrusting)
Voordeel:
Deze woorden lopen beter als titel

"Instructus" (2 Tim 3:17) = toegerust
"Instrumentum" = uitrusting
Nadeel: o.i. wat te vlakke benaming

Bijlage: 5

bij rapport Commissie *"Landelijk Kerkblad"***m.b.t. overname onderdelen Reformanda**

De commissie stelt voor dat de synode besluit Reformanda in zijn geheel over te nemen, conform het aanbod van de Vereniging Reformanda:

a. redactie
b. eindredactie
c. medewerkers
d. administrateur
e. lezers/ abonnees
f. contract met drukker
g. kapitaal dat resteert na afhandeling van alle verenigingszaken
h. lopende verplichtingen
i. archief

M.b.t. *redactie en eindredactie* dient de synode te besluiten dat de leden zonder meer door de voorgestelde deputaten-curatoren worden herbenoemd, met inachtneming van de bepalingen van de Regeling Kerkblad en het Redactiestatuut zoals door de commissie voorgesteld.

M.b.t. de *jongerenredactie* stelt de commissie voor dat deze niet wordt overgenomen maar in goed overleg met de betrokken jongeren bij de overname van Reformanda wordt opgeheven.

Gronden:

a. In de afgelopen jaren van crisis en strijd in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt heeft de Jongerenredactie een belangrijke rol vervuld als platform voor onderling contact, studie, onderlinge bemoediging en voorlichting voor de jeugd van de kerk. De eerste drie functies zijn inmiddels overgenomen door de plaatselijke kerken en verenigingen, de laatste voor een deel ook.

b. Het functioneren van de Jongerenredactie verloopt moeizaam en er blijken weinig jongeren bereid hun tijd in de Jongerenredactie te steken.

c. Uit een oogpunt van organisatie verdient een aparte Jongerenredactie, met het risico van een min of meer los functioneren van de rest van het blad, geen voorkeur.

Jongeren die de gave hebben om te schrijven kunnen aangetrokken worden als medewerker.

Wel is het goed wanneer in het blad ruimte beschikbaar blijft voor artikelen specifiek gericht op de jongeren in de kerk.

C.b. Rapport Commissie Naamgeving Kerken

RAPPORT COMMISSIE NAAMGEVING VAN DE KERKEN
T.B.V. DE GENERALE SYNODE TE MARIËNBERG 2005/2006

1. Inleiding

De Generale Synode van Mariënberg 2005/2006 ontving een brief van de classis Noord-Oost van de Gereformeerde Kerken in Nederland met daar in het verzoek tot benoeming van een deputaatschap "teneinde op de volgende synode aan ons pas gereformeerde kerkverband een naam te geven, zodat voor geestelijke en zakelijke doeleinden de kerk duidelijk zichtbaar en herkenbaar is deze wereld aanwezig is tot vergadering van allen die Christus lief hebben gekregen of krijgen." De classis gaf vier gronden voor zijn verzoek:

1. De kerk heeft volgens de opdracht van Christus de roeping om in deze wereld zijn Woord uit te dragen. Zij moet een licht op de kandelaar en een stad op een berg zijn (Matt. 5:14).
2. De kerk moet duidelijk herkenbaar zijn in deze wereld zodat ieder die Christus liefheeft, zich ook bij Christus lichaam aansluit (NGB art. 28).
3. De kerk moet ook erkend zijn bij de overheid en is geroepen de rechten en de plichten die de overheid haar geeft en van haar vraagt, na te komen (Rom. 13:1-7).
4. Ter onderscheiding van de vele kerken, die zich met de naam kerk of met de naam gereformeerd bedekken, moet de kerk van Christus zich duidelijk en herkenbaar presenteren.

De generale synode besluit de *Commissie Naamgeving van de Kerken* in te stellen met het de opdracht "te komen tot concrete voorstellen voor een naamgeving van de gereformeerde kerken zoals bijeen in de Synode van Mariënberg 2005/2006." In dìt rapport doet de commissie verslag van zijn bevindingen. In paragraaf 2 geven we eerst een historisch overzicht waarin de belangrijkste besluiten betreffende de naamgeving van de kerken in de periode 1892-2005 gegeven worden. In paragraaf 3 bespreken we verschillende suggesties die onder andere ter synode gedaan, en komen we met een concreet voorstel.

2. Historisch overzicht

2.1 Besluiten in de *Handelingen van de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland in de 9 Zittingen door haar gehouden te Amsterdam , van 7-17 Juni 1892.*

In artikel 105 vinden we de tekst van de *Bepalingen.* Dit document bevat besluiten betreffende de vereniging door de wederzijdse synoden genomen. Er zijn tien paragrafen (I t/m X). Paragraaf VI heeft als opschrift: *Naam der Kerken na het tot stand komen der Vereeniging*. Deze paragraaf omvat vier artikelen:

> ART. 1. Na de vereeniging zullen de gezamenlijke Kerken den naam dragen van: *De Gereformeerde Kerken in Nederland*.
> ART. 2. De plaatselijke Kerken zullen den naam dragen van: *De Gereformeerde Kerk* te..... Waar in eenzelfde plaats twee of meer Kerken in het Kerkverband zijn opgenomen, zullen deze onderscheiden worden door de bijvoeging van A, B, C, enz. B.v. De Gereformeerde Kerk te Amsterdam A, de Gereformeerde Kerk te Amsterdam B, enz. A zal geplaatst worden achter de oudste Kerk, B en C. achter de later tot reformatie gekomene. Bij ineensmelting valt deze bijvoeging weg.
> ART. 3. In officieele acten, stukken of berichten zullen nooit tegelijkertijd de woorden *kerk* en *gemeente* ter aanduiding van het onderscheiden begrip van plaatselijke kerkreformatie en gemeenschappelijk kerkverband gebezigd worden.
> ART. 4. Evenals dit altijd geschied is, kan ook voortaan, in allerlei anderen, mits niet in institutairen zin (noch in eigen boezem, noch daarbuiten), gesproken worden van de Nederlandsche kerk, de Gereformeerde kerk in Nederland, enz.

In artikel 105 vinden we ook een ontwerp-brief aan Hare Majesteit de Koningin-Regentesse. Daarin lezen we onder andere: "... dat deze Kerken voortaan niet meer den onderscheiden naam van "Christelijke Gereformeerde" en "Nederduitsche Gereformeerde" zullen dragen, maar met weglating van alle bijvoeging heeten zullen: *Gereformeerde Kerken*".

2.2 Besluiten in de *Acta der vierde voorlopige synode van Nederduitsche Gereformeerde Kerken, gehouden te Amsterdam in 1892*

In artikel 59 lezen we het *Rapport van de Deputaten inzake de vereeniging met de Christ. Geref. Kerk*. In dit rapport is opgenomen de MEMORIE *van de Deputaten in zake de vereeniging der Gereformeerde Kerken, na onderlinge correspondentie, respectievelijk aan de Kerken, door welke zij benoemd waren, aangeboden*. Deze memorie bestaat uit een inleiding plus elf paragrafen. Paragraaf 6 gaat over de *Naam der vereenigde Kerken*. We lezen daar onder andere:

> "De naam, dien de thans zich vereenigende Kerken dragen, is verschillend, en moet na de vereeniging voor allen dezelfde zijn. Wat zij nu reeds in haar naam gemeenschappelijk hebben, is de bijvoeging van "Gereformeerde". De Synoden zullen hebben te beslissen, of hieraan nog eene nadere bepaling, Vereenigde, Christelijke, Nederduitsche of dergel. zal moeten worden toegevoegd. Daarbij zal slechts alle schijn te vermijden zijn, alsof de eene groep van Kerken in de andere overgegaan en opgenomen zou zijn."

De deputaten moesten ook een concept van een definitieve regeling opstellen. In die regeling moesten zij de kerken van advies dienen op de punten uit de memorie. In de regeling heeft paragraaf VI als opschrift: *Naam der vereenigde Kerken*. De paragraaf is verdeeld in zes punten en eindigt met zes conclusies. Met name het eerste punt is voor ons van belang:

> "Overmits de beide groepen van Kerken leven in het historische bewustzijn, dat zij, hetzij dan feitelijk of formeel, het leven de aloude Gereformeerde Kerken hier te lande voortzetten, is het gewenscht, dat die continuïteit ook in den naam der Kerken uitkome. In de 16e eeuwen 17e eeuw nu was de naam, dien onze Kerken èn kerkrechtelijk èn staatsrechtelijk voerden, die van: *Gereformeerde Kerken*, en zulks, al dan niet, met de bijvoeging van *Nederlandsche*, ter onderscheiding van de gelijksoortige Kerken in andere rijken en vorstendommen. Dit blijkt van kerkswege genoegzaam uit alle officiëele stukken, die van de Synode van Dordrecht zijn uitgegaan, en voor wie deze niet kan inzien, reeds uit de stukken die de vijf artikelen tegen de Remonstranten begeleidden; en evenzoo staatsrechtelijk uit het Consent van de Staten-Generaal voor de Staten-overzetting geplaatst. In verreweg de meeste plaatsen van ons land sprak men dan ook tot op het eerste vierde dezer eeuw nooit anders dan van de Gereformeerde Kerk of Gemeente; en slechts in die plaatsen waar ook eene Waalsche of Engelsche Kerk bestond, voegde men het woord *Nederduitsche* er bij."

Als conclusie ten aanzien van dit eerste punt stellen deputaten voor:

> "Dat ook voortaan, evenals dit altijd geschied is, in allerlei anderen, mits niet in institutairen zin (noch in eigen boezem, noch daarbuiten), gesproken kan worden van de Nederlandsche Kerk, de Gereformeerde Kerk hier te lande enz.; maar dat officiëel voor heel het kerkverband de aloude naam gelde van "*De Gereformeerde Kerken in Nederland*".

2.3 Besluit in de *Acta der voorloopige generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland (onderhoudende art. 31 K.O.) gehouden te Enschede van 9-18 october 1945*

In Bijlage XVII vinden we het *RAPPORT inzake den naam der Kerken*. We geven dit rapport in z'n geheel weer:

> *Weleerwaarde, Eerwaarde, Hooggeleerde Broeders,*
>
> Uw vergadering verleende aan de Commissie de opdracht, haar van advies te dienen in zake de bij de Generale Synode ingediende voorstellen, rakende *den naam van de Kerken*.
> Deze voorstellen waren afkomstig van drie Particuliere Synodes, t.w. die van het *Noorden*, die van *Utrecht* en die van het *Westen*; en van drie Kerken, n.l. Die van *Deventer*, *Maartensdijk* en *Middelburg*.
> De meeste van deze voorstellen komen neer op het verzoek, dat de Generale Synode uitspreke, dat die naam vaststaat, en derhale wijziging van den naam onnoodig en overbodig is.
> De Commissie kan zich met eenparigheid in deze zienswijze vinden, en acht daarom den voorslag van de Kerk van *Middelburg*, inhoudende: den naam aldus vast te stellen: *"Gereformeerde Kerken, vrijgemaakt naart Art. 31 D.K.O."*, niet aan te bevelen.
> Vanzelfsprekend achtte zij ook het overwegen overbodig van de zes namen, welke door de Kerk van *Deventer* in haar ingezonden brief waren genoemd, indien de Synode van oordeel mocht blijken, dat de oude naam niet kan gehandhaafd blijven.
> Uw Commissie overwoog in haar besprekingen van deze materie het volgende.
> Gelijk wij heel den strijd der Reformatie sedert 1944 (een strijd, tot welken we de opdracht van den Koning der kerk ons op de schouders wisten gelegd) voeren *uit het geloof* – zoo hebben wij ook de kwestie van dne naam der Kerken, met alles wat daaraan verbonden ligt, te bezien vanuit de geloofshouding, in welke wij hebben te staan.
> Daarom moet, naar inzicht der Commissie, het alles-beheerschende uitgangspunt van de beslissing der Synode gelegen zijn in de vaste, onwrikbare overtuiging, dat onze Kerken de wettige voortzetting zijn van de "Gereformeerde Kerken in Nederland", zooals die zich in 1892 uit de twee bekende groepen van Kerken hebben vereenigd, en tot 1942 op den grondslag van de waarheid der Heilige Schrift, gelijk deze in de "Drie Formulieren van Eenigheid" wordt beleden, en in de Kerkenordening als maatstaf voor het kerkelijk handelen is neergelegd, hebben samengeleefd.
> Die voortzetting ligt in de eerste en voornaamste plaats in den *dienst*, de *leer* en de *tucht* der Kerk, welke op grond van het Woord des HEEREN in Christus' Kerk wordt geoefend, beleden en gehandhaafd, met verwerping van alles wat daarmee niet overeenkomt.
> En aangezien door de beslissingen, besluiten en handelingen van de Generale Synodes van Sneek-Utrecht ('39-'43) in de Gereformeerde Kerken het bederf openbaar gekomen is, waarvan Art. 29 van onze Nederlandsche Confessie spreekt, wanneer zij wil aanduiden, in welk geval de Kerk ophoudt te zijn de wettige Kerk van onzen Heere Jezus Christus, n.l. dat zij "zich en harer ordinantiën meer macht en autoriteit toeschrijft dan den Woorde Gods, zich aan het juk van Christus niet wil onderwerpen, en degenen vervolgt, die heiliglijk leven naar den Woorde Gods, en haar bestraffen over haar gebreken..." staan wij in het geloof, dat er in onze Kerken de leer der Schriften gehandhaafd, en de dienst van God naar Zijn Woord gevonden wordt.
> Dáárin – en niet in namen, die wisselen kunnen, gelijk dat in de historie ook meermalen gebeurd is – ligt het principiëele criterium, of wij de kenmerken van de ware Kerk vertoonen, en dus de pretentie mogen voeren, ons de voortzetting te weten van de Gereformeerde Kerken in Nederland.
> En waar nu de naam, dien wíj als Kerken dragen, de juiste uitdrukking moet trachten te geven aan haar karakter, is onze Commissie van oordeel, dat er geen reden bestaat, den naam van de Kerken te wijzigen.
> Integendeel: gezien in het licht van *Schrift* en *historie* hebben we alle reden, om ons Gereformeerde Kerk te blijven noemen.

Uw commissie maakt alleen nog deze opmerking, dat, om verwarring en vergissing (b.v. Bij adresseering) te voorkomen, een aanduiding achter of onder den naam der Kerk(en) kan worden geplaatst, ter onderscheiding van andere Kerken, welke zich ook Gereformeerde Kerken noemen.
Een aanduiding, welke dus geen *onderdeel van den naam* dient uit te maken, maar b.v. Tusschen haakjes en met kleinere letter acher of onder den naam geplaatst worde.

Resumeerende, stelt de Commissie aan de Synode voor, uit te spreken:
7. dat elke plaatselijke kerk, die zich vrijgemaakt heeft van de bekende beslissingen en schorsingsdaden uit de jaren 1942-45, de naam blijven dragen van "*De Gereformeerde Kerk van.....*"
8. dat alleen ter voorkoming van misverstanden, in gevallen waarin verwarring is te duchten, tusschen haakjes achter of onder dezen naam een aanduiding kan worden geplaatst als: "conform art. 31 K.O."; "onderhoudende art. 31 K.O."; "vrijgemaakt naar art. 31 K.O."; welke toevoeging echter niets praejudiceert.
9. dat de Kerken, optredend in *federatief* verband, den naam blijven dragen: "*De Gereformeerde Kerken in Nederland*" - zoo nodig ook met de aanduiding, als in conclusie 2 vermeld.

Tot zover het rapport De drie conclusies aan het einde worden ook vermeld in artikel 75. In dat artikel lezen we ook dat er gestemd wordt over de drie aanduidingen in conclusie 2. De laatste aanduiding krijgt de meeste stemmen zodat deze gekozen wordt.

In artikel 76 lezen we:

"Besloten wordt uitdrukkelijk in de Acta op te nemen, dat de naam onzer Kerken is en blijft: "De Gereformeerde Kerken in Nederland", zonder enige bijvoeging, en dat de distinctie "onderhoudende art. 31 K.O." slechts een onderscheidingsteeken is om verwarring te voorkomen, en dus in geen enkel opzicht iets kan of mag praejudiceeren.
Voorts wordt den scriba opgedragen in een kort schrijven, aan al de kerken, de bedoeling van deze uitspraak mee te deelen."

2.4 Besluit in de *Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland gehouden te Amersfoort van 19 october tot 18 november 1948*

In artikel 99 besluit de synode "aan het verzoek van de particuliere synode van Drenthe te voldoen en er bij de kerken op aan te dringen de toevoeging (onderhoudendeart. 31 K.O.) niet dan in noodzakelijke gevallen te gebruiken."

2.5 Besluit in de *Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland gehouden te Berkel en Rodenrijs van 14 october tot 20 november 1952*

In artikel 93 lezen we dat de synode kennis genomen heeft van een revisie-verzoek van br. Joh. de Boer te Drachten "inzake de naam der Kerken, die hij met een beroep op 1 Cor 6:1 zou willen prijsgeven, waarbij hij de rechtskrenking in deze zou willen dragen, terwijl hij met een beroep op Matth. 5:38-42 en Rom. 12:20, om de vijand geen aanstoot te geven, voorlopig als naam der Kerken zou willen voorstellen: "Orthodox Gereformeerde Kerken".

De synode besluit aan dit verzoek van br. J. de Boer niet te voldoen. De overwegingen die de synode daarbij had geven we ongewijzigd weer:

a. dat zijn beroep op 1 Cor 6:1 ongegrond is, wijl het hier blijkens vs. 6 duidelijk gaat over twistzaken tussen *gemeente–leden* en dat nog wel ten overstaan van een *heidense* overheid, terwijl in het onderhavige geval noch van het ene nog van het andere sprake is, en bovendien niet wij een procedure met de gebonden kerken hebben over de naam der Kerken, maar veeleer het omgekeerde het geval dreigt te worden;
b. dat het beroep op Matth. 5:38-42 en Rom. 12:20 hier niet ter zake doende is, omdat in genoemde teksten wordt aangewezen, hoe de verhouding tot de naaste zal zijn (zie sub. 4); terwijl bij de naamskwestie een récht in het geding is om tot uitdrukking te brengen, dat wij de wettige voorzetting van de vóór de vrijmaking bestaande Gereformeerde Kerken zijn;
c. dat wij dit recht niet zonder meer mogen prijsgeven, daar wij dan de indruk zouden vestigen, afstand te doen van onze pretentie, de wettige voortzetting te zijn van de sub 2 genoemde Kerken;
d. dat wij juist de tegenpartij aanstoot geven en stijven in haar zonde, wanneer wij aan het onrecht

toegeven; immers: “het niet tot het uiterste op zijn recht mogen staan” betekent niet: plaats geven aan het onrecht, waarbij gewezen worde op het voorbeeld van de apostel Paulus, die voor zijn vertrek uit Philippi van de plaatselijk overheid publiek rechts-herstel eist (Hand. 16:37), terwijl hij zich, wanneer men hem geselt, beroept op het recht, dat hij heeft als Romeins burger (Hand. 22:35), waarbij nog komt, dat hij zich voor zijn recht om als apostel des Heeren Jezus op te treden op de keizer beroept (Hand. 25:10).

2.6 Besluiten in de *Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland gehouden te Bunschoten-Spakenburg van 2 september 1958 tot 16 januari 1959*

In artikel 68 lezen we dat de synode naar aanleiding van een verzoek van de Kerk van Leeuwarden, uitspreekt dat de postale aanduiding (onderhoudende art. 31 K.O.) “niet meer geschikt te achten is als onderscheidingsteken” en besluit

> “aan de Kerken en kerkelijke vergaderingen aan te bevelen, deze onderscheiding niet meer te gebruiken, en in gevallen waarin verwarring is te duchten, zelf middelen te zoeken om deze te voorkomen en zulke middelen allereerst te vinden in zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van adressen en dergelijke.”

Eén van de overwegingen (namelijk de derde) is:

> “dat de sub 2 genoemde kerken [de syn. Geref. Kerken] in haar synode van Assen 1957/1958 de Kerkenordening, die zij tot dan toe vrijwel naar de letter met de Gereformeerde Kerken in Nederland gemeen hadden, ingrijpend hebben gewijzigd en die aldus in overeenstemming hebben gebracht met haar hiërarchische uitleg en toepassing daarvan in 1944 en volgende jaren, waarbij ook art. 31 ene hiërarchische inhoud kreeg.”

Daarom is de synode van oordeel:

a. dat hierdoor het voorgaand gebruik van de postale toevoeging (onderhoudende art. 31 K.O.) enerzijds daardoor nieuwe en andersoortige verwarring kan worden gewekt, wijl daarin de suggestie ligt, dat in de onder overweging 2 genoemde kerken [de syn. Geref. Kerken] nog altijd, al ware het dan ook slechts naar de letter, dezelfde Kerkenordening als in de Gereformeerde Kerken zou voortbestaan;
b. dat voorts, tegen de uitgesproken bedoeling van de voorlopige generale synode van Enschede 1945 in, en ondanks het besluit van de generale synode van Amersfoort 1948 “er bij de Kerken op aan te dringen, de toevoeging (onderhoudende art. 31 K.O.) niet dan in noodzakelijke gevallen te gebruiken” (acta art. 99) uit deze distinctiein de volksmond en in het rechtsverkeer toch een naamswijzinging dreigt te ontstaan.

2.7 Besluit in de *Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland gehouden te Assen van 11 april tot 21 september 1961*

In artikel 21 lezen we van een verzoek van twee broeders om de naam van de kerken te wijzigen in “Christelijke Kerken”. We lezen dan:

> “Conform het voorstel der commissie spreekt de synode uit, dat naamsverandering onzer Kerken van zó ingrijpend belang is voor alle Kerken, dat het noodzakelijk is, dat zulk een zaak in de weg van de mindere kerkelijke vergaderingen aan de orde wordt gesteld, opdat alle Kerken de gelegenheid hebben zich hierop te beraden.”

2.8 Besluit in de *Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland Berkel en Rodenrijs 1996*

In artikel 102 lezen we van een verzoek van twee broeders om:

> a. er bij de kerken op aan te dringen de toevoeging “Vrijgemaakt” als nadere aanduiding van de officiële naam van de kerken achterwege te laten;

> b. of te willen bevorderen dat het synodebesluit van Bunschoten-Spakenburg 1958-1959 (Acta art. 68) niet langer op zo verschilende wijze wordt geïnterpreteerd, dat hierdoor juist verwarring gaat ontstaan.

De synode besluit het verzoek niet te behandelen, want:

> "een nieuwe zaak dient volgens art. 30 K.O. in de weg van voorbereiding door de mindere vergaderingen aan de orde te worden gesteld, zoals de Generale Synode van Assen 1961 met betrekking tot een soortgelijke zaak uitsprak, "opdat alle kerken de gelegenheid hebben zich daarop te beraden"(art. 21)."

2.9 Besluiten in de *Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland Amersfoort-Centrum 2005*

In Bijlage Svw125 lezen we dat de generale synode onder andere uitspreekt:

> "dat de kerken als hun officiële naam handhaven: 'De Gereformeerde Kerken in Nederland' voor het landelijk verband van kerken en 'Gereformeerde Kerken te ... [plaatsnaam, eventueel gevolgd door een verbindingsstreepje me een nadere aanduiding] voor een plaatselijke kerk."

De kerken worden opgeroepen "zich in officiële stukken in het interne en externe rechtsverkeer te houden aan de officiële naam van de kerken". Naar buiten toe kan ter verheldering van de identiteit de toevoeging 'vrijgemaakt' worden toegevoegd. De synode had ook een brief ontvangen waarin verzocht werd om het logo te wijzigen van GKV in GKN. De synode besluit echter om zowel het logo als de domeinnaam van de website van de kerken (www.gkv.nl) niet te wijzigen vanuit "een oogpunt van de continuïteit in de communicatie".

3. Keuze van de naam

3.1 Voorwaarden

In de instructie die de Generale Synode van Mariënberg 2005/2006 aan de *Commissie Naamgeving van de Kerken* meegaf, worden zes voorwaarden genoemd waaraan voorstellen voor een naam moeten voldoen:

1. De voorstellen moeten zo dicht mogelijk aansluiten bij de naam die de gereformeerde kerken in Nederland door de eeuwen heen heeft gedragen (instructie punt 2);
2. In de naamgeving moet tot uitdrukking komen dat de kerken de ware voortzetting zijn van de gereformeerde kerken in Nederland (instructie punt 3);
3. In de naamgeving moet uitkomen de principiële rijkdom die met het gereformeerd zijn is aangeduid (instructie punt 4);
4. In de voorstellen moet rekening worden gehouden met eventuele verwarring die bij anderen kunnen ontstaan m.b.t. het onderscheid met andere kerkgenootschappen (instructie punt 5);
5. In de voorstellen moet ook taalkundige aspecten worden beoordeeld.

3.2 Suggesties

In het historisch overzicht zagen dat de kerken in de 16e en 17e eeuw als naam hadden: *Gereformeerde Kerken*, al dan niet met de bijvoeging *Nederlandsche*. In 1892 namen de verenigde kerken deze naam in feite opnieuw aan: *De Gereformeerde Kerken in Nederland*. Na de vrijmaking in 1944 werd deze naam gehandhaafd. In deze paragraaf bespreken we een reeks van namen die voor een deel in de instructie van de generale synode ter overweging genoemd worden (instructie punt 7), en voor een ander deel door broeders en zusters buiten de generale synode om aangedragen werden. We onderscheiden twee soorten voorstellen: voorstellen waarbij de naam gewijzigd wordt, en voorstellen waarbij de naam hetzelfde blijft.

3.2.1 Andere naam

a. *Gereformeerde Kerken*
Er is sprake van naamswijzing omdat het lidwoord 'de' is weggelaten, evenals het achtervoegsel 'in Nederland'. De wijziging ten opzichte van de 'oude' naam is echter zodanig, dat deze naam naar ons oordeel nog steeds niet voldoet aan voorwaarde 4 (genoemd in paragraaf 3.1).

b. *Vrije Gereformeerde Kerken*
Deze naam doet vooral denken aan de naam van de Zuid-Afrikaanse kerken (Die Vrije Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika) en de Australische kerken (Free Reformed Churches of Australia). Wij menen dat het gebruik van het voorvoegsel 'vrije' in de Nederlandse context niet verstandig is omdat daar meerdere betekenissen aan kunnen worden toegekend: onafhankelijk, vrijgemaakt of vrijzinnig.

c. *Hersteld Gerformeerde Kerken*
Deze naam doet denken aan de naam van de hervormde kerken die niet opgegaan zijn in de PKN, namelijk de *Hersteld Hervormde Kerk*. De aanduiding 'hersteld' heeft op zichzelf onze insteming.

d. *De Reformerende Kerk*
Deze naam geeft mooi aan dat de kerk steeds weer moet reformeren: dwaling die van buiten komt of zelf in haar midden opkomt moet steeds weer onderkend en weggedaan worden. Wij menen echter dat de term 'reformerende' op zichzelf verwarrend kan zijn. Een reformerende kerk kan op weg zijn om gereformeerd te worden, maar hoeft nog niet gereformeerd te zijn. Omgekeerd is een waarlijk gereformeerde kerk ook 'reformerende'. M.a.w.: 'gereformeerd' omvat 'reformerende', maar niet omgekeerd.

Als commissie wijzen we naamswijzing, en daarmee ook de drie bovengenoemde voorstellen af, omdat ze niet voldoen aan de voorwaarden 1 en 2: het feit dat de kerken de ware voortzetting zijn van de gereformeerde kerken in Nederland zijn, houdt in dat we de naam die we hadden ook moeten houden.

3.2.2 Dezelfde naam

De commissie is van oordeel dat de naam *De Gereformeerde Kerken in Nederland* gehandhaafd moet worden, precies zoals de voorlopige Generale Synode van Enschede 1945 na de vrijmaking in 1944 deze naam gehandhaafd heeft, en in overeenstemming met de voorwaarden 1 (aansluiting historie) en 2 (voorzetting ware kerk) in paragraaf 3.1. Om verwarring te voorkomen, en daarmee in overeenstemming met voorwaarde 4, stelt de commissie voor om een postale aanduiding vast te stellen. Deze postale aanduiding maakt *geen* deel uit van de officiële naam, en het gebruik ervan moet zoveel mogelijk worden vermeden. Hieronder bespreken we enkele suggesties voor een postale aanduiding.

a. *S.R.*
S.R. is de afkorting voor Semper Reformanda, en duidt aan dat de kerk steeds weer moet reformeren (vergelijk paragraaf 3.2.1, voorstel d.). De commissie acht echter het gebruik van een afkorting niet wenselijk. Bovendien bestaat het gevaar dat de kerken dan betiteld zullen worden als 'Reformanda-kerken'.

b. *Hersteld*
Deze aanduiding verdient naar het oordeel van de commissie de voorkeur. Het geeft aan dat de kerken hersteld zijn van deformatie en verbastering. Dat herstel heeft de Here in zijn genade gegeven. Hoewel de leden van de kerken liever zullen worden aangeduid als 'gereformeerden' dan als 'herstelden', is ook die laatste aanduiding in wezen een erenaam. Het woord “hersteld” vinden we ook in “De Gereformeerde Kerken in hersteld verband” en in “De hersteld hervormde kerk”. In ons geval echter slaat het woord “hersteld” niet primair op herstel van het verband”, en maakt het geen deel uit van de officiële naam.

c. *Voortgezet*
Bij de Schotse kerken vindt men de term 'continuing'. Ons bezwaar tegen deze aanduiding is dat niet duidelijk is wat er nu in feite wordt voortgezet. Het komt niet uit de verf dat er een reformatie heeft plaatsgevonden.

d. *Orthodox*
Dit woord komt van het Griekse orthos (=recht) en doxa(=mening, glorie). Letterlijk betekent het: juiste aanbidding, juiste leer. Hoewel dit woord dus een mooie betekenis heeft, wordt het in de Nederlandse context te veel geassocieerd met: star, onveranderlijk, conservatief zijn als doel op zich. De commissie wijst deze aanduiding daarom af.

3.3 Concreet voorstel

De commissie stelt de synode voor uit te spreken:

1. dat de plaatselijke kerken, gevormd door leden die zich vanaf 2003 en volgende jaren hebben vrijgemaakt van binding aan onschriftuurlijke besluiten, de naam dragen van "*De Gereformeerde Kerk (te)* ... [plaatsnaam, eventueel gevolgd door een verbindingsstreepje met een nadere aanduiding en/of de afkorting e.o.]";
2. dat het landelijk verband van deze plaatselijke kerken de naam blijft dragen van "*De Gereformeerde Kerken in Nederland";*
3. dat de kerken in officiële stukken en in het interne en externe rechtsverkeer zich dienen te houden aan de officiële naam van de kerken;
4. dat alleen ter voorkoming van misverstanden, in gevallen waarin verwarring is te duchten, tussen haakjes achter de officiële naam de aanduiding "*hersteld"* kan worden geplaatst;
5. dat de aanduiding genoemd onder 4. een postale aanduiding is die geen deel uitmaakt van de officiële naam; de aanduiding kan en mag in geen enkel opzicht iets praejudiceren, en het gebruik ervan moet beperkt worden tot alleen noodzakelijke gevallen;
6. dat in contacten met zusterkerken in het buitenland de officiële naam vertaald kan worden als *"The Reformed Churches in the Netherlands"*, en de postale aanduiding als "*restored"*.

Gronden:

1. De naam van de huidige kerken moet zo dicht mogelijk aansluiten bij de naam die de gereformeerde kerken in Nederland door de eeuwen heen hebben gedragen. In de naamgeving moet ook tot uitdrukking komen dat de nieuwe gevormde plaatselijke of regionale kerken de ware voorzetting zijn van de gereformeerde kerken in Nederland. Aan deze beide voorwaarden wordt voldaan door de naam *"De Gereformeerde Kerk (te) ..."* (plaatselijk) of *"De Gereformeerde Kerken in Nederland"* (landelijk) te handhaven. Immers de leden van deze kerken hebben, in gehoorzaamheid aan de Here Jezus Christus, die Koning en Heer van de Kerk is, zich vrijgemaakt van besluiten en ontwikkelingen die in strijd zijn met Gods Woord en de belijdenis, en zó heeft Christus zijn kerk in Nederland *bewaard*.
2. De kans dat verwarring ontstaat bij anderen m.b.t. het onderscheid met andere kerkgenootschappen is reëel. Een postale aanduiding – die echter geen deel uitmaakt van de officiële naam – kan de kans op verwarring verkleinen.
2. De postale aanduiding *"hersteld"* geeft aan dat de Here door reformatie en vrijmaking heen, *herstel* heeft gegeven van deformatie en dwaalwegen. Hoewel het slechts om een postale aanduiding gaat, ligt hierin een boodschap, met name naar hen die zich niet vrijmaakten, maar achtergebleven zijn.
3. Het gevaar, genoemd door de Generale Synode van Bunschoten-Spakenburg 1958/1959 in artikel 68 dat "uit deze distinctie in de volksmond en in het rechtsverkeer toch een naamswijziging dreigt te ontstaan" is niet denkbeeldig. Daarom moet het gebruik van de aanduiding zoveel mogelijk worden vermeden.

3.4 Public relations

3.4.1 Overheid

Het is van belang dat de plaatselijke en regionale kerken zich laten registeren bij de plaatselijke overheden, en dat het landelijke verband zich laat registreren bij de landelijke overheid.

3.4.2 Pers

Na vaststelling van de naam door de Generale Synode van Mariënberg 2005/2006 is het belangrijk dat de synode een persbericht doet uitgaan.

3.4.2 Website

Met het oog met de opening van een officiële website van de gereformeerde kerken, is het nodig om één of meer domeinnamen vast te stellen en te reserveren. Het is belangrijk dat de domeinnamen zowel compleet als compact zijn. De commissie stelt voor om de volgende domeinnamen te reserveren*:

http://www.gereformeerde-kerken.nl
http://www.gereformeerde-kerken-in-nederland.nl
http://www.gkn.nl
http://www.gereformeerde-kerken-hersteld.nl
http://www.gknh.nl
http://www.reformed-churches-netherlands-restored.nl
http://www.gereformeerdekerkeninnederlandhersteld.nl
http://www.gereformeerde-kerken-in-nederland-hersteld.nl
http://www.gereformeerdekerkenhersteld.nl

Het is de taak van de generale synode om een broeder of zuster te benoemen die de website ontwikkelt en beheert. Aan het gebruik van de provider en de reservering van domeinnamen zijn kosten verbonden. Deze kosten worden betaald door het deputaatschap financiëel.

* in overleg met het synodemoderamen zijn de genoemde domeinnamen reeds gereserveerd.

C.c. Rapport Commissie Aanpassing KO

RAPPORT COMMISSIE AANPASSING KERKORDE

In verband met het huidige kleine kerkverband is aan de commissie aanpassing kerkorde het volgende, per instructie, door de generale synode opgedragen:

1. Het voorbereiden van regelingen op het gebied van het kerkrecht, die recht doen aan en dienstig zijn voor de kleine omvang van het huidige kerkverband

2. Hierbij gebruik te maken van de bestaande kerkorde van Australische zusterkerken; alsmede hiervoor zonodig ds. W. van der Jagt te Byford te raadpelegen.

3. Hierbij adviezen in te winnen bij dr. P. van Gurp, adviseur van de synode.

4. Voorstellen te doen om overeenkomstig het onder I en 2 gestelde, de Gereformeerde Kerkorde van Dordrecht (versie 1978) tijdelijk aan te passen

5. Voorstellen te doen om art. 45 van de K.O. alsmede samenhangende artikelen die betrekking hebben op het bestaan van een particuliere synode, tijdelijk aan te passen dan wel op te schorten

6. Voorstellen te doen m.b.t. een regeling voor de afvaardiging naar komende synoden en zonodig voorstellen te doen voor tijdelijke aanpassingen van hierop betrekking hebbende artikelen van de kerkorde.

7. Aangeven in al deze voorstellen dat de tijdelijke aanpassingen vervallen zodra de kerkelijke situatie naar het oordeel van de gezamenlijke classes zodanig veranderd is, dat deze geen aanpassingen meer rechtvaardigt. Aan de kerken zal worden gevraagd hierop acht te geven.

8. Bovengenoemde regelingen en voorstellen bij het moderamen van de synode in te dienen vóór 4 maart 2006.

De commissie heeft per e/mail/brief invulling gegeven aan de uitvoering van de instructies en daarbij o.a. gebruik gemaakt van de kerkorde van de Australische zusterkerken.
Advies inwinnen bij dominee Van der Jagt heeft de commissie niet nodig geoordeeld omdat veel van de voorgestelde aanpassingen voor zich spreken.
De voorgestelde wijzigingen worden onderschreven door alle commissieleden met uitzondering van het voorstel voor de afvaardiging naar de generale synode.

Br. W. Dijkstra heeft hiervoor een alternatief voorstel ingediend wat (in rood) bij de betreffende artikelen is weergegeven.
Dominee Van Gurp is gevraagd om zijn mening te geven over de uiteindelijke voorstellen. Hij kon akkoord gaan met alle voorstellen van de commissie. Wat betreft de afvaardiging naar de generale synode ondersteunt hij het meerderheidsvoorstel.

De meeste door de commissie voorgestelde aanpassingen spreken voor zich omdat het hier slechts om naamswijzigingen gaat nl., generale synode voor particuliere synode.
Deze wijzigingen zijn in de betreffende artikelen vetgedrukt weergegeven.
In sommige artikelen vindt u niets vetgedrukt. Daar kon volstaan worden met het weglaten van de woorden particuliere synode.
Aan het einde van dit rapport staat een toelichting bij een aantal voorgestelde aanpassingen.

Concreet stelt de commissie het volgende aan de generale synode voor:

1. **De generale synode besluit om de artikelen 5, 8, 9, 14, 15, 28, 35, 41, 46, 49, 52, 79 en 84 van de gereformeerde kerkorde voorlopig te wijzigen zoals hieronder is weergegeven.**
2. **De generale synode besluit om artikel 45 van de gereformeerde kerkorde voorlopig buiten werking te stellen, met uitzondering van de tweede alinea die in iets gewijzigde vorm wordt toegevoegd aan artikel 46.**
3. **De generale synode besluit om deputaten ad artikel 49 van de gereformeerde kerkorde de bevoegdheid te geven om bij de generale synode een voorstel in te dienen om deze voorlopige wijzigingen c.q. voorlopige buiten werking stelling terug te draaien.**
4. **De generale synode benoemt vier broeders tot deputaat ad artikel 49 van de gereformeerde kerkorde. Twee uit de classis Noord-Oost en twee uit de classis Zuid-West.**

Onderstaand de concrete aanpassingen behorende bij voorstel 1 en 2.

Artikel 5, 3de alinea als volgt wijzigen:

Het examen, dat zowel de leer als het leven betreft, zal worden afgenomen door de classis die het beroep moet goedkeuren. Het zal plaats hebben ten overstaan van de deputaten van de **generale** synode.

Artikel 8, 2de alinea als volgt wijzigen:

Wanneer zulke personen toelating vragen tot de dienst des Woords, zal de classis hen examineren na toestemming van **de andere classis/classes.** Indien het examen naar het oordeel van de classis gunstig verloopt, zal deze een periode vaststellen waarin zij als proponent mogen voorgaan in **alle kerken behorende tot het kerkverband.**

Artikel 9, 3de alinea als volgt wijzigen:

Indien de classis en de deputaten van de **generale** synode dit noodzakelijk achten, zullen zij eerst een proeftijd doormaken.

Artikel 14 als volgt wijzigen:

De kerkenraad mag een predikant niet ontslaan van zijn verbintenis aan de gemeente zonder voorkennis en goedkeuring van de classis en de deputaten van de **generale** synode.

Artikel 15, 2de alinea als volgt wijzigen:

Hij kan slechts van zijn ambt worden ontheven en overgaan tot een andere levensstaat, indien de kerkenraad en de classis, met medewerking van de deputaten van de **generale** synode, oordelen dat daarvoor gewichtige redenen zijn.

Artikel 28 als volgt wijzigen:

Drie kerkelijke vergaderingen zullen regelmatig gehouden worden: de kerkenraad, de classis en de generale synode.

Artikel 35 als volgt wijzigen:

De classis heeft de bevoegdheid rechtsgeldige uitspraken te doen ten opzichte van de kerkenraad. **Dit geldt eveneens voor de generale synode ten opzichte van de classis.**

Artikel 41, 5de alinea als volgt wijzigen:

In de laatste vergadering voor een **generale** synode zullen de afgevaardigden naar die synode verkozen worden. . De laatste zin uit dit artikel tijdelijk opschorten. (minderheidsvoorstel).

Artikel 45 voorlopig buiten werking stellen.

Met uitzondering van de tweede alinea die aan artikel 46 wordt toegevoegd, zie hieronder.

Artikel 46 als volgt wijzigen/aanvullen:

De generale synode zal eens in de **twee** jaar worden gehouden, tenzij er dringende redenen zijn eerder bijeen te komen.
Elke classis vaardigt zes broeders af, bij voorkeur predikanten en ouderlingen.
Indien de generale synode naar het oordeel van ten minste twee **classes** binnen de **twee** jaar moet worden samengeroepen, zal de aangewezen samenroepende kerk tijd en plaats daarvan vaststellen onder goedkeuring van haar **classis.** De tweede zin uit dit artikel voorlopig als volgt wijzigen: “Elke kerkenraad vaardigt twee broeders af naar de generale synode. Bij voorkeur predikanten en ouderlingen”. (minderheidsvoorstel).

Aan het einde van de generale synode zal tijd en plaats van de volgende synode worden vastgesteld en de samenroepende kerk voor deze vergadering worden aangewezen.

Artikel 49, 2de alinea als volgt wijzigen:

De **generale** synode zal bovendien deputaten benoemen die de classes moeten bijstaan in alle gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft, en – op verzoek van de classes – bij bijzondere moeilijkheden. Ook zullen zij, of enkelen van hen, toezicht houden op het peremptoir examen van de aanstaande predikanten.

Artikel 52 als volgt wijzigen:

De kerken worden voor het burgerlijk recht ten aanzien van vermogensrechtelijke aangelegenheden, die zij in classicaal of generaal-synodaal verband gemeenschappelijk hebben, vertegenwoordigd door de respectieve classicale of generaal-synodale vergaderingen, òf door deputaten die door deze vergaderingen worden benoemd, geïnstrueerd en ontslagen en die in al hun handelingen aan hun instructie gebonden zijn.

Artikel 79, 2de alinea als volgt wijzigen:

De classis moet met advies van de in artikel 14 genoemde deputaten van de **generale** synode beoordelen of zij afgezet dienen te worden.

Artikel 84, 2de alinea als volgt wijzigen:

Wanneer dit in het belang van de kerken is, behoren ze gewijzigd, aangevuld of verminderd te worden. Een kerkenraad of classis mag dit echter niet doen: zij zullen zich erop toeleggen de bepalingen van deze kerkorde na te leven zolang ze niet door de generale synode zijn veranderd.

Toelichting bij een aantal voorgestelde wijzigingen

1. Artikel 8

Hier is particuliere synode veranderd in classis/classes omdat anders wel eens te lang gewacht moet worden voordat een generale synode bijeen komt. Ook is het meervoud aangegeven van classis omdat niet uitgesloten moet worden dat we op termijn over kunnen gaan tot het vormen van drie classes.

Evenals bij dominee S. de Marie lijkt het de commissie goed dat een proponent voor mag gaan in alle kerken. Dit ook omdat de classes nog maar een gering aantal plaatselijke kerken hebben.

2. Artikel 41 en 46, betreft afvaardiging naar de generale synode

Gezien het gelijkheidsprincipe waar onze kerkorde van uitgaat stelt de commissie voor om te blijven bij het afvaardigen van zes broeders per classis. Bij de vorming van een derde classis bestaat de generale synode dan uit achttien afgevaardigden. Bij voorkeur predikanten en ouderlingen is aangegeven omdat in de huidige situatie, met maar één predikant in actieve dienst, het een beetje vreemd staat om te spreken over drie predikanten en drie ouderlingen. Ook om aan te geven dat er de mogelijkheid bestaat om eventueel diakenen af te vaardigen als er weinig ouderlingen beschikbaar zijn.

Nadere toelichting betreffende de wijze van afvaardigen:
Zodra er classes dan wel particuliere synodes zijn gevormd verloopt de afvaardiging op zgn. getrapte wijze. Zie hiervoor onderstaand citaat van Joh. Janssen uit zijn verklaring van de kerkorde (1923):

2. Afvaardiging naar de synode: Tot deze zullen twee Dienaren en twee Ouderlingen uit elke Particuliere Synode afgezonden worden. Eerstens is de vraag, door wie zij afgevaardigd moeten worden. Te Embden, 1571. vergaderden de kerken nog rechtstreeks, door afvaardiging der plaatselijke kerken, wijl er toen nog geen classen en particuliere synoden waren. Maar de volgende synoden kwamen reeds op organische of getrapte wijze samen, 't zij dan door afvaardiging van de classen, zooals de synode van Dordrecht, 1578, omdat er toen nog te weinig provinciale synoden waren; 't zij dan door afvaardiging van de particuliere synoden, zooals de synoden te Middelburg, 1581, te 's-Gravenhage, 1586, en te Dordrecht, 1618-'19. De afgevaardigden kunnen dus ook door de plaatselijke kerken en door de classen, evengoed als door de particuliere synoden, aangewezen worden. Wie van deze drie ze afvaardigt is bijkomstig. In alle drie gevallen vertegenwoordigen de afgevaardigden de kerken. Een synode is ook een samenkomst van kerken en niet van personen. Nu staat er hier, dat zij uit, maar de bedoeling is, dat zij niet alleen uit, maar ook door de particuliere synode zullen afgevaardigd worden. De practijk drong daartoe. Zoo alleen kunnen een groot aantal van wel 200 kerken eener provincie door slechts vier personen vertegenwoordigd worden. Een uiterst gebrekkige vertegenwoordiging, soms niet eens zooveel afgevaardigden als er classen zijn. Maar met dit voordeel, dat zulk een afvaardiging van vier personen uit elke particuliere synode een generale synode maakt van 50 a 60 leden, zoodat er met zulk een vergadering te werken valt. Toch is zulk een synode een vergadering van kerken, hoe onvolkomen zij er ook vertegenwoordigd zijn. Dit blijkt uit den eisch, dat de afgevaardigden, om zitting te erlangen, hun geloofsbrieven, die óf door de particuliere synoden, of door de kerkeraden der gemeenten, waar de afgevaardigden woonden, geschreven en geteekend moesten zijn, moesten inleveren. Zie art. 33.

De agenda van de meerdere vergadering wordt bepaald door de mindere vergadering(en). Alleen wat via de kerkenraad **de classis** is gepasseerd kan op de agenda van de generale synode geplaatst worden. Het gelijkheidsprincipe komt dan ook het beste tot uiting als er van beide, of meerdere, classes een gelijk aantal afgevaardigden zijn die de agenda afwerken die door diezelfde classes is samengesteld.
Een agenda die door de classes is opgesteld af laten werken door afgevaardigden namens alle kerken is naar het oordeel van de commissie in strijd met het gelijkheidsprincipe van de kerkorde omdat de ene classis meer kerken kan tellen als de andere classis.

Ook de Australische kerkorde schrijft voor dat de afvaardiging naar de generale synode via de classis verloopt, nl. in artikel 45:

ARTICLE 45 - Synod

The synod shall be held once every three years. Each classis shall delegate two ministers and two elders to synod. At the close of synod the time and place for the next synod shall be determined and a church shall be appointed to convene it. A synod shall be convened before the appointed time if according to the judgment of at least two classes this appears necessary. Its time and place shall be decided by the church appointed as convening church for the next regular synod, subject to the approval of its classis .

De Australische kerken vaardigden naar de generale synode alleen per kerk af toen er nog geen classes gevormd waren.

3. Artikel 45

Het meest voor de hand liggend leek de commissie om artikel 45, over de particuliere synoden, voorlopig buiten werking te stellen, met uitzondering van het bepaalde in de tweede alinea dat toegevoegd wordt aan artikel 46.

4. Artikel 46

De commissie stelt voor dat de generale synode eens in de twee jaar gaat vergaderen om zo sneller recht te kunnen spreken bij appelprocedures. Door het uitvallen van de particuliere synode vervalt er immers een rechtsprekende instantie.

5. Deputaten ad artikel 49

De huidige generale synode zal nog deputaten ad artikel 49 moeten benoemen. Het beste lijkt de commissie als hiervoor vier broeders worden benoemd. Twee uit elke classis zodat bij zaken uit de ene classis de deputaten uit de andere classis kunnen adviseren c.q. al of niet hun instemming ergens aan kunnen geven.

6. Terugdraaien voorlopige wijzigingen/aanvullingen

De commissie stelt voor om de deputaten ad artikel 49 de bevoegdheid te geven om bij de generale synode een voorstel in te dienen voor het terugdraaien van de voorlopige wijzigingen/aanvullingen. Hoewel de instructie in punt 7 het in dit verband heeft over de gezamenlijke classes, lijkt het de commissie meer in overeenstemming met artikel 84 van de kerkorde om het terugdraaien van de voorlopige wijzigingen over te laten aan de generale synode.
Daarnaast zal het terugdraaien van de voorlopige wijzigingen pas aan de orde komen bij een explosieve groei van het huidige kerkverband. Bij een dergelijke explosieve groei zal ongetwijfeld weer spoedig een (eventueel vervroegde) generale synode gehouden worden.

De commissie aanpassing kerkorde:
A. Admiraal
W. Dijkstra
A. van Egmond
H. Oosterhuis, secundus.

Bleiswijk, 21 maart 2006

C.d. Rapport Commissie Synodebesluiten v.a. GS Ommen 1993

RAPPORT COMMISSIE SYNODEBESLUITEN

Door:

W. Dijkstra (samenroeper)
P. van Gurp
S. de Marie
W. Sikkens (sec.)

10 JUNI 2006

Inhoud:

1. Opdracht commissie ‘synodebesluiten’
2. Werkwijze commissie m.b.t. de instructie

3. Inzendingen uit de kerken
4. Aanpak commissie
5. Rapport synodebesluiten

A. Vrouwenstemrecht
B. Eredienst - nieuwe bijbel vertaling
C. Eredienst - groot nieuws bijbel
D. Eredienst - zegen
E. a. Liturgie: ordinarium
E. b. Huwelijksformuluer
E. c. Liedboek / Luab
F. Artikel 65 en 67 KO
G. Verhouding CGK
H. Verhouding NGK
I. Vertegenwoordiging kerken
J. Betrekkingen Buitenlandse Kerken en PCEA
K. Kerkelijke examens
L. Kerkelijk werkers
M. Echtscheiding
N. Vierde gebod en zondagsrust
O. Schriftkritiek in evangelisatiemethode Emmaüs

6. Als bijlage is apart van het rapport bijgevoegd deputatenrapport synodebesluiten.

1. Opdracht commissie 'synodebesluiten':

1. De kerken kunnen tot 6 mei 2006 aanvullende voorstellen doen die zij indienen bij de daartoe benoemde commissie.

2. De commissie zal de voorstellen en commentaren vanuit de kerkenraden inventariseren en rubriceren. Zij stelt een lijst op van omstreden synodebesluiten die door de kerken zijn ingediend, aangevuld met die welke reeds zijn vermeld in het deputatenrapport.

3. De commissie zal alle voorstellen die zijn ingediend door de kerken en het rapport van de deputaten onderzoek synodebesluiten samenvatten in een commissierapport. Hierbij zal zij van alle genomen besluiten vanaf 1993 een concept besluittekst opstellen die aangeeft of herziening dan wel afschaffing nodig is. Deze concept besluitteksten zullen worden voorzien van gronden.

4. Zij zal de door haar opgestelde lijst en het uitgewerkte rapport, zoals in 3 beschreven, uiterlijk op 27 mei 2006 naar het moderamen.

5. De commissie zal op de synodevergadering van 17 juni 2006 haar rapport verdedigen en zo nodig toelichten aan de afgevaardigden.

2. Werkwijze commissie m.b.t. de instructie:

De Commissie heeft zich helaas niet letterlijk aan de instructies kunnen houden, maar heeft er wel haar best gedaan om aan de instructies uitvoering te geven.
Dat heeft verschillende redenen. In de eerste plaats dat in punt twee gesproken wordt van niet alleen de besluiten in het deputatenrapport genoemd, maar ook nog andere besluiten. Vanwege de tijd en de werkdruk in de kerkenraden en binnen de commissie hebben we ons moeten beperken tot de belangrijkste besluiten. We kunnen wel zeggen, dat we zo ongeveer de onderwerpen, zoals genoemd in het deputatenrapport hebben kunnen uitwerken. Tevens waren we genoodzaakt om gezien de opmerkingen uit de kerken veel meer werk van de synodebesluiten te maken dan voorzien.
Daarom hebben we ook niet kunnen voldoen aan punt 4 uit de instructie.

Dit zal ook de reden zijn, dat de kerken zich hebben beperkt tot de onderwerpen, zoals genoemd in het deputatenrapport.

3. Inzendingen uit de kerken:

De commissie kreeg uit de volgende kerken reacties op het rapport van deputaten:
- Bergentheim/Bruchterveld e.o.
- Emmen.
- Friesland.
- Groningen.
- Zwolle.

De kerk te Emmen gaat zonder verdere opmerkingen akkoord met de voorstellen van deputaten synodebesluiten. Tevens vermelden we dat we verschillende zaken door de kerk te Zwolle ingebracht niet hebben kunnen overnemen in ons rapport, vanwege de late inzending door Zwolle en tijdgebrek van ons als commissie.
De vier andere kerken stemmen ook met veel van wat deputaten voorstellen wel in, maar hebben ook kritiek. Verder valt op dat van de 9 geïnstitueerde kerken en enkele kerken in oprichting slechts 5 kerken gereageerd hebben. Globaal kunnen we zeggen, zo'n 55%.
Komt dit omdat de kerken die niet gereageerd hebben, in kunnen stemmen met de voorstellen van deputaten? Of hebben ze geen tijd gehad, vanwege al het werk dat op ze af komt? Feit is wel dat we goed beseffen, dat het draagvlak groot genoeg moet zijn voor het nemen van zulke belangrijke beslissingen.
De kerken, die kritiek hadden op het rapport, brachten in grote lijnen de volgende zaken naar voren:
- Het verzoek om op deze synode nog geen besluit te nemen over deze zaak, omdat het voor iedereen duidelijk is, dat de besluiten opgeschort zijn en omdat dit een zeer veel omvattende taak is, waarvoor op dit moment de mankracht en de tijd ontbreekt.
- Het door deputaten voorgestelde onder 4a t.a.v. de besluiten van Zuidhorn kan en mag op deze wijze niet uitgevoerd worden, vooral omdat goede gronden per besluit ontbreken.
- Ook op besluit 4b van deputaten kwam kritiek om dezelfde reden. We kunnen niet zomaar zondermeer alle andere besluiten van Zuidhorn zonder ons te confronteren met de besluiten en zonder gronden afwijzen.
- Ook op besluit 5 uit het deputatenrapport kwam kritiek. Niet het opschorten van de praktische en organisatorische besluiten is verkeerd, maar de huidige omschrijving zal aanleiding geven tot onduidelijkheid en kan gemakkelijk aanleiding geven tot onenigheid in de kerken.
- Sommige kerken gaven aan nog wel moeite te hebben met de zaak van de zegenende ouderling en daar zelf ook nog niet uit te zijn.
- Verder kwam er vooral kritiek op het feit, dat de officiële besluiten van de GKV en de gronden daarbij niet letterlijk werden geciteerd. Bij meerdere besluiten miste men een voldoende gefundeerde en gestructureerde weerlegging.
- Tevens vroeg men om inhoudelijke informatie bij de onderwerpen.

Samengevat waren de kerken positief over de voorstellen m.b.t. de af te wijzen zaken, maar was er kritiek op de manier waarop deputaten dat uitgewerkt hebben.

4. Aanpak commissie:

De commissie heeft twee keer vergaderd in Mariënberg, namelijk op 5 mei en op 6 juni 2006. Tussentijds was er af en toe e-mail verkeer en werden conceptteksten elkaar toegezonden.
We hebben de opmerkingen uit de kerken en onze eigen opmerkingen t.a.v. het deputatenrapport verwerkt in ons rapport aan de synode. Uitgangspunt bleef daarbij het deputatenrapport.
We zijn uitgegaan van de onderwerpen, zoals genoemd en aangeduid onder punt 6 in het deputatenrapport en hebben dat aangehouden in ons rapport. Op enkele punten zijn we daar van afgeweken: de punten j en k (betrekkingen buitenlandse kerken – algemeen en PCEA) hebben we samengevoegd tot één onderwerp k. dus letter 'j ' is komen te vervallen. Letter 'o' was het huwelijksformulier, dat is komen te vervallen en 'o' is nu vierde gebod en zondagsrust geworden. Op de plaats van het vierde gebod (letter p) staat nu 'Schriftkritiek in evangeliesatiemethode Emmaüs.
Verder hebben we alle betreffende synodebesluiten over de aangeduide onderwerpen vanaf Ommen t/m Zuidhorn letterlijk geciteerd met de daarbij behorende gronden. Vervolgens lieten we op de besluiten en de gronden van de diverse synoden een overweging volgen, waarin inhoudelijke informatie over de

betreffende zaak werd gegeven. Daarna lieten we telkens het besluit volgen en sloten af met de gronden bij het besluit.
We hebben geprobeerd om een vaste structuur aan te houden in het hele rapport.
De kritiek uit de kerken t.a.v. de besluiten van Zuidhorn hebben we overgenomen en we hebben die besluiten ingevoegd in de andere besluiten.

Verder delen we mee, dat we vanwege tijdgebrek onderwerp E (liturgie) niet hebben kunnen afronden. Een aantal zaken, zoals het liturgisch katern, de nieuwe avondmaalsformulieren, het avondmaal in crisisgebieden en zo nog enkele onderwerpen zijn blijven liggen.
Tevens willen we de synode erop wijzen, dat we nog veel meer zaken zijn tegengekomen, die ook uitgewerkt en afgewezen zouden moeten worden.
We adviseren de synode dan ook, om voor de volgende synode nieuwe deputaten te benoemen, met als opdracht om alle andere besluiten vanaf Ommen t/m Zuidhorn te bezien en dienaangaande met voorstellen te komen over afwijzing en geldigheid en daarover hun rapport een half jaar voor de synode begint aan de kerken en de synode te rapporteren.
Tevens stellen we de synode voor om uit te spreken, dat alle besluiten vanaf Ommen t/m Zuidhorn genomen door de GKV, blijven opgeschort totdat de kerken daarover een besluit hebben genomen.

In een bijlage achter ons rapport zijn de volgende zaken als bijlage opgenomen:
- deputatenrapport
- reacties uit de kerken

Na deze verantwoording van ons werk, volgt dan hierna het rapport aan de synode.

5. Rapport

Dit gedeelte van het rapport is integraal opgenomen in de acta, art. 25

6. Bijlagen:

RAPPORT DEPUTAATSCHAP ONDERZOEK SYNODEBESLUITEN

Dit rapport is opgenomen in de bijlagen van de acta onder B.c

---

C.e. Rapport afgevaardigden Generale Synode FRCA te Kelmscott, Australia

RAPPORT BEZOEK SYNODE FRCA TE WEST KELMSCOTT 2006 IN AUSTRALIE

1. Opdracht.
2. Ontvangst
3. Toespraak
4. Bespreking met deputaten (deputatenrapport)
5. Bespreking van de aanbevelingen van de deputaten FRCA op de synode inzake de zondag, huwelijk en echtscheiding, liturgie en kerkliederen, sacramentsbediening in crisisgebieden.
6. Bespreking relatie CGK en NGK
7. Bespreking synode over relaties met GKV en GK(h)
8. Conclusies
9. Aanbevelingen.

1. Opdracht.

De synode van Mariënberg 2005/2006 ontving op 21 juni 2006 een uitnodiging om een afvaardiging te sturen naar de synode van de FRCA te West Kelmscott, Australië,welke synode startte op 10 juli 2006. In op dracht van de synode van Mariënberg zijn de broeders J. Houweling en P.Drijfhout naar Australië gegaan.
Besluit:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken, bijeen op15 oktober te Mariënberg besluit:

a. twee broeders af te vaardigen naar de generale synode van de FRCA conform de uitnodiging;
b. deze broeders te voorzien van een geloofsbrief;
c. deze broeders te voorzien van een brief aan de generale synode om, indien mogelijk, als toespraak voor te lezen;
d. deze broeders te voorzien van achtergrondinformatie om de broeders en zusters in Australië zo goed mogelijk op de hoogte te kunnen brengen van de afval van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de noodzaak tot vrijmaking.

2. Ontvangst.
De synode begon maandagavond 10 juli 2006 met een officiële opening.
Voordat de broeders Houweling en Drijfhout, als officiële delegatie tot de synode werden toegelaten werd er gesproken over de status van deze broeders op de synode. Besloten werd deze broeders toe te laten overeenkomstig regel 6.2 van de synode. Daarin wordt gesproken over de privileges van afgevaardigden van kerken met een tijdelijk kerkelijk contact. Zij mochten slechts spreken wanneer zij daartoe gevraagd werden
Onder die voorwaarden werden de genoemde broeders verwelkomd en hebben zij aan de tafel van de gedelegeerden, naast de afvaardiging van Nederland (GKV), plaats genomen.

Op dat moment had het moderamen reeds een beslissing genomen over de status van De Gereformeerde Kerk (hersteld). De afgevaardigden van de GKV hadden toen reeds zitting genomen. Over hun status was men het dus eens, nl. zusterkerkrelatie. De synode nam het voorstel van het moderamen over, zodat de afgevaardigden van de GKh werden toegelaten als afgevaardigden van een kerk waarmee men tijdelijk contact had.
Achteraf gezien is nog maar de vraag of wij als afgevaardigden van de GKh op dat moment hadden moeten spreken over onze brief aan de synode waarin we vroegen om *voortzetting* van de zusterkerkrelatie. Hier speelt ook een rol nl. ons gebrek aan ervaring. Hadden wij op dat moment wel gesproken over het verzoek van de GKh om voortzetting van de zusterkerkrelatie dan had de synode mogelijk op dat moment al een keuze moeten maken. Of wat ook mogelijk was, het toelaten van beide afvaardigingen op gelijk niveau zonder op dat moment een keuze te maken.

3. Toespraak.
De toespraak die reeds in Nederland was voorbereid bleek niet te voldoen. Dit werd duidelijk tijdens besprekingen met broeders uit de FRCA. Een nieuwe toespraak werd toen opgezet.
De volgende toespraak is op dinsdagavond 11 juli 2006 door br. Drijfhout tot de synodeleden gericht:

Beloved brothers (and sisters) in our Lord Jesus Christ.

On behalf of the Synod of The Reformed Churches (restored) in Holland, I wish to express our thanks for your kind invitation. Our preparation had to be done in a hurry because your invitation reached us unluckily two weeks before your synod-sessions would start.
On behalf of our Synod I would like to extend our sincere en heartfelt greetings to you.
More than 40 years ago the first Dutch emigrants, maybe your ancestors, were confronted with the unwillingness of the Australian Reformed Churches' to choose between the Dutch Reformed Churches and the Dutch Reformed Churches Liberated. We learned that in those years the Free Reformed Churches of Australia have still frequently impressed upon the same Reformed Churches the necessity to recognize the reformation and liberation of 1944 as a work of God.

*Now, more than 60 years later you are again confronted with a reformation. Now **YOU** have to choose. And now you have to answer the question: was the reformation of 2003 a work of God or not? Although the question is the same, the grounds are different. Different because theological constructions about baptism are not involved this time but the main issue now is: how do we interpret Scripture in every days life?*

During the past 15 years we were confronted with changes in our churches. Changes regarding the interpretation of Scripture, the confession and the Church Order. Changes, which may have an impact on

your churches too. You will find that many of our points of controversy are mentioned in the report of your deputies.

In our letter to your deputies for contact with Churches abroad we wrote about some of the most important grounds for our liberation.

We mentioned our repeated appeals regarding:

- *the decision about the fourth command*
- *ecclesiastical unity with the Christian Reformed Church and the PCEA*
- *Scriptural criticism*
- *the songs from the interdenominational Liedboek (hymnal)*
- *the interpretation of 1 Cor. 7 concerning marriage and divorce*
- *Lords Supper and the army*
- *the blessing by a non-elder*

All the above mentioned issues were tabled at two synods by the way of appeals.

These two synods disregarded the many warnings and many objections based on Scripture against the decisions, repeated in many letters of appeal, tabled on ecclesiastical meetings, and despite so many warnings published in articles of Reformanda, brochures and brought forward in many public meetings.

In the end, all requests for revision of the major decisions were rejected by the Synod of Zuidhorn. And according to Art. 31 of our Church Order, appeals cannot be brought forward again after two synods have dealt with them. Except, of course, when they are substained by new grounds.

In our appeals to the different synods we gave evidence from Scripture that different decisions were contrary to Gods Word. Not Scripture changed but a new interpretation of Scripture caused the above mentioned decisions. We asked the local churches of which we were members not to ratify Synods decisions, but in many cases church-councils were unwilling to investigate our objections. Time and again they answered that we should direct our objections to the synods. In their defence they answered that they trusted the members of the synods and that they did not have the professional experience to deal with our objections. In this way the church-councils evaded their responsibilities. The unity of Christian life, clearly seen in the unity between doctrine and life in accordance to the doctrine, was broken.

Evidence of continuing faithfulness to the Word of God, the confession and the Church Order is not only found in spoken words, but also and explicit in our practical way of living.

Therefore, according to Art 31 CO the end of the ecclesiastical way was reached for these issues.

In February 2003 a call for reformation, entitled "Let us repent", was made and distributed to all churches, together with a brochure and letter.

We hoped and prayed that church members would request their church councils in the Netherlands not to ratify the contested decisions, causing a return to Scripture, confession and church-order within our beloved church.

Unfortunately, no single positive response from the church-councils followed these requests. Therefore, it had to be concluded with great sadness, that the possibilities to serve the Lord in obedience to his Word was no longer permitted without sharing responsibility to all these unscriptural decisions.

According to the Belgic Confession Art. 29, the Reformed Churches Liberated could not meet the criteria of the true church any more. ***They did not reject all that is contrary to God's Word but legalized NO as well as the YES of the Word of God in many issues.*** *They declared openly to continue on this road as they deem it reformed and ecumenical.*

In obedience to God's Word, formulated in Art. 31 of the Church Order, the only way that was left to us was to liberate from a church that had become pluriform, where everybody has his own truth. To observe the maintaining of the unity of the church more effectively, it is the duty of all believers, according to the Word of God, to separate from those, who do not belong to the church. We have to join the assembly wherever God has established it (Art. 28 Belgic Confession).

We continued the Church according to Article 28 of the Belgic Confession by re-instituting the Church

and calling away our brothers and sisters from the Liberated Reformed Churches. We did so for the first time seven months after the deadline for ratification was passed. According to the new church order, churches could appeal against synod decisions within 6 months after the acts had been published somewhere (Website or publication on paper).

Therefore we now come to the following questions:
How can you declare unity with churches which testify that resting on Sunday from all unnecessary labour is not based on a divine command but on an ecclesiastical and human institution? A church that declares: under what circumstances (professional) labour is necessary shall be determined in Christian liberty.
How can you declare unity with churches that allow or even approve instructions that doubt the historical facts of Genesis 1 as stated by Rev. Doedens: "on exegetical grounds we should leave room to read this overture of the Scriptures as a story from the aspect of the Sabbath week, well-known in Israel? Genesis 1 is not written as a literal-chronological report but as a logic-thematic description from the Sabbath-aspect as God gave Israel later on" (102).
How can you declare unity with churches that admit that distinction exist between Word and Scripture? Not a difference of content, but the Word in the form of writing is not the same as the word that dwells in and sounds amidst people. In the latter we see the Holy Spirit working. What the Holy Spirit said in earlier days, he will now sound in the mutual presence within the congregation and use it so to re-create the people in the imitation of Jesus after the image of God (225,226)
How can you declare unity with churches that admit an interpretation of 1 Cor. 7 as given by the deputies, suggesting that the church (that means the elders) has the right and the duty of making their own decisions? By analogy the church has the ability, through the Holy Spirit, to form their own conclusions as Paul did.
Many possibilities for divorce are possible because our situation and our culture differs from the situation in the days of Jesus Christ and Paul. We need other solutions, based on Scripture in the style of Gods kingdom. We are entitled to new decisions. There is no reference to the covenant between man and wife as a reflection of the bond, the covenant between Jesus Christ and his bride, the church. It seems that the starting-point in this whole discussion is not the Scripture but the sin of human beings and his problems in modern civilization.
How can you declare unity with churches which made no objection against Prof. De Bruijne's (who teaches at Kampen) introduction that it is possible that writers of the Scriptures could have used incorrect information. He states that it is not unthinkable that the writer of the Scripture according to his resources could not in all situations present a uniform picture (187). And the author of Scripture with his power of imagination has his own contribution in his writing of biblical history (184).
How can you declare unity with churches which declares that: Assen 1926 pointed merely to a concrete point of view of Dr. Geelkerken, not based on Scripture, with respect to a number of elements in describing the fall into sin in Genesis 2 and 3; the synod wanted to say no more concerning the authority of Scripture than maintain what the Belgic Confession confesses on this point. The Christian Reformed Church and the Reformed Churches Liberated have contact on the basis of this confession; private expressions of ministers and others within the Christian Reformed Church do not have the character of ecclesiastical fixed position and are therefore no reason for discussion with the Christian Reformed Church; because the Christian Reformed Church and the Reformed Churches Liberated have discovered each other in the communal acceptance of the confession also with respect to what is said therein of Holy Scripture. It is not necessary to bind each other to declarations that have been made in a specific case. Here again we see that today's situation and today's culture changed our vision on decisions made by synods in earlier days (Assen, 1926 and Arnhem 1981). It is not necessary to withdraw these two decisions because they were taken in complete different situations and culture. The synod of Amersfoort took a further step than Zuidhorn.
On the one hand personal opinions (Gomarus, Coccejus, van Dijk, etc) were used to proof that within the Church in the past years the view that the Sunday as a day of rest is not based on the 4th commandment, while on the other hand deviations from Scripture by Dr. Geelkerken and Prof Oosterhof are called personal opinions of ministers and others.
Brothers, we find no pleasure in mentioning these things. The decisions are not merely theoretical. They have practical consequences! During the last years many of these decisions have been implemented in different churches.
The liturgy has changed in many ways. God's Word and the preaching are no longer the centre of the liturgy. Each part is viewed as of similar importance. The covenant-conversation is not anymore the starting-point of the liturgy. Sermons have little exegesis, but man-centered applications. The involvement of church-members is extended. Children and adults read Scripture passages in public worship services, discussions between ministers and children are being held in church service prior to the sermon. All sorts

of attributes are used during the sermon to illustrate certain points. Special groups, like children, get special attention, worships for special groups are held (e.g. people with special needs, children). Normal worship services are used as special 'low step' services to accommodate for people with the purpose of evangelization.
Youth churches with an interdenominational character are being visited by teenagers with the consent of church-councils, parents and major assemblies. People from other denominations are admitted to Lord's Supper without attestation.
The elder and deacon visits are, according to the new church policy, extended or replaced by ward visits. Ward teams, consisting of minister, elder, deacon and a ward sister to discuss the problems in the ward. And these discussions are reported at the church council meetings.
In the worship services the demand to covenant obedience is replaced by an appeal to God's wonderful work in Jesus Christ which should appeal more to the heart of the people.
Is the work of the Holy Sprit still connected to the Word of God? Or does the Holy Spirit work independently without the Word of God?
Although the Reformed Churches Liberated confess that the church, according to Art. 28 and 29 of the Belgic Confession is recognized by the certain marks, why then, did they in The Hague begin with a joint evangelization project with the Nederlands Reformed Churches and the Christian Reformed Churches?
Is it correct that a classis can advise a church council to resign, as happened in Kampen?
Is it correct that because of an evangelization project a church can be dismantled, as happened in Amsterdam? Do we, in obedience to God's Word, still believe in the independency of the local church as the highest authority? Which church order was used to make this possible?
Do I have to say more about our appeals for reformation? Do I have to say more about the reasons of our liberation?
Brothers, observe these aspects. We urge you to verify if these things are according to the truth.
Our struggle for the truth of God's Word in our everyday life, our struggle to obey God's Word only, is also your struggle. With this appeal we want to warn you.
In our struggle we need you. As true churches we are obliged to help each other in our struggle to main true according to Scripture and Confession in obedience to our covenant God.
We came here with the prayers of our congregations that the Holy Spirit may guide you and us in our struggle to remain faithful to our catholic and undoubted Christian faith. Without His guidance through Scripture and our obedience to Scripture, we will never gain victory over Satan and our sins.
Thank you.

De toespraak van ds. Plug, de afgevaardigde van de GKV, die als eerste de synode mocht toespreken, ging uit van de liefde.(I love you) . Daarbij waarschuwde hij de synode dat ook in Australië problemen met de jeugd aanwijsbaar zijn. En riep hij de broeders op die zaken ook met de Nederlandse zusterkerk te bespreken.

In onze toespraak hebben wij willen aangeven dat de Vrijmaking van 2003 een noodzaak was en dat wij nu als kleine kerk de broeders en zuster uit Australië nodig hebben, want we leven in een wereld met steeds sterker wordende secularisatie. Wij riepen de broeders op de tekens van het verval in de GKV op te merken en daar tegen in te gaan, door ook zelf een keuze te maken.

Onze toespraak heeft wel indruk gemaakt op zowel de afgevaardigden als het publiek, gezien de reacties. Het heeft o.i. ook duidelijk gemaakt aan de afgevaardigden dat de situatie in Nederland ernstig is.

4. Bespreking met deputaten.
Hoewel de deputaten geen officiële status meer bezaten, was het goed, tevens ook op hun verzoek, een aantal zaken betreffende hun rapport aan de synode nog eens met hen door te nemen.
In de bespreking werd duidelijk dat de deputaten hun rapport en aanbevelingen hebben gebaseerd op een viertal stukken van de GK(h) en het vraaggesprek met een aantal leden van de deputaten BBK van de GK(h). De stukken zijn de brief van de deputaten van 4 februari 2005, de acte van Vrijmaking, de brochure ‘Laten wij ons bekeren’ en ‘De oproep tot Reformatie’.
De conclusie om met de GKV de zusterkerkrelatie voort te zetten en het officiële kerkelijk contact met de GK(h) aan te gaan werd door alle deputaten ondersteund. Er was met betrekking tot de aanbevelingen wel verschil van mening, zodat dit aanleiding was beide aanbevelingen in het rapport aan de synode aan te bieden.
Op onze klacht dat men veel contacten had met de GKV en maar weinig met de GK(h) werd geantwoord dat het vraaggesprek en de stukken alleen de grond mochten vormen voor hun onderzoek.

De deputaten van de FRCA meenden dat de contacten met de GK(h) voortgezet moesten worden omdat ook bij hen nog vragen waren over de besluiten die de GKV had genomen. Het gesprek verliep in een goede sfeer.
Ook dit gesprek heeft, hoewel de deputaten geen status meer hadden, o.i. toch meegewerkt in de verdere besluitvorming. Het was duidelijk dat men niet van zins was, als dat al mogelijk was, hun aanbevelingen aan de synode te veranderen. Maar de tegenstand tegen de amendementen van de synode zelf tijdens de bespreking van het deputatenrapport was betrekkelijk weinig.

5. Bespreking van de aanbevelingen van de deputaten FRCA op de synode inzake de zondag, huwelijk en echtscheiding, liturgie en kerkliederen, sacramentsbediening in crisisgebieden.

In deze bespreking hebben de deputaten Houweling en Drijfhout zich terughoudend opgesteld. De reden was dat bij de bespreking van het rapport en de aanbeveling t.o.v. de GKV ook de synodebesluiten van Amersfoort werden betrokken. Aangezien deze synode na de Vrijmaking plaats had, konden de deputaten hierover dan ook weinig zeggen. Het rapport en de acta van Amersfoort waren op dat moment ook niet voor hen beschikbaar.
In algemene zin kan gezegd worden dat over deze besluiten nog wel heel wat vragen leefden. Toch kon bij meerderheid van stemmen een aantal besluiten genomen worden:

a. De zondag: Men was blij dat de inbreng van de FRCA was meegenomen in het uiteindelijk besluit. Het nu genomen besluit van Amersfoort werd als bevredigend ervaren. '*This means that the RCN has come to the conclusion that the New Testament Church's obligation to cease working on Sunday is based on God's command. 'This gives the impression that our Dutch sister churches are determined to insist - on the basis of God's Word - that church members should not work on Sunday'*. Toch kregen de nieuwe deputaten de opdracht deze zaak te blijven volgen omdat er nog zorgen over bleven. Voornamelijk over de toepassing en duidelijkheid van het rapport 'Zondag, heerlijke dag.(Bijlage Acta art 47 en art 94).
   Huwelijk en echtscheiding: Hoewel het rapport van de deputaten van de GKV niet door de GKV synode van Amersfoort werd overgenomen vond de synode dat Amersfoort meer duidelijk had moeten maken dat andere echtscheidingsgronden dan overspel en kwaadwillige verlating niet Schriftuurlijk zijn. (Bijlage Acta art 48 en art 94)
b. Liturgie en Liederen: Men was blij dat het ordinarium en de 'leerdienst' geen doorgang hebben gevonden. Zorgen waren er over de voorwaarden waaraan een kerklied moet voldoen.. Tevens wil de synode graag weten welke criteria men hanteert in het selecteren van liederen.De voorwaarden van Kampen zijn in Leusden niet ten goede vervangen (Bijlage acta art 49 en art.94)
d. Bediening H.A. in crisisgebieden.: Men besloot aan de GKV mee te delen dat dit besluit tegen de K.O. ingaat en kan leiden tot interkerkelijkheid. Men verwees daarbij naar art 28 NBG. (Bijlage Acta art 50 en art. 94). De synode was niet overtuigd van de argumenten die Amersfoort noemde. Tevens is deze uitzonderlijke situatie verbreed tot alle militaire gebieden waar gereformeerde militairen lange tijd in isolatie leven.

Bespreking:
a. Zondag: Volgens de synode heeft Amersfoort besloten dat welke ingang met betrekking tot het vierde gebod men ook neemt, dus of gegrond op Gods gebod of gegrond op een menselijke instelling, het uitgangspunt in beide gevallen is het 4de gebod. Dat betekent volgens de synode van Amersfoort dat de Nieuwtestamentische kerk verplicht is het werk op zondag na te laten volgens Gods gebod. Men heeft de indruk dat de GKV vasthoudt aan het niet-werken op zondag en dat baseerd op Gods Woord. (art. 47, Besluit IV grond 2 en 3). Dit is een merkwaardige beslissing daar wij duidelijk hebben gemaakt dat dit niet waar is. Het besluit van Leusden heeft Amersfoort gehandhaafd en in het rapport komt het woord 'moeten' of 'het is geboden' nergens voor.
b. Huwelijk en Echtscheiding: Hoewel Amersfoort het toestaan van echtscheiding op gronden die niet in de Schrift genoemd worden (dus behalve overspel en kwaadwillige verlating) niet overnam en deze daarmee impliciet uitsloot, werd dit in het besluit niet expliciet genoemd. De synode vindt dat spijtig.(art. 48, besluit III, 2). De synode geeft aan dat door dit niet expliciet in de besluiten aan te geven het gevaar voor andere gronden van echtscheiding blijft daarom bestaan.
c. Liturgie en Liederen: De synode is blij dat Amersfoort het ordinarium niet heeft vrijgegeven voor gebruik in de eredienst. Ook is de synode tevreden dat de leerdienst niet door de synode is vrijgegeven. De synode blijft beducht op de liederen uit het Liedboek voor de kerken. Zij meent dat het beter was naast de psalmen liederen te selecteren die direct op de Schrift gebaseerd zijn. Ook meent de synode dat de GKV nog steeds het gereformeerde geloof in de liturgie onderschrijft. Art. 49, besluit 1,2 en 3) Amersfoort besloot als toevoeging aan eerdere besluiten (Leusden en Zuidhorn) dat liederen niet in strijd met de belijdenis mogen zijn. Zuidhorn besloot het criterium van Leusden niet te veranderen in: een goed lied mag niet in strijd met Schrift en belijdenis. (grond 1). De inhoud van de liederen moet

ondubbelzinnig bijbels en gereformeerd zijn (grond 2). Ook meent de synode dat er meer aandacht moet zijn voor de psalmen (grond. 3). Meerdere keren heeft het deputaatschap BBK aandacht gevraagd voor de cantica (berijmingen van bijbelgedeelten), andere liederen zijn over het algemeen van slechtere kwaliteit (grond 4).
d. Avondmaalviering in crisisgebieden. De synode maakt zich grote zorgen over dit besluit omdat dit in strijd is met de algemene uitleg van de KO. Dit kan leiden tot interkerkelijke avondmaalsviering.De synode is nog niet overtuigd van de argumentatie van Amersfoort. Amersfoort had in deze zaak moeten verwijzen naar art. 28 van de NBG, waar gezegd wordt dat iedereen verplicht is zich bij de ware kerk te voegen om zo de eenheid van de kerk vast te houden. Deze praktijk is nu ook uitgebreid naar de doopsbediening, waardoor het mogelijk is kinderen van gelovige militairen te dopen die geen lid van de kerk zijn. De uitzonderingssituatie is nu van toepassing op alle militaire gebieden waar GKV militairen gedurende een lange tijd geïsoleerd verblijven.(art. 50, besluit en gronden 1-4) .

Het is duidelijk dat de GKV Amersfoort veel zorgen van de FRCA niet heeft kunnen wegnemen.
Met betrekking tot het besluit inzake de zondag werd door de deputen veel nadruk gelegd op het feit dat de GKV in haar besluiten de opmerkingen van de FRCA had meegenomen. Meerdere keren kwam dit in de bespreking tot uiting. Ook de Nederlandse afgevaardigden hebben dit sterk naar voren gebracht. Bekijken we echter waar men in Nederland naar Australië geluisterd heeft, dan is duidelijk dat de GKV synode het besluit van Leusden en Zuidhorn niet heeft teruggenomen.

6. Relatie met CGK en NGK

a. Relatie met CGK. De bestaande contacten verder uit te bouwen (Bijlage Acta art. 66)
b. Relatie met NGK. Er bij de NGK op aan te dringen de binding aan Gods Woord, zoals deze in de drie formulieren van eenheid worden uitgedrukt . Er tevens bij de NGK op aan te dringen de KO over te nemen om independentisme tegen te gaan. Verder de GKV aan te moedigen de NGK aan te spreken over het toestaan van vrouwen in het diakenambt, daar dit een barrière vormt voor eenheid.

Bespreking:

Er is niet veel over de CGK gezegd. Men heeft over de samensprekingen met deze kerken geen moeite. De naam Loonstra is helemaal niet gevallen, ook niet de zaak Oosterhof of de zaak Geelkerken.

Over de relatie met de NGK had men meer zorgen. Men is blij dat de synode van Amersfoort het verzoek om de besluiten van Amersfoort-West (1967) en Hoogeveen (1969/70) te heroverwegen naar waarde geschat heeft. Tevens moedigt de synode de GKV aan om bij de NGK te blijven hameren op de binding aan Gods Woord en de drie formulieren van Enigheid. Ook hier kregen we niet de indruk dat deze zaak bij de Australische kerken leeft.

7. Bespreking van de algemene aanbevelingen van de deputaten BBK inzake de GKV en GK(h).

a. De relatie met de GK(h)
De synode sprak haar verdriet uit over de scheiding die plaatsvond in de GKV waardoor de GK(h) is ontstaan. Tevens heeft men een definitief oordeel uitgesteld.. Daarom kon men geen positief antwoord geven op onze vraag om de GK(h) te erkennen als de wettige voortzetting van de Gereformeerde Kerk in Nederland. Ook kon men daarom ook niet besluiten om een zusterkerkrelatie met de GK(h) aan te gaan. Wel wil de synode officieel contact met de GK(h) blijven onderhouden om te werken aan de eenwording met de GKV (Acta art 92)

In de bespreking van de algemene voorstellen van de deputaten BBK werd ook weer duidelijk dat er verschillende gedachten leefden over de positie van de GK(h). Op de synode werd duidelijk dat de afgevaardigden ook verschil van mening hadden over dit rapport en de aanbevelingen. Een minderheid wilde een zusterkerkrelatie met de GK(h) naast een zusterkerkrelatie met de GKV.
Een belangrijk argument in de bespreking was de beschuldiging van de GK(h) dat de GKV een valse kerk was geworden. Vele afgevaardigden meenden dat deze beschuldiging ten onrechte was gemaakt. De deputaten Houweling en Drijfhout hebben toen duidelijk gesteld dat de Vrijmaking niet gezien moet worden als een broedertwist. Vrijmaking kan slechts plaatsvinden wanneer de kerk naar art. 28 en 29 van de NGB zich een valse kerk betoont. Daardoor kwam de beschuldiging in een ander daglicht te staan. Ook werd duidelijk dat bij vele afgevaardigden het gevoel leefde dat zij niet allemaal over adequate informatie beschikten. De taal speelde daarbij een rol. Niet alle afgevaardigden kunnen Nederlands lezen. In deze bespreking bleek dat formele stukken niet altijd weergeven wat er op het vlak van het

toepassen van de leer en het leven werkelijk in de GKV- kerken aan de hand is en ook hier bleek weer dat weinig informatie beschikbaar was. De zorgen over "leer en leven" waren zichtbaar, maar konden niet met de stukken duidelijk genoeg onderbouwd worden.
Uiteindelijk werd gezocht naar een oplossing waarin ook de minderheidsaanbevelingen van de deputaten konden worden meegenomen.
De besluiten zijn in de bijlage weergegeven (Acta art 92).

b. Relatie met de GKV.
De aanbevelingen van de meerderheid van de deputaten werd verworpen. De aanbevelingen van de minderheid werd verder besproken.
Van groot belang is het besluit waarin de synode aangeeft grote zorgen te hebben over de richting waarin de GKV beweegt vooral wat betreft de interpretatie van de Schrift en de tien geboden en hoe deze toegepast worden in huidige situatie. Daarom krijgen de nieuwe deputaten ook de opdracht deze zaken verder met de GKV te bespreken. Ook moeten deputaten met de GKV spreken over het werk van de Heilige Geest, de visie op de hermeneutiek, de toepassing van de tucht en de invloed van de charismatische beweging op de GKV Tevens wordt de GKV gevraagd een betekenisvolle dialoog met de GK(h) aan te gaan, daarbij meer begrip te tonen voor hun zorgen en bezwaren. Deze Schriftuurlijk en naar de belijdenis te bespreken in nederigheid en liefde..

Het moet duidelijk zijn dat er met betrekking tot de GKV nogal wat vragen en zorgen leven.
In de komende periode zal duidelijk moeten worden hoe de relatie met de GKV en de GK(h) zich verder zal ontwikkelen.

8. Conclusies:

1. Het was goed dat de synode van de GK(h) een uitnodiging ontving én een afvaardiging stuurde.
2. Het is noodzakelijk dat meer materiaal in het engels wordt vertaald en aan de kerken in Australië gestuurd wordt.
3. De deur voor verdere samensprekingen en verbetering van de relatie is niet gesloten(officieel kontakt). We moeten alles in het werk stellen daar aan te werken.
4. Veel predikanten en broeders en zusters zijn het met ons eens en begrijpen onze vrijmaking. Deze broeders en zusters hebben onze steun nodig.

9. Aanbevelingen.

1. Deputaten BBK opdracht te geven met de buitenlandse kerken intensief in contact te treden.
2. De Vrijmaking nogmaals duidelijk te maken. Daarbij de Engelse taal te gebruiken als voertaal omdat er velen geen of gebrekkig Nederlands kunnen verstaan of lezen.
3. Veel materiaal verzamelen en vertalen ten behoeve van de kerken in Engelse taal gebieden.
4. Van de hermeneutiek en exegese studie te maken om een totaal beeld te krijgen van de valse geest in de GKV.
5. De door de synode aangegeven aandachtspunten naar de GKV voorzien van duidelijke Engelstalige stukken.

JH/PDR. 10-8-2006 /14-8-2006

Bijlage: Synodebesluiten FRCA

Voorlopige acta van de synode van Australië 2006

Article 11 - Welcome to Overseas Visitors

The delegates from the Gereformeerde Kerken in Nederland (Restored) are accorded privileges in accordance with Rule 6.2 of the Rules for Synods as per delegates from churches with temporary ecclesiastical contact.

These two delegates, Br P Drijfhout and Br J Houweling are invited to be seated at the table.

The Chairman reads the letter sent by our Deputies (for Relations with Sister Churches) to the Gereformeerde Kerken in Nederland (Restored).

Article 27 - Addresses of delegates from Holland

The Chairman gives Rev J Plug the opportunity to address synod (refer Appendix 1; address) on behalf of the GKV. He is thanked for it.

Br P Drijfhout is then given the opportunity to address synod, on behalf of the GKVc (refer Appendix 1; address). The Chairman thanks him.

Br Anton Breen, on behalf of deputies, responds to these two addresses (refer Appendix 1; address).

Article 37 - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands (Refer Article 44)

I. Material:

Agenda item 12f(iv) - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands
Agenda item 10d - Overture re relations with Reformed Churches Netherlands
Agenda item 8x - Letter FRC Kelmscott re Reports Relations with Sister Churches

II. Admissibility:

1. Admissibility of Item 10d - Overture re relations with Reformed Churches Netherlands

   DECLARED ADMISSIBLE

   Grounds:

   This submission responds to a decision of an ecclesiastical assembly and is allowed by the Church Order.

2. Admissibility of Item 8x - Letter FRC Kelmscott re Reports Relations with Sister Churches

   DECLARED ADMISSIBLE

   Grounds:

   This submission responds to a decision of an ecclesiastical assembly and is allowed by the Church Order.

III. Discussion:

A general round of discussion takes place where all delegates as well as the Dutch visitors are given the opportunity to speak.

Then a round of discussion occurs on specifically the deputies report regarding the Fourth Commandment and the Sunday.

Article 44 - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands (2) - Fourth Commandment and Sunday (Refer Article 37)

I. Material:

Agenda item 12f(iv) - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands
Agenda item 10d - Overture re relations with Reformed Churches Netherlands
Agenda item 8x - Letter FRC Kelmscott re Reports Relations with Sister Churches

II. Discussion:

Discussion continues on the Fourth Commandment and Sunday.

Article 47 - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands (3) - Fourth Commandment and Sunday (Refer Article 37, 44)

I. Material:

Agenda item 12f(iv) - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands
Agenda item 10d - Overture re relations with Reformed Churches Netherlands
Agenda item 8x - Letter FRC Kelmscott re Reports Relations with Sister Churches

II. Recommendations:

1. To acknowledge with thanks that the mandates to stay informed about developments and decisions in the RCN about the Sabbath/Sunday issue and to continue the discussions with the RCN on this matter have been amply fulfilled.

2. To acknowledge with thanks the progress made in our Dutch sister churches on this pressing issue, and to accept this definitive decision as a satisfactory answer to our concerns.

3. To make the English translation of the report of the Dutch deputies along with the synodical decision available for our churches on our church website.

Grounds:

a. The deputies have had to study long reports from the Dutch deputies and interacted with intensive discussions, both by letters and by personal meetings, with our Dutch sister churches on this issue.

b. The decision adheres to the Scripture and our reformed confessions, especially LD 38, H. C.

   This decision brings together the various views by stressing the authority of Scripture, by following our reformed confessions, by applying the hermeneutic of following the line of fulfilment in the history of redemption, and by applying the doctrine in a practical way for our time so that Sunday can indeed be a glorious day of rest and worship.

   Our churches can benefit from such a comprehensive study of this important matter. It seems prudent to use our FRCA/deputies website for this.

III. Discussion:

After discussion, this recommendation was amended. The final text of this decision is found in Article xx.

IV. Decision: *(to be placed in final decision on RCN)*

1. To acknowledge with thanks that the mandates to stay informed about developments and decisions in the RCN about the Sabbath/Sunday issue and to continue the discussions with the RCN on this matter have been amply fulfilled.

2. To accept Amersfoort's decision as largely allaying our concerns.

3. To have deputies monitor the application of this decision, seeing there are still concerns about its application and clarity of *Sunday, Lordly Day. A Pastoral Guideline*.

Grounds:

1. The deputies have had to study long reports from the Dutch deputies and interacted with intensive discussions, both by letters and by personal meetings, with our Dutch sister churches on this issue.

2. In distinction from synods Leusden and Zuidhorn, Synod Amersfoort took the view that "no matter how you approach Sunday rest, both lines take their starting point in a commandment to rest on Sundays." <u>This means that the RCN has come to the conclusion that the New Testament Church's obligation to cease working on Sunday is based on God's command.</u>

3. General Synod Amersfoort acknowledged the need "to endeavour, while looking upward in prayer to God, to come to renewed conviction regarding the celebration of the Sunday and its place within a Christian style of life as a whole." (Decision 3) <u>This gives the impression that our Dutch sister churches are determined to insist - on the basis of God's Word - that church members should not work on Sunday.</u>

4. According to the adopted rules for Sister Relations it is our task to "assist, encourage and exhort one another to live as churches of God in this world."

ADOPTED

Article 48 - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands (4) - Divorce and Remarriage (Refer Article 37, 44, 47)

I. Material:

Agenda item 12f(iv) - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands

II. Discussion:

After several rounds of discussion regarding Divorce and Remarriage, a decision was adopted. The final text of this decision is found in Article xx.

III. Decision: *(to be placed in final decision on RCN)*

1. To express thankfulness that our Dutch sister churches could take a strong Scriptural stance regarding God's teachings against divorce and remarriage.

2. To express regret that, while the issue regarding the approval of divorces for reasons beyond the Scriptural reasons of adultery and wilful desertion was not endorsed by synod and thus implicitly excluded, synod did not explicitly state this.

Grounds:

1. Synod Amersfoort in the "Principles and Guidelines" that it approved, gives strong Scriptural guidance showing how divorce and subsequent remarriage are a serious evil and must be so dealt with by consistories.

2. Synod Amersfoort gave no explicit guidance regarding the danger of moving in a direction that allows divorce for reasons beyond adultery and wilful desertion (Matt 19 and 1 Cor 7).

ADOPTED

Article 49 - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands (5) - Liturgy and Hymns (Refer Article 37, 44, 47, 48)

I. Material:

Agenda item 12f(iv) - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands
Agenda item 10d - Overture re relations with Reformed Churches Netherlands

II. Discussion:

After several rounds of discussion regarding Liturgy and Hymns, a decision was adopted. The final text of this decision is found in Article xx.

III. Decision: *(to be placed in final decision on RCN)*

1. to express appreciation for not developing a separate order of worship on the basis of the Ordinarium texts;

2. to express appreciation for not releasing for use in the churches the order of worship for the "leerdienst" (teaching-service) as presented by the deputies;

3. to express concerns about the continuing proliferation and the contents of the hymns from the "liedboek voor de kerken;" and to continue to suggest more time be spent on the Psalms and on songs based directly on Scripture.

4. to keep monitoring RCN's decisions in accordance with our Rule b (to mutually care for each other that they do not depart from the reformed faith in liturgy) and to become more acquainted, in a selective manner, with the hymns that are approved and are being approved.

Grounds:

1. Although GS Amersfoort stated that GS Zuidhorn has added to GS Leusden that a hymn shouldn't be in conflict with the Reformed Confession, GS Zuidhorn decided not to change Leusden's criterium into "a good hymn should not be in conflict with Scripture and Confession".

2. The contents of hymns should be unambiguously biblical and reformed. There are too many hymns in "Liedboek voor de kerken" which are not unambiguously biblical and reformed.

3. Deputies have asked that the Psalms, the Book of Praise in the Bible, receive more attention. Without replacing the present rhymings and tunes of the Psalms, to work on new rhymings which are more Christ-centered and on tunes other than Genevan ones. Thus more attention can be given to the Psalms.

4. More than once Deputies have asked the RCN, in line with John Calvin, to put to rhyme Bible texts and passages. It is better to spend time and energy in composing hymns directly derived from Scriptures than in dealing with appeal upon appeal to unbiblical thoughts that have crept into the hymns. And probably those hymns can be sung if the congregations, by singing, every time translate the ambiguous sentences in a reformed way, but always those hymns shall be found inferior to the faithful Cantica which are based on God's own reliable Word.

ADOPTED

Article 50 - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands (7) - Sacraments in Military Situations (Refer Articles 37, 44, 47, 48, 49)

I. Material:

Agenda item 12f(iv) - Relations with Gereformeerde Kerken in the Netherlands

II. Discussion:

After several rounds of discussion regarding the use of Sacraments in Military Situations, a decision was adopted. The final text of this decision is found in Article xx.

III. Decision: *(to be placed in final decision on RCN)*

1. To express our concerns to the Dutch sister churches that GS Amersfoort's decision regarding the administration of both sacraments for military personnel goes beyond the common consent of the Church Order and leads to the danger of interdenominational (against Art 28, B.C.) administration of sacraments.

Grounds:

1. GS Amersfoort has not alleviated our concerns that were sent to deputies. We are still not convinced that there is no danger in making exceptions to the commonly agreed regulations of the Church Order and then apply them in exceptional circumstances within the military environment.

2. GS Amersfoort should have referred to Belgic Confession, Art 28, where we confess that it is everyone's duty to join the church and unite with it, maintaining the unity of the church.

3. The possibility of administering the Lord's Supper, under certain conditions, to those who are not members of the RCN (or sister churches) has been expanded to the sacrament of baptism (again

4. under certain conditions). Baptising children of believing servicemen who are not members of the RCN (or sister churches) is now also possible.

5. The exceptional situations, which previously referred to "war zones" and "areas of crisis" have now been broadened to include all military zones where the RCN servicemen are isolated for lengthy periods of time.

Amendment:

Recommend to add two further decisions using the same grounds of the decision:

2. To express disappointment that our previous concerns have not been adequately addressed by the GKN.

3. Instruct deputies to investigate whether the last decisions by Synod Amersfoort on this issue are in conflict with Scripture, Confession and Church Order.

DEFEATED

IV. Original Decision:

The original recommendation of deputies indicated in Decision III is put to the vote.

ADOPTED

Article 66 - Relations with Reformed Churches in the Netherlands (7) - Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) and Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK)

I. Material:

Agenda Item 12f (iv) - Relations with the Reformed Churches in the Netherlands (RCN)

II. Recommendation of deputies:

Regarding CGK:

1. To encourage our sister-churches in their pursuit of unity with the CGK to do so on the proven basis of God's Word as confessed in the Three Forms of Unity and as practiced by the Church Order of Dort.

2. To monitor further developments and to report to the next synod.

Grounds:

1. These churches have the same basis. The Union of 1892 should have seen both within one federation. Though this did not occur then, the mandate of our Lord and His prayer to be one obliges us to seek this unity.

2. since these developments are ongoing, it is good to keep the churches posted.

Regarding NGK:

1. To encourage the RCN in their contacts with the NGK to continue to insist on the need within the NGK for binding to God's Word as confessed in The Three Forms of Unity, and also to insist on the proper place of the Church Order to counteract independentism.

2. To express thanks that the RCN carefully assessed the request to reconsider the decisions of GS Amersfoort-West (1967) and Hoogeveen (1969/70).

3. To encourage the RCN to pursue the recent developments in the NGK for justifying women as elders and ministers, since this is a barrier to unity.

4. To keep in close contact with the Dutch Deputies and to report to the next synod.

Grounds:

1. The binding to the Scriptures and confessions as well as the proper place of the Church Order for the bond of churches are the crucial points of division. We should encourage our Sister Churches in these matters.

2. The subject of the split in the 1960s has been carefully investigated. It was decided that it's not necessary to change the decisions of previous General Synods.

3. The declaration of the NGK to justify women in the offices of minister and elder indeed sets a barrier to unity. Our sisters need to address this with the NGK.

ADOPTED

Article 67 - Relations with Reformed Churches in the Netherlands (8) - Reformed Churches in the Netherlands (Restored) (RCN(R))

I. Material:

Agenda Item 12f (iv) - Relations with the Reformed Churches in the Netherlands (Restored) (RCN(R))

II. Discussion:

One round of discussion takes place on deputies recommendations on the RCN (R).

Article 89 - Reformed Churches in The Netherlands - RCN(R) (refer Articles .....)

I. Material:

Agenda Item 12f(iv) - Relations with the Reformed Churches in The Netherlands (RCN)

II. Discussion:

A second round of discussion takes place on the report.

Article 90 - Farewell to Dutch delegates

The Chairman speaks a few words to the delegates of the RCN and the RCN(R), thanking them for visiting, and also for their taking part in the discussions regarding the RCN, and the RCN(R), and the split that occurred in 2003.

Rev J Plug then spoke in response, stating that they also were thankful for the opportunity they had been given to discuss this matter. Br P Drijfhout then spoke on same.

Article 91 - Adjournment

To farewell the delegates, the Chairman requests that before the lunch break, all those present stand to sing of Psalm 121:1 and 4.

Article 92 - Reformed Churches in The Netherlands - RCN(R) (refer Articles .....)

I. Material:

Agenda Item 12f(iv) - Relations with the Reformed Churches in The Netherlands (RCN)
Agenda Item 10c - Overture from FRC Mount Nasura dated 17 June 2003

II. Recommendation of deputies:

OVERALL CONCLUSIONS
The GKVc asks us to accept their charges of Scriptural deviation against the GKV. After testing their arguments, we find them wanting.
The letter from the GKVc has not substantiated their claim that the GKV has no right any more to the title of true church. Though we in the past too have concerns about trends in the GKV, our synods did not decide to stop sister relations or to put them under strain. And though we sent letters with our concerns (as well as appreciation) to deputies and the GS Amersfoort, we are heartened by the strong decisions of GS Amersfoort. We cannot come to the same conclusion to separate.
Some of the objections are incorrect, some are uncharitable, and not one leads to the necessity of separation and liberation.

Since the GKVc asks us to accept their claim to be the true, continuing GKV, we must answer that this is impossible. Instead we must urge them to re-consider their argumentation and their accusations. This should lead them to seek reconciliation with the GKV, and so restore the unity for which Christ earnestly prayed just before his unique, atoning sacrifice unto death on the cross. The apostles consistently urged the churches to remain united (see the strong argument in Paul's letter to the Ephesians).
Having stated this, it would be unjust to enter into a sister relation with the GKVc.
Yet we hear in the voice of these brothers a strong desire to remain reformed. One cannot but appreciate this. Thus we need to continue to have contacts with them so that we can speak to them and continue to urge them, as well as our Dutch sister church, to work for reconciliation on the basis of truth and love.

RECOMMENDATIONS:
1. To express grief that some members separated from the GKV and formed the GKVc.

Grounds:

a. Such a separation always causes much grief as it divides believers who used to sit around the same Lord's table. It especially grieves our Lord who prayed fervently that the apostolic witness would build one, apostolic church.

b. It also means that brothers who all want to keep the church on a strongly reformed basis now stand divided. Some are in the GKVc and some in the GKV. This is both a pity and a grievous hurt.

2. Not to accept the accusations against our sister churches, the GKV, but to defend the honor and reputation of our Dutch sisters. At the same time to remain diligent in monitoring the trends in our Dutch sister churches (GKV).

Grounds:
a. The letter from the GKVc has not substantiated their charges against the GKV.
b. Though we share some of the concerns (e.gs. about the number of new hymns and some aspects of liturgical changes), we cannot come to the same strong conclusions. Some of the objections are incorrect or unsubstantiated. This is seen in their charges re the fourth and seventh commandments, and those re toleration of false doctrine by theological colleges. Some are uncharitable, as in the cases of their charges re the new marriage form, and some of their charges re the celebration of the Lord's Supper in a military zone, as well as in some charges re the PCEA.

c. The members of the GKVc had not exhausted the avenues of appeal before they separated and formed the GKVc. Matters such as those relating to the fourth and seventh commandments had not been finished when the GKVc was formed. The matters re new hymns remain unfinished.

d. Though we too have concerns about trends in the GKV, we cannot come to the same conclusion, namely, that they warranted separation.

e. It is a serious matter to allow deformation to go unchallenged, but it is also a serious matter to separate when it is not warranted. The injunctions to remain one in the Lord (e.gs. John 17 and Eph 4), sometimes even when serious problems arose as in Corinth, can be read repetitively in the Bible (cf Paul's letters to the Corinthians, Ephesians, and Colossians). The letters of Paul and the other apostles constantly remind us of this. Unwarranted separation then becomes schism.

f. The command to *defend and promote the honour and reputation* of our (unbelieving) neighbours (LD 43) applies not only to us as individuals but also to our sister relations.

g. Yet there is the need for diligence in our sister relations with the GKV. Deputies in their submissions to the GS of Zuidhorn and Amersfoort have specified their concerns as they related to the reports about the fourth commandment, reports about marriage and divorce, the decision re the blessing as given by a nonelder, the liturgical changes and proposals about the same, including the proliferation of new hymns, as well as the decisions re the chaplaincy and celebration of the Lord's Supper in war zones. We thus have registered our concerns as well. Such diligence will need to continue, in accordance with the rules for sister relations.

h. On the other hand, deputies have shown that diligence in discussing developments and trends in our Dutch sister churches has led to good results. This should be continued. For there continue to be some trends within our Dutch sister churches that do cause concern.

3. We cannot at this time positively respond to the request of the GKVc to acknowledge them as "*the lawful continuation of the Reformed Churches in the Netherlands."*

Grounds:
a. As decided at Synod Rockingham 2003, we as FRCA acknowledge the GKV as giving "*evidence of continuing faithfulness."* At the same time the FRCA want to "*discuss and to continue to discuss with the GKV deputies the concerns as to the development within the GKV and as outlined and recommended in the report of deputies*".
b. From the information received we conclude that their charges lacked substance, or were not convincing enough to warrant separation. Thus it is impossible to accept their claim to be the continuing GKV.

4. Not to accede to the request to enter sister relations with the GKVc.

Ground: Not being able to recognise them as the continuing GKV means that we cannot enter sister relations with them.

5. To maintain official contact with the GKVc so that we can work for reconciliation between them and the GKV, on the basis of truth and love.

Grounds:

a. We hear in the voice of the brothers of the GKVc a strong desire to remain reformed. One cannot but appreciate this desire to remain reformed. Thus we need to continue to have contacts with them so that we can speak to them and continue to urge them, as well as our Dutch sister church, to work for reconciliation on the basis of truth and love.

b. Indeed, unwarranted separation is against Christ's prayer for unity, and we need to address this in these contacts.

c. Visits can be made to the GKVc at the same time as those to the general synods of our sister churches.

d. There are those in the GKV who share similar concerns and have openly and publicly indicated their concerns.

e. The GKVc seceded in 2003. Much has occurred since then. There is a need for up-to-date contacts, especially after the GS of Amersfoort and its decisions, including its attempts to re-open official contacts. Also, we must take into consideration the synod which the GKVc will hold (as yet) in 2005, D.V.

6. To have synod respond to the letter of the GKVc.

Ground: After a decision is made by synod, only then can an official response be sent. Synod should send such an official answer to the GKVc in accordance with this decision.

The Alternate Recommendation which the two deputies favoured:
2. To maintain official contact with thc GKVc and request deputies to investigate whether or not the decision to "liberate" was lawful

Grounds:

a. Although we understand that the GKVc have concerns with decisions and directions of the GKV. the information provided to us by thc GKVc does not adequate1y explain why the liberation had to occur at this time (ic. 2003) and in the manner that it did.

b. Even though the liberation took place in 2003, subsequent events inc1uding that of Synod Amersfoort 2005 need to be discussed with the GKVc to ascertain whether or not their liberation is lawful.

c. It is a serious matter to allow deformation to go unchallenged, but it is also a serious matter to separate when it is not warranted. The injunctions to remain one in the Lord (e.gs. John 17 and Eph 4) sometimes even when serious problems arose, as in Corinth, can be read repetitively in the Biblc (cf Pau!'s letters to the Corinthians, Ephesians, and Colossians). The letters of Paul and the other apostles constantly remind us of this.

d. There is also the need for diligence in our sister relations with the GKV. Deputies in their submissions to the GS of Zuidhorn and Amersfoort have specified their concerns as they related to the reports about the fourth commandment, respons about marriage and divorce, the decision re the blessing as given by a non-elder, the liturgical changes and proposals about the same, inc1uding the proliferation of new hymns, as well as the decisions re the chaplaincy and ce1ebration of the Lord's Supper in war zones. We thus have registered our concerns as well. Such diligence will need to continue, in accordance with the rules for sister relations.

e. Deputies have shown that diligence in discussing developments and trends in the GKV churches has led to some good results. This should be continued. For there continue to be some trends within our Dutch sister churches that do cause concern.

Amendment 1:

Replace Recommendation 2 of the Deputies' Recommendations (majority) as follows:

2. To postpone a definitive judgment on the claims of the RCN(R) and to request deputies to investigate further whether or not the decision to "liberate" was lawful.

Grounds:

a. Although we understand that the RCN(R) have concerns with decisions and directions of the RCN, the information provided to us by the RCN(R) does not adequately explain why the liberation had to occur at this time (ie. 2003) and in the manner that it did. In this further investigation the extensive work done thus far by deputies should be used as well as the decisions of this synod. These can be used to investigate further the separation in 2003 and the developments after 2003.

b. Even though the liberation took place in 2003, subsequent events including that of Synod Amersfoort 2005 need to be discussed with the RCN(R) to ascertain whether or not their liberation is lawful. Now that our churches have made decisions about some of these crucial areas (refer Articles ....) we should place them before the RCN(R) and discuss these with the RCN(R).

c. It is a serious matter to allow deformation to go unchallenged, but it is also a serious matter to separate when it is not warranted. The injunctions to remain one in the Lord (eg. John 17 and Eph 4), sometimes even when serious problems arose, as in Corinth, can be read repetitively in the Bible (cf Paul's letters to the Corinthians, Ephesians, and Colossians). The letters of Paul and the other apostles constantly remind us of this.

d. There is also the need for diligence in our sister relations with the RCN. Deputies in their submissions to the GS of Zuidhorn and Amersfoort have specified their concerns as they related to the reports about the fourth commandment, reports about marriage and divorce, the decision re the blessing as given by a non-elder, the liturgical changes and proposals about the same, including the proliferation of new hymns, as well as the decisions re the chaplaincy and celebration of the Lord's Supper in war zones. We thus have registered our concerns as well. Such diligence will need to continue, in accordance with the rules for sister relations.

e. Deputies have shown that diligence in discussing developments and trends in the RCN churches has led to some good results. This should be continued. For there continue to be some trends within our Dutch sister churches that do cause concern.

f. Scripture teaches that a tree is known by its fruit and therefore the faithfulness of the RCN(R) and the RCN will become apparent over time. In the interim we must urge our brothers in the RCN(R) to leave justice to the Lord.

Amendment 2:

Amend Recommendation 2 as follows:

2. To postpone a definitive judgment on the claims of the RCN(R) and to request deputies to investigate further whether or not the decision to "liberate" was lawful, and to defend the honour and reputation of our Dutch sister Churches.

ADOPTED

Amendment 3:

Add the following to the end of point e of the amended Recommendations 2:

e. The matter of church discipline and mutual discipline among the churches also requires further information since discipline from consistories and churches among themselves will provide evidence of adherence to or deviation from the official statements of Synod.

ADOPTED

Amendment 4:

Insert the following in the amended Recommendation 2:

"(as made in their letter dated 4 February 2005)"

ADOPTED

Amendment 5:

Total amended Recommendation 2 (to deputies recommendation):

2. To postpone a definitive judgment on the claims of the RCN(R) (as made in their letter dated 4 February 2005) and to request deputies to investigate further whether or not the decision to "liberate" was lawful and to defend the honour and reputation of our Dutch sister Churches.

Grounds:

a. Although we understand that the RCN(R) have concerns with decisions and directions of the RCN, the information provided to us by the RCN(R) does not adequately explain why the liberation had to occur at this time (ie. 2003) and in the manner that it did. In this further investigation the extensive work done thus far by deputies should be used as well as the decisions of this synod. These can be used to investigate further the separation in 2003 and the developments after 2003.

b. Even though the liberation took place in 2003, subsequent events including that of Synod Amersfoort 2005 need to be discussed with the RCN(R) to ascertain whether or not their liberation is lawful. Now that our churches have made decisions about some of these crucial areas (refer Articles .....) we should place them before the RCN(R) and discuss these with the RCN(R).

c. It is a serious matter to allow deformation to go unchallenged, but it is also a serious matter to separate when it is not warranted. The injunctions to remain one in the Lord (eg. John 17 and Eph 4) sometimes even when serious problems arose, as in Corinth, can be read repetitively in the Bible (cf Paul's letters to the Corinthians, Ephesians, and Colossians). The letters of Paul and the other apostles constantly remind us of this.

d. There is also the need for diligence in our sister relations with the RCN. Deputies in their submissions to the GS of Zuidhorn and Amersfoort have specified their concerns as they related to the reports about the fourth commandment, reports about marriage and divorce, the decision re the blessing as given by a non-elder, the liturgical changes and proposals about the same, including the proliferation of new hymns, as well as the decisions re the chaplaincy and celebration of the Lord's Supper in war zones. We thus have registered our concerns as well. Such diligence will need to continue, in accordance with the rules for sister relations.

e. Deputies have shown that diligence in discussing developments and trends in the RCN churches has led to some good results. This should be continued. For there continue to be some trends within our Dutch sister churches that do cause concern. The matter of church discipline and mutual discipline among the churches also requires further information since discipline from consistories and churches among themselves, will provide evidence of adherence to or deviation from the official statements of Synod.

f. Scripture teaches that a tree is known by its fruit and therefore the faithfulness of the RCN(R) and the RCN will become apparent over time. In the interim we must urge our brothers in the RCN(R) to leave justice to the Lord.

ADOPTED

Amendment 6:

Synod proposes Recommendation 3, Ground b. be deleted.

Grounds:

1. The proposed grounds accurately reflect the discussions.

2. The proposed grounds give an clear statement without judgement.

ADOPTED

Amendment 7:

Change Recommendation 1 to:

1. To express grief that some members felt the need to separate from the RCN and formed the RCN(R).

Ground:

Clarifies the recommendation of the deputies.

DEFEATED

Amendment 8:

Change Recommendation 1 to:

1. To express grief that a separation has occurred in 2003.

Grounds: Such a separation always causes much grief as it divides believers who used to sit around the same Lord's table. It especially grieves our Lord who prayed fervently that the apostolic witness would build one, apostolic church.

DEFEATED

III. Decision (Recommendation incorporating all amendments):

1. To express grief that some members separated from the RCN and formed the RCN(R).

   Grounds:

   a. Such a separation always causes much grief as it divides believers who used to sit around the same Lord's table. It especially grieves our Lord who prayed fervently that the apostolic witness would build one, apostolic church.

   b. It also means that brothers who all want to keep the church on a strongly reformed basis now stand divided. Some are in the RCN(R) and some in the RCN. This is both a pity and a grievous hurt.

2. To postpone a definitive judgment on the claims of the RCN(R) (as made in their letter dated 4 February 2005) and to request deputies to investigate further whether or not the decision to "liberate" was lawful and to defend the honour and reputation of our Dutch sister Churches.

   Grounds:

   a. Although we understand that the RCN(R) have concerns with decisions and directions of the RCN, the information provided to us by the RCN(R) does not adequately explain why the liberation had to occur at this time (ie. 2003) and in the manner that it did. In this further investigation the extensive work done thus far by deputies should be used as well as the decisions of this synod. These can be used to investigate further the separation in 2003 and the developments after 2003.

   b. Even though the liberation took place in 2003, subsequent events including that of Synod Amersfoort 2005 need to be discussed with the RCN(R) to ascertain whether or not their liberation is lawful. Now that our churches have made decisions about some of these crucial areas (refer Articles .....) we should place them before the RCN(R) and discuss these with the RCN(R).

   c. It is a serious matter to allow deformation to go unchallenged, but it is also a serious matter to separate when it is not warranted. The injunctions to remain one in the Lord (eg. John 17 and Eph 4) sometimes even when serious problems arose, as in Corinth, can be read repetitively in the Bible (cf Paul's letters to the Corinthians, Ephesians, and Colossians). The letters of Paul and the other apostles constantly remind us of this.

d. There is also the need for diligence in our sister relations with the RCN. Deputies in their submissions to the GS of Zuidhorn and Amersfoort have specified their concerns as they related to the reports about the fourth commandment, reports about marriage and divorce, the decision re the blessing as given by a non-elder, the liturgical changes and proposals about the same, including the proliferation of new hymns, as well as the decisions re the chaplaincy and celebration of the Lord's Supper in war zones. We thus have registered our concerns as well. Such diligence will need to continue, in accordance with the rules for sister relations.

e. Deputies have shown that diligence in discussing developments and trends in the RCN churches has led to some good results. This should be continued. For there continue to be some trends within our Dutch sister churches that do cause concern. The matter of church discipline and mutual discipline among the churches also requires further information since discipline from consistories and churches among themselves, will provide evidence of adherence to or deviation from the official statements of Synod.

f. Scripture teaches that a tree is known by its fruit and therefore the faithfulness of the RCN(R) and the RCN will become apparent over time. In the interim we must urge our brothers in the RCN(R) to leave justice to the Lord.

3. We cannot at this time positively respond to the request of the RCN(R) to acknowledge them as "the lawful continuation of the Reformed Churches in the Netherlands."

Grounds:

As decided at Synod Rockingham 2003, we as FRCA acknowledge the RCN as giving *"evidence of continuing faithfulness."* At the same time the FRCA want to *"discuss and to continue to discuss with the RCN deputies the concerns as to the development within the RCN and as outlined and recommended in the report of deputies"* (Acts of Synod Rockingham 2003, Article 41).

4. Not to accede to the request to enter sister relations with the RCN(R).

Ground:

Not being able to recognise them as the continuing RCN means that we cannot enter sister relations with them.

5. To maintain official contact with the RCN(R) so that we can work for reconciliation between them and the RCN, on the basis of truth and love.

Grounds:

a. We hear in the voice of the brothers of the RCN(R) a strong desire to remain reformed. One cannot but appreciate this desire to remain reformed. Thus we need to continue to have contacts with them so that we can speak to them and continue to urge them, as well as our Dutch sister church, to work for reconciliation on the basis of truth and love.

b. Indeed, unwarranted separation is against Christ's prayer for unity, and we need to address this in these contacts.

c. Visits can be made to the RCN(R) at the same time as those to the general synods of our sister churches.

d. There are those in the RCN who share similar concerns and have openly and publicly indicated their concerns.

e. The RCN(R) seceded in 2003. Much has occurred since then. There is a need for up-to-date contacts, especially after the GS of Amersfoort and its decisions, including its attempts to re-open official contacts. Also, we must take into consideration the synod which the RCN(R) will hold (as yet) in 2005, D.V.

6. To have synod respond to the letter of the RCN(R).

   Ground:

   After a decision is made by synod, only then can an official response be sent. Synod should send such an official answer to the RCN(R) in accordance with this decision.

ADOPTED

Article 93 - Reformed Churches in The Netherlands - Overall Recommendations (RCN) (refer Articles .....)

I. Material:

Agenda Item 12f(iv) - Relations with the Reformed Churches in the Netherlands (RCN)
Agenda Item 10c - Overture from FRC Mount Nasura dated 17 June 2003

II. Recommendations:

1. **Overall recommendations concerning the RCN (from deputies):**

   1. To continue sister-relations with the Reformed Churches in the Netherlands according to the adopted Rules for Sister-Relations.

   2. To discharge Deputies and to appoint new Deputies with the mandate to:

      a. To exercise sister-relations with the RCN according to the adopted rules;

      b. According to the rules, to discuss and to continue to discuss with the RCN Deputies the concerns as to the developments within the RCN, and as outlined and recommended in the report of deputies (see below);

      c. To urge the RCN to continue to engage in meaningful dialogue with the "new liberated" Reformed Churches, having an understanding of their concerns and grievances, and addressing these concerns Scripturally and confessionally in truth and love;

      d. To instruct deputies to send two delegates to the next general synod of the RCN (subject to available finances);

      e. To report to next Synod.

   Grounds:

   1. The RCN gives evidence of continuing faithfulness to the Word of God, their Reformed Confessions and the Church Order.

   2. Deputies have pointed out and given evidence about some specific concerns. These should (continue to) be addressed, according to the rules.

   3. The 2005 GS Amersfoort sent an appeal to the newly liberated Reformed Churches (RCN(R)) and has thus initiated contact with these churches. This contact should be encouraged to continue, from both sides.

   4. Personal visits to synods is often more helpful than correspondence from a distance. As deputies have shown, it improves relations. Delegates should use the opportunity to visit the RCN(R) as well.

   DEFEATED

2. **Alternate Recommendation of Deputies (refer to Appendix ....):**

1. Express our thankfulness to the GKV churches regarding the openness and frankness in which their deputies and ours could be engaged in concerns and discussions.

2. Express our concerns regarding the directions being taken, particularly in regards to the manner in which Scripture and the commandments are interpreted and applied to today's circumstances. These concerns involve especially the matters that we have already raised with the GKV, and include:
   a) The 4th commandment and the reluctance to acknowledge that the rest on the Sabbath is indeed a command of God as required by this commandment and the fulfilling work of Christ,
   b) 7th commandment and the directions of deputies towards the approval of divorces for reasons beyond the Scriptural reasons of adultery and willful desertion, which, although not endorsed by synod were not explicitly rejected
   c) The administration of the sacraments in military situations to persons who are not members of the church or its sister churches, and goes beyond the common consent of the Church Order (eg. not under supervision of consistory),
   d) The proliferation and content of the new hymns being adopted, and
   e) The decision to allow non-officebearers to give the blessing, unaltered, in the church services.

We are thankful where GS Amersfoort has accepted and adopted some changes and suggestions, however, <u>these do not address the core of our concerns</u>.

3. Urge the GKV to engage in meaningful dialogue with the GKV(continuing) churches, having a greater understanding of their concerns and grievances, and Scripturally and confessionally addressing these concerns in humility and love.
4. To continue sister-relations with the Reformed Churches in the Netherlands according to the adopted Rules for Sister-Relations.
5. To discharge Deputies and to appoint new Deputies with the mandate to:
   a) Exercise sister-relations with the GKV according to the adopted rules
   b) To discuss with the GKV the nature and cause underlying the directions being taken by their churches
   c) Discuss and to continue to discuss with the GKV Deputies the concerns as to the developments within the GKV, including:
      i. Those that deputies have already been busy with, and
      ii. Additional concerns such as, supervision of the Lord's Supper, entering into sister relations with the Reformed
   d) Report to next Synod
   e) To instruct deputies to send two delegates to the next Synod of the GKV.

Grounds:

1. Our deputies have been able to correspond with Dutch deputies in a good and brotherly way, and their deputies have brought our concerns to their Synod table. This is in the spirit of the rules for sister church relations to which both our church bonds have committed themselves

2. Our deputies have already written to Dutch deputies expressing our concerns with respect to the 4th and 7th commandments, military chaplains, new hymns and blessing by non-officebearer. Some of these concerns have been the subject of discussion between deputies over quite some time, and have been expressed in multiple correspondences over the last number of synods.

3. There is an increasing trend in the GKV to administer the sacraments (Lord's Supper table as well as Baptism) to those who are not members of the church or of sister churches. This is evidenced, for example, by synods decisions on the celebration of the Lord's Supper by military personnel and asylum seekers whereby they have deviated from the Church Order (Art 57 of Australian) by giving a broader interpretation to it than it was meant to have.

4. GS Amersfoort has extended a sister church relationship to the Reformed Churches of South Africa (dopperkerken) who, at their synodical level, have allowed women into the office of deacon.

5. In order to pave the way towards reconciliation, it is important that the GKV be urged to work towards reconciliation with the GKV(continuing) on the basis of truth, love and humility.

6. The GKV strives to remain faithful to the Word of God, their Reformed Confessions and the Church Order and we need to encourage them in this regard with respect to the concerns that we do have.

7. Deputies need to continue to address the concerns in accordance with the rules.

3. **Amendment 1 (to amended alternate recommendation):**

   Replace Decision 3 with:

   3. To express thanks that the RCN attempted to engage in meaningful dialogue with the RCN(R) churches, showing a greater understanding of their concerns and grievances, and Scripturally and confessionally addressing these concerns in humility and love and to monitor the responses from the RCN(R).

   And to replace 5d in the mandate for the new deputies as follows:

   5. d. To encourage the RCN to continue to work toward reconciliation with the RCN(R).

   DEFEATED

2. **Amendment 2:**

   To delete 5 c 2+3

   Grounds:

   c. These are covered by the Rules.

   d. Trying to see underlying causes is also very subjective.

   e. Investigating trends in churches does not belong to the official task of deputies. Deputies already read broadly and try to acquaint themselves as broadly as possible.

   DEFEATED

2. **Amendment 3:**

   Add a new point to Decision 5c2 with a new ground

   3. the admission of non-sister church members to the use of the sacraments.

   Ground (to be inserted after existing Ground c):

   d. Synod Amersfoort decided that non-sister church members, under certain circumstances, may be admitted to the use of the sacraments

   DEFEATED

III. Recommendation:

A decision was adopted. The final text of this decision is found in Article 94.

Article 94 - Relations with The Reformed Churches in the Netherlands (RCN) - Fully collated decision
I. Fourth Commandment and Sunday (Refer to Article 47):

Decision:

1. To acknowledge with thanks that the mandates to stay informed about developments and decisions in the RCN about the Sabbath/Sunday issue and to continue the discussions with the RCN on this matter have been amply fulfilled.

2. To accept Amersfoort's decision as largely allaying our concerns.

3. To have deputies monitor the application of this decision, seeing there are still concerns about its application and clarity of *Sunday, Lordly Day. A Pastoral Guideline*.

Grounds:

a. The deputies have had to study long reports from the Dutch deputies and interacted with intensive discussions, both by letters and by personal meetings, with our Dutch sister churches on this issue

b. In distinction from synods Leusden and Zuidhorn, Synod Amersfoort took the view that "no matter how you approach Sunday rest, both lines take their starting point in a commandment to rest on Sundays." This means that the RCN has come to the conclusion that the New Testament Church's obligation to cease working on Sunday is based on God's command.

c. General Synod Amersfoort acknowledged the need "to endeavour, while looking upward in prayer to God, to come to renewed conviction regarding the celebration of the Sunday and its place within a Christian style of life as a whole." (Decision 3) This gives the impression that our Dutch sister churches are determined to insist - on the basis of God's Word - that church members should not work on Sunday.

d. According to the adopted rules for Sister Relations it is our task to "assist, encourage and exhort one another to live as churches of God in this world."

II. Divorce and Remarriage (Refer to Article 48):

Decision:

1. To express thankfulness that our Dutch sister churches could take a strong Scriptural stance regarding God's teachings against divorce and remarriage.

2. To express regret that, while the issue regarding the approval of divorces for reasons beyond the Scriptural reasons of adultery and wilful desertion was not endorsed by synod and thus implicitly excluded, synod did not explicitly state this.

Grounds:

a. Synod Amersfoort in the "Principles and Guidelines" that it approved, gives strong Scriptural guidance showing how divorce and subsequent remarriage are a serious evil and must be so dealt with by consistories.

b. Synod Amersfoort gave no explicit guidance regarding the danger of moving in a direction that allows divorce for reasons beyond adultery and wilful desertion (Matt 19 and 1 Cor 7).

III. Liturgy and Hymns (Refer to Article 49):

Decision:

1. To express appreciation for not developing a separate order of worship on the basis of the Ordinarium texts.

2. To express appreciation for not releasing for use in the churches the order of worship for the "leerdienst" (teaching-service) as presented by the deputies.

3. To express concerns about the continuing proliferation and the contents of the hymns from the "liedboek voor de kerken;" and to continue to suggest more time be spent on the Psalms and on songs based directly on Scripture.

4. To keep monitoring RCN's decisions in accordance with our Rule b (to mutually care for each other that they do not depart from the reformed faith in liturgy) and to become more acquainted, in a selective manner, with the hymns that are approved and are being approved.

Grounds:

a. Although GS Amersfoort stated that GS Zuidhorn has added to GS Leusden that a hymn should not be in conflict with the Reformed Confession, GS Zuidhorn decided not to change Leusden's criterium into "a good hymn should not be in conflict with Scripture and Confession".

b. The contents of hymns should be unambiguously biblical and reformed. There are too many hymns in "Liedboek voor de kerken" which are not unambiguously biblical and reformed.

c. Deputies have asked that the Psalms, the Book of Praise in the Bible, receive more attention. Without replacing the present rhymings and tunes of the Psalms, to work on new rhymings which are more Christ-centred and on tunes other than Genevan ones. Thus more attention can be given to the Psalms.

d. More than once Deputies have asked the RCN, in line with John Calvin, to put to rhyme Bible texts and passages. It is better to spend time and energy in composing hymns directly derived from Scriptures than in dealing with appeal upon appeal to unbiblical thoughts that have crept into the hymns. And probably those hymns can be sung if the congregations, by singing, every time translate the ambiguous sentences in a reformed way, but always those hymns shall be found inferior to the faithful Cantica which are based on God's own reliable Word.

IV. Sacraments in Military Situations (Refer to Article 50):

Decision:

To express our concerns to the Dutch sister churches that GS Amersfoort's decision regarding the administration of both sacraments for military personnel goes beyond the common consent of the Church Order and leads to the danger of interdenominational (against Article 28, B.C.) administration of sacraments.

Grounds:

a. GS Amersfoort has not alleviated our concerns that were sent to deputies. We are still not convinced that there is no danger in making exceptions to the commonly agreed regulations of the Church Order and then apply them in exceptional circumstances within the military environment.

b. GS Amersfoort should have referred to Belgic Confession, Article 28, where we confess that it is everyone's duty to join the church and unite with it, maintaining the unity of the church.

c. The possibility of administering the Lord's Supper, under certain conditions, to those who are not members of the RCN (or sister churches) has been expanded to the sacrament of baptism (again under certain conditions). Baptising children of believing servicemen who are not members of the RCN (or sister churches) is now also possible.

d. The exceptional situations, which previously referred to "war zones" and "areas of crisis" have now been broadened to include all military zones where the RCN servicemen are isolated for lengthy periods of time.

V. Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) and Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) (Refer to Article 66)

Regarding CGK:

1. To encourage our sister-churches in their pursuit of unity with the CGK to do so on the proven basis of God's Word as confessed in the Three Forms of Unity and as practiced by the Church Order of Dort.

2. To monitor further developments and to report to the next synod.

Grounds:

a. These churches have the same basis. The Union of 1892 should have seen both within one federation. Though this did not occur then, the mandate of our Lord and His prayer to be one obliges us to seek this unity.

b. Since these developments are ongoing, it is good to keep the churches posted.

Regarding NGK:

1. To encourage the RCN in their contacts with the NGK to continue to insist on the need within the NGK for binding to God's Word as confessed in The Three Forms of Unity, and also to insist on the proper place of the Church Order to counteract independentism.

2. To express thanks that the RCN carefully assessed the request to reconsider the decisions of GS Amersfoort-West (1967) and Hoogeveen (1969/70).

3. To encourage the RCN to pursue the recent developments in the NGK for justifying women as elders and ministers, since this is a barrier to unity.

4. To keep in close contact with the Dutch Deputies and to report to the next synod.

Grounds:

a. The binding to the Scriptures and confessions as well as the proper place of the Church Order for the bond of churches are the crucial points of division. We should encourage our Sister Churches in these matters."

b. The subject of the split in the 1960s has been carefully investigated. It was decided that it's not necessary to change the decisions of previous General Synods.

c. The declaration of the NGK to justify women in the offices of minister and elder indeed sets a barrier to unity. Our sisters need to address this with the NGK.

VI. Overall Recommendations (RCN)

Decision:

1. To continue sister-relations with the Reformed Churches in the Netherlands according to the adopted Rules for Sister-Relations.

2. To express our thankfulness to the RCN churches regarding the openness and frankness in which their deputies and ours could be engaged in concerns and discussions.

3. To urge the RCN to engage in meaningful dialogue with the RCN(R) churches, having a greater understanding of their concerns and grievances, and Scripturally and confessionally addressing these concerns in humility and love.

4. <u>To express our concerns regarding the directions being taken, particularly in regard to the manner in which Scripture and the commandments are interpreted and applied to today's circumstances, taking into account decisions made by our synods.</u>

5. To discharge Deputies and to appoint new Deputies with the mandate to:

    a. Exercise sister-relations with the RCN according to the adopted rules;

    b. <u>To discuss with the RCN the nature and cause underlying the directions being taken by their churches as expressed above;</u>

    c. Discuss with the RCN Deputies the concerns as to the developments within the RCN, including:

i. those that deputies have already been busy with, and the decisions already made by Synod West Kelmscott 2006, so that this work does not need to be done all over again;

ii. the RCN dealings with views on hermeneutics, work of the Holy Spirit and the application of church discipline;

iii. the influence of the charismatic movement on the RCN;

d. Implement decision 3;

e. Report to next Synod;

f. To instruct deputies to send two delegates to the next Synod of the RCN.

Grounds:

a. The RCN gives evidence of continuing faithfulness to the Word of God, their Reformed Confessions and the Church Order.

b. Our deputies have been able to correspond with Dutch deputies in a good and brotherly way, and their deputies have brought our concerns to their Synod table. This is in the spirit of the rules for sister church relations to which both our church bonds have committed themselves.

c. FRCA deputies express concern about a subjective interpretation of Scripture in relation to the RCN considerations about marriage and divorce that was not expressly denied by the RCN synod. Via books, the media and websites, members from within the RCN have raised matters of concern including the work of the Spirit and the application of church discipline. These matters of concern need to be investigated.

d. Synod has made decisions on fourth commandment, divorce and remarriage, sacraments in military situations, liturgy and hymns.

e. In order to pave the way towards reconciliation, it is important that the RCN be urged to work towards reconciliation with the RCN(R) on the basis of truth, love and humility.

f. Deputies need to continue to address the concerns in accordance with the rules of sister church relations.

g. Personal visits to synods are often more helpful than correspondence from a distance. Delegates should use the opportunity to visit the RCN(R) as well.

ADOPTED

Article 95 - Overture of Mount Nasura Re relations with the RCN

I. Material:

Agenda Item 10d - Overture re relations with Reformed Churches in the Netherlands

II. Proposal:

To defeat the proposal of Mt Nasura.

Ground:

Mt Nasura in effect asks for greater awareness and diligence in considering members and ministers from the RCN that come here. Synod regards this adequately covered in the tasks the consistories already have in the exercise as overseers of the church.

ADOPTED

Presbyterian Churches of Eastern Australia (PCEA)

I. Material:

Agenda Item 12b - Report Deputies for Contact with the PCEA

II. Decision:

1. **Recommendation:**

   To thank the PCEA for the discussions which our deputies could have with their deputies, but to regretfully inform them of our decision to discontinue contact with them.

   Ground:

   After more than a decade of discussions with the PCEA, no progress has been made in overcoming the impediments highlighted by past synods that prevent us offering sister church relations to the PCEA. Furthermore, the PCEA's toleration of the views expressed by Dr. Roland Ward with respect to Genesis 1-11 form a further impediment.

2. **Amendment:**

   To replace the ground as follows:

   After more than a decade of discussions with the PCEA, no progress has been made in our discussions with them.

ADOPTED

III. Decision:

The amended recommendation is put forward as follows:

1. To thank the PCEA for the discussions which our deputies could have with their deputies, but to regretfully inform them of our decision to discontinue contact with them.

2. To discharge the deputies.

3. To inform the PCEA of this decision.

Ground:

After more than a decade of discussions with the PCEA, no progress has been made in our discussions with them.

Sister Churches - Canada, The Netherlands, Korea, South Africa (Refer Article ...)

Rev W Huizinga (Convener)
A Breen
AMC Bruning
Rev PKA DeBoer
GB Veenendaal
Rev A Veldman
Alternate: J Bruning (sr)

C.f. Rapport Commissie Emeritering

Kampen, 11 september 2006

Aan de Generale Synode van
De Gereformeerde Kerken in Nederland
9205 CX Drachten
email: synodemarienberg@gmail.nl

Betreft: Emeritering en Pensioen

Weleerwaarde en eerwaarde heren,

Hierbij wil de commissie Emeritering en Pensioen (afgekort: 'de commissie') ingaan op het verzoek van het moderamen van de synode zoals deze is verwoord in een brief van 20 juli 2006 waarbij is gevoegd een brief d.d. 8 juli 2006.

In de eerstgenoemde brief heeft het moderamen, naar aanleiding van de gehouden synodevergadering van 23 juni 2006, de commissie gevraagd om het volgende grondig uit te zoeken c.q. met voorstellen te komen:

1. Hoe kan een emeriteringsregeling door middel van een pensioenverzekering kerkelijk ingebed worden om te voldoen aan artikel 13 van de KO, rekening houdend met de draagkracht van de kerken;
2. Welke regels dienen er te zijn om gebruik te maken van het solidariteitsfonds;
3. Een voorzichtige schatting van dit fonds met de afdracht per kerklid indien dit landelijk wordt ingevoerd.

De commissie, bestaande uit de brs. P.J. Houweling te Bergschenhoek, W.J. Sikkens te Groningen en H.J. Mooibroek te IJsselmuiden, heeft op 16 augustus 2006 vergaderd te Kampen en vervolgens hebben de commissieleden via telefoon en email onderling overleg gehad. De commissie wil als volgt antwoorden c.q. doet hierbij de volgende voorstellen:

1. Beantwoording van vraag 1:

o. Artikel 13 van de KO luidt als volgt:
"Wanneer een predikant door ouderdom, ziekte of andere oorzaken niet meer in staat is zijn ambtswerk te verrichten, blijft hij rechtens dienaar des Woords. De kerk die hij gediend heeft, zal hem op gepaste wijze onderhouden. Deze verplichting geldt ook met betrekking tot weduwen en wezen van predikanten".

b. Artikel 13 KO In de kerkgeschiedenis:
De 'Korte Verklaring van de Kerkenordening' door ds. H. Meulink en Ds. 1. de Wolff schrijft bij dit artikel van de KO het volgende:
"Is in de burgermaatschappij pensioen uitgesteld loon, in de kerk is het emeritaatsgeld evenals het inkomen van een dienstdoend predikant zuiver levensonderhoud. Daarop heeft de emeritusdienaar recht. Hij heeft zich voor zijn ganse leven aan de kerk verbonden; deze behoort nu ook te zorgen voor de oude dag. Wat de praktische uitvoering betreft is het steeds een lijdensgeschiedenis geweest. De emeritaatskwestie is te vergelijken met een ongeneeslijke ziekte. In vroeger eeuwen werd doorgaans zo slecht voor de emeriti gezorgd, dat zij tot schade van de kerk in dienst bleven tot zij letterlijk waren afgesloofd. In de kerken der af scheiding trachtte men te doen wat men kon, doordrongen van de roeping, hoewel de krachten klein waren. Men ging er van uit, dat de verzorging de roeping der plaatselijke kerk was, welke bij onvermogen samenwerking zocht met classis en particuliere synode, wat in de praktijk hierop neerkwam, dat de emeritering provinciaal geregeld werd. In 1872 maakte men de emeritering landelijk, waarbij iedere kerk vrijwillig bijdroeg. Hoewel vele kerken niet voldoende bijdroegen en aangedrongen werd op het heffen van een omslag, besloot de synode van 1891 het vrijwilligersbeginsel te handhaven. De dolerende kerken besloten tot de regeling, die aanvankelijk door de afgescheidenen was aangenomen, nl. dat de plaatselijke kerk had te zorgen en dat deze steun bij classis en particuliere synode kon aanvragen. Bij de vereniging in 1892 werd deze regeling gehandhaafd. Evenzo bleef men in die lijn in 1893. In 1896 werd uitgesproken, dat indien een kerk niet in staat was om eigen emeritus te onderhouden, zij alsdan hulpbehoevend werd (volgens art. 11). In 1902 werd

voorgesteld een kerkelijk pensioenfonds op te richten, waarvan intussen niets kwam. De synode van 1905 handhaafde het beginsel, dat de plaatselijke kerk zelf te zorgen heeft en bij onvermogen de hulp kan inroepen van andere kerken. Vele kerken hadden hiertegen bezwaren en verbonden zich tot een soort onderlinge verzekering met verplichting tot het storten van een jaarlijkse bijdrage volgens vaste maatstaf. Tegenwoordig worden in de vrijgemaakte kerken twee systemen gevolgd:
a. dat van de onderlinge steunverlening zonder kapitaalvorrning; b. dat van de onderlinge steunverlening met kapitaalvorming (de "Stichting"). De meeste kerken zijn bij de "Stichting" aangesloten, die het karakter van een onderlinge verzekering draagt. Het ideaal zou zijn als elke plaatselijke kerk zelf voor haar emeritus-dienaar zorgde; is zij dan niet in staaf een ander te beroepen, dan wordt zij hulpbehoevend volgens artikel 11. Weliswaar zouden dan de collectes voor hulpbehoevende kerken moeten vermeerderd worden, maar daar staat tegenover, dat geen collectes of premies voor artikel 13 behoefden te worden gestort. In ieder geval wordt vastgehouden aan het beginsel, dat de plaatselijke kerk verantwoordelijk is voor haar emeritusdienaar, de weduwe en de wezen en dat het levensonderhoud door haar moest worden uit betaald1'.

c. Hoe nu verder:
Het opzetten van een emeriteringsfonds zoals deze bij de GKv-kerken aanwezig is (Vereniging V.S.E., zie bijlage 1 op blz. 6 en 7), is nu praktisch niet te doen om reden dat de omvang van het aantal predikanten en het aantal kerkleden te gering is. Dan is de 'wet van de grote getallen' *) niet van toepassing of anders gezegd: het systeem van risicospreiding functioneert niet. De commissie heeft als uitgangspunt genomen de kerkelijke regels van zowel artikel 11 als van artikel 13 KO. Dit betekent dat de kerkenraad namens de gemeente, die hij hierin vertegenwoordigt, haar predikant naar behoren zal onderhouden. Hiertoe behoort volgens de commissie naast het traktement voor levensonderhoud en huisvesting ook een aandeel in de toekomstige pensioenuitkeringen alsmede de eventuele uitkeringen als gevolg van ziekte en/of voor overlijden.

*) 'Wet van de grote getallen' bepaalt dat naarmate het aantal experimenten groter wordt, het gemiddelde aantal geslaagde experimenten steeds meer de gecalculeerde waarschijnlijkheid benadert.

d. PSW en artikel 13 KO:
Op grond van de Pensioen- en Spaarfondsenwet (PSW) is een werkgever verplicht een pensioentoezegging aan zijn werknemer bij een in Nederland toegelaten pensioenverzekeraar onder te brengen. Uit de jurisprudentie blijkt steeds meer dat de wetgever voor de relatie kerkenraad - predikant aansluiting zoekt bij de relatie werkgever - werknemer en dus dat de PSW hier van toepassing is. Hoewel de kerkenraad de aanspraken van een toegezegd pensioen (emeritaat) en het risico van arbeidsongeschiktheid heeft verzekerd, ontslaat het de kerkenraad er niet van om te handelen overeenkomstig artikel 13 KO.

e. Af te sluiten verzekeringen en de mantelovereenkomst:
Uitgaande van 40 dienstjaren (tussen de 25 en 65 jaar) zal jaarlijks 1/40 deel van de toekomstige pensioenlasten afgedragen dienen te worden middels een af te sluiten pensioenverzekering op het leven van haar predikant bij een verzekeringsmaatschappij, alsmede de premie van een arbeidsongeschiktheidsverzekering. De voorkeur gaat dan uit om bij een vooraf geselecteerde verzekeringsmaatschappij een zgn. mantelovereenkomst af te sluiten, waarbij die kerken die een predikant in dienst hebben of krijgen, zich daarbij gaan aansluiten om de genoemde risico's (pensioen en arbeidsongeschiktheid) af te dekken waarbij de verzekeringsvoorwaarden specifiek toegesneden zijn op het beroep van predikant en waarbij tevens gunstiger premietarieven kunnen worden bedongen.

f. Emeriteringsfonds (solidariteitstonds):
Indien een predikant beroepen wordt die bij aanvang minder dan 40 dienstjaren aan pensioenrechten, of gedurende een aantal jaren te weinig pensioenrechten, heeft opgebouwd zal er sprake zijn van een zgn. pensioengat. Ook kan het voorkomen dat hetgeen door de VSE aan pensioenrechten aan een kerk wordt overgedragen niet (geheel) aansluit bij het bedrag berekend volgens de levensverzekeringswiskunde. Stel een predikant komt op 45-jarige leeftijd over vanuit het buitenland en hij heeft geen pensioenrechten elders opgebouwd dan mist deze predikant 20 pensioen-jaren. Ook mist deze predikant, als er in die 'buitenlandse jaren' geen AOW- premies zijn betaald, een bepaald deel van de AOW-uitkeringen als hij 65 jaar wordt. Deze tekorten (pensioen- en AOW-gaten) dienen alsnog te worden afgedekt waarbij jaarlijks een zgn. 'inhaalpremie' verschuldigd zal zijn aan de verzekeringsmij. tot aan de 65 jarige leeftijd. Voor die verschuldigde inhaalpremies kon door de kerk waaraan deze predikant verbonden is een beroep worden gedaan op het emeriteringsfonds. Deze kerk zal dan voor die predikant nog voor 20 jaren pensioenrechten kunnen opbouwen, waarbij de achterstallige premies (inhaalpremie genaamd) over die eerste 20 jaren niet ten laste komen van de voornoemde kerk, doch van het fonds.

2. Beantwoording van vraag 2:

g. Reglement Emeriteringstonds (solidariteitstonds) vlg. punt f
De commissie adviseert om een reglement op te stellen waarbij 'de spelregels' en de voorwaarden nader worden ingevuld en waarbij het reglement notarieel wordt vastgelegd. Het fonds zal het karakter hebben van een onderlinge steunverlening met een geringe kapitaalvorming'. Dit kapitaal is nodig om een buffer te hebben voor het betalen van inhaalpremies die kerken verschuldigd zijn voor hun predikanten die een pensioen- en/of AOW-gat hebben opgelopen. Het fonds zal een bestuur moeten hebben die periodiek verantwoording zal afleggen aan de kerken.
De hoofdregel zal dan zijn dat een kerk een beroep op een vergoeding uit dit fonds zal kunnen doen indien zij kan aantonen dat de predikant die zij beroepen heeft, bij aanvang van zijn dienst een pensioen- en/of een AOW-gat heeft en dat hierdoor de kerk inhaalpremies verschuldigd is. Wel is de commissie van mening dat de redelijkheid en rechtvaardigheid van een vergoeding krachtens dit reglement goed en duidelijk dient te worden bepaald, zodat zgn. 'overkill' wordt tegengegaan.

3. Beantwoording van vraag 3:

h. Schatting van de jaarlijkse bijdrage:
Deze vraag is zeer moeilijk te beantwoorden om reden dat niet bekend is hoeveel predikanten er verbonden zullen worden aan onze kerken waarbij dan sprake is van een onbekend aantal pensioengaten, welke leeftijd deze predikanten hebben en voorts in welk jaar en in welke mate een kerk dan een beroep zal doen op het emeritaatfonds.
Stel dat er over twee jaren twee predikanten aan onze kerken verbonden zijn die de leeftijd van 45 jaar hebben bereikt en die beiden een pensioengat hebben opgelopen van ieder zo'n 20 pensioenjaren (zie het voorbeeld onder letter f), in totaal dan alsnog in te halen 40 pensioengat-jaren. De te verwachten jaarlijkse inhaalpremie die door de kerken moet worden opgebracht bedraagt dan ca. € 34.000.
Op dit moment hebben de meeste kerken de komende tijd nog geen predikant in dienst zodat er bij de kerken wellicht financiële ruimte zal zijn om een jaarlijkse bijdrage (quota) af te dragen aan het emeriteringsfonds. Om die reden adviseert de commissie om de eerstkomende jaren extra gelden opzij te zetten om een buffer voorhanden te hebben.
Rekening houdend met een rendement van 4% en uitgaande van een stijging van het aantal zielen adviseert de commissie om ingaande 2006 de bijdrage per ziel vast te stellen op **€ 15,00**. Het quotum zal jaarlijks worden herzien.
Het bestuur van het fonds zal dan jaarlijks deze bijdrage opnieuw moeten vaststellen afhankelijk van de nieuwe ontwikkelingen en omstandigheden.

4. Beantwoording vragen van het moderamen - brief van 8 juli 2006:

a. Vraag: Hoe zit het met de rechten van predikanten die uit het buitenland zouden kunnen overkomen?
Antwoord: De predikanten die uit het buitenland zouden kunnen overkomen hebben naar onze mening geen pensioenrechten die kunnen worden meegenomen. Er zijn hiervan voorbeelden vanuit de praktijk met predikanten uit Australië en Canada. Wanneer de dominee overkomt krijgt hij geen enkel pensioenrecht mee.

b. Vraag: Wat zijn de gevolgen wanneer een predikant op jonge leeftijd komt te overlijden?
Antwoord: Wanneer een predikant op jonge leeftijd komt te overlijden zal (volgens het voorstel van de commissie) de kerk waaraan hij verbonden is geheel verzekerd zijn, doordat zij aangesloten is bij de verzekeringsmaatschappij met de genoemde mantelovereenkomst (zie punt e). Die verzekeringsmaatschappij verstrekt dan uitkeringen aan de erfgenamen t.w. een weduwen- en wezenpensioen.

c. Vraag: Is er onderzoek gedaan naar het recht op grond van aantal dienstjaren van predikanten uit de GKv?
Antwoord: Uit de VSE krijgt een predikant die overkomt uit de GKV zijn opgebouwde pensioenrechten mee.

d. Vraag: Hoe zit het met een regeling voor arbeidsongeschiktheid?
Antwoord: Het risico tegen arbeidsongeschiktheid van een predikant is dan (volgens het voorstel van de commissie) verzekerd door de kerk waar hij aan verbonden is bij de verzekeringsmij met de genoemde montelovereenkomst
(zie punt e).

5. De commissie stelt voor dat de G.S. de volgende besluiten neemt:

a. Het benoemen van deputaten E&P, die aan de volgende synode verantwoording aflegt over het uitvoeren van de verleende opdrachten;
b. Het doen oprichten van een emeriteringsfonds;
c. Het doen zoeken van een geschikte verzekeringsmij. met de daarbij behorende mantelovereenkomst;
d. Vaststelling + inning quota voor alle kerken voor het jaar 2006 van € 15,00 per ziel door het in te stellen emeriteringsfonds;
e. Verplichte aansluiting van de kerken bij dit emeriteringsfonds met aansluiting bij de voornoemde mantelovereenkomst, zodra zij een predikant in dienst hebben.

De commissie vertrouwt hiermee de verleende opdracht naar behoren te hebben uitgevoerd. Zij is van harte bereid om indien gewenst, een nadere toelichting te verstrekken. Verder wenst zij U Gods Zegen toe bij uw arbeid.

De commissie Emeritering en Pensioen,

de brs. P.J. Houweling, H.J. Mooibroek en W.J. Sikkens

Bijlage 1:
Enige gegevens over de V.S.E. zoals die functioneert bij de GK-v-kerken. Voor de duidelijkheid zij vermeld dat de commissie E&P een dergelijke opzet (ni. het verzekeren in eigen beheer) niet voor ogen heeft.

BIJLAGE D

INSTRUCTIES

D.a. *INSTRUCTIE TEN BEHOEVE VAN DE BEHANDELING VAN BEZWAARSCHRIFTEN*

Artikel 1 Indienen van een appèlschrift

a. Wanneer een lid van één der kerken van De Gereformeerde Kerken in Nederland zoals voortgezet na de vrijmaking vanaf medio 2003, zich op grond van artikel 31 KO op de synode beroept, doet hij dit schriftelijk en dient hij zijn appèlschrift in bij de kerk die is aangewezen als samenroepende kerk voor de eerstvolgende synode; drie maanden voor de opening van de synode; tevens zendt hij een afschrift van zijn appèlschrift aan de classis waartoe hij zich in een eerder stadium al heeft gericht.
b. De samenroepende kerk plaatst het appèlschrift op de voorlopige agenda van de eerstvolgende synode en stelt een afschrift in handen van de deputaten voor de voorbereiding van de behandeling van appèlzaken.
c. Een appèlschrift bevat de volgende zaken:
    1. een weergave van het besluit, de besluiten en/of de handelingen van de classis waartegen de bezwaren zijn gerezen;
    2. een weergave van de reactie en/of het besluit van de classis op de door de appellant ingebrachte bezwaren;
    3. een omschrijving van de bezwaren van de appellant met opgave van redenen en – indien van toepassing - weergave van de feiten;
    4. een formulering van de uitspraak welke de appellant van de synode verlangt.

    Wanneer een appèlschrift niet voldoet aan de genoemde vereisten, krijgt de appellant gelegenheid zijn appèlschrift aan te vullen binnen een termijn, die door het deputaatschap voor appèlzaken wordt bepaald.

Artikel 2 Taak van de deputaten

a. Een deputaat die betrokken is geweest bij de in appèl aanhangige zaak of die in enige persoonlijke relatie staat tot de appellant, wordt voor de duur van de behandeling van de onderhavige zaak vervangen door zijn secundus of één van de overige secundi.
b. De deputaten nemen zo spoedig mogelijk kennis van het appèlschrift en bereiden de behandeling ervan door de synode voor. Wanneer zij er niet in slagen dit voorbereidende werk af te ronden voordat de eerstvolgende synode in eerste zitting bijeenkomt, delen zij dit tijdig aan de samenroepende kerk mee; de synode bepaalt dan een datum waarop in voortgezette zitting het appèlschrift zal worden behandeld. Wanneer de deputaten het nodig achten dat de synode eerder bijeenkomt voor de behandeling van een appèlschrift, kunnen zij de samenroepende kerk verzoeken een buitengewone synode samen te roepen. In dat geval wordt de synode binnen veertien dagen samengeroepen.
c. Een appèlschrift is niet ontvankelijk:
    1. indien het niet is ingediend vóór de eerste synode volgend op het besluit of de handelingen van de classis waartegen bezwaar wordt aangetekend, tenzij er (een) gegronde reden(en) bestaa(t)n om daarvan af te wijken;
    2. indien de appellant geen lid (meer) is van een Gereformeerde Kerk, tenzij het een appèl betreft tegen het onrecht dat hem/haar in zijn/haar hoedanigheid als kerklid is aangedaan en de gevraagde uitspraak betekenis heeft voor zijn/haar terugkeer naar de kerk of voor herstel van zijn/haar goede naam in de gemeente, of wanneer hij/zij optreedt in zijn/haar kwaliteit als wettig vertegenwoordiger van een kerklid;
    3. indien het ook na de door de deputaten gestelde termijn voor de aanvulling van het appèlschrift niet voldoet aan de in artikel 1.c. genoemde vereisten.
d. De classis en de appellant stellen desgevraagd alle stukken die op het geding betrekking hebben ter beschikking aan de deputaten en verstrekken alle gevraagde inlichtingen. De deputaten zijn bevoegd om termijnen stellen, waarbinnen de gevraagde medewerking moet worden gegeven. Zij zien erop toe, dat de partijen volledig geïnformeerd worden over de stukken en inlichtingen die van weerszijden in de behandeling van de zaak ter tafel worden gebracht.

e. De deputaten passen zo nodig mondeling hoor en wederhoor toe. Zij geven daarbij aan classis en appellant gelegenheid tot toelichting en/of verweer en tot reactie op elkaars stukken en mededelingen. Zij kunnen de partijen ook in elkaars aanwezigheid horen.
f. De classis en de appellant hebben het recht zich in hun schriftelijk en mondeling contact met de deputaten te laten bijstaan.
g. Van de mondelinge besprekingen met de classes en de appellant of zijn/haar vertegenwoordiger(s) wordt een kort verslag opgesteld, waarvan een afschrift aan beide partijen wordt verstrekt.
h. De deputaten kunnen advies en hulp vragen van deskundigen, mits daarbij geheimhouding in acht wordt genomen.
i. De deputaten zenden hun rapport en het concept voor een besluit over het ingediende appèlschrift uiterlijk tien dagen voor de afgesproken datum van (zitting van) de synode in afschrift toe aan alle afgevaardigden. Na aanvaarding van het rapport door de synode kan het rapport eventueel ook aan appellant(en) gezonden worden, indien hij/zij daarom verzoek(t)(en), zulks naar het oordeel van de synode en zonodig onder voorwaarde van vertrouwelijkheid.

Artikel 3 Behandeling en besluitvorming door de synode

a. Bij de behandeling van het appèlschrift door de synode zijn tenminste twee deputaten aanwezig om hun rapport en voorstel toe te lichten en de synode zo nodig van advies te dienen.
b. De appellant of zijn/haar vertegenwoordiger(s) kan/kunnen toegang krijgen tot de zitting(en) waarin de bespreking van zijn/haar appèlschrift plaatsvindt, indien hij/zij daarom verzoek(t)(en), naar het oordeel van de synode.
c. In de zitting(en) waarin de bespreking van het appèlschrift plaatsvindt, kan zowel aan de afgevaardigden van de betrokken classis als aan de appellant gelegenheid worden geboden zijn/haar/hun zienswijze kort toe te lichten.
d. In het besluit van de synode worden de volgende elementen opgenomen:
    1. een weergave van het besluit, de besluiten en/of de handelingen van de classis, waarover het geschil is gerezen;
    2. een samenvatting van de bezwaren die door de appellant zijn ingebracht;
    3. een samenvatting van de gronden, de toelichting c.q. het verweer van de zijde van de classis;
    4. de uitspraak van de synode over het appèlschrift;
    5. de gronden waarop de uitspraak van de synode rust;
    6. zo nodig een aanwijzing van de rechtsgevolgen van het genomen besluit;
    7. indien van toepassing nadere aanwijzing inzake de weg waarlangs herstel van recht en vrede kan worden verkregen.
e. De synode geeft van haar besluit binnen twee weken kennis aan de appellant en aan de classis.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses T.L. Bruinius, scriba1

A. Admiraal, asessor R. ten Have, scriba2

D.b. *INSTRUCTIE DEPUTATEN BEHANDELING BEZWAARSCHRIFTEN*

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

1. De deputaten nemen zo spoedig mogelijk kennis van het bezwaarschrift en bereiden de behandeling ervan door de synode voor.

2. Zij stellen appellant(en) zo spoedig mogelijk in kennis van ontvangst van het bezwaarschrift.

3. Zij richten zich in alles naar de Instructie Behandeling Bezwaarschriften zoals die door de generale synode is vastgesteld.

4. Zij zullen, wanneer zij er niet in slagen de voorbereiding voor behandeling op de synode af te ronden voordat de eerstvolgende synode in eerste zitting bijeenkomt, dit tijdig aan de samenroepende kerk meedelen, zodat de synode een datum kan bepalen waarop in voortgezette zitting het bezwaarschrift zal worden behandeld.

5. Zij zullen, wanneer zij dit nodig achten, de samenroepende kerk verzoeken een buitengewone synode samen te roepen.

6. Zij zullen allereerst de ontvankelijkheid van het bezwaarschrift vaststellen aan de hand van de Instructie voor de behandeling van bezwaarschriften.

7. Zij dragen er zorg voor dat zij alle relevante stukken tot hun beschikking krijgen. Zij zullen daartoe termijnen stellen en er zorg voor dragen dat de partijen volledig geïnformeerd worden over de stukken en inlichtingen die van weerszijden in de behandeling van de zaak ter tafel worden gebracht.

8. Zij passen zo nodig mondeling hoor en wederhoor toe. Zij geven daarbij aan classis en appellant gelegenheid tot toelichting en/of verweer en tot reactie op elkaars stukken en mededelingen. Zij kunnen de partijen ook in elkaars aanwezigheid horen.
   Zij zorgen dat van deze besprekingen een kort verslag wordt opgesteld en verstrekken aan beide partijen een afschrift.

9. Zij zullen, wanneer dat de behandeling van het bezwaarschrift dient, hulp en advies vragen van deskundigen, zulks op voorwaarde van geheimhouding.

10. Zij stellen van hun onderzoek een rapport op en zenden dit rapport, vergezeld van een concept voor een besluit over het ingediende bezwaarschrift, uiterlijk tien dagen voor de afgesproken datum van (zitting van) de synode in afschrift toe aan alle afgevaardigden.
    Zij dragen er zorg voor dat in hun rapport de volgende elementen zijn opgenomen:
    1. een weergave van het besluit, de besluiten en/of de handelingen van de classis, waarover het geschil is gerezen;
    2. een samenvatting van de bezwaren die door de appellant zijn ingebracht;
    3. een samenvatting van de gronden, de toelichting c.q. het verweer van de zijde van de classis;
    4. een samenvatting van hun onderzoek, de gevoerde besprekingen, de gevraagde adviezen en de geraadpleegde literatuur;
    5. een voorstel voor gronden voor het concept besluit;
    6. eventueel een mogelijke aanwijzing van de rechtsgevolgen van het genomen besluit;
    7. indien van toepassing nadere aanwijzing inzake de weg waarlangs herstel van recht en vrede kan worden verkregen.

11. Zij, of tenminste twee van hen, zullen op de synodezitting aanwezig zijn om hun rapport en voorstel toe te lichten en de synode zonodig van advies te dienen.

12. Een deputaat zal zich, wanneer hij betrokken is geweest bij de in appèl aanhangige zaak of in enige persoonlijke relatie staat tot de appellant, voor de duur van de behandeling van de onderhavige zaak laten vervangen door zijn secundus of één van de overige secundi.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses — T.L. Bruinius, scriba1

A. Admiraal, ssessor — R. ten Have, scriba2

D.c. INSTRUCTIE VOOR DE DEPUTATEN OPLEIDING TOT DE DIENST DES WOORDS

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen onderzoek doen naar de mogelijkheden om te komen tot een eigen opleiding tot de dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

2. Zij zullen onderzoek doen naar de mogelijkheden die er zijn om in de huidige situatie, zonder eigen opleiding tot de dienst des Woords, toch de studie theologie op verantwoorde wijze te kunnen volgen.

3. Zij zullen daartoe allereerst nader onderzoek doen naar de opleiding van het Hersteld Hervormd Seminarium aan de Vrije Universiteit (VU) te Amsterdam en naar de opleiding van de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde kerken (TUA) te Apeldoorn. Bij dit onderzoek zullen zij de dienaren des Woords binnen het kerkverband betrekken als adviseur.
   Indien voor deze of een van deze opleidingen een algemeen of voor een belangrijk deel geldend positief studie-advies gegeven kan worden zullen zij tevens nagaan of er mogelijkheden zijn voor een vorm van samenwerking.

4. Zij zullen bij de vervulling van hun opdracht er rekening mee houden dat een opleiding aan het MARS in de Verenigde Staten, of een andere opleiding in het buitenland, geen voorkeur verdient maar eventueel zou kunnen dienen als een aanvulling op de studie theologie.

5. Zij zullen nader onderzoek doen naar de wenselijkheid, mogelijkheid, en vormgeving van een verkorte opleiding, waarbij wordt opgedragen studie-onderdelen vast te stellen en te bepalen welke vakken in ieder geval nodig zijn voor de opleiding tot predikant in De Gereformeerde Kerken. Uitgegaan dient te worden van een studieduur van minimaal 3 jaar.
   Hierbij dient ook te worden nagegaan in hoeverre gebruik gemaakt kan worden van de samenwerkingsopleiding van de Leidsche Onderwijsinstelling, Windesheim Opleidingen Theologie te Zwolle en de Theologische Universiteit te Kampen (Oudestraat).
   Bij dit onderzoek zullen zij dr. P. van Gurp en ds. S. de Marie betrekken als adviseur.

6. Zij zullen de kerken over de mogelijkheden informeren. Op deze wijze zullen zij broeders stimuleren de studie theologie te volgen en broeders die zulks van zins zijn, nader adviseren.

7. Zij zullen de broeders die de studie theologie of de z.g. vooropleiding in de klassieke talen volgen met raad en daad ter zijde staan.
   Zij stellen zich daartoe steeds op de hoogte van de situatie van de betreffende broeders, de voortgang van hun studie en de problemen die de broeders in hun studie en/of in hun persoonlijke voorbereiding op het predikantschap ervaren. Zij zullen de broeders hierin zoveel als mogelijk is bijstaan en indien nodig daarover contact hebben met de betreffende kerkenra(a)d(en) van de broeders.
   Zij zullen er op toezien dat er structureel begeleiding plaatsvindt door een dienaar des Woords.

8. Zij zullen indien nodig aan studenten financiële ondersteuning verlenen.
   Voor financiële ondersteuning zullen deputaten een instructie opstellen, in overeenstemming met de Instructie voor de Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords. Deze instructie zullen zij aan de broeders die een theologische studie volgen of wensen te volgen bekend maken.

9. Voor het toekennen van een boekengeld aan theologische studenten geldt een plafond van € 1200,- per jaar, uit te keren met terugwerkende kracht voor het studiejaar 2004/2005.
   Voor een student aan de zgn. vooropleiding klassieke talen geldt een lager bedrag.

10. Zij zullen zorg dragen voor het instellen van een benodigd ondersteuningsfonds voor de opleiding tot de dienst des Woords, en de kerken en (eventuele) gemeenten i.o. hierover informeren.

Zij stellen daarvoor een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en worden gemachtigd aan de kerken een quotum te vragen voor de voeding van dit fonds voor de opleiding tot de dienst des Woords.
Daarnaast zullen zij de kerken en (eventuele) gemeenten i.o. oproepen voor dit belangrijke werk een plaats op het collecterooster in te ruimen en te attenderen op de mogelijkheid van giften.

11. Zij zullen het in 9. genoemde ondersteuningsfonds beheren. Zij zullen daartoe een aparte bankrekening openen en die aan de kerken bekend maken. Uit hun midden zullen zij een penningmeester aanwijzen.

12. Zij zullen rapport uitbrengen van hun werkzaamheden, en samen met eventuele voorstellen tot wijziging en/of uitbreiding van deze instructie, deze zes maanden voor de eerstkomende generale synode indienen bij de kerken.

13. Zij zullen eenmaal per jaar verantwoording afleggen over het beheer van de hun ter beschikking staande financiële middelen. De penningmeester van dit deputaatschap zal zijn boeken laten controleren door een classis die hiervoor door de synode is aangewezen. Zes maanden voor aanvang van de eerstkomende synode zal het deputaatschap een financiële begroting en de verantwoording van de financiële middelen zoals deze zijn goedgekeurd door de controlerende classis ter beschikking stellen aan de kerken.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses	T.L. Bruinius, scriba1
A. Admiraal, asessor	R. ten Have, scriba2

D.d. *INSTRUCTIE VOOR DE DEPUTATEN BETREKKINGEN BUITENLANDSE KERKEN*

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen, uitgaande van de hartelijke bereidheid de kerkelijke eenheid te zoeken met allen, die op de grondslag van Schrift, belijdenis (waaronder wordt verstaan de Drie Formulieren van Eenheid en/of de Westminster Confessie) en Dordtse kerkorde willen leven, contact zoeken, cq contact onderhouden met die kerken in het buitenland die met de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt in Nederland zoals bijeen op de GS Leeuwarden-1990 in correspondentie staan (zoals genoemd onder punt 2).
   Op ondergeschikte punten van kerkorde en kerkelijke praktijk zullen buitenlandse kerken niet veroordeeld worden.
   Het doel van deze contacten is om de wettigheid van de recente vrijmaking en van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland aan deze kerken over te brengen en hen te verzoeken deze wettigheid te erkennen als voortvloeiende uit de gehoorzaamheid aan Gods Woord en de binding aan de belijdenis van de Kerk en de Dordtse kerkorde van de Gereformeerde Kerken.
   Ook zullen zij contact zoeken en aangaan met andere kerken die op de grondslag van Schrift, belijdenis (waaronder wordt verstaan de Drie Formulieren van Eenheid en/of de Westminster Confessie) en Dordtse kerkorde willen leven.

2. Zij zullen contacten onderhouden met de volgende kerken: de Free Reformed Churches of Australia (FRCA), Canadian Reformed Churches (CanRC, Canada en Ver. Staten), die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKS, Zuid/Afrika), de Korean Presbyterian Churches (KPC, Korea), de Gereja Gereja Reformasi di Indonesia N.T.T. (GGRI, Indonesië), de Evangelical Presbyterian Church

(EPC, Ierland), de Free Church of Scotland (FCS, Schotland), de Free Church of Scotland continuing (FCSs, Schotland), de Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI, Ierland), de Free Reformed Churches of the Philippines (FRCP, Philippijnen), de Reformed Churches in the United States (RCUS, Verenigde Staten) en de United Reformed Church of America (URCA, Verenigde Staten en Canada).

3. Zij zullen daartoe o.a. gebruik maken van een toelichtend Engelstalig document waarin de gronden voor de Vrijmaking worden uiteengezet, en waarvan de "Deed of Liberation or Return" (Akte van Vrijmaking of Wederkeer) d.d. september 2003, de brochure "Let us repent" (Laten wij ons bekeren) en de "Call to reformation" (Oproep tot reformatie), beide laatsten opgesteld in februari 2003, onderdelen zullen vormen. In dit document dient uit te komen dat De Gereformeerde Kerken zoals bijeen in Mariënberg 2006, de begeerte hebben de eenheid te onderhouden met de boven genoemde zusterkerken.

4. Zij zullen tevens een verweerschrift in de Nederlandse en Engelse taal opstellen, dat de onterechte kritiek weerspreekt van de kant van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) gericht tegen de wettigheid van de recente Vrijmaking en het bestaansrecht van De Gereformeerde Kerken als voortzetting van de Kerk van Christus in Nederland. Dit betreft reacties opo.a. `Not beyond what is written` en het Appèl van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)
Dit verweerschrift zal aan alle zusterkerken worden toegezonden, indien van toepassing als toevoeging aan de onder 3 genoemde documenten.

5. Zij zullen indien gewenst de buitenlandse zusterkerken dienen met nadere toelichting op de ontwikkelingen binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.

6. Zij zullen waar wenselijk en mogelijk in deze contacten mondeling een nadere toelichting geven, zo nodig in een gezamenlijke vergadering met afgevaardigden van de betrokken kerken.

7. Zij zullen antwoorden op reacties van de kant van buitenlandse kerken die betrekking hebben op de zusterkerkrelatie met onze kerken.

8. Zij zullen in hun contacten met zusterkerken zich houden aan de regels voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buitenland, zoals opgenomen in de bijlage bij de instructie.

9. Zij zullen kerkleden die tijdelijk in het buitenland verblijven, op hun verzoek dienen met adviezen m.b.t. kerkgang en deelname aan het kerkelijk leven ter plaatse.

10. Zij stellen een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de deputaten financieel beheer.

11. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.

12. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses	T.L. Bruinius, scriba1
A. Admiraal, asessor	R. ten Have, scriba2

Bijlage

Regels voor het aangaan en onderhouden van zusterkerk-relaties met kerken in het buitenland
1. Inhoud van de zusterkerkrelatie
Een zusterkerkrelatie met buitenlandse kerken houdt in het naar gereformeerd belijden erkennen van

elkaar als ware kerken van de Here Jezus Christus en het dienovereenkomstig oefenen van kerkelijke gemeenschap.

2. Het aangaan van zusterkerkrelaties

De gereformeerde kerken in Nederland zullen eerst een zusterkerkrelatie met een buitenlandse kerk aangaan nadat zij zich, met name door middel van deputaten, ervan vergewist hebben, dat deze kerken de gereformeerde belijdenis van het Woord van God niet slechts officieel hebben aanvaard, maar ook metterdaad tot gelding doen komen in haar kerkelijke praktijk van leer, eredienst, kerkregering en tucht. Daarbij zal er rekening mee moeten worden gehouden,

2.1 Dat de Here Christus zijn kerk onder verschillende volken, die elk door hun bijzondere geografische ligging, historie en cultuur zijn bepaald, vergadert, zodat buitenlandse kerken om verschillen op ondergeschikte punten inzake wijze van belijden, liturgie, kerkorde en praktijk niet veroordeeld zullen worden;

2.2 Dat wanneer er sprake is van relaties met derden, zorgvuldig dient te worden nagegaan, wat deze relaties voor de desbetreffende kerk betekenen om zo de waarde, de zin en eventueel de wijze van aangaan en/of oefening van een zusterkerkrelatie te beoordelen;

2.3 Dat er in bepaalde landen meer dan één verband van kerken kan bestaan dat erkend dient te worden als verband van ware kerken van onze Here Jezus Christus. Daarom kan de mogelijkheid van een relatie met meer dan één verband van kerken in hetzelfde land niet altijd zonder meer uitgesloten worden. In een dergelijke situatie van 'dubbele correspondentie' zal vanwege Christus' gebod tot eenheid niet worden berust, maar zij zal onderwerp van gesprek dienen te blijven.

3. Regels voor het beoefenen van zusterkerkrelaties

Indien een zusterkerkrelatie met een kerk in het buitenland is aangegaan, zal deze geoefend worden aan de hand van enige regels, die dienen om als gereformeerde kerken samen bij de belijdenis van Gods Woord te blijven en elkaar te helpen, te bemoedigen en op te scherpen in het in woord en daad getuigen zijn van de Here Jezus Christus in deze wereld. Daarvoor zullen van Nederlandse zijde de volgende regels gelden:

1. De kerken zullen elkaar zo veel mogelijk bijstaan in de handhaving, verdediging en bevordering van de gereformeerde belijdenis naar de Schriften in leer, kerkregering, tucht en eredienst.
2. De kerken zullen elkaar informeren over de besluiten van de meeste vergaderingen, indien mogelijk door toezending van de Acta ervan of anders tenminste door toezending van de voor de desbetreffende kerk relevante besluiten (waar mogelijk in vertaling).
3. De kerken zullen elkaar informeren met betrekking tot het aangaan van zusterkerkrelaties met derden.
4. De kerken zullen elkaars attestaties aanvaarden; zij zullen ook de leden van de desbetreffende kerken toelaten tot de sacramenten op vertoon van een genoegzaam kerkelijk attest.
5. De kerken stellen in principe de kansels voor elkaars predikanten open met inachtneming van de bepalingen, voor het eigen kerkverband aanvaard.

Er zal naar worden gestreefd in de beoefening van de relatie ook de volgende regels te doen gelden:

6. In geval van wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren die inhoudelijk van confessionele aard zijn, zal op het voornemen hiertoe bij de zusterkerken bijzondere aandacht worden gevestigd, zodat zo veel mogelijk overleg voor de definitieve besluitvorming kan plaatsvinden.
7. De kerken zullen elkaars afgevaardigden op haar meeste vergaderingen ontvangen en hen uitnodigen zitting te nemen als adviseurs, zoveel dit mogelijk is.

D.e. *INSTRUCTIE VOOR DE DEPUTATEN FINANCIEEL BEHEER*

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen zorg dragen voor het zorgvuldige beheer van de onder hun berusting komende gelden. Zij zullen van de inkomsten en uitgaven een nauwkeurige administratie bijhouden. Zij zullen alle geldelijke fondsen binnen het kerkverband beheren, alleen het Deputaatschap Opleiding Dienst des Woord zal zijn eigen gelden ontvangen uit de kerken en deze gelden zelf beheren.

2. Zij zullen jaarlijks de aangewezen classis dienen met een voorstel over de hoogte van de afdracht per ziel voor het kerkverband. De aangewezen classis zal de hoogte van het quotum vaststellen voor het hele kerkverband. De classis zal de andere classes hiervan verslag doen.

3. Zij zullen jaarlijks de hoogte van het quotum omgeslagen per ziel, die door de classis is vastgesteld, kenbaar maken bij de kerken. In dit schrijven worden de kerken gevraagd hun geldelijk bijdrage te storten op de daarvoor ingerichte bankrekening van Deputaten Financieel Beheer. De kerken geven jaarlijks bekendheid van hun ledental per 1 januari aan de deputaten. Deze opgave dient voor 15 januari schriftelijk te worden gemeld.

4. Zij zijn bevoegd om de uitgaven die gedaan zijn/worden door de onderscheiden deputaatschappen te vergoeden. Van alle huidige deputaatschappen en eventueel nog op te richten deputaatschappen ontvangen zij voor 1 augustus een begroting.

5. Alle ingediende declaraties/rekeningen dienen van een handtekening van de voorzitter en van de secretaris van het deputaatschap te zijn voorzien.

6. De Deputaten Financieel Beheer zullen jaarlijks een begroting maken over alle eventuele kosten van het kerkverband en komen tot een quotum voorstel. Zij zullen in de september vergadering van de aangewezen classis hun quotum voorstel indienen. In de classisvergadering van september elk jaar of in de classisvergadering van december elk jaar wordt het quotum voorstel van de deputaten besproken. De aangewezen classis bevestigt schriftelijk aan Dep. Fin. Beheer hun akkoord verklaring.

7. Jaarlijks zal de administratie van Deputaten Financieel Beheer worden gecontroleerd. De controle zal plaatsvinden door de aangewezen classis en zal jaarlijks per classis rouleren. De classis zal schriftelijk verslag doen van haar bevindingen aan de andere classes en aan het Deputaatschap Financieel Beheer en voorstellen hen te déchargeren.

8. Eens per twee jaar zal de synode voor de komende drie jaren de classis aanwijzen welke zorg draagt voor de controle van de administratie en het vaststellen van de quota.

9. De leden van het deputaatschap worden door de synode benoemd. De synode zal een classis aanwijzen bij tussentijdse benoemingen.

10. De functies worden door de deputaten onderling verdeeld.

11. Deputaten Financieel Beheer richten een emeriteringsfonds op en beheren dat fonds.
    Zij stellen een quotum vast voor het in te stellen emeriteringsfonds,dat in het jaar 2006 € 15,- per ziel bedraagt en dragen zorg voor de inning van het quotum.

12. Zij dragen zorg voor een kerkelijke emeritaatsvoorziening via een pensioenverzekering. Zij zoeken daartoe een geschikte verzekeringsmaatschappij en sluiten met die maatschappij een mantelovereenkomst.
    Zij adviseren de plaatselijke kerken m.b.t. de afgesproken emeritaatsregeling, zodra deze een predikant hebben.

13. Zij dragen zorg voor een goed beheer, zodat aan eigen predikanten bij emeritering gelden worden verstrekt als steun bij levensonderhoud bij emeritering.

    De gelden voor de emeritering worden uit eigen kerkverband bekostigd en omgeslagen per ziel. De hoogte van het bedrag wordt door de deputaten financieel beheer aan de aangewezen classis voorgesteld. Dit wordt eveneens onder punt 5 gestelde in de classisvergaderingen besproken.

14. Deputaten financieel beheer stellen gelden ter beschikking aan de quaestor van een synode voor uitbetaling van de ingediende declaraties en rekeningen. De quaestor dient alle declaraties en

rekeningen in bij Dep. Fin. Beheer, zodat de administratie door de aangewezen classis kan worden gecontroleerd.

15. De quaestor van een synode valt onder de verantwoording van Dep.Fin.Beheer en hij draagt zorg voor de uitbetaling van de ingediende declaraties/rekeningen. De declaraties en rekeningen van de synode zijn voorzien van twee handtekeningen, deze stukken worden door twee leden van het moderamen ondertekend.

16. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses — T.L. Bruinius, scriba1

A. Admiraal, asessor — R. ten Have, scriba2

D.f. ***INSTRUCTIE VOOR DE DEPUTATEN ADRESVOERING / CONTACTEN OVERHEID / BINNENLANDSE BETREKKINGEN.***

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen zich bij de hoge overheid en de nodige van de overheid uitgaande instellingen bekend maken.

2. Zij zullen fungeren als officieel adres van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland (postale aanduiding “hersteld”) voor overheid, andere kerkgenootschappen en landelijke instellingen en in het algemeen wanneer de kerken gezamenlijk worden aangesproken of aangeschreven.

3. Zij zullen stukken die van de overheid en overige kerkgenootschappen bij hen binnenkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken onder de aandacht van de kerken brengen.

4. Zij zullen op vragen van de overheid en overige kerkgenootschappen over bepaalde zaken antwoord geven, voorzover de kerken zich na 2005 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken. Dit alles in overeenstemming met het gevoelen van de kerken. Zij zullen zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennisgeving aan de kerken doen toekomen.

5. Zij zullen op door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen die overal in ons land de dienst van de kerk (art. 27 K.O.) raken, reageren, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de eredienst en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

6. Zij zullen op wetgeving reageren die door de overheid wordt voorbereid en duidelijk het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

7. Zij zullen reageren op zaken die door de overige kerken ons bekend worden gemaakt en het belijden van de kerk en/of het leven als christen raakt, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

8. Zij zullen de kerken informeren over nieuw tot stand gekomen wetgeving en andere maatregelen van de rijksoverheid die voor de kerken consequenties hebben, en over rechterlijke uitspraken die voor het functioneren van de kerken overal in het land van belang zijn.

9. Zij zullen, met betrekking tot het Koninklijk Huis, namens de kerken gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, overbrengen en de vertegenwoordiging van de kerken op koninklijke recepties voorbereiden en uitvoeren, behalve wanneer de generale synode bijeen is.

10. Zij zullen op uitnodiging van de overheid de kerken vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken.

11. Zij zullen nagaan of de decentralisatie van overheidstaken verandering en/of uitbreiding van de instructie noodzakelijk maakt.

12. Zij zullen in het algemeen de ontvangst van hun toegezonden stukken aan afzender(s) bevestigen.

13. Zij zullen ingeval zij menen, dat bepaalde hun niet regarderende stukken van betekenis kunnen zijn voor de kerken of voor een ander generaal deputaatschap, de afzender(s) daarheen verwijzen.

14. Zij zullen het adressenbestand van de kerken en van de overige kerkgenootschappen up-to-date houden.

15. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses	T.L. Bruinius, scriba1
A. Admiraal, asessor	R. ten Have, scriba2

D.g. *INSTRUCTIE VOOR DE DEPUTATEN CURATOREN LANDELIJK KERKBLAD EN WEBSITE*

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen de uitgave en ontvangst van het landelijk Gereformeerd Kerkblad De Bazuin

in de kerken bevorderen in overleg met en met inschakeling van de aan te stellen redactie en medewerkers.

2. Zij zullen toezien op het naleven van de *Regelingen Kerkblad* en het *Redactiestatuut Landelijk Kerkblad van De Gereformeerde Kerken in Nederland*, beide zoals vastgesteld door de generale synode te Mariënberg 2005/2006.

3. Zij zijn verantwoordelijk voor de schriftuurlijke koers van het blad. Zulks conform de leer van de kerken, zijnde: de Heilige Schrift, zoals wij daarvan belijdenis doen in de belijdenisgeschriften, te weten de Apostolische Geloofsbelijdenis, de Geloofsbelijdenis van Nicea, de Geloofsbelijdenis van Athanasius, de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels; en eveneens conform de Kerkorde van De Gereformeerde Kerken in Nederland met de daarop betrekking hebbende afspraken die door de te Mariënberg (2005/2006) gehouden synode zijn vastgesteld.

4. Zij zullen de leden van de redactie schriftelijk aanstellen. Daartoe zullen zij in eerste instantie de redactieleden van het over te nemen blad Reformanda benaderen.

5. Zij zullen aan de redactie medewerkers toevoegen met bijzondere taken, te weten:
   - leden van de eindredactie door wie het blad persklaar gemaakt wordt;
   - een administrateur;
   - een medewerker voor de financiële administratie;
   - een redactiesecretaris;
   - een webmaster.

6. Zij zullen zo mogelijk een deskundige op communicatiegebied toevoegen aan de redactie.

7. Zij zullen tenminste eenmaal per jaar met de redactie vergaderen om het beleid te bespreken.

8. Zij zullen in overleg met de redactie en de webmaster instructies opstellen t.b.v. het instellen en onderhouden van een website voor de kerken die gelinkt zal worden aan de nieuwe website van het kerkblad.

9. Zij vertegenwoordigen voor het burgerlijk recht en ten aanzien van vermogensrechtelijke aangelegenheden de gezamenlijke kerken van het kerkverband zoals bijeen in de laatstgehouden generale synode en zijn in die zaken niet hoofdelijk aansprakelijk; de gezamenlijke kerken zijn en blijven in alle genoemde aangelegenheden aansprakelijk.

10. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 19 mei 2006,

S. de Marie, preses

T.L. Bruinius, scriba 1

A. Admiraal, assessor

R. ten Have, scriba 2

D.h. ***INSTRUCTIE VOOR DE DEPUTATEN ONDERZOEK HERZIENE STATENVERTALING***

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen nauwkeurig onderzoek doen naar de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de "Bijbel in de herziening van de Statenvertaling" (afgekort HSV), uitgegeven op last van de Stichting Herziening Statenvertaling, uitgaande van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, voor De Gereformeerde Kerken.

2. Zij zullen daartoe zoveel als mogelijk is de voortgang van de uitgave volgen.

3. Zij zullen zich van de inhoud van de vertaling op de hoogte stellen en deze kritisch beoordelen.

4. Zij zullen daarnaast onderzoek doen naar de leesbaarheid van de HSV, zowel m.b.t. het gebruik in de erediensten en officiële bijeenkomsten als m.b.t. het Bijbellezen in gezinnen en op verenigingen.

5. Zij zullen bij hun onderzoek, wanneer zij dat dienstig achten, contact hebben met de Stichting Herziening Statenvertaling.

6. Zij zullen bij hun onderzoek kennis nemen van publicaties m.b.t. de HSV voorzover deze dienstig zijn bij hun onderzoek.

7. Zij zullen zonodig bij het uitvoeren van hun opdracht advies inwinnen van deskundigen op het gebied van grondtalen.

8. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses	T.L. Bruinius, scriba1
A. Admiraal, asessor	R. ten Have, scriba2

D.i. ***INSTRUCTIE DEPUTATEN AD ARTIKEL 49 KO.***

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen de classes bijstaan in alle gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft, en – op verzoek van de classes – bij bijzondere moeilijkheden. Zo zullen zij hulp bieden

bij: ontslag van een predikant van zijn verbintenis aan een gemeente en ontheffing uit het ambt (art. 14, 15 KO), toelating van predikanten uit andere kerken, toelating van afgezette predikanten en moedwillige verlating van predikanten uit de gemeenten.
De adviezen aan een classis behoren gegeven te worden voordat de leden van de classis hun stem uitbrengen.
Bij een conflict tussen het oordeel van de classis en de deputaten besluit de Generale Synode.

2. Zij, of enkelen van hen, zullen toezicht houden op het peremptoir examen van aanstaande predikanten. Zij kunnen vragen stellen tijdens het peremptoir examen aan de kandidaat. Zij zullen mede beraadslagen en adviseren. De adviezen aan de classis behoren gegeven te worden voordat de leden van de classis hun stem uitbrengen. Het is de classis die het besluit neemt over het toelaten van de kandidaat tot de bediening van het Woord en de heilige sacramenten.
Bij een conflict tussen het oordeel van de classis en de deputaten besluit de Generale Synode.

3. Zij zullen de tijdelijke wijzigingen in de KO die naar het besluit van de GS Mariënberg 2005/2006 zijn genomen, controleren op hun uitvoerbaarheid en werkzaamheid. Zij zullen bij de samenroepende kerk van de eerstvolgende GS zonodig een verzoek indienen om die artikelen van de KO die tijdelijk gewijzigd zijn opnieuw te bezien en – indien dit nodig is - te herformuleren.

4. Wanneer bepaalde zaken niet kunnen wachten tot de eerstvolgende GS omdat ze zeer complex zijn of grote moeite oproepen in de kerken, of omdat omstandigheden in het kerkverband wijzigingen in de aangepaste KO vereisen, zullen zij bij de samenroepende kerk van de eerstvolgende GS een verzoek indienen om een vervroegde GS bijeen te roepen.

5. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses — T.L. Bruinius, scriba1

A. Admiraal, assessor — R. ten Have, scriba2

D.j. ***INSTRUCTIE VOOR DE QUAESTOR VOOR AFHANDELING VAN DE FINANCIËLE ZAKEN VAN DE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN TE MARIËNBERG.***

Voor de quaestor geldt:

a. dat hij lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een quaestor als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn quaestor zijn te doen beëindigen.

1. De quaestor verricht zijn werk onder de verantwoording van Deputaten Financieel Beheer.

2. De quaestor krijgt alle ondertekende declaraties en rekeningen van alle gemaakte kosten van de Synode van De Gereformeerde Kerken te Mariënberg. Deze declaraties en rekeningen dienen te zijn voorzien van de handtekeningen van de preses en de scriba/assessor van de Synode.

3. De Deputaten Financieel Beheer stellen gelden ter beschikking aan de quaestor, zodat hij tot uitbetaling kan overgaan. De uitbetaling dient te geschieden op privé- , kerkelijke – of zakelijke rekeningen van de indieners.

4. Hij maakt een totaal overzicht van alle ondertekende declaraties en rekeningen van alle gemaakte kosten van de synode in een overzichtsrekening.

5. Hij stuurt de totale overzichtsrekening met één kopie van alle ondertekende declaraties en rekeningen naar Deputaten Financieel Beheer. Deputaten Financieel Beheer controleren de overzichtsrekening met de kopieën van de ingediende declaraties en rekeningen.

6. De quaestor maakt een begroting voor de volgende Synode en stuurt deze begroting naar Deputaten Financieel Beheer. Deputaten Financieel Beheer kunnen deze begroting in hun financiële overzicht verwerken en een half jaar voor de aanvang aan de volgende synode ter beschikking stellen.

7. Het moderamen van de Synode stelt twee broeders aan om een kascontrole te houden bij de quaestor.

8. Zijn alle financiële handelingen door de quaestor verricht, dan kan hij zijn financiële administratie overdragen aan de Deputaten Financieel Beheer. De aangewezen classis controleert de gehele administratie van Deputaten Financieel Beheer.

9. Hiermee is zijn taak als quaestor van de synode ten einde.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses	T.L. Bruinius, scriba1
A. Admiraal, asessor	R. ten Have, scriba2

D.k. ***INSTRUCTIE VOOR DE ARCHIVARIS VAN HET SYNODE-ARCHIEF VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND***

Voor de archivaris geldt:

a. dat hij lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een archivaris als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn archivaris zijn te doen beëindigen.

Aan de archivaris is opgedragen:

1. Hij beheert in opdracht van de generale synode van De Gereformeerde Kerk de synode- en documentatiestukken van de j.l. gehouden synode 2005/2006 te Mariënberg.

2. Hij draagt zorg voor een geordend overzicht van de stukken in hem door hemzelf ingerichte archiefkast c.q. archiefruimte.

3. Hij deelt het archief met zijn stukken zodanig in, dat alle stukken optimaal toegankelijk worden gemaakt. Hij kan gebruik maken van de bijlage die bij deze instructie worden toegevoegd n.l.: Archiefschema bijlage 1 en Trefwoordenregister bijlage 2.

4. Hij neemt na afloop van de synode de stukken, die daarvoor in aanmerking komen, over van de scriba1 en 2 en overige functionarissen en bergt deze stukken in het archief op.

5. Hij bewaart en staat voor alle vertrouwelijke informatie onder de belofte van strikte geheimhouding.

6. Het raadplegen en uitlenen van de stukken kan verstrekt worden na verkregen toestemming of

naar eigen inzicht. Het uitlenen geschiedt tegen een ontvangstbewijs en wordt door hem geregistreerd.

7. Hij maakt een lijst op van alle voor vernietiging in aanmerking komende stukken en vernietigt deze stukken na verkregen toestemming.

8. De onkosten die de archivaris voor zijn werk maakt, kunnen door hem worden gedeclareerd bij het deputaatschap financieel beheer.

9. Het mandaat van de archivaris wordt stilzwijgend verlengd, tenzij hij ontheffing

   van zijn arbeid vraagt of de generale synode de aanwijzing van een andere archivaris noodzakelijk acht. Is er onverhoopt sprake van wanbeheer, dan kan hij met onmiddellijke ingang worden ontslaan van zijn functie.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses — T.L. Bruinius, scriba1

A. Admiraal, assessor — R. ten Have, scriba2

Bijlage instructie archivaris – mogelijk archiefschema

01. INSTITUERING, ONTWIKKELING EN TERRITORIUM
   1. instituering, samenvoeging, opheffing
   2. groei, grenzen, splitsing
   3. plaatselijke kerkgeschiedenis

02. FUNCTIONEREN VAN DE KERKERAAD
   1. samenstelling en werkwijze
   2. ondertekening van de drie formulieren van eenheid
   3. vergaderingen
   4. vergaderingen met diakenen
   5. gemeentevergaderingen
   6. archiefzaken

03. VOORZIENING IN DE AMBTEN
   1. wijziging aantal ambtsdragers
   2. roeping / vertrek / ontslag van predikanten
   3. roeping / ontheffing van ouderlingen en diakenen

04. LEDENADMINISTRATIE EN KERKELIJK BUREAU
   1. personele bezetting en instructie kerkelijk bureau
   2. inkomende leden
   3. vertrekkende leden
   4. doop, avondmaal, huwelijksbevesting
   5. familieberichten
   6. ledenregistratie, correspondentie (kaarten in ordners)
   7. statistiek

05. EREDIENST, PREDIKING EN SACRAMENTEN
   1. organisatie kerkdiensten en preekvoorziening
   2. inhoud prediking
   3. prekenserie voor leesdiensten

4. liturgiezaken
5. samenstelling en instructie liturgiecommissie
6. rapporten van en correspondentie met de liturgiecommissie
7. samenstelling en instructie orgelcommissie
8. rapporten van en correspondentie met de orgelcommissie

06. ZENDING
1. samenstelling en instructie zendingscommissie
2. rapporten van en correspondentie met de zendingscommissie
3. rapporten van en correspondentie met de zendende kerk in haar zendingscollege / -commissies
4. financiële jaarstukken en controle zendingscommissie
5. overige correspondentie inzake de zending
6. zendingsblad, correspondentie (bladen = documentatie)

07. EVANGELISATIE
1. samenstelling en instructie evangelisatiecommissie
2. rapporten van en correspondentie met de evangelisatiecommissie
3. beleidsstukken
4. financiële jaarstukken en controle evangelisatiecommissie
5. overige correspondentie inzake de evangelisatie

08. CATECHESE EN TOERUSTING
1. catechese
2. toerustingscursussen en -conferenties
3. studieverenigingen

09. OPZICHT EN TUCHT
1. toelating tot het avondmaal/lidmaatschap
2. pastoraat en geestelijke verzorging
3. gemeente- en wijkavonden
4. vermaan en tucht over leden
5. vermaan en tucht over ambtsdragers

10. DIAKONAAT
1. samenstelling en werkwijze diakonale vergaderingen
2. vergaderingen
3. beleidsstukken
4. contacten met gemeenteleden
5. financiële administratie
6. financiële jaarstukken en controle
7. contact en correspondentie met dienst- en hulpverlenende instellingen
8. diakonale conferenties en deputaatschappen

11. KERKVERBAND
1. zusterkerken
2. classis
3. particuliere synode
4. generale synode (acta is documentatie, m.u.v. geheime acta)
5. afzonderlijke zusterkerken

12. CONTACTEN MET ANDERE KERKGEMEENSCHAPPEN
1. Nederlands Gereformeerde Kerken

2. Christelijk Gereformeerde Kerken
3. Gereformeerde Kerken (synodaal)
4. overige kerken
5. organisaties voor interkerkelijk contact en samenwerking

13. CONTACTEN MET OVERHEID EN SAMENLEVING
1. contact en correspondentie met de overheden
2. contact en correspondentie met maatschappelijke organisaties en instellingen

14. BEZIT, BEHEER EN FINANCIËN
1. samenstelling en instructie commissie van beheer
2. financiële jaarstukken en controle commissie van beheer
3. rapportage van en correspondentie met de commissie van beheer
4. overige correspondentie inzake bezit, beheer en financiën

15. INFORMATIEVOORZIENING EN PUBLICITEIT
1. mededelingen aan de gemeente
2. kerkblad, correspondentie (bladen zelf afzonderlijke serie)
3. plaatselijk hand- / jaarboekje, correspondentie (boekjes zelf afzonderlijke serie)
4. externe publiciteit

16. ARCHIEVEN VAN COMMISSIES, VERENIGINGEN e.d.
1. commissie van beheer
2. diakonie
3. evangelisatiecommissie
4. orgelcommissie
5. liturgiecommissie
6. zendingscommissie

(Opmerking: deze opsomming kan naar behoefte worden aangevuld)

17. DOCUMENTATIE

- Acta van de Generale Synode
blijven bewaard

- Prekenserie
blijft bewaard

- Overige tijdschriften
bewaren: twee jaar + lopende jaar

D.I. ***INSTRUCTIE VOOR DE DEPUTATEN VOLGENDE GENERALE SYNODE***

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen, in samenwerking met de door de generale synode aangewezen roepende kerk de volgende generale synode voorbereiden.

2. Zij zullen er zorg voor dragen en er op toezien dat de voorbereidingen verlopen volgens de Regeling voor de generale synode, zoals die door de generale synode is vastgesteld en is opgetekend in de bijlage bij deze instructie.

3. Zij zullen de roepende kerk informeren, adviseren en ondersteunen bij alle werkzaamheden die voortvloeien uit de opdracht om de volgende synode bijeen te roepen.

4. Zij zullen zich bij hun werk zonodig laten adviseren door de vorige roepende kerk en door de predikanten in het kerkverband.

5. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, drie weken voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses — T.L. Bruinius, scriba1

A. Admiraal, asessor — R. ten Have, scriba2

Bijlage bij Instructie voor Deputaten volgende generale synode

REGELING VOOR DE GENERALE SYNODE

I. Samenroepende kerk

De samenroepende kerk zal, in overleg met deputaten voor voorbereiding van de volgende synode en zoveel mogelijk in overeenstemming met eventuele aanwijzingen door de vorige synode gegeven:

1. Met advies van de classis tijd en plaats van de eerstkomende synode vaststellen;
2. Zes maanden vóór de datum van de synode een oproep doen uitgaan door aan kerken en classes bekend te maken:
   a. de vastgestelde tijd en plaats van de eerstkomende synode,
   b. het postadres waar stukken voor het agendum worden ingewacht,
   c. dat drie maanden vóór de aanvang van de synode een eerste informatie zal worden verstrekt over de zaken van het agendum van de synodale vergadering,
   d. de sluitingsdatum voor het indienen van stukken voor het agendum, en deze stellen op drie weken vóór de vastgestelde tijd van aanvang van de synode; de synode zal zelf beoordelen of zij na de sluitingsdatum in bijzondere gevallen nog stukken zal aanvaarden en in behandeling nemen;

3. Voorzieningen treffen die een efficiënt werken van de synode mogelijk maken; hierbij dient aandacht te worden besteed zowel aan een goede accommodatie voor het houden van plenaire zittingen, het werk van de commissies en de administratieve dienstverlening als aan huisvesting en verzorging van de leden der synode;

4. Zes maanden vóór de datum van de synode de eerste informatie omtrent de zaken van agendum verstrekken aan alle kerken en classes, alsmede aan deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken, ter kennisgeving aan deze kerken. Zij stelt hiertoe een lijst samen, die

a. is ingedeeld in vaste rubrieken naar het volgende grondpatroon:
   1. Leer
   2. Kerkregering
   3. Eredienst

4. Zending en Evangelisatie
5. Opleiding
6. Correspondentie buitenlandse kerken
7. Hoge Overheid
8. Synodalia
9. Particularia
10. Varia;

b. een duidelijke omschrijving bevat van de hoofdinhoud van voorstellen en verzoeken:

5. Twee maanden vóór de datum van de synode de classes verzoeken afgevaardigden naar de synode te benoemen; elke classis vaardigt zes broeders af, predikanten en ouderlingen, totdat er vier classes zijn; bij vier classes of meer wordt het aantal afgevaardigden weer gesteld op vier broeders per classis, namelijk twee predikanten en twee ouderlingen (indien geen predikanten beschikbaar zijn in hun plaats ouderlingen); en voorts zes (vier) secundi-afgevaardigden;

a. de lijst van zaken voor het agendum toezenden aan alle kerken, classes en particuliere synoden:
b. dezelfde lijst, de deputatenrapporten en de 'Huishoudelijke regeling voor generale synoden' toezenden aan de door de classes benoemde primi-afgevaardigden.

6. In overleg met de archiefbewarende kerk zorgdragen dat de in het generale archief voor het synodale werk beschikbaar gehouden exemplaren van de Acta en Handelingen van de voorgaande synoden sedert 1996 ter plaatse van de vergadering aanwezig zijn;

7. Na de sluitingsdatum voor het indienen van stukken het concept-agendum vaststellen; in dit concept-agendum worden alle kerkordelijk overeengekomen punten opgenomen en de bijbehorende lijst van ingekomen stukken, aangevuld met wat tot de sluitingsdatum is binnengekomen;

8. Twee weken vóór de opening der synode een uitnodiging sturen aan de primi-afgevaardigden, met mededelingen over plaats en tijd van bidstond en opening synode en over logiesadressen;

9. Op de avond voorafgaande aan de opening van de synode een bidstond beleggen en als voorganger in deze dienst een predikant uitnodigen.

10. Op de vastgestelde tijd en plaats:

a. de synode op christelijke wijze openen,
b. de credentiebrieven onderzoeken en daarover rapport uitbrengen,
c. de verkiezing leiden van het moderamen, achtereenvolgens van de preses, de assessor, de eerste en de tweede scriba,
d. de leiding overdragen aan de door de synode gekozen preses,
e. het agendum met alle bijbehorende stukken overdragen aan het moderamen.

II. Moderamen

Het moderamen zal

1. Bestaan uit een preses, een assessor, een eerste en een tweede scriba.

De *preses* leidt de zittingen der synode overeenkomstig hetgeen bepaald is in art. 34 K.O.

Krachtens zijn verantwoordelijkheid voor een ordelijke en efficiënte wijze van werken tijdens de plenaire zittingen ziet hij ook toe op de arbeid ter voorbereiding van die zittingen.

De *assessor* staat de preses bij in de leiding en vervangt hem in voorkomende gevallen.

Hij behartigt in overleg met de quaestor van de synode de materiële en financiële belangen der synode.

Hij stelt tijdens de duur van de synode het Kort Verslag op, zodat dit aan het eind van elke zittingsdag van de synode kan worden vastgesteld.

Hij draagt er zorg voor, dat de voor het archief bestemde stukken aan de archivaris ter hand worden gesteld.

De *eerste scriba* houdt aantekening van het verhandelde. Hij maakt de Acta en Handelingen gereed. Telkens wanneer een gedeelte in concept gereed is, legt hij dit ter vaststelling aan de vergadering.

De *tweede scriba* verzorgt de uitgaande correspondentie. Hij regelt de werkzaamheden voor de typekamer, mede opdat de te vermenigvuldigen stukken de leden van de synode tijdig bereiken.
In voorkomende gevallen vervangt hij de eerste scriba;

2. na kennisneming van het agendum de vergadering dienen met voorstellen als genoemd onder III;

3. toezien op de naleving van het door de synode vastgestelde werk- en tijdschema;

4. zo spoedig mogelijk de vergadering een voorstel doen met betrekking tot het doen drukken van de Acta en Handelingen;

5. zodra voor een bepaald deputaatschap deputaten kunnen worden aangewezen de vergade ring dienen met een voordracht ter benoeming.

6. de commissies en personen aan wie punten van het agendum ter voorbereiding zijn toevertrouwd, van advies dienen inzake een efficiënte wijze van werken;

7. de quaestor voorzien van een overzicht van de namen van de ingestelde deputaatschappen (naam samenroeper, diens telefoonnummer, adres en woonplaats); tevens geeft het moderamen daarbij aan of het deputaatschap gerechtigd is een eigen quotum aan de kerken te vragen.

III. Werkschema

De synode zal bij haar werkzaamheden de volgende orde in acht nemen:
1. nadat het moderamen heeft zitting genomen verzoekt de preses de leden van de synode en de aanwezige adviseurs door op te staan van hun zitplaatsen te beloven al hun arbeid ter synode te zullen verrichten in onderworpenheid aan de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de aangenomen Belijdenis; deze belofte zal ook worden gevraagd indien iemand voor het eerst als vervanger ter synode aanwezig is;
2. het moderamen neemt kennis van het agendum en dient de vergadering met een voorstel inzake de sluitingstermijn voor het aanvaarden van stukken voor het agendum;
3. nadat de vergadering een besluit heeft genomen betreffende het onder 2 genoemde voorstel wordt zij geschorst teneinde het moderamen gelegenheid te geven voor breed overleg inzake de verdere werkwijze der synode, waaronder een schema van de volgorde en het tijdsbestek voor het afhandelen van het agendum, en inzake de huishoudelijke zaken, waaronder de benoeming van een quaestor;
4. nadat de vergadering inzake de onder 3 genoemde voorstellen heeft aanvaard, wordt een begin gemaakt met de afhandeling van het agendum;
5. na afhandeling van de punten van het agendum wordt de roepende kerk voor de volgende generale synode aangewezen. De preses houdt de censuur naar art. 48 K.O., spreekt een slotwoord en sluit de vergadering naar art. 29 K.O.

IV. Vergadertechniek

1. Rapporten en adviezen, die tijdig aan de leden werden verstrekt, zullen niet worden voorgelezen maar dadelijk in behandeling worden genomen.

2. Bij de bespreking ziet de preses erop toe, dat terminologische of redactionele kritiek, die vooraf schriftelijk bij de rapporteur kon worden ingediend, niet in de plenaire zitting wordt uitgebracht.

3. Niet dan bij uitzondering en met goedvinden van de vergadering geeft de preses meer dan twee spreekronden over dezelfde zaak. Hij zal de spreektijd zo rantsoeneren, dat verwacht kan worden dat afhandeling plaats vindt binnen de voor deze zaak geplande tijd. In de eerste ronde is het niet mogelijk in te gaan op wat door een vorige spreker is gezegd. Tijdens de tweede ronde kan worden ingegaan op hetgeen door sprekers in de eerste ronde is gezegd. Tegenvoorstellen en amendementen zullen als regel tijdens de tweede ronde worden ingediend.

4. Voorstellen en amendementen dienen schriftelijk aan de scriba ter hand gesteld te worden. Een voorstel of amendement komt alleen voor behandeling in aanmerking wanneer het door tenminste één lid wordt gesteund.
5. Wie een voorstel of amendement heeft ingediend heeft het recht, voordat de discussie gesloten wordt, te repliceren.
6. Bij stemming zullen eerst aan de orde komen de amendementen, vervolgens de oorspronkelijke voorstellen en de tegenvoorstellen, waarbij als regel het oorspronkelijke voorstel voorrang krijgt.
Indien een voorstel een aantal onderdelen bevat en de preses deze onderdelen eerst afzonderlijk in stemming brengt, zal hij daarna het voorstel in zijn geheel aan een eindstemming onderwerpen.
7. Besluiten worden zo mogelijk met algemene stemmen genomen.
Is dit niet mogelijk, dan wordt beslist overeenkomstig hetgeen de meeste stemmen hebben goedgevonden.
In geval van appèl of revisie blijven buiten stemming degenen die lid waren van de vergadering, welke het omstreden besluit nam, of die deze vergadering vertegenwoordigen. Bij staking van stemmen is een voorstel verworpen.

Over zaken wordt in de regel mondeling gestemd.

Tenzij benoemingen met goedvinden van de vergadering geschieden op enkelvoudige voordracht van het moderamen, worden personen schriftelijk verkozen.
Om verkozen te worden verklaard moet iemand de volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen hebben verkregen. Blanco stemmen worden niet meegeteld bij het bepalen van de volstrekte meerderheid.
Indien nodig wordt na twee vrije stemmingen een herstemming gehouden tussen hen, die de meeste stemmen hebben verkregen. Staken hierbij de stemmen, dan wordt de oudste in leeftijd voor verkozen verklaard.

V. Toegankelijkheid

1. De vergaderingen van de synode zijn toegankelijk voor leden van De Gereformeerde Kerken. Met toestemming van het moderamen kunnen ook andere personen de vergaderingen bijwonen.
2. Behalve in geval van beoordeling van personen zal de synode niet dan bij volstrekte noodzaak in besloten zitting vergaderen. Indien zij in comité vergadert, zullen allen die niet als afgevaardigden, als adviseurs of op uitnodiging van de synode aanwezig zijn, de vergadering verlaten.
3. Aan vertegenwoordigers van pers, radio of televisie kan de vergadering toestemming verlenen een verslag of reportage van openbare zittingen te maken en deze in de publiciteit te brengen.
Deze toestemming zal slechts worden verleend, wanneer de volgende voorwaarden aanvaard worden:
a. de verslaggevers/reporters blijven zelf verantwoordelijk voor hun weergave;
b. de verslaggevers/reporters verplichten zich onjuistheden in hun weergave via het medium, waarvan zij voor hun weergave gebruik maakten, te rectificeren in de door het moderamen gestelde vorm;
c. het moderamen heeft altijd vooraf inzage in de te publiceren stukken en behoudt zich het recht voor de stukken te censureren met het recht op wijzigen of te verbieden dat tot publicatie van bepaalde aken wordt vergegaan
d. journalisten zullen tekenen voor akkoord met de door de vergadering gestelde regels.

VI. Deputaten van de generale synode

1. Bij het benoemen van deputaten zal de synode de volgende richtlijnen aanhouden:
De benoemde deputaten zullen
a. op uitnodiging van de door de synode aangewezen samenroeper(s) zo spoedig mogelijk bijeenkomen om hun werkzaamheden te regelen zo, dat deze binnen de daarvoor gestelde tijd tot een goed einde gebracht kunnen worden;
b. hun werkzaamheden verrichten in gebondenheid aan de door de synode omschreven opdracht;
c. van hun handelingen schriftelijk rapport uitbrengen aan de eerstvolgende synode. Zij dienen er naar te streven aan hun rapport conclusies te verbinden, die dermate bondig **ge**formuleerd zijn dat ze in aanmerking komen voor een directe behandeling ter synode
d. tenzij de synode anders bepaald heeft, hun rapport uiterlijk drie maanden vóór de bijeenkomst van de eerstvolgende synode indienen bij de roepende kerk;

e. indien krachtens een beslissing van de synode toezending aan de kerken dient plaats te vinden, het rapport zo tijdig toezenden, dat het de kerken bereikt binnen de in de opdracht van deputaten gestelde termijn
f. van hun financieel beheer verantwoording doen aan de synode aan welke zij hun rapport uitbrengen;
g. de onkosten, verbonden aan het verrichten van de hun opgedragen werkzaamheden, vergoed krijgen overeenkomstig de richtlijnen aan hen verstrekt door of namens de synode.

VII. Deputaten voor voorbereiding van de volgende generale synode

De leden van het moderamen van de synode zullen, na de sluiting van haar zittingen, als haar deputaten

1. uitvoering geven aan de besluiten van de synode, voorzover deze niet aan andere deputaten werd opgedragen;
2. de tekst van het laatste deel van de Acta of Handelingen, dat niet meer aan de synode kon worden voorgelegd, vaststellen en de Acta en Handelingen der synode zo spoedig mogelijk na sluiting van de synode doen drukken en verzenden;
3. de samenroepende kerk voor de volgende synode van advies dienen bij de uitvoering van hetgeen bepaald is ten aanzien van de taak van de kerk.
4. het concept-agendum als volgt opstellen:
   1. opening namens de samenroepende kerk
   2. onderzoek van de credentiebrieven en presentie
   4. constituering van de vergadering
   5. betuiging van instemming met de aangenomen belijdenis der kerken
   6. vaststelling van het agendum van de synode
   7. behandeling van de ingekomen stukken en rapporten
   8. benoemingen
   9. vaststelling van de Acta en de Handelingen
   10. aanwijzing van de samenroepende kerk voor, alsmede tijd en plaats van de volgende synode
   11. censuur naar art. 48 KO
   12. rondvraag
   13. sluiting

D.m. *INSTRUCTIE VOOR DE DEPUTATEN ONDERZOEK SYNODEBESLUITEN VANAF GS OMMEN 1993*

Voor deputaten geldt:

a. dat een deputaat lid in volle rechten moet zijn van De Gereformeerde Kerken.
b. dat een deputaat als hij geen lid in volle rechten meer is zelf allereerst actie moet ondernemen om zijn deputaat zijn te doen beëindigen.

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen het onderzoek dat reeds gedaan is naar de synodebesluiten vanaf de synode van Ommen 1993, en op basis waarvan besluiten zijn genomen op de synode van Mariënberg 2005/2006, voortzetten.

2. Zij zullen hiertoe systematisch, maar met prioritering aan de hand van het huidig belang voor de kerken, een lijst opstellen van de resterende te onderzoeken synodebesluiten.

3. Zij zullen in het rapport van het onderzoek, naast de materialen ook opnemen de bij het onderzoek genomen overwegingen, en een concept besluittekst voor de eerstvolgende Synode die aangeeft of herziening dan wel afschaffing nodig is, voorzien van de daarbij horende gronden.

4. Zij zullen indien de mogelijkheden tot completering ontbreken, aan de Synode aangeven welke synodebesluiten nog overblijven voor nader onderzoek. Dit zal worden opgenomen in het rapport.

5. Zij zullen de door haar opgestelde lijst en het rapport, zoals boven beschreven, uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en deze zaken zes maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Namens de Generale Synode, 30 september 2006.

Dr. S. de Marie, preses	T.L. Bruinius, scriba1
A. Admiraal, asessor	R. ten Have, scriba2

BIJLAGE E

BRIEVEN

E.a. Antwoord op appèl Gereformeerde Kerken vrijgemaakt

Aan: de synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zoals zij bijeen waren in Amersfoort-Centrum 2005.
p/a de heer K. Mulder (deputaat kerkelijke eenheid)

Betreft: Antwoordbrief op uw appèl d.d. 4 oktober 2005 met uw kenmerk S1004-Svw180.

Mariënberg, 15 april 2006,

Geachte heren en broeders,

Op onze synode vergadering van De Gereformeerde Kerken in Nederland zoals zij bijeen waren op 15 mei 2006, is uw verzoek behandeld en besproken. De synode doet u het volgende antwoord toekomen.

Inleiding.

Uw synode ziet een roeping van Godswege tot herstel van de broederlijke eenheid. U heeft dat op een aantal plaatsen in uw schrijven aan ons onder woorden gebracht. Zo schrijft u onder het kopje 'Appèl': "We doen een beroep op u om ons in deze gereformeerde intenties te aanvaarden en u open te stellen om van hart tot hart met ons te willen spreken". U verzoekt ons en onze kerkelijke vergaderingen uw appèl "voor het aangezicht van onze God te overwegen". In het artikel waarin uw synodebesluit is vastgelegd om een appèl te doen uitgaan, lezen we dat uw synode van oordeel is dat "herstel van de scheur op de basis van de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis van de kerk" stem moet krijgen. In hetzelfde artikel schrijft u even verderop dat u "in de eenheid van het algemeen en ontwijfelbaar christelijk geloof" wilt komen "tot herstel van de verbroken gemeenschap."

We stemmen er graag mee in dat kerkelijke eenheid een gebod van de Here is. Dit kan echter alleen plaatshebben in gehoorzaamheid aan Gods Woord en gebondenheid aan de belijdenis van de kerk. En juist daarom moeten wij helaas vaststellen dat we er niet mee kunnen instemmen om uw synode – zoals wel uw wens is - in haar "gereformeerde intenties" te aanvaarden.
We zullen proberen u dat duidelijk te maken in onderstaande punten.

We willen beginnen met de reden van uw appèl, zoals geformuleerd in de laatste regels van de inleiding (blz.1):
"Want ons hart gaat naar u uit en wij hebben verdriet om beschadigde familiebetrekkingen en persoonlijke vriendschappen. Bovenal zien wij een roeping van Godswege tot herstel van de broederlijke eenheid. Wij schrijven onze brief in afhankelijkheid van en in vertrouwen op de Here die als Enige in staat is ons onvermogen te overwinnen en de eenheid tussen u en ons te herstellen".

Hoewel dit appèl u en ons niet onberoerd zal laten, gebiedt de eerlijkheid te zeggen dat bovenstaand citaat, in schril contrast staat met de houding van uw kerken uit het recente verleden. Jarenlang is de stem van de verontruste broeders en zusters binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) doodgezwegen en hun uiteindelijke oproep tot reformatie in 2003 verontwaardigd van de hand gewezen. Zie onderstaand citaat uit 'REFORMANDA' 15e jaargang no. 37 blz. 408 , waarin terecht wordt opmerkt:
"Als de synode dan nu toch eindelijk oproept tot een gesprek, zou die oproep aan kracht hebben gewonnen, wanneer zij had uitgesproken het diep te betreuren dat men broeders en zusters jarenlang liet klagen zonder zich om hun verontrusting te bekommeren.
Tot op de dag van vandaag worden wij door diezelfde opstellers van het appèl en anderen uitgemaakt voor kerkscheurders en tempelschenders!"

Binding bóven het Woord?

In het appèl schrijft uw synode onder 'Katholiek gereformeerd' terecht dat het voor de reformatie typerend was dat zij zich slechts bond aan het Woord van God. Ook de binding aan de belijdenis is volgens haar een voluit katholieke zaak. Maar: “we willen onze grenzen onder geen beding nauwer trekken dan deze katholiek gereformeerde binding”. In de brochure Not beyond what is written wordt beschreven dat prof. K. Schilder op zondag 20 augustus 1944 preekte in Bergschenhoek over 1 Kor 4:6 en 7: “...opdat gij aan ons zoudt leren, niet te gevoelen boven hetgeen geschreven is...” (St. Ver.). Vervolgens wordt prof. Schilder geciteerd: “Ik bind mij in mijn prediking, in mijn huisbezoek, in mijn kerkelijke tucht, ik bind mij niet aan uitspraken van u [de synode], die niet zijn geput op duidelijke manier uit de Schrift. Ik zeg: Neen, ik bind mij niet aan een uitspraak, waarvan gij de moed niet hebt om te zeggen: Het staat daar en daar in het geschreven Woord en dus, het is waar. Ik bind mij aan de Formulieren van Enigheid, die uit den Bijbel zijn, en de rest laat ik overboord vallen”.

Uw synode vindt het nodig ons dit voor te houden. Maar wat is de werkelijkheid?
In de eerste plaats dit: de bezwaarden hebben verdedigd datgene wat in overeenstemming is met Schrift en belijdenis, en zij hebben afgewezen datgene dat in strijd is met Schrift en belijdenis.
In de tweede plaats: tegenover “leren... boven hetgeen geschreven staat” staat: “je onderwerpen aan hetgeen geschreven staat”. Het nemen van besluiten die ruimte geven voor afwijking van Schrift en belijdenis getuigt niet van een “onderwerpen aan hetgeen geschreven staat”. 1 Cor 4:6 en 7 en de woorden van prof. Schilder zijn daarom juist voor u van groot belang.
De roeping van de Kerk is het om ruimte voor uitspraken “die niet zijn geput op een duidelijke manier uit de Schrift” uit haar midden weg te nemen.

Onder 'Katholiek gereformeerd' schrijft uw synode in punt 2: “Maar wij willen niét alle consequenties die wij trekken, met goddelijk gezag of met het gezag van de Schrift bekleden. In onze menselijke concretisering en uitwerking van wat het geheel van de Schrift ons aanreikt, laten zich culturele beperkingen en factoren niet ontkennen”.
Hiervan willen we zeggen dat het ons, mensen, inderdaad niet toekomt om aan iets Goddelijk gezag toe te kennen. Alleen de Bijbel (van kaft tot kaft) heeft Goddelijk gezag omdat God zelf daaraan Goddelijk gezag heeft toegekend. Maar juist dáárom is het bijvoorbeeld zo ernstig dat het vierde en zevende gebod in uw kerken zijn aangetast en dat u Schriftkritiek toelaat en sanctioneert.
Wat betreft de 'consequenties' waarvan uw synode spreekt, zij opgemerkt: ons leven en onze daden moeten in overstemming zijn met wat de HERE in Zijn Woord van ons vraagt, en daarom moeten ze steeds getoetst worden aan Schrift en belijdenis.

De Schrift volkomen?

Onder 'Aangevochten en kwetsbaar' lezen we: “Er komen inzichten op ons af en in ons op, waarvan we het moeilijk vinden ze af te wegen in het licht van de Schrift.”
Onder 'In de wereld' lezen we over een brief aan de Christelijke Gereformeerde Kerken waarin uw synode schrijft dat gereformeerde belijders met spanning kijken hoe de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) “vanuit het Woord van God ingaan op en omgaan met de vragen die de hedendaagse tijd ons stelt”. En in de laatste alinea lezen we: “Wij menen dat ook u niet aan de vragen van deze tijd voorbij kunt.” Blijkbaar is déze tijd nogal anders dan de tijd waarin de Bijbel geschreven werd, en daarom valt het niet mee om op al die vragen een antwoord te vinden. De Prediker zegt echter: “er is niets nieuws onder de zon.” (Prediker 1:9) Het is niet waar dat we niet met zekerheid kunnen vaststellen wat de HERE in déze tijd van ons vraagt. Het werkelijke probleem is dat wij ons vaak niet
willen onderwerpen aan Zijn wil om Hem gehoorzaam te willen zijn. Het is opvallend dat het werkwoord “gehoorzamen” in het appèl ontbreekt op plaatsen waar het niet had mogen ontbreken.
In plaats van onszelf te verootmoedigen vanwege onze (neiging tot) ongehoorzaamheid, beschuldigen we in feite impliciet de Heilige Geest: Hij heeft te weinig gedacht aan òonze tijd, toen Hij de Bijbelschrijvers inspireerde, en het gevolg is nu dat we met allerlei moeilijke vragen komen te zitten en de gereformeerde belijders met spanning kijken wat wij daar mee doen, want zij komen er ook niet meer uit. We zien hier de kiem van Schriftkritiek: de Bijbel is eigenlijk niet toereikend meer voor deze tijd. Maar de Bijbel is duidelijk genoeg: “Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad” (Psalm 119:105). En Psalm 25:9: “Hij leert ootmoedigen zijn weg”.

Kerk en eenheid.

Vervolgens schrijft u, dat niet de rust van het conventikel noch een geestelijk keurkorps van gelijkgezinden het ideaal is. Niet de kring, maar de kerk. Uiteraard bestaat op dit punt hartelijke overeenstemming. Ook wij zijn niet op zoek naar een club gelijkgezinden, noch naar de beslotenheid van het conventikel of de kring, maar wij willen gewoon gereformeerd zijn, katholiek in de zin van: staan in de lijn van de kerk van alle eeuwen en plaatsen. Dat is in gehoorzaamheid aan de Here van de kerk, door Zijn Woord te bewaren.

Door u wordt erop gewezen dat het een geschenk zou zijn als we elkaar weer zouden vinden in de eenheid van het ware geloof. Ook wij zien dat als een geschenk en als een roeping van Godswege. Maar dan zal eerst duidelijk moeten worden, dat de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) daadwerkelijk gehoorzaam willen zijn aan Gods Woord. Niet alleen met woorden, maar vooral met daden.

De kerkorde van een andere orde?

In het appèl wijst uw synode erop dat er allerlei afspraken, regelingen en kerkelijke uitspraken zijn. Uw synode vindt die ook belangrijk, want “God is immers geen God van wanorde”. Maar uw synode wijst erop dat deze afspraken van een andere orde zijn dan Gods Woord en de belijdenis. Dat is waar, maar in heel de Schrift blijkt dat de HERE wil dat alles ordelijk toegaat in de kerk. Dat zien we in de voorschriften rond tabernakel en tempel, maar ook in de brief van Paulus aan de Korintiërs. Met name in 1 Kor. 14:33 wijst de Here ons er op, dat er orde moet zijn vanwege de vrede in de gemeente. Daarom moeten Schriftuurlijke kerkordelijke bepalingen gehandhaafd worden. Echter, de koersbepaling die uw synode van Zuidhorn heeft aangenomen, ontkracht de artikelen 65 en 67 van de kerkorde: de samenkomsten van de gemeente op de dag van de HEERE als een rustpunt in ons jachtig leven. Erediensten met psalmen en liederen die door een synode zijn vastgesteld. Zuidhorn besloot hierover dat deze artikelen geen algemene kaders zijn of als bindende regels zijn bedoeld. Bestaande orden van dienst dienen als voorbeelden en worden *aanbevolen*; de kerken *kunnen* er gebruik van maken. Zo heeft artikel 65 zijn kracht verloren en is inhoudsloos geworden. Zeker als we lezen wat u in een toelichting bij de koersbepaling m.b.t de effectuering van artikel 65 en 67 KO schrijft. Wij zijn het eens met het eerste wat u verstaat onder een verantwoorde eredienst, nl dit: “1. In gehoorzaamheid aan de Schrift, in verbondenheid met al de heiligen in de hemel en op de aarde;……2. *met inachtneming van eigentijdse levensvormen, van plaatselijke contexten en van het karakter van de plaatselijk kerk*”.Het tweede kunnen wij niet mee instemmen, want hier blijkt toch weer uit dat plaatselijke kerkenraden de liturgie zelf kunnen bepalen. Zo blijft artikel 65 van zijn betekenis ontdaan.
Hetzelfde geldt voor het functioneren van artikel 67 in uw kerken. U schrijft wel op blz. 4 van uw appèl op ons, onder het kopje bijlagen: “*het gezag van Gods Woord is uitdrukkelijk in de criteria voor de kerkliederen verwoord”*. Verder schrijft u dat de procedure om te komen tot een nieuwe selectie van liederen niet kan worden aangemerkt als in strijd met Gods Woord. Voor alle duidelijkheid; het ging en het gaat ons in de eerste plaats niet om de **procedure** maar om de **inhoud** van de liederen. Die moeten overeenstemmen met Gods Woord en dat niet maar ten dele, of in grote lijnen maar liederen ter ere van God moeten, voorzover de Kerk dat kan vaststellen, voor de volle 100% overeenstemmen met Gods Woord. Dat is ook de bedoeling van artikel 67. Liederen door een synode goedgekeurd als waarborg dat men in de erediensten alleen maar liederen zingt die naar ons beste weten en kunnen overeenstemmen met Gods Woord. Die taak, zoals bedoeld in artikel 67, heeft uw synode destijds verkwanseld en afgeschoven op de plaatselijke kerkenraden. Zo hebt u als kerkverband steeds minder een bijbelse boodschap aan elkaar en doet een ieder wat goed is in zijn eigen ogen. Bij dit alles houdt u in uw appèl op ons de weg van artikel 31 KO open. Onbegrijpelijk dat u dit nog kunt zeggen na al die bezwaren en brieven die op de afgelopen twee synodetafels hebben gelegen. Al het mogelijke is gedaan, juist op grond van artikel 31 KO, om wat in de nieuwe liederen tegen Gods Woord inging aan te wijzen en te weerleggen. U hebt dat “tenzij” uit artikel 31 KO vervangen door “ook al is bewezen dat zij in strijd is met Gods Woord of met de kerkorde”.

Wanneer vrijmaking?

In punt 5 onder 'Katholiek gereformeerd' schrijft u “Gods volk is de eeuwen door een aangevochten en zondig volk geweest. Nooit is dat op zichzelf voor knechten van God een rechtvaardiging geweest om de kudde van de HERE te verlaten.” Uw synode wijst erop dat de HERE veel geduld had met Israël, de oudtestamentische kerk. Daarom werd Elia terugzonden, en ook de Here Jezus Christus bleef onder Israël werken. Niet weglopen, maar de zonde overwinnen door de kracht van de Heilige Geest. Het is terecht dat de synode erop wijst dat geduld een Schriftuurlijke zaak is. Maar geduld is niet oneindig. Het

tienstammenrijk ging in ballingschap, en later ook de stam Juda, en in het jaar 70 werd Jeruzalem verwoest. Het niet oneindig zijn van het geduld van de HERE geldt ook voor de nieuwtestamentische kerk. In Openbaring 2:5 zegt de Here Jezus Christus tegen de gemeente van Efeze: "...bekeer u... Maar zo niet, dan kom Ik tot u en Ik zal uw kandelaar van zijn plaats wegnemen, indien gij u niet bekeert". Dan maakt zo'n gemeente niet langer deel uit van de kerk. Een gelovige heeft dáár dan niets meer te zoeken, want hij of zij heeft de roeping zich bij de (ware) kerk te voegen (NGB artikel 28).

Uw synode schrijft: "Alleen wanneer wij zouden worden uitgeworpen of gedwongen tot zondigen, is er een grens: God meer gehoorzaam zijn dan mensen." Maar in een plurale kerk zal niet gauw sprake zijn van "uitwerpen", "verschillende waarheden" kunnen daar naast elkaar bestaan. Wat betreft "gedwongen worden tot zondigen": wij waren gebonden aan onschriftuurlijke synodebesluiten waarbij er geen mogelijkheden en/of perspectieven meer waren dat die besluiten teruggedraaid zouden worden. Er is dan wel degelijk sprake van "dwang", want wij zijn medeverantwoordelijk voor wat er binnen het kerkverband door de meerdere vergaderingen besloten wordt. De Here zegt in zijn Woord daarover: doet dan niet met hen mee (Ef. 5:7). Van die "dwang", dat juk, hebben wij ons daarom na uitvoerige waarschuwingen en oproepen moeten vrijmaken. Onze geloofsbelijdenis leert ons dat wij geloven (!) dat men nauwgezet en met grote zorgvuldigheid, vanuit Gods Woord, behoort te onderscheiden welke de ware kerk is (NGB, art. 29). En dat zij te kennen moet zijn aan haar kenmerken. Verder geloven wij dat wanneer de kerk niet meer voldoet aan die kenmerken, ondanks volhardend waarschuwen, de gelovigen zich zullen moeten afscheiden van hen die niet bij de kerk horen, ook al worden ze niet uitgeworpen (NGB, art. 28).

Onze vraag aan u is, wat is nu de waarde van uw uitspraak onder het kopje 'katholiek gereformeerd' punt 1, waar u zegt: " Wij hebben als Gereformeerde Kerken ook nergens verklaard dat wij ons niet meer zouden willen onderwerpen aan de Heilige Schrift of ons niet langer gebonden zouden willen weten aan de gereformeerde belijdenis"? Zijn er geen voorbeelden te over in de kerkgeschiedenis van theologen en kerken die ditzelfde beweren, maar even zo goed in diverse publicaties b.v. de Godheid van de Zoon ontkennen? Ook zij laten de bijbel in haar waarde maar ondertussen geloven ze nog maar een selectie ervan. U sluit dit gedeelte af met de opmerking dat Gods Woord en de belijdenis van de kerk voortdurend worden beleden en als norm en maatstaf gehanteerd in uw besluiten.
We zullen niet ontkennen dat het uw voornemen is.
Uw synode zegt pal te staan voor de waarheid en de eenheid van Gods Woord. De praktijk is echter anders. Want juist hierin komt het plurale van uw kerken naar voren. Uw ja is geen ja, zonder meer. Het ene kan naast het andere blijven bestaan. We zullen dit nader uitleggen.

Onfeilbaar?

Uit de vele aangevochten maar door u gehandhaafde synodebesluiten, moeten wij tot onze spijt concluderen dat niet Gods Woord de volledige norm bij u is, maar de acceptatie en het inlevingsvermogen van de kerkleden. Zo laat u Gods Woord op papier staan maar in werkelijkheid doet U God en Zijn Woord te kort door niet alles wat maar de schijn oproept van het tegen Gods Woord ingaan, met klem te weerleggen en te bestrijden. Op het punt van het vierde gebod komt dit heel sterk naar voren. Zo kunnen we uw synodebesluiten zien als een ruif met hooi waarin elke kerkenraad en elk gemeentelid iets kan halen en gebruiken wat hij of zij denkt te kunnen gebruiken om de erediensten zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de eigen geloofsbeleving.Op deze manier is bij u de norm van Gods Woord verworden tot een waarheid die verschillend interpreteerbaar is voor elke kerk en elk gemeentelid. Zo scheurt u niet met de daad, nee dat niet, maar u laat verschillende meningen en Schriftuitleg naast elkaar bestaan en spreekt daar niet met het gezag over zoals God dat van u vraagt. De eigen mening, de eigen interpretatie en het eigen geloof is bepalend bij u geworden voor wat Waarheid is in Gods Woord.

Onder het kopje 'In de wereld' schrijft u over de geestelijke strijd en worden met name genoemd de zondagsheiliging, en huwelijk en echtscheiding. U spreekt over "maximale toewijding aan God". Dat klinkt heel mooi, maar het gaat toch niet om onze maximale toewijding, maar heel eenvoudig om de concrete verbondsgehoorzaamheid van de kerk en van Gods kinderen. De apostel Johannes leert ons, dat wie de Here lief heeft, Zijn geboden bewaart! Ook wij zullen niet aan de vragen en de moeiten van onze tijd voorbij kunnen gaan. Dat zou struisvogelpolitiek zijn. Maar hoe gaan wij daar dan mee om? Doen wij dan maar iets af van Gods Woord of passen wij Gods Woord aan aan onze situaties, of: blijven wij het Woord van God volledige geldigheid geven, óók in de moeilijke praktische situaties van ons leven? Gods geboden zijn immers bedoeld voor het leven met de Here in een gebroken wereld!

Hoe nu verder?

Onder 'Appèl' lezen we dat de synode graag een gesprek “van hart tot hart” wil. Het is van belang erop te letten dat de synode wil praten. Kerkenraden wilden indertijd soms ook liever praten en geen briefwisseling. Blijkbaar heeft schriftelijke correspondentie niet voldoende overtuigingskracht, of men schrikt er voor terug dat alles zwart-op-wit komt. Ten tijde van de vrijmaking in 1944 was er een soortgelijke situatie: de synodalen wilden praten, de vrijgemaakten schrijven.

Een ander punt van aandacht is het tijdstip waarop u wilt praten. Jarenlang zijn bezwaren geuit in de pers (vooral Reformanda), door middel van brochures en voorlichtingsvergaderingen (met name van de LWVKO), en door middel van honderden bezwaarschriften aan synoden en kerkenraden (van gemeenteleden). Ten slotte kwam er een indringende oproep tot bekering waaraan geen enkele kerkenraad daadwerkelijk gehoor gaf. Broeders en zusters konden toen niet anders dan zich vrijmaken.

Daarna vond de synode van Amersfoort 2005 plaats. Voordat u met ons in gesprek wilt toevoegen) gaan heeft u wel eerst het hele agendum afgewerkt. Daarin werden de onschriftuurlijke besluiten van Leusden en Zuidhorn opnieuw bevestigd i.p.v. teruggedraaid of eventueel opgeschort vanwege de bijzondere situatie. Aan de argumentatie in bezwaarschriften die ingediend werden bij deze en vorige synoden, werd principieel voorbijgegaan. Zo is er t.a.v. het vierde gebod niets veranderd. De besluiten van vorige synodes werden gehandhaafd. Revisieverzoeken m.b.t. deze zaak werden alle afgewezen, behalve het verzoek van een predikant t.a.v. de zes regels van Dordt. Maar ook dat besluit werd direct weer ontkracht door de gronden bij dat besluit. Dat geldt ook voor de handreiking over de zondag. Deze handreiking heeft geen enkele status. Er worden mooie dingen in gezegd, maar ook in dit stuk staan twee meningen naast elkaar en blijkt niet dat het vierde gebod van Gods wet inhoudt, dat de zondag de christelijke rustdag is, zoals we ook in Zondag 38 belijden: “dat ik op de sabbat, dat is de rustdag”. Datzelfde geldt ook voor de besluiten t.a.v. het zevende gebod en ook de besluiten over de andere onderwerpen. Er blijkt uit de besluiten van Amersfoort-centrum geen enkele terugkeer of dat men toch tot bezinning komt. Daarnaast zijn er verschillende andere besluiten genomen die juist laten zien een voortgaan op de verkeerde en onschriftuurlijke koers die was ingeslagen. Voorbeelden hiervan zijn het open stellen van het avondmaal, het besluit om het beleid van deputaten curatoren van de theologische universiteit, goed te keuren, waarbij de schriftkritische ontwikkelingen aan de TU Kampen werden goedgekeurd, en het aanvaarden van de nieuwe bijbelvertaling voor kerkelijk gebruik.

De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) hebben op uw laatste synode opnieuw geweigerd om alles te verwerpen wat in strijd is met het zuivere Woord van God (vgl. NGB artikel 29). Tenslotte heeft u in uw appèl nog eens duidelijk gesteld: “In de revisieverzoeken die wij te behandelen kregen, hebben wij geen bewijs voor strijdigheid van enig synodebesluit met het Woord van God of met de belijdenis van de kerk gevonden”.

Na dit alles zo gesteld te hebben, vraagt de synode ons om “dit appèl op u voor het aangezicht van onze God te overwegen”.
We moeten benadrukken dat in het appèl veel van de argumenten die de synode en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) ertoe hadden moeten bewegen de onschriftuurlijke besluiten weg te doen, genoemd zijn! Uw synode heeft deze dus opnieuw afgewezen en wil zich niet bekeren. Het is in deze situatie dat zij vraagt om een gesprek. Dat gesprek kan daarom maar één bedoeling hebben: ons als Gereformeerde Kerken over te halen om zich weer te schikken onder de binding aan synodebesluiten die het fundament onder de kerk hebben weggeslagen door het gezag van God Woord en Gods wet aan te tasten.

Van de Nederlands Gereformeerde Kerken hebben we altijd gesteld dat verder werken aan kerkelijke eenheid onze roeping niet is, zolang in die kerkgemeenschap niets blijkt van bekering. Hetzelfde moet nu ten aanzien van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) gezegd worden. De 'oproep tot reformatie' is al tot u uitgegaan, naar alle kerkenraden in de hele breedte van uw kerkverband. Ze is nu opnieuw door u afgewezen. Dat is wat we met grote teleurstelling tijdens synode van Amersfoort-centrum moesten vaststellen en wat nu ook in uw schrijven wordt bevestigd.
Voor ons blijft over het gebed waarin wij willen bidden voor uw bekering. Daarin zullen we van onze kant willen blijven volharden, als gemeente en een ieder persoonlijk.

Ten slotte
Ten slotte willen we er op wijzen dat de ontwikkelingen binnen uw kerken, vooral die tijdens de laatste tien jaar, vele broeders en zusters uiteindelijk in grote gewetensnood brachten. Het gaat daarbij niet maar over zaken waarover men van smaak kan en mag verschillen. Zoals we hierboven al noemden, gaat het

om het gezag van Gods Woord (Schriftkritiek), van Zijn geboden (vierde en zevende gebod), en de lof op Gods naam (Liedboekliederen en andere liederen), de openheid van het avondmaal (wegvallen van de tucht), de leer over de kerk, en het zich houden aan de aangenomen orde in de kerk met het oog op de vrede.
Daarmee werd het fundament van de kerk aangetast. We belijden in NGB artikel 29, dat de ware kerk verwerpt alles wat in strijd is met Gods Woord, maar dat is nu precies wat tot op heden niet gebeurd. Onschriftuurlijke besluiten werden gehandhaafd, en de oproep tot bekering werd massaal afgewezen. Omdat ieder kerklid daarvoor mede verantwoordelijk is, kwamen vele broeders en zusters in gewetensnood. Zij konden dat alles tegenover de Here niet verantwoorden. Zij stelden het recht van de Here voorop. Dàt heeft ertoe geleid dat zij zich vrijmaakten van onschriftuurlijke besluiten en van een onwettig kerkverband. Zó mochten zij de Gereformeerde Kerken voortzetten in volledige onderwerping aan het Woord van God en zo mochten zij Jezus Christus als haar Hoofd blijven erkennen (vgl. NGB artikel 28 en 29).

Uw synode schrijft, dat uw deputaten bereid zijn het appèl toe te lichten op onze synode en zelfs bereid zijn om een tussentijdse synode bijeen te laten roepen. Echter, gezien het bovenstaande zien wij de zin niet in, noch van het ene, noch van het andere aanbod. Het moet immers van beide kanten een waarachtig gesprek zijn.
Van uw aanbod zouden we graag gebruik maken, als gebleken was, dat men in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) weer de noodzaak zag van terugkeer naar Schrift, belijdenis en KO. Dàn zou het ons een grote vreugde zijn om zo spoedig mogelijk te komen tot een gesprek gericht op hereniging. Wat zou dat mooi zijn.
Wat zouden we de Here daarvoor hartelijk danken!
Helaas zien wij deze mogelijkheid op dit moment niet.

We willen afsluiten met een ernstige bijbeltekst als het gaat over de tijd waarin wij leven: *Want er komt een tijd, dat (de mensen) de gezonde leer niet (meer) zullen verdragen, maar omdat hun gehoor verwend is, naar hun eigen begeerte zich (tal van) leraars zullen bijeenhalen, dat zij hun oor van de waarheid zullen afkeren en zich naar de verdichtsels keren* (2 Tim. 4 : 3 en 4).

We bidden de Here dat Hij uw ogen nog weer mag openen opdat Zijn Naam ook onder u weer mag klinken als de Enig gezaghebbende.

Namens de synode,

S. de Marie (preses) T.L. Bruinius (1e scriba)

A.Admiraal (assessor) R. Ten Have (2e scriba)

E.b. Brief aan de synode van de PKN

Aan:
de Synode van de Protestantse Kerken in Nederland
p.a. Protestants Landelijk Dienstencentrum
t.a.v. mevrouw mr. T.M. Willemse
Postbus 8398
3503 RJ UTRECHT

Van:
de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld)
p.a. Hanebalken 40
9205 CX Drachten

Geachte Synode,

De Synode van De Gereformeerde Kerken (hersteld), heeft in haar vergadering van 30 september 2006 het volgende overwogen en besloten naar aanleiding van uw schrijven, d.d. 27 april 2006.

U stelt in uw schrijven dat het recht op uitsluitend gebruik van de naam Gereformeerde Kerken in Nederland (aangeduid als synodaal, ter onderscheiding van vrijgemaakt) door de fusie van de Nederlands Hervormde Kerk in Nederland, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden in 2004 bij de Protestantse Kerk in Nederland is komen te berusten.

Allereerst merken we op dat bij de fusie drie partners betrokken waren: de door u genoemde kerkgenootschappen. De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld) zijn dus geen partij (geweest). Dit brengt met zich dat door deze fusie de rechten van derden, zoals De Gereformeerde Kerken (hersteld) (DGK) niet aangetast kunnen worden. Evenmin kunnen er door deze fusie plichten van derden in het leven geroepen worden.

U verwijst in uw schrijven naar gedeeltelijk door u geciteerde bepalingen uit de fusieakte.

Uw verwijzing naar onder a. lijkt ons niet ter zake doende. Er wordt hier weliswaar gesproken over ‘eventuele handelsnaamrechten’, maar u laat onbesproken of daarvan in casu sprake is. Het zal u bekend zijn dat een handelsnaam de naam is waaronder een onderneming wordt gedreven (artikel 1, Handelsnaamwet). De Gereformeerde Kerken (hersteld) (DGK) zien zichzelf niet als een onderneming. Zij ontlenen hun rechtspersoonlijkheid op grond van artikel 2:2 BW. Het gaat hier dus wat De Gereformeerde Kerken (hersteld) (DGK) betreft niet om een handelsnaam, maar om een kerknaam. Ook uw verwijzing naar het gestelde onder j. overtuigt ons niet. Wij wijzen op hetgeen we hierboven stelden: een fusieakte kan niet de rechten en plichten van derden regelen.

Bovendien kunnen er niet meer rechten overgedragen worden door fusiepartners dan aanwezig zijn. Nu de Gereformeerde Kerken in Nederland (synodaal) , één van de fusiepartners, ruim zestig jaar lang geen actie ondernomen hebben richting de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), in het vervolg GKv, is er sprake van rechtsverwerking. Het mag duidelijk zijn dat deze rechtsverwerking mee de kerken omvat die uit de GKv zijn voortgekomen en deze een volstrekt vergelijkbare constructie toepassen voor hun kerknaam als de GKv.

Het is ons niet ontgaan dat u op geen enkele wijze ingaat op uw belang in dezen. Wij willen u erop wijzen dat De Gereformeerde Kerken (hersteld) (DGK) een klein kerkverband vormen. Voor zover ons bekend zijn in de plaatsen waar DGK een gemeente heeft geen gemeentes van de Gereformeerde Kerken in Nederland meer. Dus van verwarring kan geen sprake zijn.
Het is ons verder niet ontgaan dat u het veel grotere kerkverband van de GKv ‘ontziet’, terwijl deze kerken recent besloten hebben om, duidelijker dan in het verleden, de naam Gereformeerde Kerken in Nederland te gaan voeren, zie artikel 184 van de Acta GS Amersfoort (2005), zie bijgesloten document. In bedoeld Acta-artikel is het synodebesluit betreffende de Naamgeving van de kerken verwoord. De kerken worden opgeroepen zich in de officiële stukken en in het interne en externe rechtsverkeer te houden aan de officiële naam van de kerken (besluit 2). Er wordt uitgesproken om ‘zo nodig’ de toevoeging vrijgemaakt te gebruiken (vrijgemaakt bij voorkeur met een kleine letter) (besluiten 3/4). De kerken wordt erop gewezen dat de kans op verwarring zal afnemen zodat in de toekomst steeds meer zal kunnen worden volstaan met de eenvoudige aanduiding ‘Gereformeerde Kerk’ (besluit 5).

Mocht er ondanks dit alles toch op enig moment plaatselijk of landelijk van verwarring sprake kunnen zijn dan kan de postale aanduiding ‘(hersteld)’ voor voldoende duidelijkheid zorgen.

Kortom, de Synode van Mariënberg ziet geen redenen om terug te komen op haar besluit inzake de naamgeving van de kerk. Wij hopen dat u dit, gezien bovenstaande, kunt billijken.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

namens het moderamen van de Generale Synode,

R. ten Have, scriba 2

BIJLAGE F

KATERN AANPASSING KO

KERKORDE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN ZOALS DEZE BIJEEN WAREN IN SYNODEVERGADERING TE MARIENBERG IN OKTOBER 2005.

Aanvullingen/wijzigingen zoals deze zijn goedgekeurd door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland zijn steeds vetgedrukt en cursief. Zinnen en woorden die tijdelijk niet van toepassing zijn, zijn tussen haken gezet en gearceerd.

Artikel I: Doel en inhoud van de kerkorde.

In de gemeente van Christus behoort alles in goede orde te gebeuren. Daarvoor is nodig een regeling met betrekking tot

I de ambten
II de kerkelijke vergaderingen
III het opzicht over de leer en de eredienst
IV de tucht.

I DE AMBTEN

Artikel 2: Drie ambten.

Er zijn drie ambten te onderscheiden: het ambt van dienaar des Woords, van ouderling en van diaken. Sommige predikanten zullen afgezonderd worden voor de opleiding tot de dienst des Woords, andere voor het zendingswerk.

Artikel 3: **Noodzaak van wettige roeping**

Niemand mag een van deze ambten vervullen zonder wettig geroepen te zijn.

Artikel 4: Verbinding aan een bepaalde kerk.

Niemand kan tot de dienst des Woords geroepen worden zonder dat hij aan een kerk verbonden wordt.

Artikel 5: Roeping tot de dienst des Woords.

De wettige roeping tot de dienst des Woords van hen die het ambt van predikant nog niet hebben bekleed, omvat de beroeping, het examen, de goedkeuring van de gemeente en de bevestiging.
De beroeping geschiedt onder aanroeping van de Here door de kerkenraad en de diakenen met medewerking van de gemeente en met inachtneming van de plaatselijk vastgestelde regeling. Alleen zij kunnen voor het eerst beroepen worden, die door de classis waaronder zij ressorteren, preparatoir geëxamineerd zijn. In kerken zonder predikant in actieve dienst zal beroepen worden met advies van de consulent die door de classis aangewezen is.
Het examen, dat zowel de leer als het leven betreft, zal worden afgenomen door de classis die het beroep moet goedkeuren. Het zal plaatshebben ten overstaan van de deputaten van de **generale** (particuliere) synode of enkele van hen.
De goedkeuring van de gemeenteleden is verkregen, wanneer de naam van de beroepen predikant op twee achtereenvolgende zondagen in de kerk is afgekondigd en er geen wettig bezwaar is ingebracht. De bevestiging zal plaatshebben in een eredienst, waarbij het daarvoor vastgestelde formulier dient gebruikt te worden, met handoplegging door de predikant die de bevestiging verricht.

Artikel 6: Beroep naar een andere kerk.

Wanneer predikanten beroepen worden naar een andere kerk, zal de beroeping eveneens geschieden door de kerkenraad en de diakenen, met medewerking van de gemeente en met inachtneming van de plaatselijk vastgestelde regeling.
De kerken zullen zich houden aan de generale kerkelijke bepalingen over de beroepbaarheid van predikanten die buiten Nederland gediend hebben in kerken van gereformeerde belijdenis en over het meer dan eenmaal beroepen van dezelfde predikant in dezelfde vacature.
Kerken zonder predikant in actieve dienst zullen beroepen met advies van de consulent die door de classis aangewezen is.
Voor alle kerken geldt dat de goedkeuring van de classis vereist is. Aan haar zullen de volgens dit artikel beroepen predikanten een goede attestatie inzake leer en leven tonen. De eveneens vereiste goedkeuring van de gemeenteleden is verkregen, wanneer de naam van de beroepen predikant op twee achtereenvolgende zondagen in de kerk is afgekondigd en er geen wettig bezwaar is ingebracht.
De bevestiging zal plaatshebben in een eredienst, waarbij het daarvoor vastgestelde formulier dient gebruikt te worden.

Artikel 7: Akten van ontslag bij aanneming van beroep.

Wanneer een predikant een beroep naar een andere kerk heeft aangenomen, mag deze hem niet als haar predikant aanvaarden voordat hij wettige akten van ontslag heeft overgelegd van de kerk en de classis waar hij gediend heeft.

Artikel 8: Toelating zonder theologische opleiding.

Wie geen theologische opleiding hebben ontvangen, kunnen niet toegelaten worden tot het predikambt, tenzij overtuigend blijkt dat zij bijzondere gaven hebben van godsvrucht, ootmoed, ingetogenheid, verstand, onderscheidingsvermogen en welsprekendheid.
Wanneer zulke personen toelating vragen tot de dienst des Woords, zal de classis hen examineren na toestemming van de **andere classis/classes. (***particuliere synode*). Indien het examen naar het oordeel van de classis gunstig verloopt, zal deze een periode vaststellen waarin zij als proponent mogen voorgaan in **alle kerken behorende tot het kerkverband** *(de kerken van het klassikaal ressort).*
Daarna zal de classis verder met hen handelen zoals naar haar oordeel verantwoord is, volgens de generale regeling die daarvoor door de kerken is vastgesteld.

Artikel 9: Toelating van voorgangers die sinds kort lid van een der kerken zijn.

Voorgangers die zich sinds kort gevoegd hebben bij een van de kerken en niet afkomstig zijn uit een kerk waarmee kerkelijke gemeenschap wordt onderhouden, zullen slechts met grote voorzichtigheid tot de dienst des Woords worden toegelaten. Daarbij zullen de desbetreffende generale kerkelijke bepalingen in acht worden genomen. Indien de classis en de deputaten van de **generale** *(particuliere)* synode dit noodzakelijk achten, zullen zij eerst een proeftijd doormaken.

Artikel 10: Voorgaan in een andere kerk.
Niemand mag in een andere kerk het Woord of de sacramenten bedienen zonder toestemming van de betrokken kerkenraad.

Artikel 11: Onderhoud van de predikanten.

De kerkenraad is verplicht namens de gemeente, die hij hierin vertegenwoordigt, haar predikanten naar behoren te onderhouden.

Artikel 12: Benoeming voor een bijzondere taak.

Een predikant mag geen benoeming aannemen waarbij hij zich geheel gaat wijden aan een bijzondere taak — zoals die van leger- of ziekenhuispredikant — tenzij hij verbonden blijft aan een kerk.

De verhouding waarin hij tot de betrokken kerk staat, dient geregeld te worden onder goedkeuring van de classis.

Artikel 13: Emeritering.
Wanneer een predikant door ouderdom, ziekte of andere oorzaken niet meer in staat is zijn ambtswerk te verrichten, blijft hij rechtens dienaar des Woords. De kerk die hij gediend heeft, zal hem op gepaste wijze onderhouden. Deze verplichting geldt ook met betrekking tot weduwen en wezen van predikanten.

Artikel 14 : Ontslag van verbintenis aan de gemeente.

De kerkenraad mag een predikant niet ontslaan van zijn verbintenis aan de gemeente zonder voorkennis en goedkeuring van de classis en de deputaten van de **generale** *(particuliere)* synode.

Artikel 15: Ontheffing uit het ambt

Wanneer een predikant eenmaal geroepen is volgens de regel van artikel 5, heeft hij zich voor het leven aan de kerkelijke dienst verbonden. Dit houdt in dat hij zijn ambt niet mag neerleggen. Hij kan slechts van zijn ambt worden ontheven en overgaan tot een andere levensstaat, indien de kerkenraad en de classis, met medewerking van de deputaten van de **generale** *(particuliere)* synode, oordelen dat daarvoor gewichtige redenen zijn.

Artikel 16: Taak van de predikanten

De taak van de predikanten is trouw voor te gaan in de gebeden en in de bediening van het Woord en de sacramenten.
Zij behoren goed acht te geven op hun medeambtsdragers en op de gemeente, en samen met de ouderlingen de tucht te bedienen en te zorgen, dat alles op gepaste wijze en ordelijk gebeurt.

Artikel 17: Billijke taakverdeling

Wanneer aan een gemeente twee of meer predikanten verbonden zijn, zal zoveel mogelijk gelijkheid in acht genomen worden zowel wat hun taak betreft als in andere opzichten, naar het oordeel van de kerkenraad en indien nodig van de classis.
Deze regel geldt ook met betrekking tot de ouderlingen en de diakenen.

Artikel 18: Opleiding tot de dienst des Woords.

De kerken onderhouden (zodra dit mogelijk is) een theologische hogeschool voor de opleiding tot de dienst des Woords. Tot de taak van de hoogleraren in de theologie behoort het uitleggen van de Heilige Schrift en het verdedigen van de zuivere leer tegen ketterijen en dwalingen. Predikanten die afgezonderd zijn voor de opleiding tot de dienst des Woords, blijven op de wijze van emeritipredikanten verbonden aan de kerk die zij gediend hebben en houden de rechten van een dienaar des Woords.
De gezamenlijke kerken nemen de verplichting op zich, naar behoren in hun onderhoud te voorzien, evenals in dat van hun weduwen en wezen.

Artikel 19: Zorg voor studenten in de theologie

De kerken zullen ernaar streven, dat er studenten in de theologie zijn. Zij zullen, als dit nodig is, financiële steun verlenen.

Artikel 20: Roeping van ouderlingen en diakenen.

De ouderlingen en diakenen zullen tot hun ambt geroepen worden door de kerkenraad en de diakenen, met medewerking van de gemeente en met inachtneming van de plaatselijk vastgestelde regeling. Hierin dient te zijn opgenomen dat de gemeenteleden de aandacht kunnen vestigen op personen die zij geschikt achten.
De kerkenraad zal de gemeente laten kiezen uit een dubbel getal en vervolgens de gekozenen benoemen. Indien geen wettig bezwaar wordt ingebracht, zullen deze in een eredienst in hun ambt bevestigd worden. Eventueel zal de kerkenraad zoveel personen als voor de vervulling van elk ambt nodig zijn, aan de gemeente

voorstellen. Indien tegen hen geen wettig bezwaar wordt ingebracht, zullen zij op dezelfde wijze in de ambten bevestigd worden.
In beide gevallen dient het formulier dat voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen is vastgesteld, gebruikt te worden.

Artikel21: Taak van de ouderlingen.

De taak van de ouderlingen is in herderlijke zorg de gemeente te regeren, samen met de dienaren des Woords. Zij zien erop toe, dat de predikanten, de medeouderlingen en de diakenen hun ambt trouw vervullen. Zij leggen zo dikwijls huisbezoek af als goed is voor de opbouw van de gemeente, ten minste eenmaal per jaar. Ook moeten zij samen met de predikanten de tucht bedienen en zorgen dat in de gemeente alles op gepaste wijze en ordelijk gebeurt.

Artikel 22 :Taak van de diakenen.

De taak van de diakenen is de dienst van de barmhartigheid te vervullen. Zij zullen door het afleggen van huisbezoeken zich op de hoogte stellen van de moeiten, waar nood is helpen en bemoedigen, en ook de gemeenteleden aansporen tot het verlenen van hulp. Verder zullen ze de liefdegaven inzamelen, goed beheren en in gemeenschappelijk overleg naar behoefte uitdelen.

Artikel 23: Aftreding van ouderlingen en diakenen.

De ouderlingen en diakenen zullen twee of meer jaren dienen, afhankelijk van de plaatselijke regeling. Als regel treedt elk jaar een evenredig deel af. De aftredende ambtsdragers zullen door andere vervangen worden, tenzij het voor de gemeente wenselijk wordt geacht dat zij opnieuw tot het ambt geroepen worden. Daarbij zal de regel van artikel 20 worden nageleefd.

Artikel 24: Orde bij het vervullen van de zendingsroeping.

De kerken zullen hun zendingsroeping vervullen met inachtneming van de artikelen in deze kerkorde. Wanneer kerken bij het vervullen van deze roeping samenwerken, zullen zij zich houden aan de indeling in ressorten die voor het kerkverband aanvaard is.

Artikel 25: Taak van missionaire predikanten.

De taak van de predikanten die geroepen zijn tot het zendingswerk, is het Woord van God te verkondigen in het hun toegewezen gebied. Zij zullen hun die tot geloof gekomen zijn, de sacramenten bedienen en hun leren onderhouden alles wat Christus zijn gemeente bevolen heeft. Ook zullen zij naar goede orde de ambten instellen.

Artikel 26: Kerkenraad en evangelisatie.

De evangelisatie moet erop gericht zijn dat zij die God niet kennen of van Hem en zijn dienst vervreemd zijn, zich door belijdenis van het geloof naar de gereformeerde leer voegen bij de gemeente van Christus. De kerkenraden zullen erop toezien dat vanuit deze doelstelling gewerkt wordt.

Artikel: 27 Ambtsdragers en overheid.

De ambtsdragers zullen de gemeente voorhouden dat zij gehoorzaamheid en eerbied verschuldigd is aan de overheid, omdat God deze heeft ingesteld. Zelf moeten zij in dezen een goed voorbeeld geven, en in de weg van gepast respect en correspondentie nastreven dat de overheid de dienst van de kerk steeds wettig beschermt.

II DE VERGADERINGEN

Artikel 28 : Vier vergaderingen.

Vier kerkelijke vergaderingen zullen regelmatig gehouden worden: de kerkenraad, de classis, (*de particuliere)* en de generale synode.

Artikel 29 :Opening en sluiting van de vergaderingen.

Bij de opening en de sluiting van alle vergaderingen zal de Here met gebed en dankzegging aangeroepen worden.

Artikel 30: Bevoegdheid van de vergaderingen.

Deze vergaderingen mogen alleen kerkelijke zaken behandelen en dat op kerkelijke wijze.
Een meerdere vergadering mag slechts zaken in behandeling nemen die de kerken in haar ressort gemeenschappelijk aangaan of die in de mindere vergadering niet konden worden afgehandeld. Betreft het een nieuwe zaak die vanuit de kerken aan de orde wordt gesteld, dan kan deze alleen in de weg van voorbereiding door de mindere vergadering op de agenda van de meerdere vergadering worden geplaatst.

Artikel 31: Beroep op een meerdere vergadering.

Als iemand van oordeel is dat hem door een uitspraak van een mindere vergadering onrecht is aangedaan, kan hij zich beroepen op de meerdere vergadering. De uitspraak die bij meerderheid van stemmen gedaan is, zal als bindend worden aanvaard, tenzij bewezen wordt dat zij in strijd is met het Woord van God of met de kerkorde.

Artikel 32: Afvaardiging naar meerdere vergaderingen.

Afgevaardigden naar meerdere vergaderingen zullen hun geloofsbrieven, ondertekend door hun zenders, meebrengen en op grond daarvan stemrecht hebben. Bij zaken die henzelf of hun eigen kerken betreffen, moeten zij echter buiten stemming blijven.

Artikel 33: Instructies en voorstellen voor meerdere vergaderingen.

Een mindere vergadering zal een instructie of een voorstel voor een meerdere vergadering niet vaststellen voordat de eventuele besluiten van voorgaande synoden betreffende de voorgestelde zaak nauwkeurig gelezen zijn. Wat eenmaal afgehandeld is, moet niet opnieuw aan de orde worden gesteld, tenzij men van oordeel is dat wijziging noodzakelijk is.

Artikel 34: Taak van preses en scriba.

Het behoort tot de taak van de preses de zaken die behandeld moeten worden, duidelijk aan de orde te stellen. Hij moet zorgen dat de discussies ordelijk verlopen. Sprekers die een woordenstrijd voeren over kleinigheden of die zich door heftige emoties laten meeslepen, moet hij het woord ontnemen en hen berispen als zij geen gehoor geven. Zijn taak is beëindigd wanneer de vergadering gesloten is.
Naast de preses zal een scriba worden aangewezen, die noteert wat voor schriftelijke vastlegging van waarde is.

Artikel 35: Bevoegdheid van de meerdere vergaderingen ten opzichte van de mindere.
De classis heeft de bevoegdheid rechtsgeldige uitspraken te doen ten opzichte van de kerkenraad. **Dit geldt eveneens voor de generale synode ten opzichte van de classis.** *(Dit geldt eveneens voor de particuliere synode ten opzichte van de classis en voor de generale synode ten opzichte van de particuliere synode).*

Artikel 36: Samenstelling en bijeenkomsten van de kerkenraad.

In alle kerken zal een kerkenraad zijn, die bestaat uit de predikant(en) en de ouderlingen. Hij zal regelmatig bijeenkomen onder voorzitterschap van de predikant of van de predikanten bij toerbeurt. De kerkenraad zal eveneens regelmatig met de diakenen vergaderen. Deze vergadering zal de zaken behandelen die de kerkorde daarvoor aanwijst, de materiële aangelegenheden van de kerk, het financieel beheer en alles wat naar het oordeel van de kerkenraad tot het algemeen beleid gerekend kan worden.

Artikel 37: Samenwerking waar het aantal ambtsdragers klein is.

Waar het aantal ouderlingen en diakenen klein is, kan de kerkenraad krachtens plaatselijke regeling altijd samen met de diakenen vergaderen. In dat geval wordt in zaken van opzicht en tucht gehandeld met advies van de diakenen en in zaken van het diakenambt met advies van de ouderlingen. Deze regeling zal in elk geval getroffen worden wanneer zowel het aantal ouderlingen als het aantal diakenen op minder dan drie is bepaald.

Artikel 38: Instelling van de ambten.

Slechts met instemming van de classis kunnen in een plaats voor het eerst of opnieuw de ambten worden ingesteld.

Artikel 39: Plaatsen zonder kerkenraad.

Plaatsen waar nog geen kerkenraad kan zijn, zal de classis onder de zorg van een naburige kerkenraad stellen.

Artikel 40: Bijeenkomsten van de diakenen.

De diakenen zullen regelmatig bijeenkomen om onder aanroeping van de Here de diaconale aangelegenheden te behandelen.
Zij zullen verantwoording van hun beleid en beheer doen aan de kerkenraad.

Artikel 41: Klassikale vergaderingen.

Een klassikale vergadering wordt gevormd door de kerken van het klassikale ressort, die elk een predikant en een ouderling zullen afvaardigen met de vereiste geloofsbrieven.
Minstens eenmaal in de drie maanden zal een dergelijke vergadering worden belegd. Elke vergadering zal vaststellen waar en wanneer de kerken opnieuw zullen samenkomen.
De predikanten zullen bij toerbeurt het voorzitterschap bekleden. De vergadering mag ook haar preses kiezen, maar niet tweemaal achtereen dezelfde. De preses zal vragen of de ambtelijke diensten voortgang hebben, of de besluiten van de meerdere vergaderingen nageleefd worden en of er iets is, waarbij de kerkenraden het oordeel of de hulp van de classis nodig hebben voor de goede voortgang van hun plaatselijk kerkelijk leven.
In de laatste vergadering voor een **generale** (*particuliere)* synode zullen de afgevaardigden naar die synode verkozen worden.

Artikel 42: Niet afgevaardigde predikanten in de classis.

Als aan een kerk twee of meer predikanten zijn verbonden, mogen zij die niet volgens het voorgaande artikel werden afgevaardigd, in de klassikale vergadering aanwezig zijn, waar ze een adviserende stem hebben.

Artikel 43: Consulenten.

De classis zal voor elke vacante gemeente een predikant als consulent aanwijzen die ter wille van de goede orde de kerkenraad met advies zal dienen, in het bijzonder bij het beroepingswerk. Beroepsbrieven dienen mede door hem ondertekend te worden.

Artikel 44: Kerkvisitatie.

De classis zal elk jaar enkele van haar ervarenste en bekwaamste predikanten machtigen in alle kerken van haar ressort visitatie te doen. Indien nodig kan zij naast predikanten een voor deze taak bekwame ouderling benoemen.De visitatoren zullen onderzoeken of de ambtsdragers ieder voor zich en gezamenlijk hun ambt trouw vervullen, zich houden aan de zuivere leer, de aangenomen orde in alles naleven en de opbouw van de gemeente zo goed ze kunnen met woord en daad bevorderen. Het doel van de visitatie is het tijdig vermanen van ambtsdragers bij wie in een of ander opzicht nalatigheid geconstateerd wordt, en het met raad en daad meewerken aan de vrede, de opbouw en het welzijn van de kerken.
De visitatoren zullen van hun werk schriftelijk rapport uitbrengen aan de classis.

(Artikel 45: Particuliere synoden. Is tijdelijk buiten werking.

Een particuliere synode wordt gevormd door een groep bij elkaar gelegen classes, die elk twee predikanten en twee ouderlingen afvaardigen. Dit aantal kan op drie gesteld worden wanneer een synode door twee of drie classes gevormd wordt. De particuliere synode zal eenmaal per jaar samenkomen, tenzij er dringende redenen zijn dit vaker te doen. Aan het einde van zowel de particuliere als de generale synode zal tijd en plaats van de volgende synode worden vastgesteld en de samenroepende kerk voor deze vergadering worden aangewezen.)

Artikel 46: De generale synode.

De generale synode zal eens in de twee jaar worden gehouden, tenzij er dringende redenen zijn eerder bijeen te komen.
Elke classis vaardigt zes broeders af, predikanten en ouderlingen, totdat er vier classes zijn. Bij vier classes of meer wordt het aantal afgevaardigden weer gesteld op vier broeders per classis.
Indien de generale synode naar het oordeel van ten minste twee classes binnen de twee jaar moet worden samengeroepen, zal de aangewezen samenroepende kerk tijd en plaats daarvan vaststellen onder goedkeuring van haar classis.
Aan het einde van de generale synode zal tijd en plaats van de volgende synode worden vastgesteld en de samenroepende kerk voor deze vergadering worden aangewezen.

(De generale synode zal eens in de drie jaar worden gehouden, tenzij er dringende redenen zijn eerder bijeen te komen.
Elke particuliere synode vaardigt twee predikanten en twee ouderlingen af.
Indien de generale synode naar het oordeel van tenminste twee particuliere synoden binnen de drie jaar moet worden samengeroepen, zal de aangewezen samenroepende kerk tijd en plaats daarvan vaststellen onder goedkeuring van haar particuliere synode).

Artikel 47: Relatie met buitenlandse kerken.

Over de relatie met kerken in het buitenland beslist de generale synode.
Met kerken van gereformeerde belijdenis in het buitenland zal, zoveel mogelijk, kerkelijke gemeenschap geoefend worden.
Op ondergeschikte punten van kerkorde en kerkelijke praktijk zullen buitenlandse kerken niet veroordeeld worden.

Artikel 48: Censuur in meerdere vergaderingen.

Aan het einde van klassikale en andere meerdere vergaderingen zal censuur geoefend worden over hen die zich in de vergadering misgaan hebben.

Artikel 49: Deputaten van meerdere vergaderingen.

Elke meerdere vergadering zal voor de uitvoering van haar opdrachten deputaten benoemen. Zoveel mogelijk zullen voor onderscheiden zaken afzonderlijke groepen deputaten aangesteld worden. De **generale** *(particuliere*) synode zal bovendien deputaten benoemen die de classes moeten bijstaan in alle gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft, en — op verzoek van de classes — bij bijzondere moeilijkheden. Ook zullen zij, of enkele van hen, toezicht houden op het peremptoir examen van de aanstaande predikanten.
De deputaten zullen nauwkeurig aantekening houden van hun werkzaamheden en daarvan rapport uitbrengen. Zij zullen zich, als dit gevraagd wordt, verantwoorden.

Artikel 50 : Archieven.

De kerkenraden en de meerdere vergaderingen behoren goed te zorgen voor de archieven.

Artikel 51: Vertegenwoordiging van de kerkenraad in stoffelijke zaken.

Ten aanzien van het bestuur van de stoffelijke goederen wordt een kerk in en buiten rechte vertegenwoordigd door twee personen, die daartoe bij het nemen van het uit te voeren besluit door de kerkenraad en de diakenen zijn aangewezen.

Artikel 52: Vertegenwoordiging van de kerken in vermogensrechterlijke aangelegenheden.

De kerken worden voor het burgerlijk recht ten aanzien van vermogensrechtelijke aangelegenheden, die zij in klassikaal, (particulier-synodaal) of generaal-synodaal verband gemeenschappelijk hebben, vertegenwoordigd door de respectieve klassikale, (particulier-synodale) of generaal-synodale vergaderingen, of door deputaten die door deze vergaderingen worden benoemd, geïnstrueerd en ontslagen en die in al hun handelingen aan hun instructie gebonden zijn.

III HET OPZICHT OVER DE LEER EN DE EREDIENST

Artikel 53: Ondertekening van de belijdenis door predikanten en docenten.

De predikanten, de hoogleraren en overige docenten aan de Theologische Hogeschool zullen de drie formulieren van eenheid van de Gereformeerde Kerken in Nederland ondertekenen, waarbij de formulieren gebruikt worden die voor de verschillende diensten zijn vastgesteld.
Predikanten die dit weigeren, zullen als gevolg daarvan onmiddellijk geschorst worden en de classis zal hen niet ontvangen. Indien zij na samenspreking over hun gevoelen bij hun weigering blijven, zullen zij afgezet worden.

Artikel 54: Ondertekening van de belijdenis door ouderlingen en diakenen.

Ook de ouderlingen en de diakenen zullen de genoemde formulieren van eenheid ondertekenen, waarbij het daarvoor bestemde formulier gebruikt wordt.

Artikel 55: Wering van de valse leer en dwaling.

Voor het weren van valse leer en dwaling, die via lectuur en andere communicatiemiddelen het leven van de gemeente bedreigen, moeten de predikanten en de ouderlingen onderrichten, weerleggen, waarschuwen en vermanen, zowel in de prediking als bij het catechetisch onderwijs en het huisbezoek.

Artikel 56: Bediening van de doop aan de kinderen.

Aan de kinderen van de gelovigen zal de doop als zegel van Gods verbond zo spoedig mogelijk bediend worden in de openbare eredienst.

Artikel 57: Doopbelofte en onderwijs.

De kerkenraden zullen erop toezien dat de ouders, zoveel zij kunnen, hun kinderen onderwijs laten volgen dat in overeenstemming is met de leer van de kerk, zoals zij dit bij de doop beloofd hebben.

Artikel 58: Bediening van de doop aan volwassenen.

Volwassen dopelingen worden door de doop als leden in volle rechten bij de christelijke gemeente ingelijfd. Zij zijn daarom geroepen het avondmaal van de Here te vieren en zullen dit bij hun doop beloven.

Artikel 59: Gebruik van de doopsformulieren.

De predikanten zullen bij de doop van de kinderen en van volwassenen zich houden aan de formulieren die daarvoor zijn vastgesteld.

Artikel 60: Toelating tot het avondmaal.

Tot het avondmaal van de Here zal de kerkenraad alleen hen toelaten die belijdenis van het geloof naar de gereformeerde leer hebben gedaan en godvrezend leven. Zij die uit zusterkerken komen, zullen op grond van een goede attestatie inzake leer en leven toegelaten worden.

Artikel 61: Bediening van het avondmaal.

Het avondmaal van de Here zal ten minste eens in de drie maanden gevierd worden in de openbare eredienst, volgens kerkelijke orde, onder toezicht van de ouderlingen, waarbij de daarvoor vastgestelde formulieren dienen gebruikt te worden.

Artikel 62 Kerkelijke registers.

De kerkenraden zullen kerkelijke registers bijhouden waarin de namen van de kerkleden en de data van hun geboorte, doop, openbare belijdenis en huwelijksbevestiging nauwkeurig worden aangetekend.

Artikel 63: Attestatie naar een andere gemeente.

Wanneer leden naar een andere gemeente vertrekken, zal de kerkenraad hun na de vereiste afkondiging aan de gemeente een attestatie betreffende hun leer en leven meegeven, ondertekend door de preses en de scriba. Op deze attestatie zullen ook hun kinderen worden vermeld die nog geen belijdenis van het geloof hebben afgelegd. Aan de kerkenraad van de betrokken gemeente zal tijdig bericht worden gezonden. Indien een lid

dat nog geen belijdenis van het geloof heeft afgelegd, besluit te verhuizen naar een andere plaats, zal een attest aan de betrokken kerkenraad worden gezonden met het verzoek, dit lid onder zijn opzicht en tucht te nemen.

Artikel 64: Steunverlening bij vertrek.

Wanneer leden naar een andere gemeente vertrekken, waar zij in inrichtingen, bejaardentehuizen of verpleeghuizen verzorgd worden, blijven zij wat de diaconale bijstand betreft zoveel mogelijk voor rekening van de kerk die zij verlaten. Indien dit niet mogelijk is, zal de steunverlening geregeld worden via overleg tussen de betrokken kerkenraden.

Artikel 65: De eredienst op de dag des Heren.

De kerkenraad zal de gemeente op de dag des Heren tweemaal samenroepen voor de eredienst. De kerken zullen zich houden aan de orden van dienst die door de generale synode zijn goedgekeurd.

Artikel 66: Catechismusprediking.

De kerkenraad zal er zorg voor dragen, dat als regel eenmaal per zondag in de prediking de leer van Gods Woord verklaard wordt zoals die samengevat is in de Heidelbergse Catechismus.

Artikel 67: Psalmen en gezangen.

In de eredienst zullen de psalmen gezongen worden in een berijming die door de generale synode is aanvaard en verder de gezangen die de synode heeft goedgekeurd.

Artikel 68: Kerkelijke feestdagen.

De kerkenraad zal op de Kerstdag, de Goede Vrijdag, de Paasdag, de Hemelvaartsdag en de Pinksterdag de gemeente samenroepen tot de openbare erediensten, waarin de heilsfeiten die de gemeente op deze dagen bijzonder herdenkt, worden verkondigd.

Artikel 69: Biddagen.

In tijden van oorlog, algemene rampen en andere grote moeiten waarvan alle kerken de druk ervaren, zal een bededag worden uitgeschreven door de classis die daarvoor door de laatste generale synode is aangewezen.

Artikel 70: Kerkelijke huwelijksbevestiging.

De kerkenraad zal erop toezien dat de huwelijken kerkelijk bevestigd worden, waarbij het daarvoor vastgestelde formulier dient te worden gebruikt.

Artikel 71: Geen rouwdiensten.

Rouwdiensten zullen niet worden belegd.

IV DE TUCHT

Artikel 72 : Doel van de tucht.

De kerkelijke tucht zal naar het Woord van God en tot zijn eer bediend worden.
Zij heeft ten doel dat de zondaar met God en zijn naaste verzoend wordt en de aanstoot uit de gemeente van Christus wordt weggenomen.

Artikel 73: Onderling toezicht.

Wanneer iemand afwijkt van de zuivere leer of in zijn leven zich misdraagt, en dit een geheime zaak is die geen openbare aanstoot geeft, zal de regel worden nageleefd die Christus duidelijk voorschrijft in Mattheus 18.

Artikel 74 : Aangifte bij de kerkenraad.

Geheime zonden mogen niet aan de kerkenraad worden bekendgemaakt, als de zondaar na persoonlijke, broederlijke vermaning of na vermaning met een of twee getuigen tot berouw komt.
Wanneer iemand over een geheime zonde naar de regel van Mattheus 18 is vermaand en daaraan geen gehoor geeft, of wanneer iemand een openbare zonde gedaan heeft, zal dit aan de kerkenraad worden meegedeeld.

Artikel 75: Schuldbelijdenis bij bekering.

Wanneer iemand zich bekeert van een openbare zonde of van een geheime zonde die moest worden meegedeeld aan de kerkenraad, zal deze zijn schuldbelijdenis aanvaarden als daarbij voldoende tekenen van berouw gezien worden. De kerkenraad zal beoordelen of van deze schuldbelijdenis mededeling aan de gemeente gedaan moet worden.

Artikel 76: Maatregelen van tucht.

De kerkenraad zal de toegang tot het avondmaal van de Here ontzeggen aan hem, die de kerkelijke vermaning hardnekkig verwerpt of die een openbare of in ander opzicht ernstige zonde begaan heeft.
Indien deze na talrijke daarop volgende vermaningen geen enkel teken van berouw toont, zal de kerkenraad als uiterste remedie tenslotte tot de excommunicatie overgaan, waarbij het daarvoor vastgestelde formulier dient te worden gebruikt.
Niemand mag worden geëxcommuniceerd zonder instemming van de classis.

Artikel 77: Afkondigingen tijdens de procedure.

Voordat de kerkenraad — na de ontzegging van het avondmaal en de daarop gevolgde vermaningen — tot de excommunicatie overgaat, zal hij de gemeente bekendmaken met de hardnekkigheid van de zondaar. Daarbij zullen genoemd worden zijn zonde en de vele pogingen om hem tot inkeer te brengen door bestraffing, ontzegging van het avondmaal en talrijke vermaningen. De gemeente zal aangespoord worden hem aan te spreken en voor hem

te bidden. Hiervoor zal driemaal een afkondiging gebruikt worden. Om de zondaar nog te ontzien zal in de eerste zijn naam niet genoemd worden.
In de tweede zal met de in artikel 76 bedoelde instemming van de classis zijn naam vermeld worden. In de derde zal de kerkenraad aan de gemeente meedelen dat hij buiten de gemeenschap van de kerk gesloten zal worden, als hij zich niet bekeert; op deze wijze zal de excommunicatie de stilzwijgende instemming van de gemeente hebben.
Over het tijdsverloop tussen de afkondigingen beslist de kerkenraad.

Artikel 78: Weer opnemen van geëxcommuniceerden.

Wanneer een geëxcommuniceerde in de weg van berouw weer opgenomen wil worden in de gemeente, zal dit aan de gemeente worden meegedeeld. Als niemand hiertegen iets kan aanvoeren, zal hij na verloop van ten minste drie zondagen onder openbare schuldbelijdenis weer opgenomen worden, waarbij het daarvoor vastgestelde formulier dient gebruikt te worden.

Artikel 79: Tucht over ambtsdragers.

Wanneer predikanten de kerkelijke vermaning verwerpen of wanneer zij een openbare of in ander opzicht ernstige zonde begaan, zullen zij geschorst worden op grond van het oordeel van hun kerkenraad en die van de door de classis aangewezen naburige gemeente. De classis moet met advies van de in artikel 14 genoemde deputaten van de *(particuliere)* **generale** synode beoordelen of zij afgezet dienen te worden. Wanneer ouderlingen of diakenen zich aan een van de genoemde zonden schuldig maken, is voor hun schorsing of afzetting het oordeel van hun kerkenraad en die van de naburige gemeente voldoende.

Artikel 80: Zonden die de tucht over ambtsdragers nodig maken.

Als ernstige zonden die grond zijn voor schorsing of afzetting van ambtsdragers, moeten in het bijzonder genoemd worden: het aanhangen van valse leer, openlijke scheurmakerij, godslastering, simonie, trouweloze dienstverlating of het zich indringen in het dienstwerk van een ander, meineed, echtbreuk, ontucht, diefstal, gewelddadig optreden, regelmatige dronkenschap en onrechtmatige verrijking van zichzelf; verder moeten hiertoe gerekend worden alle zonden en ernstige vergrijpen die bij andere kerkleden als grond voor excommunicatie gelden.

Artikel 81: Onderling toezicht van de ambtsdragers.

De predikanten, ouderlingen en diakenen zullen onderling christelijke censuur oefenen en elkaar inzake de bediening van hun ambt aansporen en vriendelijk terechtwijzen.

Artikel 82: Tucht over doopleden.

De kerkenraad zal iemand die als kind de doop heeft ontvangen, vermanen wanneer hij als volwassene nalaat openbare belijdenis van het geloof te doen, of ook in ander opzicht zijn roeping tot nieuwe gehoorzaamheid in Gods verbond ontrouw is. Indien hij de vermaning van de kerkenraad hardnekkig verwerpt en daarbij duidelijk laat blijken dat hij afkerig is van het verbond en onverschillig of zelfs vijandig staat tegenover de dienst van de Here, zal dit met instemming van de classis aan de gemeente worden bekendgemaakt. Bij de afkondiging zal de kerkenraad zijn naam noemen en tevens een termijn stellen. De gemeente zal worden aangespoord hem aan te spreken en voor hem te bidden. Wanneer hij in de genoemde termijn geen teken van oprecht berouw toont, zal de kerkenraad hem in een eredienst buiten de gemeenschap van de kerk sluiten, waarbij het daarvoor vastgestelde formulier gebruikt dient te worden.

Indien hij na deze excommunicatie tot bekering komt en zich weer bij de gemeenschap van de kerk wil voegen, zal hij toegelaten worden in de weg van de openbare belijdenis van het geloof, nadat de kerkenraad zijn bekering aan de gemeente heeft bekendgemaakt. SLOTARTIKELEN

Artikel 83: Geen heerschappij.

Geen kerk mag over andere kerken, geen ambtsdrager over andere ambtsdragers, op welke wijze ook, heersen.

Artikel 84: Naleving en wijziging van de kerkorde.

Al deze artikelen, die de wettige orde van de kerk betreffen, zijn in gemeenschappelijk overleg vastgesteld en in eensgezindheid aanvaard. Wanneer dit in het belang van de kerken is, behoren ze gewijzigd, aangevuld of verminderd te worden. Een kerkenraad, classis *(of particuliere synode)* mag dit echter niet doen: zij zullen zich erop toeleggen de bepalingen van deze kerkorde na te leven zolang ze niet door de generale synode zijn veranderd.

Voor het laatst tijdelijk gewijzigd en aangevuld op 19 mei 2006 in opdracht van de Generale Synode bijeen te Mariënberg,

Het moderamen,

S. de Marie (preses). T.L. Bruinius (1e scriba).

A.Admiraal (assesor). R. ten Have (2e scriba).

BIJLAGE G

OPENINGSTOESPRAKEN SYNODEZTTINGEN EN SLUITING

1. Vergadering 19 november 2005

Lezen: 1 Kor. 3: 7-23.
Zingen: Ps. 132: 7, 8, 10

Geachte broeders afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here,

Het is voor ons een heerlijke zaak te weten, dat wij staan mogen op het fundament dat gelegd is door de dienst van apostelen en profeten, en waarvan onze Here Jezus Christus zelf de hoeksteen is. Dat is ook het éne fundament: Jezus Christus, Die zijn kerk regeert met Zijn Geest en Woord. Deze belijdenis is alleen mogelijk als wij dit fundament werkelijk aanvaarden als de onfeilbare en ontwijfelbare grond voor al ons handelen. Als de enige basis voor ons eigen leven, en als de enige basis voor ons kerkelijk leven en handelen.
Door de jongste reformatie mochten we weer tot dit ene fundament terugkeren. Het was het verlossende werk van de Here Zelf. Hij maakte ons vrij en stelde ons daarbij in de ruimte. Deze laatste vrijmaking leerde ons heel in het bijzonder, dat wij daarbij geen mensen konden volgen. Er waren geen voorgangers in actieve dienst, die de kudden achter zich aan, de goede kant op hebben geleid. De kudden bleven zonder onderherders, maar als schapen moesten wij de Opperherder volgen. De Here deed ons daarmee leren beseffen, dat we niet afhankelijk van mensen zijn en dat ook niet mógen zijn. Het was voor ons een beproeving. En het is dat nòg voor hen die zijn achter gebleven. Het is voor ons ook een leerschool van de Here geweest: door Hèm alleen weer teruggebracht naar dat ene fundament. En nu mogen wij weer verder bouwen op dat heerlijke fundament.

Deze bevrijding maakt ons dankbaar, en tegelijk is zij verplichtend. Het dwingt ons namelijk om vanuit die bevoorrechte positie heel goed naar ons eigen handelen te kijken.
Want ook nú dreigt het gevaar dat we niet goed op het fundament zullen bouwen. Dat geldt voor ons persoonlijk, voor ons als ambtsdragers maar zeker ook als afgevaardigden op deze Synode. Het grote gevaar is dat we niet alles geestelijk toetsen aan Gods Woord, maar dat we ons zomaar weer laten meeslepen door menselijke gedachten, menselijke gevoelens en voorkeuren. Dat we hoogmoedig worden en niet ootmoedig. Dat we met aanzien des persoons oordelen. Of dat we ons laten beïnvloeden door wat de mènsen ervan zouden vinden als er bepaalde uitspraken gedaan moeten worden. Maar we moeten ons juist door Gòds wijsheid laten regeren.

In het gelezen Schriftgedeelte bepaalt Paulus de gemeente te Korinthe erbij dat de ambtsdragers mede-arbeiders van God mogen zijn - een hoge positie -; en dat de gemeente Gods tempel is, waar de Geest van God woont.
Maar vanuit die hoge positie komt nu ook de eis van gebonden zijn met hart en ziel aan het fundament. En de bouw af te stemmen op het gehalte van dat fundament. “Maar ieder zie wel toe hoe hij daarop bouwt (vs. 10b)”. Want er komt een moment dat de Here al ons werk toetst en oordeelt. En Paulus verwijst daarbij naar de jongste dag. Dan zal àl ons werk, ook wat hier op deze Synode wordt verricht, de vuurproef van Gods oordeel ondergaan. Wat goed wordt bevonden in Christus, dat blijft bestaan. Al het andere wordt verteerd door het vuur van Gods heiligheid.
Naast het werken aan de bouw van Gods huis, waartoe wij zijn geroepen, is het ook mogelijk dat men bezig is met de slóóp ervan. Daar wijst Paulus op als hij het heeft over het schenden van de tempel van God (vs. 17). Die waarschuwing was in de jonge gemeente van Korinte nodig. Die blijft steeds nodig in de nieuwtestamentische kerk. De slooppogingen van de satan gaan door tot aan de jongste dag. Die zullen wij moeten tegengaan. Daartoe roept de Here ons ook op. Het gaat hier immers om het huis van de levende God zelf. Daarom zal de Here niet toelaten dat zijn volk wordt aangetast. Hij waarschuwt ons in deze tekst voor zijn straf over hen, die de kerk proberen te slopen.

Broeders afgevaardigden, wij hebben een bevoorrechte, een mooie, maar ook verantwoordelijke taak: de bouw van Gods huis in gehoorzaamheid aan de grote en enige Bouwmeester.
Want “wij zijn van Christus” (vs, 23). Hij is het hoofd van de Kerk. Wij staan in zijn dienst, als zijn diensknechten en zijn eigendom. En daarmee zijn we ook erfgenamen bij God de Vader, want Christus is van God.
En zo mogen we ons gesteund weten door onze Here Jezus Christus en door onze God en Vader in de hemel, als wij bezig mogen zijn aan de bouw van Gods eigen tempel.
“Want alles is het uwe” (vs 22): Dat wil ook zeggen dat de Here alles doet meewerken ten goede voor hen die hem liefhebben. Hij maakt alles wat in deze wereld en wat in de kerk gebeurt, dienstbaar aan de komst van zijn rijk, en daarom dienstbaar aan het bewaren van zijn duurgekochte Kerk.

Deze woorden van bemoediging mogen we nu ook als synodeleden ontvangen bij onze verantwoordelijke opdracht. Een Goddelijke opdracht waarbij wij ten diepste niet afhankelijk zijn van mensen, maar Gods mede-arbeiders mogen zijn in Christus.
Laat ons dan in gehoorzaamheid aan Zijn Woord en in ootmoed voortzetten het werk, dat de Here ons in Zijn kerk te doen geeft.

Met deze woorden open ik deze voortgezette vergadering van de Generale Synode.

2. Vergadering 10 december 2005

Lezen: Zacharia 1: 1-17
Zingen: Psalm 69: 10,11

Nog zal de HERE Sion troosten, Jeruzalem nog verkiezen

Geachte afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here,

Verwereldlijking
Eergisteren (8 december) werd in het RD een serie artikelen gestart over kerkverlating. Schrikbarende cijfers werden getoond. De kerkverlating is ook de Gereformeerde kerken niet voorbij gegaan. Als één van de belangrijkste oorzaken wordt de oprukkende verwereldlijking genoemd. Dat is één van de taktieken in de aanvallen van satan op de kerk. Aanvallen waarbij hij aardse machten mobiliseert. In de huidige westerse wereld vooral de aardse macht van de verleiding en verlokking. Denk aan de hoer uit Openbaring 18. Dit krachtenspel doet zich de laatste jaren met name ook in de Gereformeerde kerken vrijgemaakt gelden. Wij mochten ons mede van de gevolgen daarvan vrijmaken, met een klein overblijfsel.
Maar de machten en krachten van de wereld tegen de kerk blijven doorwerken. Het zijn geestelijke machten waartegen we ons persoonlijk maar vooral als kerk moeten wapenen met de wapenrusting die de Here ons aanreikt. Dat blijft nodig. Tegelijk mogen we daarbij weten dat de Here zijn kerk niet aan haar lot overlaat.

Volkomen rust
De verzen uit Zacharia 1 die we zojuist hebben gelezen betreffen een oproep tot bekering en het eerste visioen van deze profeet kort na de terugkeer uit de ballingschap. Hij stond naast de profeet Haggaï in dienst van de Here om de teruggekeerde kerk te vermanen maar ook te bemoedigen met het Woord van God.
Onze tekst sluit daarbij aan bij de preek die we in de bidstond mochten horen van ds. Van Gurp over Haggaï 2. Het volk had na de terugkomst in het beloofde land een begin mogen maken met de opbouw van de tempel. Het fundament van de tempel werd gelegd en de offers werden weer gebracht. Maar toen kwamen de tegenslagen. Vijanden in het land Palestina vertraagden de bouw en economische tegenslagen werkten verlammend op het overblijfsel van het volk Israël. Dat was hun eigen schuld. Ze waren laks in de dienst aan de HERE. De profeet Haggai moest het volk wakker schudden, ze tot de orde roepen, maar hij mocht ze ook rijke beloften geven. Die beloften hielden ook in dat de volken van de wereld de Here uiteindelijk hulde zouden brengen 2:8. Zich aan Hem zouden

onderwerpen. Dat zou voor de kerk betekenen dat ze weer een tijd van welvaart zou kennen. Van voorspoed en vrede.
Daarbij hoorde een toekomstbeeld van activiteit. De Here zou immers de aarde en de hemel doen beven Haggai 2:7. Dan zou er wat gebeuren. Wij weten dat dàt met Pinksteren zijn voorlopige vervulling heeft gekregen.
Ook zou de Here de kracht van de koninkrijken der volken verdelgen, dat wijst op zijn gericht door de geschiedenis heen en uiteindelijk op de dag des oordeels. Ook daarbij zou de aarde en de hemel beven, Haggaï 2:23. Allemaal tekenen van de werken van de komende HERE en zijn gericht.

Maar voorlopig leek er voor Israël niets op, eerder bleek het tegendeel van dit alles. Zacharia hoorde in zijn visioen dat de ruiters, de verkenners die de Here had uitgezonden over de hele aarde moesten melden: het blijft volkomen stil onder de volken. Dat wil zeggen: de volken gingen door met hun eigen leventje. Zij bleven gewoon hun eigen gang gaan. Ze waren niet vol ijver voor de HERE en de kerk. Integendeel, er was een doodse stilte als het ging om het geloof. Dat zou de kerkbouw niet ten goede komen. Geen bevordering maar tegenwerking van de eredienst. Een voortdurende bedreiging voor Gods volk.

Troostrijke woorden
Maar zie, daar neemt iemand het woord. Het is de Engel des HEREN, dat is de Christus in zijn OT verschijning. En deze Engel des HEREN pleit voor zijn volk, Hij smeekt de HERE om toch aan zijn beloften van trouw te denken. Om barmhartig te zijn jegens zijn volk. Om Israël als kerkvolk verder te helpen op weg naar de komst van het Koninkrijk. Hier zien wij de grote middelaar, de grote Voorspraak van zijn verbondsvolk in OT gedaante, we zien hem zich al vol liefde inzetten voor Zijn kerk, en werken aan zijn komst op aarde.
En de reactie van de HERE op die voorbede, richt zich rechtsreeks tot zijn kerkvolk. Deze reactie is troostrijk en zeer bemoedigend. Ik ben voor Jeruzalem en voor Sion in grote ijver ontbrand, zegt Hij (vers 14). Israel zag dat niet, als het alleen op de omstandigheden en op de mensen lette. Dan leek niets in beweging te komen. De volken konden gewoon hun gang gaan ook in de tegenwerking van de kerk.
Maar de HERE Zèlf was volop bezig. Met heilige ijver bouwde Hij verder. En met Zijn inzet bewerkte Hij juist temidden van de volken de bewaring van zijn Kerk, en daarmee de komst van Zijn rijk. Daarop mocht Zacharia het volk wijzen d.m.v. een ontvangen gezicht, een visioen van de HERE. Ter bemoediging in tijden van moeite en tegenvallers. Toen er maar een kleine kerk was. Toen er geen grote kerkgroei bleek te komen. Toen alles moeizaam tot stand kwam. Met veel tegenstand. Toen mochten ze het van de profeet van de HERE horen, de HERE is in grote ijver ontbrand. Er zal uit Zijn hand voorspoed komen. Nòg zal de HERE Sion troosten, Jeruzalem nòg verkiezen.

Broeders en zusters, afgevaardigden, daar mogen wij het ook mee doen. Wij, die intussen veel meer weten. Wij weten dat Christus nu aan de rechterhand van God de Vader is gezeten. Dat Hij Zijn gaven geeft aan de Kerk. En alles heen leidt naar het grote einddoel: Zijn wederkomst en de komst van zijn rijk. Het hemelse Jeruzalem in haar volheid. De schare die niemand tellen kan, uit alle volken van de aarde. We zien er maar zo bitter weinig van – ook na de laatste vrijmaking; maar in het geloof mogen en moeten we een vaste hoop hebben. Hoop op de HERE die trouw blijft aan Zijn gegeven Woord. Want in die hoop zijn wij behouden.
Zo mogen wij het werk ook op deze synode dienstbaar weten aan het werk van de HERE Zelf. Hij bouwt Zijn kerk, ook als alle schijn tegen is.

3. Synodevergadering 18 februari 2006

Lezen: Zacharia 1:18 – 2:5
Zingen: Psalm 48:3

Geachte afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here,
De vorige vergadering hebben wij in ons openingswoord iets doorgegeven van wat in Zacharia 1 staat m.b.t. de activiteit van de HERE aan zijn kerk, de kerk van het Oude Testament na de ballingschap. We zagen toen hoe de HERE zelf had aangegeven hoe Hij in ijver ontbrand was, en vol liefde was voor zijn kerk. Hoewel alle schijn tegen was, ging de HERE door met de komst van zijn rijk en de voortgang van zijn kerk. Zacharia die samen met Haggai als profeten het volk na de ballingschap bemoedigde en vermaande kreeg in totaal 8 gezichten, die hij voorzien van de diepere betekenis moest doorgeven aan het volk. In het tweede visioen kwamen 4 smeden ten tonele om 4 hoornen neer te slaan. Hoornen symboliseerden de kracht van antichristelijke machten die opkwamen van alle 4 windstreken van de aarde. Die hoornen werden gebruikt om het afvallige volk van God te tuchtigen, te straffen, zodat ze weer de wegen van de HERE zouden bewandelen. Die hoornen werden weer door de HERE onschadelijk gemaakt via de genoemde smeden, die deze hoornen verpletterden. Hierdoor werd weer ruimte gegeven aan het overblijfsel van het volk dat zich bekeerde en trouw de HERE wilde dienen.
In die weg van loutering en vervolgens bewaring zou Hij Sion troosten en Jeruzalem nog verkiezen. Dat laat Hij in het derde visioen zien.

In dit visioen ziet Zacharia een man met een meetsnoer. Die man gaat opmeten hoe groot de kerkstad Jeruzalem wel niet zal worden. Dat was op het moment dat Zacharias zijn visioen kreeg nog niet bekend. De muren waren niet afgebouwd. En de kerk, het overblijfsel was nog steeds erg klein. Maar het leek een goede zaak een plan voor de toekomst te hebben.
Maar een engel moet deze jongeman corrigeren, want wat hij doet houdt geen rekening met de plannen van God, omdat hij ze eenvoudigweg niet kent. Hij mag dan een positieve instelling hebben, de HERE heeft veel grotere plannen met zijn kerk. Hij wilde bij de komst van Christus de scheidslijn weghalen tussen de joden en de heidenen. Hij wil een kerk over de einden der aarde. Hij wil uiteindelijk komen tot het getal van de uitverkorenen, de schare die niemand tellen kan.

Dat is ook voor ons een les: wij moeten niet zien naar wat voor handen is als wij de omvang van Gods kerkvergaderend werk willen berekenen met een uitbreiding op kortere of langere termijn. Wij moeten zeggen: ook in Nederland werken we in Gods kracht mee aan het tot stand komen van de schare die niemand tellen kan. Wij moeten daarbij zien op het kerkvergaderend werk van de HERE nu, en tegelijk ons richten op wat de HERE ons in zijn woord vertelt over zijn einddoel. Ons niet vermoeien met menselijke calculaties, berekeningen over de mogelijke groei van De Gereformeerde Kerken, al dan niet door toekomstige overstap van bezwaarden uit de Gereformeerde kerken vrijgemaakt. Want met dergelijke verwachtingen en berekeningen vermoeien we de HERE. Dan lopen we Hem voor de voeten. Want als onze berekeningen zouden tegenvallen, dan lopen we de grote kans het kerkvergaderend werk van de HERE zelf somber in te zien. En dan zouden we zomaar als Elia de moed kunnen opgeven. Dan zijn we gefocust op òonze berekeningen en verwachtingen, en niet op de weg van de Here. Daarom weg met die menselijke meetsnoeren. En opzien naar de HERE en zeggen: HERE u wilt ons inschakelen voor de komst van uw rijk, voor de bewaring van uw Kerk. Daarin willen wij u trouw blijven volgen, want we weten het zeker Uw koninkrijk komt. Het nieuwe Jeruzalem komt en is al komende. Straks is er geen meten aan.
De Here, Hij beschermt en bewaart en vermeerdert, tot nu toe ook in Nederland. Wij moeten alleen gehoorzaam Hem volgen. En ondanks de nu zo kleine omvang mogen we weten: de HERE woont temidden van zijn pinksterkerk als haar heerlijkheid. En Hij is haar tot een vurige muur rondom. Hij beschermt haar en brengt haar tot de volheid, op zijn tijd en wijze.

4. Vergadering op 18 maart 2006

Lezen 2 Tim. 3: 1-5, 14-17.
Zingen Ps. 19:3

“Opdat de mens Gods volkomen zij, tot alle goed werk volkomen toegerust.”

Geachte afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here,
Timotheus wordt in beide brieven door de apostel Paulus opgeroepen en bemoedigd om zijn taak als dienaar van Gods Woord uit te voeren. Hij moet in alles trouw zijn. En altijd het Woord van God gebruiken, zoals hij dat heeft geleerd. Van jongs af aan. “Verkondig het woord, dring erop aan, gelegen of ongelegen, wederleg, bestraf en bemoedig met alle lankmoedigheid en onderrichting.” Beide brieven van Paulus aan zijn jonge medewerker staan vol met aansporingen, en opdrachten om het Woord van God te laten regeren in de kerk. Het Woord dat te allen tijde en in alle situaties gebruikt moet worden. Met dat Woord moet vermaand worden, moeten dwalingen worden weerlegd. Maar moet ook worden gebruikt tot opbouw en bemoediging. Met dat Woord moet geoefend worden in de godsvrucht. Met dat zelfde Woord wordt ook alles geheiligd wat in deze wereld onder dankzegging mag worden gebruikt.
En zo lezen we ook in onze tekst over het gezag en de absolute zeggingskracht van Gods eigen Woord. Van de Schriftwoorden staat hier, dat die allen door God Zelf zijn ingegeven. God Zelf is de eigenlijke Auteur. Zijn Woord moet nu ook door de zijnen worden gehoorzaamheid. Daarom heeft de HERE Zijn Woord toevertrouwd aan zijn gemeente. Daardoor kan zij Hem navolgen. In de kerk, in het kerkverband, ja in alle verbanden van het leven.

En over dat Woord staat dat Het de mens opvoedt in de gerechtigheid. Door zó dat Woord in je leven toe te passen, kom je recht te staan tegenover de Here. Door uit zijn Woord te leven zonder er iets van af te doen of aan toe te voegen, alleen zó kan je komen tot gelijkvormigheid aan het beeld van Christus. Alleen zó kan je tot je eindbestemming komen. Dat wil de HERE bewerken door Woord en Geest. Maar gebruik daarom het Woord, om volkomen toegerust te zijn.

Gods Woord is niet alleen nuttig voor geloofsopbouw, groei in de godsvrucht, leven in het verbond met de HERE. Vanwege de antithese is ook nodig, dat Gods Woord als zwaard in de strijd wordt gebruikt. Het is immers zeer belangrijk om toe te zien wie je naspreekt. Spreek je de HERE na, en zijn apostelen, of spreek je dwaalleraars na. Je moet je heel goed bewust zijn, of je wel blijft bij wat naar de Schriften is geleerd en toevertrouwd. Want de Geest werkt het geloof alleen door het waarachtige Woord. En dat betekent dat je alleen zó zalig kunt worden. Met die trouw aan Gods zuivere Woord is dus je zaligheid gemoeid.
Het is daarbij goed oppassen. Want de satan is de grote woordverkrachter. Dat weten we uit wat de Schrift leert over de verzoeking in het Paradijs, en over de verzoekingen van de Here Jezus in de woestijn. Door afval van Gods Woord, door woordverdraaiingen, worden de mensen verleid. Dan kunnen ze nog een schijn van Godsvrucht hebben, heel bedrieglijk. Aan de buitenkant lijken ze vroom, ze gebruiken vertrouwde woorden en gaan nog naar de kerk, maar de kracht van de godsvrucht hebben ze verloochend. Want ze hebben het evangelie losgelaten. Dat gebeurt als de kerk niet meer pijler en fundament van de waarheid is.
Dan kan een tijd lang de schijn nog wel worden ophouden. Maar in feite is er dan meer liefde voor genot. Voor je eigen goede gevoel. Maar geen liefde voor God, dat uitkomt door zijn geboden te houden, door zelfopoffering.
Broeders en zusters, laten we doodsbang zijn voor verbondsautomatisme. Voor het waanidee dat we als leden van de kerk er wel zouden kunnen komen, ook zonder betoon van trouw en liefde van onze kant. Want dat is één van de grote oorzaken van de recente deformatie in de kerken. De HERE zegt nooit, als je maar eenmaal bekeerd bent, dan zit het wel goed.
Nee, de HERE blijft wijzen op de noodzaak van Schriftstudie, van toetsing aan Gods Woord, ban doorgaande heiliging. Zo moeten wij in alle opzichten naar Zijn wil leven. Dat vraagt continue voorlichting vanuit Gods Woord. Om volkomen toegerust te zijn tot alle goed werk.

Dat vraagt veel van ons, als ambtsdragers en als leden van de kerk. Dat vraagt àlles van ons. We hebben een grote achterstand in kennis in onze kerken. En daarmee zijn we uiterst kwetsbaar. Juist in een tijd, die hoort bij “de zware tijden” van de laatste dagen. Laten we daarom de tijd uitkopen om nu ook al onze energie in de toerusting en wapenrusting te stoppen van jong en oud. Want de HERE wil dat. Hij wil ons naar zijn eindbestemming brengen.
In 1 Tim 3:7,8 zegt Paulus het zo ”Oefen u in de godsvrucht. Want de oefening van het lichaam is van weinig nut, doch de godsvrucht is nuttig tot alles, daar zij een belofte inhoudt van leven, in heden en toekomst. Dit is een betrouwbaar woord en alle aanneming waard”.

Dit Woord moet de basis zijn voor ons handelen, vandaag als Synode. Vanochtend ook bij de beoordeling van een bezwaarschrift. En ook vanmiddag moeten wij ons bij onze bezinning over een landelijk kerkblad laten leiden door Gods Woord. Om te kunnen komen tot voorlichting waarin Gods Woord schijnt als een lamp voor onze voet als een licht op ons pad. Een blad dat alleen dienstbaar kan zijn, als de inhoud volstrekt onderworpen is aan Gods Woord.
Tenslotte, daarvoor hebben we nodig mensen, die bekwaam zijn om ook anderen te onderrichten.
Ja, daarvoor hebben we Gods Geest nodig. Laten we om zijn kracht in onze gebeden aan de HERE blijven vragen. Zoals we dat ook voor de vergadering van vandaag hebben gedaan.

5. Vergadering op 15 april 2006

Lezen: 1 Kor. 15: 40-58
Zingen: Ps. 16: 1, 6.

Geachte afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here.
Wij houden deze vergadering van de GS op de zaterdag tussen Goede Vrijdag en Pasen.
Het is daarom goed om vandaag te overdenken wat het evangelie van Pasen inhoudt voor het werk van de synode en de Kerk. Onze overdenking nemen we uit de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs. Uit het overbekende hoofdstuk 15 dat handelt over de opstanding van Christus en de opstanding van de gelovigen. Het is Paulus in deze brief erom te doen dat de gemeenteleden te Korinthe blijft geloven en beseffen de rijkdom die ze mag bezitten in de opstanding van Christus. Heel hun leven hier op aarde en heel hun verwachting voor de toekomst, hangt af van het zuivere geloof in de opstanding van Christus. Als u het niet zó vasthoudt als ik het u verkondigd heb, dan bent u tevergeefs, voor niets, tot geloof gekomen, zegt hij in vers 2.
Het geloof in de opstanding van het lichaam is voor de mensen die God niet kennen, een volslagen dwaasheid. Dat gold toen, dat geldt nu vandaag minstens zo. En ook voor de discipelen zelf, was het een geloofszaak, die de Here Jezus door zijn eigen verschijning als opgestane uit de doden, hen heeft moeten leren. De discipelen, die later apostelen werden, zijn daardoor de levende ooggetuigen geworden en als laatste Paulus zelf ook. Zij mochten dat wat ze met eigen ogen hadden gezien, nu ook door hun prediking en brieven doorgeven. Dat heerlijke evangelie van de overwinning van de dood, door de opwekking van de Here Jezus Christus op de Paasdag. Dàt opstandingsgeloof heeft zijn gevolgen niet alleen voor de toekomst, maar ook voor het heden. Dat wil Paulus nu duidelijk maken in dit hoofdstuk.
Want Christus die als eerste is opgestaan uit de doden en weer levend gemaakt is. Hij is naar de hemel gegaan om Koning te zijn (vers 25). Vanuit de hemel regeert Hij nu zo, dat ook een ieder die in Hem gelooft eeuwig leven heeft. Dat betreft hen zoals vers 23 zegt, die van Christus zijn. In Christus zullen ze bij de wederkomst evenals Christus, een volmaakt, heerlijk en eeuwig vernieuwd lichaam krijgen. Alles gebeurt in een rangorde. Eerst Christus met Pasen en straks allen die van Christus zijn bij zijn wederkomst, bij de laatste bazuin. Dan zullen de doden worden opgewekt in onvergankelijkheid. Wat naar het lichaam vergankelijk, in oneer en zwak was, dat wordt opgewekt in onvergankelijkheid, in heerlijkheid en in kracht.
Dat is het heerlijke en overweldigende perspectief van dit evangelie.

Paulus maakt in dit hoofdstuk onderscheid tussen hen die intussen ontslapen zijn en hen die nog op aarde leven als de Here Jezus weerkomt. De ontslapenen zijn de gelovigen die in het geloof volharden, die standvastig blijven en dan bij hun sterven een doorgang krijgen naar het vaderhuis en daar wachten op de jongste dag. De zielen onder het altaar. En dan zijn er de gelovigen die volhardend de wederkomst van onze Here op aarde mogen meemaken. Zij zullen niet uit de dood worden opgewekt, maar aan hen zal zich een verandering voltrekken. Deze verandering verschilt eigenlijk niet met die van de opstanding van de gestorven lichamen. De uitkomst is hetzelfde. Zij zullen veranderd worden: van een sterfelijk, een vergankelijk mens, een mens van vlees en bloed, tot een onvergankelijk, een onsterfelijk mens. Zowel aan de ontslapenen als aan de dan levenden wordt een geestelijk lichaam gegeven. Het beeld van het hemelse. De gelovigen lijken dan niet meer op de eerste Adam, vergankelijk en zwak. Maar lijken dan op de opgestane Christus, die nu nog in de hemel is. Zijn hemels lichaam is onvergankelijk, heerlijk en krachtig.

Voor ons is dat nog onvoorstelbaar, maar als dat moment aanbreekt dan jubelt de hele schepping, de hemel en de aarde: “dood, waar is uw overwinning, dood waar is uw prikkel”. De dood is verzwolgen in de overwinning! De overwinning die de Here Jezus heeft behaald, die er door Hem ook voor ons mag zijn. Dan is de Here Jezus Christus tot het einddoel gekomen van zijn machtige verlossingswerk en brengt Hij de zijnen tot Zijn Vader. Vrij van zonde, ziekte en verderf, onberispelijk.
Aan het eind van dit hoofdstuk maakt Paulus duidelijk waarom de Here deze weg moest gaan. De prikkel van de dood is de zonde, en de kracht van de zonde is de wet. Hij zegt daarmee:
de zondeschuld door het overtreden van Gods goede wet leidt zonder Christus onherroepelijk tot de eeuwige dood. Want de zonde, het breken met de Here en zijn verbond, heeft die verschrikkelijke angel, de dood als rechtvaardige straf. Maar nu is Christus reddend verschenen en heeft zijn reddingswerk voltooid. Zie daar het overweldigende genadewerk van uw Heiland. Hij redt u door voor uw zonden te betalen, en door in uw plaats volmaakt aan de wet te gehoorzamen. Zo haalde Christus voor u die gelooft de dodelijke angel uit de dood. Nu al. Zo is de dood nu al geworden tot een doorgang naar Gods vaderhuis. Alleen uit genade. Wat een rijkdom. Daarom dank aan God, die ons de overwinning geeft, alleen door het werk van onze Middelaar onze Here Jezus Christus.

In dat rijke perspectief mogen we nu al leven in geloofsblijdschap. Dit is de troost voor leven en sterven. De enige troost. We zijn eigendom van onze Here Jezus Christus. Hij kocht ons en maakt ons vrij van duivel, zonde en dood. In Hem mogen we delen in de overwinning. Wat een bemoediging voor dit leven! Daarom, zo vervolgt Paulus in vers 58 - omdat u nu weet hoe rijk dat evangelie is, en omdat u nu weet dat Christus nu ook recht heeft op uw leven op deze aarde - *daarom,* mijn geliefde broeders, weest standvastig, onwankelbaar. Dat is: blijf nu uw Here, die overwonnen heeft, verwachten, met vurig verlangen en leef daarbij heel uw leven. Laat u niet afbrengen van het zuivere evangelie, door niemand en door niets. En volg de Here Jezus in de geloofstrijd en de kerkstrijd tot aan de wederkomst. Houdt u in alles toch vast aan de enige troost, dat Christus uw Eigenaar is, uw Heiland, uw Verlosser. En doe dat dan zo dat u te allen tijde overvloedig bent in het werk des Heren, wetende dat uw arbeid niet vergeefs is in de Here. Dat bewaren van het evangelie, dat houden van Gods geboden, de wet van de vrijheid, dat moet nu uw leven worden uit dankbaarheid voor Jezus Christus, de grote overwinnaar. U krijgt de overwinning aangeboden door de Here, maar leef daar naar.
Niet even, niet op momenten dat u daar behoefte aan hebt. Maar geef nu heel uw leven aan die Heiland. Want door uw zonden had u de eeuwige dood verdiend, maar zie uit genade mag u delen in de overwinning van Christus. Heel uw hart en uw inzet wordt nu op aarde al gevraagd voor de zaak van Christus.

Broeders afgevaardigden, dat mag in het bijzonder gelden voor het werk dat gedaan wordt voor de kerk van Christus. Ook voor het werk in het kerkverband. Het komt er vaak op neer dat ambtsdragers zwaar belast worden. Naast hun ambtstaak voor de plaatselijke gemeente ook nog het werk voor de meerdere vergaderingen. Maar daarbij mogen ze gesterkt zijn door het feit dat het werk dat u doet, niet voor niets is. In de naam van de Here, mag u zo meewerken aan de komst van zijn rijk. Dan stelt u zich in dienst van koning Jezus Christus. Dat is de betekenis van de opstanding van Christus en van de doden voor vandaag ook voor het werk voor de Kerk van Jezus Christus. Zo krijgt ons werk voor de kerk de glans van de overwinning van onze Here Jezus Christus. Wij, die deze taak krijgen, moeten dat opstandinggeloof en de waarheid van Gods Woord vast blijven houden; zo mogen wij arbeiden voor de Here, overvloedig en in heel ons leven. Want onze toekomst is zeker, als wij trouw en standvastig blijven in de kracht van de Here.

6. Vergadering op 19 mei 2006

Lezen: Zacharia 3: 1-10
Zingen: Ps. 122: 3

Geachte afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here,,

Zacharia was de profeet van de HERE die zijn profetieën aan het teruggekeerde overblijfsel van Gods volk moest overbrengen. Daaronder bevindt zich een achttal gezichten, visioenen waarin de HERE de kerk van die dagen aanspreekt. We hebben nu de 4e ervan gelezen.
Daarin ziet Zacharia Jozua, de hogepriester, als ambtsdrager van de kerk staan voor de HERE en voor de Engel des HEREN, Gods Zoon in oudtestamentische gestalte. En Hij staat daar als zondig mens, bevlekt met zonden, met vuile kleren. Dat past niet bij de smetteloze blinkende verschijning van de Engel des HEREN en de engelen voor Gods troon.
En daar staat ook de satan bij, aan de rechterhand. Hij is erop uit om Jozua, direct uit te schakelen. Hij staat klaar om te wijzen op de zonden van Jozua. En hem aan te klagen en te laten veroordelen. Zo zou de ambtsdienst waardeloos worden en zou ook de kerk verloren gaan. Dat stond op het spel, toen Jozua daar stond met zijn vuile ambtskleren.
Maar dat wil de HERE niet. Hij heeft Jozua en de zijnen juist gered. Hij heeft ze als zijn kerk uitverkoren. Het is zìjn Jeruzalem, dat Hij verkiest. En dàt Jeruzalem heeft Hij verlost uit het diensthuis, uit de ballingschap, uit de zondige omgeving. Om Hem te dienen. Ja, dat was genade. Jozua en het volk waren zelf niet anders dan brandhout. Ze waren het van zichzelf alleen waard om te worden verbrand. Maar de Here heeft ze gered, als brandhout uit het vuur. Daarom bestraft de HERE de satan: blijf van ze af, want ze zijn van Mij!
En dat kon de HERE zo alleen zeggen op grond van het verzoenend werk van Jezus Christus, Gods Zoon. En juist Christus is het die daarom zegt in de oudtestamentische gestalte van de Engel des HEREN: “doet Jozua de vuile kleren uit.” Hij zei tot Jozua: Ik neem uw ongerechtigheid van u weg. Ik trek u feestkleren aan! En de profeet Zacharia mag dat aanvullen: zet Jozua ook een reine tulband op zijn hoofd. En zo gebeurde dat inclusief een staatsiegewaad. Jozua kreeg een compleet ambtstenue, dat volkomen zuiver was. Met ambtskleding die hem in de hemel werd aangereikt, door hemelse dienstknechten, voor de troon van de HERE. Dat gebeurde ook in de nabijheid van de Engel des Heren. Zo werd de ambtsdienst voor Gods aangezicht gered, zo werd de kerk gered. Alleen op grond van verkiezende genade.
Christus zorgt ervoor dat de zijnen verlost worden van hun zonden, van hun ongerechtigheden. Daarvoor leed Hij aan het kruis de eeuwige dood. Zodat de satan hen nooit meer kan aanklagen in de hemel. Zo verlost Hij wie door God is uitverkoren.

Maar deze verlossing moet nu ook dóórwerken in de kerk. De Engel des HEREN vermaant Jozua ook. Hij mag nu Jozua deze deze nieuwe kleren heeft gekregen van hem eisen om de wegen te gaan, die de HERE voorschrijft. De taken uit te voeren die door Hem worden opgedragen, overeenkomstig zijn wil. En tot die taken behoort het spreken van recht, het bewaren en verdedigen van de waarheid. Die taken kunnen alleen goed vervuld worden als ze verricht worden vanuit de vergeving van de zonden. Maar ook alleen in de weg van de gehoorzaamheid aan Gods Woord. Nooit mocht hij zich laten leiden door zijn eigen gedachten, of door de invloed van anderen. Ook niet door dreigementen. Er mochten ook geen bijbedoelingen zijn. Alleen luisteren naar de stem van de HERE, de stem die de opdrachten geeft. Als ambtsdrager met schone kleren moest hij nu handelen naar de maatstaf van Hem die hem die ambtskleren had gegeven.
Zo moest het Gods Woord en wet worden bewaard, zo moest er worden gehandeld naar de ordinantie van de tempel. Recht en waarheid moesten nu gaan heersen. Alle onheiligheid, schijnheiligheid, corruptie en afval moest worden uitgebannen.

In de dagen van Zacharia moest de Christus nog komen. En de belofte van zijn komst werd in dit gedeelte onderstreept: “Ik zal mijn knecht, de Spruit doen komen”. Daar krijgt Zacharia een teken van. En Hij niet alleen, maar alle medepriesters en ambtsdragers. Een teken van een steen met ogen. Teken van Christus, waarvan zij mochten getuigen in hun ambtsdienst.
Nu, Christus is gekomen en heeft de vloek van de wet gedragen op één dag, de dag van Golgotha. Zo is het offer van Christus, die getrouw de wil van zijn Vader uitvoerde, oorzaak van eeuwige vrede, van eeuwige gemeenschap. De vrede voor de kerk, die er nu al mag zijn, zij het nog niet volmaakt. De vrede, waar “gij elkaar zult nodigen onder de wijnstok en onder de vijgeboom”.
In de gemeenschap der heiligen.

Geachte broeders, zo zullen wij als geroepen ambtsdragers in onze eigen gemeenten, en hier op deze synode als afgevaardigden van de kerken, ons werk van rechtspreken en besluiten nemen.

Moeten verrichten naar de norm van Gods Woord. Maar dat kunnen we alleen doen bij de vergeving van onze zonden, in het bloed van onze Here Jezus Christus.
Ook wij zijn als brandhout uit het vuur gerukt door Gods verkiezende genade. Dat maakt ons klein en afhankelijk. Ootmoedig en nederig. Want ons werk kan alleen gedaan worden op grond van Gods genade in Christus.
Maar tegelijk maakt ons dat ook sterk. Sterk, want de Here geeft ons niet alleen schone kleren. Het zijn schone àmbtskleren. Hij maakt ons bekwaam. Hij geeft ons ook de opdrachten. Hij houdt ons zijn wegen voor. En Hij doet ons, bij gebleken gehoorzaamheid, zijn huis richten en zijn voorhoven bewaken. Zodat wij mogen zijn wachters op de muur van Sion.
Dat is de eis van gehoorzaamheid die staat op de belofte van Zijn nabijheid en Zijn genade. Daarom hoeven we ook niet te vrezen, hoeven we niet bang te zijn over de toekomst van de kerk. We hoeven ook niet angstig te zijn voor reacties op genomen besluiten, binnen of buiten de kerk. Zolang wij maar ons willen onderwerpen aan Gods Woord alleen.

Als we zo die taak volvoeren dan mag er ook toegang zijn tot de troon van God. Dan mogen ook wij verkeren onder hen die voor Gods troon staan (vers 7). Dan mogen wij samen optrekken met de hemelse legermachten, met de engelen in de hemel. Ook deze engelen staan in dienst van God t.b.v. de kerk. En ten behoeve van de voortgang van zijn raad en de komst van zijn rijk.
Ons verlangen en onze bede moet zijn om de taak waartoe wij geroepen zijn even getrouw en gewillig te vervullen als die engelen in de hemel doen.
Die bede kan de troon van onze Vader bereiken nu de weg daartoe door Christus geopend is. Zo mochten we dat ook vragen aan het begin van deze vergadering.
En daarom mochten we zingen van de kerk, het nieuwe Jeruzalem: “Gods vrede moge u bezoeken”.

7. Vergadering op 20 Mei 2006

Lezen: Jacobus 2: 1-12; 3:13-18.
Zingen: Ps. 122: 2

Maar gerechtigheid is een vrucht die in gerechtigheid wordt gezaaid voor hen, die vrede stichten.

Geachte broeders en zusters, geachte afgevaardigden
De Wijsheid van Boven brengt vrede in kerk en kerkverband. Dat is de boodschap die uit de brief van Jacobus 2 en 3 naar ons toekomt.
Deze wijsheid kent een aantal kenmerken die hier in hoofdstuk 3 worden opgesomd.
Het is goed die even langs te lopen:
Eerst wordt genoemd: reinheid, dat is zuiverheid nastreven overeenkomstig Gods Woord dat alleen zuiver is, zich houden aan de waarheid.
Verder wordt hier genoemd als kenmerk van de wijsheid vredelievendheid. Dat wil zeggen in spreken en handelen de vrede zoeken of de vrede brengen.
Vriendelijkheid is nodig waarbij met mildheid van toon en inhoud het belang en het hart van de ander wordt gezocht.
Ook gezeggelijk zijn is een kenmerk. Dat houdt in dat je bereid bent om je te laten gezeggen, dus om het gezag dat boven je staat, te aanvaarden.
Vol van ontferming houdt in: bereid zijn de ander te vergeven, zich bekommeren om die ander.
Vol van goede vruchten: er moet de wil zijn om de belangen van de naaste te dienen.
En dan volgt nog: onpartijdigheid. Men moet de persoon niet aan zien. Handelen of recht spreken zonder aanzien des persoons, zonder je te laten beïnvloeden door het grote of geringe aanzien van de betrokkene. Er moet een eerlijk oordeel uitgesproken worden.
Tenslotte is een kenmerk van de wijsheid van Boven: ongeveinsdheid. In spreken en handelen is er geen dubbele bodem, geen verborgen agenda. Je bent recht door zee.

Samenvattend zegt vers 18: die wijsheid, die zo gekenmerkt wordt door eigenschappen, die de Here welgevallig zijn, die leidt tot gerechtigheid. De vrucht van de wijsheid van boven bestaat uit uit

gerechtigheid. Gerechtigheid, dat is tot rechte dienst aan de Here en de naaste. Deze wijsheid leidt dus tot de rechte vervulling van de wet.
Die vrucht, die gerechtigheid is, die wordt gezaaid in de kerk. Dat wil zeggen, die gerechtigheid wordt uitgedragen door de prediking en door de pastorale bediening van het Woord. En dat gebeurt in vrede, in goede orde, naar de maatstaf van Gods Woord.
Nu als zo in die goede orde, in die toestand van vrede, - tot de Here en onderling tussen broeders en zusters – die wijsheid kan doorwerken in de gemeente dan brengt ze ook vrede voort. Want die vrucht is er voor degenen die vrede stichten, staat er. Dat wil zeggen: met die vrucht van een godvrezende wandel en een godvrezend spreken stichten ze vrede. De vrede als de ware gemeenschap met de Here en met elkaar.

Toorn sticht geen vrede. Laat staan twist of laster. Maar zij die bescheiden en barmhartig optreden maar toch de zonden niet door de vingers zien, díe tonen wijsheid waardoor de vrede wordt gesticht.
Zo komt in de kerken de vrede als vrucht van de ware wijsheid. Dat vraagt doorlopend de inzet van alle broeders en zusters. Dat vraagt met name veel inzet en oefening van ambtsdragers bij de uitoefening van hun ambt. Dat vraagt ook in het kerkverband oefening en geduld bij de afhandeling van alle stukken van appèlzaken.
Broeders afgevaardigden: vraagt vrede voor Jeruzalem.

8. Vergadering op 23 juni 2006

Lezen: Zach. 4: 1-7
Zingen Ps. 27: 7

Geachte afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here,

Zacharia, de profeet van de HERE, mag Gods volk direct na de terugkomst uit de ballingschap bemoedigen en vermanen. Daarvoor krijgt hij visioenen. We hebben er op de afgelopen vergaderingen al een aantal van mogen bespreken. In dit vijfde visioen wordt Zacharia door een engel wakker geschud om heel goed te bezien wat hem voor ogen werd gesteld. Hij zag een gouden kandelaar met een oliehouder er boven op, zeven lampen, zeven toevoerbuizen voor de olie uit de oliehouder, en links en rechts van die oliehouder nog 2 olijfbomen. Het was een symbolisch beeld dat hij zag. Voor een deel kon hij het begrijpen. Want de gouden kandelaar met 7 armen en 7 lampen, was bekend uit de tempel. Deze kandelaar was de verspreider van licht in de tempel, zinnebeeld van Gods tegenwoordigheid. Dag en nacht brandde deze kandelaar. Steeds werd daartoe de olie weer bijgevuld door de dienstdoende priester. In zoverre verstond Zacharia dat beeld: de tempel zou weer klaar komen als woning van God. En God zou daar daadwerkelijk weer gaan wonen. Dat was een wonder van genade! De gemeenschap met God temidden van Zijn volk. En dat terwijl alles tegen zat met de herbouw van de tempel. Er waren zoveel tegenslagen, maar de Here zou toch weer bij zijn volk komen wonen. Dat kon Zacharia begrijpen.

Maar hoe zat het nu met die olijfbomen? Dat begreep hij niet goed. Die 2 bomen stonden aan weerszijden van de kandelaar. Ja, ze hadden nauwe verbinding met de oliehouder, zegt vers 3. De engel vroeg hem of hij dit begreep, maar daarop moest Zacharia ontkennend antwoorden.
Toen kwam het verrassende antwoord van de engel: “Dit is het woord des Heren tot Zerubbabel niet door kracht, noch geweld, maar door mijn Geest! Zegt de Here der heerscharen.”
In dit beeld van de kandelaar en de 2 olijfbomen zit dus een goddelijke boodschap aan het adres van Zerubbabel, de leider van het volk, die de tempelbouw organiseert. Daarin wil de Here duidelijk maken: Zerubbabel, de tempel waarin Ik wil wonen, zàl er komen. Net zoals het branden van die gouden 7-armige kandelaar die Zacharia ziet, niet afhankelijk is van priesters, van mensen, zo zorg Ik Zèlf voor mijn woning. Uit die 2 olijfbomen komt de olie vandaan. Die gaat vervolgens richting het oliereservoir en via de buizen naar de lampen. Er komt dus geen mens meer aan te pas om er voor te zorgen dat het licht blijft schijnen. Het licht van mijn tegenwoordigheid. Dus Zerubbabel voor de bouw van mijn tempel is het niet nodig dat er grote aantallen bouwers zijn. Daarvoor is ook niet noodzakelijk dat er veel macht is om de tegenstanders af te houden. Daarvoor is evenmin nodig dat er grote

prestaties door jullie worden geleverd. Nee, Ik ben niet afhankelijk van mensenkracht, of mensenmacht. Ik zal het Zèlf doen. Ik zorg er Zelf voor dat Mijn huis er komt: Mijn Geest zal dat bewerken. Niet door kracht, noch geweld, maar door Mijn Geest. Net zoals de olie blijft stromen en zorgt dat de lampen brandende blijven, zo zal mijn Geest dat doen.

Dat houdt ook in: Zerubbabel, alles wat nu nog onoverkomelijk lijkt aan tegenslagen, aan moeiten, aan zorgen, zal verdwijnen. De tegenwerking van de Samaritanen en het kleingeloof van het overblijfsel van Israel, zal Ik Zelf overwinnen door Mijn Geest.
Daarom zegt in vers 7 de zelfde almachtige God, de HERE der heerscharen, zoals hij genoemd wordt in vers 6, “Wie zijt gij, grote berg? Voor het aangezicht van Zerubbabel wordt gij een vlakte.”
Dwars door alle moeiten heen werkt de Here naar zijn einddoel, de voltooiing van de tempel. Dat zal zijn op het moment dat de gevelsteen, de sluitsteen van het hele gebouw, met vreugde en gejubel wordt geplaatst. Onder de zegenwens, dat de Here dit gebouw voor eeuwig zal bestendigen.
Broeders afgevaardigden, broeders en zusters, wat klinkt hier een geweldige bemoediging in door naar allen die bezig zijn om Gods huis te bouwen. Om ook nu in deze tijd te werken aan de opbouw van de kerk. De kerk die al maar meer in de verdrukking komt. De kerk, die niet kan rekenen op grote aantallen, op kracht, laat staan op macht. Die juist veel tegenstand ondervindt. Het bouwwerk moet met maar zo weinigen worden verricht, je zou er moedeloos van worden.

Vandaag worden er zo de Here wil deputaten benoemd. Maar wat zijn er maar weinig broeders waarop kan worden gerekend. Sommigen moeten zitting krijgen in meerdere deputaten. En toch, en toch, gaat het bij alle inspanning die nodig is, niet om indrukwekkende prestaties, om grote aantallen van inzetbare broeders. Als dit het werk is van de Here is, dan mogen we zijn zegen verwachten.
Dáár is alles aan gelegen. Dan zijn we dankbaar dat de Here ons nog mogelijkheden overlaat. Dat Hij zijn werk nog voort wil zetten. Met kleine kracht van onze kant, met zwakke prestaties. Maar de HERE laat het ons in zijn Woord weten, dat Hij zó werkt en zó bouwt naar zijn einddoel. De volmaking van de kerk. Hij zal het maken!
Laten we dan ook alles en alles van Hem verwachten. Hem bidden om zijn bijstand. En ons inzetten als instrumenten in Zijn hand. Zo wordt ook door ons in zwakheid des Heren kracht volbracht.
Daarom broeders afgevaardigden en broeders deputaten die straks worden benoemd: Betoon u sterk, houd moed, geloof en wacht. Wacht dan, ja wacht, verlaat u op de HEER!

9. Vergadering op 24 juni 2006

Lezen: Zacharia 4: 8-14
Zingen: Ps. 87: 4,5

Geachte afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here,

Gisteren hebben we het begin gelezen van het vijfde visioen aan Zacharia. Daarin sprak de HERE de leider van het volk Zerubbabel toe: Zerubbabel, Ik ben het Zèlf die ervoor zorgt dat de tempel komt. Ik zal temidden van mijn volk wonen, en ik zal daarvoor alle belemmeringen weghalen.
Het beeld van de gouden zevenarmige kandelaar met de continue olietoevoer maakte dat duidelijk: Niet door kracht, noch door geweld, maar door mijn Geest, klonk het Woord des Heren aan Zerubbabel. De Geest van God zou het uitwerken.
Het vervolg van het visioen laat vervolgens zien *hoe* de Heilige Geest dit gaat bewerken. Welke middelen, welke instrumenten hij daarvoor gaat gebruiken. Daarvoor kwam weer het woord van de HERE tot Zacharia. Vol stelligheid en zekerheid zegt de HERE. “De handen van Zerubbabel hebben dit huis gegrondvest, zijn handen zullen het ook voltooien.” Zerubbabel is begonnen met het leggen van het fundament van de tempel, hij zal nu ook de bouw van de tempel afmaken. Het lijkt tot de onmogelijkheden, dat Zerubbabel en zijn volk tot zoiets in staat is. Alles leek hen bij de handen af te breken, maar de HERE staat er garant voor dat het werk doorgaat en afkomt. Maar Zerubbabel moet er dan wel werk van maken. Want wat de HERE aangeeft, is een bemoediging maar ook een opdracht, rechtstreeks van de HERE zelf. Let er wel op Zerubbabel, het is de HERE der heerscharen die u dit zegt! Werk maar door, onder de leiding van de Heilige Geest. In zijn dienst. En verkijk je

daarbij niet op de kleine vorderingen, op de trage voortgang. Of op het smalend spreken van de mensen om je heen, die zeggen wat moet dat nou worden. Een heilloze weg, zo'n klein armzalig volkje, dat wordt niets. De HERE zegt daartegenover: de voortgang van de kerkbouw, die in de ogen van mensen zo nietig en onbetekenend lijkt, is in de ogen van de Heilige Geest een feest. Want wie veracht de dag der kleine dingen? De kleine dingen die door Gods Geest in zijn dienst tot stand komen, ze zijn kostbaar in Gods ogen. De Heilige Geest ziet al het werk aan de voortgang van zijn tempel en verheugt zich. Hij ziet daarbij al het paslood in de hand van Zerubbabel, waarmee de kerkmuur wordt afgetekend. Goddelijke vreugde om onbetekenend mensenwerk, in dienst van de Here God. De zeven ogen van de HERE zijn de ogen van de Heilige Geest, die al deze kleine dingen opmerkt. Zo ziet Hij dat ook dit bescheiden mensenwerk in zijn dienst meewerkt aan de komst van Zijn rijk.

Broeders en zusters, alle oprechte dienst in Gods kerk, alle opbouw van de kerk van Jezus Christus hoe klein, gering en in de ogen van mensen misschien belachelijk, al dit kleine werk wordt opgemerkt en is kostbaar in de ogen van God. Daarover juicht de HERE Zelf! Hij weet dat ook die kleine dingen dienstbaar zijn aan het voltooien van de kerk en het totstandkomen van het wereldomvattende werk van God drie-enig.

Het einde van het visioen komt terug op de 2 olijfbomen. We zagen al dat de olie van deze bomen de kandelaar brandend houden. Olie die de werking van de Geest door het evangelie inhoudt. Maar wie zijn die 2 olijfbomen nu, vraagt Zacharia, dat zijn de 2 gezalfden die vóór de HERE van de hele aarde staan. Twee door de Geest gezalfde ambtsdragers, 2 getuigen van het Woord der Waarheid, die hun dienst doen voor het aangezicht van de HERE, zij zorgen er als instrumenten voor dat Gods evangelie zijn blijvende werking mag doen. De goddelijke olie die hier zelfs goud wordt genoemd, wordt door hen doorgegeven. Zij zijn instrumenten van de Heilige Geest: gezalfd, bekwaam gemaakt voor de verkondiging van Gods Woord, de bediening van de verzoening. Zo verzorgt God zijn volk, zijn gemeente, blijvend door de dienst van ambtsdragers. Het is God zelf die de lampen brandende houdt in zijn kerk door de dienst van zijn dienstknechten. Zo gaat Hij verder naar Zijn einddoel. Door de dienst van eenvoudige en gebrekkige mensen. Maar die blijven getuigen tot het einde. Totdat God hun taak in deze wereld laat ophouden, en Christus terugkomt.
Daarom broeders afgevaardigden, verricht uw ambtswerk en ook het kerkenwerk van de synode getrouw en met vreugde, wetend dat u het doet voor het aangezicht van de Here van de hele aarde, de Koning der koningen, de Heer der Heren die als Heer van de Kerk, u nabij is en alles geeft wat nodig is. Tot zijn eer.

10. Vergadering op 30 september (ochtend gedeelte)

Lezen: Openbaring 1: 9-20
Zingen: Ps. 72: 1, 2, 10

Geachte afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here,

Deze week werd mij in een interview, dat vandaag (30 september 2006) in het Reformatorisch Dagblad verschijnt, gevraagd: hebben de herstelde gereformeerde kerken wel toekomst, gezien de omvang van maar zo'n 1500 leden? Deze vraag over de toekomst zal menigeen bezighouden. Niet alleen mensen buiten onze kerk, maar ook ambtsdragers. Welk perspectief heeft al het zwoegen en sloven hier in de kerk? Wat is de zin van mijn werk in de kerk? Wat is het nut geweest van deze synode, als je het ziet in het grotere geheel van kerkelijk Nederland?
Maar broeders en zusters, vergist u zich niet. We hebben het tijdens deze synode al vaker benadrukt: de toekomst van de kerk is niet af te meten aan ons aantal. De toekomst van de Kerk is ook niet afhankelijk van mensen. Maar ze is alleen afhankelijk van de aanwezigheid van onze God. Van de aanwezigheid van Christus. Alleen zìjn toekomst hier op aarde bepaalt de toekomst van de kerk.
Christus regeert vanuit de hemel zijn Kerk door Zijn Woord en Geest. In opdracht van God de Vader. En dat gebeurt zólang, totdat God de Vader het volle getal bereikt van de uitverkorenen. Dáárop moeten we bedacht zijn. Op dàt einddoel. Dat wij mogen horen bij de bruid die de Here zich over de

eeuwen heen vergadert als de schare die niemand tellen kan. Daarheen werkt Hij met zijn kerk, ook de kerk van 2006. Hij brengt haar naar haar eindbestemming.
Maar dan moeten wij als kerken wel trouw blijven, en zo in zijn liefde blijven. Want Christus wil is, dat zijn kerk trouw blijft. Dat zij gehoorzaam is en blijft aan Hem en aan zijn Vader. Dat zij Zijn Naam en de Naam van de Vader die Hij ons heeft geleerd, belijdt in de wereld.

Maar als die kerk dat in getrouwheid wil doen, dan mag er ook rust en zekerheid zijn. Dan weten we het dat wij een sterke Held terzijde hebben. Dan weten we dat de Koning der koningen, het Hoofd van de Kerk ons als zijn Kerk ook verder leidt naar de eindbestemming. Zijn leiding is erop uit om ons te laten volharden in het geloof, zodat wij in zijn offer, vrijgesproken mogen worden en zo de eeuwige heerlijkheid mogen ingaan.
Dat vooruitzicht staat los van het getal. We kennen toch de omvang van de discipelschaar, slechts een handjevol temidden van tien tot honderdduizenden verbondskinderen. We lazen dat Johannes daar op Padmos verbannen was, en in zijn eentje zat los van de gemeenten, waarin toch ook zoveel moeiten waren. En we hebben weet van de twee getuigen die op het laatst zullen blijven getuigen van hun Here en Heiland (Openb. 11:3v). Twee getuigen, slechts het minimale getal. Maar alleen zij hebben de toekomst. De toekomst midden in een wereld vol afval en verderf.
Laten we dus als kerken niet letten op òonze eigen omvang. Maar ook niet geïmponeerd raken door de omvang van de godvijandige wereld. Of van de kerkwereld die het kerkvergaderend werk van Christus tegenstaat. Maar laten we voor onze toekomst alleen zien op de verhoogde Heiland, die zijn werk zal afmaken. Hij maakt zich door Johannes aan ons bekend als de alpha en de omega (Openb. 1:8, 21:6, 22:13). Het begin en het einde. Hij maakt zijn werk af, dat zijn hand zelf was begonnen. Laten we naar Hem blijven opzien.

Dan kunnen we verder, ook als er straks misschien nog weer meer verdrukkingen of verleidingen op ons af komen. Johannes heeft dat zelf ervaren. Hij schrijft in 1:9:
“Ik Johannes, uw broeder en deelgenoot in de verdrukking.” Johannes kent de verdrukking maar al te goed. Hij is vanwege zijn geloof verbannen naar het eiland Padmos, waardoor hij geïsoleerd wordt van zijn broeders en zusters. Hij heeft ook weet van de moeiten van de gemeenten, die smaad lijden om Christus’ wil. Daarom zegt hij dat hij is “deelgenoot van jullie gemeenten, in de verdrukking en smaad om Christus’ wil”.
Maar Johannes weet meer te zeggen. Hij zegt ook dat hij broeder en deelgenoot is “in het Koninkrijk en de volharding in Jezus”. Daarmee geeft hij precies aan wat de kerk van Christus mag verwachten tot Christus’ wederkomt. Want het hemelse koningschap van Christus is er al, wij mogen nu al burgers zijn van een rijk in de hemelen. Van die koning in de hemel mogen we alles verwachten. En dáárom kunnen we ook volharden. Een paar verzen tevoren schrijft Johannes: “Hij heeft ons tot een koninkrijk, tot priesters voor zijn God en Vader gemaakt” (Openb. 1:6).
Dus, ondanks allerlei moeiten en kleineringen, vervolgingen en bespottingen, die de kerk op aarde moet ondergaan van de kant van haar vijanden, weten we dit: we hebben een Koning in de hemel die alles onder zijn controle heeft. Hij regeert, ook al is dàt niet altijd duidelijk zichtbaar. Maar we volharden, want wij mogen zien op het onzichtbare, op grond van wat Gods Woord zegt. En die volharding in het geloof, daar werkt de Here, onze Koning aan, ook in ons.

Het koningschap van Christus is dus gericht op zijn kerk, om haar als bruid voor zich ter stellen. Hij is haar Hoofd. De Here Jezus zegt hier in Openbaring 1 nog meer tot Johannes en daarmee tot zijn kerk, om haar te bemoedigen in die, in de ogen van mensen, zo kansloze positie. Johannes, hoor en kijk goed: je ziet mij bezig temidden van zeven kandelaren, en die staan voor de kerk (Openb. 1:12,13,20). Dat zijn zeven onderscheiden gemeenten, die allen in mij verbonden zijn. Ik sta midden in hen. En de voorgangers van die gemeenten, dat zijn zij die mijn Woord boodschappen en verkondigen. Die voorgangers heb ik als zeven sterren in mijn rechterhand. Dat wil zeggen Johannes, die voorgangers bewaar ik met mijn bijzondere goddelijke macht en kracht ter wille van de kerken. Johannes, schrijf dat nu op, samen met alles wat ik je nog zal tonen over heden en toekomst. Want de kerk van alle eeuwen moet dat weten.
Die goddelijke macht van Christus werd nu ook in dat visioen aan Johannes zó getoond, dat Johannes die macht werkelijk in zijn hele lichaam en ziel heeft gevoeld. Toen Christus zich aan hem vertoonde met ogen als een vuurvlam, met voeten van gloeiend koperbrons, en een oorverdovend stemgeluid. Toen heel zijn verschijning wees op de onmetelijke kracht en het alles beheersend en alles opmerkend vermogen van Christus, was voor Johannes deze goddelijke majesteit zo overweldigend,

dat hij als dood neerviel. Maar de Here sterkte Hem door zijn machtige rechterhand op Johannes te leggen: “Wees niet bevreesd, Ik ben de eerste en de laatste.” Dat betekent: wat Ik ben begonnen bij schepping en uitverkiezing, dat zal Ik ook na mijn lijden en opstanding, gaan voltooien aan mijn kerk. Ik heb de dood overwonnen, en ik ben levend tot in alle eeuwigheden. Ik heb het eeuwige leven en zal dat Ik ook aan hen geven, die door Mij zullen overwinnen. Want Ik heb de sleutels van het dodenrijk. Ik kan openen en sluiten. Ook dàt moet de kerk weten. Schrijf dat op Johannes. Nee, de poorten van het dodenrijk zullen de kerk niet overweldigen.
Die goddelijke bemoediging zien we terugkomen in de aanhef van alle brieven aan de zeven afzonderlijke gemeenten in hoofdstuk 2 en 3. Steeds herinnert de Here Jezus zelf daar aan zijn toen aan Johannes getoonde grootheid en kracht. Zo laat Christus Zich aan zijn kerk zien. Vol macht en majesteit. Hij regeert en bestuurt als onderkoning van de Vader, ook alle dingen in deze wereld ten behoeve van zijn kerk. Vol liefde en vol zorg. Vol kracht en bemoediging. Zo geeft geeft Hij zich in de gemeenschap met Zijn Geest aan de kerk.
Daarom mag Hij ook volledige gehoorzaamheid vragen van deze zeven gemeenten. Ook als er moeiten zijn, verdrukking, onenigheid, conflicten, verslapping en nieuwe afval.
Ook ons, als kerk die zo veel later leeft, wil Hij zo leiden naar de eindoverwinning. Van lijden tot heerlijkheid. Opdat wij alleen roemen in God. En ons oog gericht houden op onze Leidsman.

Moge deze laatste dag van de synode in dit vertrouwen en in deze gehoorzaamheid worden afgewikkeld. Mogen zo ook de afgevaardigden straks weer verder bouwen als ambtsdragers in hun eigen gemeente. Met Christus als het Hoofd. Vol vertrouwen en zekerheid voor de toekomst.

11. Vergadering op 30 september 2006 (middag gedeelte)

Lezen Zefanja 3: 9-20

De feestvergadering van ootmoedigen

Geachte afgevaardigden, geachte broeders en zusters in de Here,

In Zefanja staan zware oordelen over het volk Israël, en met name over Juda en Jeruzalem. Oordelen die staan in het teken van de komende verwoesting van Jeruzalem. Oordelen die onafwendbaar waren, niet zozeer vanwege de ontelbare opgestapelde en zware zonden van het verbondsvolk maar vooral vanwege de Woordverkrachting en de onbekeerlijkheid van Jeruzalem.
Zefanja 3 zegt in de eerste verzen van Jeruzalem: “Haar profeten zijn woordenkramers, mannen die trouweloos handelen; haar priesters ontwijden het heilige, zij doen de wet geweld aan.” En in vers 2 “Zij hoort naar geen roepstem, zij neemt geen tuchtiging aan.”
Alle profeten van de HERE lijken tevergeefs hun waarschuwing te hebben laten horen. Nu zal de Here de afval van Gods verbond niet ongestraft laten. Daarin is Hij rechtvaardig, zegt vers 5. Hij is getrouw in vloek en zegen. Ook in de vloek.

Maar naast deze oordeelsdreiging als blijk van Gods rechtvaardigheid, mag Zefanja tegelijk spreken van Gods barmhartigheid, van zijn genade. De Here zal een overblijfsel van genade overlaten. Ootmoedigen, die de Here zoeken. Ootmoedigen die niet hoogmoedig, niet overmoedig zijn door eigen wegen te willen bewandelen, maar die juist de stem van de Here, zijn Woord willen volgen. Maar let u op wat vers 9 zegt. Dat is geen verdienste van deze mensen, alsof ze van zichzelf ootmoedig zijn. Het is de HERE Zelf, die daarin zal voorzien. Hijzelf zal de onder de volken verstrooide kinderen andere, reine lippen geven. Lippen waarmee ze voortaan de waarheid gaan spreken. Lippen waarmee ze de HERE voortaan met heilige liederen willen bezingen. Deze *lippen* van ootmoedigen zijn rein, alleen omdat ook hun *hart* rein is geworden. Omdat ze een rein hart van de HERE hebben ontvangen. Werkelijk een wonder van genade dus, door de Here zelf bewerkt. Terwijl Israël vol was van hoogmoedig juichenden, heeft de Here toch een ootmoedig en gering volk overgelaten in uw midden (Zef. 3:12).
Maar nogmaals: Het is het werk van de Hére zelf. Hij laat dat volk over. Hij zorgt ervoor dat zij werkelijk schuilen bij de naam van de HERE. Er is geen enkele vorm van eigen verdienste bij, of van

een eigen keus. Het is Gods liefde en verkiezing. De Here wil werken aan zijn kerk als zijn bruid. Daartoe zal Hij, Zijn Zoon, de Christus, naar de aarde zenden, voortgekomen uit dit overblijfsel.

En nu werkt Christus verder om zijn bruid heen te leiden naar de jongste dag, wanneer Hij zal wederkomen. Hij doet dat door beproeving en loutering heen, om haar onberispelijk voor zich te kunnen stellen. Zodat er straks een schare mag zijn uit vele volken, de 144.0000.
Van die 144.000 zegt Openb. 14: 4,5 dat ze het Lam op aarde hebben gevolgd waar Hij ook gaat. Dat ze maagdelijk zijn, niet met vrouwen bevlekt. Dat wil zeggen: ze zijn rein omdat ze zich niet met afgoderij hebben ingelaten. En verder staat daar: “in hun mond is geen leugen gevonden, ze zijn onberispelijk.” Ziet u, hier wordt rechtstreeks naar Zefanja verwezen (3:13) . Dit is het werk van de Heilige Geest, die hen een nieuw hart heeft gegeven. Waardoor ze reine lippen krijgen. Die voor hen de leugen heeft ontmaskerd. Het is het werk van de Geest van Christus dat ze geen leugen spreken en de waarheid willen volgen. Want deze 144.000 zo zegt Openbaring 14, zijn gekocht uit de mensen als eerstelingen voor God en het Lam (Openb. 14:4). De Hére kocht ze met zijn bloed, en gaf ze zijn Geest, gaf ze een ootmoedig hart en reine lippen. Zo werkt Hij aan zijn bruid die op de jongste dag onberispelijk mag zijn. Die het Lam is blijven volgen en zijn roepstem wèl heeft opgevolgd. Dat overblijfsel is door een crisis heen gegaan, door gerichten van de Here, maar ze is door de Here zelf daar doorheen behouden.

En zo is dit overblijfsel toen uit de ballingschap weer teruggeleid naar Jeruzalem. Het Jeruzalem waar de HERE Zelf weer is. Waar zijn Waarheid weer is. De HERE is zijn kerk nog genadig, Hij blijft haar niet straffen. Daarom mag van de kerk van de ootmoedigen, de kerk waar het Woord en de Geest van de waarheid regeren, worden gezegd: De HERE is als Koning in uw midden (Zef. 3:15). Maar ook: de HERE, uw God, is als een held, die verlost, in uw midden (vers 17). Ja die Kerk is onnoemelijk rijk en machtig. Niet door haar getal, het is maar een gering volk. Niet door eigen kracht. Maar onnoemelijk rijk en machtig, want in haar midden is haar Koning en Here, haar Verlosser en Heiland, haar Held en haar Bruidegom.
En dáárom is er reden om in gejubel en gejuich los te barsten. Jubel, dochter van Sion, juich Israël, verheug u en wees vrolijk van ganser harte, dochter van Jeruzalem!
De Kerk wordt hier als bruid gezien. De bruid van haar held, haar verlosser, haar bruidegom. God zelf en de Here Jezus Christus, wil in haar midden zijn, omdat Hij Zelf zijn kerk heeft verkoren. Omdat Hij Zelf heenwerkt naar de eindbestemming van die kerk. Reden tot opperste vreugde, tot hartelijke blijdschap.

Broeders en zusters, wanneer de HERE zijn Kerk bewaart door de benauwdheid heen, d.m.v. reformatie en vrijmaking, dan mogen we, ja dan móeten we dat zien als het werk van de HERE. Het Woord van God wijst ons dat zo aan. Het woord dat Oude Testament en Nieuwe Testament omspant en ons laat zien hoe de HERE werkt aan zijn kerk. En als we dan teruggedrongen zijn tot een gering, een klein en, in de ogen van mensen, onbetekenend volk, laat ons daar niet bij blijven stilstaan. Laten we opzien naar de HERE, die ons heeft gered. Die de overmoedig juichenden uit Jeruzalem heeft verwijderd.

De HERE wil daarvoor geprezen worden. Juich Israel, want u bent die bruid. Ook al bent u maar een rest van Juda, Juich want de HERE ziet u als het Israël, als de bruid die Hij heeft verkoren. De bruid, die hij tooit met reine lippen. De bruid, die zo ook weer met een eenparige schouder de Here mag dienen. Die haar bruidegom weer eendrachtig mag gaan verwachten. De lofzangen weer eenstemmig mag verheffen. Zó mogen de vergaderingen waarin de kerk bijeen zijn, worden tot feestvergaderingen (Zef. 3:18). Feestvergaderingen, vanwege de aanwezigheid van God in zijn kerk, en na Pinksteren vanwege de inwoning van de Heilige Geest in zijn tempel. Zo hoeft er geen vrees meer te zijn, voor smaad van buiten, ook geen vrees voor inwendige spanningen, geen vrees voor de toekomst.
“Vrees niet Sion, laten uw handen niet slap worden.” (Zef. 3:16). Dat betekent: de kerk hoeft niet verlamd te zijn door de weinige krachten en middelen. Door het ontroofd zijn van zoveel goederen, scholen en organisaties. Nee, in zwakheid wordt des Heren wil volbracht. De Here Zelf werkt aan zijn bruid. Hij heeft haar lief, en wil zich over haar verblijden. Daarom moet zij zich ook op Hèm richten in alles. Hem de lof, dank en eer geven in heel haar bestaan, van ganser harte. Dan kan de Here in zijn ontferming zich ook over zijn bruid verblijden. Dan is zij hem tot een liefelijke reuk.

Broeders en zusters, zo mocht het werk van deze synode gedaan worden in dankbaarheid aan de Here. Dankbaarheid vanwege de verlossing uit de moeiten en uit de afval. Maar ook in afhankelijkheid van de Here. Want met weinigen mocht toch veel werk gedaan worden. Daarin mochten wij Gods nabijheid ervaren. Hij gaf de krachten. Hij gaf ons zijn Geest . En zo mocht deze synode zich richten op de HERE. Zijn Woord gebruiken, naar zijn stem luisteren. Dat mocht met eenparigheid worden gedaan. Met een eenparige schouder, zoals Zef. 3: 9 dat zegt. Omdat de eenheid van het ware geloof weer de basis mocht zijn van deze synode. Niet, dat er geen verschil van mening was of dat alle besluiten unaniem konden worden genomen. Ook niet omdat de sfeer zo goed was, ook al kunnen we ook dàt vaststellen. Maar er was een eenparige schouder, omdat het kerkvergaderende werk van de Here Jezus met inspanning van àlle krachten werd gediend. Omdat er één Geest was, één hoop, één belijdenis, het ene volkomen en onverkorte Woord van God. Zo was er ware eendracht.
Daarbij mocht het werk gedaan worden onder het aanroepen van de naam des Heren. Niet dat daarmee alles volmaakt is. Maar zo mocht ook alles van zijn zegen worden verwacht. En alles getoetst zijn en blijven aan Gods eigen Woord. Op die basis mocht het werk worden verricht. Niet als grootse prestatie, maar in afhankelijkheid van de Here. En zo mocht er gebouwd worden op het fundament van Gods Woord. Zo mocht ook deze synode worden ingeschakeld in het kerkvergaderend werk van Christus.
Het werk waarmee de Here Christus doorgaat totdat hij alle verstrooiden zal hebben verzameld, alle hinkenden zal hebben verlost, zegt Zef. 3:19. Allen die een drukkende last op zich hebben, die bezwaard zijn. Niet hen, die alleen moeiten ondervinden omdat zij het anders willen, maar hen die daarbij verlangen om ook in de ware feestvergadering te komen. Bezwaarden die de aanwezigheid van hun God en Here missen. Dat mag betrekking hebben op de verontrusten in de Gereformeerde kerken vrijgemaakt, die ook werkelijk bedroefd zijn omdat ze de Here niet meer recht kunnen dienen in hun kerk waar ze zijn achtergebleven. Moge de Here hen weer samenbrengen bij ons. Diegenen waarvan de Hére in vers 18 zegt: “zij behoren toch bij u”.
Dat mag en moet ons gebed zijn. Dat mag en moet ook onze roep zijn naar hen. Geve de Here nu dat zij zich ook willen laten samenbrengen. Wat zal de feestvreugde daarover groot zijn! Want daarin zal de naam van de Here groot gemaakt worden en zijn lof toenemen.
Hoe het ook moge gaan, de Here Zelf zal in zijn weg zijn bruid voltooien en volmaken.
Laten we daarom uitzien naar het volmaakte feest, de bruiloft van het Lam. Dan zijn definitief alle overmoedigen verwijderd. Dan zullen de ootmoedigen in volmaaktheid mogen weiden en nederliggen, zonder dat iemand hen verschrikt.

12. Toespraak preses op de Slotvergadering van de Synode Mariënberg, 30 september 2006 in de Stinskerk te Zwolle

Geachte broeders afgevaardigden, broeder adviseur, broeders en zusters,

Wij gaven bij onze opening zojuist al aan, dat deze middag gekenmerkt mag worden door dankbaarheid aan de Here voor het werk dat we in afhankelijkheid aan Hem als synode hebben mogen doen.
Die dank aan de Here mag vandaag zo’n overheersende plaats hebben, dat wij deze toespraak heel anders houden dan al hele lange tijd gewoonte was op de Synoden van de Gereformeerde Kerken. Ik zal namelijk nu als preses niet een heel uitgebreid dankwoord ten beste geven richting allerlei broeders en zusters die een belangrijk aandeel aan het welslagen van deze synode hebben gehad. Later in het programma, zullen we ons woord van dank nog wel richten tot degenen die dit in bijzondere mate verdienen. Maar nu vragen we uw aandacht voor een dankbare terugblik op de afgelopen 11 maanden, waarin we in totaal ook 11 maal hebben vergaderd.
Ja, we willen ons eerst nog even verder terugverplaatsen in de geschiedenis.
Want vandaag is het namelijk drie jaar geleden dat de landelijke Vrijmakingvergadering werd gehouden op 20 september 2003 in Zwolle in de Zuiderkerk. Een moment uit de kerkgeschiedenis die voor ons grote betekenis heeft. Want na de *Oproep tot reformatie* in februari 2003, werden desondanks de besluiten van de GS Zuidhorn 2002/2003 alom geratificeerd en was er geen inkeer bij de kerkenraden. En daarom klonk toen, een half jaar later dus, een oproep tot vrijmaking.

Een oproep om de kerk voort te zetten, bevrijd van verkeerde onschriftuurlijke besluiten die het fundament van de Kerk hadden aangetast. Bevrijd ook van een verkeerde geest van dwaling op gebied van het gezag van Gods Woord, van de leer van de kerk, van de inrichting van onze erediensten. Een oproep tot terugkeer naar gehoorzaamheid. Maar een oproep ook naar alle andere leden van de kerk die op dat moment het inzicht nog misten. Die oproep was daarom geen oproep voor één dag. Maar een oproep die voortduurt tot op de huidige dag en nog voort blijft duren tot een ieder die nog bekneld zit in de banden van een afgedwaalde kerk.

Maar terug naar 20 september 2003. Hoe was de toestand toen? Nu, er was geen sprake van dat we te maken hadden met een grote beweging, die nu eens orde op zaken zou stellen. Die volgens een goed draaiboek zomaar een nieuw kerkverband zou kunnen inrichten. Integendeel, getalsmatig was hiervan al geen sprake. Want de oproep tot Reformatie en die tot Vrijmaking vroegen van ieder een hoogstpersoonlijke en daadwerkelijk stap, en deden daarom vele bezwaarden terugschrikken. Sommigen werden zelfs van medestander een tegenstander van de reformatie. Predikanten hielden hun mond of verfoeiden deze oproepen met de grootste stelligheid. Kwalificaties als ‘dopers’, ‘sektarisch’ en ‘perfectionistisch’ werden in stelling gebracht. Op die bewuste dag van de Vrijmakingvergadering had nog slechts een groep van totaal 25 mensen in Berkel en Rodenrijs zich enige dagen tevoren vrijgemaakt. Wat kon dat nu betekenen? ‘Laat dat maar doodbloeden’, zo werd schamper opgemerkt. Behalve onze dr. Van Gurp kwam vervolgens geen enkele predikant in beweging, geen enkele maakte zelfs een positief gebaar. Hoe moest dit ooit tot kerken, laat staan tot een kerkverband komen?
Maar zie, het *wonder* gebeurde toch: de Here werkte wel door op zijn tijd en zijn wijze. Hij zegende die vrijmaking. Er kwamen al meer vrijmakingen en er ontstonden meerdere gemeenten in oprichting. Zo kon in 2004 al twee maal een vergadering gehouden waarop toen in zekere zin een kerkverband werd voorbereid. Op die eerste vergadering in mei 2004 waren nog maar twee kerken geïnstitueerd, Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek en Zwolle. Maar dat groeide snel uit naar het huidige aantal van negen. De HERE had voor ons een weg van verlossing geopend, waardoor wij Hem konden blijven aanbidden en eren op een Hem welbehaaglijke wijze. Hij nam de kandelaar niet weg in Nederland. Maar Hij leidde ons uit en bracht ons terug naar de gehoorzame dienst aan Hem. Zo werden en worden de zondagse erediensten werkelijk elke keer weer feestvergaderingen. Plechtige feestvergaderingen zoals Zefanja 3 en Hebreeën 12, die noemen. Plechtige feestvergaderingen, omdat de Here daar Zelf aan het Woord komt. Omdat Hij daar in ons midden is en wij Hem mogen ontmoeten. Plechtige feestvergaderingen omdat de lof en dank aan Hem daar weer eendrachtig gebracht kan worden. En zo mocht dat blijven doorgaan.
Er konden twee classes worden gevormd. Daardoor kon de huidige synode worden gehouden, die van start ging in het najaar van vorig jaar.

U begrijpt dat er gestart werd met heel weinig ervaring op het gebied van synoden. Meerdere afgevaardigden waren zelfs voor het eerst ambtsdrager. Er was slechts één adviseur, dr. P. van Gurp. Je kon je zomaar afvragen: wat moest hier – naar de mens gesproken - nu van terecht gekomen? Want de onderwerpen die de vergadering te verwerken kregen, waren lang niet allen eenvoudig. En toch vroegen ze de grootst mogelijke zorgvuldigheid. Grofweg kan je het werk van deze synode indelen in twee rode lijnen.
De eerste is die van duidelijk maken dat onze kerken de voortzetting zijn van de Kerk van Jezus Christus als Gereformeerde Kerken in Nederland. De andere rode lijn is die van opbouw van de Kerk, waaronder ook het spreken van recht behoort.

De eerste lijn is dus die van het aantonen van de wettigheid van onze kerken als voortgezette Kerken. Dat betekent dat we onze naam als De Gereformeerde Kerken in Nederland ook waar zullen moeten maken. Daarbij zal allereerst duidelijk moeten worden dat de basis van Gods Woord, de Formulieren van Enigheid en de Kerkorde gehandhaafd blijft. Maar daarbij ontkwamen we er niet aan dat er voor de kerkorde tijdelijke aanpassingen opgesteld moesten worden. Heel belangrijk, want de kerkorde van Dordrecht in de formulering van 1978, was ingericht op een groot kerkverband. Dat betekent dat daar een particuliere synode een plaats heeft, die in ons huidige kerkverband niet snel zal passen. Toch is die kerkorde van groot belang voor de orde en vrede in de kerken. Want voor ons kerkelijke samenleven moeten we elkaar aan afspraken kunnen houden. Afspraken die teruggaan op wat Schrift en belijdenis ons voorhouden. Vandaar dat heel zorgvuldig gekeken is, hoe door aanpassingen de lijn van de bestaande Kerkorde toch zoveel mogelijk gevolgd kan worden. We spreken van tijdelijke

aanpassingen, want van onze kant moeten we toch de mogelijkheid open houden, dat de Here ons nog verder wil zegenen met groei in de toekomst. Ook al weten we dat niet.
Een andere belangrijke zaak was om synodebesluiten uit het nabije verleden opnieuw te beoordelen. Ook daaruit moest duidelijk blijken dat wij voortzetting van de Gereformeerde Kerken zijn, die deze besluiten ooit hebben genomen. In feite hebben wij dus zelf als kerken destijds die besluiten genomen en zijn daar ook nu verantwoordelijk voor. Elk besluit uit het verleden moet dus in feite serieus worden genomen. Maar het is een bijna onbegonnen zaak om de laatste vier synoden (Ommen 1993, Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en Zuidhorn 2002/2003) op één synode zo'n beetje over te doen. Daarom moest ook bezien worden welke besluiten er op korte termijn om een definitieve beoordeling vragen. Om duidelijkheid te geven naar binnen toe in onze eigen kerken, maar ook naar buiten. Uiteindelijk zijn er door onze synode 16 besluiten genomen die betrekking hebben op in totaal 157 oudere synodebesluiten uit het GKV tijdperk. Onze besluiten werden genomen op basis van een tweetal rapporten. Eerst een rapport dat vooraf naar de kerken werd toegezonden, opgesteld door een vooraf ingesteld voorlopig deputaatschap. En tijdens de synodevergadering is deze zaak aangevuld met de reacties uit de kerken, waaraan vervolgens een door de synode ingestelde commissie zich heeft gezet. Alles is toen in een uitgebreid rapport op de synodetafel beland, dat toen met algemene stemmen bleek te kunnen worden aangenomen. Een belangrijke officiële kerkelijke basis kon zo worden gelegd onder de wettigheid van onze Kerken als voortzetting van De Gereformeerde Kerken in Nederland. Want hiermee werd bekrachtigd, dat de Kerk van Jezus Christus de overgrote meerderheid van deze voormalige besluiten acht te zijn als in strijd met Gods Woord, de belijdenis van de Kerk en de kerkorde. Deze besluiten zijn voorzien van uitgebreide documentatie, beschouwingen en gronden. Zodat duidelijk kan worden dat het geen lichtvaardig genomen besluiten zijn. Bij elkaar beslaat dit onderdeel zo'n 100 bladzijden van de uit te komen Acta. Al deze synodebesluiten zijn gerangschikt per onderwerp. Door deze ordening krijg je heel goed oog voor de ontwikkelingen door de jaren heen die op bepaalde fundamentele zaken de kerken hebben geteisterd.

Wat u echter niet terugvindt in deze besluiten zijn de recente beslissingen van de Synode van Amersfoort 2005, omdat die onze kerken niet meer rechtstreeks aangaan. Toen bestonden onze kerken al als kerkverband.
Toch hebben we ons ook als synode wel met GS Amersfoort moeten bezighouden. En wel in verband met contacten met andere kerken. Allereerst in verband met het appèl dat door de GKV was uitgebracht richting onze kerken. Bij bestudering van Amersfoort bleek ons toen, dat daar niet alleen de aangevochten besluiten van GS Zuidhorn opnieuw bekrachtigd zijn met of zonder bedekkende handreiking. Maar ook bleek dat de kloof die met ons ontstaan was, na Zuidhorn alleen maar veel groter geworden is. Door nieuwe besluiten m.b.t.. Schriftkritiek, Schriftuitleg en open avondmaal. Het appèl van Amersfoort dat na al deze besluiten op onze kerken werd gedaan, was daarmee volslagen onwaarachtig. Want zo zegt de GKV in Amersfoort wel dat haar hart naar ons uitgaat, maar heeft ze intussen zelf de oorzaak van de verwijdering alleen maar versterkt en uitgebreid, en zo de kloof vergroot. Daarmee is op dit moment elke gemeenschappelijke basis voor een gesprek weg. Die basis kan toch alleen maar zijn dat beide partijen onverkort en onvervalst Gods Woord en de Belijdenis van de Kerk handhaven. Die basis kan toch alleen zijn dat we elkaar dan kunnen aanspreken op de trouw die we aan God verschuldigd zijn. Die band aan God en Zijn Woord is bepalend voor de band die we aan elkaar hebben. En die band is op dit moment doorgesneden. Ons antwoord op dit appèl heeft daarop moeten wijzen en is ook naar alle kerkenraden van de GKV verzonden. Met de oproep om zich te bekeren tot de levende God.
De andere contacten waren met buitenlandse kerken. Ook daarbij moest worden gewezen op de verdere verwijdering van de GKV t.o.v. onze kerken. Tijdens de synode werden er afgevaardigden gezonden naar de synode van de zusterkerken in W-Australië, de Free Reformed Churches of Australia. Deze hebben begeleid door de nodige documentatie, de synode toegesproken, om daar ook duidelijk te maken dat onze kerken de voortzetting zijn van De Gereformeerde Kerken in Nederland. Dit heeft nog niet geresulteerd in een erkenning van de kant van deze Australische kerken. Wel zal het contact blijven gehandhaafd, en zal onderzoek naar de wettigheid van onze kerken door hen worden voortgezet. Op dit moment worden ook door ons de kerken in Canada van de nodige informatie voorzien, en zullen de nieuwe deputaten ook andere zusterkerken benaderen.

De tweede rode draad in het werk van de synode was de verdere opbouw van onze kerken. Daartoe zijn besluiten genomen op het gebied van de opleiding in de dienst van het Woord. Met daarbij heel belangrijk de begeleiding van onze studenten. Er mocht tevens worden vastgesteld dat er 2 nieuwe

studenten zijn aangetreden. Eén in de vooropleiding en de ander in de eigenlijke opleiding theologie. Beide zijn gestart in Apeldoorn, en zullen daarbij worden begeleid door de huidige predikanten.
Een ander belangrijk besluit m.b.t. de opbouw betreft het uitgeven van een landelijk gereformeerd kerkblad. Dit kerkblad zal het orgaan worden van onze kerken waarin toerusting vanuit Schrift en belijdenis zal worden geboden voor geloofsleven en kerkelijk leven. Br. T.L. Bruinius zal hierover straks iets meer vertellen. Ook het besluit om via een deputaatschap oriënterend onderzoek te doen naar de eventuele geschiktheid van de Herziene Statenvertaling is te rangschikken onder die opbouw. Het gaat hier om het Woord van God dat wij als zwaard van de Geest allemaal moeten hanteren. Een betrouwbare en verstaanbare vertaling daarvan is heel essentieel. In hoeverre deze Herziene Statenvertaling daaraan zal voldoen, valt nu nog niet te bezien.

Op zich zijn het meestal verdrietige zaken die onderworpen moeten worden aan het spreken van recht. Toch wil de Here ook zo zijn Kerk leiden en verzorgen. In Jeruzalem is vrede, juist vanwege de zetels van het recht. Zo moest onze synode ook uitspraken doen m.b.t. twee appèlzaken. Ze heeft dit in alle rust en zorgvuldigheid kunnen uitvoeren, deze zaken toetsend aan Schrift, belijdenis en kerkorde. In de Acta zullen de kerken daar rekenschap van vinden.
Een ander element voor het handhaven van het recht in de kerken, is het feit dat er voorlopig in plaats van elke drie jaren, elke twee jaren een generale synode zal worden gehouden. Hierdoor zullen appèlzaken niet erg lang hoeven te wachten op behandeling.
De eerstvolgende synode zal DV worden gehouden in 2007. De samenroepende kerk is dan de kerk te Zwolle e.o.

De Synode mag verwachten dat alle besluiten, ook die betreffende de appèlzaken, in de kerken zullen worden aanvaard als bindend. Zo is dat afgesproken in art. 31 van de K.O. Kerken en kerkleden zijn daar dus aan gebonden. Belangrijk voor spreken en handelen: dat vraagt respect en zorgvuldigheid. Alleen de toetsing aan het fundament van de Kerk nl. Gods Woord, de belijdenis van de kerk en de kerkorde hebben in dit alles het laatste woord. Alleen daaraan zullen alle besluiten van de synode dus moeten worden getoetst.

Zo kunnen wij nu afscheid nemen van deze synode. In dankbaarheid voor wat de HERE ons daarin als kerken heeft gegeven. Hij gaf ons een uitweg om de Kerk te kunnen voortzetten. Zijn Kerk, die Hij wil blijven bouwen. En waarin Hij wil blijven rechtspreken.
Hij deed dit alles door middel van zwakke mensen. Mensen die in alles van Hem afhankelijk zijn. Maar we mogen belijden dat de Here ook door deze synode heen wil heenwerken naar dat machtige moment, wanneer de kerk straks mag staan juichen in de hemelse heerlijkheid bij haar Heer en Heiland. Wanneer we Hem mogen zien van aangezicht tot aangezicht.
Dan is het feest volmaakt.

Dank u wel.

13. Dankwoord door de preses op de middagvergadering van de slotvergadering van de GS Mariënberg in de Stinskerk te Zwolle, op zaterdag 30 september 2006.

Geachte broeders en zusters,

We zijn nu aangekomen om een aantal woorden van dank uit te spreken.
Daarbij wil ik beginnen bij onze adviseur. Dr. P. van Gurp: de Here heeft in u aan onze kerken al zoveel geschonken, ook vóór deze synode. Zo bent u niet alleen door het hele land in vele diensten voorgegaan, maar hebt u ook in alle kerken de ambten mogen institueren. U ging voor in de dienst van Woord en gebed op 14 oktober 2005 i.v.m. de opening van deze synode, en u kreeg daarna de taak om ons als synodeleden bij te staan als adviseur van de synode. Dat hebt u niet alleen op zorgvuldige maar ook op efficiënte wijze invulling gegeven. Het moderamen en de vergadering heeft daarbij nooit tevergeefs een beroep op u gedaan. En zo mocht u aanvullen wat ontbrak aan ervaring en kennis onder de synodeleden en het moderamen. In dit alles heeft de Here ons en de kerken

gezegend. We mogen daarbij ook vaststellen dat de Here ons echt het nodige geeft. Ook al missen wij als kerken een hele schare hoogleraren en adviseurs, als synode hadden wij meestal genoeg aan de adviezen van deze ene dienaar van Hem. Dat is extra bijzonder omdat u, dr. van Gurp, vandaag twee weken geleden de respectabele leeftijd van 85 jaar hebt bereikt. Moge de Here aan u en in u zo ook aan de kerken, ook de komende tijd zijn gaven en zegen blijven schenken.

Een woord van dank is ook meer dan op zijn plaats voor het vele werk dat de roepende kerk van Mariënberg heeft verzet. Dat geldt allereerst voor de voorbereiding van deze synode. Werk waar onze broeders en zusters uit Mariënberg geen ervaring in hadden, geen kant en klaar draaiboek, maar dat toch aan de eisen moest voldoen. Ook tijdens de zittingen hebben de leden van deze kerk hun beste krachten gegeven voor allerlei vormen van ondersteuning. De vergaderaccommodatie, de administratieve werkzaamheden en het kopieerwerk door de zusters, en de restauratieve voorzieningen door de koster waren steeds prima verzorgd. Niet in de laatste plaats denken we ook allemaal met goede gevoelens terug aan de taveerne waar we tussen de middag als vaste prik een goede voedzame Mariënbergse schnitzel kregen voorgeschoteld.
Ook willen we de organist bedanken voor zijn orgelbegeleiding.
De inzet en het werk van de afgevaardigden, maar ook van de verschillende deputaten die rapport kwamen uitbrengen, en de verschillende commissies, die hun werk tijdens de synode moesten afronden, zijn van onschatbare betekenis geweest. Tenslotte wil ik ook graag de andere moderamenleden bedanken voor hun tomeloze inzet, voor hun vele opofferingen die nodig waren om dit werk te kunnen doen naast alle andere taken die gewoon doorgingen tijdens de synode.
Dat er bij dit alles op een goede en vooral christelijke wijze gewerkt mocht worden tijdens de zittingen, stemt ons tot dankbaarheid. Maar die dankbaarheid is daarbij vooral groot omdat gewerkt mocht worden op één gemeenschappelijke basis. Omdat er werkelijk echte eenheid in het ware geloof mocht zijn op deze synode.
Laten we de Here danken dat Hij ons dit heeft gegeven. Dat Hij ons heeft willen gebruiken voor zijn doel: het voortzetten van en de voortgaande bouw aan zijn kerk. De bouw van zijn kerk ook naar Christus toe. Bij alle dank aan mensen, mag tenslotte de dank aan ons Hoofd, onze Here Jezus Christus, die ons de gaven en krachten gaf, ons vervullen.
Ik dank u.

14. Toespraak T.L. Bruinius, scriba 2, tijdens sluitingsvergadering generale synode 30 september Stinskerk te Zwolle

Broeders en zusters,

Straks zullen we samen de eerste synode van De Gereformeerde Kerken na de vrijmaking van 2003 en volgende jaren afsluiten. Een bijzondere synode. Een bijzondere, dankbare afsluiting. Ook een goed moment om iets te zeggen over de verslaglegging van de synode. Zoals u weet wordt van het synodewerk verslag gedaan in de acta. Verenigingen, kerkenraden en classes hebben hun notulen, de Eerste en Tweede Kamer hebben hun handelingen maar het verslag van een synode heet acta. Acta wil zoiets zeggen als: daden, handelingen, wat geschied is. De acta, eigenlijk meervoud, zijn dus het verslag van wat de synode gedaan heeft. En dan gaat het met name om de beslúiten die de synode heeft genomen. In de geschiedenis is het zo gegroeid dat het woord notulen meestal gebruikt wordt om behalve besluiten ook de bespreking uitvoerig weer te geven. En handelingen is ook een heel breed begrip geworden. Acta wordt gebruikt om alle besluiten weer te geven, met de bijbehorende overwegingen en gronden. Acta heeft ook iets officieels in zich. Het gaat om besluiten die officieel genomen zijn, die rechtskracht hebben en gezag.

Acta móeten gemaakt worden. Zo hebben we dat in de Kerkorde afgesproken. Art. 34 zegt, als het gaat over de kerkelijke vergaderingen: “Naast de preses zal een scriba worden aangewezen, die noteert wat voor schriftelijke vastlegging van waarde is.” In het verleden stond het er veel mooier: “In alle samenkomsten zal bij den praeses een scriba gevoegd worden, om naarstig op te schrijven ’t gene waardig is opgetekend te zijn.”

In alle kerkelijke vergaderingen. Dus ook op de synode. Zo hoort dat. En wel om drie redenen.
1. Om zeker te weten wat er besloten is. Dat ligt voor de hand. Wat opgeschreven en ondertekend is, ligt vast.
2. Om de besluiten voor het nageslacht te bewaren. Acta hebben ook een belangrijke historische functie. Ze zijn als het ware kronieken van de kerkgeschiedenis. Aan de inhoud van de Acta is af te lezen wat de kerk bezighoudt in een bepaalde tijd. Welke discussies er zijn over de leer, over de kerkorde, over het kerkelijk leven. Ze geven weer hoe er telkens weer strijd gevoerd moest worden door de kerk, naar binnen en naar buiten. Het nageslacht moet daar kennis van hebben. Want het betreft de geschiedenis van Gods kerk. Het gaat om de daden van de Here in de geschiedenis. En wie denkt dan niet aan de opvoedingsopdracht in Psalm 78: "Hetgeen wij gehoord hebben en weten, en onze vaderen ons hebben verteld, dat willen wij voor hun kinderen niet verhelen; wij willen vertellen aan het volgende geslacht des HEREN roemrijke daden, zijn kracht en de wonderen die Hij gewrocht heeft. (vers 3, 4).
Bij die opdracht, bij het verwerven van de nodige kennis voor die opdracht, kunnen Acta een belangrijke rol spelen. Dat geldt ook, ja, dat geldt in sterke mate voor de Acta van deze synode. Het wordt een historisch document waarin we ons als kerken rekenschap geven van onze roeping tot vrijmaking en van onze uitleiding uit de ontrouw geworden kerk. Zo uitgebreid en volledig mogelijk. Waarin zichtbaar wordt hoe de HERE ons geeft om samen ons opnieuw te laten inschakelen in de bouw van Zijn kerk. Een kleine steen bij de Jordaan, om een beeld uit het boek Jozua te gebruiken. Wanneer de jeugd later vraagt: wat was dat toch met die vrijmaking, dan kunnen de Acta helpen om te vertellen van Gods grote daden.
3. In de derde plaats moeten de besluiten opgetekend worden om te voorkomen dat later onnodig opnieuw over dezelfde zaak gehandeld wordt. Kerkelijke vergaderingen moeten ook altijd, wanneer ze een zaak te behandelen krijgen, eerst nagaan of die zaak eerder aan de orde is geweest en wat er toen is besloten.

Al meteen op de eerste synoden in de zestiende eeuw, na de Grote Reformatie, maakten de kerken hierover afspraken. En in de eerste uitgave van de Dordtse Kerkenordening, in 1571, wordt de taak van de scriba al genoemd.
Nu is het niet zo dat het vaststellen van de Acta alleen een taak van de scriba is. Alsof alleen de scriba bepaalt wat waard is om op te tekenen en wat niet. Nee, de vergádering stelt de Acta vast, op voorstel van de scriba. En het is aan de vergadering om te schrappen, te wijzigen en toe te voegen. Zo zijn ook onze Acta tot stand gekomen. En dat is goed. Dat is een waarborg voor zuivere verslaglegging. Onze voorvaderen waren zich de noodzaak van die waarborg ook heel goed bewust. Nadrukkelijk werd bepaald, bijv. op de synode van Delft in 1638, dat een "actuarius", een schrijver van de synode, alleen mag registreren wat na normale bespreking met algemeen goedvinden wordt vastgesteld, en dat hij zich buiten die algemene vaststelling "niets zal aanmatigen". "Een actuarius der synode behoort getrouw te zijn", zo spreekt de synode uit, "en anders doende, naar de mate van zijn vergrijp behoort gestraft te worden."

Wat hebben de afgevaardigden nu vastgesteld? Wat is waard geacht om opgetekend te worden? Wel, allereerst alle genomen besluiten, met de overwegingen en gronden. Over verschillende hebt u al in Reformanda kunnen lezen: over de naam van de kerken, over het nieuwe kerkblad, over wjzigingen in de kerkorde, over de instelling van deputaatschappen, over financiële zaken, over de Opleiding tot de Dienst des Woords. Een groot deel van de besluiten handelt over de onschriftuurlijke besluiten van Zuidhorn, en over de besluiten van eerdere synodes die daaraan ten grondslag liggen. Want Zuidhorn kwam niet uit de lucht vallen. Daarbij is de synode er van uit gegaan dat de Acta inderdaad Acta moeten zijn. In veel Acta van de afgelopen jaren wordt ook de bespreking van allerlei zaken breed uitgemeten en lezen we nauwkeurig wat welke dominee en professor naar voren bracht. In deze Acta is alleen iets over de bespreking vastgelegd, heel summier, wanneer dat voor een goed begrip van het genomen besluit nuttig werd geacht. Vrijwel altijd zonder namen. Het gaat niet om wie iets naar voren brengt maar om de argumenten, op basis van Schrift, belijdenis en Kerkorde; en die argumenten worden steeds samengevat in de overwegingen bij een besluit.

Voordat u nu denkt: dat is toch wel wat jammer, een beetje mager: weest u gerust, er komt meer in de Acta. Iets over de bidstond, openingswoorden voor de verschillende zittingen, rapporten van deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken, Opleiding tot de Dienst des Woords, Financieel Beheer,

enz. Comnmissierapporten van de Commissie Landelijk Kerkblad, Naamgeving Kerken, Aanpassing Kerkorde. Maar ook een overzicht van de vergaderingen, presentie van de afgevaardigden, de instructies voor en de bemanning van de nieuwe deputaatschappen en de brieven aan de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de PKN. Hoe zich dat verdraagt met wat we zeiden over de inhoud van de Acta? Daarvoor kennen we gelukkig het verschijnsel "bijlagen".
In de bijlagen kan de synode alle overige waardevolle gegevens kwijt.
De Acta van deze synode zullen dan ook een flink boekwerk vormen.

Het is nog niet precies te zeggen wanneer ze in druk zullen verschijnen. Na deze sluiting zal het moderamen enkele weken nodig hebben om de Acta geschikt te maken voor de drukker. En vervolgens is er het drukproces. Maar u kunt er van overtuigd zijn dat het moderamen streeft naar zo spoedig mogelijke verschijning. Zodat ook de kerkenraden voldoende tijd hebben voor ratificering. Voor het toetsen van de besluiten of ze inderdaad naar Gods Woord en de Kerkorde zijn, om ze vervolgens te aanvaarden.
Overigens, u kùnt nog bestellen. En wat krijgt u veel voor slechts € 17, 50!

Er bestaan ook plannen om de Acta of een deel te vertalen in het Engels. Dat is belangrijk voor de buitenlandse gereformeerde kerken. Zij kunnen dan ook kennis nemen van al onze besluiten. De besluiten worden, als de Here alle plannen zegent, ook gepubliceerd op internet. De synode heeft besloten een website voor De Gereformeerde Kerken in te stellen. Daarop komt dan in de toekomst officiële informatie van de kerken. Die website wordt gekoppeld aan de website van het kerkblad en valt ook onder verantwoording van de deputaten-curatoren voor het landelijk kerkblad. Een belangrijke reden voor die koppeling is dat we met weinigen zijn en dat de beschikbare krachten zo efficient mogelijk moeten worden ingezet.

En dat brengt me op het laatste wat ik u nu wil vertellen: het landelijk kerkblad "De Bazuin". Zoals u weet heeft de synode besloten het aanbod van de vereniging Reformanda te aanvaarden om het blad Reformanda over te nemen en in te zetten als landelijk kerkblad. Een doorstart voor Reformanda. Een nieuw begin en tegelijk voortgang op dezelfde koers Het blad krijgt de naam "De Bazuin". Dat is de Nederlandse vertaling van het Hebreeuwse "sjofar", de ramshoorn, waarmee de Israëlieten werden opgeroepen tot de strijd voor de HERE, maar ook om de feesten van de HERE te vieren. De bazuin kondigt in de Bijbel het Koningschap van Christus aan en de opstanding uit de doden en hij roept op tot geloof en bekering en voortdurende waakzaamheid. Een prachtige naam voor ons nieuwe kerkblad.
Om de koers te bewaken en het eigendom zijn van de kerken gestalte te geven zijn deputaten-curatoren benoemd. Zij zullen verantwoordelijk zijn voor de Schriftuurlijke koers. Die deputaten-curatoren hebben nog veel te regelen voordat het eerste nummer van De Bazuin kan verschijnen. Ze moeten zich inwerken, juridisch de zaken in orde maken, een nieuw contract afsluiten met de drukker, redactieleden nieuw of opnieuw benoemen. Dat vraagt tijd. Er is me de afgelopen tijd wel gevraagd: wanneer komt De Bazuin nu? Wel, zekerheid kunnen we niet geven maar het moderamen van de synode verwacht dat deputaten tegen het einde van het jaar alles in orde hebben en dat in januari 2007 het eerste nummer van ons al vijftien jaar oude Reformanda in zijn nieuwe staat en onder zijn nieuwe naam zal verschijnen.
Het blad zal dan ook een wat aangepast "jasje" krijgen. Aan de naam De Bazuin zal steeds worden toegevoegd de ondertitel "gereformeerd kerkblad". En op de voorpagina zal als Bijbels motto, als Bijbelse opdracht, de bekende tekst uit II Timotheüs 3: 16 en 17 geplaatst worden: "Elk van God ingegeven schriftwoord is ook nuttig om te onderrichten, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de gerechtigheid, opdat de mens Gods volkomen zij, tot alle goed werk volkomen toegerust." Daarin ligt de doelstelling van De Bazuin besloten: toerusting van de leden van de kerk, vanuit en in gebondenheid aan Gods Woord.

Broeders en zusters,
Ik moet me vanmiddag beperken. Straks kunt u alles zelf nalezen in de Acta. Met de bede dat ook het schriftelijk werk van de synode mag bijdragen aan de bewaring en de bouw van Gods kerk in Nederland sluit ik af.
Dank u.

15. SLOTTOESPRAAK slotzitting Generale Synode Mariënberg 30.09.06. door dr. P. van Gurp

Geachte broeder preses, broeders afgevaardigden, broeders en zusters.

Zo is dan de synode tot een einde gekomen. In elf zittingen is het hele agendum afgewerkt. Binnenkort verschijnt er van alle handelingen van de synode een breed verslag, de *Acta*, en tevens een kort verslag als samenvatting van de belangrijkste besluiten.
Maar de vraag kan opkomen of dit alles nu wel de moeite waard is om er zoveel drukte van te maken. Ja, zelfs kan men zich afvragen of het niet te hoog gegrepen is om van een synode te spreken, laat staan van een Generale Synode. Het was immers niet méér dan een vergadering van afgevaardigden van twee classes, totaal twaalf man, uit een kerkverband van niet meer dan negen geïnstitueerde kerken.
Inderdaad, naar de mens gesproken is dit maar een klein en nietig gebeuren. Maar als wij het beoordelen in het licht van het werk van de Here Jezus Christus, de eeuwen door, van zijn kerkvergadering, die voortgaat tot voleinding, dan moeten wij het bijeenkomen en werken en afsluiten van deze synode toch een groots gebeuren noemen.
Dat doet niets af van de realiteit van ons kerkverband. De HEERE noemt dat door de mond van zijn knecht Zefanja een arm en gering volk, een overblijfsel, dat schuilt bij de Naam van de HEERE.
Onder dat tweeërlei gezichtspunt is het werk van de synode te kenschetsen. Het was zwaar en veeleisend werk voor de broeders afgevaardigden. Niemand van hen had ervaring in synodearbeid. En dan toch meteen moeten optreden als preses en scriba voor de *Acta* en de brieven en assessor – samen het moderamen – en dat betekent dubbel zoveel werk als de afgevaardigden in het voorbereiden van de vergaderingen en het afwerken ervan.
En dan de afgevaardigden: bij al hun werk als ouderlingen in de gemeenten – en ieder kan weten wat er op hen afkomt, juist in deze tijd van opbouw – steeds uiterst belangrijke zaken voorbereiden. Dat vroeg van hen een uiterste inspanning, juist omdat er vergeleken met grote synodes, maar zo weinig afgevaardigden waren. En dat alles samen met hun werk naast de synode. Vandaar dat ook gemeenteleden werden ingeschakeld.
Ik herinner mij de eerste synodes in Australië. Het kerkverband daar telde toen slechts drie gemeentes. Die stuurden elk twee afgevaardigden – daar zaten wij, met zes man, synode te houden. Maar wij moesten met z'n zessen wel allerlei belangrijke zaken regelen in die eerste pionierstijd. Zo was het ook op deze synode.

Ik wil het synodewerk karakteriseren als tempelbouw. Dat lijkt wel grootspraak, maar in het geloof mogen en moeten wij dit werk zo typeren.
Met de naam tempelbouw wordt de vergadering van de kerk de eeuwen door gekenmerkt, zowel in het Oude als Nieuwe Testament. Immers, de tempel van God is zijn gemeente. En die is in de loop van de tijd altijd weer gereformeerd, steeds weer was reformatie nodig en bleef de roeping tot doorgaande reformatie.

De grote reformatie van Gods volk kwam na de ballingschap, toen de overgang van het Oude naar het Nieuwe verbond zich aankondigde. Uit de ballingschap kwam toen het volk, door de HEERE zo ver gebracht om zich los te maken van Babel. Toen begonnen zij met het bouwen van het altaar als het eerste van de tempelbouw. Zij bouwden dat op de oude fundamenten. En de aloude voorschriften van de HEERE voor de tempeldienst werden nauwkeurig gevolgd. De oude grenzen werden niet verlegd. Zo stond van meet af aan de tempelbouw van deze synode in het teken van het voortbouwen op de oude fundamenten: de belijdenisgeschriften van de kerken en haar kerkorde. Dat kwam ook uit in het besluit van de synode om de oude naam *De Gereformeerde Kerken* vast te houden als de uitdrukking van onze geloofsovertuiging dat wij de Gereformeerde Kerken voortzetten.

We lezen verder in de Schrift dat de Here Jezus Christus, voordat door zijn offer de tempeldienst vervuld zou worden, eerst de tempel heeft gereinigd – het huis van zijn Vader.
Ook dat was kenmerkend voor de tempelbouw door deze synode: wat moest er niet veel schoongeboend worden, een huis van kooplui weer teruggebracht tot de heiligheid van de tempel van de HEERE! Dat onderdeel vroeg enorm veel tijd: allerlei besluiten van voorgaande synodes, die in strijd waren met Schrift en kerkorde, moesten met redenen omkleed worden weggedaan. Maar verder

moesten ook allerlei voorzieningen worden getroffen inzake de opleiding tot de dienst des Woords, de emeritaatsvoorziening en andere zaken.

Tenslotte leren wij uit de Schrift dat de kerken na de nieuwtestamentische reformatie de blik naar buiten richtten en het evangelie gingen uitdragen in de wereld en daarvoor voorzieningen troffen.
Zo trok uw hart naar de broeders en zusters die achterbleven doordat de synode verantwoording deed van onze reformatie. En dat niet op de eerste plaats als zelfverdediging, maar als een oproep tot reformatie door Vrijmaking. En verder ook om rekenschap te geven van de hoop die in ons is in de richting van de broederschap die in de wereld is.

Dat alles is straks te lezen in de *Acta*. Die zijn belangrijk voor iedereen, met name voor de jeugd, wanneer ze je vragen wat voor kerk dat toch is waar je bij hoort. En dan is het toch niet genoeg om maar te zeggen dat je ouders voor jullie gekozen hebben? Je moet zelfstandig oordelen en daarvoor is het lezen van dat deze synode gedaan heeft onontbeerlijk.

Zo mag deze tempelbouw van de synode worden afgesloten. Maar u zult allemaal begrijpen dat tempelbouw voort blijft gaan in de plaatselijke kerken en in uw eigen persoonlijke leven.
Wij zijn dankbaar voor alles wat de HEERE gegeven heeft aan de kerken door het werk van de synode. Het zal steeds meer duidelijk worden dat wij als kerk een overblijfsel zijn, klein, arm en gering. Met zoveel vragen en zorgen. Maar dat zal ons er steeds meer toe brengen om te schuilen bij de Naam van de HEERE. Die Naam gaat met ons mee, die Naam wordt ons gepredikt, die Naam komt tot de jeugd.
Maar in en met die zorgen is er tegelijk de blijdschap en de dankbaarheid voor het werk van de HEERE, namelijk dat zijn belofte vervuld wordt: Ik zal doen overblijven en arm en gering volk, dat schuilt bij de Naam van de HEERE.
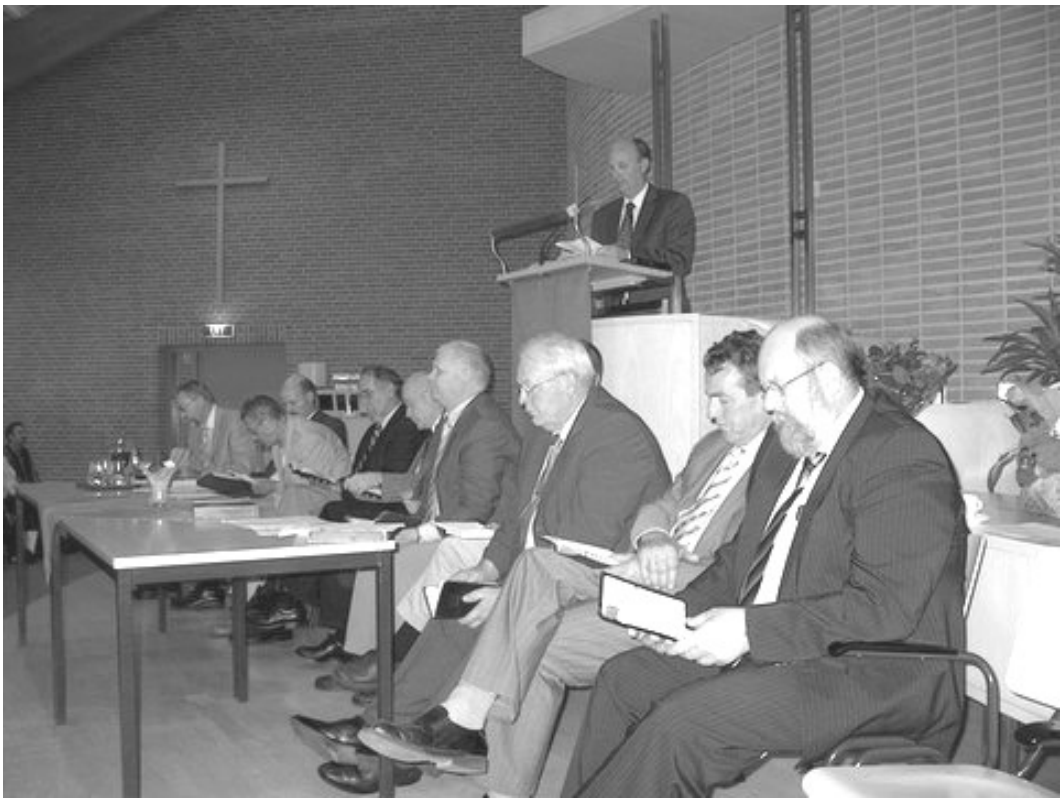
De sluiting van de synode op 30 september